

วารสาร

สังคมพัฒนศาสตร์

Journal of Social Science Development

P-ISSN: 2774-0412

ปีที่ 8 ฉบับที่ 10 (ตุลาคม 2568)

E-ISSN:

Vol.8 No.10 (October 2025)

๑ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการของวัดสนธิ์ (นาสน) ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและนำเสนอองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ โดยการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัยนักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษา รวมถึงสหวิทยาการ ด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลหรือองค์กร ทั้งภายในและภายนอกวัด เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย ประเภทบทความวิจัย และบทความวิชาการ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมพัฒนศาสตร์จะต้องผ่านการพิจารณา จากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer - reviewed) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม

ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์

ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม

ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน

ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม

ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน

ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม

ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม

ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน

ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม

ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน

ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

*มีผลตั้งแต่ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ 2568 เป็นต้นไป

๑ เจ้าของ

วัดสนธิ์(นาสน)

89 หมู่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร.075-340-043 โทรสาร. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

๐๐ บรรณาธิการบริหาร

นายอนุชิต ปราบพาล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๐๐ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระณัฐพงษ์ สิริสุวรรณโณ

วัดสนธิ์(นาสน), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๐๐ กองบรรณาธิการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

นักวิชาการอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วห่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร.ประนอม การชนะนันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร.อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร.สุชาติพงษ์ ทรงทอง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

พ.ต.อ.พิพากษ์ เกียรติภูมิเลิศ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

☺ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นายศักดิ์ดา หารเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอภินันท์ คำหารพล

โรงเรียนนาจานชัยสมบูรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

☺ ฝ่ายกฎหมาย

นางสาวจรรยาพร เหมรังษี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☺ ออกแบบปก

นายวินัย ชีระพิบูลย์วัฒนา

☺ จัดรูปเล่ม

พระบุญญฤทธิ ภาทพจารี (ชูราศรี)

วัดสนธิ์(นาสน)

☺ โรงพิมพ์

หจก.กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

Tel. 075-466-031 Fax. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 8 ประจำปีพุทธศักราช 2568 เล่มนี้เป็นปีที่ 10 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index -TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์ จักมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

นายอนุชิต ปราบพาล

บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
ถิ่นกำเนิดของรสชาติเผ็ดชาของหมาล่า	1
THE ORIGIN AND DEVELOPMENT OF THE SPICY-NUMBING FLAVOR OF MALA CUISINE	
ธเนศ ชัยวงศ์, บุษกร วัฒนบุตร, สีนีนารถ สุขทนารักษ์	
ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงาน บริษัท ยูไนเท็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเม้นต์ จำกัด	14
MOTIVATION FACTORS INFLUENCING EMPLOYEE LOYALTY OF UNITED TECHNOLOGY DEVELOPMENT CO., LTD	
อัญชลี สังขเวช, สุธรรม พงศ์สำราญ, สุทธิกร กิ่งแก้ว	
สุขภาพและความปลอดภัยของพนักงานที่ทำงานในสหรัฐอเมริกา	26
EMPLOYEE SFETY AND HEALTH AMERICAN SOCIETY	
สถิตย์ นิยมญาติ, ภูมิจ สุวรรังคกุล, สมชาย วิมลสุข, นิชาภัทร พานิช, ฐิตชา ผ่องไพบูลย์	
พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัล ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	33
SELF - DIRECTED LEARNING BEHAVIORS IN THE USE OF DIGITAL MEDIA AMONG TEACHER TRAINING STUDENTS, FACULTY OF EDUCATION, NAKHON SI THAMMARAT RAJABPHAT UNIVERSITY	
สุพิชญา บุญพบ, เพ็ญสิณี ศรีวิบูลย์, จงกล บัวแก้ว, กตัญญูตา บางโท	
การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคง ที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี	44
MANAGEMENT ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF GOOD GOVERNANCE OF THE SECURITY AFFAIRS ADMINISTRATOR GROUP UNDER THE PATTANI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE OFFICE	
เกรียงไกร เอกเกื้อบุญ	
วรรณคดีเป็นฐานผ่านกวีนิพนธ์: พัฒนาการคิดเชิงโครงสร้างของผู้เรียน	55
LITERATURE-BASED LEARNING THROUGH THAI POETRY: DEVELOP STUDENTS' STRUCTURAL THINKING	
นิดาริน จุลวรรณ	
การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์	63
THE DEVELOPMENT OF MATHEMATICAL FOUNDATION SKILLS OF EARLY CHILDHOOD THROUGH CREATIVE ARTS EXPERIENCES	

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะ สร้างสรรค์	74

CREATIVE LEARNING PROCESS OF BUDDHIST ORIENTED OF LIFE IN THE KORAT ETHNIC GROUP

ไพวรรณ ปุริมาตร, ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์, เบญญาภา อัจฉฤกษ์, พระครูปลัดนิเวศ ชินวโร

แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนา ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก	86

UIDELINES FOR THE DEVELOPMENT AND PROMOTION OF CULTURAL TOURISM OF THE GROUP
OF PROVINCES IN THE EASTERN ECONOMIC CORRIDOR DEVELOPMENT PROJECT

ศักดิ์ณรงค์ ไสภณดิลก, ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ

การพัฒนาบทบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติ ของหน่วยบัญชาการ ทหารพัฒนา	99

ROLE DEVELOPMENT OF THE THAI MILITARY IN CREATING NATIONAL SECURITY OF ARMED FORCES
DEVELOPMENT COMMAND

พัชร พิพิธสุสันต์

การรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของผู้บริโภคใน เขตกรุงเทพมหานคร	110

BRAND IMAGE PERCEPTION IN THE PERSPECTIVE OF MARKETING MIX FACTOR (7Ps) OF CONSUMER IN
BANGKOK

นัทคมพล มณฑณภักพงษ์, พรสวรรค์ จันทร์สมวรกุล, ณรงค์ ไปวันเสาร์, บุชรา น้อยอิง

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช	120

THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL ADMINISTRATORS' STRATEGIC LEADERSHIP AND
TEACHERS' PERFORMANCE UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
NAKHON SI THAMMARAT

วาสนา ชูน้อย, คิลป์ชัย สุวรรณณณี

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	134

NEEDS ASSESSMENT OF THAI COMMUNICATION SKILLS AMONG INTERNATIONAL STUDENTS
ACROSS RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY CAMPUSES IN THAILAND

เมธิกา พ่วงแสง, ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

สารบัญ (ต่อ)

นวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่ อุทยานธรณีโลกโคราช เพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์ 144

INNOVATIVE ONLINE TEACHING MEDIA FOR GEO-TOURISM IN KHORAT UNESCO GLOBAL GEOPARK: DEVELOPING CHINESE SPEAKING SKILLS FOR YOUNG TOUR GUIDES

รุจิรา ศรีสุภา

การพัฒนาแนวทางการบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย 156

DEVELOPMENT OF ORGANIZATIONAL MANAGEMENT GUIDELINES FOR THE ROYAL THAI ARMED FORCES HEADQUARTERS

ธัชชนันท์ อิศรเดช, พชร พิพิธสุขสันต์, ไตรรงค์ ชัยชนะ

การศึกษาศักยภาพและเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมือง ชลบุรี จังหวัดชลบุรี 169

STUDYING THE POTENTIAL AND ROUTES OF COMMUNITY TOURISM BASED ON THE BUDDHIST CULTURAL FOUNDATION, IN THE MUEANG CHONBURI DISTRICT, CHONBURI PROVINCE

เชมจิรา พัทธการราษฎร์, พระครูวิสุทธิธรรมโสภณ

การพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจ ดิจิทัล 180

MANAGEMENT DEVELOPMENT OF COMMUNITY ENTERPRISE IN NAKHON RATCHASIMA USING THE DIGITAL ECONOMY

ประพันธ์ นีกระโท

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขต ชลบุรีที่ เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 195

FACTORS RELATED TO THE SUCCESS OF ATHLETES FROM THE THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY CHONBURI CAMPUS PARTICIPATED IN THE 48th THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY GAMES

ศิรามล ดิพุทธชา, ทิฆัมพร สกุลพิทักษ์, อภิญา ทองภู, ธนาธิย วังจันทร์, ต้นกล้า มากมาย

“พลวัตแห่งภาษา” ปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 บนฐานคิดแบบองค์รวม เพื่อความยั่งยืนทางปัญญา 205

“THE DYNAMICS OF LANGUAGE” REFORMING 21st-CENTURY ENGLISH LANGUAGE LEARNING THROUGH A HOLISTIC FRAMEWORK FOR INTELLECTUAL SUSTAINABILITY

สิทธิชัย ชิวะโรธส, พระครูปะไซธิกิจจาภรณ์ (สุริยัญ ชูช่วย), ณิชารีย์ ปรีชา, พระครูพรหมเขตคณารักษ์ (ชัยสิทธิ์ เรืองรอด), ณรงค์ เปัญจักษ์

สารบัญ (ต่อ)

ภาษาศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลง: การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อเสริมพลังปัญญาในยุค 214 ปัญญาประดิษฐ์

LINGUISTICS FOR TRANSFORMATION: ENGLISH LANGUAGE LEARNING MANAGEMENT FOR INTELLECTUAL EMPOWERMENT IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

พระครูปะไซธิกิจจาภรณ์ (สุริย์ชัย ชูช่วย), ลิทธิชัย ชีวะโรธส, นิชากรีย์ ปรีชา, พระครูพรหมเขตคณาภิรักษ์ (ชัยสิทธิ์ เรืองรอด), ณรงค์ เป๋ญจศักดิ์

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารราชการแผ่นดินของไทย : กรณีศึกษานโยบาย 223 THAILAND DIGITAL GOVERNMENT

THE APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGY IN THAILAND'S PUBLIC SECTOR ADMINISTRATION: A STUDY OF THAILAND'S DIGITAL GOVERNMENT POLICY

ฉัตรณพัฒน์ แก้วเลิศตระกูล

ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาด 233 ใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5

ADMINISTRATIVE SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS FOR ENHANCING TEACHERS' MORALE AND MOTIVATION IN EXTRA-LARGE SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, BANGKOK AREA 1, GROUP 5

วงศ์กัลยกร ดอกไม้, ทศพร เกตุณอม

พฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของแฟนคลับสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี 244 PURCHASING BEHAVIOR OF FOOTBALL JERSEYS OF KASEM BUNDIT UNIVERSITY FC FANS

ศุภกฤต เพ็ชรพล, ชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานิยธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษา ใน 257 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

A MODEL FOR PARTICIPATORY MANAGEMENT BASED ON THE 6 PRINCIPLES OF SARANIYADHAMMA OF THE SCHOOL COMMITTEE UNDER THE OFFICE OF PATHUM THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

นารินทร์ ปันดี, อินดา ศิริวรรณ, พีรวัฒน์ ชัยสุข

การพัฒนาแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริม 268 ความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

THE DEVELOPMENT OF THE LEARNING MODEL OF BRAIN-BASED DESIGN THINKING PROCESSES TO ENHANCE CREATIVE THINKING FOR LOWER SECONDARY SCHOOL

ณัฐธิดา สีนทอง, ประกอบ ใจมั่น, นพรัตน์ หนีพลัด

สารบัญ (ต่อ)

การศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่องการจัดการการตลาดของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด 279
ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

THE STUDY OF MARKETING MANAGEMENT LEARNING OUTCOMES OF BBA, MARKETING STUDENTS YEAR
2 BY USING PROJECT-BASED LEARNING

อรจันทร์ คิริโชติ

การศึกษาความต้องการเบื้องต้นของครูและผู้ปกครองปฐมวัย ต่อการจัดทำหนังสือนิทานเพื่อ 290
ส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกด

A PRELIMINARY STUDY OF TEACHERS' AND PARENTS' NEEDS FOR THE DEVELOPMENT OF STORYBOOKS TO
PROMOTE FINAL CONSONANT CLUSTER LEARNING IN EARLY CHILDHOOD

จันทร์จิรา วงศ์ประไพโรจน์

กลวิธีการเล่าเรื่องและการใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (THIRTEEN 301
LIVES)

NARRATIVE TECHNIQUES AND CINEMATIC LANGUAGE IN THE FILM THIRTEEN LIVES

ชนาด กิตติสุทธิพันธุ์, สรพงษ์ วงศ์ธีระธรรม

การจัดการปัญหายาเสพติดในสาธารณรัฐเช็ก: บทเรียนจากประสบการณ์และนโยบายเกี่ยวกับ 316
สารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์

DRUG POLICY MANAGEMENT IN THE CZECH REPUBLIC: LESSONS FROM EXPERIENCE AND POLICIES ON
AMPHETAMINES AND THEIR DERIVATIVES

ธานี วรภัทร์

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน 330

ถิ่นกำเนิดของรสชาติเผ็ดชาของหม่าล่า*

THE ORIGIN AND DEVELOPMENT OF THE SPICY-NUMBING FLAVOR OF MALA CUISINE

ธเนศ ชัยวงศ์^{1*}, บุษกร วัฒนบุตร¹, สินีนาถ สุขทนารักษ์²

Thanet Chaiwong^{1*}, Busakorn Watthanabut¹, Sineenart Suktanarak²

¹คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ปทุมธานี ประเทศไทย

¹Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Pathum Thani, Thailand

²คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี ประเทศไทย

²Faculty of Science and Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: thanet.chaiwong@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “ถิ่นกำเนิดของรสชาติเผ็ดชาของหม่าล่า” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาของรสชาติเผ็ดชาอันเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องเทศหม่าล่า รวมถึงการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของอาหารจีนในบริบทสังคมไทย หม่าล่ามีต้นกำเนิดจากมณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีภูมิอากาศหนาวเย็น ทำให้ชาวท้องถิ่นนิยมบริโภคอาหารรสจัดเพื่อสร้างความอบอุ่นแก่ร่างกาย ส่วนประกอบสำคัญของหม่าล่าคือ “ฮวาเจียว” หรือพริกไทยเสฉวน ที่ให้รสเผ็ดและอาการชาลิ้นจากสาร hydroxy- α -sanshool และ hydroxy- β -sanshool อันเป็นสารประกอบธรรมชาติที่กระตุ้นประสาทรับรสและสร้างความรู้สึชาเฉพาะตัว หม่าล่าได้รับความนิยมในการประกอบอาหารหลากหลายประเภท เช่น หม้อไฟ ปิ้งย่าง ผัด และซุปรสเผ็ด ต่อมาได้แพร่เข้าสู่ประเทศไทยผ่านชุมชนชาวจีนยูนนานในจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่แรกที่มีการจำหน่ายอาหารปิ้งย่างหม่าล่า ก่อนขยายสู่ภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วประเทศ ปัจจุบันหม่าล่าได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับรสนิยมคนไทย ทั้งในรูปแบบของสำเร็จรูป ผงปรุงรส และสูตรเพื่อสุขภาพ เช่น สูตรคีโตและสูตรฮาลาล นอกจากนี้ หม่าล่ายังมีส่วนผสมของสมุนไพรหลายชนิด ได้แก่ โป๊ยกั๊ก อบเชย ขิง กานพลู และยี่หระ มีคุณสมบัติช่วยขับลมในลำไส้ บำรุงโลหิต เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ลดความดันโลหิตและคอเลสเตอรอล จึงนับได้ว่าหม่าล่าไม่เพียงเป็นเครื่องเทศที่มีรสชาติเผ็ดชาจัดจ้าน หากยังเป็นสัญลักษณ์ของการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สะท้อนภูมิปัญญาแพทย์แผนจีน ศิลปะการปรุงอาหาร และการเชื่อมโยงทางสังคมระหว่างจีนกับไทย อันส่งผลต่อมิติทางเศรษฐกิจ สุขภาพ และอัตลักษณ์วัฒนธรรมในสังคมไทยร่วมสมัย

คำสำคัญ: หม่าล่า, อาหารจีน, วัฒนธรรมการบริโภค, สังคมไทย

Abstract

The academic article titled “The Origin of the Spicy and Numbing Flavor of Mala” aims to explore the origins of the distinctive spicy-numbing taste of the Mala spice blend, as well as its cultural dissemination and adaptation within the Thai sociocultural context. Mala originated in Sichuan Province, People’s Republic of China, a region characterized by a cold climate that encouraged the local population to consume spicy foods to generate warmth in the body. The

main ingredient of Mala is Huajiao or Sichuan pepper, which produces its signature pungent and numbing sensations through natural compounds known as hydroxy- α -sanshool and hydroxy- β -sanshool. These compounds stimulate the taste receptors, creating the unique tingling effect associated with Mala cuisine. Mala is widely used in various dishes such as hot pot, grilled skewers, stir-fried dishes, and Sichuan soups. The flavor was later introduced to Thailand through the migration of Yunnanese Chinese communities, particularly in Chiang Rai Province, which became the first area to sell Mala-style grilled skewers before the cuisine expanded to other regions nationwide. At present, Mala has been developed to suit Thai preferences, appearing in ready-to-use sauces, seasoning powders, and health-conscious variations such as keto and halal recipes. In addition, Mala contains a variety of herbs and spices—such as star anise, cinnamon, ginger, clove, and cumin—which possess medicinal properties that aid digestion, nourish the blood, strengthen immunity, and reduce blood pressure and cholesterol levels. Therefore, Mala is not only a spicy condiment but also a cultural symbol that reflects the wisdom of traditional Chinese medicine, the artistry of culinary craftsmanship, and the cultural linkage between China and Thailand. It further contributes to contemporary economic, health, and sociocultural dimensions of Thai society.

Keywords: Mala, Chinese Cuisine, Culinary Culture, Thai Society

บทนำ

หม่าล่า มีถิ่นกำเนิดในมณฑลเสฉวน ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของจีน โดยมักนิยมนำมาผสมกับน้ำมันเพื่อทำเป็นซอสสำหรับปรุงอาหาร และสามารถนำไปใช้ปรุงอาหารได้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การเสียบไม้ปิ้งย่างทั้งเนื้อสัตว์และผัก การทำซุพหม้อไฟหม่าล่า การผัดกับบะหมี่ หรือปรุงในก๋วยเตี๋ยวน้ำ อาหารที่ปรุงด้วยหม่าล่าจะให้รสชาติ เผ็ดชา (numbing-spicy) ซึ่งความเผ็ดชาของหม่าล่าสามารถช่วยกระตุ้นการเผาผลาญพลังงานในร่างกาย และให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย นอกจากนี้ หม่าล่ายังถือเป็นอาหารประจำภูมิภาคทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน โดยเฉพาะในเมืองเฉิงตู (Chengdu) ซึ่งเป็นเมืองเอกของมณฑลเสฉวน ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำหมินและเมืองฉงชิ่ง (Chongqing) ที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีนซึ่งมีสภาพอากาศหนาวเย็นในเขตที่ราบสูง (Dunlop, F., 2016)

คำว่า หม่าล่า (Mala) มาจากภาษาจีน โดยคำว่า หม่า (Ma) หมายถึงอาการชาที่ปลายลิ้น ส่วนคำว่าล่า (La) หมายถึงรสชาติเผ็ด ส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้หม่าล่ามีรสชาติซ่าและชาลิ้น คือ เครื่องเทศพืชรากของจีนที่เรียกว่า ฮวาเจียว (Huajiao) หรือ พริกไทยเสฉวน (Sichuan pepper, Szechuan pepper) จัดเป็นเครื่องเทศประเภทผลและเมล็ด มีรูปร่างคล้ายพริกไทยดำ และมีถิ่นกำเนิดในมณฑลเสฉวนของจีน ชาวจีนมักนำฮวาเจียวมาผสมกับผงพริกป่นเพื่อให้ได้รสชาติที่เรียกว่า “หม่าล่า (Mala flavor)” ปัจจุบันเครื่องเทศสำเร็จรูปหม่าล่านอกจากฮวาเจียวแล้วยังประกอบด้วยผงพริกป่น เกลือ ผงชูรส และเครื่องเทศอื่น ๆ เช่น โป๊ยกั๊ก ยี่หระ และขิง ผง ซึ่งพืชรากเหล่านี้มีสรรพคุณช่วยดับกลิ่นคาว บำรุงเลือด และไล่ความเย็น ดังนั้น ความเผ็ดร้อนของหม่าล่ามาจากผงพริกป่นและเครื่องเทศอื่น ๆ ส่วนความซ่าชาลิ้นมาจากฮวาเจียวนั่นเอง (Dunlop, F., 2016)

เครื่องเทศสำเร็จรูปหม่าล่าในประเทศไทยเริ่มเป็นที่รู้จักผ่านเมนูปิ้งย่างสไตล์ยูนนาน ซึ่งใช้ผงสำเร็จรูปหม่าล่าหมักกับเนื้อสัตว์เสียบไม้ก่อนนำไปปิ้งย่าง โดยสันนิษฐานว่าชาวจีนยูนนานในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายเป็นผู้ริเริ่มนำร้านปิ้งย่างหม่าล่าเข้าสู่ประเทศไทยและได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว จนเกิดร้านอาหารลักษณะเดียวกันในหลายจังหวัด (Han, E., 2024) เมนูที่นิยมประกอบด้วย เนื้อหมู หมัก กุ้ง ไก่ ไส้กรอก แฮม เห็ดออริจินิ

เห็ดเข็มทอง และผักหลากหลายชนิด เช่น ข้าวโพดและกระเจียบเสียบไม้ ซึ่งเคลือบด้วยผงหม่าล่าก่อนนำไปปิ้งให้สุก แต่แต่ละร้านมักมีเทคนิคเฉพาะเพื่อดึงดูดลูกค้า ได้แก่ การหมักเนื้อสัตว์และผักด้วยผงหม่าล่าก่อนนำไปปิ้ง การโรยผงข้าวระหว่างปิ้ง หรือการเสิร์ฟพร้อมเครื่องเคียง เช่น กุยช่ายและพริกป่น ซึ่งช่วยให้ผู้บริโภคได้รับรสเผ็ดซ่าซาปลายลิ้นได้อย่างเต็มที่ จนหลายรายแทบไม่สามารถรับรสหวานหรือความเย็นของเครื่องดื่มได้ ทั้งที่ตั้งใจบริโภคหม่าล่าเพียงเป็นกับแกล้มเท่านั้น (Li, S.-Q. et al., 2017a)

งานเขียนนี้เป็นการวิจารณ์และวิเคราะห์เชิงวิชาการเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของรสชาติเผ็ดซ่าของหม่าล่า โดยมุ่งเสนอความเข้าใจเกี่ยวกับต้นกำเนิด ความหมาย และลักษณะเฉพาะของรสชาติ ผ่านการใช้เหตุผลและข้อมูลเชิงวิชาการเป็นหลัก เพื่อนำเสนอความคิดเห็นและข้อสังเกตเชิงวิจารณ์ต่อบทบาทของหม่าล่าในวัฒนธรรมอาหาร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความสำคัญของรสชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านเครื่องเทศชนิดนี้ได้อย่างรอบด้าน

เมนูอาหารจีนเสฉวน

“อาหารจีนเสฉวน” มีต้นกำเนิดมาจากรัฐปาและรัฐสวี่ในอดีต ซึ่งกลายมาเป็นมณฑลเสฉวนอย่างในปัจจุบัน หลังจากนั้น จึงเริ่มเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสมัยราชวงศ์ฉิน โดยมณฑลเสฉวนนั้นตั้งอยู่ในพื้นที่ต่ำ ทำให้มีสภาพอากาศที่ร้อนชื้น (Thai Airways International, 2019) ส่งผลให้มีความชื้นในอากาศสูง ไม่ค่อยมีแสงแดด แต่ในช่วงฤดูหนาวกลับมีสภาพอากาศที่หนาวจัด จึงทำให้ชาวเสฉวนนิยมกินอาหารรสชาติเผ็ดร้อน เพื่อขับความชื้นออกจากร่างกาย และทำให้ร่างกายอบอุ่นมากขึ้น โดยการใช้พริกเป็นเครื่องเทศหลักในการปรุงอาหารจีนเสฉวน เพราะมณฑลเสฉวนนั้นเป็นถิ่นกำเนิดของพริก เช่น พริกเสฉวน และสมุนไพรอีกหลายชนิด เช่น กระเทียม ขิง และโป๊ยกั๊ก เป็นต้น (Sun, J. et al., 2018) ดังนั้น ชาวเสฉวนจึงสามารถรับประทานอาหารรสชาติเผ็ดได้เก่งกว่าชาวจีนในมณฑลอื่น ๆ และเป็นที่มาของรสชาติอันเป็นเอกลักษณ์ของอาหารจีนเสฉวนอีกด้วย (Tapsell, L. C. et al., 2006)

รสชาติที่โดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์ของอาหารจีนเสฉวน คือ “ความเผ็ดร้อน” ที่ได้จากพริก และสมุนไพรต่าง ๆ ที่ชาวเสฉวนนั้นใช้เป็นเครื่องเทศหลักในการปรุงอาหาร (Thai Airways International, 2019) โดยพริกที่ใช้ในการปรุงอาหารจีนเสฉวนนั้นมีหลากหลายหลายชนิด (Li, S.-Q. et al., 2017b) ไม่ว่าจะเป็นพริกแห้ง พริกทอด พริกป่น พริกเผา พริกบดผสมน้ำมัน และ พริกผสมกับกระเทียม ขิง และเต้าเจี้ยว เป็นต้น (Bautista, D. M. et al., 2008) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ฮวาเจียว หรือพริกไทยเสฉวน ที่มีหน้าตาคล้ายกับเม็ดพริกไทยดำ และมีต้นกำเนิดมาจากมณฑลเสฉวน (Wang, J. et al., 2023) ซึ่งให้รสชาติเผ็ดร้อน และเผ็ดซ่าที่ปลายลิ้น หรือที่รู้จักกันดีในชื่อว่า “หม่าล่า” ซึ่งมีความหมายตามอักษรจีนว่า “เผ็ดจนลิ้นชา” นั่นเอง (Sun, J. et al., 2018) นอกจากนั้น ชาวเสฉวน และชาวจีนในมณฑลอื่น ๆ ยังนิยมนำพริกฮวาเจียวใส่ หรือปรุงกับอาหารแทบทุกประเภทอย่างปิ้งย่าง ชาบู ต้ม ผัด หรือทอด เพื่อเพิ่มความอร่อย สร้างรสชาติที่โดดเด่น และทำให้อาหารจีนเสฉวนมีกลิ่นหอมที่แตกต่างอีกด้วย (Tapsell, L. C. et al., 2006)

หม่าล่า (Mala)

หม่าล่า เป็นเครื่องเทศรสเผ็ดร้อนที่มีต้นกำเนิดจากมณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวด้านอาหารและวัฒนธรรมการบริโภคที่โดดเด่น (Thai Airways International, 2019) เดิมทีมีความเชื่อกันว่าชาวจีนโดยทั่วไปไม่รับประทานอาหารรสเผ็ด แต่ในความเป็นจริง ชาวเสฉวนเป็นกลุ่มชนที่นิยมรับประทานอาหารรสจัด และสามารถรับรสเผ็ดได้อย่างแท้จริง รสเผ็ดของอาหารเสฉวนมีความลุ่มลึกและมีเอกลักษณ์แตกต่างจากรสเผ็ดของอาหารไทย โดยเฉพาะรสเผ็ดที่เกิดจากพริกสวนในท้องถิ่น ความเผ็ดของหม่าล่าสามารถอธิบายได้ว่าเป็น “ความเผ็ดที่ทำให้ลิ้นเกิดอาการชา”

คำว่า “หม่าล่า” มาจากภาษาจีนกลาง โดยคำว่า “หมา” หมายถึงอาการชาที่ปลายลิ้น ส่วนคำว่า “ล่า” หมายถึงรสเผ็ด ส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดรสชาติดังกล่าว คือเครื่องเทศที่เรียกว่า “ฮวาเจียว” หรือ “พริกไทยเสฉวน” ซึ่งมีลักษณะคล้ายเมล็ดพริกไทยดำ และเป็นเครื่องเทศหลักที่สร้างเอกลักษณ์ของรสชาติหม่าล่า (Li, S.-Q. et al., 2017a) เครื่องเทศชนิดนี้สามารถนำมาปรุงอาหารได้หลากหลายประเภท เช่น การต้ม ผัด แกง ทอด และปิ้งย่าง

ในประเทศไทย หม่าล่าได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในรูปแบบอาหารปิ้งย่างเสียบไม้ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหมู เนื้อไก่ กุ้ง เบคอน เห็ด และกระเจียบ โดยมักนำมาทอดด้วยซอสหม่าล่าที่มีความเข้มข้น ก่อนนำไปย่างจนมีกลิ่นหอม นอกจากนี้ หม่าล่ายังถูกนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในน้ำซุปร้านชาบูและสุกี้สไตล์จีน ซึ่งได้รับความนิยมในหมู่ผู้บริโภคชาวไทย (Li, S.-Q. et al., 2017b)

ในด้านวิธีการปรุงอาหารของชาวจีนในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน เช่น ชาวกว่างซีนิยมต้มเนื้อสัตว์ในน้ำซุปรสหม่าล่าที่ปรุงรสไว้ล่วงหน้า ขณะที่ชาวมณฑลเสฉวนจะนำเนื้อสัตว์ไปลวกให้สุกก่อน แล้วจึงปรุงรสด้วยน้ำซุปรสหม่าล่าในภายหลัง ความแตกต่างนี้สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีการบริโภคในแต่ละท้องถิ่น

ศาสตราจารย์ (Dunlop, F., 2016) ผู้เชี่ยวชาญด้านอาหารจีน อธิบายว่าเสน่ห์ของหม่าล่าไม่ได้อยู่เพียงในความเผ็ดร้อนและอาการชาที่ลิ้นเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงวัฒนธรรมการปรุงอาหารของชาวเสฉวนที่ให้ความสำคัญกับ “ความสมดุลของรสชาติ” (balance of flavors) อันเป็นหัวใจสำคัญของศิลปะการปรุงอาหารจีนตอนใต้ ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างสมดุลกลิ่นระหว่างรสเผ็ด เค็ม เปรี้ยว และหวาน เพื่อให้ได้รสชาติที่ซับซ้อนและกลมกล่อม

นอกจากคุณค่าด้านรสชาติแล้ว ฮวาเจียวยังมีคุณสมบัติทางยาในเชิงสมุนไพรตามหลักการแพทย์แผนจีน โดยมีการใช้มาอย่างยาวนานในตำรับยาแผนโบราณของจีน เชื่อว่ารสเผ็ดของฮวาเจียวมีสรรพคุณช่วยขับลมในลำไส้ บรรเทาอาการหวัด อาการเวียนศีรษะ และสามารถนำมาต้มดื่มเพื่อบรรเทาอาการไข้ได้ นอกจากนี้ ยังมีสรรพคุณช่วยขับระดูในสตรี ส่วนเมล็ดของฮวาเจียวมักถูกนำไปใช้เป็นส่วนประกอบของยาบำรุงหัวใจและยาบำรุงโลหิต (Zhang, D. et al., 2021) แสดงให้เห็นว่าหม่าล่าไม่เพียงแต่เป็นเครื่องเทศที่ให้อารมณ์อร่อยเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าเชิงสมุนไพรที่ส่งเสริมสุขภาพอีกด้วย

โดยสรุป หม่าล่าเป็นเครื่องเทศที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น ทั้งในด้านรสชาติ วัฒนธรรมการบริโภค และคุณประโยชน์ทางสมุนไพร รสเผ็ดชาของหม่าล่าถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการกินของชาวเสฉวน ซึ่งมุ่งเน้นความสมดุลของรสชาติและการผสมผสานรสเผ็ดอย่างมีศิลปะ การแพร่กระจายของหม่าลามายังประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย เป็นเครื่องยืนยันถึงความสำเร็จของการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมด้านอาหาร และแสดงให้เห็นถึงบทบาทของอาหารในฐานะสื่อทางวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมโยงผู้คนจากหลากหลายเชื้อชาติได้อย่างกลมกลืน

ภาพที่ 1 ปิ้งย่างหม่าล่า

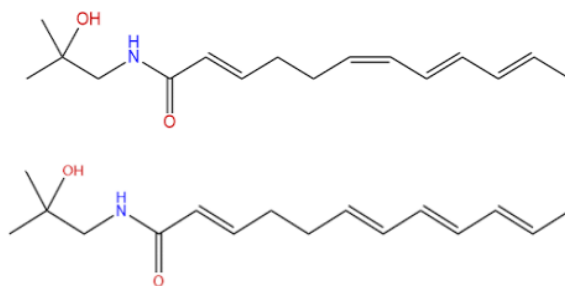
พริกไทยเสฉวน (Sichuan pepper) จัดอยู่ในสกุล *Zanthoxylum* วงศ์ Rutaceae ซึ่งมีมากกว่า 200 พันธุ์ในทวีปเอเชีย สำหรับพันธุ์ของฮวาเจียวที่เป็นพืชพื้นเมืองของมณฑลเสฉวน ประเทศจีน มีอยู่ 2 พันธุ์หลัก ได้แก่ ฮวาเจียวแดง (*Zanthoxylum bungeanum*) และฮวาเจียวเขียว (*Zanthoxylum schinifolium*) (Sun, J. et al., 2018) พริกไทยเสฉวนเป็นเครื่องเทศสำคัญที่ใช้ในการปรุงอาหารเสฉวน เพื่อให้เกิดความรู้สึกของความเผ็ดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในลักษณะ “เผ็ดซ่าและชาลิ้น” (tingling and numbing sensation) ซึ่งแตกต่างจากความเผ็ดร้อนของพริกที่เกิดจากสารแคปไซซิน (capsaicin) และแตกต่างจากความเผ็ดของพริกไทยซึ่งเกิดจากสารไพเพอรีน (piperine) ส่วนพันธุ์พริกไทยเสฉวนที่ปลูกในประเทศญี่ปุ่น มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Zanthoxylum piperitum* หรือที่รู้จักกันในชื่อ “Japanese pepper” (Tapsell, L. C. et al., 2006)

ภาพที่ 2 เมล็ดแห่งฮวาเจียวแดง (*Zanthoxylum bungeanum*) และฮวาเจียวเขียว (*Zanthoxylum schinifolium*)

ในประเทศไทย พบว่ามีพืชในสกุล *Zanthoxylum* และอยู่ในวงศ์ Rutaceae เช่นเดียวกัน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในวัฒนธรรมการบริโภคของภาคเหนือ โดยเฉพาะ “มะแขว่น” หรือ “พริกหอม” ซึ่งมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Zanthoxylum limonella* Alston (Sun, J. et al., 2018) พืชชนิดนี้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องเทศพื้นบ้าน นิยมหมักกับเนื้อสัตว์ก่อนนำไปปิ้งย่าง อบ ทอด หรือปรุงอาหารประเภทผัดและแกง เพื่อเพิ่มรสชาติและกลิ่นหอมเฉพาะตัว ทั้งนี้ ชาวท้องถิ่นภาคเหนือไม่เพียงใช้เมล็ดแห่งของมะแขว่นในการปรุงอาหารเท่านั้น แต่ยังนำส่วนของรากและเนื้อไม้มาใช้เป็นยาสมุนไพรพื้นบ้าน เพื่อขับลมในลำไส้ และใช้ใบในการบรรเทาอาการปวดฟัน นอกจากนี้ พืชในสกุล *Zanthoxylum* ยังมีน้ำมันหอมระเหยที่ประกอบด้วยสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพซึ่งมีคุณสมบัติด้านการอักเสบส่งผลให้มีสรรพคุณทางเภสัชวิทยาที่สำคัญ ดังเช่นที่ชาวจีนใช้ฮวาเจียวเป็นส่วนประกอบในตำรับยาแผนโบราณมากกว่า 30 ตำรับ สำหรับรักษาอาการปวดฟัน ปวดท้อง หรืออาการท้องเสีย (Tapsell, L. C. et al., 2006) นอกจากนี้ น้ำมันหอมระเหยจากเมล็ดของฮวาเจียวเขียวยังถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมน้ำหอม เพื่อเป็นหัวน้ำหอมที่ให้กลิ่นสดชื่นเฉพาะตัว อย่างไรก็ตาม สารสำคัญที่อยู่ในน้ำมันหอมระเหยดังกล่าวมิได้เป็นสารที่ก่อให้เกิดความรู้สึกซ่าลิ้น ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของรสชาติหมาล่า แต่ความรู้สึกดังกล่าวเกิดจากสารประกอบเฉพาะในพริกไทยเสฉวนที่มีคุณสมบัติทางเคมีแตกต่างออกไป

พริกไทยเสฉวนประกอบด้วยสารประกอบที่ระเหยได้และระเหยไม่ได้ (volatile and nonvolatile compounds) จำนวนมาก จากรายงานการวิจัยพบว่า สารประกอบระเหยไม่ได้ alkylamide hydroxy- α -sanshool และ hydroxy- β -sanshool เป็นตัวที่ทำให้เกิดความรู้สึกซ่าและชาลิ้น

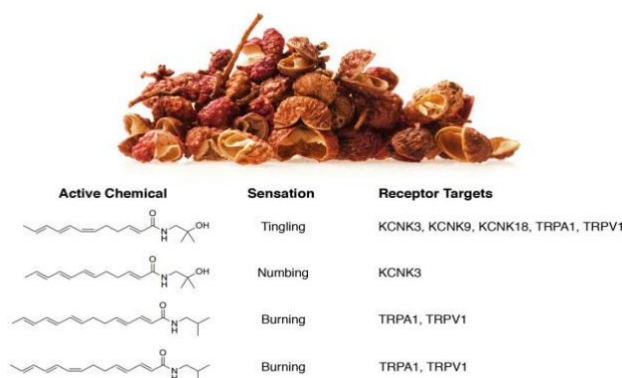

ภาพที่ 3 สารประกอบ hydroxy- α -sanshool (บน) และ hydroxy- β -sanshool (ล่าง) ในพริกไทยเสฉวนเป็นสารที่ทำให้เกิดความรู้สึกซ่าและชาลิ้น (tingling and numbing sensation)

พริกอยู่ ใน สกุล Capsicum วงศ์Solanaceae สารประกอบที่ทำให้เกิดรสเผ็ดร้อนของพริกคือสารโอลีโอเรซิน (oleoresin) และสารแคปไซซินอยด์ (capsaicinoids) สารโอลีโอเรซินเป็นส่วนประกอบสำคัญตัวหนึ่งที่ทำให้เกิดกลิ่นที่มีลักษณะเฉพาะของพริกแต่ละชนิด ส่วนแคปไซซินอยด์เป็นสารประกอบสำคัญในพริกที่ทำให้เกิดรสเผ็ดร้อนซึ่งประกอบด้วยสารต่าง ๆ ได้แก่ แคปไซซิน (capsaicin) ไดไฮโดรแคปไซซิน (dihydrocapsaicin) นอร์ไดไฮโดรแคปไซซิน โมแคปไซซิน (homocapsaicin) และโฮโมไดไฮโดรแคปไซซิน (homodihydrocapsaicin)

ตารางที่ 1 สารประกอบเคมีในเครื่องเทศที่เป็นตัวกระตุ้นตัวรับความรู้สึกผ่านช่องไอออนจำเพาะ

สารประกอบเคมีที่เป็น	ชนิดเครื่องเทศ	ช่องทางไอออนของการรับรู้
ตัวกระตุ้น	และน้ำมันหอมระเหย	
capsaicin	พริก chilli peppers (Capsicum sp.)	TRPV1
piperine	พริกไทย black pepper (Piper nigrum)	TRPV1> TRPA1
Allicin	กระเทียม garlic (Allium sativum)	TRPA1> TRPV1
diallyl disulfide	กระเทียม garlic (Allium sativum)	TRPA1> TRPV1
Gingerols	ขิง ginger (Zingiber officinale)	TRPA1, TRPV1
1'-acetoxychavicol acetate	ข่า galangal (Alpinia galanga, Koempferia galangal)	TRPA1
citral	ตะไคร้ lemongrass (Cymbopogon citratus)	TRPM8 > TRPV1> TRPA1
menthol	สะระแหน่ peppermint oil (Mentha piperita)	TRPM8, TRPA1
linalool	ผักชี coriander (Coriandrum sativum)	TRPM8, TRPA1
Camphor	การบูร camphor laurel tree (Cinnamomum camphora)	TRPV3, TRPV1

ภาพที่ 4 สารออกฤทธิ์ในพริกไทยเสฉวน hydroxy- α -sanshool และ hydroxy- β -sanshool ที่เป็นตัวกระตุ้นตัวรับความรู้สึกทำให้เกิดความรู้สึกซ่าและชาลิ้น ส่วน sanshool และ -sanshool ทำให้รู้สึกเผ็ดร้อนในปาก

การอธิบายกลไกการรับรู้ทางประสาทสัมผัสต่อการกระตุ้นของสารประกอบเคมีในพริกไทยเสฉวนนั้น (Liu, Y. et al., 2010) มีการศึกษาและวิจัยและถกเถียงกันอย่างกว้างขวาง นอกจากการศึกษาของ (Bautista, D. M. et al., 2008) ก่อนหน้านั้น (Koo, J. Y. et al., 2007) ได้รายงานผลการศึกษากว่ากลไกการกระตุ้นของ hydroxy- α -sanshool เกิดขึ้นผ่านช่องไอออน TRPV1 ของปลายประสาทรับรู้ความรู้สึกเจ็บปวดเช่นเดียวกับกลไกของแคปไซซิน (Li, S.-Q. et al., 2017b) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาวินิจฉัยเกี่ยวกับกลไกการรับรู้ทางประสาทสัมผัสต่อสารออกฤทธิ์ในเครื่องเทศต่าง ๆ ยังไม่สิ้นสุดและเมื่อมีความก้าวหน้าของวิทยาการมากขึ้นก็อาจมีงานวิจัยใหม่ ๆ (Sun, J. et al., 2018) มาหักล้างกลไกที่มีการศึกษามาก่อนก็เป็นได้ (Tapsell, L. C. et al., 2006)

ในปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปที่ปรุงรสด้วยเครื่องเทศหม่าล่าหลากหลายเพิ่มขึ้น (Li, S.-Q. et al., 2017a) ทั้งบาร์บีคิวซอสหม่าล่า ผงพริกหม่าล่า พริกอบกรอบรสหม่าล่า มันอบกรอบรสหม่าล่าต้มแซ่บ ฯลฯ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากกระแสความนิยม หรือเครื่องเทศหม่าล่ามีคุณสมบัติช่วยเสริมรสชาติความอร่อย (food flavor enhancement) เป็นทุนเดิมอยู่แล้วจากการที่พริกไทยเสฉวนเป็นพืชในสกุล *Zanthoxylum* ซึ่งโดยธรรมชาติพืชในสกุลดังกล่าวจะมีสารออกฤทธิ์ด้านรสชาติ (taste active compounds) เช่น (E)-N-(3,4-dimethoxyphenethyl)-3-(3,4-dimethoxyphenyl)-acrylamide (rubemamine), (E)-3-(3,4-dimethoxyphenyl)-N-(3-methoxyphenethyl)-acrylamide และ (E)-3-(3,4-dimethoxyphenyl)-N-(3-propoxyphenyl)-acrylamide ซึ่งเป็นตัวเพิ่มรสชาติอูมามิและความเค็มในอาหาร (Sun, J. et al., 2018) จึงทำให้อาหารที่ปรุงรสด้วยเครื่องเทศหม่าล่าซึ่งมีส่วนผสมของพริกไทยเสฉวนมีรสชาติความอร่อยถูกปากผู้บริโภค ในปัจจุบัน (Tapsell, L. C. et al., 2006)

หม่าล่ามีส่วนผสมของสมุนไพรและเครื่องเทศหลายชนิด (Li, S.-Q. et al., 2017a) เช่น โป๊ยกั๊ก อบเชย ขิง กานพลู เม็ดยี่หระ พริกไทยเสฉวน พริกแห้ง พริกป่น กระเทียม กระวานดำ ซึ่งสมุนไพรและเครื่องเทศเหล่านี้ อาจมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ต้านการอักเสบและต้านเชื้อก่อโรคต่าง ๆ ได้ ซึ่งอาจส่งผลดีต่อการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันร่างกาย เกี่ยวกับสมุนไพรและเครื่องเทศในการช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกัน โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติการรักษาของสมุนไพรในวงศ์กะเพราและเครื่องเทศ เช่น กานพลู ขิง ขมิ้น พริก พริกไทยดำ ยี่หระ อบเชย กระเทียม หัวหอม พบว่า การบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ รวมทั้งสมุนไพรและเครื่องเทศ อาจช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโดยการต้านเชื้อแบคทีเรีย ต้านไวรัส ต้านการอักเสบและต้านอนุมูลอิสระ ซึ่งอาจช่วยป้องกันโรคต่าง ๆ ได้ ดังนั้น การรับประทานหม่าล่าที่มีส่วนผสมของเครื่องเทศหลายชนิด (Sun, J. et al., 2018) จึงอาจมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในร่างกายได้ ทั้งสมุนไพรและเครื่องเทศในหม่าล่าหลายชนิด เช่น โป๊ยกั๊ก อบเชย พริกไทยเสฉวน พริกแห้ง พริกป่น กระวานดำ อาจมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ต้านการอักเสบ ปรับปรุงการทำงานของเมตาบอลิซึม จึงอาจช่วยปกป้องสุขภาพหัวใจให้แข็งแรง ช่วยลดความดันโลหิตและคอเลสเตอรอลในเลือดได้ (Tapsell, L. C. et al., 2006)

วัฒนธรรมของหม่าล่า

หม่าล่าเป็นเครื่องเทศชนิดหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในด้านรสชาติ โดยให้ความรู้สึกทั้ง “เผ็ด” และ “ชา” ขณะรับประทาน (Li, S.-Q. et al., 2017b) คำว่า “หม่าล่า” มาจากภาษาจีน โดยคำว่า “หมา” หมายถึงอาการชา ส่วนคำว่า “ล่า” หมายถึง ความเผ็ด (Bautista, D. M. et al., 2008) ลักษณะรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ดังกล่าวเกิดจากส่วนผสมประกอบสำคัญคือ “ฮวาเจียว” หรือพริกไทยเสฉวน ซึ่งมีรูปร่างคล้ายเมล็ดพริกไทย และให้รสสัมผัสใกล้เคียงกับ “มะแขว่น” ซึ่งเป็นเครื่องเทศพื้นบ้านของภาคเหนือของประเทศไทย (Wang, J. et al., 2023) ในช่วงเริ่มแรกของการแพร่หลายเข้าสู่ประเทศไทย หม่าล่าได้รับความนิยมอย่างมากในภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งถือเป็นพื้นที่แรก ๆ ที่รับวัฒนธรรมการบริโภคหม่าล่าเข้ามา และมีจำนวนร้านจำหน่ายหม่าล่ามากที่สุดในประเทศ (Sun, J. et al., 2018) ลักษณะของหม่าล่าในระยะแรกมักอยู่ในรูปแบบของอาหารปิ้งย่าง

แต่ภายหลังได้มีการปรับรูปแบบการบริโภคให้หลากหลายมากขึ้น ทั้งในรูปแบบของชาบู สุกี้ และหม้อไฟ (Tapsell, L. C. et al., 2006)

ภาพที่ 5 หม้อล่าหม้อไฟ

ความนิยมของหม้อล่าในประเทศไทยส่วนหนึ่งเกิดจากรสชาติที่เผ็ดจัดจ้าน ผสมผสานกับความซาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว อีกทั้งยังมีกลิ่นหอมและความกลมกล่อมจากการหมักเนื้อด้วยซอสที่มีทั้งรสหวานและเค็ม ซึ่งเมื่อทาลงบนเนื้อสัตว์และผักก่อนการปรุงสุกจะช่วยเพิ่มรสสัมผัสที่เข้มข้นและน่ารับประทาน หม้อล่าจึงกลายเป็นอาหารที่ถูกปากคนไทยอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ หม้อล่ายังเป็นอาหารที่มีความหลากหลายสูงในด้านวัตถุดิบ โดยสามารถใช้เนื้อสัตว์ ผัก เห็ด หรือวัตถุดิบอื่น ๆ ได้ตามความต้องการ อีกทั้งยังมีการปรับระดับความเผ็ดได้ตามความชอบของผู้บริโภค ซึ่งเป็นลูกเล่นที่สร้างความสนุกสนานและตอบโจทยรสนิยมที่หลากหลายของผู้รับประทาน อาหารหม้อล่าจึงไม่ได้เป็นเพียงอาหารรับประทานเล่นหรืออาหารจานหลักเท่านั้น แต่ยังเป็นเสมือน “วัฒนธรรมการกิน” รูปแบบใหม่ที่สะท้อนความยืดหยุ่นและความสร้างสรรค์ในการบริโภคของคนไทย ที่สามารถเลือกและปรับรสชาติให้เหมาะสมกับความชอบของตนเองได้อย่างอิสระ

พัฒนาการของรสชาติหม้อล่า

“ปิ้งย่างหม้อล่า” เป็นเมนูอาหารเรียกน้ำย่อยที่มีเอกลักษณ์ด้านรสชาติ เผ็ดจัดและซาที่ปลายลิ้น ทำให้ผู้บริโภคทานต่อเนื่องโดยไม่สามารถหยุดได้ ปัจจุบันเมนูดังกล่าวได้กลายเป็นอาหารยอดนิยมที่พบเห็นทั่วไปตามสตรีทฟู้ดของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม หลายคนยังเข้าใจผิดคิดว่าหม้อล่าเป็นเพียงอาหารที่เสียบไม้แล้วนำไปย่าง แต่ในความเป็นจริงแล้ว หม้อล่าเป็นชื่อเรียกรสชาติที่มีลักษณะเผ็ด ซา และซาที่ปลายลิ้น โดยรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์นี้เกิดจากพริกหม้อล่า ซึ่งเป็นส่วนผสมสำคัญของเครื่องปรุงรส (Ji, X. et al., 2019)

ในปัจจุบัน พริกหม้อล่ามีการพัฒนารสชาติให้เข้ากับความต้องการของผู้บริโภคไทยมากขึ้น พริกหม้อล่าที่วางจำหน่ายตามท้องตลาดส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป พร้อมใช้ประกอบอาหารทันที โดยนอกจากสมุนไพรแล้ว บางสูตรยังมีการเติมน้ำตาล ผงชูรส เกลือ ซีอิ๊ว และในบางกรณีอาจเติมแป้งข้าวโพดเพื่อเพิ่มความข้นของซอส ซึ่งอาจไม่เหมาะสำหรับผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพ เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคที่รักสุขภาพ ปัจจุบันจึงมีการพัฒนาพริกหม้อล่าสูตรคีโต (Keto) ที่ปราศจากน้ำตาลและผงชูรส เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการควบคุมน้ำหนัก โดยพริกหม้อล่าสูตรคีโตยังคงรสชาติเข้มข้น เผ็ดซ่าซาลิ้น มีความหอมจากวัตถุดิบหลัก แต่มีราคาสูงกว่าเนื่องจากกระบวนการผลิตที่ซับซ้อนและการคัดเลือกวัตถุดิบคุณภาพสูง

พริกหม้อล่าได้รับการปรับสูตรโดยชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีทักษะการปรุงพริกหม้อล่าอย่างชำนาญ สูตรพริกหม้อล่าของที่นี่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แตกต่างจากแบรนด์อื่น ๆ โดยผงพริกมีความละเอียดสูง สามารถนำไปใช้ได้หลากหลาย ทั้งเมนูปิ้งย่าง เมนูทอด เมนูผัด หรือผสมในน้ำซุปรสชาติจะอยู่ในระดับเผ็ดกลาง กลมกล่อม ให้ความซาปลายลิ้นเล็กน้อย และสามารถใช้แทนพริกป่นทั่วไปได้ ทำให้ผู้บริโภคสามารถ

เลือกใช้ได้ตามความต้องการ นอกจากนี้ ยังมีการผลิตซอสหม่าล่าฮาลาล ซึ่งหมายถึงอาหารที่ผลิต ปุรง หรือแปรรูปตามหลักศาสนาอิสลาม สามารถบริโภคโดยผู้ปฏิบัติตามหลักศาสนาได้อย่างมั่นใจ โดยสามารถสังเกตความถูกต้องจากการประทับตราฮาลาลบนบรรจุภัณฑ์ ซึ่งซอสหม่าล่าฮาลาลนี้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคชาวมุสลิมและขยายฐานตลาดไปยังกลุ่มลูกค้าพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า หม่าล่าไม่ได้เป็นเพียงอาหารจานด่วน แต่เป็น วัฒนธรรมการกินที่สะท้อนทั้งภูมิปัญญาอาหาร ความหลากหลายของรสชาติ และการปรับตัวให้เข้ากับบริบทนิยมผู้บริโภคไทย อย่างเหมาะสม (Üyuen, L. et al., 2021)

คุณสมบัติของหม่าล่า

เครื่องปรุงอาหารหม่าล่า ซึ่งมีรสชาติเผ็ดชาเฉพาะตัว ประกอบด้วยพริก เสฉวน และสมุนไพรหลายชนิด มีสรรพคุณทางยาและประโยชน์ต่อสุขภาพที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การช่วยขับลมในกระเพาะและลำไส้ ส่งเสริมการทำงานของระบบย่อยอาหาร บำรุงเลือดและธาตุเหล็ก เสริมภูมิคุ้มกันด้วยธาตุสังกะสี อุดมด้วยโพแทสเซียมซึ่งช่วยลดความดันโลหิตและคอเลสเตอรอล ตลอดจนมีสารต้านอนุมูลอิสระ ด้านเชื้อรา และแก๊อิกเสบ นอกจากนี้ กลิ่นหอมฉุนของหม่าล่ายังสามารถช่วยบรรเทาอาการวิงเวียนและคัดจมูกได้อีกด้วย

คุณสมบัติดังกล่าวได้รับการสนับสนุนโดยงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์หลายชิ้น ได้แก่ งานศึกษาของ (Bautista, D. M. et al., 2008) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติทางชีวภาพของเครื่องเทศและสมุนไพร รวมถึงคุณสมบัติทางเภสัชกรรมและสารต้านอนุมูลอิสระที่พบในเครื่องเทศต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับสรรพคุณของหม่าล่า ขณะเดียวกัน งานวิจัยของ (Wang, J. et al., 2023) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพและรสชาติของผลิตภัณฑ์อาหารจีนประเภทต่าง ๆ รวมถึงไส้กรอกหม่าล่า โดยใช้การประเมินทางประสาทสัมผัสและการวิเคราะห์ทางเคมี เพื่อยืนยันเอกลักษณ์ของรสชาติและกลิ่นของหม่าล่า การอ้างอิงงานวิจัยเหล่านี้เป็นการยืนยันความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ต่อสุขภาพและสรรพคุณทางยาของเครื่องปรุงอาหารหม่าล่า ดังนี้

1. ช่วยกระตุ้นระบบย่อยอาหาร

แคปไซซิน (Capsaicin) (เป็นสารประกอบฟีนอลิก ที่พบตามธรรมชาติในพริก ส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณเยื่อแกนกลางสีขาว) เป็นสารประกอบที่พบมากในพริก (Li, S.-Q. et al., 2017b) ซึ่งหม่าล่ามีทั้งพริกไทยเสฉวน และพริกแห้งเป็นส่วนประกอบ การรับประทานหม่าล่าจึงอาจมีส่วนช่วยกระตุ้นการทำงานของระบบย่อยอาหารได้

2. ดีต่อระบบภูมิคุ้มกัน

หม่าล่ามีส่วนผสมของสมุนไพรและเครื่องเทศหลายชนิด เช่น โป๊ยกั๊ก อบเชย จิง กานพลู เมล็ดยี่ห่วย พริกไทยเสฉวน พริกแห้ง พริกป่น กระเทียม กระวานดำ (Li, S.-Q. et al., 2017b) ซึ่งสมุนไพรและเครื่องเทศเหล่านี้อาจมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ด้านการอักเสบและต้านเชื้อก่อโรคต่าง ๆ ได้ ซึ่งอาจส่งผลดีต่อการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันร่างกายสมุนไพรในวงศ์กะเพราและเครื่องเทศ (Sun, J. et al., 2018) เช่น กานพลู จิง ขมิ้น พริกไทยดำ ยี่ห่วย อบเชย กระเทียม หัวหอม พบว่า การบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ รวมทั้งสมุนไพรและเครื่องเทศ อาจช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโดยการต้านเชื้อแบคทีเรีย ต้านไวรัส ด้านการอักเสบและต้านอนุมูลอิสระ ซึ่งอาจช่วยป้องกันโรคต่าง ๆ ได้ (Tapsell, L. C. et al., 2006)

3. ช่วยลดความดันโลหิตและคอเลสเตอรอล

สมุนไพรและเครื่องเทศในหม่าล่าหลายชนิด เช่น โป๊ยกั๊ก อบเชย พริกไทยเสฉวน พริกแห้ง พริกป่น กระวานดำ อาจมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ด้านการอักเสบ ปรับปรุงการทำงานของเมตาบอลิซึม จึงอาจช่วยปกป้องสุขภาพหัวใจให้แข็งแรง (Li, S.-Q. et al., 2017b) ช่วยลดความดันโลหิตและคอเลสเตอรอลในเลือดได้เครื่องเทศหลายชนิด เช่น น้ำมันและเมล็ดยี่ห่วย เมล็ดกระวาน เปลือกอบเชย กานพลู เมล็ดผักชี กระเทียม รากจิง

รากชะเอม น้ำมันสะระแหน่ หัวหอม พริกไทยดำ อาจมีคุณสมบัติในการช่วยป้องกันและรักษาระบบการทำงานของหัวใจและหลอดเลือด (Sun, J. et al., 2018) อาจช่วยให้สุขภาพหัวใจแข็งแรงมากขึ้น โดยช่วยด้านความผิดปกติต่าง ๆ เช่น ด้านการแข็งตัวของเลือด ด้านหลอดเลือดตีบ ภาวะไขมันในเลือดต่ำ ภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ ด้านการอักเสบ ด้านข้ออักเสบ ลดความดันโลหิต ลดคอเลสเตอรอล รวมถึงยังช่วยด้านอนุมูลอิสระและปรับปรุงการทำงานของเมตาบอลิซึมที่เป็นระบบการเผาผลาญในร่างกายให้เป็นปกติ จึงอาจช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดได้ (Tapsell, L. C. et al., 2006)

4. ช่วยลดอาการไซนัส

รสชาติเผ็ดร้อนที่เป็นเอกลักษณ์ของหม่าล่า ซึ่งได้จากวัตถุดิบหลัก ได้แก่ พริกไทยเสฉวนและพริกแห้ง มีสารประกอบแคปไซซินที่ทราบกันว่ามีคุณสมบัติในการช่วยบรรเทาอาการคัดจมูกและอาการปวดจากไซนัสได้ เนื่องจากสารแคปไซซินในพริกทำให้เกิดความรู้สึกเผ็ดร้อนต่อระบบรับรู้ของร่างกาย (Li, S.-Q. et al., 2017a) สารแคปไซซินนี้ยังมีผลในการระงับหรือบรรเทาอาการปวดชั่วคราว และอาจช่วยลดความรุนแรงของอาการโรคจมูกอักเสบที่ไม่ได้เกิดจากภูมิแพ้ เช่น อาการคัดจมูกและไซนัสอักเสบ การรับประทานอาหารที่ปรุงด้วยเครื่องเทศเหล่านี้ จึงไม่เพียงแต่สร้างรสชาติที่โดดเด่นและเข้มข้น แต่ยังอาจส่งผลดีต่อสุขภาพในเชิงบรรเทาอาการของระบบทางเดินหายใจบางประเภทได้

ดังนั้น หม่าล่า จึงจัดเป็นเครื่องเทศชนิดหนึ่งที่ทำให้รสชาติแบบเผ็ดชา โดยคำว่า “หม่า” มาจากอาการชา และคำว่า “ล่า” หมายถึงรสเผ็ด การให้รสเผ็ดชาที่เป็นเอกลักษณ์นี้เกิดจากส่วนประกอบสำคัญของหม่าล่าที่เรียกว่า ฮวาเจียว (Li, S.-Q. et al., 2017b) หรือที่รู้จักกันในชื่อพริกไทยเสฉวน ซึ่งมีรูปร่างคล้ายพริกไทยและมีรสชาติใกล้เคียงกับมะเขว่นในบ้านเรา หม่าล่าจึงมีต้นกำเนิดจากประเทศจีน (Bautista, D. M. et al., 2008) เนื่องจากเครื่องเทศและส่วนประกอบดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญของอาหารเสฉวนและอาหารฉงชิ่ง (Wang, J. et al., 2023) หม่าล่าสามารถนำไปประยุกต์ทำอาหารได้หลากหลายประเภท ตั้งแต่การตุ๋น ทำซุ๊ป ผัด รวมถึงการทำหม้อไฟและหม้อจุ่ม (Sun, J. et al., 2018) งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ยังชี้ให้เห็นว่า การนำหม่าล่าไปปรุงอาหารไม่เพียงแต่สร้างรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์และดึงดูดผู้บริโภคเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความหลากหลายและศิลปะการปรุงอาหารแบบจีนที่สามารถปรับใช้ได้กับบริบทของอาหารสากลและอาหารไทยร่วมสมัย (Tapsell, L. C. et al., 2006)

สำหรับชาวจีนในมณฑลเสฉวนแล้ว หม่าล่าสามารถนำไปประกอบอาหารได้เกือบทุกอย่าง ตั้งแต่ต้ม ผัด แกง ทอด ย่าง โดยนิยมปรุงเนื้อแกะ เพราะสามารถดับกลิ่นสาบได้อย่างดีเยี่ยม และรสชาติของวัตถุดิบต่าง ๆ ให้นำรับประทานยิ่งขึ้น อาหารจีนถือเป็นอาหารที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและมีบทบาทสำคัญต่อวัฒนธรรมการบริโภคของคนไทยตั้งแต่อดีต ตัวอย่างอาหารจีนที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ทำให้ผู้บริโภคบางส่วนอาจไม่ตระหนักว่าบางเมนูเหล่านั้นได้ถูกปรับเปลี่ยนและกลายเป็นอาหารที่นิยมบริโภคในสังคมไทยไปแล้ว อาหารจีนหลายชนิดได้ผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนและผสมผสานทั้งรูปลักษณ์และรสชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการบริโภคของไทย ส่งผลให้อาหารดังกล่าวแตกต่างไปจากต้นตำรับในประเทศจีน เช่น ก๋วยเตี๋ยว ต้มยำ หูฉลาม และกระเพาะปลา (Thai Airways International, 2019) แม้ในปัจจุบัน อาหารจีนยังคงมีการแพร่หลายและได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย ซึ่งอาจเนื่องมาจากอาหารจีนมีเอกลักษณ์โดดเด่นทั้งด้านรสชาติ ความประณีต และความหลากหลาย โดยสามารถจำแนกตามภูมิภาคได้มากถึงแปดกลุ่มหลัก ได้แก่ อาหารซันตง อาหารเจียงซู อาหารกวางตุ้ง อาหารเสฉวน อาหารอันฮุย อาหารฮกเกี้ยน อาหารหูหนาน และอาหารเจ้อเจียง อย่างไรก็ตาม หากกล่าวถึงอาหารจีนที่เป็นที่นิยมในหมู่ผู้บริโภคชาวไทยในปัจจุบัน คงหนีไม่พ้นเมนูที่คนไทยรู้จักในชื่อ “หม่าเจ้า” ซึ่งมีเอกลักษณ์ด้านรสชาติที่เผ็ดร้อนและมีกลิ่นหอมเฉพาะตัวจากเครื่องเทศและสมุนไพรพื้นถิ่นตามแบบฉบับอาหารมณฑลเสฉวน (Sun, J. et al., 2018) ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ Kwang-chih Chang ผู้ทรงคุณวุฒิด้านมานุษยวิทยาอาหารจีน เคยอธิบายว่า อาหารจีนไม่เพียงเป็นเครื่องยังชีพเท่านั้น แต่ยังสะท้อนวิถีชีวิตและ

การปรับตัวของผู้คนเมื่อเข้าสู่สังคมใหม่ ซึ่งอธิบายได้ว่าทำไมอาหารจีนจึงสามารถผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมการกินของไทยได้อย่างแนบเนียน (Chang, K., 2003) การศึกษาและวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าอาหารจีนที่ปรับประยุกต์ในบริบทไทยสามารถตอบสนองต่อรสนิยมและวิถีชีวิตของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม (Tapsell, L. C. et al., 2006)

จังหวัดเชียงรายถือเป็นพื้นที่ที่เริ่มเปิดร้านหม่าล่าในประเทศไทยเป็นแห่งแรก (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561) ก่อนที่จะมีการขยายไปยังจังหวัดอื่น ๆ ในเขตภาคเหนือ และต่อเนื่องไปยังภาคอื่น ๆ ของประเทศตามลำดับ การรับรู้หม่าล่าของผู้บริโภคไทยนั้น หมายถึงอาหารปิ้งย่างสไลด์ล้นนาน ซึ่งประกอบด้วยเมนูหลากหลาย เช่น หมู หมัก กุ้ง ไก่ ไส้กรอก แฮม เห็ดออริจิ เห็ดเข็มทอง และผักชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด และกระเจียบเขียว โดยจะเสียบไม้ ทาด้วยซอสหม่าล่า แล้วปิ้งจนสุก ก่อนนำไปคลุกผงหม่าล่าอีกครั้งหลังการปรุงสุก คำว่า “หม่าล่า” แท้จริงมาจากภาษาจีน (mala) ซึ่งหมายถึงรสเผ็ดชาของอาหาร (mā = ชา; là = เผ็ด) เป็นรสชาติเฉพาะของอาหารจีนในมณฑลเสฉวน เกิดจากการใช้ผงพริกหม่าล่าแทนพริกป่นทั่วไปในการปรุงอาหาร เช่น ปิ้งย่าง ทอด ยำ ผัด หรือทำน้ำจิ้มก้วยเตี้ยว เพื่อเพิ่มรสชาติและกลิ่นหอม ทำให้เกิดความเผ็ดและอาการชาในปากและลิ้น นอกจากนี้ ภายใต้อารมณ์แบบหม่าล่า ยังมีคุณประโยชน์ทางสมุนไพรและสรรพคุณทางยามากมาย เช่น ช่วยขับลมในกระเพาะและลำไส้ ทำให้ระบบย่อยอาหารทำงานดีขึ้น มีธาตุเหล็กสูง ช่วยบำรุงเลือด ธาตุสังกะสี เสริมภูมิคุ้มกัน อุดมด้วยโพแทสเซียม ลดความดันโลหิตและคอเลสเตอรอล รวมถึงสารต้านอนุมูลอิสระ ต้านเชื้อรา แก้อักเสบ และกลิ่นหอมฉุนช่วยบรรเทาอาการวิงเวียนและคัดจมูกได้เป็นอย่างดี (Bautista, D. M. et al., 2008) รสเผ็ดของฮวาเจียวในหม่าล่ายังช่วยขับลมในลำไส้ แก้อาการท้องอืด และแก้อาการวิงเวียนศีรษะ บางคนใช้ดื่มเป็นประจำเป็นยาแก้ไอ นอกจากนี้ยังช่วยขับกระดูกสำหรับสตรี และตัวเม็ดฮวาเจียวยังใช้เป็นส่วนประกอบของยาบำรุงหัวใจและเลือดในตำรับยาสมุนไพรจีนมาอย่างยาวนาน (Wang, J. et al., 2023)

แม้ว่ารสชาติของหม่าล่าจะมีต้นกำเนิดจากมณฑลเสฉวน ประเทศจีน แต่การเข้ามาของหม่าล่าในประเทศไทยมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากต้นฉบับ จังหวัดเชียงรายถือเป็นพื้นที่แรกที่เริ่มเปิดร้านหม่าล่าในรูปแบบปิ้งย่างเมื่อราวปี พ.ศ. 2561 ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศและวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในภาคเหนือ โดยเฉพาะกลุ่มชาวยุন্নานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนซึ่งคุ้นเคยกับอาหารจีนรสจัดแบบดั้งเดิม การเปิดร้านหม่าล่าในลักษณะ “เสียบไม้ปิ้งย่าง” พร้อมคลุกผงเครื่องเทศหม่าล่าหลังการย่างจนสุก ถือเป็นนวัตกรรมด้านอาหารที่ประยุกต์รสชาติจากต้นตำรับให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและรสนิยมของผู้บริโภคไทยได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาอาหารจีนแบบประยุกต์ในบริบทสังคมไทยช่วยสร้างความหลากหลายและความยั่งยืนในวัฒนธรรมการบริโภค (Thai Airways International, 2019) นอกจากนี้ การปรับอาหารจีนให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นยังได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยทางวิชาการ โดย (Sun, J. et al., 2018) ชี้ว่าอาหารที่ปรับประยุกต์สามารถสอดคล้องกับรสนิยมและวิถีชีวิตของผู้บริโภคในแต่ละพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ขณะที่ (Tapsell, L. C. et al., 2006) พบว่าการผสมผสานอาหารแบบประยุกต์สามารถส่งเสริมความนิยมและประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้บริโภคกลุ่มใหม่ได้

ในบริบทของประเทศไทย “หม่าล่า” ได้รับการตีความใหม่จากความหมายเดิมที่หมายถึง “รสชาติ” ให้กลายเป็นชื่อของ “อาหารประเภทหนึ่ง” ซึ่งหมายถึงอาหารเสียบไม้ ปิ้งย่างที่มีรสเผ็ดชาจากพริกเสฉวน การรับรู้และความเข้าใจเชิงวัฒนธรรมของผู้บริโภคไทยจึงมิได้จำกัดอยู่เพียงแค่การลิ้มรส แต่ยังรวมถึงการตีความหม่าล่าในเชิงรูปแบบการบริโภค เช่น การเลือกวัตถุดิบสำหรับเสียบไม้ ทั้งหมู กุ้ง ไส้กรอก ไก่ หรือเห็ด และผักชนิดต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการบริโภคอาหารข้างทาง (street food) ที่เข้าถึงง่ายและตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นใหม่ (Bautista, D. M. et al., 2008) งานวิจัยเพิ่มเติมยังชี้ให้เห็นว่าการปรับอาหารหม่าล่าให้เหมาะสมกับบริบทไทย ไม่เพียงแต่สร้างความสะดวกและความนิยมในกลุ่มผู้บริโภค แต่ยังสะท้อนถึงการผสมผสานวัฒนธรรมอาหารจีนกับรูปแบบการบริโภคไทยอย่างต่อเนื่อง (Wang, J. et al., 2023)

แม้หม่าล่าจะขึ้นชื่อในด้านรสเผ็ดและกลิ่นหอมเฉพาะตัว แต่ภายใต้รสนั้นยังแฝงด้วยมูลค่าทางสมุนไพรและภูมิปัญญาแพทย์แผนจีนที่สะสมมาอย่างยาวนาน เช่น พริกเสฉวนหรือ “ฮวาเจียว” (花椒) ซึ่งมีสารสำคัญ

อย่าง Sanshool ที่ให้ความรู้สึกรสชา ช่วยกระตุ้นระบบไหลเวียนเลือด ขับลมในลำไส้ และบรรเทาอาการทางระบบทางเดินหายใจ การใช้ผงหม่าล่าจึงมีใช้เพียงเพิ่มรสชาติ แต่ยังสะท้อนความรู้ด้านสมุนไพรที่สอดคล้องกับแนวทางอาหารเป็นยา (functional food)

หลังจากได้รับความนิยมในเชียงราย หม่าล่าได้ขยายตัวไปยังจังหวัดอื่น ๆ โดยเฉพาะในภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ ลำปาง และแพร่ ก่อนจะกระจายต่อไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง โดยมีรูปแบบการจำหน่ายที่หลากหลาย ตั้งแต่ร้านแผงลอย รถเข็น ไปจนถึงร้านแฟรนไชส์ระดับประเทศ ทำให้หม่าล่าไม่ใช่เพียงแค่ “อาหาร” หากแต่กลายเป็น “ผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจ” ที่สร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการรายย่อยจำนวนมาก นอกจากนี้ หม่าล่ายังสอดคล้องกับกระแสความนิยมอาหารรสจัด และความสนใจในอาหารต่างชาติในหมู่ผู้บริโภคไทย โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและคนเมือง ทำให้เกิดนวัตกรรมต่อยอด เช่น หม่าล่าทอด หม่าล่าหม้อไฟ และซอสหม่าล่าสำเร็จรูป ที่สามารถใช้ปรุงอาหารในครัวเรือนได้อย่างสะดวก

สรุป

หม่าล่าเป็นเครื่องเทศรสเผ็ดชาที่มีต้นกำเนิดจากมณฑลเสฉวน ประเทศจีน ซึ่งมีภูมิอากาศหนาวเย็นทำให้ชาวเสฉวนชอบรับประทานอาหารรสจัดเพื่อสร้างความอบอุ่น รสชาติที่โดดเด่นของหม่าล่าเกิดจากพริกไทยเสฉวนหรือฮวาเจียว ซึ่งมีสาร hydroxy- α -sanshool และ hydroxy- β -sanshool ทำให้ลิ้นเกิดความซ่าและชา หม่าล่าถูกนำมาประกอบอาหารหลายประเภท เช่น หม้อไฟ ปิ้งย่าง ผัด และซูป เส้นหมี่ของหม่าล่าไม่ได้อยู่เพียงรสชาติ แต่สะท้อนวัฒนธรรมการปรุงอาหารและภูมิปัญญาแพทย์แผนจีน ชาวจีนขนานนามหม่าล่าเข้าสู่ประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงราย และแพร่หลายไปทั่วประเทศ ปัจจุบันหม่าล่าปรับให้เข้ากับรสนิยมคนไทย ทั้งในรูปแบบซอสสำเร็จ ผงปรุงรส และสูตรเพื่อสุขภาพ ส่วนผสมของสมุนไพรในหม่าล่ายังช่วยเสริมภูมิคุ้มกัน ลดความดัน และบำรุงเลือด ทำให้หม่าล่าเป็นทั้งอาหารและสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับไทยอย่างกลมกลืน ความนิยมของหม่าล่าสะท้อนถึงความสร้างสรรค์และการปรับตัวของอาหารในสังคมไทยร่วมสมัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). รายงานประจำปี 2561 กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- Bautista, D. M. et al. (2008). Sichuan pepper stimulates sensory neurons by inhibiting two-pore potassium channels. *Nature Neuroscience*, 11(7), 772-779.
- Chang, K. (2003). *Food in Chinese Culture: Anthropological and Historical Perspectives*. New Haven: Yale University Press.
- Dunlop, F. (2016). *The Food of Sichuan*. London: Bloomsbury Publishing.
- Han, E. (2024). *The Ripple Effect: China's Complex Presence in Southeast Asia*. United States: Oxford University Press.
- Ji, X. et al. (2019). Sichuan pepper: Culinary and chemical properties of a traditional spice. *Food Chemistry*, 279, 287-295. <https://doi.org/10.1016/j.foodchem.2018.11.035>.
- Koo, J. Y. et al. (2007). Hydroxy- α -sanshool activates TRPV1 and TRPA1 in sensory neurons. *European Journal of Neuroscience*, 26(5), 1139-1147.
- Li, S.-Q. et al. (2017a). *Sichuan cuisine and its culinary culture*. Beijing: China Culinary Press.

- _____. (2017b). *Zanthoxylum bungeanum* Maxim. (Rutaceae): A systematic review of botany, phytochemistry, and pharmacology. *International Journal of Molecular Sciences*, 18(11), 2272. <https://doi.org/10.3390/ijms18112272>.
- Liu, Y. et al. (2010). Physiological mechanisms of tingling sensation from hydroxy- α -sanshool. *Journal of Neuroscience*, 30(12), 4353-4361.
- Sun, J. et al. (2018). The potential of Sichuan pepper as a flavor enhancer. *Journal of Food Science and Technology*, 55(7), 2760-2767.
- Tapsell, L. C. et al. (2006). Health benefits of herbs and spices: The past, the present, the future. *Medical Journal of Australia*, 185(4), S4-S24.
- Thai Airways International. (2019). The spicy charm of mala: From Sichuan to Thailand. *Sawasdee Magazine*. Retrieved February 4, 2019, from <https://sawasdee.thaiairways.com/chengdu-mala/>
- Üyuen, L. et al. (2021). Cultural adaptation of spicy cuisine: The case of mala in Southeast Asia. *Journal of Ethnic Foods*, 8(1), 12. <https://doi.org/10.1186/s42779-021-00092-7>.
- Wang, J. et al. (2023). Pharmacological activities of hydroxy- α -sanshool: Anti-inflammatory and antioxidant potential. *Phytotherapy Research*, 37(2), 651-663.
- Zhang, D. et al. (2021). A comparative overview on chili pepper (*capsicum* genus) and sichuan pepper (*zanthoxylum* genus): From pungent spices to pharma-foods. *Trends in Food Science & Technology*, 2021(117), 148-162.

ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงาน
บริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด*

MOTIVATION FACTORS INFLUENCING EMPLOYEE LOYALTY OF UNITED
TECHNOLOGY DEVELOPMENT CO., LTD

อัญชลี สังขเวช*, สุธรรม พงศ์สำราญ, สุทธิกร กิ่งแก้ว

Oanchali Sangkhawet*, Sutham Pongsamran, Suthikorn Kingkaew

คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Master of Business Administration, Kasembundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Sangkhawet2541@gmail.com

บทคัดย่อ

วิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค่าจ้างและความจงรักภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด 2) ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด 3) ปัจจัยค่าจ้างที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด จำนวน 195 คน โดยเลือกพนักงานทุกฝ่ายจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน เป็นการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลาก โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การใช้การวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค่าจ้าง อยู่ในระดับสำคัญปานกลาง ความจงรักภักดีของพนักงานภาพรวม อยู่ในระดับสำคัญมาก 2) ปัจจัยจูงใจ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านโอกาสความก้าวหน้าในงาน มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของพนักงานฝ่ายผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ปัจจัยค่าจ้าง ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากร ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านสถานะของอาชีพ มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของพนักงานฝ่ายผลิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารหน่วยงานควรวางแผนล่วงหน้า กำกับติดตามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้พนักงานศึกษาต่อหรือฝึกอบรมความรู้และทักษะในงาน เปิดโอกาสให้เสนอแนวทางและวิสัยทัศน์เพื่อปรับปรุงการทำงาน สร้างความสัมพันธ์กัน อย่างสม่ำเสมอ จ่ายค่าตอบแทน การจัดสวัสดิการที่เหมาะสม มีการกำหนดสิทธิการลา วันหยุดตามประเพณี วันหยุดสุดสัปดาห์ ที่เหมาะสม

คำสำคัญ: แรงจูงใจ, ปัจจัยจูงใจ, ปัจจัยค่าจ้าง, ความจงรักภักดี

Abstract

The objectives of this research are: 1) Motivational factors, supportive factors and loyalty of employees of United Technology Development Co., Ltd. 2) Motivational factors affecting the loyalty of employees of United Technology Development Co., Ltd. 3) Supporting factors affecting the loyalty of employees of United Technology Development Co., Ltd. The research instrument was a questionnaire. The population used in the study was 195 people of United Technology

Development Co., Ltd., selected from a sample of 132 people from all departments. People are randomly selected by drawing lots, using statistics to analyze the data, namely percentage, mean, using Multiple Regression Analysis. The research results found that 1) Work motivation in terms of motivating factors and supporting factors were at a moderate level of importance. Overall employee loyalty was at a very important level. 2) Motivational factors in terms of work success, responsibility, and career advancement opportunities have a statistically significant influence on the loyalty of production employees at the .05 level. 3) Supporting factors in terms of relationship with personnel, job security, and occupational status have a statistically significant influence on the loyalty of production employees at the .05 level. Recommendations: Agency administrators should plan ahead, supervise and monitor work to ensure it is completed according to goals, assign tasks according to knowledge and abilities, and encourage employees to continue their education or receive training in knowledge and skills in their work. The event provides an opportunity to suggest solutions and solutions to improve the work and build relationships on a regular basis. Pay appropriate compensation, provide appropriate welfare, and specify appropriate leave rights, traditional holidays, and weekends.

Keywords: Motivation, Motivational Factors, Supporting Factors, Loyalty

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่สุด ที่มีส่วนช่วยในการผลักดันให้องค์กรดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกำลังที่จะทำให้องค์กรขับเคลื่อนไปให้บรรลุเป้าหมายที่แต่ละองค์กรตั้งไว้ ถึงแม้ว่าเงิน อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก จะมีเพียงพอครบถ้วนเพียงใด แต่ถ้าขาดบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ก็จะเป็นสิ่งที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามที่องค์กรตั้งไว้ได้ยาก (บุษราคม รักท้วม, 2562)

การสร้างแรงจูงใจ สร้างเจตคติที่ดีส่วนบุคคลให้กับพนักงานทุกระดับ สิ่งสำคัญอันดับแรกคือการทำให้องค์กรต้องให้ความรัก ความจริงใจ รวมถึงสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของพนักงานได้ ไม่ว่าจะเป็นการจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรม สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน การจัดตำแหน่งหน้าที่งานให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของพนักงาน ที่จะทำให้พนักงานเกิดความจงรักภักดี จนนำไปสู่ความทุ่มเท และเต็มใจในการปฏิบัติงานทำให้ลดภาวะ การลาออกของพนักงานได้ ก่อให้เกิด ประสิทธิภาพในการทำงานและประสิทธิผลโดยรวมขององค์กร (จิรภัคร อเนกวิธิ, 2557)

การทำให้องค์กรจะสามารถดำเนินงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ประสพผลสำเร็จและบรรลุ จุดหมายปลายทางที่กำหนดได้นั้น จำเป็นต้อง อาศัยทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งได้แก่พนักงานที่อยู่ในองค์กรที่ช่วยผลักดันให้องค์กรสามารถ ดำเนินงานและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งการที่จะ ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและสามารถแข่งขันได้นั้น พนักงานจะต้องทุ่มเทแรงกายแรงใจ ในการทำงานอย่างจริงจัง รวมถึงให้ความร่วมมือ กับองค์กรในทุก ๆ ด้าน อีกนัยหนึ่งคือพนักงานควรจะมีการอุทิศตนแก่องค์กร ซึ่งจะทำให้หน่วยงาน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนช่วยส่งเสริม ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตให้สูงขึ้น แต่ในปัจจุบันพบการเกิดปัญหาการลาออกที่เกิดขึ้นกับ หลาย ๆ องค์กร เนื่องจากบุคลากรที่ขาดความ จงรักภักดีต่อองค์กรของตนโดยพร้อมที่จะย้ายไปทำงานกับองค์กรอื่น ๆ ที่สามารถมอบค่าตอบแทน ที่สูงกว่า หรือตำแหน่งหน้าที่การงานที่มากกว่า ทำให้องค์กรต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการสรรหา พนักงานใหม่ เสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการอบรม พนักงานใหม่ ความจงรักภักดีต่อองค์กรจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเป็นเรื่องที่ได้รับ ความสนใจอย่างมากว่าอะไรคือปัจจัยที่ทำให้สมาชิกใน

องค์การมีความจงรักภักดีต่อองค์การ เพื่อจะได้นำสิ่งเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างและ เพิ่มพูนให้สมาชิก ในองค์การเกิดความจงรักภักดี ต่อองค์การในภายหลังต่อไป (จุฬาลักษณ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และจุมพฏ บริราช, 2564)

จากความเป็นมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อความจงรักภักดีของ พนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัดจำกัด โดยตัวแปรต้นอาศัยทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอ์ เบอร์ก (Herzberg's, F. et al., 1959) ประกอบด้วย ด้านความสำเร็จในการทำงาน, ด้านการยอมรับนับถือ, ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ, ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน และปัจจัยค่าจ้าง ประกอบด้วย ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ, ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต, ด้านนโยบายและการบริหาร, ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล, ด้านสภาพการทำงาน, ด้านการปกครองบังคับบัญชา, ด้านความมั่นคงในการทำงาน, ด้านสถานะของอาชีพ และ ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ส่วนตัวแปรตามอาศัยทฤษฎีความจงรักภักดีของ องค์การ ฮอยและรีย์ (Hoy, K. & Rees, R., 1974) ประกอบด้วย ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก ด้านความรู้สึกรัก และ ด้านการรับรู้ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาปัจจัยแรงจูงใจเพื่อ เสริมสร้าง ความจงรักภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค่าจ้าง และความจงรักภักดีในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด
3. เพื่อศึกษาปัจจัยค่าจ้างที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นพนักงานที่ทำงานภายในบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด จำนวน 195 คน (ข้อมูลวันที่ 24 สิงหาคม 2566) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ โดยเลือกพนักงานทุกฝ่ายเป็น กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample size) ตามแนวคิดของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, Taro, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนี้

$$\text{สูตร } n = N / (1 + Ne^2)$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (โดยในที่นี้กำหนดเท่ากับ 0.05)

$$n = (195) / (1 + 195 (0.05)^2)$$

$$= 131.09 \text{ ตัวอย่าง}$$

ในการศึกษานี้ผู้ศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานที่ได้รับการบรรจุของบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำนวนทั้งหมด 132 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ศึกษา สร้างขึ้นเองมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยมีระดับการวัดดังนี้ เพศ ตำแหน่งงาน ระดับการวัดตัวแปร เป็นแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale) อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการวัดตัวแปร เป็นแบบแบบเรียงลำดับหรืออันดับOrdinal Scale)

ส่วนที่ 2, 3 และ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความสำคัญของปัจจัยเชิงใจ ปัจจัยด้าน และ ความจงรักภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด โดยมีลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบ ลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ดังนี้ 5 = สำคัญมากที่สุด, 4 = สำคัญมาก, 3 = สำคัญปานกลาง, 2 = สำคัญน้อย, 1 = สำคัญน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ได้มีวิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1. ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจาก การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งตำรา เอกสารและผลการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2. ผู้วิจัยได้สร้างเป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) ที่สมบูรณ์เรียบร้อยแล้วในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งเป็น Copy Link ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีการขอความร่วมมือจากพนักงานบริษัท ยูไนเต็ เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด กรอกแบบสอบถามจำนวน 132 ชุด และได้รับกลับคืนครบตามจำนวน 132 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

3.3. การลงรหัส ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการแปลงข้อมูลจากแบบสอบถามให้อยู่ในรูปตัวเลข เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.4. การบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ผ่านการลงรหัสแล้ว ไปบันทึกข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1.การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหา ค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ผลการหาความเที่ยงตรงทั้งฉบับ เท่ากับ .961

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 30 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีของ (กลยา วาณิชยบัญชา, 2545) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหา ค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .986

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยการหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โปรแกรม Microsoft Excel ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับสร้างแผนภูมิ

วงกลม (Pie Chart) และแผนภูมิแท่ง (Bar Chart) พร้อมคำอธิบายผล และนำผลที่ได้จากแผนภูมินำเสนอเพื่อวิเคราะห์ตามลักษณะของตัวแปรต่าง ๆ

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ Multiple Regression Analysis

การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงใจและปัจจัยค่าเงินที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานบริษัทยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานของบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

แสดงข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงาน		จำนวน(ราย)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	98	74.2
	หญิง	34	25.8
รวม		132	100
อายุ	20-25 ปี	37	28
	25-35 ปี	58	43.9
	36-45 ปี	19	14.4
	46-55 ปี	15	11.4
	มากกว่า 55 ปีขึ้นไป	3	2.3
รวม		132	100
ตำแหน่งงาน	ผู้จัดการส่วนขึ้นไป	8	6.1
	หัวหน้าแผนก	9	6.8
	พนักงานสำนักงาน	35	26.5
	พนักงานปฏิบัติการ	80	60.6
รวม		132	100
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	68	51.5
	ปริญญาตรี	60	45.5
	สูงกว่าปริญญาตรี	4	3
รวม		128	97
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ไม่เกิน 15,000 บาท	76	57.6
	15,001-25,000 บาท	41	31
	25,001-35,000 บาท	7	5.3
	35,001-45,000 บาท	3	2.3
	45,001-50,000 บาท	5	3.8
รวม		255	193.2

ส่วนที่ 2 ปัจจัยจูงใจของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

ตารางที่ 2 แสดงผลระดับความสำคัญปัจจัยจูงใจของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านความสำเร็จในการทำงาน	3.65	0.672	มาก
ด้านการยอมรับนับถือ	3.68	0.563	มาก
ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	3.79	0.495	มาก
ด้านความรับผิดชอบ	3.56	0.632	มาก
ด้านโอกาสเจริญก้าวหน้าในงาน	2.77	0.679	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.49	0.608	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ระดับความสำคัญของปัจจัยจูงใจด้านภาพรวม โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{x} = 3.49$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด 4 รายการ ประกอบด้วย ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ($\bar{x} = 3.79$) ด้านการยอมรับนับถือ ($\bar{x} = 3.68$) ด้านความสำเร็จในการทำงาน ($\bar{x} = 3.65$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 3.57$) และอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง 1 รายการ ประกอบด้วย และด้านโอกาสเจริญก้าวหน้าในงาน ($\bar{x} = 2.77$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยค้ำจุนของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

ตารางที่ 3 แสดงผลระดับความสำคัญปัจจัยค้ำจุนของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

ปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ	2.77	0.679	ปานกลาง
ด้านนโยบายและการบริหาร	3.63	0.698	มาก
ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากร	3.83	0.840	มาก
ด้านสภาพการทำงาน	3.21	0.622	ปานกลาง
ด้านการปกครองบังคับบัญชา	3.76	0.950	มาก
ด้านความมั่นคงในการทำงาน	3.47	0.748	ปานกลาง
ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	3.23	0.738	ปานกลาง
ด้านสถานะของอาชีพ	3.45	0.721	ปานกลาง
ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว	3.72	0.558	มาก
เฉลี่ยรวม	3.45	0.728	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 ระดับความสำคัญของปัจจัยค้ำจุนด้านภาพรวม โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{x} = 3.45$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด 4 รายการ ประกอบด้วย ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากร ($\bar{x} = 3.83$) ด้านการปกครองบังคับบัญชา ($\bar{x} = 3.76$) ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ($\bar{x} = 3.72$) ด้านนโยบายการบริหาร ($\bar{x} = 3.63$) และอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง 5 รายการประกอบด้วย ด้านความมั่นคงในการทำงาน ($\bar{x} = 3.47$) ด้านสถานะของอาชีพ ($\bar{x} = 3.45$) ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ($\bar{x} = 3.23$) ด้านสภาพการทำงาน ($\bar{x} = 3.21$) และด้านค่าตอบแทนสวัสดิการ ($\bar{x} = 2.77$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ความจงรักภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัดจำกัด

ตารางที่ 4 แสดงผลระดับความสำคัญความจงรักภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

ความจงรักภักดีของพนักงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก	3.79	0.531	มาก
ด้านความรู้สึกรัก	3.80	0.648	มาก
ด้านการรับรู้	3.80	0.702	มาก
เฉลี่ยรวม	3.80	0.627	มาก

จากตารางที่ 4 จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ระดับความสำคัญของความจงรักภักดีด้านภาพรวม โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 3.80$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมากทั้ง 3 รายการ ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ ($\bar{x} = 3.80$) ด้านความรู้สึกรัก ($\bar{x} = 3.80$) และด้านพฤติกรรมที่แสดงออก ($\bar{x} = 3.79$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 ปัจจัยจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

ตารางที่ 5 แสดงผลปัจจัยจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.280	0.250		5.128	0.000*
ด้านความสำเร็จในการทำงาน	0.330	0.057	0.409	5.791	0.000*
ด้านการยอมรับนับถือ	-0.080	0.075	-0.083	-1.075	0.284
ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	0.056	0.089	0.051	.634	0.527
ด้านความรับผิดชอบ	0.249	0.080	0.291	3.120	0.002*
ด้านโอกาสเจริญก้าวหน้าในงาน	0.184	0.060	0.230	3.079	0.003*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2-tailed)

R=.789, R-Square = .622, Adjusted R Square = .607

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อบริษัทยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด พบว่า ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความรับผิดชอบและด้านโอกาสเจริญก้าวหน้าในงาน มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อบริษัทยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 6 ปัจจัยค้ำจุนที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

ตารางที่ 6 แสดงผลปัจจัยค้ำจุนที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

ปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	.890	0.193		4.623	0.000*
ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ	0.079	0.061	0.100	1.312	0.192
ด้านนโยบายและการบริหาร	0.022	0.051	0.029	0.440	0.660
ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากร	0.219	0.061	0.340	3.596	0.000*

ตารางที่ 6 แสดงผลปัจจัยจำแนกที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด (ต่อ)

ปัจจัยจำแนกในการปฏิบัติงาน	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ด้านสภาพการทำงาน	0.059	0.051	0.068	1.160	0.248
ด้านการปกครองบังคับบัญชา	0.084	0.057	0.147	1.456	0.148
ด้านความมั่นคงในการทำงาน	0.199	0.044	0.275	4.555	0.000*
ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	-.036	.071	-.050	-.515	0.608
ด้านสถานะของอาชีพ	0.128	0.065	0.171	1.979	0.050*
ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว	0.066	0.068	0.068	0.974	0.332

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2-tailed)

R=.859, R-Square = .738, Adjusted R Square = .719

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยจำแนกที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากร ด้านความมั่นคงในการทำงานและด้านสถานะของอาชีพ มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

เพื่อการศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด ผู้ศึกษามีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

ปัจจัยจูงใจของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศ กระซังแก้ว ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานบริษัทประกันวินาศภัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่าด้านความสำเร็จในการทำงานอยู่ในระดับความสำคัญมาก (นริศ กระซังแก้ว, 2563) แสดงให้เห็นว่าเมื่อพนักงานมีความสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับงาน และรู้จักป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น รู้สึกรับความสำเร็จในงานที่ทำได้ จะส่งผลให้พนักงานเกิดความผูกพันและความจงรักภักดีต่อองค์กรสูงขึ้น

2. ด้านความรับผิดชอบ จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิญบุรี จุมพฏ บริราช ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานกรณีศึกษาบริษัทโอเคทราฟอติกส์แห่งหนึ่งในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี พบว่า ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับความสำคัญมาก (ธิญบุรี จุมพฏ บริราช, 2564) แสดงให้เห็นว่าการที่พนักงานรับผิดชอบงานอย่างเต็มที่และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง การจัดลำดับงานที่ได้รับมอบหมายให้ดูผลงานใหม่ ๆ ในการทำงานของพนักงานและมีอำนาจอย่างเต็มที่ ตลอดจนอิสระในการปฏิบัติงาน

3. ด้านโอกาสเจริญก้าวหน้าในงาน จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัย ยูริโกะ สีนทวิ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานในบริษัทยาและเครื่องมือแพทย์แห่งหนึ่ง พบว่า ด้านโอกาสเจริญก้าวหน้าในงาน อยู่ในระดับความสำคัญมาก (ยูริโกะ สีนทวิ, 2557) พนักงานได้รับโอกาส การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง ให้สูงขึ้น และได้รับโอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะที่เพิ่มขึ้นในวิชาชีพ ตลอดจนการศึกษาต่อ ฝึกอบรม ดูงาน

ปัจจัยจูงใจของพนักงานยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัดภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัย ยูริโกะ สินทวิ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานใน บริษัทฯและเครื่องมือแพทย์แห่งหนึ่ง พบว่า ภาพรวมปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานใน บริษัทฯและเครื่องมือแพทย์แห่งหนึ่ง อยู่ในระดับความสำคัญมาก (ยูริโกะ สินทวิ, 2557)

ปัจจัยคำจูงของพนักงานบริษัทยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด

1. ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากร จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินดากาญจน์ โสภานันท์ ศึกษาเรื่องอิทธิพลแรงจูงใจด้านการปฏิบัติงานความคาดหวังในการทำงานและการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรส่งผลกระทบต่อความจงรักภักดีที่มีต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร10 ที่พบว่าด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก (จินดากาญจน์ โสภานันท์, 2565) คือการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรกับพนักงาน หรือระหว่างพนักงานด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่ดี มีความร่วมมือ ความเข้าใจ และความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและความพึงพอใจของพนักงาน

2. ด้านความมั่นคงในการทำงาน จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชพงศ์ โพธิ์สุวรรณ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการใน องค์กรภาคเอกชน ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ด้านความมั่นคงในการทำงาน อยู่ในระดับความสำคัญ (เดชพงศ์ โพธิ์สุวรรณ, 2560) คือความสามารถที่ผู้บังคับบัญชาขององค์กร ในการจัดการและการบริหารงาน จัดลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ของการทำงาน รวมถึงสะท้อนให้เห็นถึง นโยบายขององค์กร

3. ด้านสถานะของอาชีพ จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชพงศ์ โพธิ์สุวรรณ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการใน องค์กรภาคเอกชน ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ด้านสถานะของอาชีพ อยู่ในระดับความสำคัญมาก (เดชพงศ์ โพธิ์สุวรรณ, 2560) คืออาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคมที่มีเกียรติ และศักดิ์ศรี

ภาพรวมปัจจัยคำจูงของพนักงานบริษัทยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด อยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศ กระซังแก้ว ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานบริษัทประกันวินาศภัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่าภาพรวมด้านปัจจัยคำจูงที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานบริษัทประกันวินาศภัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับความสำคัญมาก (นริศ กระซังแก้ว, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชพงศ์ โพธิ์สุวรรณ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการใน องค์กรภาคเอกชน ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ภาพรวมด้านปัจจัยคำจูงมีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการใน องค์กรภาคเอกชน ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับความสำคัญมาก (เดชพงศ์ โพธิ์สุวรรณ, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของอดิศร สุขเกษม และคณะ ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน ฝ่ายซ่อมบำรุงของบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง พบว่า ภาพรวมด้านปัจจัยคำจูงความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน ฝ่ายซ่อมบำรุงของบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง (อดิศร สุขเกษม และคณะ, 2565)

ความจงรักภักดีของพนักงานบริษัทยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัดผู้ศึกษามีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน ฝ่ายซ่อมบำรุงของบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง พบว่า ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก อยู่ในระดับความสำคัญมาก (อดิศร สุขเกษม และคณะ, 2565) คือลักษณะการกระทำ ท่าที หรือวิธีปฏิบัติตนที่บุคคลแสดงออกมาให้ผู้อื่นเห็น ซึ่งสะท้อน

ถึงเจตคติ ความคิด ความรู้สึก และบุคลิกภาพภายในของบุคคลนั้น โดยพฤติกรรมที่แสดงออกสามารถมองเห็นได้ และประเมินได้ เช่น การพูด การแสดงท่าทาง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

2. ด้านความรู้สึก จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัย ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน ฝ่ายซ่อมบำรุงของบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง พบว่า ด้านความรู้สึก อยู่ในระดับความสำคัญมาก (อดิศร สุขเกษม และคณะ, 2565) คืออารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดจากความประเมินความรู้สึกชอบ ไม่ชอบต่อบุคคลหรือสถานการณ์ เช่น ความรักที่จะทำงานกับองค์กรความพึงพอใจในองค์กร

3. ด้านการรับรู้ จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัย ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อองค์กร : กรณีศึกษาบริษัทเอปซีจำกัด พบว่า ด้านการรับรู้ อยู่ในระดับความสำคัญมาก (พริยสร์ รัตนธรรม และนนท์ สหยา, 2564) ค่านิยม ความเชื่อที่บุคคลยึดถือต่อบุคคลหรือสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อสิ่งที่บุคคล รับรู้และกระทำ เช่น ความเชื่อมั่นและไว้วางใจองค์กรความเชื่อถือในองค์กร

ภาพรวมความจงรักภักดีของพนักงานต่อบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน ฝ่ายซ่อมบำรุงของบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง พบว่า ภาพรวมที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของพนักงาน ฝ่ายซ่อมบำรุงของบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง (อดิศร สุขเกษม และคณะ, 2565)

ปัจจัยจูงใจด้านความสำเร็จในการทำงานมีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด สอดคล้องกับงานวิจัย ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน ฝ่ายซ่อมบำรุงของบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง (อดิศร สุขเกษม และคณะ, 2565)

ปัจจัยจูงใจด้านความรับผิดชอบมีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด สอดคล้องกับงานวิจัย ศึกษาเรื่องปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของพนักงาน กรณีศึกษาบริษัทอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี (ธัญบุรี จุมพฏ บริราช, 2564)

ปัจจัยจูงใจด้านโอกาสเจริญก้าวหน้าในงานมีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด สอดคล้องกับงานวิจัย ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อองค์กร : กรณีศึกษาบริษัทเอปซีจำกัด (พริยสร์ รัตนธรรม และนนท์ สหยา, 2564)

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรมีผลต่อความภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด สอดคล้องกับงานวิจัย ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อองค์กร : กรณีศึกษาบริษัทเอปซีจำกัด (พริยสร์ รัตนธรรม และนนท์ สหยา, 2564)

ปัจจัยด้านความมั่นคงในการทำงานมีผลต่อความภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด สอดคล้องกับงานวิจัย ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการใน องค์กรภาคเอกชน ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (เดชพงศ์ โพธิ์สุวรรณ, 2560)

ปัจจัยด้านสถานะของอาชีพมีผลต่อความภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด สอดคล้องกับงานวิจัย ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการใน องค์กรภาคเอกชน ในกรุงเทพมหานครและ (เดชพงศ์ โพธิ์สุวรรณ, 2560)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานบริษัท ยูไนเต็ด เทคโนโลยี ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด ผู้ศึกษามีประเด็นเสนอแนะดังนี้ 1) ปัจจัยจูงใจด้านความสำเร็จในงาน ควรมีการวางแผนล่วงหน้าและทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย ควรให้มีการเรียนรู้งานภายในงานเพื่อสามารถทำงานทดแทนกันได้ ด้านการยอมรับนับถือ ควรสร้างความเข้าใจให้กับพนักงานว่างานที่รับผิดชอบมีความสำคัญ และยอมรับผลงานเพื่อนร่วมงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ควรมอบหมายงานให้กับพนักงานตามความสามารถ และเป็นงานที่มีความท้าทาย ด้านความรับผิดชอบ ควรให้พนักงานปฏิบัติตามกฎระเบียบ นโยบายของบริษัทด้วยความกระตือรือร้นอยู่เสมอเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ด้านความเจริญก้าวหน้าในงาน บริษัทควรพิจารณาความดีความชอบตามความสามารถและส่งเสริมพนักงานที่มีความสามารถให้มีความก้าวหน้าในงานที่ทำ 2) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรองค์ประกอบแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ภายใต้บังคับบัญชา ได้แก่ ความสัมพันธ์อันดีต่อกันสามารถทำงานร่วมกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ด้านความมั่นคงในการทำงาน การลดเงินเดือน การถูกเชิญออก อัตราการต่อสัญญาจ้างในการทำงานต่อ ด้านสถานะของอาชีพองค์ประกอบสถานะของงานที่ปฏิบัติ เป็นการยอมรับของสังคม ที่มีเกียรติ และศักดิ์ศรี ถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชยปัญญา. (2545). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินดากาญจน์ โสภพันธ์. (2565). อิทธิพลแรงจูงใจด้านการปฏิบัติงานความคาดหวังในการทำงานและการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรส่งผลกระทบต่อความจงรักภักดีที่มีต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 10. เรียกใช้เมื่อ 7 ตุลาคม 2568 จาก <https://share.google/GWbR7MKLOFP5zLPE>
- จิรภัทร อเนกวิถิ. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน : กรณีศึกษา โรงแรมเอเชีย แอร์พอร์ท. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 1(3), 48-58.
- จุฬาลักษณ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และจุมพฏ บริราช. (2564). ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัทอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์, 16(2), 58-70.
- เดชพงศ์ โพธิ์สุวรรณ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชน ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารบัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 11(2), 69-70.
- ธัญบุรี จุมพฏ บริราช. (2564). ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัทอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์, 16(2), 58-70.
- นริศ กระชังแก้ว. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานบริษัทประกันวินาศภัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุษราคัม รักท้วม. (2562). ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 9 อินเตอร์เนชั่นแนล. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- พิริยสร์ รัตนธรรม และนนท์ สหายา. (2564). ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานต่อองค์กร: กรณีศึกษาบริษัทเอปซีจำกัด. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์, 16(2), 15-17.
- ยูริโกะ สินทวี. (2557). ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อความจงรักภักดีของ พนักงานในบริษัทฯ และเครื่องมือแพทย์แห่งหนึ่ง. ใน วิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากร มนุษย์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อดิสร สุขเกษม และคณะ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานฝ่ายซ่อมบำรุงของบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(1), 38-48.

Herzberg's, F. et al. (1959). The Motivation to Work. (2nd ed.). New York: John Wiley.

Hoy, K. & Rees, R. (1974). Subordinate Loyalty to Immediate Superior: A Neglected Concept in the Study of Educational Administration. Sociology of Education, 47, (2), 268-286.

สุขภาพและความปลอดภัยของพนักงานที่ทำงานในสหรัฐอเมริกา*

EMPLOYEE SFETY AND HEALTH AMERICAN SOCIETY

สถิตย์ นียมญาติ*, ภูกิจ สุรติรางคกุล, สมชาย วิมลสุข, นิชาภัทร พานูช, ฐิตชา ผ่องไพบูลย์

Satit Niyomyaht*, Phukit Suratrangakul, Somchai Wimonasuk, Nichapat Panuch, Ticha Phongpaiboon

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: niyom.satit@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในสหรัฐอเมริกา และศึกษามาตรการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับแรงงาน การวิจัยดำเนินการโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ วารสาร รายงานทางวิชาการ และเอกสารจากหน่วยงานภาครัฐและองค์การระหว่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานบริหารความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (Occupational Safety and Health Administration: OSHA) มีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรฐาน ควบคุม และบังคับใช้กฎหมายด้านความปลอดภัยและสุขภาพในการทำงาน มุ่งเน้นการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานที่เกิดจากเครื่องจักร สารเคมี สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และพฤติกรรมไม่ปลอดภัยของพนักงาน สาเหตุหลักของอุบัติเหตุในสถานประกอบการ ได้แก่ การละเลยการใช้อุปกรณ์ป้องกัน การทำงานทางลัด เครื่องมือชำรุด และการจัดการพื้นที่ทำงานไม่เหมาะสม ความเครียดจากการทำงาน ชั่วโมงการทำงานยาวนาน และความรุนแรงในสถานที่ทำงานเป็นปัจจัยสำคัญส่งผลต่อสุขภาพกายและจิตใจของแรงงาน สะท้อนให้เห็นความจำเป็นในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อบุคลากร การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยแบบบูรณาการที่เน้นการมีส่วนร่วมของพนักงานทุกระดับ การสนับสนุนจากผู้บริหาร และการดำเนินการมาตรการต่อเนื่อง เช่น การอบรม การสื่อสาร การตรวจประเมิน และการติดตามผลอย่างเป็นระบบ เป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัยอย่างยั่งยืน ผลการศึกษานี้นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายด้านความปลอดภัยแรงงานของประเทศไทย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงาน ลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และสร้างสังคมแรงงานที่ปลอดภัย มั่นคง และยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ: อาชีพ, ความปลอดภัย, สุขภาพ, ที่ทำงาน, โอชา

Abstract

This research aims to study the conditions of occupational health and safety among employees in the United States and to examine the measures implemented by relevant agencies to prevent and solve problems in order to reduce risks and impacts on workers. The study employed a documentary research method by collecting and analyzing information from books, journals, academic reports, and documents from governmental and international organizations. The findings revealed that the Occupational Safety and Health Administration (OSHA) plays a

crucial role in establishing standards, monitoring, and enforcing laws related to occupational safety and health. OSHA focuses on preventing workplace accidents and occupational diseases caused by machinery, chemicals, physical environments, and unsafe employee behaviors. The main causes of workplace accidents include neglecting the use of protective equipment, taking shortcuts, defective tools, and improper workplace management. Work-related stress, long working hours, and workplace violence are also significant factors affecting the physical and mental health of workers, reflecting the need to promote a safe and employee-friendly working environment. Building an integrated safety culture that emphasizes employee participation at all levels, managerial support, and continuous measures such as training, communication, evaluation, and systematic follow-up is an important approach to fostering sustainable safe working behaviors. The results of this study can be applied as a guideline for developing Thailand's labor safety policies to enhance workers' quality of life, reduce economic losses, and create a safe, stable, and sustainable labor society in the long term.

Keywords: Occupation, Safety, Health, Workplace, OSHA

บทนำ

สุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั้งในระดับสากลและระดับประเทศ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีแรงงานจำนวนมาก ข้อมูลจาก สภาความปลอดภัยแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Safety Council: NSC) ระบุว่าแรงงานเสียชีวิตจากการทำงานทุก ๆ 2 ชั่วโมง และเกิดการบาดเจ็บที่ทำให้สูญเสียกำลังแรงงานทุก ๆ 2 นาที ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศสูญเสียมากกว่า 121 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี (Bureau of Labor Statistics, 2008) สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาด้านสุขภาพและความปลอดภัยไม่เพียงแต่สร้างผลกระทบต่อแรงงาน แต่ยังก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ ในด้านของนายจ้าง การละเมิดมาตรการด้านความปลอดภัยก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งจากค่าปรับและการสูญเสียแรงงานที่มีทักษะ ตัวอย่างเช่น บริษัท General Motors (GM) ถูกปรับเป็นเงิน 1.94 ล้านดอลลาร์สหรัฐจากการละเมิดข้อกำหนดด้านความปลอดภัย และบริษัท John Morrell and Co. รัฐเซาท์ดาโคตา ถูกปรับถึง 4.33 ล้านดอลลาร์ หลังจากพบการละเมิดกฎที่ส่งผลให้พนักงานกว่า 800 คนจากทั้งหมด 2,000 คนได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือพิการ โดยมีอัตราการบาดเจ็บสูงกว่าธุรกิจทั่วไปถึง 652 เท่า (Occupational Safety and Health Administration, 2010) กรณีเหล่านี้ตอกย้ำว่าการละเลยความปลอดภัยมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความมั่นคงขององค์กร นอกจากนี้ ปัญหาด้านสุขภาพและความปลอดภัยยังเกี่ยวพันกับคุณภาพชีวิตของแรงงานโดยตรง ทั้งการบาดเจ็บที่ก่อให้เกิดความพิการ โรคจากสภาพการทำงาน เช่น การได้ยินเสื่อมจากเสียงดังหรือโรคจากสารเคมี รวมถึงความเครียดสะสมที่นำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิต องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization, 2019) รายงานว่าในแต่ละปีมีแรงงานทั่วโลกเสียชีวิตจากอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานมากกว่า 2.78 ล้านคน และมีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยกว่า 374 ล้านคน สร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจคิดเป็นร้อยละ 3.94 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลก ซึ่งเป็นตัวเลขที่สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหานี้ในระดับนานาชาติ

ในเชิงทฤษฎี สุขภาพและความปลอดภัยสามารถอธิบายได้ผ่านกรอบแนวคิดทางจิตวิทยาและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ประการแรก ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, A. H., 1943) ความปลอดภัยจัดอยู่ในลำดับที่สองของความต้องการพื้นฐานมนุษย์ รองจากความต้องการทางสรีระ หากพนักงานไม่รู้สึกปลอดภัย ย่อมไม่สามารถพัฒนาไปสู่การบรรลุความต้องการในขั้นที่สูงกว่าได้ ประการที่สอง ทฤษฎีสอง

ปัจจัยของเฮิร์ชเบิร์ก (Herzberg, F. et al., 1959) ได้แบ่งปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานออกเป็น ปัจจัยจูงใจ (Motivators) และปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) โดยสุขภาพและความปลอดภัยจัดอยู่ในกลุ่มปัจจัย ค้ำจุน ซึ่งหากองค์กรละเลยย่อมก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน อีกทั้งจาก มุมมองของ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management: HRM) การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยถือเป็นกลยุทธ์หลักที่ช่วยเพิ่มความผูกพันและความภักดีของพนักงานต่อองค์กร รวมถึงช่วยลด ต้นทุนจากการสูญเสียแรงงาน (Dessler, G., 2020) สำหรับประเทศไทย แม้จะมีการตรา พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 เพื่อกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัย แต่ในเชิงปฏิบัติยังพบข้อจำกัดด้านการบังคับใช้เมื่อเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว ดังนั้น การศึกษาและถอดบทเรียน จากสหรัฐอเมริกาซึ่งมีระบบการจัดการด้านสุขภาพและความปลอดภัยที่เข้มแข็ง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการ ยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยของแรงงาน เพื่อลดความสูญเสียและเพิ่มคุณภาพชีวิตแรงงาน รวมถึงเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขันประเทศไทยในระยะยาว

จากการศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหานี้ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบเชิง เศรษฐกิจและสังคมจากอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานเท่านั้น แต่ยังเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนขั้น พื้นฐานของแรงงาน และสามารถอธิบายได้ในเชิงทฤษฎีว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อเลี้ยงความต้องการพื้นฐานและ ความพึงพอใจในการทำงานของมนุษย์ ดังนั้น การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในเชิงการสร้าง องค์ความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและการบริหารจัดการแรงงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในสหรัฐอเมริกา รวมถึง มาตรการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ แรงงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) แหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย มาจาก แหล่งต่าง ๆ 3 แหล่ง คือ

1. เอกสารที่ศึกษา หนังสือและวารสารทางวิชาการที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัย ของพนักงานที่ทำงานในสหรัฐอเมริกา จำนวน 3 เล่มได้แก่ 1) Human Resource Management (Mondy, R., 2010) 2) Workplace injury and illness summary and causes of fatal occupational injuries (Bureau of Labor Statistics, 2008) 3) Human Resource Management Boston: Pearson Education Limited (Dessler, G., 2020)

2. บทความในวารสารต่าง ๆ จำนวน 3 เรื่อง 1) The Value of Workplace Safety, Journal of Organizational Behavior Management. 2) “Keep the Gloves On!” Occupational Hazards. (Groce, R., 2008) 3) “The Value of Workplace Safety”, Journal of Organizational Behavior Management (Hantula, D. A., 2001)

3. จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) ผู้วิจัยทำการทบทวนเนื้อหา และเอกสาร รวมทั้งวารสารทางวิชาการในต่างประเทศ โดยใช้ระยะเวลาในการทบทวนทั้งหมด 120 วัน ข้อมูล ที่เก็บรวบรวมเป็นการคัดเลือกจากเอกสารและวารสารทางวิชาการในต่างประเทศ โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ 1) มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา 2) เนื้อหาที่มีความทันสมัย กล่าวคือ มีการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ใน ช่วงเวลาไม่เกิน 15 ปี และ 3) เนื้อหาสาระปรากฏอยู่ในหนังสือหรือวารสารวิชาการของโลกตะวันตก โดยเฉพาะ อย่างยิ่งของสหรัฐอเมริกา หลังจากนั้นผู้วิจัยได้จัดบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการจำแนกแยกแยะเป็น

ประเภทต่าง ๆ การทำข้อมูลหรือเนื้อหาให้เป็นระบบระเบียบ การเอาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การสังเคราะห์ข้อมูล การเล่าเรื่อง การวิพากษ์วิจารณ์ และการสรุปลงเอย เพื่อให้ได้สาระสำคัญที่สะท้อนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

เพื่อให้การอ้างอิงมีความชัดเจนและเป็นเอกภาพ งานวิจัยฉบับนี้ขอกำหนดให้ใช้คำว่า “โอชา” แทนชื่อเต็มของสำนักงานบริหารความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (Occupational Safety and Health Administration: OSHA) ตลอดทั้งบทความ

1. สภาพด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในสหรัฐอเมริกา

ผลการศึกษาพบว่า ระบบการทำงานของแรงงานในสหรัฐอเมริกามีความเสี่ยงด้านสุขภาพและความปลอดภัยในหลายมิติ ทั้งปัจจัยทางกายภาพ เคมี และจิตสังคม โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมซึ่งต้องเผชิญกับอุบัติเหตุจากการทำงานอย่างต่อเนื่อง อาทิ การบาดเจ็บจากเครื่องจักร การหกล้ม การถูกไฟฟ้าดูด การสัมผัสสารเคมีอันตราย และการทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีเสียงดังหรืออุณหภูมิสูง ซึ่งล้วนก่อให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจและผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของแรงงาน

นอกจากนี้ ยังพบว่าความเครียดเรื้อรังในสถานที่ทำงาน (Chronic Stress) เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของพนักงาน โดยมีสาเหตุจากปริมาณงานที่มากเกินไป การขาดสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับการทำงาน ความกดดันจากระบบบริหารจัดการที่เข้มงวด และการแข่งขันสูงในองค์กร ความเครียดเหล่านี้อาจนำไปสู่โรคเรื้อรัง เช่น โรคหัวใจ โรคซึมเศร้า หรือโรคพิษสุราเรื้อรัง อีกทั้งยังพบปรากฏการณ์ความรุนแรงในสถานที่ทำงาน (Workplace Violence) ซึ่งเพิ่มขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทั้งการคุกคามทางวาจาและการทำร้ายร่างกาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความรู้สึกปลอดภัยและสุขภาวะทางจิตใจของพนักงานโดยตรง

โดยภาพรวม สภาพการทำงานของแรงงานในสหรัฐอเมริกายังคงเผชิญความท้าทายด้านสุขภาพและความปลอดภัยที่หลากหลาย แม้ว่าจะมีระบบการจัดการที่มีมาตรฐานและเข้มงวด แต่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและโครงสร้างการทำงานยุคใหม่ เช่น การทำงานทางไกลหรือระบบอัตโนมัติ ยังคงเป็นปัจจัยที่ต้องได้รับการปรับตัวและพัฒนามาตรการเพิ่มเติมเพื่อให้การคุ้มครองแรงงานมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

2. มาตรการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับแรงงาน

หน่วยงานหลักที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลและส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานในสหรัฐอเมริกาคือ สำนักงานบริหารความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (Occupational Safety and Health Administration: OSHA) หรือ “โอชา” ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงแรงงาน โดยมีหน้าที่กำหนดมาตรฐาน ตรวจสอบ และบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในสถานประกอบการทั่วประเทศ ตามอำนาจที่ได้รับจาก พระราชบัญญัติความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ค.ศ. 1970 (OSHA Act of 1970) โอชาดำเนินงานภายใต้หลักการสำคัญ คือ “การป้องกันอุบัติเหตุและการคุ้มครองแรงงานเชิงรุก” โดยมีมาตรการสำคัญดังนี้

1. การลดสถานะและพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Conditions and Acts)

โอชาส่งเสริมให้สถานประกอบการดำเนินการประเมินความเสี่ยงภายในองค์กรอย่างสม่ำเสมอ กำจัดสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดอันตราย เช่น เครื่องจักรที่ชำรุด ระบบไฟฟ้าที่ไม่ปลอดภัย หรือพื้นที่การทำงานที่คับแคบ พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (PPE) ที่เหมาะสมแก่พนักงาน อีกทั้งยังเน้นย้ำให้ผู้บริหารระดับสูงแสดงบทบาทผู้นำด้านความปลอดภัย และสื่อสารนโยบายด้านความปลอดภัยให้เข้าใจตรงกันทั่วทั้งองค์กร

2. การส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัย (Safety Promotion and Culture)

โอชากำหนดให้สถานประกอบการจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัย ทำหน้าที่ตรวจสอบอุบัติเหตุ วิเคราะห์สาเหตุ และเสนอแนวทางแก้ไข พร้อมทั้งจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การแข่งขันด้านความปลอดภัย และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหลากหลายรูปแบบ เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกและความร่วมมือของพนักงานทุกระดับ

3. การบริหารจัดการความเครียดในที่ทำงาน

โอชาตระหนักว่าความเครียดเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญ จึงเสนอแนวทางให้สถานประกอบการส่งเสริมการออกกำลังกาย การรับประทานอาหารที่เหมาะสม การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา การสร้างสมดุลระหว่างชีวิตกับงาน และการออกแบบงานให้ลดความซ้ำซาก เพื่อให้พนักงานมีสุขภาพที่ดีขึ้นทั้งร่างกายและจิตใจ

4. การกำหนดบทลงโทษและการบังคับใช้กฎหมาย

โอชากำหนดบทลงโทษตามระดับความรุนแรงของการฝ่าฝืน ตั้งแต่การปรับไม่เกิน 7,000 ดอลลาร์ต่อกรณี ไปจนถึง 70,000 ดอลลาร์สำหรับการกระทำผิดซ้ำ เพื่อสร้างแรงกดดันเชิงบวกให้องค์กรปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยอย่างจริงจัง

5. การส่งเสริมความร่วมมือของนายจ้างและลูกจ้าง

มาตรการของโอชามุ่งให้ทั้งสองฝ่ายมีส่วนร่วมในการป้องกันอุบัติเหตุ เช่น การจัดทำรายงานการบาดเจ็บ และเจ็บป่วย (OSHA Form 300) การแจ้งเหตุร้ายแรงภายใน 24 ชั่วโมง และการเผยแพร่ข้อมูลสิทธิของแรงงาน ในที่ทำงาน เพื่อสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบร่วมกัน

กล่าวโดยสรุป มาตรการของโอชามีลักษณะเป็นระบบบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งเชิงนโยบาย การส่งเสริม และการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งไม่เพียงช่วยลดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานเท่านั้น แต่ยังสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยให้หยั่งรากลึกในองค์กร นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและความมั่นคงของแรงงานในระยะยาว

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงานที่ทำงานในสหรัฐอเมริกาผลการวิจัยนี้ สะท้อนให้เห็นว่า มาตรฐานด้านสุขภาพและความปลอดภัยของโอชา มีบทบาทสำคัญต่อการลดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานในสหรัฐอเมริกา ทั้งในด้านการกำหนดมาตรฐาน การตรวจสอบ และการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานของ (Robson, L. S. et al., 2007) ที่พบว่าระบบการจัดการด้านความปลอดภัยช่วยลดความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สาเหตุของอุบัติเหตุส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยและสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งตรงกับแนวคิด Domino Theory ของ (Heinrich, H. W., 1959) และงานของ (Christian, M. S. et al., 2009) ที่ชี้ว่าพฤติกรรมพนักงานมีผลโดยตรงต่อความปลอดภัย

นอกจากนี้ วัฒนธรรมความปลอดภัยแบบบูรณาการ (Total Safety Culture) และการมีส่วนร่วมของพนักงานมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมที่ปลอดภัย (Cooper, M. D., 2000) ขณะเดียวกัน ความเครียดและความรุนแรงในที่ทำงานก็เป็นปัจจัยเสี่ยงที่บั่นทอนสุขภาพและประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ (Ganster, D. C. & Rosen, C. C., 2013) และ (Schat, A. C. H. & Kelloway, E. K., 2005) ที่ยืนยันถึงผลกระทบเชิงลบของปัจจัยกล่าวหาว่าความเครียดในการทำงานเกิดจากความไม่สมดุลระหว่างความต้องการของงานกับทรัพยากรที่พนักงานมีอยู่ ซึ่งหากขาดการสนับสนุนที่เหมาะสมจะส่งผลกระทบทั้งทางกายและทางจิตของพนักงานอย่างชัดเจน ผลการศึกษาครั้งนี้พบประเด็นเดียวกันว่า พนักงานในสหรัฐอเมริกาจำนวนมากประสบปัญหาความเครียดเรื้อรังจากภาระงานและแรงกดดันทางองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Ganster และสะท้อนให้เห็นความสำคัญของมาตรการเชิงระบบที่โอชาได้ดำเนินการเพื่อควบคุมและป้องกันปัญหาดังกล่าว ผลการวิจัยนี้ชี้ว่า มาตรฐาน โอชา และการจัดการเชิงระบบ ทั้งด้านพฤติกรรม บุคลากร และสิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางสำคัญที่ควรประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับความปลอดภัยของแรงงาน และสามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนานโยบายความปลอดภัยแรงงานในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม

สรุปและข้อเสนอแนะ

ระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยและสุขภาพในการทำงานของสหรัฐอเมริกาภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานบริหารความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (Occupational Safety and Health Administration: OSHA) หรือ “โอชา” เป็นระบบที่มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพสูง โดยมีกลไกทางกฎหมาย มาตรฐานการกำกับดูแล และวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ชัดเจน ส่งผลให้สามารถลดอุบัติเหตุและปัญหาสุขภาพจากการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่สังคมไทยยังให้ความสำคัญต่อสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงานในระดับจำกัด โดยเฉพาะในสถานประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่ยังขาดระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยที่เป็นรูปธรรม ดังนั้น งานวิจัยนี้เสนอว่า การพัฒนาระบบความปลอดภัยแรงงานของไทยควรมุ่งเน้นการสร้าง “วัฒนธรรมความปลอดภัย” ภายในองค์กร ควบคู่กับการปรับใช้มาตรฐานของโอชาอย่างเหมาะสมกับบริบทไทย พร้อมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ นายจ้าง และพนักงาน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานไทยให้มีความปลอดภัย มีสุขภาวะที่ดี และสร้างสังคมแรงงานที่มั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณอย่างสูงต่อท่านศาสตราจารย์ ดร.บังอร เบ็ญจาธิกุล อธิการบดี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่ได้ให้ทุนการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของสำนักงานวิจัยทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ จนทำให้การวิจัยแล้วเสร็จโดยสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- Bureau of Labor Statistics. (2008). Workplace injury and illness summary. U.S. Department of Labor. Retrieved March 19, 2024, from https://www.bls.gov/news.release/archives/osh_12102008.pdf
- Christian, M. S. et al. (2009). Workplace safety: A meta-analysis of the roles of person and situation factors. *Journal of Applied Psychology*, 94(5), 1103-1127.
- Cooper, M. D. (2000). Towards a model of safety culture. *Safety Science*, 36(2), 111-136.
- Dessler, G. (2020). *Human Resource Management*. Boston: Pearson Education Limited.
- Ganster, D. C. & Rosen, C. C. (2013). Work stress and employee health: A multidisciplinary review. *Journal of Management*, 39(5), 1085-1122.
- Groce, R. (2008). Keep the gloves on! Occupational Hazards. Retrieved March 19, 2024, from <https://www.ehstoday.com/ppe/eye-face-head/article/21906849/keep-the-gloves-on>
- Hantula, D. A. (2001). The value of workplace safety. *Journal of Organizational Behavior Management*, 21(2), 79-98.
- Heinrich, H. W. (1959). *Industrial accident prevention: A scientific approach*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Herzberg, F. et al. (1959). *The motivation to work*. New York: John Wiley & Sons.
- International Labour Organization. (2019). *Safety and health at the heart of the future of work: Building on 100 years of experience*. Switzerland: International Labour Office.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- Mondy, R. (2010). *Human Resource Management*. Boston: Prentice Hall.

- Occupational Safety and Health Administration. (2010). Enforcement case database. U.S. Department of Labor. Retrieved June 10, 2025, from <https://www.osha.gov/enforcement>
- Robson, L. S. et al. (2007). The effectiveness of occupational health and safety management System. interventions: A systematic review. *Safety Science*, 45(3), 329-353.
- Schat, A. C. H. & Kelloway, E. K. (2005). *Workplace aggression*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัล
ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*
SELF-DIRECTED LEARNING BEHAVIORS IN THE USE OF DIGITAL MEDIA
AMONG TEACHER TRAINING STUDENTS,
FACULTY OF EDUCATION, NAKHON SI THAMMARAT RAJABPHAT UNIVERSITY

สุพิชญา บุญพบ^{1*}, เพ็ญสิณี ศรีวิบูลย์¹, จงกล บัวแก้ว², กตัญญตา บางโท¹
Supichaya Boonpob^{1*}, Phensinee Sriwiboon¹, Jongkon Buakaew², Katanyuta Bangtho¹

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

¹Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

²มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สงขลา ประเทศไทย

²Songkhla Rajabhat University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: supichaya_boo@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 3) เสนอแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกระบวนการวิจัย ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2568 จำนวน 204 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่ายตามตารางของเครจซ์และมอร์แกน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนี PNI modified ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของพฤติกรรมเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48 และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 ความต้องการจำเป็นของพฤติกรรมเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI เท่ากับ 0.21 และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า 1) ด้านการออกแบบพัฒนากิจกรรมและวิธีการเรียนรู้เป็นหัวข้อที่นักศึกษาต้องการพัฒนาสูงสุด 2) สื่อดิจิทัลที่นักศึกษาต้องการพัฒนาที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ Interactive, เกม, Gamification, Active Learning และ 3) นักศึกษารุ่นใหม่ควรได้รับการพัฒนาด้านการออกแบบและสร้างสื่อดิจิทัลเชิงสร้างสรรค์

คำสำคัญ: การเรียนรู้ด้วยตนเอง, สื่อดิจิทัล, นักศึกษาฝึกประสบการณ์, ความต้องการจำเป็น

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine the current and desired states of self - directed learning behaviors in using digital media among pre - service teachers, 2) to analyze the priority needs of self - directed learning behaviors, and 3) to propose strategies to promote such behaviors. This study employed a quantitative research method. The sample consisted of 204 pre - service teachers from the Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University in the academic year 2025, selected by simple random sampling based on Krejcie and Morgan's table. The research instrument was a five - point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and the modified Priority Need Index (PNI modified). The findings revealed that the overall current state of self - directed learning behaviors in using digital media was at a high level (mean = 3.80, S.D. = 0.48), while the desired state was at the highest level (mean = 4.59, S.D. = 0.41). The overall priority need index (PNI) was 0.21. The suggested guidelines for development indicated that: 1) the design and development of learning activities and methods were the most needed skills for improvement, 2) the digital media that pre - service teachers preferred to develop for facilitating instruction included interactive media, games, gamification, and active learning, and 3) new - generation pre - service teachers should be encouraged to develop creative digital media design and production skills.

Keywords: Self-Directed Learning, Digital Media, Pre-Service Teachers, Priority Needs

บทนำ

ปัจจุบัน สื่อดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ต้องสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและยืดหยุ่น (พูนพิภพ เกษมทรัพย์, 2563) ตัวอย่างของสื่อดิจิทัลที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในกลุ่มนักศึกษาครู ได้แก่ ระบบการเรียนรู้ผ่านอิเล็กทรอนิกส์ (E - Learning), ระบบบริหารจัดการเรียนรู้ (LMS), สื่อเสริมประสบการณ์เสมือนจริง (AR และ Virtual Labs), รวมถึงสื่ออินเทอร์แอคทีฟและเครื่องมือเกมมิฟิเคชัน (Gamification) ซึ่งมีส่วนช่วยเพิ่มความมีส่วนร่วมของผู้เรียน กระตุ้นแรงจูงใจ และเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ (ณฤทธิ จิงสมาน, 2566)

สื่อดิจิทัลมีความแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย การเรียนรู้ตามความสนใจและการเรียนรู้ร่วมกันผ่านเครือข่าย ซึ่งแนวโน้มเหล่านี้ได้เปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้ออกแบบและจัดการการเรียนรู้ (Anderson, T., 2008) ดังนั้น สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งกำลังก้าวเข้าสู่วิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีทักษะในการใช้สื่อดิจิทัลควบคู่ไปกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม จากรายงานวิจัยของมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา ระบุว่า นักศึกษาครูร้อยละ 62.5 ยังมีความไม่มั่นใจในการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และร้อยละ 70.8 ยังขาดทักษะด้านการจัดการตนเองในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล (มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา, 2566) นอกจากนี้ งานวิจัยของภัทรสุดา ยะบุญวัน และศิวินิต อรรถวุฒิกุล ยังพบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความต่อเนื่องในการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้าง

กิจกรรมการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวมอย่างชัดเจน (ภัทรสุดา ยะบุญวัน และศิวินิต อรรถกฤตมิกุล, 2565)

การเรียนรู้ด้วยตนเองถือเป็นทักษะสำคัญของครูในศตวรรษที่ 21 โดย Knowles, M.S. ได้นิยามว่าเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนริเริ่มเรียนรู้ด้วยตนเอง ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย วางแผน เลือกวิธีการ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีความรับผิดชอบต่อการบวนการเรียนรู้เต็มที่ (Knowles, M. S., 1975) ขณะเดียวกันแนวคิดของ Zimmerman, B. J. เรื่องการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง ได้เสริมว่าผู้เรียนควรมีความสามารถในการวางแผน ควบคุมแรงจูงใจ และใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ (Zimmerman, B. J., 2000)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเรียนรู้ด้วยตนเองในบริบทของยุคดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะและสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาครูอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก้าวสู่การเป็นครูมืออาชีพที่มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้และใช้สื่อดิจิทัลได้อย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2568 จำนวน 435 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2568 จำนวน 204 คน ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยสร้างเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลจากนักวิชาการและนักทฤษฎีสังเคราะห์ได้ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้, ด้านการวางแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้, ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้, ด้านการออกแบบพัฒนากิจกรรมและวิธีการเรียนรู้, ด้านการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่เสมือนจริง, ด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และด้านการประเมินปรับปรุงผลการเรียนรู้ จากนั้นนำมาปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย จึงได้กำหนดเป็นกรอบการวิจัยและ

กำหนดเป็นเครื่องมืองานวิจัย 3) กำหนดวัตถุประสงค์งานวิจัย กรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ
4) สร้างแบบสอบถามฉบับร่างเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหาและความถูกต้องของ
การใช้สำนวนภาษา และข้อเสนอแนะพร้อมทั้งดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำ
5) นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษา ศิษยานุศิษย์
ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช, ด้านการสร้างสื่อดิจิทัล อาจารย์สาขา
คอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์กลุ่ม
ศาสตร์วัดผลและวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและ
คุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำผลการพิจารณาหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (CVI : Content
Validity Index) และได้ค่าดัชนีความตรงเนื้อหาทั้งฉบับ (S - CVI : Content Validity Index for Scale)
เท่ากับ 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ของ S - CVI ที่ยอมรับได้ควรมีค่าไม่น้อยกว่า 0.90 (Polit, D. F. & Beck, C. T., 2006)
6) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยได้นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
คณะครุศาสตร์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้ว นำไปหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบัน
0.950 และสภาพที่พึงประสงค์ 0.965

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช ถึงคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความ
อนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูล 2) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามด้วย Google Form และส่งไปยัง
กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผ่านระบบ E - Doc ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ
นครศรีธรรมราช 3) หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามใน
ระบบของ Google Form 4) หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามมาครบตามจำนวนแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบ
จำนวนแบบสอบถามความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความถี่และค่าร้อยละ ตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ย,
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่า PNI_{modified} นำผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลเป็นความหมาย วิเคราะห์หาค่าดัชนี
ความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) และจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยนำเสนอผลในรูปแบบตาราง
ประกอบความเรียง และ ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้าน
การใช้สื่อดิจิทัล โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็น (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัล
ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของพฤติกรรม การเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการใช้สื่อดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านที่ 1 การวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้	3.71	0.45	มาก	4.61	0.39	มากที่สุด
ด้านที่ 2 การวางแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	3.87	0.54	มาก	4.61	0.45	มากที่สุด
ด้านที่ 3 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	3.83	0.59	มาก	4.59	0.46	มากที่สุด
ด้านที่ 4 การออกแบบพัฒนากิจกรรมและวิธีการเรียนรู้	3.83	0.56	มาก	4.59	0.43	มากที่สุด
ด้านที่ 5 การแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่เสมือนจริง	3.92	0.58	มาก	4.59	0.43	มากที่สุด
ด้านที่ 6 การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	3.73	0.53	มาก	4.60	0.44	มากที่สุด
ด้านที่ 7 การประเมินปรับปรุงผลการเรียนรู้	3.73	0.55	มาก	4.51	0.47	มากที่สุด
โดยรวม	3.80	0.48	มาก	4.59	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.80 เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่เสมือนจริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.92 รองลงมาด้านการวางแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.87 ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้และด้านการออกแบบพัฒนากิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.80 ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้และด้านการวางแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.61 รองลงมาด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย 4.60 ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ด้านการออกแบบพัฒนากิจกรรมและวิธีการเรียนรู้และด้านการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่เสมือนจริง มีค่าเฉลี่ย 4.59 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความต้องการจำเป็น (PNI) ของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัล	PNI	ลำดับ
ด้านที่ 1 การวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้	0.24	1
ด้านที่ 2 การวางแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	0.19	6
ด้านที่ 3 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	0.20	4
ด้านที่ 4 การออกแบบพัฒนากิจกรรมและวิธีการเรียนรู้	0.20	4
ด้านที่ 5 การแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่เสมือนจริง	0.17	7
ด้านที่ 6 การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	0.23	2
ด้านที่ 7 การประเมินปรับปรุงผลการเรียนรู้	0.21	3
โดยรวม	0.21	

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าความต้องการจำเป็นโดยรวมทุกด้าน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI = 0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI = 0.24) รองลงมาด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (PNI = 0.23) ด้านการประเมินปรับปรุงผลการเรียนรู้ (PNI = 0.21) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้และด้านการออกแบบพัฒนากิจกรรมและ

วิธีการเรียนรู้ (PNI = 0.20) ส่วนด้านการวางแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (PNI = 0.19) และด้านการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่เสมือนจริง (PNI = 0.17) อยู่ในระดับน้อยที่สุด ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	ความถี่	ร้อยละ
1. หัวข้อในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านการใช้สื่อดิจิทัล		
ด้านที่ 1 การวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้	64	18.77
ด้านที่ 2 การวางแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	41	12.02
ด้านที่ 3 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	32	9.38
ด้านที่ 4 การออกแบบพัฒนากิจกรรมและวิธีการเรียนรู้	85	24.93
ด้านที่ 5 การแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่เสมือนจริง	52	15.25
ด้านที่ 6 การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	39	11.44
ด้านที่ 7 การประเมินปรับปรุงผลการเรียนรู้	28	8.21
2. สื่อดิจิทัลที่นักศึกษาต้องการพัฒนา		
1) Interactive, เกม, Gamification, Active Learning	70	19.18
2) Infographic, วิดีโอสั้น, Motion Graphic, E - Learning	60	16.44
3) สื่อดิจิทัลที่ดึงดูดความสนใจ, สีสัน, น่าสนุก	55	15.07
4) สื่อช่วยให้เข้าใจง่าย, กระชับ, เห็นภาพ	45	12.33
5) สื่อเหมาะกับผู้เรียนยุคดิจิทัล, เรียนได้ทุกที่, เทคโนโลยีสะดวก	40	10.96
6) ผู้เรียนลงมือทำ, ปฏิบัติจริง, มีส่วนร่วม	35	9.59
7) ประโยชน์ต่อการเรียนรู้, พัฒนาผู้เรียน, ประเมินผล	25	6.85
8) สื่อมีรูปภาพประกอบ, เนื้อหาเห็นภาพชัดเจน	20	5.48
9) สื่อใช้เทคโนโลยีทันสมัย, รองรับทุกอุปกรณ์	15	4.10
3. นักศึกษารุ่นใหม่ควรได้รับการพัฒนาด้านการใช้สื่อดิจิทัลแบบใด		
1) การออกแบบและสร้างสื่อดิจิทัลเชิงสร้างสรรค์	92	25.56
2) การใช้และฝึกปฏิบัติบนแพลตฟอร์มดิจิทัล	62	17.22
3) การอบรมและลงมือปฏิบัติจริง	54	15.00
4) การบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน	48	13.33
5) การประยุกต์ใช้ AI และเทคโนโลยีใหม่	40	11.11
6) การเสริมทักษะวิชาชีพและจรรยาบรรณครู	36	10.00
7) การเข้าถึงและปรับตัวกับเทคโนโลยีใหม่	28	7.78

จากตารางที่ 3 พบว่า หัวข้อในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัล เพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ด้านการออกแบบพัฒนากิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ ได้รับการเลือกในลำดับสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 24.93 รองลงมาด้านการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 18.77 และด้านการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่เสมือนจริง คิดเป็นร้อยละ 15.25 ตามลำดับ สื่อดิจิทัลที่นักศึกษาต้องการพัฒนาที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองผู้เรียนในปัจจุบันนี้ ลำดับสูงสุด คือ Interactive, เกม, Gamification, Active Learning คิดเป็นร้อยละ 19.18 รองลงมาคือ Infographic, วิดีโอสั้น, Motion Graphic, E - Learning คิดเป็นร้อยละ 16.44 และสื่อดิจิทัลที่ดึงดูดความสนใจ, สีสัน, น่าสนุก คิดเป็นร้อยละ 15.07 ตามลำดับ และนักศึกษารุ่นใหม่ควรได้รับการพัฒนาด้านการใช้สื่อดิจิทัลแบบใด ให้ตอบสนองต่อ

ความต้องการของนักศึกษาอย่างทันสมัยและมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ลำดับสูงสุด คือ การออกแบบและสร้างสื่อดิจิทัลเชิงสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 25.56 รองลงมาคือ การใช้และฝึกปฏิบัติบนแพลตฟอร์มดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 17.22 และการอบรมและลงมือปฏิบัติจริง คิดเป็นร้อยละ 15.00 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัล ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - Directed Learning: SDL) ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายฉบับที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้สื่อดิจิทัลและรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะดังกล่าว โดย กุลิสรา จิตรขญาวณิช ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สื่อผสม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความต้องการในระดับสูงต่อการพัฒนาทักษะดังกล่าว และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำเสนอสามารถช่วยยกระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่าการออกแบบการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและบูรณาการสื่อดิจิทัลมีความจำเป็นอย่างยิ่ง (กุลิสรา จิตรขญาวณิช, 2564) และพรทิพย์ พันธุ์โห ได้ศึกษาการใช้ Digital Storytelling ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเล่าเรื่องผ่านสื่อดิจิทัลช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองในหลายด้าน ได้แก่ การวางแผนการเรียนรู้ (self - planning) การแสวงหาทรัพยากรการเรียนรู้ (self - finding resources) การควบคุมตนเอง (self - control) และการสะท้อนคิด (self - reflection) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของ SDL (พรทิพย์ พันธุ์โห, 2563) จากงานวิจัยข้างต้น สอดคล้องกับประเด็นที่ว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำเป็นต้องมีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงขึ้น โดยเฉพาะการใช้สื่อดิจิทัลในการแสวงหาความรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความท้าทายในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสม

2. ความต้องการจำเป็นของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัล ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช พบว่า โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI = 0.21) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI = 0.24) รองลงมาด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (PNI = 0.23) และด้านการประเมินปรับปรุงผลการเรียนรู้ (PNI = 0.21) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยหลายงานที่สะท้อนถึงความต้องการจำเป็นของการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัล โดย สุภาวดี นาคสวัสดิ์ และคณะ พบว่า นักศึกษาครูมีความต้องการจำเป็นสูงในด้านการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ และการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (สุภาวดี นาคสวัสดิ์ และคณะ, 2563) และอรพรรณ วิชัย ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ยังคงมีบางด้านที่ผู้เรียนมีความต้องการเพิ่มเติม เช่น การออกแบบและวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (อรพรรณ วิชัย, 2561) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ จิราพร ทองแท้ ที่ชี้ว่าการใช้สื่อดิจิทัลช่วยเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ด้วยตนเองและการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (จิราพร ทองแท้, 2565) จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ การเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยงานวิจัยข้างต้นชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า

นักศึกษา มีการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับสูง แต่ยังมีความต้องการจำเป็นในบางด้าน โดยเฉพาะการวินิจฉัยความต้องการ การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และการออกแบบการเรียนรู้ด้วยสื่อดิจิทัล

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช พบว่า 1) หัวข้อในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัล เพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ด้านการออกแบบพัฒนากิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ ได้รับการเลือกในลำดับสูงสุด รองลงมาด้านการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานของ กฤษ พรสินพร และสธิพร เซาว์ชัย ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อดิจิทัลของครู และพบว่าด้านการจัดแผนการเรียนรู้ เป็นทักษะสำคัญที่ได้รับการใช้มากที่สุด (กฤษ พรสินพร และสธิพร เซาว์ชัย, 2565) และการศึกษาของ นิสารัตน์ ชื่นใจ ที่พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครู และพบว่าด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นทักษะที่ครูต้องการพัฒนาในลำดับต้น ๆ (นิสารัตน์ ชื่นใจ, 2564) ผลลัพธ์ดังกล่าวตอกย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะการออกแบบกิจกรรมและการวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของพฤติกรรมเรียนรู้ด้วยตนเองในยุคดิจิทัล 2) สื่อดิจิทัลที่นักศึกษาต้องการพัฒนาที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองผู้เรียนในปัจจุบันนี้ ลำดับสูงสุด คือ Interactive, เกม, Gamification, Active Learning รองลงมาคือ Infographic, วิดีโอสั้น, Motion Graphic, E - Learning ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชริกา จันจุฬา พบว่าสื่ออินโฟกราฟิกแบบแอนิเมชันช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการจดจำของผู้เรียนได้ดีกว่าสื่อรูปแบบเดิม (อัญชริกา จันจุฬา, 2563) และ Li, Y. รายงานว่าเกมดิจิทัลและการใช้กลยุทธ์แบบ gamification มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอน (Li, Y., 2024) ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาสื่อดิจิทัลที่นักศึกษาต้องการในปัจจุบันและ 3) นักศึกษารุ่นใหม่ควรได้รับการพัฒนาด้านการใช้สื่อดิจิทัลแบบใด ให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาอย่างทันสมัยและมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ลำดับสูงสุด คือ การออกแบบและสร้างสื่อดิจิทัลเชิงสร้างสรรค์ รองลงมาคือ การใช้และฝึกปฏิบัติบนแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของชมภูนุช พุฒิเนตร ที่พบว่า ทักษะสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูมีความต้องการพัฒนาสูงสุด (ชมภูนุช พุฒิเนตร, 2563) และธนวัฒน์ พูลเขตนคร และคณะ ที่พบว่าการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติและออกแบบสื่อด้วยตนเองไม่เพียงพอแต่ช่วยเพิ่มพูนทักษะด้านเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญของครูในศตวรรษที่ 21 (ธนวัฒน์ พูลเขตนคร และคณะ, 2564) นอกจากนี้ งานวิจัยของ พิมพัลดา ศิริเวช ยังเสนอว่าการบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนรู้ช่วยให้ นักศึกษาครูสามารถออกแบบสื่อที่ตอบโจทย์ผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พิมพัลดา ศิริเวช, 2564) ขณะที่สุวิมล ชูศิลป์ระบุว่าครูควรเป็นผู้สร้างสรรค์สื่อดิจิทัลมากกว่าผู้บริโภค เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและต่อยอดได้จริงในชั้นเรียน (สุวิมล ชูศิลป์, 2565) จากผลการวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นว่า แนวทางการพัฒนานักศึกษารุ่นใหม่ให้มีความสามารถด้านการใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการออกแบบและสร้างสื่อดิจิทัลเชิงสร้างสรรค์ควบคู่กับการฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องสามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาและสร้างนวัตกรรมได้ด้วยตนเองการพัฒนาดังกล่าวไม่เพียงช่วยให้นักศึกษาครูมีความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลเท่านั้น แต่ยังสร้างรากฐานของความเป็นมืออาชีพที่สามารถออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและลักษณะของผู้เรียนในยุคใหม่ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ครูมีบทบาทในฐานะผู้สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ มากกว่าการเป็นเพียงผู้ใช้เทคโนโลยี ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาในยุคปัจจุบัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

วิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัล ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีผลสรุปการวิจัย ดังนี้ 1. สภาพปัจจุบันของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัล ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ความต้องการจำเป็นของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัล ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช พบว่า โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI = 0.21) และ 3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช พบว่า 1) หัวข้อในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัล เพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ด้านการออกแบบพัฒนากิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ ได้รับการเลือกในลำดับสูงสุด 2) สื่อดิจิทัลที่นักศึกษาต้องการพัฒนาที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองผู้เรียนในปัจจุบันนี้ ลำดับสูงสุด คือ Interactive, เกม, Gamification, Active Learning และ 3) นักศึกษารุ่นใหม่ควรได้รับการพัฒนาด้านการใช้สื่อดิจิทัลแบบใด ให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาอย่างทันสมัยและมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ลำดับสูงสุด คือ การออกแบบและสร้างสื่อดิจิทัลเชิงสร้างสรรค์ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ขยายกลุ่มตัวอย่างและบริบทการศึกษา ควรทำการวิจัยกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในหลายมหาวิทยาลัยหรือหลายคณะ เพื่อเปรียบเทียบและหาความแตกต่างของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้สื่อดิจิทัลในบริบทที่หลากหลาย 2) ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับสื่อดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ ควรทำการวิจัยเชิงทดลองหรือเชิงปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบว่า Interactive, เกม, Gamification, และ Active Learning สามารถเพิ่มพูนพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้จริงในสถานการณ์การเรียนการสอนจริง 3) การพัฒนาทักษะการออกแบบสื่อดิจิทัลเชิงสร้างสรรค์ ควรเน้นวิจัยที่มุ่งศึกษาวิธีการพัฒนานักศึกษาให้สามารถออกแบบและสร้างสื่อดิจิทัลเชิงสร้างสรรค์เอง เช่น การสร้าง Digital Content, Storytelling, หรือ Animation เพื่อเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และ 4) ใช้เครื่องมือและวิธีวิจัยหลากหลาย ควรใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยรวมทั้งการสอบถามเชิงปริมาณและการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแรงจูงใจ การรับรู้ และความพึงพอใจของนักศึกษาในการใช้สื่อดิจิทัล และข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) การใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบในการทบทวนและพัฒนาหลักสูตรฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเฉพาะในด้านการเสริมสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการใช้สื่อดิจิทัล เพื่อให้สอดคล้องกับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 2) การเสริมสร้างศักยภาพผู้มีบทบาทในการนิเทศฝึกประสบการณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้กำหนดรูปแบบการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง เพื่อให้สามารถส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้บริบทของการจัดการศึกษาแบบดิจิทัล 3) การพัฒนาแผนงานหรือกิจกรรมส่งเสริมทักษะดิจิทัลของนักศึกษา ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือโครงการพิเศษที่มุ่งพัฒนาทักษะด้านการออกแบบและใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาครู เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับอุดมศึกษา และ 4) การกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของคณะหรือมหาวิทยาลัย ข้อมูลจากการวิจัยสามารถสนับสนุนการกำหนดนโยบายหรือกรอบแนวทางในการส่งเสริม Digital Competency และ Self - Directed Learning ให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนานักศึกษาครูอย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กฤษ พรสินพร และสสิกรพร เซาว์นชัย. (2565). การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อดิจิทัลของครู. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 29(2), 67-84.
- กุลิสรา จิตรขญาวนิช. (2564). การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราพร ทองแท้. (2565). การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วารสารครุศาสตร์ปริทัศน์, 39(1), 55-70.
- ชมภูณช พุฒิเนตร. (2563). รูปแบบการพัฒนาทักษะดิจิทัลแบบออนไลน์ด้วยการเรียนรู้แบบเชิงรุกสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 17(1), 71-80.
- ณฤทธิ จิงสมาน. (2566). ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาจุฬานาค รทรรศน์, 10(12), 197-208.
- ธนวัฒน์ พูลเชตนคร และคณะ. (2564). การออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อตอบสนองพฤติกรรม การเรียนของผู้เรียนในยุคดิจิทัล. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(1), 215-229.
- นิศาตร์น ชื่นใจ. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครู. ใน วิทยานิพนธ์การบริหารและพัฒนาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรทิพย์ พันธุ์โ. (2563). การสำรวจมุมมองของนักศึกษาภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (EFL) ต่อการใช้การ เล่าเรื่องผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 11(1), 85-100.
- พิมพ์ลดา ศิริเวช. (2564). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาครู. วารสารวิชาการ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 13(2), 88-101.
- พูนพิภพ เกษมทรัพย์. (2563). เทคโนโลยีกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรสุดา ยะบุญวัน และศิวินิต อรรถวุฒิกุล. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนด้วยสื่ออินโฟกราฟิก. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร, 20(2), 73-87.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา. (2566). รายงานผลการวิจัยสถานการณ์การผลิตครูในประเทศไทย พ.ศ. 2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุภาวดี นาคสวัสดิ์ และคณะ. (2563). การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของ นักศึกษาครูในยุคดิจิทัล. วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 15(3), 45-60.
- สุวิมล ชูศิลป์. (2565). บทบาทครูไทยกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษา. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราช ภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 8(2), 134-149.
- อรพรรณ วิชัย. (2561). พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู: กรณีศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(1), 99-114.
- อัญชริกา จันจุฬา. (2563). การพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกแบบ Animation เพื่อการเรียนรู้. ใน วิทยานิพนธ์ เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยการกีฬา แห่งชาติ.
- Anderson, T. (2008). The theory and practice of online learning. (2nd ed.). Edmonton, AB, Canada: Athabasca University Press.

- Knowles, M. S. (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. Chicago, IL: Follett Publishing Company.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Li, Y. (2024). The impact of digital educational games on students' motivation and engagement. *Journal of Educational Research*, 38(2), 115-130.
- Polit, D. F. & Beck, C. T. (2006). The content validity index: Are you sure you know what's being reported? *Research in Nursing & Health*, 29(5), 489-497.
- Zimmerman, B. J. (2000). Attaining self-regulation: A social cognitive perspective. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich, & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of self-regulation* (pp. 13-39). San Diego, CA: Academic Press.

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคง ที่ทำการปกครอง จังหวัดปัตตานี*

MANAGEMENT ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF GOOD GOVERNANCE OF THE SECURITY AFFAIRS ADMINISTRATOR GROUP UNDER THE PATTANI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE OFFICE

เกรียงไกร เอกเกื้อบุญ

Kreangkai Ekkuaboon

นักวิชาการอิสระ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Independent Scholar, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: securant_tum@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี จำนวน 36 คน ได้เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย อายุ เพศ และระดับการศึกษา ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานีตามการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงาน และตอนที่ 3 เป็นแบบปลายเปิด (Open - ended) สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานีตามการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไป ส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปี เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และ 2) ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานีตามการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความเสมอภาค

คำสำคัญ: การบริหารงาน, หลักธรรมาภิบาล, กลุ่มงานความมั่นคง, ที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี

Abstract

The objective of this research article was to study the management of security affairs by the administrators under the Pattani Provincial Administrative Office in accordance with the principles of good governance. This research employed a quantitative approach. The participants consisted of 36 individuals selected through purposive sampling. The research instrument used

* Received 2 October 2025; Revised 30 October 2025; Accepted 30 October 2025

for data collection was a questionnaire, which had been validated by experts for quality assurance. The questionnaire was divided into three parts: Part 1 comprised general demographic information of the respondents, including age, gender, and education level, presented in a checklist format; Part 2 consisted of a rating - scale questionnaire assessing the level of good governance practice as perceived by the personnel; and Part 3 consisted of open - ended questions. Descriptive statistics, specifically mean and standard deviation, were used to analyze the data regarding the level of good governance practices among the executives, as perceived by the personnel. The research findings revealed two key aspects: 1) General demographic information: Most respondents were female, aged between 41 and 50 years, and held a bachelor's degree; and 2) The level of good governance practices among the executives, as perceived by the personnel, was rated at a high level across all dimensions. The highest average score was in the dimension of transparency, followed by the rule of law, value for money, participation, accountability, and equity, respectively.

Keywords: Management According, Good Governance, Security Affairs Administrator, Pattani Provincial Administrative Office

บทนำ

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือโดยทั่วไปเรียกว่า ธรรมาภิบาล เป็นการปกครองที่เป็นธรรม (อภิชัย พิทยานุรักษ์กุล, 2566) และเป็นแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการที่ดีที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรทุกระดับ (ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์, 2568) จึงได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดในปัจจุบัน หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ประกอบด้วย 1) หลักความโปร่งใส 2) หลักนิติธรรม 3) หลักความคุ้มค่า 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความเสมอภาค (กฤษฎา ฉิมพลีวัฒน์, 2568); (ศราวุฒิ ดาวกรงแก้ว และคณะ, 2564) ธรรมาภิบาลได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายและระเบียบแบบแผนในหลายระดับ เริ่มต้นตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และถูกนำเสนอเป็นครั้งแรกโดยองค์กรระหว่างประเทศ คือ ธนาคารโลกและองค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติซึ่งมีความหมายสากล คือ ระบบโครงสร้างและกระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศโดยเฉพาะภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อพัฒนาการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขเกิดผลสัมฤทธิ์มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ และไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ การส่งเสริมให้เกิดการสร้างธรรมาภิบาลนั้นมาจากความร่วมมือของสถาบันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและสังคมพลเมือง บทบาทของรัฐก็คือเป็นผู้ที่มีบทบาทในการวางรากฐานและรักษากฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ การสร้างธรรมาภิบาลของรัฐนั้นต้องอาศัยระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้กฎหมายและนโยบายที่โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ (ณภัทร พันภัย และคณะ, 2565)

การบริหารราชการในที่ทำกรปกครองจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการปกครอง พ.ศ. 2559 ดำเนินการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของกรมในเขตพื้นที่จังหวัด กำกับ ดูแล และสนับสนุนการปฏิบัติงานของที่ทำกรปกครองอำเภอและที่ทำกรปกครองกิ่งอำเภอ ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย แบ่งโครงสร้างภายในออกเป็น 4 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มงานปกครอง กลุ่มงานความมั่นคง กลุ่มงานการเงินและบัญชี และกลุ่มงานอำนวยความสะดวก (คำสั่งกรมการปกครอง, 2562) โดยเฉพาะกลุ่มงานความมั่นคง เป็นกลุ่มงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด

เพราะมีภารกิจหลักในการดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย จัดระเบียบสังคม แก้ไขปัญหาความขัดแย้งของประชาชน และส่งเสริมการปรองดอง การสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในกลุ่มงานความมั่นคงก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน ผู้รับบริการ ทำให้ประชาชนมีความยอมรับนับถือ และเกิดความเชื่อมั่นว่ามีความตั้งใจปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สุข ของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เข้ามาเพื่อตักตวงผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง (พิชัยรัฐ หมิ่นด้วง และนันทพงษ์ กลิ่นจำปา, 2564)

กลุ่มงานความมั่นคง ที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานโดยมีผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน รวมถึงเสริมสร้างความตระหนักรู้ให้แก่บุคลากรภายในกลุ่มงานเพื่อเป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ผู้บริหารยังขาดข้อมูลและสารสนเทศที่สะท้อนระดับความรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประเด็นดังกล่าวยังไม่มีการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ อันอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้บริหารขาดข้อมูลสะท้อนกลับที่เพียงพอสำหรับการวิเคราะห์วางแผน และพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัย เรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ซึ่งจะก่อให้เกิดระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี จำนวน 36 คน เลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากการศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ทำการปกครอง ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) อยู่ที่ 0.60 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย อายุ เพศ และระดับการศึกษา ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานีตามการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับของ (Likert Scale) ข้อคำถามครอบคลุมหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน จำนวน 15 ข้อ และตอนที่ 3 เป็นแบบปลายเปิด (Open - ended) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ได้ประสานงานเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามและนำส่งแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่าน google form ไปยังผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี 2) นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และ 3) นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

4.50 - 5.00 หมายถึง มีการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง มีการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง มีการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง มีการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง มีการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี ตามการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี แสดงได้ดังตารางที่ 1 - 5

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 31 ปี	13	36.11
31 - 40 ปี	7	19.44
41 - 50 ปี	16	44.44
รวม	36	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลส่วนบุคคลจำแนกตามอายุของกลุ่มเป้าหมาย 36 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปีมากที่สุด จำนวน 16 คนเป็นร้อยละ 44.44 รองลงมาอายุต่ำกว่า 31 ปี จำนวน 13 คน เป็นร้อยละ 36.11 และอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 7 คน เป็นร้อยละ 19.44 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	10	27.78
หญิง	25	69.44
อื่น ๆ	1	2.78
รวม	36	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลส่วนบุคคลจำแนกตามเพศของกลุ่มเป้าหมาย 36 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด ซึ่งมีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 69.44 เป็นเพศชาย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 27.78 และเพศอื่น ๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.78 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	18	50.00
ปริญญาโท	13	36.11
ปริญญาเอก	5	13.89
รวม	36	100.00

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลส่วนบุคคลจำแนกตามระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย 36 คน ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 จบการศึกษาระดับ

ปริญญาโท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 36.11 และจบการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.89 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	N=36		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านหลักความคุ้มค่า	4.24	0.01	มาก	3
ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.18	0.04	มาก	5
ด้านหลักความโปร่งใส	4.34	0.03	มาก	1
ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.20	0.02	มาก	4
ด้านหลักนิติธรรม	4.27	0.02	มาก	2
ด้านหลักความเสมอภาค	4.17	0.87	มาก	6
รวม	4.23	0.32	มาก	

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี ตามการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$)

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี รายด้านและรายข้อตามอันดับ

ด้าน	รายการประเมิน	N = 36		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
ด้านหลักความโปร่งใส	1. มีระบบการตรวจสอบการทำงานภายในหน่วยงาน	4.31	0.72	มาก
	2. มีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานอย่างเปิดเผย และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีตามความเหมาะสม	4.39	0.70	มาก
	3. มีการแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์อย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง	4.31	0.78	มาก
	รวม	4.34	0.03	มาก
ด้านหลักนิติธรรม	1. มีการกำหนดขอบเขต อำนาจ และหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	4.22	0.67	มาก
	2. มีการบริหารงานด้วยความเป็นธรรม เสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ	4.31	0.70	มาก
	รวม	4.27	0.02	มาก
ด้านหลักความคุ้มค่า	1. มีการดำเนินการอย่างครบถ้วน ทั้งการวางแผน ระบบการทำงาน และการแก้ปัญหา	4.21	0.71	มาก
	2. มีการจัดลำดับความสำคัญของงาน	4.25	0.72	มาก
	3. มีการบริหารจัดการที่ได้ผลงานที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับเป้าหมาย งบประมาณ และเวลาที่ใช้ไป	4.31	0.74	มาก
	4. สามารถแนะแนวทาง แก้ไขปัญหาการทำงาน หรือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นจากการทำงานของหน่วยงาน	4.17	0.73	มาก
	รวม	4.24	0.01	มาก

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี รายด้านและรายข้อตามอันดับ (ต่อ)

ด้าน	รายการประเมิน	N = 36 $\bar{X}$	ระดับ S.D.	ด้าน
ด้านหลักการมีส่วนร่วม	1. เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมแสดงความคิดเห็นได้	4.31	0.67	มาก
	2. มีการใช้กระบวนการตัดสินใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง	4.08	0.70	มาก
	รวม	4.20	0.02	มาก
ด้านหลักความรับผิดชอบ	1. มีระบบให้บุคลากรตระหนักในความรับผิดชอบต่อหน้าที่และศักยภาพของตนเอง	4.19	0.84	มาก
	2. มีการปฏิบัติงานที่สนองต่อความคาดหวังและรับผิดชอบต่อสังคม	4.17	0.76	มาก
	3. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และยอมรับผลการดำเนินงาน ทั้งรับผิดชอบและรับชอบ	4.17	0.76	มาก
	รวม	4.18	0.04	มาก
ด้านหลักความเสมอภาค	1. มีการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ กลั่นแกล้ง เคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์	4.17	0.87	มาก
	รวม	4.17	0.87	มาก

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานีตามการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมา คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 4.27, 4.24, 4.20, 4.18$, และ 4.17 ตามลำดับ) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ มีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานอย่างเปิดเผย และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีตามความเหมาะสม มีระบบการตรวจสอบการทำงานภายในหน่วยงาน และมีการแจ้งข้อมูลที่เป็นและเป็นประโยชน์อย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง

ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ มีการบริหารงานด้วยความเป็นธรรม เสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ และมีการกำหนดขอบเขต อำนาจ และหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ มีการบริหารจัดการที่ได้ผลงานที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับเป้าหมาย งบประมาณ และเวลาที่ใช้ไป มีการจัดลำดับความสำคัญของงาน และมีการดำเนินการอย่างครบถ้วน ทั้งการวางแผน ระบบการทำงาน และการแก้ปัญหา

ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมแสดงความคิดเห็นได้ และมีการใช้กระบวนการตัดสินใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ มีระบบให้บุคลากรตระหนักในความรับผิดชอบต่อหน้าที่และศักยภาพของตนเอง มีการปฏิบัติงานที่สนองต่อความคาดหวังและรับผิดชอบต่อสังคม และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และยอมรับผลการดำเนินงาน ทั้งรับผิดชอบและรับชอบ

ด้านหลักความเสมอภาค พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ กลั่นแกล้ง แครพคักดีศรีของความเป็นมนุษย์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป ส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปี เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และ 2) ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานีตามการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความเสมอภาค ข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารงานของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างเป็นนามธรรมทำให้ผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มงานความมั่นคงสามารถรับรู้และนำไปปฏิบัติตามได้ ส่งผลให้ประชาชนเกิดการยอมรับนับถือและเชื่อมั่นว่ามีความตั้งใจปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เนื่องจากผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานอย่างเปิดเผย และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีตามความเหมาะสม มีระบบการตรวจสอบการทำงานภายในหน่วยงาน และมีการแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์อย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภินพ ปัญญาวัฒน์ และโกศล สอดส่อง ที่ได้วิจัยเรื่องการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการปรับกลไกและวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใสและให้ประชาชนตรวจสอบได้ มีมาตรการและขับเคลื่อนเกี่ยวกับการร้องเรียนด้านการต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชัน (อภินพ ปัญญาวัฒน์ และโกศล สอดส่อง, 2568) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของชมภูษ พุฒิเนตร เอกเกื้อบุญ และคณะ ที่ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2: กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การบริหารงานโปร่งใสโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับทราบเสมอ (ชมภูษ พุฒิเนตร เอกเกื้อบุญ และคณะ, 2568)

ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ มีการบริหารงานด้วยความเป็นธรรม เสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ และมีการกำหนดขอบเขต อำนาจ และหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิภาพรรณ โคตรชัย และชาญยุทธ หาญชนะ ที่ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองน้ำคำ จังหวัดขอนแก่น การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ มีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับของการปฏิบัติงานไว้ชัดเจน รองลงมา ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ออกโดยองค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ มีความเป็นธรรมแก่ประชาชน (วิภาพรรณ โคตรชัย และชาญยุทธ หาญชนะ, 2568) และสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของดนัย ลามคำ และคณะที่ได้วิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล ตำบลนาหนองห่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารเทศบาลเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย รองลงมาคือ เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับทราบเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะส่งผลบังคับใช้กับหมู่บ้าน และบุคลากรของเทศบาลปฏิบัติต่อประชาชนโดยยึดหลักความถูกต้องตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ (ดนัย ลามคำ และคณะ, 2567)

ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ มีการบริหารจัดการที่ได้ผลงานที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับเป้าหมาย งบประมาณ และเวลาที่ใช้ไป มีการจัดลำดับความสำคัญของงาน และมีการดำเนินการอย่างครบถ้วน ทั้งการวางแผน ระบบการทำงาน และการแก้ปัญหา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรานุช เทพจันทร์ และโกศล สอดส่อง ที่ได้วิจัยเรื่องการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลนาหนองแวงแก้มหอม อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จัดทำทะเบียนคุมครุภัณฑ์ต่าง ๆ อย่างชัดเจนเป็นปัจจุบันและควบคุมการใช้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และประโยชน์ต่อส่วนรวม มีการต่อรองราคากับผู้รับจ้างในการจัดซื้อ จัดจ้าง ให้ได้ราคาที่ต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ เพื่อให้มีงบประมาณเหลือไปดำเนินการในโครงการอื่นเพิ่มขึ้น และทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์มากขึ้น (วรานุช เทพจันทร์ และโกศล สอดส่อง, 2567) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฌณภัทร พันภัย และคณะ ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล ในการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย ผลการวิจัยได้กล่าวว่า หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยให้เมืองหรือประชาชนมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน (ฌณภัทร พันภัย และคณะ, 2565)

ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมแสดงความคิดเห็นได้ และมีการใช้กระบวนการตัดสินใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรยุทธ สถาปนาศุภกุล และสมยศ ปัญญา มาก ที่ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พื้นที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อ จัดจ้าง และมีการเปิดโอกาสให้ประชาชน เสนอความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ (วรยุทธ สถาปนาศุภกุล และสมยศ ปัญญา มาก, 2561)

ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ มีระบบให้บุคลากรตระหนักในความรับผิดชอบต่อหน้าที่และศักยภาพของตนเอง มีการปฏิบัติงานที่สนองต่อความคาดหวังและรับผิดชอบต่อสังคม และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และยอมรับผลการดำเนินงาน ทั้งรับผิดชอบและรับชอบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชัยรัฐ หมั่นด้วง และนัสพงษ์ กลิ่นจำปา ที่ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมากเนื่องจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย (พิชัยรัฐ หมั่นด้วง และนัสพงษ์ กลิ่นจำปา, 2564) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรยุทธ สถาปนาศุภกุล และสมยศ ปัญญา มาก ที่ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พื้นที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความ

รับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการเอาใจใส่ต่อปัญหาของประชาชนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้บริการต่าง ๆ ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง (วรยุทธ สถาปนาสกุล และสมยศ ปัญญามาก, 2561)

ด้านหลักความเสมอภาค พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ กลั่นแกล้ง เคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของศราวุฒิ ดาวกรงแก้ว และคณะ ที่ได้วิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานสำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานด้านหลักความเสมอภาคอยู่ในระดับมาก (ศราวุฒิ ดาวกรงแก้ว และคณะ , 2564) และสอดคล้องเชื่อมโยงกับผลการวิจัยของ ศิริประภา พัฒลม ได้วิจัยเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยหิน อำเภอย้ายบาศาล จังหวัดลพบุรี พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการในหลักความเสมอภาค ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ องค์การมีระบบการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณที่คำนึงถึงความต้องการและผลประโยชน์ของคนทุกกลุ่ม โดยไม่เลือกปฏิบัติ คือองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยหินบังคับใช้ระเบียบ ข้อบังคับของบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานให้ถือปฏิบัติด้วยความเสมอภาคเท่าเทียม (ศิริประภา พัฒลม, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ ได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ กล่าวคือ ผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี ได้นำธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประการ มาใช้ในการบริหารงานเนื่องจากกลุ่มงานความมั่นคงเป็นกลุ่มงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เพราะมีภารกิจหลักในการดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย จัดระเบียบสังคม แก้ไขปัญหาความขัดแย้งของประชาชน และส่งเสริมการปรองดอง การสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในกลุ่มงานความมั่นคงก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) หลักความโปร่งใส มีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานอย่างเปิดเผย และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีตามความเหมาะสม 2) หลักนิติธรรม มีการบริหารงานด้วยความเป็นธรรม เสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติเหมาะสม 3) หลักความคุ้มค่า มีการบริหารจัดการที่ได้ผลงาน ที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับเป้าหมาย งบประมาณ และเวลาที่ใช้ไป 4) หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอก มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมแสดงความคิดเห็นได้ 5) หลักความรับผิดชอบต่อระบบให้บุคลากรตระหนัก ในความรับผิดชอบต่อหน้าที่และศักยภาพของตนเอง และ 6) หลักความเสมอภาค มีการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ กลั่นแกล้ง เคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครอง จังหวัดปัตตานี

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป ส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปี เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และ 2) ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มงานความมั่นคงที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานีตามการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความเสมอภาคตามลำดับ จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรตามนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล และ 2) ควรมีการเปรียบเทียบกับกลุ่มงานอื่นเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา นิยมพลวัฒน์. (2568). การประยุกต์ใช้หลักนิติธรรมและธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาวิทยาลัยชุมชนอย่างยั่งยืน. วารสารสังคมพัฒนศาสตร์, 8(1), 60-73.
- คำสั่งกรมการปกครอง. (2562). เรื่องการจัดตั้งโครงสร้างส่วนราชการและการแบ่งงานภายในกรมการปกครอง. คำสั่งกรมการปกครองกรมการปกครอง ที่ 1752/2562 ภาควินว ก ฎ เอกสารแนบท้าย หน้า 1-4. เรียกใช้เมื่อ 7 กันยายน 2568 จาก <https://multi.dopa.go.th/audit/assets/modules/news/uploads/ef4164f9e36b147bd0e46244207dc1085f5f10e787b2b9211447897279971172.pdf>
- ชมภูษ พุฒินทร เอกเกื้อบุญ และคณะ. (2568). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2: กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารสังคมพัฒนศาสตร์, 8(8), 197-209.
- ณภัทร พันภัย และคณะ. (2565). การพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลในการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย. Journal of Modern Learning Development, 8(4), 191-205.
- ดนัย ลามคำ และคณะ. (2567). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู. Administrative Journal for Local Development, 3(2), 1-18.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส อาร์พรีนติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- พิชัยรัฐ หมั่นด้วง และนัสพงษ์ กลิ่นจำปา. (2564). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. Journal of Roi Kaensam Academi, 6(9), 425-438.
- ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร. (2568). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1139-1157.
- วรยุทธ สถาปนาศุภกุล และสมยศ ปัญญามาก. (2561). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พื้นที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, 15(2), 92-102.
- วรานุช เทพจันทร์ และโกศล สอดส่อง. (2567). การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองแวงแก้มหอม อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี. วารสารปารมิตา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิ กสิดาราม, 6(1), 574-586.
- วิภาพรณ โคตร์สุข และชาญยุทธ หาญชนะ. (2568). การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 8(1), 324-339.

- ศราวฤดี ดาวกรงแก้ว และคณะ. (2564). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานสำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(40), 147-159.
- ศิริประภา พัฒม. (2564). การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยหิน อำเภอย้ายบด จัหวัดลพบุรี. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- อภิชัย พิทยานุรักษ์กุล. (2566). ธรรมาภิบาลกับการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 5(2), 1-12.
- อภิณพ ปัญโญวัฒน์ และโกศล สอดส่อง. (2568). การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 8(1), 484-496.

วรรณคดีเป็นฐานผ่านกวีนิพนธ์: พัฒนาการคิดเชิงโครงสร้างของผู้เรียน*

LITERATURE-BASED LEARNING THROUGH THAI POETRY: DEVELOP STUDENTS' STRUCTURAL THINKING

นิตาริน จุลวรรณ

Nidarin Junlawan

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University, Songkhla, Thailand

Corresponding author E-mail: nidarin.ju@skru.ac.th

บทคัดย่อ

แนวคิด “วรรณคดีเป็นฐาน” เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่มุ่งเน้นการใช้วรรณคดีเป็นสื่อกลางในการพัฒนาทักษะทางภาษา การตีความ และการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียน วรรณคดีมิได้เป็นเพียงเครื่องสะท้อนคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังมีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกฝนการอ่านอย่างลึกซึ้ง ตีความเชิงสัญลักษณ์ และเข้าใจโครงสร้างของภาษาในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะกวีนิพนธ์ไทย ซึ่งเป็นวรรณคดีที่มีลักษณะทางฉันทลักษณ์และโครงสร้างภาษาที่ชัดเจน มีระบบแบบแผนการประพันธ์ทั้งในรูปแบบโคลง กาพย์ และกลอน อันเป็นระบบที่ซับซ้อนและสัมพันธ์กับแนวคิดทางโครงสร้างนิยม บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของกวีนิพนธ์ไทยกับหลักการของทฤษฎีโครงสร้าง (Structural Theory) โดยอาศัยแนวคิดของ Ferdinand de Saussure ที่มองว่าภาษาเป็นระบบของสัญลักษณ์ ซึ่งมีทั้ง “รูปสัญลักษณ์” (Signifier) และ “ความหมาย” (Signified) ที่สัมพันธ์กันอย่างมีระบบ การนำทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์กวีนิพนธ์ไทย ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยภาษาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคำ เสียง วจนลีลา และความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏในบทประพันธ์ นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมและสังคมที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างของกวีนิพนธ์ไทยสามารถแยกวิเคราะห์ทั้งในด้านรูปแบบคำ การใช้สัมผัสนอก สัมผัสใน การสร้างภาพพจน์ทางภาษา และการถ่ายทอดความหมายในบริบททางวัฒนธรรม การนำกวีนิพนธ์มาใช้เป็นฐานในการสอนภาษาไทยจึงไม่เพียงช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงโครงสร้างของผู้เรียน แต่ยังทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความเข้าใจเชิงระบบของภาษาไปสู่การใช้ภาษาในชีวิตจริงอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: วรรณคดีเป็นฐาน, กวีนิพนธ์ไทย, ทฤษฎีโครงสร้าง, การคิดวิเคราะห์

Abstract

The concept of “Literature - Based Learning” is an approach to Thai language instruction that emphasizes the use of literature as a medium for developing learners’ linguistic skills, interpretation, and analytical thinking. Literature is not only a reflection of cultural and artistic values but also serves as a rich source of learning opportunities, enabling students to engage in deep reading, symbolic interpretation, and an understanding of language structures at various levels. Thai poetry, in particular, is a literary genre with distinctive prosodic features and well -

defined linguistic structures, characterized by systematic and complex patterns of composition such as klong (verse), kaph (stanzaic poetry), and klon (metrical poetry). These qualities make it highly compatible with structuralist approaches to language study. This article aims to explore the relationship between the structure of Thai poetry and the principles of Structural Theory, drawing upon Ferdinand de Saussure's view of language as a system of signs comprising both the "signifier" and the "signified," which are systematically interrelated. Applying this theoretical framework to the analysis of Thai poetry reveals the interplay among linguistic units - words, sounds, stylistic devices, and symbolic meanings-embedded within the texts. Moreover, it highlights the cultural and social contexts inherently reflected in poetic works. The findings indicate that the structure of Thai poetry can be clearly analyzed in terms of lexical choices, the use of internal and external rhyme, figurative language, and the transmission of meaning within cultural contexts. Employing poetry as a foundation for teaching Thai language not only enhances learners' structural thinking skills but also enables them to connect their systematic understanding of language with practical language use in real - life situations. This approach, therefore, fosters deeper analytical abilities while promoting creative and culturally grounded language application.

Keywords: Literature-Based Learning, Thai Poetry, Structural Theory, Analytical Thinking

บทนำ

วรรณคดี หมายถึงงานประพันธ์ทุกประเภทที่มีคุณค่าจนได้รับการยกย่องว่าเรียบเรียงด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ แต่งอย่างมีศิลปะ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตามจินตนาการได้ตามที่ผู้แต่งต้องการ อาจสอดแทรกวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของชาติ หรือความรู้ลงในงานเขียน ซึ่งแบ่งความหมายได้ 2 ประเภทคือ ความหมาย แบบกว้าง หมายถึงการเขียนโดยทั่วไปที่แต่งขึ้นเป็นหนังสือ และความหมายแบบแคบ หมายถึงงาน เขียนหนังสือที่แต่งดี มีความงดงามในเชิงการประพันธ์มีการใช้ถ้อยคำสำนวนที่ไพเราะสละสลวย ตลอดจนเป็นหนังสือที่มีคุณค่าต่อผู้อ่าน ทั้งในเรื่องความคิดอารมณ์ความรู้สึกและชักนำไปในทางที่ดี (นันทบุญนาค พรหมมา, 2563) การเรียนวรรณคดีใน มุมมองของหลายคนอาจจะเชื่อมโยงกับภาพของหนังสือเก่าที่เต็มไปด้วยคำศัพท์ที่ยากจะเข้าใจ หรืออาจจะนึกถึง เรื่องราวจากการเรียนที่ผ่านมาซึ่งอาจจะเลือนหายไปบ้าง การเรียนรู้วรรณคดีมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ตั้งแต่ใน อดีตจนถึงปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าชาติต่าง ๆ ล้วนประจักษ์ถึงคุณค่าของวรรณคดี โดยมีจุดมุ่งหมายที่ระบุ ไว้อย่างชัดเจนว่าผู้เรียนทุกคนต้องมีความซาบซึ้งและเข้าใจคุณค่าของศิลปะการใช้ภาษาไทยและสุนทรียภาพของ วรรณคดีไทย และได้พัฒนาเรื่อยมาจนปัจจุบันที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้วรรณคดีและวรรณกรรมไทยเป็นสาระหนึ่งของสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโดยระบุมาตรฐานไว้ว่า ผู้เรียนต้องเข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจาร์ณวรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ ในชีวิตจริง อาจกล่าวได้ว่าผู้เรียนไทยทุกคนที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับในประเทศย่อมต้องผ่านการเรียนวรรณคดี ไทยมาแล้ว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

แม้การเรียนวรรณคดีไทยจะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาของไทยมานาน แต่ยังคงมีนักเรียน จำนวนมากที่ไม่ได้รับรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีอย่างแท้จริง โดยบางส่วนกลับมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง ต่อวรรณคดีแทนที่จะมองในแง่ของการวิจารณ์ที่มีความเข้าใจและลึกซึ้ง กลับกลายเป็นการวิจารณ์อย่างขาดความรู้ และมุมมองที่เหมาะสม การเรียนวรรณคดีไทยมักถูกมองว่าเป็นการท่องจำคำศัพท์และเกร็ดความรู้ที่ยากลำบาก ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายและขาดความสนใจในการเรียนรู้เนื้อหาอย่างลึกซึ้ง (ธนาพร เพชรสมบัติ, 2566)

การเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้อาจเป็นทางเลือกที่ช่วยเพิ่มความสนใจและความเข้าใจในวรรณคดีไทยได้ (ธนาพร เพชรสมบัติ, 2566) เหตุนี้ การสอนวรรณคดีไทยโดยทั่วไปจึงยังติดอยู่กับรูปแบบและวิธีจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่เน้นการจดจำเนื้อหาผ่านการเล่าเรื่อง การท่องจำคำศัพท์ การถอดความ และการวิเคราะห์คุณค่าทางด้านสังคมและวรรณศิลป์ ซึ่งไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเข้าใจคุณค่าที่แท้จริงของการเรียนวรรณคดี นั่นคือการพยายามเข้าใจบทประพันธ์เพื่อเรียนรู้และเข้าใจชีวิตของตัวละครในวรรณคดีที่หลากหลาย ซึ่งเพิ่มพูนประสบการณ์ชีวิตทางด้านปัญญาและอารมณ์ อนึ่ง ปัญหาการจัดการเรียนรู้วรรณคดีเช่นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นกับระบบการศึกษาไทยแต่เพียงเท่านั้น เห็นได้จากที่ Nicoll, V., & Roberts, V., กล่าวถึงปัญหาลักษณะเช่นนี้ว่า ผู้สอนส่วนใหญ่ขาดวิธีการออกแบบและจัดการเรียนรู้วรรณคดีที่เหมาะสม อีกทั้งไม่สนใจที่จะพัฒนารูปแบบหรือแนวทางที่ทันสมัย สร้างสรรค์ และเป็นระบบกว่าที่ใช้อยู่ (Nicoll, V. & Roberts, V., 1994)

จากปัญหาที่กล่าวมา แนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจและสามารถแก้ปัญหาข้างต้น คือ แนวคิดวรรณคดีเป็นฐาน (literature - based approach) คือ การใช้วรรณคดีเป็นเครื่องมือหลักในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะต่าง ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสื่อสาร โดยวรรณคดีที่ใช้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตและความรู้ในด้านต่าง ๆ และมีงานวิจัยส่วนหนึ่งที่ศึกษาการนำแนวคิดนี้ไปใช้ในรายวิชาต่าง ๆ กับผู้เรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงมัธยมศึกษาและพบว่าสามารถพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้ เช่น ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการใช้ภาษาไทย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย ทักษะสังคมต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยรายงานผลสำเร็จของการนำแนวคิดนี้ไปใช้จัดการเรียนรู้ทั้งระบบของโรงเรียนระดับปฐมวัยด้วย (ปรดา หวังดุส และอัญญณณิ บุญเชื้อ, 2557) แม้แนวคิดวรรณคดีเป็นฐานจะเป็นที่รู้จักและมีผู้นำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่ก็ยังพบว่าผู้สอนภาษาไทยส่วนหนึ่งทั้งในระดับประถมศึกษาและมัศึกษายังคงต้องการแนวทางและตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมสำหรับสร้างความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติจริง โดยเฉพาะการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงบูรณาการ เมื่อพิจารณามาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ พ.ศ. 2561 พบว่าแนวคิดการใช้วรรณคดีเป็นฐานนั้นสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้สาขาวิชาภาษาไทยที่ระบุว่านิสิตนักศึกษาครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ “รูปแบบการสอนภาษาแบบต่าง ๆ ที่เน้นทักษะสัมพันธ์และวรรณคดี/วรรณกรรมเป็นฐาน” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) เหตุนี้จึงควรอย่างยิ่งที่จะนำแนวคิดนี้กลับมาเสนออีกครั้งในฐานะแนวทางสำหรับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ภาษาไทยภายใต้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรการศึกษาชาติฉบับปัจจุบัน ควบคู่กับการพิจารณาประเด็นที่ควรคำนึงถึงในการนำแนวคิดไปใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมตามบริบทการศึกษาไทย ซึ่งจะช่วยให้ครูนำไปปฏิบัติตามได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอวรรณคดีเป็นฐานผ่านวินิพนธ์พัฒนาการคิดเชิงโครงสร้างของผู้เรียนโดยใช้แนวคิดวรรณคดีเป็นฐานควบคู่กับทฤษฎีโครงสร้าง

แนวคิดวรรณคดีเป็นฐาน

แนวคิดการใช้วรรณคดีเป็นฐาน (Literature - Based Approach) คือแนวคิดที่มุ่งให้ผู้สอนใช้วรรณคดีเป็นสื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียน โดยเรียนรู้ทักษะการอ่าน เขียน ฟัง และพูดผ่านการฝึกฝนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความหมายและสอดคล้องกับวรรณคดี การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้จึงเป็นการบูรณาการกิจกรรมทางภาษา นอกจากนี้ Goodman, K., ได้อธิบายว่า แนวคิดนี้พัฒนามาจากแนวทางการสอนภาษาแบบองค์รวม (Whole Language) บนฐานของทฤษฎี Constructivism ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้ภาษาที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเป็นไปตามธรรมชาติของภาษาที่พัฒนาทักษะแต่ละด้านอย่างสัมพันธ์กัน (Goodman, K., 1986)

แนวคิดวรรณคดีเป็นฐานแตกต่างจากการสอนภาษาแบบที่ผู้สอนจัดการเรียนรู้ตามบทเรียนเป็นส่วน ๆ โดยมีได้เชื่อมโยงสาระการเรียนรู้หรือทักษะทางภาษาเข้าด้วยกัน ซึ่งขัดกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารกับผู้ส่งสาร ส่งผลให้ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ภาษาและไม่ได้พัฒนาทักษะการคิด การใช้วรรณคดีเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้จึงช่วยสร้างเสริมพัฒนาการด้านการรู้หนังสือ คือ การอ่าน การคิด และการเขียน การจัดการเรียนวรรณคดีตามแนวคิดนี้จะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย 5 ประการของแนวคิด ได้แก่ ต้องส่งเสริมแรงจูงใจในการอ่านของผู้เรียนผ่านการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ในวรรณคดี ต้องพัฒนาความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ชีวิตผ่านการอ่านและการอภิปราย ต้องพัฒนาประสบการณ์สุนทรียะของผู้เรียนผ่านวรรณคดี ต้องพัฒนาการเข้าใจตนเองผ่านการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับวรรณคดีจนเกิดเป็นประสบการณ์ใหม่ และต้องพัฒนาทักษะการอ่านและการคิดขั้นสูงผ่านการอ่านวรรณคดีที่หลากหลาย (ชวน พงษ์ผจญ, 2562)

ทฤษฎีโครงสร้างกับกวีนิพนธ์ไทย

แนวคิดวรรณคดีเป็นฐานได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทักษะภาษาไทยในทุกระดับของการศึกษา โดยมุ่งเน้นการใช้วรรณคดีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูดอย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ผ่านวรรณคดีช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของตนเองกับเนื้อหาวรรณคดี และพัฒนาเป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นในระดับที่สูงขึ้น กวีนิพนธ์หมายถึง วรรณกรรมร้อยกรองประเภทหนึ่งที่มีทั้งแบบมีฉันทลักษณ์ หรือไม่มีฉันทลักษณ์ เป็นงานเขียนที่เน้นการใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ อย่างละเมียดละไมให้เห็นภาพ เพื่อ กระตุ้นให้ผู้อ่านได้เกิดความคิด (นันทนิดา วาริปาน, 2558) โดยบทบาทของกวีนิพนธ์ไทยในการพัฒนาทักษะทางภาษาและการคิดเชิงวิเคราะห์ที่กวีนิพนธ์ไทยมีความโดดเด่นในฐานะงานวรรณศิลป์ที่สามารถสะท้อนแนวคิดทางสังคม วัฒนธรรม และจิตวิญญาณของยุคสมัยได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ กวีนิพนธ์ยังเป็นรูปแบบของภาษาไทยที่มีการใช้โวหาร ฉันทลักษณ์ และสัญลักษณ์ที่ซับซ้อน ซึ่งสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ และการสร้างข้อโต้แย้งทางภาษาได้

ทฤษฎีโครงสร้าง (Structuralism) เป็นแนวคิดที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์โครงสร้างของกวีนิพนธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นการพิจารณาองค์ประกอบของภาษาและระบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวบท โดยสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบของฉันทลักษณ์ การใช้โวหาร และแนวคิดที่ซ่อนอยู่ในกวีนิพนธ์ไทย ทฤษฎีโครงสร้าง เป็นแนวทางการอ่านและวิจารณ์วรรณกรรมแนวใหม่ โดยนำวิชาภาษาศาสตร์ และแนวทางโครงสร้างภาษาของ Saussure, F., มาเป็นเกณฑ์ในการวิจารณ์ เป้าหมายแห่งการเข้าใจภาษาในตัวของมันนั่นเองชักนำให้ศึกษาปรากฏการณ์ภาษาด้วยวิธีของวิทยาศาสตร์ คือสังเกตภาษาที่คนใช้กันจริงทั่วไปไม่จำเพาะแต่ภาษามาตรฐานเท่านั้น แต่วิเคราะห์แบบแผนที่แฝงอยู่ในตัวภาษาอย่างเป็นระบบ ตั้งสมมติฐานและตรวจสอบกับข้อมูลอย่างรอบด้านจนสามารถประมวลออกมาเป็นความรู้เชิงทฤษฎีที่ครอบคลุมคุณสมบัติร่วมของความเป็นภาษา ประเด็นสำคัญที่ Saussure เสนอไว้ เป็นพื้นฐานความคิดที่มีอิทธิพลต่อนักคิดกลุ่มโครงสร้างนิยม ได้แก่ กระบวนการสื่อความหมาย ในหัวข้อ “Sign Signified Signifier” อันเป็นพื้นฐานของแนวคิดเรื่องสัญลักษณ์วิทยาต่อมา (Saussure, F., 1981) ซึ่งสัญลักษณ์วิทยาจะศึกษาประเภทต่าง ๆ ของเครื่องหมายนับตั้งแต่เรื่องภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาภาพ ภาษาเสียง ไปจนกระทั่งถึงอาการของโรค อาหาร รูปร่างเสื้อผ้า ฯลฯ โดยจะสนใจวิธีการที่สืบทอดความหมาย (Meaning) ของเครื่องหมายเหล่านั้น รวมทั้งวิธีการที่เครื่องหมายเหล่านั้นเข้ามาเกี่ยวพันหรือเชื่อมโยงกับผู้ใช้เครื่องหมาย โดยอาศัยหลักการพิจารณาสัญลักษณ์ ระบบความหมายของสัญลักษณ์ อันประกอบด้วย ความหมายโดยตรง ความหมายโดยนัย และการถอดรหัส อันจะนำไปสู่ขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนคือ

การพิจารณาคำที่ปรากฏซ้ำ ความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ และรหัสต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ในบทอ่าน โดยเฉพาะกวีนิพนธ์ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552)

การสร้างงานของกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่ยังคงสืบทอดขนบการคร่ำครวญตามบุรพกวี ซึ่งกวีจะเผยความในใจโดยนำชื่อสถานที่หรือธรรมชาติที่พบเห็นระหว่างทางไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ ดอกไม้ นก ปลา มาเป็นสื่อในการคร่ำครวญด้วยความโศกเศร้าอาลัยรักถึงนางที่พลัดพรากจากกัน ดังความในบทนิราศเล่มน้อย ใน คำหยาดของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ว่า

ห้วลำโพงโหมงเข้าเจ้าไปแล้ว	ไม่เห็นแก้วตาพ้อยู่ที่ไหน
ห้วอกเอ๋ยเคยแอบจะแนบใคร	ลำโพงไม่ไขข่าวให้สาวฟัง
.....	
โอบ้างชื่อชื่อบางเช่นนางชื่อ	ขวัญพี่หรือสารพัดชื่อสัตย์เหมือน
สงสารศรีสไบบางยามห่างเรือน	ชื่อจะเตือนตอบชื่อให้ลือชา

บทกวีข้างต้น กวีไทยสมัยใหม่ใช้ชื่อสถานที่มาเป็นสื่อถ่ายทอดอารมณ์โศกเศร้า ห่วงหาอาลัยถึงนางอันเป็นที่รักตามขนบการคร่ำครวญในวรรณคดี โดยยังคงเน้นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจอันทุกข์ระทมของตนเองกับสิ่งแวดล้อมรอบกาย และหากพิจารณาตามหลักทฤษฎีโครงสร้าง (Structuralism) ซึ่งเป็นแนวทางที่เน้นการวิเคราะห์โครงสร้างของภาษาและวรรณคดี โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทกวี และวิธีที่องค์ประกอบเหล่านี้สร้างความหมายร่วมกัน สามารถวิเคราะห์ตามทฤษฎีโครงสร้างได้ดังนี้ (เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2526)

โครงสร้างฉันทลักษณ์ บทกวีนี้มีลักษณะเป็น กลอนสุภาพ ซึ่งมีโครงสร้าง คือ วรรคหน้ามี 5 คำ และวรรคหลังมี 7 คำ สัมผัสระหว่างวรรคและสัมผัสระหว่างบทถูกใช้เพื่อสร้างความไพเราะ มีการใช้สัมผัสเสียงและสัมผัสอักษรเพื่อเพิ่มจังหวะของบทกวี

ฉันทลักษณ์ สามารถวิเคราะห์ ได้ดังนี้

วรรคที่ 1 ห้วลำโพงโหมงเข้าเจ้าไปแล้ว	ใช้เสียง เอ เป็นเสียงสัมผัสคล้องจองในคำสุดท้าย
วรรคที่ 2 ไม่เห็นแก้วตาพ้อยู่ที่ไหน	เชื่อมโยงกับวรรคแรกโดยใช้สัมผัสระหว่างคำว่า แล้ว
วรรคที่ 3 ห้วอกเอ๋ยเคยแอบจะแนบใคร	มีการใช้คำว่า แอบ - แนบ เป็นการเล่นเสียงเพื่อเน้นความรู้สึก

ฉันทลักษณ์เหล่านี้ช่วยสร้างโครงสร้างทางจังหวะและเสียงให้แก่บทกวี ทำให้เกิดความรื่นไหลและเกิดความไพเราะ

ระบบสัญลักษณ์ บทกวีนี้ใช้ชื่อสถานที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความหมาย ซึ่งเป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่สะท้อนลักษณะเชิงโครงสร้างของภาษา โดยการใช้ชื่อสถานที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น

ห้วลำโพง	เป็นสถานียรถไฟหลักในกรุงเทพฯ สะท้อนถึง การเดินทาง การพลัดพราก การจากลา
บางชื่อ	ชื่อของสถานียรถไฟอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งคำว่า ชื่อ อาจใช้เป็น สัญลักษณ์ของความซื่อสัตย์และความมั่นคงทางจิตใจ
ศรีสไบ	อาจอ้างอิงถึงตัวละครในวรรณคดีไทย หรือสื่อความงาม ความอ่อนโยนของหญิงสาว

การใช้ชื่อสถานที่เหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงข้อมูลทางภูมิศาสตร์ แต่ยังทำหน้าที่เป็น สัญลักษณ์ ที่มีความหมายในระดับลึกเกี่ยวกับอารมณ์และแนวคิดของบทกวีตามหลักของทฤษฎีโครงสร้าง

กวีนิพนธ์ไทยกับการพัฒนาทักษะภาษาไทย

แนวคิดวรรณคดีเป็นฐาน (Literature - Based Approach) เป็นแนวทางการสอนที่ใช้วรรณคดีเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาทักษะทางภาษาและการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยครอบคลุมวรรณกรรมทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น นิทาน นิยาย เรื่องสั้น บทละคร และกวีนิพนธ์ กวีนิพนธ์จึงเป็นหนึ่งในแขนงของวรรณคดีที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นงานวรรณศิลป์ที่มีรูปแบบเฉพาะ ใช้ฉันทลักษณ์ โฉทวาร และภาษาสัญลักษณ์ในการถ่ายทอดอารมณ์ ความคิด และบริบททางสังคมของยุคสมัยต่าง ๆ

บทบาทของกวีนิพนธ์ในแนวคิดวรรณคดีเป็นฐาน กวีนิพนธ์สามารถนำมาใช้ในการสอนภาษาไทยตามแนวคิดวรรณคดีเป็นฐานได้ในหลายด้าน ดังนี้

ทักษะการอ่าน การใช้กวีนิพนธ์ไทยเป็นฐานในการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการอ่านเชิงลึก โดยการตีความความหมายของคำ สำนวน และสัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในบทกวี กระบวนการนี้ช่วยพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตรรกะ และการใช้เหตุผลของผู้เรียน

การเขียนและการใช้ภาษา กวีนิพนธ์ไทยเป็นตัวอย่างของการใช้ภาษาที่มีความงดงามและสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้หลักการภาษาไทยที่ถูกต้องและมีความหมายลึกซึ้งผ่านการศึกษาฉันทลักษณ์ โครงสร้างประโยค และโฉทวารของกวีนิพนธ์

การคิดเชิงวิเคราะห์ผ่านวรรณคดี วรรณคดีเป็นฐานสามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ผ่านการเปรียบเทียบ การเชื่อมโยงแนวคิด และการอภิปรายเกี่ยวกับความหมายที่ซ่อนอยู่ในบทกวี การวิเคราะห์โครงสร้างของกวีนิพนธ์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตีความและสร้างข้อโต้แย้งที่มีเหตุผลได้ดีขึ้น ซึ่งการใช้ทฤษฎีโครงสร้างในการวิเคราะห์กวีนิพนธ์ ทฤษฎีโครงสร้างช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจองค์ประกอบของกวีนิพนธ์ในแง่ของรูปแบบทางภาษา ระบบสัญลักษณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นไปที่โครงสร้างภายในของบทกวี และวิธีที่โครงสร้างนี้สร้างความหมายให้กับผู้อ่าน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะองค์ประกอบของบทกวี เช่น ฉันทลักษณ์ โครงสร้างทางโฉทวาร และรูปแบบของโฉทวารได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นเกี่ยวกับกลวิธีของกวีในการสื่อสารแนวคิด

ประโยชน์จากทฤษฎีโครงสร้างสู่การวิเคราะห์กวีนิพนธ์ไทย

ทฤษฎีโครงสร้าง (Structuralism) เป็นแนวคิดสำคัญในวงการภาษาศาสตร์และวรรณคดีที่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์โครงสร้างของกวีนิพนธ์ไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแนวคิดนี้เน้นการพิจารณาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในระบบภาษาและการเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างของภาษากับการสร้างความหมาย การนำทฤษฎีโครงสร้างมาวิเคราะห์กวีนิพนธ์ไทยจึงช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของภาษาไทย และช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

1. การทำความเข้าใจโครงสร้างภาษาของกวีนิพนธ์ไทย กล่าวคือ ทฤษฎีโครงสร้างช่วยให้สามารถจำแนกองค์ประกอบของกวีนิพนธ์ไทยได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะโครงสร้างทางฉันทลักษณ์ที่กำหนดรูปแบบและจังหวะของบทกวี เช่น โคลง มีรูปแบบฉันทลักษณ์ที่ชัดเจน เช่น โคลงสี่สุภาพมีโครงสร้าง 4 วรรค โดยมีคำกำหนดให้ลงท้ายในแต่ละวรรคตามฉันทลักษณ์ที่ตายตัว กาพย์ มีลักษณะเป็นจังหวะที่สามารถเปลี่ยนแปลงตามสุนทรียศาสตร์ของบทกวี เช่น กาพย์ยานี 11 ที่ต้องมี 11 พยางค์ในแต่ละวรรค กลอน มีสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะที่ต้องปฏิบัติตาม ทำให้สามารถสร้างความคล้องจองและจังหวะไพเราะในบทกวี ดังตัวอย่างนิราศภูเขาทอง ที่ว่า

ถึงบางพุดพุดไปก็ไร้รู้ ใครจะอยู่พุดไปให้เขาหัว
จะพุดดีมีคนเขาเชื่อถือ จะพุดร้ายเขานั่นจะฟัง

(กรมศิลปากร, 2504)

จากบทประพันธ์ต้นหลักเป็น กลอนนิราศ ที่ใช้สัมผัสระหว่างวรรคหน้าและวรรคหลังเพื่อสร้างจังหวะที่รื่นหู ซึ่งเป็นหนึ่งในลักษณะโครงสร้างที่ทฤษฎีโครงสร้างสามารถช่วยวิเคราะห์ได้

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยภาษา ทฤษฎีโครงสร้างของ Ferdinand de Saussure เน้นว่าภาษาประกอบด้วย Signifier (รูปของคำ) และ Signified (ความหมาย) ซึ่งสัมพันธ์กันในระบบของภาษา ในกวีนิพนธ์ไทย หน่วยภาษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความหมายเชิงสัญลักษณ์ เช่น ภาพยนตร์เหวี่ยง ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ มีการใช้คำที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ในภาพยนตร์ (ธรรมาธิเบศร์ เจ้าฟ้า และคณะ, 2513) ดังตัวอย่าง

เรือขายกระชั้นชิด	เคียงคู่สนิทลธิ
เรือกรมหมื่นนฤบาล	พ่วงพินยานคู่เคียง

จากบทประพันธ์ “เรือ” ไม่ได้หมายถึงพาหนะทางน้ำเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของขบวนแห่หรือพระราชพิธี หรือ “ชลธิ” สื่อถึงความยิ่งใหญ่ของสายน้ำไทย อันสะท้อนถึงความยิ่งใหญ่ของราชสำนัก การวิเคราะห์นี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยภาษาที่ไม่เพียงเป็นเพียง “รูปคำ” เท่านั้น แต่ยังมี ความหมายที่ลึกซึ้งขึ้นอยู่กับบริบทของบทกวี

3. การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงของผู้เรียน การนำทฤษฎีโครงสร้างมาศึกษา กวีนิพนธ์ไทยสามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทกวี เช่น การแยกแยะโครงสร้างของต้นหลักบทกวี การวิเคราะห์การใช้โวหารและรูปแบบภาษา การเชื่อมโยงความหมายที่ซ่อนอยู่ในบทกวีและบริบททางวัฒนธรรม

การประยุกต์ทฤษฎีโครงสร้างสู่ชั้นเรียน

แนวคิดวรรณคดีเป็นฐานโดยใช้ตัวบทกวีนิพนธ์ หากผู้สอนประยุกต์ควบคู่กับทฤษฎีโครงสร้างสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนย่อมส่งผลให้บรรยากาศการเรียนรู้มีความน่าสนใจ ตื่นเต้น เช่น กิจกรรมวิเคราะห์ต้นหลักบทกวีให้นักเรียนระบุรูปแบบสัมผัสของกลอนสุภาพและวิเคราะห์ว่าโครงสร้างของต้นหลักบทกวีส่งผลต่อความหมายของบทกวีอย่างไร หรือกิจกรรมแปลความหมายเชิงสัญลักษณ์ โดยเน้นให้นักเรียนแยกแยะสัญลักษณ์ที่ใช้ในบทกวี และอภิปรายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสัญลักษณ์เหล่านั้นกับบริบทของสังคมไทย รวมทั้งกิจกรรมเปรียบเทียบบทกวีในยุคต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนวิเคราะห์โครงสร้างของบทกวีเก่าและใหม่ เพื่อเปรียบเทียบว่ามีการพัฒนาไปในทิศทางใด จากบทความฉบับนี้เน้นมุมมองของทฤษฎีโครงสร้าง การสอนกวีนิพนธ์ไทยสามารถช่วยเสริมสร้างทักษะภาษาไทยของผู้เรียนในหลายมิติ เช่น ทักษะการอ่าน การวิเคราะห์โครงสร้างของบทกวีช่วยให้ผู้เรียนอ่านจับใจความและตีความเชิงลึกได้ดีขึ้น ทักษะการเขียน การเข้าใจโครงสร้างของกวีนิพนธ์ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ได้อย่างสร้างสรรค์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาและระบบสัญลักษณ์ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์

ด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีโครงสร้างช่วยให้เกิดความเข้าใจที่เป็นระบบเกี่ยวกับกวีนิพนธ์ไทย และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวรรณคดีและภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทฤษฎีนี้ในการเรียนการสอนสามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับระบบภาษาของกวีนิพนธ์ และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่การใช้ภาษาในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

ทฤษฎีโครงสร้าง (Structuralism) ของ Ferdinand de Saussure ทำหน้าที่เป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่ช่วยให้การวิเคราะห์กวีนิพนธ์ไทยมีความเป็นระบบและลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องสัญลักษณ์ ความสัมพันธ์ระหว่าง “รูปสัญลักษณ์” และ “ความหมาย” ทำให้การเรียนรู้ไม่ได้หยุดอยู่แค่การอ่านถ้อยคำ แต่ต่อยอดไปสู่การ

ตีความเชิงสัญลักษณ์และการทำความเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนอยู่ในบทกวี ผลการสังเคราะห์ในบทความนี้ชี้ว่า การเรียนรู้ผ่านกรอบโครงสร้างนิยมช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะและเข้าใจองค์ประกอบของบทกวี ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างฉันทลักษณ์ การเลือกใช้คำ สัมผัส สัญลักษณ์ และโวหาร ซึ่งล้วนส่งผลต่อการสร้างความหมายร่วมกันอย่างเป็นระบบ ในเชิงการประยุกต์ใช้ ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ฉันทลักษณ์เพื่อฝึกการสังเกตรูปแบบและจังหวะ การตีความสัญลักษณ์เพื่อสร้างการคิดเชิงนามธรรม การเปรียบเทียบบทกวีจากต่างยุคเพื่อเชื่อมโยงความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตลอดจนการอภิปรายเชิงวิเคราะห์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างข้อโต้แย้งและเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง กิจกรรมเหล่านี้นอกจากจะพัฒนาทักษะภาษาแล้ว ยังช่วยปลูกฝังการคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) และการใช้เหตุผลอย่างเป็นระบบ การใช้แนวคิดวรรณคดีเป็นฐานผ่านกวีนิพนธ์ไทยควบคู่กับทฤษฎีโครงสร้าง ถือเป็นแนวทางที่ช่วยยกระดับการเรียนรู้การสอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณค่า ผู้เรียนไม่เพียงได้รับความรู้ด้านภาษาและวรรณคดีแต่ยังได้พัฒนาความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และตีความอย่างมีเหตุผล อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงความรู้เหล่านี้ไปสู่การใช้ภาษาในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งตระหนักถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรสืบสานและใช้เป็นรากฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2504). นิราศภูเขาทอง. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). เอกสารแนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ พ.ศ.2561. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). การสื่อสาร: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชวิน พงษ์ผจญ. (2562). การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แนวคิดวรรณคดีเป็นฐาน: แนวคิดแนวทางปฏิบัติ และประเด็นที่ควรพิจารณา. วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ, 26(2), 95-125.
- ธนาพร เพชรสมบัติ. (2566). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning): ปัจจัยและองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน. วารสารการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ, 12(1), 45-59.
- ธรรมธิเบศร์ เจ้าฟ้า และคณะ. (2513). กาพย์เห่เรือ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระจันทร์.
- นัทธนิดา วาริปาน. (2558). วิจารณ์ในกวีนิพนธ์ไร้ฉันทลักษณ์: หนังสือเรื่องไม่มีหญิงสาวในบทกวี ของชะกาเรีย ยะ อมตยา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- นันทฤกษ์กัศ พรหมมา. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2526). คำหยาด: รวมบทกวีนิพนธ์ยุคเริ่มแรก. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยา.
- Goodman, K. (1986). What's whole in whole language?. Portsmouth: New Heinemann.
- Nicoll, V. & Roberts, V. (1994). Taking a closer look at literature-based programs. New South Wales: Primary English Teaching Association.
- Saussure, F. (1981). Course in General Linguistics. London: Fontana and Collin.

การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์*

THE DEVELOPMENT OF MATHEMATICAL FOUNDATION SKILLS OF EARLY CHILDHOOD THROUGH CREATIVE ARTS EXPERIENCES

กนกพิชญ์ เทพทอง*, ณัฐธรรดา ไชยอัศวพงศ์

Gahnokpit Thepthong*, Natrada Chaiakaraphong

สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์สถาบันสารสาสน์เทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
สมุทรปราการ ประเทศไทย

Education Program in Curriculum and Learning Management, Faculty of Education and Liberal Arts

Sarasas Suvarnabhumi Institute of Technology, Samut Prakan, Thailand

*Corresponding author E-mail: Gahnokpitthepthong@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม(Cluster random sampling) โดยวิธีการจับสลาก คือ เด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนวัดกลาง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 12 แผน ผลการประเมินความเหมาะสมของแผน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D = 0.28) 2) แบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และ 3) แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระต่อกัน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งการวิเคราะห์ภาพรวมและรายด้านหลังทดลองอยู่ในระดับดีมาก และ 2) เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจสูงในการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ เด็กปฐมวัยชื่นชอบในการมีส่วนร่วมกิจกรรม ต้องการทำกิจกรรมลักษณะนี้เพิ่มอีกในอนาคต เด็กปฐมวัยสามารถบูรณาการทักษะทางคณิตศาสตร์กับศิลปะมาสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ สามารถอธิบายกระบวนการทำงานศิลปะได้ชัดเจนทั้งด้านการใช้วัสดุ เทคนิค และขั้นตอน แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ และความสุขที่ได้รับ รวมทั้งเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์, ศิลปะสร้างสรรค์, ความพึงพอใจ, เด็กปฐมวัย

Abstract

The objectives of this research were: 1) to compare the basic mathematical skills of preschool children before and after participating in creative art experiences, and 2) to study the satisfaction of preschool children toward these creative art experiences. The sample group was

selected using cluster random sampling by drawing lots. The participants consisted of 31 kindergarten level 3/1 students from Wat Klang School, Sathing Phra District, Songkhla Province. The research instruments included: 1) twelve creative art experience plans, which were evaluated as highly appropriate ($\bar{X}$ = 4.86, S.D. = 0.28); 2) a basic mathematical skills assessment form, with content validity ranging from 0.67 to 1.00; and 3) an interview form measuring children's satisfaction with the creative art experiences, with content validity between 0.67 and 1.00. The data were analyzed using mean, standard deviation, paired t - test, and content analysis. The results revealed that 1) the basic mathematical skills of preschool children after participating in creative art experiences were significantly higher than before the intervention at the .05 level of significance. Both overall and specific aspects of post - test performance were at a very good level, indicating clear improvement in mathematical understanding, reasoning, and problem - solving abilities. 2) Preschool children expressed a high level of satisfaction with the creative art experiences. They enjoyed participating in the activities, felt proud of their achievements, and expressed a desire to engage in similar activities in the future. The children were able to integrate mathematical concepts with art to create imaginative and creative works, and they could clearly explain the artistic process, including the use of materials, techniques, and procedures. These findings indicate that the children gained a deeper understanding of the learning process, experienced enjoyment and engagement, and developed motivation, creativity, and confidence to learn happily and effectively through meaningful, playful, and inspiring creative exploration experiences that enhanced their holistic development.

Keywords: Basic Mathematical Skills, Creative Art Experience, Satisfaction, Early Childhood Students

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ในมาตรา 8 การจัดการเรียนรู้ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องเป็นไปเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย แต่ต้องไม่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสอบแข่งขันระหว่างเด็กปฐมวัย และในหมวด 4 ยังได้กำหนดแนวการจัดการศึกษา ในมาตรา 23 ถึง มาตรา 28 ซึ่งสาระสำคัญของหมวดนี้ครอบคลุมหลักการสาระการเรียนรู้และกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างให้แนวทางการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะมาตราที่ 27 ได้กำหนดเกี่ยวกับ ให้ความรู้ ส่งเสริมทักษะ และสร้างเสริมเจตคติที่ดีแก่ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและบุคคลอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2568 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2568) มุ่งพัฒนาเด็กทุกคน ให้มีพัฒนาการและความสามารถด้านสุขภาวะทางกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ด้านความเป็นพลเมืองและความเป็นไทย และด้านสติปัญญา อย่างมีคุณภาพ สมวัย และเต็มตามศักยภาพ มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นคนดี มีวินัย และรักความเป็นไทย ดังนั้นในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยวางรากฐานการเรียนรู้ด้านการคิด การให้เหตุผล และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่เด็กจะนำไปใช้ต่อยอดในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้น (อนุวัฒน์ วัฒนานนท์, 2562) โดยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมจะทำให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น การสังเกต การลงมือปฏิบัติ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่

ส่งเสริมทักษะทางด้านคณิตศาสตร์มีอยู่หลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมเกมการศึกษา เช่น เกมจับคู่จำนวนกับสัญลักษณ์ เกมบวก - ลบง่าย ๆ (สุภัทรา คงเรือง, 2564) กิจกรรมประจำวัน เช่น การนับสิ่งของรอบตัว การเรียงลำดับสิ่งของ หรือการวัดปริมาณน้ำและทราย (เพ็ญศิริ ศิริวรรณ, 2561) กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เช่น การวาดภาพโดยใช้รูปทรงเรขาคณิต การประดิษฐ์งานศิลปะที่ต้องใช้การนับการจัดลำดับ หรือการแบ่งส่วน ซึ่งช่วยให้เด็กเรียนรู้แนวคิดคณิตศาสตร์อย่างเป็นธรรมชาติและบูรณาการกับความคิดสร้างสรรค์ (Isbell, R. T. & Raines, S. C., 2013); (รัตนา พิษณุกุล, 2562) การที่เด็กปฐมวัยมีทักษะคณิตศาสตร์จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะ (logical thinking) และการแก้ปัญหา (problem solving) ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาอื่น ๆ ในระดับประถมศึกษา (Clements, D. H. & Sarama, J., 2011) อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับพัฒนาการทางสติปัญญา ภาษา และสังคม (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2017) โดยเฉพาะกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ถือเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้แนวคิดคณิตศาสตร์ได้อย่างสนุกสนานและไม่เคร่งเครียด เพราะกิจกรรมศิลปะ เช่น การตัด ปะ วาด ระบายสี หรือการสร้างงานประดิษฐ์ ล้วนเกี่ยวข้องกับ การใช้รูปทรงเรขาคณิต การนับจำนวน การเปรียบเทียบ และการจัดลำดับ (Isbell, R. T. & Raines, S. C., 2013) ทำให้เด็กได้พัฒนาทั้งความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางคณิตศาสตร์ไปพร้อมกัน

ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์มีความหมายต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และการคิดที่จะช่วยให้คิดอย่างเป็นระบบ และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ และการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเด็ก ทั้งด้านอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการและการสื่อสารผ่านสัญลักษณ์ เด็กได้ใช้การวาดภาพ การปั้น หรือการประดิษฐ์ผลงาน เพื่อแสดงออกถึงความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและสิ่งรอบตัว (Eisner, E. W., 2002) การบูรณาการคณิตศาสตร์เข้ากับศิลปะสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้เด็กเรียนรู้แนวคิดทางคณิตศาสตร์ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การวาดรูปทรงเรขาคณิต การสร้างลวดลายที่มีความสมมาตร หรือการใช้ตัวเลขและการนับในกิจกรรมศิลปะ (Clements, D. H. & Sarama, J., 2009) นอกจากนี้ ศิลปะยังช่วยให้เด็กได้เรียนรู้คณิตศาสตร์ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสนุกสนาน โดยไม่รู้สึกลัวถูกบังคับ เช่น การใช้สีเส้นในการเปรียบเทียบ การจัดองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับจำนวนหรือรูปแบบ และการออกแบบที่สอดคล้องกับแนวคิดทางคณิตศาสตร์ (Sullivan, P. & Lilburn, P., 2010) สิ่งเหล่านี้ทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับเด็กและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน แต่ในปัจจุบันพบว่า เด็กปฐมวัยอายุ 5 - 6 ปี มักพบปัญหาในการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เช่น การนับจำนวนและความเข้าใจเรื่องจำนวน การจำแนกรูปแบบและการสร้างลวดลาย ความเข้าใจเชิงพื้นที่และรูปทรง การแก้ปัญหาเชิงปริมาณ การวัดและเปรียบเทียบวัตถุ รวมถึงการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ (Owens, R. E., 2016); (รัตนา พิษณุกุล, 2562) งานวิจัยพบว่า แม้เด็กบางคนสามารถทำกิจกรรมคณิตศาสตร์ได้ในระดับง่าย ๆ แต่ยังคงขาดความเข้าใจเชิงลึกและการเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทางคณิตศาสตร์กับบริบทชีวิตจริง (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2017) นอกจากนี้การเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบเดิม เน้นการท่องจำและการแก้โจทย์อาจไม่ตอบสนองต่อพัฒนาการที่หลากหลายและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้ ส่งผลให้เด็กไม่สามารถสร้างความเข้าใจเชิงลึกหรือเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์กับประสบการณ์จริงได้ (Camilla, B. et al., 2020) ดังนั้น การบูรณาการ ศิลปะสร้างสรรค์ เข้ากับการเรียนคณิตศาสตร์จึงมีความจำเป็น เพราะศิลปะสามารถส่งเสริมทั้งความคิดสร้างสรรค์ การสังเกต การเชื่อมโยงแนวคิด และทักษะการแก้ปัญหา ทำให้เด็กได้เรียนรู้คณิตศาสตร์ผ่านกิจกรรมที่สนุกและมีความหมายต่อชีวิตประจำวัน (Owens, R. E., 2016); (Pence, K. & Justice, L., 2011) มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เนื่องจากไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ แต่ยังช่วยเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความมั่นใจ และความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการเรียนรู้เชิงบูรณาการและสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายสำหรับเด็ก (UNESCO, 2015)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยเห็นความสำคัญและสนใจ ที่จะศึกษา การจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อนำมาพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ให้กับเด็ก ปฐมวัย ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่สร้างความสุข ความเพลิดเพลินให้กับเด็ก ได้สัมผัสสื่อโดยใช้ประสาท สัมผัส ช่วยให้เด็กปฐมวัยมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพยิ่งขึ้น เป็นกิจกรรมที่จะกระตุ้นให้เกิด เกิด ความสนใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งศิลปะสามารถช่วยพัฒนาทักษะชีวิตได้ เพราะ กิจกรรมศิลปะเปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ทดลอง ลงมือทำ และแสดงออกอย่างอิสระ เป็นการบูรณาการการเรียนรู้ หลายด้านไปพร้อมกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะ สร้างสรรค์
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์และความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด ประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ของโรงเรียนวัดกลาง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 60 คน ซึ่งเด็กปฐมวัย ทั้ง 2 ห้องเรียนไม่มีความแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ของโรงเรียนวัดกลาง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา จำนวน 31 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) และจับสลากมา 1 ห้องเรียน ได้ห้องเรียนชั้นอนุบาล 3/1

แบบแผนการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบแผนการวิจัยแบบขั้นต้น (Pre - experimental Research Design) และทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลัง (One group pretest - posttest design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ คือ

1. แผนการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 12 แผน
2. แบบประเมินทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์
3. แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์

มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1. แผนการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2568 เกี่ยวกับหลักการ จุดหมาย ความสามารถผู้เรียน สาระการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ และการประเมินพัฒนาการ
 - 1.2 ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีพัฒนาการ วิธีการจัดประสบการณ์ ศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.3 สร้างแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 12 แผน
 - 1.4 นำแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์ให้พิจารณา ตรวจสอบ เสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

1.5 นำแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยและด้านการสอนหลักสูตรและการสอน รวม 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์

1.6 หาค่าเฉลี่ยของการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert scale) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

1.7 นำแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ทดลองนำร่องใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 แผน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมความเหมาะสมของเวลา เนื้อหา ภาษาที่ใช้ และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

1.8 นำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีลำดับขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลและค้นคว้า เอกสารตำรา วารสาร รายงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3

2.2 สร้างแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3

2.2.1 กำหนดรายการประเมินทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์

2.2.2 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูปิกแยกประเด็น มี 4 ระดับ คือ คะแนน 4, 3, 2, และ 1 และใช้เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพดีมาก ดี พอใช้ ควรปรับปรุง (บุญทัน ดอกไธสง, 2555)

2.2.3 นำแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.2.4 นำแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3. แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์

3.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความพึงพอใจในเด็กปฐมวัยที่มีต่อกิจกรรม

3.2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ตั้งคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้เด็กได้อธิบายถึงความพึงพอใจของตนต่อการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ที่ครูจัดขึ้น

3.2.2 นำแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.3.3 นำแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจ ที่เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้แบบประเมิน IOC ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำความคุ้นเคยกับนักเรียนชั้นอนุบาล 3/1 ก่อนการทดลอง 2 สัปดาห์

2. ประเมินก่อนเรียนด้วยแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์โดยการสังเกตพฤติกรรมก่อนทดลอง 1 สัปดาห์

3. ดำเนินการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ โดยใช้ระยะเวลาในการทดลอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ในวันจันทร์ พุธ และศุกร์ จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 25 นาที จำนวน 12 แผน

4. หลังเสร็จสิ้นการทดลองสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์

5. ประเมินหลังเรียนด้วยแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังการทดลองเสร็จสิ้น 1 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. นำผลการประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่ได้มาแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. นำผลที่ได้จากการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย โดยทดสอบค่าที (t - test Dependent Samples)

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความพึงพอใจของนักเรียนมาวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

3.1 สัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3.2 จัดบันทึกคำให้สัมภาษณ์ของนักเรียนลงในแบบสัมภาษณ์

3.3 เมื่อสัมภาษณ์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ครบทุกคนแล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่าง และสร้างข้อสรุป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังจัดกิจกรรม

2. ทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระต่อกัน (Dependent - samples t - test) เพื่อตรวจสอบว่าค่าเฉลี่ยของข้อมูลสองชุดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

3. เมื่อได้ค่า t - test มาแล้ว นำมาแปลผล

4. วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลการสัมภาษณ์ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ โดยวิเคราะห์และตีความข้อความ เพื่อสรุปผลและตอบคำถามการวิจัยว่าเด็กมีความพึงพอใจหรือไม่อย่างไร

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ โดยใช้สถิติ dependent sample t - test ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ ก่อนและหลังจัดประสบการณ์ (n=31)

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ก่อนเรียน	31	40	26.65	5.13	128.54	.000*
หลังเรียน	31	40	36.52	5.02		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ พบว่า คะแนนก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .00$, $t = 128.54$) โดยคะแนนค่าเฉลี่ยทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งค่าเฉลี่ยทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ก่อนการจัดประสบการณ์ เท่ากับ 26.65 ส่วนหลังการจัดประสบการณ์ค่าเฉลี่ยทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เท่ากับ 36.52 ซึ่งสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ในการศึกษาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยรายด้าน ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะแบบรายด้านของเด็กปฐมวัย ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยรายด้าน ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์

รายการ	คะแนน	ก่อนเรียน		แปล	หลังเรียน		แปล
	เต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ความ	$\bar{X}$	S.D.	ความ
1. จำแนกและเปรียบเทียบ	12	8.16	1.66	ดี	11.06	1.57	ดีมาก
2. การจัดลำดับ	16	10.26	2.34	ดี	14.29	2.36	ดีมาก
3. การนับ	12	8.23	1.52	ดี	11.16	1.46	ดีมาก
รวมเฉลี่ย	40	26.65	5.13	ดี	36.52	5.02	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยรายด้านของทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ทั้ง 3 ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกด้าน และมีระดับพฤติกรรมดีมากทุกด้านหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ โดยเมื่อพิจารณารายด้านของความสามารถ พบว่าหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยด้านความสามารถในการนับ เท่ากับ 3.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49 รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการจำแนกและเปรียบเทียบ เท่ากับ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52 และด้านความสามารถในการจัดลำดับ เท่ากับ 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.59 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อกิจกรรม โดยรู้สึกสนุก ชอบ และมีความพึงพอใจในการเข้าร่วม อีกทั้งยังต้องการทำกิจกรรมลักษณะนี้อีกในอนาคต สามารถบูรณาการความรู้ ทักษะทางด้านคณิตศาสตร์กับศิลปะ มาสร้างสรรค์ผลงานอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้เด็กยังสามารถอธิบายกระบวนการทำงานศิลปะได้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านการใช้วัสดุ เทคนิค และขั้นตอน แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ และความสนุกที่ได้รับ รวมทั้งเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างมีความสุข

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และความพึงพอใจของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ ผู้วิจัยขอนำเสนอการอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยหลังจัดประสบการณ์เท่ากับ 36.52 สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ที่ 26.65 แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กได้อย่างชัดเจน ทั้งใน

ด้านการจำแนกและเปรียบเทียบ การจัดลำดับ และการนับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลของการบูรณาการศิลปะเข้ากับการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ทำให้เด็กได้ฝึกการคิดเชิงคำนวณและการสังเกตเชิงปริมาณไปพร้อมกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการและการเล่นสร้างสรรค์ (Fleer, M., 2021) ซึ่งระบุว่าการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่เด็กมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และสามารถเชื่อมโยงความรู้หลายด้านช่วยส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ การคิดเชิงตรรกะ และทักษะการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จึงไม่เพียงแต่พัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ แต่ยังส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านและความสนใจในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้อย่างยั่งยืน และเมื่อพิจารณาขั้นตอนการจัดประสบการณ์ขั้นกระตุ้นความคิด (Stimulate thinking) ในขั้นตอนนี้การที่ผู้สอนกระตุ้นให้เด็กสังเกตและสำรวจอุปกรณ์ศิลปะสร้างสรรค์ พร้อมตั้งคำถามปลายเปิด ทำให้เด็กเริ่มมีการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงสิ่งที่เห็นกับแนวคิดทางคณิตศาสตร์ เช่น การนับจำนวนวัสดุ การจำแนกรูปทรง และการเปรียบเทียบปริมาณ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าทักษะคณิตศาสตร์พื้นฐานของเด็กพัฒนาขึ้นหลังการจัดกิจกรรม ขั้นตอนที่ 2 ขั้นวางแผน (Plan) การให้เด็กวางแผนสร้างสรรค์ผลงานในกลุ่มย่อยหรือรายบุคคล ส่งเสริมให้เด็กได้คิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งสะท้อนการพัฒนาทักษะการเรียงลำดับและการคิดเชิงวิเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang, W., et al. พบว่าการจัดกิจกรรมแบบการสร้างโลกแห่งการเล่น (Conceptual Play world) ช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงพื้นที่และการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ (Zhang, W. et al., 2025) ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ (Action) ในขั้นตอนนี้การที่เด็กได้ลงมือเลือกใช้อุปกรณ์และสร้างสรรค์ผลงานตามแผนที่วางไว้ ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (hands - on learning) ซึ่งช่วยให้เด็กสามารถบูรณาการแนวคิดทางคณิตศาสตร์กับงานศิลปะได้อย่างเป็นรูปธรรม การเรียนรู้ลักษณะนี้สนับสนุนผลการวิจัยของ Flores, P. et al. ที่พบว่ากิจกรรมปฏิบัติและเกมสามารถพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์พื้นฐานและส่งเสริมความสนุกสนานในการเรียนรู้ (Flores, P. et al., 2024) ในขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนและสร้างสรรค์ (Review & Create) การให้เด็กทบทวนและตั้งชื่อผลงานหลังสร้างสรรค์เสร็จ ช่วยให้เด็กได้สะท้อนความคิดของตนเอง และแสดงออกถึงความเข้าใจทั้งด้านศิลปะและคณิตศาสตร์ เช่น การนับ การเปรียบเทียบปริมาณ การจำแนกรูปทรง และการสร้างรูปแบบ วารุณี คงสีไพร และกิตติศักดิ์ คงสีไพร สรุปว่ากิจกรรมแบบการใช้เกมเป็นฐานในการเรียนรู้ (Game - based Learning) ทำให้เด็กสามารถสะท้อนและอธิบายการเรียนรู้ได้ และเกิดความพึงพอใจต่อกิจกรรม (วารุณี คงสีไพร และกิตติศักดิ์ คงสีไพร, 2566) ที่จะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ตาม 4 ขั้นตอนนี้ ไม่เพียงแต่ส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็ก แต่ยังสร้างแรงจูงใจ ความสนใจ และความพึงพอใจในการเรียนรู้ ทำให้เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งด้านคณิตศาสตร์และศิลปะอย่างรอบด้าน อีกทั้งสื่อของจริงได้เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัส ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ มีโอกาสสังเกตสำรวจค้นคว้าทดลองแก้ไขปัญหาด้วยตนเองสอดคล้องกับ สรวงพร กุศลสงฆ์ ที่กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกระบวนการถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์จินตนาการจากธรรมชาติ ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึก เพื่อสื่อสารและแสดงออกผ่านสื่อวัสดุให้ผู้อื่นเข้าใจเป็นผลงานออกมา (สรวงพร กุศลสงฆ์, 2559) ซึ่งการจัดกิจกรรมศิลปะจะไม่มีการบังคับให้เด็กทำ แต่เป็นกิจกรรมเสรีที่让孩子ทุกคนสามารถทำได้เมื่อตัวเองเกิดความต้องการพอใจและสนใจ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรม เช่น การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ดัดปะ การประดิษฐ์ ฯลฯ โดยเด็กจะใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้และการเคลื่อนไหวร่างกายในการควบคุมลำตัว แขน นิ้วมือ ให้ประสานสัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อสร้างผลงานทางศิลปะตามความต้องการของตนเอง การจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้นสามารถส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างชัดเจน โดยเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการจำแนกและเปรียบเทียบ จับคู่วัตถุที่คล้ายกันได้ และเปรียบเทียบปริมาณหรือคุณสมบัติของสิ่งของได้ดียิ่งขึ้น Flores, P. et al. ชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมที่เน้นการเคลื่อนไหวและการปฏิบัติสามารถส่งเสริมทักษะการจำแนกและการเปรียบเทียบในเด็กปฐมวัย ในด้านความสามารถในการจัดลำดับ เด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สามารถ

เรียงลำดับขั้นตอนการสร้างสรรคผลงาน และเรียงลำดับเหตุการณ์ตามช่วงเวลาได้อย่างเป็นระบบ (Flores, P. et al., 2024) การฝึกจัดลำดับนี้ช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะและการวางแผนงาน สำหรับความสามารถในการนับ เด็กปฐมวัยสามารถนับจำนวนวัตถุหรือองค์ประกอบในผลงานศิลปะได้อย่างถูกต้อง และใช้คำศัพท์เกี่ยวกับจำนวนได้เหมาะสม การฝึกนับนี้ช่วยสร้างพื้นฐานทักษะคณิตศาสตร์เบื้องต้นและการเข้าใจปริมาณ สอดคล้องกับสุชีรา บุญไตรย์ และทัศนีย์ นาคุณทรง ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ผ่านสื่อธรรมชาติช่วยพัฒนาความสามารถในการนับและการเปรียบเทียบจำนวนของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุชีรา บุญไตรย์ และทัศนีย์ นาคุณทรง, 2566)

นอกจากนี้ ผลการศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ พบว่าเด็กส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อกิจกรรม ทั้งรู้สึกสนุก ชอบ และมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วม อีกทั้งยังแสดงความต้องการทำกิจกรรมในลักษณะเดียวกันต่อไปในอนาคต การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทำให้เด็กสามารถทดลองและสำรวจ ได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำได้รับประสบการณ์ตรง ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ (Piaget, J., 1973) เด็กสามารถบูรณาการความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์เข้ากับศิลปะในการสร้างสรรค์ผลงาน ทั้งยังสามารถอธิบายกระบวนการทำงานศิลปะได้อย่างชัดเจน ทั้งด้านการใช้วัสดุ เทคนิค และขั้นตอน สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาภาษาของ Owens, R. E. ที่อธิบายว่า การพัฒนาภาษาของเด็กเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง เด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อได้รับโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีความหมายต่อชีวิตจริง เน้นการบูรณาการการเรียนรู้หลายด้าน ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา การคิดเชิงสร้างสรรค์ และการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ (Owens, R. E., 2016) และสอดคล้องกับ Pence, K. & Justice, L. ที่เน้นว่าพัฒนาการทางภาษาในเด็กปฐมวัย เป็นผลจากการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหลายมิติ เช่น ศิลปะ และกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ ทำให้เด็กสามารถเข้าใจแนวคิดเชิงนามธรรมได้ดีขึ้น กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ ความมั่นใจ และความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ (Pence, K. & Justice, L., 2011) เด็กจะมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และหากได้รับการเปิดโอกาสให้สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะยิ่งส่งผลให้ไม่ว่าจะเรียนรู้สิ่งใด เด็กก็จะทำได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า การจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โดยช่วยส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ ความสามารถในการจำแนกและเปรียบเทียบ ความสามารถในการจัดลำดับ ความสามารถในการนับ และความคิดสร้างสรรค์ ความสุขในการเรียนรู้ รวมถึงการนำตัวเลขหรือรูปทรงเรขาคณิตมาใช้ในงานศิลปะอย่างเป็นธรรมชาติ สะท้อนถึงการเชื่อมโยงระหว่างจินตนาการกับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ทั้งยังสร้างแรงจูงใจให้เด็กต้องการเข้าร่วมกิจกรรมต่อไปในอนาคต ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน สร้างบรรยากาศสนุกสนาน ใช้สื่อที่หลากหลาย และพัฒนาครูให้มีความเข้าใจในการบูรณาการศิลปะกับคณิตศาสตร์ รวมทั้งควรมีการศึกษาติดตามผลระยะยาว นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเสริมกิจกรรม และพิจารณาผลต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย เพื่อให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยเกิดขึ้นอย่างรอบด้านและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2568). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2568. เรียกใช้เมื่อ 9 มีนาคม 2568 จาก <https://www.obec.go.th/1055414>

- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2555). การวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญศิริ ศิริวรรณ. (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(2), 19-28.
- รัตนา พิษณุกุล. (2562). การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรุณี คงสีไพร และกิตติศักดิ์ คงสีไพร. (2566). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยเกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2. วารสารวิจัยการศึกษาปฐมวัย, 10(2), 55-72.
- สรวยพร กุศลส่ง. (2559). ศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก จำกัด.
- สุชีรา บุญไตรย์ และทัศนีย์ นาคคุณทรง. (2566). การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากสื่อธรรมชาติเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3(6), 41-58.
- สุภัทรา คงเรือง. (2564). การส่งเสริมพัฒนาการด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 23(2), 45-57.
- อนุวัฒน์ วัฒนานนท์. (2562). ทักษะแห่งอนาคต: การพัฒนาเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Camilla, B. et al. (2020). Research on early childhood mathematics teaching and learning. *ZDM Mathematics Education*, 52(4), 607-619.
- Clements, D. H. & Sarama, J. (2009). *Learning and teaching early math: The learning trajectories approach*. New York: Routledge.
- _____. (2011). *Early childhood mathematics education research: Learning trajectories for young children*. New York: Routledge.
- Eisner, E. W. (2002). *The arts and the creation of mind*. New Haven: Yale University Press.
- Fleer, M. (2021). Conceptual playworlds: The role of imagination in play and learning. *Early years*, 41(4), 353-364.
- Flores, P. et al. (2024). Motor activities to improve maths performance in pre-school children with typical development. *Frontiers in Psychology*, 15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1332741>.
- Isbell, R. T. & Raines, S. C. (2013). *Creativity and the arts with young children* (3rd ed.). Belmont, Australia: Wadsworth Cengage Learning.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2017). *Education at a Glance 2017: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing. Retrieved March 20, 2024, from <https://doi.org/10.1787/eag-2017-en>
- Owens, R. E. (2016). *Language development: An introduction*. (9th ed.). Boston MA: Pearson.
- Pence, K. & Justice, L. (2011). *Language development from theory to practice*. Boston, MA: Pearson.
- Piaget, J. (1973). *To understand is to invent: The future of education*. New York: Grossman.
- Sullivan, P. & Lilburn, P. (2010). *Open-ended maths activities: Using “good” questions to enhance learning in mathematics*. Melbourne: Oxford University Press.

UNESCO. (2015). Rethinking education: Towards a global common good? Paris: UNESCO.

Zhang, W. et al. (2025). “Asking questions is the key”: Chinese kindergarten teachers support children’s mathematics concept learning and spatial reasoning through a Conceptual PlayWorld approach. *Mathematics Education Research Journal*, <https://doi.org/10.1007/s13394-025-00530-7>.

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช* CREATIVE LEARNING PROCESS OF BUDDHIST ORIENTED OF LIFE IN THE KORAT ETHNIC GROUP

ไพวรรณ ปุริมาตร์*, ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์, เบญญาภา อัจฉฤกษ์, พระครูปลัดนิเวศ ชินาวโร

Paiwan Purimart*, Chutipon Wongamonwit, Benyapa Atcharoek, PhrakhrupaladNiwet Chinawaro

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา นครราชสีมา ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima Campus, Nakhon Ratchasima, Thailand

*Corresponding author E-mail: paiwansweet085@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากระบวนการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช ออกแบบและจัดการพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสงฆ์ กลุ่มบุคคลในองค์กรภาครัฐ ผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์โคราช ไทโคราช ไทกูย และไทยวน จำนวน 30 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ วัด ชุมชน และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงการส่งต่อและธำรงรักษาวิถีชีวิตที่ผูกพันกับศาสนาพุทธ ศาสนาที่เป็นรากฐานสำคัญของสังคมชาวโคราช ผลของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมนี้ได้นำไปสู่แนวทางพัฒนาท้องถิ่น 2) ออกแบบและจัดการพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช พื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทโคราช ออกแบบเพื่อส่งเสริมการผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนและพระพุทธศาสนา สร้างสรรค์กิจกรรมสอดคล้องกับเอกลักษณ์ท้องถิ่น เชื่อมโยงวัฒนธรรม ประเพณี ทัศนคติทางพระพุทธศาสนา ผ่านการเล่าขานนิทานพื้นบ้านที่สะท้อนคตินิยมและการประยุกต์ใช้ธรรมะในชีวิตประจำวัน 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช การสร้างเครือข่ายระหว่างหลายภาคส่วนมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยง ส่งเสริมการเรียนรู้ การรักษามรดกทางวัฒนธรรม โดยการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบที่เต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ หน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่เป็นเสาหลักในการสนับสนุนทรัพยากร ความรู้ และการกำหนดนโยบาย

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนรู้, เชิงสร้างสรรค์, วิถีพุทธ, กลุ่มชาติพันธุ์โคราช

Abstract

The objectives of this research article are 1) Study the learning process of Buddhist cultural ways in the Korat ethnic group area, 2) To design and manage a creative learning space for Buddhist ways in the Korat ethnic group area, 3) To create a cooperation network for the development of the Korat ethnic group area by using qualitative research methods. The key informants include monks, groups of people in government organizations, community leaders, representatives of the Korat ethnic groups, Tai Korat, Tai Kui, and Tai Yuan, totaling 30

* Received 2 October 2025; Revised 30 October 2025; Accepted 30 October 2025

monks/people. Data analysis was done by descriptive analysis. The research results found that 1) The learning process of Buddhist culture in the Korat ethnic group area stems from the participation of ethnic groups, temples, communities, and various networks. This reflects the transmission and maintenance of a way of life tied to Buddhism, a religion that is the foundation of Korat society. The results of preserving and promoting this culture have led to local development guidelines. 2) Design and manage a creative learning space for Buddhist culture in the Korat ethnic group area. This creative learning space for Buddhist culture in the Tai Korat ethnic group community is designed to promote the integration of the traditional way of life of the community and Buddhism. It creates activities that align with local identity, linking culture, traditions, and Buddhist principles through the telling of folktales that reflect moral principles and the application of Dhamma in daily life. 3) Establish a collaborative network for the development of the Korat ethnic group area. Networking among various sectors plays an important role in connecting, promoting learning, and preserving cultural heritage by developing the area into a model learning center full of creativity. Government agencies serve as a key pillar in supporting resources, knowledge, and policymaking.

Keywords: Learning Process, Creative, Buddhist Oriented, Korat Ethnic Group

บทนำ

ปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมามีประชากรมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและมากเป็นอันดับสองของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร โดยมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ทั้งกลุ่มเจ้าของถิ่นดั้งเดิม เช่น ชาวบน (ญัฮกุร) และกลุ่มไทยโคราช รวมถึงผู้ที่อพยพโยกย้ายเข้ามาภายหลังด้วยสาเหตุต่าง ๆ ทั้งการเมือง การสงคราม และการแสวงหาที่ทำกินใหม่ อาทิ ไทยลาว เขมร มอญ กวย (ส่วย) จีน และแขก (กระทรวงวัฒนธรรม, 2542) การหลั่งไหลของผู้คนจากวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ไทย ลาว ยวน มอญ และเขมร ส่งผลให้เกิดการผสมผสานกับกลุ่มพื้นถิ่น จนก่อให้เกิดเอกลักษณ์ใหม่ทางชาติพันธุ์ โดยกลุ่มใหญ่ในจังหวัดมี 2 กลุ่มคือ ไทยโคราช และชาวลาว รวมถึงชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ เช่น มอญ กูย ชาวบน จีน ไทยวน ญวน และแขก (นฤมล ปิยวิทย์, 2550) กลุ่มไทยโคราชถือเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุด ใช้ภาษาใกล้เคียงกับภาคกลางแต่มีสำเนียงและคำศัพท์เฉพาะ มีรากฐานจากการอพยพของคนไทยภาคกลางตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา รวมกับชาวพื้นเมืองเดิมจนสืบทอดวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นที่มีทั้งภาษาไทยโคราชซึ่งคล้ายภาษาไทยกลางแต่มีลักษณะเหนือ ห้วนสั้น และมีคำไทยลาวปะปน การแต่งกาย ขนบธรรมเนียม และอาหารการกินคล้ายไทยภาคกลาง ปัจจุบันพบชาวไทยโคราชเกือบทุกอำเภอของจังหวัด รวมถึงบางพื้นที่ของสระบุรี ลพบุรี ชัยภูมิ และบุรีรัมย์ ขณะที่กลุ่มชาวไทยอีสานเป็นกลุ่มใหญ่รองลงมา พบมากในหลายอำเภอ เช่น บัวใหญ่ บัวลาย สีดา ประทาย และปักธงชัย โดยใช้ภาษาอีสานท้องถิ่นและรักษาขนบธรรมเนียมแบบชาวอีสานทั่วไป ทั้งนี้ มีข้อสันนิษฐานว่าภาษาไทโคราชอาจเกิดจากการผสมระหว่างภาษากลางของชาวสยามกับภาษาอีสานที่อพยพเข้ามา อย่างไรก็ตาม ชาวอีสานดั้งเดิมมีถิ่นฐานอยู่ในภูมิภาคมาช้านานและเกี่ยวพันกับอาณาจักรโบราณทางพุทธศาสนา เช่น โคตรบูรณ และศรีจะนาสะ (จรัสศรี โพธิ์กลาง และคณะ, 2560)

นอกจากนี้จากการสำรวจสำมะโนประชากรของจังหวัดนครราชสีมา เมื่อปี พ.ศ. 2446 ในสมัยรัชกาลที่ 5 พบว่า มีชาวมอญอยู่จำนวน 2,249 คน จากจำนวนประชากรของนครราชสีมา 402,668 คน ชาวมอญอพยพเข้ามาอยู่บริเวณเมืองนครราชสีมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2318 ในสมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พระราชทานครัวมอญที่อพยพเข้ามาสวามิภักดิ์ มีเจ้าพระยามหาโยธา (พญาเจ่ง) ต้นสกุล "คชเสนี" เป็นหัวหน้า แบ่งให้พระยานครราชสีมานำขึ้นมาอยู่ที่เมืองนครราชสีมา ตั้งครัวมอญที่ลำพระเพลิง เขตอำเภอปักธงชัยที่บ้านพลับพลา อำเภอ

โชคชัย พระยาศรีราชรามัญผู้เป็นหัวหน้าพาญาติพี่น้องมาอยู่ในเมืองเป็นสายกองส่วยทอง ตั้งบ้านเรือนเรียกว่า บ้านมอญ เมื่อเกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ เมื่อปี พ.ศ. 2336 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยามหาโยธา (ทอเรียะ คชเสนี) คุณกองมอญมาสมทบร่วมกับกำลังฝ่ายไทย เมื่อเสร็จศึกแล้วพวกมอญเห็นเมืองปักษ์ชยอุดมสมบูรณ์จึงมาตั้งถิ่นฐาน ปัจจุบันชาวมอญในนครราชสีมายังรักษาวินัยธรรมประเพณีมอญไว้ เช่น ภาษา การไหว้ผี การเล่นส่บ้าในเขตบ้านท่าโพธิ์ บ้านสำราญเพลิง ตำบลนกออก อำเภอปักษ์ชย ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำเครื่องปั้นดินเผา ภาษามอญจะใช้พูดในชาวไทยมอญที่อายุเกิน 60 ปีขึ้นไป คนรุ่นหลังจากนี้จะพูดภาษาไทยโคราชทั้งสิ้น (รัตนารุจิรกุล, 2553)

ส่วย หรือ ข้า เป็นชนพื้นเมืองของหัวเมืองเขมรป่าดงและเมืองนครราชสีมา พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร ได้อยู่ในพื้นที่นี้ก่อนที่คนไทยจะเข้ามา มีอิทธิพลเหนือดินแดนบริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนบน เมื่อปี พ.ศ. 2362 เจ้าเมืองนครราชสีมา (ทองอินทร์) ตีข้าได้ แล้วนำมายังเมืองนครราชสีมา ภาษาส่วย เป็นภาษาของชาวส่วยที่อพยพมาจากจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่มาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ ตำบลห้วยแถลง อำเภอห้วยแถลง ปัจจุบันมีเฉพาะผู้ที่อายุเกิน 40 ปีขึ้นไป ที่ยังคงใช้ภาษาส่วยในกลุ่มของตนเอง (สาขาวิชาสังคมศึกษา, 2560) นอกจากนั้นจะใช้ภาษาไทยโคราชเป็นพื้นญัตถุ หรือ เนียะกุล เป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ตามไหล่เขาหรือเนินเขาเตี้ย ๆ บริเวณด้านในของที่ราบสูงโคราช ชาวบนาอาจสืบเชื้อสายมาจากคนในสมัยทวารวดี อยู่ในบางหมู่บ้านของอำเภอปักษ์ชย อำเภอครบุรี และอำเภอหนองบุญมาก ภาษาชาวบนา เป็นภาษาตระกูลมอญ-เขมร ปัจจุบันชาวบนาพูดภาษาชาวบนาเฉพาะผู้ที่อายุเกิน 60 ปีขึ้นไป นอกจากนั้นใช้ภาษาไทยโคราชไทยวน หรือ ไทยโยนก เป็นเผ่าไทยในภาคเหนือของไทย ได้อพยพเข้ามาอยู่ที่อำเภอสีคิ้วสองทางด้วยกันคือ พวกแรกอพยพจากทางเหนือมาอยู่ที่อำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี ต่อมาเจ้าเมืองสระบุรีต้องการตั้งกองเลียงโคนมที่เมืองนครจันทัก จึงได้แบ่งครอบครัวชาวไทยวนจากอำเภอเสาให้ไปอยู่ที่อำเภอสีคิ้ว ส่วนอีกพวกหนึ่งอพยพมาจากเวียงจันทน์ ชาวไทยวนยังรักษาประเพณีและวัฒนธรรมแบบโยนกไว้ได้ดีมาก ภาษาไทยวน ใช้พูดในหมู่ไทยวนด้วยกันเองซึ่งมีอยู่ประมาณ 5,000 คน ในเขตอำเภอสีคิ้ว ในท้องที่ตำบลลาดบัวขาว ตำบลสีคิ้ว และตำบลบ้านหัน (กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงานสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา, 2552)

การอพยพของกลุ่มชนจากหลากหลายวัฒนธรรม ทำให้เกิดการผสมผสานทางชาติพันธุ์กับกลุ่มชาวพื้นถิ่นเดิมซึ่งมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน ทำให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมประกอบด้วย 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทยลาว ไทยเขมร ไทยโคราช และ ไทยกูย (ส่วย) ซึ่งแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็จะมีเอกลักษณ์ทาง วัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป เช่น ผ้าทอ พื้นบ้าน การละเล่นและแสดงพื้นบ้าน ภาษาพูดในท้องถิ่น อาหาร การแต่งกาย ในพิธีกรรมต่าง ๆ ประเพณีท้องถิ่น ความเชื่อ ค่านิยม มีวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการดำรงชีพมาช้านาน ซึ่งปัจจุบันบางอย่างก็เลือนหายไป เนื่องมาจากการรับวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามาและการขาดความเอาใจใส่ของคนรุ่นใหม่ในชุมชนที่จะส่งเสริมอนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่ในสังคมต่อไป ซึ่งพบปัญหาในมิติต่าง ๆ ทั้งความมั่นคง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ท่ามกลางสถานการณ์โลกและ ประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เกิดเป็นความท้าทายในการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะภาวะวิกฤตทางภาษาและวัฒนธรรม แม้จะมีความพยายามอนุรักษ์ไว้ในระดับหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทย จึง พยายามที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ และหวังจะผลักดันให้เกิดแนวทางการพัฒนาให้เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบสร้างสรรค์วิถีพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช เพื่อสร้าง ความมั่นคงในมิติต่าง ๆ รวมถึงลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ในอนาคต (สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2561) การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์โคราช พบว่ามีการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการดำเนินการวิจัยบางส่วน เช่น การสร้างสรรค์การแสดงชุดชาติพันธุ์ในอุทยานธรณีโคราช และการจัดทำฐานข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อย่างไรก็ตาม งานที่มีอยู่ยังขาดแนวทางการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้และวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธที่เน้นความยั่งยืน ซึ่งควร

มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ วิถีวัฒนธรรม การออกแบบ การจัดการพื้นที่ และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้นแบบบนฐานทางวัฒนธรรม โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบ จัดการ และใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ต้นแบบที่ยั่งยืน (สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนครราชสีมา, 2562)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้และวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในพื้นที่ที่มีความหมายต่อจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งกำลังเสี่ยงต่อการถูกกลืนหรือเลือนหายไปพร้อมกับความทันสมัย เพื่อฟื้นฟูให้กลับมาเป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ต้นแบบที่สะท้อนวิถีพุทธ โดยเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช ในด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ควบคู่กับการธำรงรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชน รวมทั้งจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์โคราช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช
2. เพื่อออกแบบและจัดการพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช
3. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษา ออกแบบและสร้างเครือข่ายการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 พระสงฆ์ในพื้นที่ จำนวน 6 รูป กลุ่มที่ 2 กลุ่มบุคคลในองค์กรภาครัฐ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา และองค์การบริหารส่วนตำบลตูม อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 9 คน กลุ่มที่ 3 ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน และสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน จำนวน 9 คน กลุ่มที่ 4 ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์โคราช ได้แก่ ไทยโคราช ไทภูเขา และไทยวน จำนวน 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In- depth Interview) เป็นการพูดคุยโดยมีประเด็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราชซึ่งลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นรูปแบบของการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องราวต่างๆ อย่างมีเป้าหมาย และผู้วิจัยสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมประกอบเนื้อหา โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์ สามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสม แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเพื่อสอบถามประเด็น กระบวนการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการพูดคุย สนทนาเหมือนกับการพูดคุยสนทนาในชีวิตประจำวัน โดยผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นให้มากที่สุดและอาศัยประเด็นคำถามบางส่วนที่เกี่ยวข้อง มาเชื่อมโยงกับประเด็นในการสัมภาษณ์ ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ “ชุมชนของท่านมีประเพณีหรือกิจกรรมทางพุทธศาสนาใดที่สำคัญในแต่ละปี” “มีภูมิปัญญาหรือพิธีกรรมใดที่สะท้อนแนวคิดเชิงพุทธในชุมชนของท่านบ้าง” “มีการถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คนรุ่นใหม่ในรูปแบบใดบ้าง” เพื่อให้

ได้ข้อมูลระดับลึกจากกลุ่มเป้าหมาย โดยประเด็นหรือข้อหัวในการสัมภาษณ์นั้นสามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมแต่ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งการสัมภาษณ์ในรูปแบบนี้ทำให้บางครั้งผู้ถูกสัมภาษณ์ยังไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าการสนทนานั้นเป็นไปตามการสัมภาษณ์ การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการกับบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ โดยทำการสัมภาษณ์ และพูดคุยตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้กว้าง ๆ พร้อมทำการจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยในการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการนั้นผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อแสดงต่อผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่

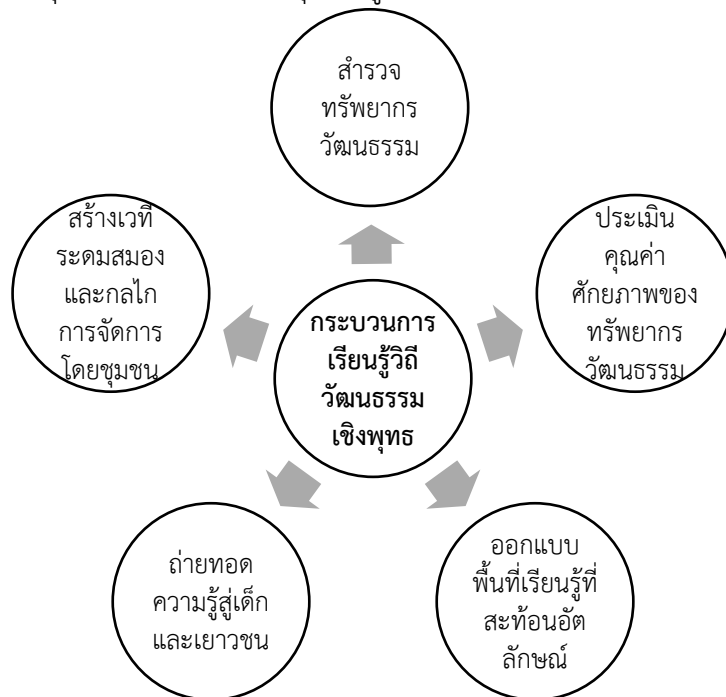
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ และสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ เสร็จแล้วได้นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. กระบวนการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช กระบวนการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ วัด ชุมชน และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงการส่งต่อและธำรงรักษาวิถีชีวิตที่ผูกพันกับศาสนาพุทธ ศาสนาที่เป็นรากฐานสำคัญของสังคมชาวโคราช วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธไม่ได้จำกัดเพียงด้านความเชื่อ แต่ยังผสมผสานอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ความสัมพันธ์ในครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงการดำรงอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ผลของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมนี้ได้นำไปสู่แนวทางใหม่ ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนผ่านการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้กิจกรรมที่ดำเนินการมุ่งเน้นการออกแบบพื้นที่เรียนรู้ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์โคราช โดยใช้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่วัด ชุมชน และองค์กรพันธมิตร การสำรวจสภาพแวดล้อมและทรัพยากรวัฒนธรรมในพื้นที่ เช่น การเดินสำรวจ วาดแผนที่ชุมชนร่วมกับผู้นำท้องถิ่น การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรวัฒนธรรม โดยเน้นความโดดเด่นของอัตลักษณ์และศักยภาพในการพัฒนา การอนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรมเพื่อคงไว้ซึ่งคุณค่าทั้งทางกายภาพและนามธรรม การพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้เป็นสถานที่ที่สาธารณะสามารถใช้ประโยชน์ เช่น การสร้างแลนด์มาร์กในวัดหรือพื้นที่ท่องเที่ยว การเผยแพร่ข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชนผ่านสื่อหลากหลายช่องทาง การฟื้นฟูทรัพยากรทางวัฒนธรรมและกำหนดความหมายใหม่เพื่อสร้างพลังในการพัฒนาชุมชน การถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ การวางแผนปฏิบัติการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์และข้อตกลงในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม การสร้างกลไกการจัดการผ่านคณะกรรมการชุมชน เพื่อประสานงานและพัฒนาทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การกำหนดแนวทางการจัดการที่สอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายของชุมชน และการจัดเวทีระดมสมองเพื่อออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ และให้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนได้เสีย พื้นที่บ้านพรหมราช ตำบลตูม อำเภอปักธงชัย ถูกเลือกเป็นพื้นที่ต้นแบบในการพัฒนานี้ ด้วยความพร้อมของทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกฝ่าย การพัฒนาพื้นที่นี้

มุ่งเน้นการสะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโคราช ส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนในชุมชน ผ่านการเรียนรู้และการอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในรูปแบบที่สร้างสรรค์และยั่งยืน

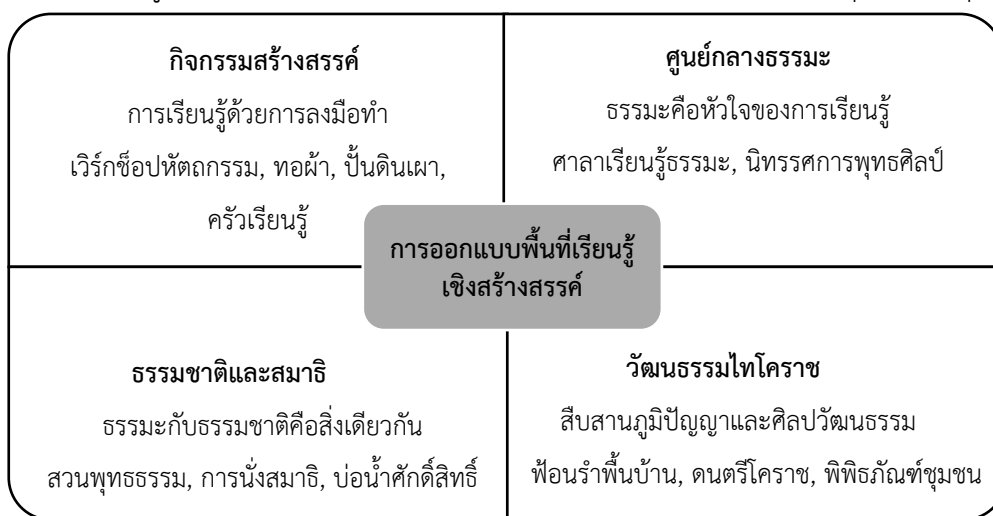
ภาพที่ 1 กระบวนการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช

จากภาพที่ 1 แสดงกระบวนการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์โคราชเริ่มจาก การสำรวจ ทรัพยากรวัฒนธรรม ผ่านการเดินสำรวจและการวาดแผนที่ชุมชนร่วมกับผู้นำท้องถิ่น เพื่อค้นหาคุณค่าของภูมิ ปัญญาและพื้นที่สำคัญทางวัฒนธรรมในชุมชน จากนั้นจึงมีการ ประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากร วัฒนธรรม เพื่อคัดเลือกสิ่งสมควรอนุรักษ์และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน ต่อมาชุมชนร่วมกัน ออกแบบ พื้นที่เรียนรู้ที่สะท้อนอัตลักษณ์ โดยผสมผสานหลักธรรมพุทธกับความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ที่มี ชีวิตและเข้าถึงได้จริง กระบวนการนี้ยังมุ่งเน้นการ ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เด็กและเยาวชน ผ่านกิจกรรมเชิง ปฏิบัติการ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าวัฒนธรรมของตนเอง สุดท้ายคือการ สร้างเวทีระดมสมองและ กลไกการจัดการโดยชุมชน เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาและดูแลทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ออกแบบและจัดการพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช พื้นที่เรียนรู้เชิง สร้างสรรค์วิถีพุทธในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทโคราช บ้านพรหมราช ตำบลตูม อำเภอบึงโขงพย่อง ได้รับการออกแบบ เพื่อส่งเสริมการผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนและพระพุทธศาสนา ด้วยการสร้างสรรค์กิจกรรมที่ สอดคล้องกับเอกลักษณ์ท้องถิ่น อันเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรม ประเพณี และหลักธรรมคำสอน ทางพระพุทธศาสนา แนวคิดการออกแบบพื้นที่มุ่งเน้นให้วิถีชีวิตของชาวไทโคราชเชื่อมโยงกับหลักธรรมใน พระพุทธศาสนา ผ่านการเล่าขานนิทานพื้นบ้านที่สะท้อนคตินิยมและการประยุกต์ใช้ธรรมะในชีวิตประจำวัน กิจกรรมการเรียนรู้ได้รับการออกแบบให้เน้นการลงมือทำจริง เช่น การทำสมาธิ การสร้างงานหัตถกรรมอย่าง เครื่องจักสาน และการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้าน ทั้งนี้ยังมีการจัดวางพื้นที่ให้มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองการใช้ งานในด้านต่างๆ เช่น การปฏิบัติธรรม การเรียนรู้ศิลปะ และกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ การ จัดสรรโครงสร้างพื้นที่พื้นที่นี้ถูกแบ่งออกเป็นสี่โซนหลัก ได้แก่ โซนศูนย์กลางธรรมะ โซนนี้ประกอบด้วยศาลา เรียนรู้ธรรมะซึ่งเป็นศาลาแบบเปิดโล่งที่ตกแต่งด้วยลวดลายพื้นบ้านไทโคราช ศาลานี้ใช้สำหรับการจัดกิจกรรมทาง ศาสนา การสอนธรรมะ และนิทรรศการศิลปะและประวัติศาสตร์พุทธศาสนา โดยแสดงข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนและ

วัดพรหมราช โชนวัฒนธรรมไทโคราช ลานกิจกรรมกลางแจ้งในโชนนี้ใช้สำหรับการจัดแสดงดนตรีพื้นบ้าน การฟ้อนรำแบบดั้งเดิม รวมถึงพิพิธภัณฑสถานชุมชนที่จัดแสดงงานหัตถกรรมและเครื่องใช้พื้นบ้าน โชนธรรมชาติ และสมาธิ สวนพุทธธรรมในโชนนี้เน้นการปลูกต้นไม้พื้นถิ่นเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวที่เขียวชอุ่มและเหมาะสำหรับการนั่งสมาธิ นอกจากนี้ยังมีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่สะท้อนถึงการพึ่งพาธรรมชาติในวิถีชีวิตดั้งเดิม โชนกิจกรรมสร้างสรรค์ โชนนี้มีกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น เวิร์กช็อปงานฝีมือ การทอผ้า การปั้นดินเผา และการทำบายศรี รวมถึงครัวเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้ทดลองทำอาหารพื้นเมือง กิจกรรมการเรียนรู้ในพื้นที่นี้ถูกออกแบบให้ครอบคลุมทั้งการปฏิบัติธรรม เช่น การนั่งสมาธิและฟังธรรมในบรรยากาศสวนธรรมชาติ การเรียนรู้ผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การร้องเพลงโคราชและการฟ้อนรำ และการฝึกทักษะผ่านการลงมือทำ เช่น การเรียนรู้การทอผ้าหรืองานจักสาน การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธนี้ เป็นการเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมุ่งหวังให้พื้นที่นี้เป็นต้นแบบของการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์โคราช

ภาพที่ 2 การออกแบบและจัดการพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช

จากภาพที่ 2 การออกแบบพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธแบ่งออกเป็น 4 โชนหลักที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมกับวิถีชีวิตประจำวันของชาวไทโคราช โดยเริ่มจาก โชนศูนย์กลางธรรมะ ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ทางพุทธศาสนา ใช้จัดกิจกรรมสอนธรรมะและนิทรรศการพุทธศิลป์เพื่อปลูกฝังคุณธรรมในชุมชน ถัดมาเป็น โชนวัฒนธรรมไทโคราช ที่มุ่งสืบสานภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการฟ้อนรำ ดนตรี และพิพิธภัณฑสถาน ส่วน โชนธรรมชาติและสมาธิ แสดงถึงความกลมกลืนของธรรมะกับธรรมชาติ ด้วยสวนพุทธธรรมและพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ สุดท้ายคือ โชนกิจกรรมสร้างสรรค์ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริง เช่น การทอผ้า ปั้นดินเผา และทำอาหารพื้นบ้าน เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเข้ากับการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า

3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช การสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรมเชิงพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช เปรียบเสมือนการถักทอสายใยแห่งความร่วมมือระหว่างหลายภาคส่วน ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และรักษามรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบที่มีความสร้างสรรค์ และมีรายละเอียดสำคัญ หน่วยงานภาครัฐเปรียบเสมือนเสาหลักที่สนับสนุนทรัพยากร ความรู้ และการกำหนดนโยบาย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมและการเรียนรู้ในชุมชน ผู้นำในพื้นที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานต่างๆ พวกเขาทำหน้าที่เป็น

ผู้นำทางความคิดและแรงบันดาลใจให้กับชาวบ้าน รวมถึงสนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มปราชญ์ชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ไทโคราช มีบทบาทเป็นหัวใจสำคัญในการถ่ายทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อดั้งเดิมไปยังคนรุ่นใหม่ พร้อมกับร่วมออกแบบกิจกรรมและสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตและบริบทท้องถิ่นพื้นที่การเรียนรู้ที่ได้รับการออกแบบนั้นถูกพัฒนาขึ้นโดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการดำเนินการ โดยเน้นให้พื้นที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรม เชิงพุทธ เช่น การจัดกิจกรรมการฟังธรรม ปฏิบัติธรรม และกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การร้องเพลงพื้นบ้านหรือการทำงานจักสาน การสร้างเครือข่ายในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมเชิงพุทธเท่านั้น แต่ยังช่วยพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถใช้ทรัพยากรและศักยภาพที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่า พร้อมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นใหม่ เห็นคุณค่าและร่วมกันสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปในอนาคตอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 3 เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช

จากภาพที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราชเกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคีหลายฝ่ายที่ทำงานสอดประสานกันอย่างเป็นระบบ โดย หน่วยงานภาครัฐ ทำหน้าที่สนับสนุนด้านนโยบาย งบประมาณ และองค์ความรู้ทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมและชุมชน ขณะที่ ผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างภาครัฐกับประชาชน กระตุ้นการมีส่วนร่วมและสร้างความเข้าใจร่วมกัน ด้าน วัดและพระสงฆ์ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางจิตใจ ถ่ายทอดหลักธรรมและจัดกิจกรรมเชิงพุทธเพื่อหล่อหลอมคุณธรรมในชุมชน ส่วน ประชาชนและปราชญ์ชุมชน เป็นผู้รักษาและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมร่วมออกแบบกิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิม ขณะที่ กลุ่มเยาวชนและองค์กรภาคีภายนอก เช่น มหาวิทยาลัย มีบทบาทในการเรียนรู้ นำเสนอแนวคิดใหม่ และสนับสนุนด้านวิจัยและฝึกอบรม เพื่อขับเคลื่อนการอนุรักษ์วัฒนธรรมเชิงพุทธ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช พบว่า กระบวนการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ วัด ชุมชน และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงการส่งต่อและธำรงรักษาวิถีชีวิตที่ผูกพันกับศาสนาพุทธ ศาสนาที่เป็นรากฐานสำคัญของสังคมชาวโคราช วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธนี้ไม่ได้จำกัดเพียงด้านความเชื่อ แต่ยังผสมผสานอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ความสัมพันธ์ในครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงการดำรงอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ผลของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมนี้ได้นำไปสู่แนวทางใหม่ ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนผ่านการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้กิจกรรมที่ดำเนินการมุ่งเน้นการออกแบบพื้นที่เรียนรู้ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์โคราช โดยใช้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่วัด ชุมชน และองค์กรพันธมิตร การสำรวจสภาพแวดล้อมและทรัพยากรวัฒนธรรมในพื้นที่ เช่น การเดินสำรวจ วาดแผนที่ชุมชนร่วมกับผู้นำท้องถิ่น การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรวัฒนธรรม โดยเน้นความโดดเด่นของอัตลักษณ์และศักยภาพในการพัฒนา การอนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรมเพื่อคงไว้ซึ่งคุณค่าทั้งทางกายภาพและนามธรรม การพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้เป็นสถานที่ที่สาธารณะสามารถใช้ประโยชน์ เช่น การสร้างแลนด์มาร์กในวัดหรือพื้นที่ท่องเที่ยว การเผยแพร่ข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชนผ่านสื่อหลากหลายช่องทาง การฟื้นฟูทรัพยากรทางวัฒนธรรมและกำหนดความหมายใหม่เพื่อสร้างพลังในการพัฒนาชุมชน การถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ การวางแผนปฏิบัติที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์และข้อตกลงในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม การสร้างกลไกการจัดการผ่านคณะกรรมการชุมชน เพื่อประสานงานและพัฒนาทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การกำหนดแนวทางการจัดการที่สอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายของชุมชน และการจัดเวทีระดมสมองเพื่อออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ และให้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนได้เสีย พื้นที่บ้านพรหมราช ตำบลตูม อำเภอปักธงชัย ถูกเลือกเป็นพื้นที่ต้นแบบในการพัฒนานี้ ด้วยความพร้อมของทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกฝ่าย การพัฒนาพื้นที่นี้มุ่งเน้นการสะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์โคราช ส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนในชุมชน ผ่านการเรียนรู้และการอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในรูปแบบที่สร้างสรรค์ และยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัย (เสถียร ฉันทะ, 2558) ได้วิจัยเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์สองฝั่งโขง : กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ขมุ ในแขวงบ่อแก้ว ประเทศลาว และขมุในจังหวัดเชียงราย ประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ขมุทั้งสองฝั่งโขงมีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเองในวิถีชีวิตประจำวันทั้งการแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ดนตรี ความเชื่อทางศาสนา ประเพณี พิธีกรรม และระบบการผลิตส่วนการปรับตัวทางวัฒนธรรมนั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองจากกระบวนการพัฒนาทั้งภาครัฐและบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาส่งผลกระทบต่อชุมชนขมุ ทำให้ชาวขมุมีการปรับตัวทางวัฒนธรรมทั้งในวิถีชีวิต ระบบการผลิตและการสร้างสัมพันธ์ภาพกับอำนาจรัฐโดยการใช้ประเพณีพิธีกรรมเป็นสื่อกลางเพื่อสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

2. ออกแบบและจัดการพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช พื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์โคราช บ้านพรหมราช ตำบลตูม อำเภอปักธงชัย ได้รับการออกแบบเพื่อส่งเสริมการผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนและพระพุทธศาสนา ด้วยการสร้างสรรค์กิจกรรมที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์ท้องถิ่น อันเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรม ประเพณี และหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา แนวคิดการออกแบบพื้นที่มุ่งเน้นให้วิถีชีวิตของชาวโคราชเชื่อมโยงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ผ่านการเล่าขานนิทานพื้นบ้านที่สะท้อนคตินิยมและการประยุกต์ใช้ธรรมะในชีวิตประจำวัน กิจกรรมการเรียนรู้ได้รับการออกแบบให้เน้นการลงมือทำจริง เช่น การทำสมาธิ การสร้างงานหัตถกรรมอย่างเครื่องจักสาน และการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้าน ทั้งนี้ยังมีการจัดวางพื้นที่ให้มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองการใช้งานในด้านต่างๆ เช่น การปฏิบัติธรรม การเรียนรู้ศิลปะ และกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ การ

จัดสรรโครงสร้างพื้นที่พื้นที่นี้ถูกแบ่งออกเป็นสี่โซนหลัก ได้แก่ โซนศูนย์กลางธรรมชาติ โซนนี้ประกอบด้วยศาลาเรียนรู้ธรรมชาติซึ่งเป็นศาลาแบบเปิดโล่งที่ตกแต่งด้วยลวดลายพื้นบ้านไทโคราช ศาลานี้ใช้สำหรับการจัดกิจกรรมทางศาสนา การสอนธรรมะ และนิทรรศการศิลปะและประวัติศาสตร์พุทธศาสนา โดยแสดงข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนและวัดพระมหาธาตุ โซนวัฒนธรรมไทโคราช ลานกิจกรรมกลางแจ้งในโซนนี้ใช้สำหรับการจัดแสดงดนตรีพื้นบ้าน การฟ้อนรำแบบดั้งเดิม รวมถึงพิพิธภัณฑ์ชุมชนยอมน้ำที่จัดแสดงงานหัตถกรรมและเครื่องใช้พื้นบ้าน โซนธรรมชาติและสมาธิ สวนพุทธธรรมในโซนนี้เน้นการปลูกต้นไม้พื้นถิ่นเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวที่เงียบสงบและเหมาะสำหรับการนั่งสมาธิ นอกจากนี้ยังมีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่สะท้อนถึงการพึ่งพาธรรมชาติในวิถีชีวิตดั้งเดิม โซนกิจกรรมสร้างสรรค์ โซนนี้มีกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น เวิร์กช็อปงานฝีมือ การทอผ้า การปั้นดินเผา และการทำบายศรี รวมถึงครัวเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้ทดลองทำอาหารพื้นเมือง กิจกรรมการเรียนรู้ในพื้นที่นี้ถูกออกแบบให้ครอบคลุมทั้งการปฏิบัติธรรม เช่น การนั่งสมาธิและฟังธรรมในบรรยากาศสวนธรรมชาติ การเรียนรู้ผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การร้องเพลงโคราชและการฟ้อนรำ และการฝึกทักษะผ่านการลงมือทำ เช่น การเรียนรู้การทอผ้าหรืองานจักสาน การออกแบบพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธนี้ เป็นการเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมุ่งหวังให้พื้นที่นี้เป็นต้นแบบของการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโคราช สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กรด เหล็กสมบูรณ์, 2562) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาการดูแลรักษาสุขภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ไทจีนในประเทศไทย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทจีนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในอาเซียนที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน เดิมมีถิ่นฐานพำนักอาศัยอยู่ในเมืองเชียงตุง หัวเมืองใหญ่ทางตะวันออกของที่ราบสูงฉาน ในช่วงระยะหลายร้อยปีที่ผ่านมามีการอพยพ เคลื่อนย้าย และตั้งถิ่นฐานเพื่อพำนักอยู่อาศัยอยู่กระจัดกระจายตามพื้นที่ในเมืองเล็กเมืองน้อย รวมไปถึงพื้นที่ของสิบสองพันนา โดยการตั้งถิ่นฐานปัจจุบันพบว่าอาศัยอยู่ในหลายพื้นที่ทั้งในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และในภาคเหนือของประเทศไทย เช่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย ในด้านภูมิปัญญาชาวไทจีนมีภูมิปัญญาด้านการดูแลรักษาสุขภาพที่น่าสนใจและน่าศึกษา เพราะใช้การรักษาแบบท้องถิ่นหรือแบบพื้นบ้าน ในลักษณะของการรักษาแบบองค์รวม โดยมีมุมมองต่อสุขภาพความเจ็บป่วยทางกายและทางจิตใจในลักษณะที่ไม่ได้แยกจากกัน ความเจ็บป่วยที่มีอาการต่างกันหรือเป็นโรคต่างกัน อาจจะมีสาเหตุเดียวกัน และมีวิธีการเยียวยารักษาแบบเดียวกัน โดยวิธีการเยียวยาความเจ็บป่วยอาจจะใช้มากกว่าหนึ่งวิธี การรักษาความเจ็บป่วยของชาวไทจีนจึงต้องอาศัยความรู้ที่หลากหลายและมีความสัมพันธ์กันทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคมวัฒนธรรม สภาพการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกปัจจุบันโดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการแพทย์สมัยใหม่ได้มีบทบาทมาช่วยเยียวยารักษาโรคร้ายไข้เจ็บ ส่งผลให้ภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสุขภาพดังกล่าว กำลังจะถูกกลืนเลือนและสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย วิถีความเป็นอยู่ของผู้คนในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพและการรักษาโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ ได้อย่างดี สามารถนำมาพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลภูมิปัญญาการดูแลรักษาสุขภาพ และเป็นแนวทางในการจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาการดูแลรักษาสุขภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ไทจีนในประเทศไทย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งจะนำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประยุกต์ใช้งานให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช การสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรมเชิงพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช เปรียบเสมือนการถักทอสายใยแห่งความร่วมมือระหว่างหลายภาคส่วน ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และรักษามรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบที่มีความสร้างสรรค์ และมีรายละเอียดสำคัญ หน่วยงานภาครัฐเปรียบเสมือนเสาหลักที่สนับสนุนทรัพยากร ความรู้ และการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมและการเรียนรู้ในชุมชน ผู้นำในพื้นที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการ

หมู่บ้าน มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ พวกเขาทำหน้าที่เป็นผู้นำทางความคิดและแรงบันดาลใจให้กับชาวบ้าน รวมถึงสนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มปราชญ์ชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ไทโคราช มีบทบาทเป็นหัวใจสำคัญในการถ่ายทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อดั้งเดิมไปยังคนรุ่นใหม่ พร้อมกับร่วมออกแบบกิจกรรมและสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตและบริบทท้องถิ่นพื้นที่การเรียนรู้ที่ได้รับการออกแบบนั้นถูกพัฒนาขึ้นโดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการดำเนินการ โดยเน้นให้พื้นที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเชิงพุทธ เช่น การจัดกิจกรรมการฟังธรรม ปฏิบัติธรรม และกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การร้องเพลงพื้นบ้านหรือการทำงานจักสาน การสร้างเครือข่ายในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมเชิงพุทธเท่านั้น แต่ยังช่วยพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถใช้ทรัพยากรและศักยภาพที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่า พร้อมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าและร่วมกันสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปในอนาคตอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วรากรณ์ พูลสวัสดิ์ และคณะ, 2565) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งในจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การสร้างเครือข่ายและแผนเชิงบูรณาการ ซึ่งมีองค์ประกอบ 8 ด้านได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ การทำงานของเครือข่ายที่ประสบผลสำเร็จ ต้องอาศัยผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกลเข้าใจศักยภาพของสมาชิก 2) ความร่วมมือระหว่างสมาชิกและกลุ่มเครือข่าย 3) การประสานงานของเครือข่าย 4) การติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่าย 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย 6) การเชื่อมโยงกิจกรรมแบบบูรณาการ 7) ภูมิปัญญา ส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาเครือข่ายให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ และ 8) อัตลักษณ์ ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งเป็นทุนทางสังคมของชาวลาวครั่ง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช เกิดจากการอพยพของผู้คนจากหลายกลุ่มชาติพันธุ์เข้าสู่พื้นที่โคราช ทำให้เกิดการผสมผสานกับชนพื้นถิ่นดั้งเดิมที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองการผสมผสานนี้ได้สร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สำคัญต่อสังคมท้องถิ่น การออกแบบและจัดการพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช บ้านพรหมราช ตำบลตูม อำเภอบึงโขงพยุง ได้รับการออกแบบเพื่อส่งเสริมการผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนและพระพุทธศาสนา ด้วยการสร้างสรรค์กิจกรรมที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์ท้องถิ่น อันเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรม ประเพณี และหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา กลุ่มชาติพันธุ์หลักที่ประกอบขึ้นเป็นสังคมโคราช ได้แก่ ไทยลาว ไทยเขมร ไทยโคราช และไทยกวยหรือส่วย แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น ผ้าทอพื้นบ้านที่แตกต่างกันไปตามท้องถิ่น การละเล่นพื้นบ้านและการแสดงที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษยังคงพบเห็นได้ในบางชุมชน ภาษาเป็นอีกหนึ่งอัตลักษณ์ที่แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ อาหารและการแต่งกายก็สะท้อนถึงรากเหง้าและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา ประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ แสดงถึงความศรัทธา ความเชื่อ และค่านิยมของชุมชน อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมดั้งเดิมบางส่วนได้เลือนหายไปตามกาลเวลา สาเหตุสำคัญคือการรับวัฒนธรรมจากภายนอกและความไม่ใส่ใจของคนรุ่นใหม่ ปัญหาที่ตามมาส่งผลต่อความมั่นคงทางภาษาและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช เปรียบเสมือนการถักทอสายใยแห่งความร่วมมือระหว่างหลายภาคส่วน ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และรักษามรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบที่มีความสร้างสรรค์ และมีรายละเอียดสำคัญ หน่วยงานภาครัฐเปรียบเสมือนเสาหลักที่สนับสนุนทรัพยากร ความรู้ และการกำหนดนโยบาย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมและการเรียนรู้ในชุมชนนอกจากนี้ยังมีผลกระทบในมิติทาง

การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สิ่งเหล่านี้คือความท้าทายสำคัญ แม้จะมีความพยายามอนุรักษ์และฟื้นฟูในบางระดับ แต่ก็ยังไม่เพียงพอ จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรยกระดับคุณภาพชีวิตและพัฒนาพื้นที่ชาติพันธุ์โคราชให้เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีพุทธต้นแบบ 2) ควรศึกษาประวัติศาสตร์และวิถีชีวิต รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อทางศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่โคราช เพื่อทำความเข้าใจบริบทชุมชนในเชิงลึก 3) ควรมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ผู้นำทางวัฒนธรรมและศาสนาร่วมออกแบบกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ได้แนวทางที่สอดคล้องกับความเชื่อและความต้องการของชุมชน และ 4) ควรทำวิจัยในเชิงปฏิบัติการการบูรณาการพุทธศาสนากับกิจกรรมสร้างสรรค์ ใช้หลักธรรม เช่น หลักอริยสัจ 4 และ ศีล 5 เป็นกรอบการจัดกิจกรรม เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับชีวิตประจำวันของชุมชนสร้างกิจกรรม เช่น การเล่าเรื่องเชิงศิลปะ (Storytelling) โดยใช้ตำนานท้องถิ่นหรือเรื่องราวในพระไตรปิฎก

เอกสารอ้างอิง

- กรด เหล็กสมบูรณ์. (2562). การศึกษาภูมิปัญญาการดูแลสุขภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ไทจีนในประเทศไทย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2542). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย.
- กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงานสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา. (2552). สัมมนาภาษาถิ่นภาษาไทย. คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและ จดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542. นครราชสีมา: วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา.
- จรุงศรี โพธิ์กลาง และคณะ. (2560). วัฒนธรรมท้องถิ่นในอุทยานธรณีโคราช. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- นฤมล ปิยวิทย์. (2550). ไทโคราช. ที่ระลึกในโอกาสเกษียณอายุราชการ 30 กันยายน 2550. นครราชสีมา: มิตรภาพการพิมพ์.
- รัตนา รุจิรกุล. (2553). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาโคราศศึกษา (Khorat Studies). นครราชสีมา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วรากรณ์ พูลสวัสดิ์ และคณะ. (2565). การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม. วารสาร มจร บาลีศึกษายุทธศาสตร์, 8(2), 108-118.
- สาขาวิชาสังคมศึกษา. (2560). เอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนครราชสีมา. (2562). รายงานการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนครราชสีมา.
- สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. (2561). ของดีโคราช เล่ม 1 สาขามนุษยศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพื่องฟ้าปรีติติง จำกัด.
- เสถียร ฉันทะ. (2558). กลุ่มชาติพันธุ์สองฝั่งโขง : กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ขมุ ในแขวงบ่อแก้ว ประเทศลาว และขมุในจังหวัดเชียงราย ประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการวิจัยวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดใน โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก*

UIDELINES FOR THE DEVELOPMENT AND PROMOTION OF CULTURAL TOURISM OF THE GROUP OF PROVINCES IN THE EASTERN ECONOMIC CORRIDOR DEVELOPMENT PROJECT

ศักดิ์ณรงค์ โสภณดิลก^{1*}, ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ²

Saknarong Sophondilok^{1*}, Nattawat Siripornwut²

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹The Degree of Doctor of Public Administration, Bangkokthonburi University, Thailand

²คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²Political Science, Bangkokthonburi University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Saknarong.sophondilok@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก 2) ศึกษาศักยภาพเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัด และ 3) หาแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัด เป็นซอฟต์แวร์ประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 ท่าน เป็น ตัวแทนผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 6 ท่าน ผู้นำชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 6 ท่าน ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในด้าน บุคลากรการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว การบริการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน 2) มีศักยภาพในการพัฒนาและส่งเสริมเป็นเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3) แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริม เป็นซอฟต์แวร์ประเทศไทย ได้แก่ 3.1) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม 3.2) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัด จัดตั้งศูนย์บริการและให้ข้อมูลการท่องเที่ยว ในทุกระดับ 3.3) การยกระดับวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น โดยการจัดกิจกรรมในลักษณะการร่วมกันเป็นเจ้าภาพ 3.4) การพัฒนาและปลูกจิตสำนึกการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบร่วมกันทุกภาคส่วน สร้างความตระหนัก และความเข้าใจถึงผลกระทบของการท่องเที่ยว 3.5) การพัฒนาให้เห็นถึงความแตกต่าง โดยการรวบรวม รวบรวม ร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม อัตลักษณ์ประจำถิ่น

คำสำคัญ: การพัฒนา, การส่งเสริม, การจัดการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

Abstract

This research aimed to 1) study the cultural tourism management of the group of provinces in the Eastern Economic Corridor development project, 2) study the potential of the cultural tourism cities of the group of provinces, and 3) find ways to develop and promote cultural tourism of the group of provinces as a soft power for Thai festivals and traditions. It was a qualitative research study. There were 23 key informants: 6 representatives of cultural tourism operators, 6 cultural tourism community leaders, 3 representatives of the Provincial Tourism and Sports Office, and 5 experts. The research was conducted through purposive selection and semi-structured interviews. In-depth interviews were conducted, and data were analyzed by content analysis. The research results found that 1) cultural tourism management included tourism personnel, tourism infrastructure, standardized tourism services, tourism activities, tourism environment, and community participation. 2) The area had the potential to be developed and promoted as a cultural tourism city. 3) Guidelines for cultural tourism development and promotion included: 3.1) Sustainable cultural tourism through the development and promotion of the diversity of nature, society, and culture. 3.2) Linking cultural tourism within provincial groups by establishing service centers and providing tourism information at all levels. 3.3) Upgrading the culture, environment, and economy of local communities by organizing joint hosting activities. 3.4) Developing and cultivating responsible tourism awareness among all sectors by creating awareness and understanding of the impacts of tourism. 3.5) Developing distinctiveness by collecting data, historical evidence, social and cultural traces, and local identities.

Keywords: Development, Promotion, Tourism Management, Cultural Tourism, Eastern Economic Corridor Development Project

บทนำ

การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีกิจกรรมเกิดขึ้นอย่างมากมายเพื่อส่งเสริมหรือเป็นทางเลือกเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางมาท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดประเภทของการท่องเที่ยวไว้หลากหลายประเภทแบ่งออกเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด น้ำตก ถ้ำ เกาะ แก่ง ต่าง ๆ แหล่งท่องเที่ยวดังที่กล่าวมานั้นสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สามารถเลือกกิจกรรมที่ชื่นชอบเป็นพิเศษตามที่สนใจ (สุกัญญา วงศ์เจริญชัยกุล, 2561) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีจุดมุ่งหมายให้มีความรู้ความภาคภูมิใจเกี่ยวกับลักษณะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและสถานที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม (นฤตล สวัสดิ์ศรี และมัลลีน ปูนอน, 2562) และในการศึกษาของ วรภพ วงศ์รอด โดย สินธุ์ สโรบล ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยว อาทิ โบราณวัตถุโบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์สถานที่สำคัญทางศาสนา งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ ดุริยางศิลป์ งานเทศกาลและประเพณีงานศิลปหัตถกรรม และสินค้าของที่ระลึก รวมถึงวิถีชีวิตและอภิปรัชญาของประชาชนในท้องถิ่น (สินธุ์ สโรบล, 2546) มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดทิศทางบนฐานความรู้สึกรักเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นต้น ทู่นหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และพัฒนาศักยภาพ

ของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถ การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน เน้นให้เกิดความยั่งยืน เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น และความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ โดยอาศัยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) องค์ประกอบด้านพื้นที่เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (identity or authentic or endemic or unique) 2) องค์ประกอบด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม 3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง 4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น และสีลาภรณ์ นาคทรพร กล่าวว่าการพัฒนาศักยภาพการจัดการชุมชน 3 ประการ องค์ประกอบด้วย 1) ฐานการเรียนรู้แหล่งของการเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวในครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชนและต่างชุมชน และสถาบันการเรียนรู้ของชุมชน 2) เนื้อหา/องค์ความรู้ของการเรียนรู้ชุมชนที่เกิดจากความต้องการและความจำเป็นของชุมชน และเป็นเนื้อหาในเชิงปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี 3) กิจกรรมการเรียนรู้มีหลากหลาย เช่น การสอน การสังเกต การอ่าน การฟัง การถาม การทดลองทำ การเลียนแบบ การคิดไตร่ตรอง การแลกเปลี่ยนฯ (สีลาภรณ์ นาคทรพร, 2538) กิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับเนื้อหาที่ไม่เหมือนกัน (วราภพ วงศ์รอด, 2557) ปัจจุบันสังคมไทยได้ตระหนักถึงการให้ความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรม เทศกาล และมรดกทางวัฒนธรรมมากขึ้น รวมถึงความตื่นตัวต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากนี้แล้วการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศและนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ได้แล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่คู่กับประเทศไทยต่อไป ท่ามกลางการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละท้องถิ่นที่รอคอย การพัฒนาขึ้นเป็นสินทรัพย์สร้างสรรค์ (Creative Asset) และต่อยอดให้เป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industry) ซึ่งหมายถึง กลุ่มการผลิตที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทาง ประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงการซื้อขายสินค้าที่ระลึกประเภทงานหัตถกรรมจากภูมิปัญญาของคนในประเทศ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2562)

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในลำดับแรก สำหรับการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การสร้างความตระหนัก และจิตสำนึกอย่างมีส่วนร่วม ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น เห็นคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และทรัพยากรในท้องถิ่น เพราะเป็นต้นทุนสำคัญในการพัฒนา ต่อยอดสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ความรู้จากสหวิทยาการ และความรู้สมัยใหม่ เข้ากับความรู้และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ดังนั้น การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงไม่สามารถพัฒนาขึ้นได้โดยปัจจัยภายในหรือศักยภาพที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว จำเป็นที่จะต้องเข้าใจสถานการณ์ภายนอก ที่เป็นทั้งโอกาส ผลกระทบ และภาวะคุกคามในการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถือเป็นแนวทางหรือทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ต่อยอด และเผยแพร่ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ นำไปสู่การสร้างมูลค่าและโอกาสทางเศรษฐกิจ รวมถึงกระบวนการทางสังคมและการเรียนรู้ทาง

วัฒนธรรมร่วมกัน โดยมีหลักการที่สำคัญ 7 ประการ ดังนี้ 1) เคารพในสิทธิและความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น 3. การสร้างสรรค์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน 4. การมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 5. ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และความตระหนัก 6. คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม 7. ยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น (วรพงศ์ ผูกภู และคณะ, 2564)

ปรากฏการณ์ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) นับว่าเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมอย่างมาก และเป็นเครื่องมือทางการตลาดในการผลักดันเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมบันเทิง และภาพยนตร์ ซึ่งเป็นอาศัยต้นทุนทางวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีให้เข้ามามีบทบาทสำคัญเพื่อสร้างสรรค์สินค้าและบริการให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ด้วยเหตุนี้รัฐบาลของประเทศไทยจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์แห่งชาติเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนโครงการ แผนงาน และมาตรการต่าง ๆ ประกอบด้วย 11 อุตสาหกรรม คือ อาหาร กีฬา เทศกาล การท่องเที่ยว ดนตรี หนังสือ ภาพยนตร์ เกมส์ ศิลปะ การออกแบบ และแฟชั่น มีเป้าหมายสำคัญคือ การนำอุตสาหกรรมซอฟต์พาวเวอร์ไทยสู่เวทีโลก (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2566) ซอฟต์พาวเวอร์ทางการตลาดการท่องเที่ยวเป็นแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่ นักท่องเที่ยว สินค้าทางวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภทได้ เช่น มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (เช่น วัด โบราณสถาน) และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (เช่น ประเพณี การแสดง พิธีกรรม) การพัฒนาสินค้า ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนและสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ได้อย่างยั่งยืน (นิธิกิตติกันต์ เหมสุวรรณ และคณะ, 2568) การส่งเสริมการจัดงานเทศกาลและงานประเพณีให้เป็นซอฟต์พาวเวอร์ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และสร้างตัวตนในระดับประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนซอฟต์พาวเวอร์ของประเทศไทยยังขาดนโยบายการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม ความเป็นเอกภาพ และไม่มีความต่อเนื่องในการดำเนินการ (ธัญญลักษณ์ รุ่งแสงจันทร์, 2566); (ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง, 2567)

ซึ่ง กลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วยจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง เป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมไม่แพ้จังหวัดอื่น มีมนต์เสน่ห์ที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ประกอบกับการมีภูมิประเทศที่มีพื้นที่ด้านหนึ่งเป็นภูเขาอีกด้านหนึ่งเป็นทะเล มีศักยภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ สามารถจัดท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบเพราะเป็นจังหวัดที่ติดกัน การคมนาคมสะดวกสบาย ท่องเที่ยวได้ครบ 3 จังหวัดในวันเดียว และส่งเสริมเป็นเป็นซอฟต์พาวเวอร์เทศกาล ประเพณีไทย แต่ส่วนใหญ่ยังขาดการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวขาดความประทับใจ จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ศึกษาการจัดการท่องเที่ยว ศึกษาศักยภาพเมืองการท่องเที่ยว และหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ทั้งนี้จะได้กำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเพื่อให้ความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

2. เพื่อศึกษาศักยภาพเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

3. หาแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัด เป็นซอฟต์แวร์ประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้การวิจัยมีสาระครอบคลุมครบถ้วน เหมาะสมสำหรับนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยหลักเกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้กำหนดคุณลักษณะให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของการวิจัย และการยินยอมให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย ได้เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 23 ท่าน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ตัวแทนผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 6 ท่าน (จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง จังหวัดละ 2 ท่าน) กลุ่มที่ 2 ตัวแทนผู้นำชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 6 ท่าน (จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง จังหวัดละ 2 ท่าน) กลุ่มที่ 3 ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง จำนวน 3 ท่าน (จังหวัดละ 1 ท่าน) กลุ่มที่ 4 ตัวแทนสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง จำนวน 3 ท่าน (จังหวัดละ 1 ท่าน) กลุ่มที่ 5 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 4 ท่าน, ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อใช้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้ ฉบับที่ 1 ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 1, กลุ่มที่ 2, กลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 4 จำนวน 18 ท่าน แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์แบบการเปิดกว้างในการตอบประเด็น ใน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) บุคลากรการท่องเที่ยว 2) โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว 3) การบริการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน 4) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 5) สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว และ 6) การมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนที่ 2 ศักยภาพเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์แบบการเปิดกว้างในการตอบประเด็น ใน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การเข้าถึง 2) สิ่งดึงดูดใจ 3) ความปลอดภัย 4) สิ่งอำนวยความสะดวก 5) ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ฉบับที่ 2 ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มที่ 5 กลุ่ม โดยนำผลที่ได้จากการพิจารณาและการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ในฉบับที่ 1 มาประกอบหัวข้อสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ทั้งนี้ ได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการและทฤษฎี ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้ 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 3) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 4) สร้าง

ร่างแบบสัมภาษณ์เครื่องมือ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุณนิพนธ์ 5) ปรับปรุงข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ครั้งสุดท้ายก่อนที่จะนำไปใช้ในการดำเนินการกระบวนการสัมภาษณ์จริง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้องสมบูรณ์อันมีผลต่อการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปใช้ในกระบวนการประมวลผลข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการเก็บข้อมูลในลักษณะ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหนังสือและเอกสารงานวิชาการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหนังสือ และสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียนทางวิชาการ บทความทางวิชาการ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในการนี้ ผู้วิจัยจะเลือกเฉพาะในส่วนที่เชื่อมโยงหรือที่มีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระและกรอบแนวคิดในการวิจัย และเป็นข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับบทสัมภาษณ์ 2) การสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้ทั้งการสัมภาษณ์ แบบกึ่งทางการ (Semi - Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Information Interview) ให้ผู้สัมภาษณ์ตอบตามกรอบแนวคิดการศึกษา และมีอิสระในการตอบ โดยข้อมูลที่ได้อาจจะเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ทั้งหมด ทำให้ทราบภาพสะท้อนข้อเท็จจริงตามกรอบแนวคิด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 23 คน เพื่อขอความร่วมมือประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนที่จะเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้ประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 23 คน อยู่เป็นระยะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้เตรียมการก่อนที่จะไปสัมภาษณ์จริง พร้อมกับการชี้แจงรายละเอียดเบื้องต้นในแบบ สัมภาษณ์และก่อนลงสนามในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เริ่มต้นด้วยการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ที่จะสัมภาษณ์ โดยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เตรียมและศึกษาวิธีใช้ เครื่องมือในการบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ 2) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์จะสนทนาร่วมกันกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง ในขณะที่สัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่า ข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้จะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ก็จะไม่บันทึกเสียงดังกล่าว 3) การสังเกต (Observation) ใช้การสังเกตแบบการบริหารจัดการและการสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อไม่เป็นการรบกวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และ (4) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูล จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษา เอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา 2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำ ข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้าง ข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็น ต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจน ก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ และได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อหา ความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี 3) การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นแรกได้ตรวจสอบว่าได้ ข้อมูล เพียงพอแล้วหรือยัง ข้อมูลนั้นได้ตอบปัญหาของการวิจัยแล้วหรือไม่ หากพบว่าได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกัน จะ ตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร ซึ่งได้เลือกวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการ ตรวจสอบ คือ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่มา ที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา ถ้า เวลาต่างกันข้อมูลที่รับจะเหมือนกันหรือไม่,

แหล่งสถานที่ ถ้าสถานที่ต่างกันข้อมูลที่ได้รับจะเหมือนกัน หรือไม่ และแหล่งบุคคล ถ้าบุคคลผู้ให้ ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมอยู่อีกหรือไม่ จากนั้นได้นำเสนอ เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 14 คนจาก 18 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ให้ข้อมูลตรงกัน มีรายละเอียดดังนี้ 1) บุคลากรการท่องเที่ยว มีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น โดยให้ความรู้ แนวคิดและวิธีปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบยั่งยืน เพื่อยกระดับการบริการการท่องเที่ยว มีการฝึกอบรมพัฒนามัคคุเทศก์ในท้องถิ่น มีการฝึกอบรมเยาวชนในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่มััคคุเทศก์บริการนักท่องเที่ยว มีเพิ่มพูนความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับเยาวชน มีนวัตกรรมชุมชนที่มีการรวบรวมและประเมินผลการดำเนินงานของชุมชนและสามารถส่งผ่านข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาเยี่ยมชมสินค้าและบริการจากชุมชนได้ มีเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสามารถในการจูงใจนักท่องเที่ยวให้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว และทำกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมกิจกรรมกับนักท่องเที่ยวในการทำหน้าที่เป็นมััคคุเทศก์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว มีการประสานงานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณสถานที่ท่องเที่ยว มีการจัดทำโครงการเพื่อของบประมาณจากแหล่งทุนอื่น ๆ ในจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยว หรือขอการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชนผู้มีบทบาทสำคัญในการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อนำมาเป็นทุนสนับสนุนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น ปัจจัยพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค 3) การบริการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน มีการจัดการเรื่องความสะอาด และสุขอนามัย ในการจัดการมาตรฐานการท่องเที่ยวมีกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาการบริการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของชุมชน มีการพัฒนาการบริการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน เช่น พัฒนาลิขสิทธิ์ชุมชนให้มีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว 4) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมรับรองนักท่องเที่ยวโดยเน้นการไม่ทำลาย และรบกวนธรรมชาติ มีการอนุรักษ์ประเพณีของชุมชนและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง และมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผลิตสินค้าและบริการ มีการนำโบราณสถานทางศาสนาใช้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว มีการนำประเพณีและวัฒนธรรมมาเป็นสินค้าท่องเที่ยว มีกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างความรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับคนในชุมชน ให้โอกาสคนในชุมชนเข้ามาขายของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน 5) สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว มีการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมอย่างพอดีและมีประสิทธิภาพ ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่นำมาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีแบบใหม่ให้การประโยชน์อย่างคุ้มค่าประหยัด และเหมาะสม นำรายได้จากการท่องเที่ยวมาพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว มีการปรับปรุงและเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และชุมชนท้องถิ่น และ 6) การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการบริหารจัดการในรูปของคณะกรรมการ ระดับตำบล ระดับชุมชน ร่วมกันพัฒนา โดยเลือกตั้งจากสมาชิกของชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในการวางแผนดำเนินงานตามแผน และติดตามผลการดำเนินงานโดยตลอด มีการรวมตัวของกลุ่มอาชีพเพื่อผลิตสินค้าต่าง ๆ เช่น ของฝาก ของที่ระลึก ทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการสืบสานฟื้นฟูประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนทำให้คนในชุมชนมีความภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้น

ศักยภาพเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 16 คนจาก 18 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 ให้ข้อมูลตรงกัน มีรายละเอียดดังนี้ 1) การเข้าถึง มีการจัดทำสื่อทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อสื่อความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเช่น ประวัติชุมชน สินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่สามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือนและสร้างความภาคภูมิใจให้แก่สมาชิกในชุมชนที่สามารถบอกต่อเรื่องราวของชุมชนตัวเองให้แก่บุคคลภายนอกได้รับรู้ การจองที่พัก และบริการต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร หรือกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถทำได้หลายช่องทาง ทั้งทางโทรศัพท์ หรือแพลตฟอร์มการท่องเที่ยว 2) สิ่งดึงดูดใจ วิธีการดำเนินชีวิตที่มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น อัตลักษณ์เป็นของดั้งเดิม มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เช่น สถานที่สำคัญทางศาสนาและประวัติศาสตร์ ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ค่านิยม วิธีการดำเนินชีวิต และของดั้งเดิม เช่น งานแสดงพื้นบ้าน อาหารท้องถิ่น ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ จุดดึงดูดคือวิถีที่เรียบง่ายและมีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีการจัดการข้อมูลทางมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว 3) ความปลอดภัย มีการประสานงานกับตำรวจเพื่อดูแลความปลอดภัยและการจราจรให้มีความคล่องตัว และจัดระบบการจราจร มีการจัดการและดูแลความปลอดภัย รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นในการเดินทางท่องเที่ยว มีการประสานการทำงานร่วมกัน มีการวางแผนการเตรียมรับมือในการจัดการภาวะวิกฤติเพื่อลดผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวและชุมชน มีศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวโดยให้ข้อมูลคำแนะนำ และการป้องกันภัยจากการท่องเที่ยว รับเรื่องร้องเรียนจากนักท่องเที่ยว มีการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยวในการรับผิดชอบด้านความปลอดภัย แก่นักท่องเที่ยวตลอดระยะเวลาในการเข้ามาท่องเที่ยว มีระบบสำหรับแจ้งข้อมูลเตือนภัยแก่นักท่องเที่ยว มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ 4) สิ่งอำนวยความสะดวก มีการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการอย่างเพียงพอต่อความต้องการ มีการจัดการทางด้านโครงสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของสถานที่ท่องเที่ยวและที่พัก ที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก มีป้ายสัญลักษณ์บอกทางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มีการจัดวางระบบเส้นทางเดินหลากหลายเพื่อขึ้นชมแหล่งท่องเที่ยว และการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยว มีการให้ความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยวก่อนการเดินทางท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และ 5) ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว มีหน่วยงานภาคเอกชนทั้งภาครัฐและเอกชน ได้เข้ามาส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวและจำนวนยานพาหนะที่ไปท่องเที่ยวในแหล่งโบราณสถานเพื่อป้องกันความเสียหาย และลดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม มีที่พักหลายรูปแบบ หลายราคา และมีจำนวนเพียงพอสำหรับไว้บริการนักท่องเที่ยว มีพื้นที่สำหรับจอดรถเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัด เป็นซอฟต์แวร์พาเวอร์เทศบาล ประเพณีไทย ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 4 คนจาก 5 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ให้ข้อมูลตรงกัน มีรายละเอียดดังนี้ 1) การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ควรจะมีการพัฒนาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม โดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยเพิ่มมูลค่าและมาตรฐานการให้บริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการท่องเที่ยวมากขึ้น หรือทำให้ประทับใจจนต้องกลับไปเที่ยวซ้ำอีก 2) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก จัดตั้งศูนย์บริการและให้ข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ในระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด โดยมีการประสานงานกันทั้งสามจังหวัด โดยให้มีข้อมูลชุดเดียวกันเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจใน

ข้อมูลที่ได้รับ และสามารถส่งต่อข้อมูลที่น่าเชื่อถือแก่นักท่องเที่ยวรายต่อไปได้ 3) การยกระดับวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ควรมีการจัดนิทรรศการ การจัดงานประเพณีและการจัดกิจกรรม พิเศษในลักษณะการร่วมกันเป็นเจ้าภาพทั้งสามจังหวัดเพื่อสร้างการรับรู้แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ ครอบคลุมและหลากหลายแก่นักท่องเที่ยว 4) การพัฒนาและปลูกจิตสำนึกการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบร่วมกัน ทุกภาคส่วน สร้างความตระหนักและความเข้าใจถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคม, วัฒนธรรม, เศรษฐกิจ, และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม และรักษาความ หลากหลาย สร้างประสบการณ์ที่สนุกสนานและเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับคนใน ท้องถิ่น เคารพต่อวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้อยู่ในท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน และ 5) การพัฒนาการ ท่องเที่ยวให้เห็นถึงความแตกต่างผ่านการนำเสนอเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของพื้นที่ควรมีการรวบรวมภาพถ่าย และข้อมูลเกี่ยวกับภาพชุมชน การรวบรวมร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ และภาพถ่ายกิจกรรม พิธีกรรมและสภาพความเป็นอยู่ โดยชูประเด็นอัตลักษณ์ประจำถิ่นที่สอดคล้อง กับบริบทชุมชน โดยให้เกิดความแตกต่างเพื่อสร้างทางเลือกให้นักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาค ตะวันออก ที่พบว่า มีการจัดการบุคลากรการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว การบริการท่องเที่ยวให้ได้ มาตรฐาน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้อาจ เนื่องจากกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม ในหมู่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะจังหวัดชลบุรี และการที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่นิยมและเติบโตอย่าง รวดเร็ว ประกอบกับอิทธิพลของโลกาภิวัตน์มีผลให้นักท่องเที่ยวนานาชาติมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป นักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชน ประเพณีขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน กลุ่ม จังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นทรัพยากรที่ สำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงมีการร่วมมือกันในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ ได้รับแรงดึงดูดหรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง เพื่อสังเกต เรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และ ตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชน สอดคล้องกับ ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ ที่ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน พบว่า จังหวัดน่านมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย อาทิโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถานศิลปะการแสดง ขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์ ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ผ้าทอลายโบราณและเครื่องเงิน นอกจากนี้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนในการจัดการ ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ สนับสนุนการพัฒนา สร้างมรดกคู่ท้องถิ่น สร้างความเข้าใจ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์, 2564) และยังสอดคล้องกับการศึกษา ของ Stratan et al. ที่ได้ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน สาธารณรัฐมอลโดวา พบว่ามีหลายปัจจัยที่ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การขาดการจัดการที่ดีทำให้ส่งผลกระทบด้านลบต่อ มรดกทางวัฒนธรรม และอีกปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้น ซึ่งข้อเสนอแนะจากการวิจัยคือต้องมีกระบวนการและ นวัตกรรมในการพัฒนา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น (Stratan A. et al., 2015)

ศักยภาพเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาค ตะวันออก ที่พบว่า กลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีศักยภาพในการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้อาจเนื่องจากมีความพร้อมในทุกด้านทั้งการเข้าถึง ที่มีการคมนาคมที่สะดวก สิ่งดึงดูด

ใจที่เป็นประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม ความปลอดภัยที่มีให้นักท่องเที่ยว หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างครบครัน อีกทั้งยังความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ในจำนวนมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย ที่ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่าเขตพื้นที่ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีศักยภาพของพื้นที่ในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจาก ชุมชนท่ามะโอ มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากชุมชนอื่น เช่น บ้านแสนรัก บ้านหลุยส์ วัดประตูป้อง อีกทั้งยังมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ เช่น การฟ้อนผีปู่ย่า ประเพณีตานข้าวหอมต้อ ประเพณีตานข้าวใหม่ ประเพณีตานเปรตพลี เป็นต้น (กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย, 2561) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ชิตาวีร์ สุขคร ที่ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยยังถือได้ว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย และต่อมุมมองการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมให้สืบทอดคงอยู่ในสังคมไทย โดยเป็นการพัฒนาอย่างควบคู่ที่ช่วยส่งเสริมการรักษาสมดุลขององค์ประกอบหรือทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดความยั่งยืน ทั้งจากความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้ที่สูงขึ้นให้กับชุมชนและประเทศไทย โดยการบริหารจัดการต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และควบคู่กับการสืบทอดวัฒนธรรมรวมถึงประเพณีวิถีชีวิตของท้องถิ่นตนเองให้คงอยู่ สอดรับตามแนวทางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ (ชิตาวีร์ สุขคร, 2562)

แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ที่พบว่า แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริม ประกอบด้วย การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก การยกระดับวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น พัฒนาและปลูกจิตสำนึกการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบร่วมกันทุกภาคส่วน และพัฒนาการท่องเที่ยวให้เห็นถึงความแตกต่างผ่านการนำเสนอเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่แรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน คือวิถีชีวิตที่แตกต่าง และวัฒนธรรม ดั้งเดิม โดยมีจุดดึงดูดคือวิถีที่เรียบง่ายและมีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีศักยภาพที่สามารถยกระดับให้สูงขึ้นได้ถ้ามีการจัดการในแนวทางที่เหมาะสม และการท่องเที่ยวให้ครบทั้งสามจังหวัดสามารถทำได้ภายในวันเดียว โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ ออฟไลน์ โดยการการจัดกิจกรรม จัดนิทรรศการ หรือจัดงานแสดงสินค้า ร่วมกันในกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และออนไลน์ โดยการจัดทำเว็บไซต์กลางกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สอดคล้องกับ อธิวิศน์ ห้วยหงษ์ทอง ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของชุมชนไทดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ชุมชนแห่งนี้มีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงควรมีการวางแผนทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยประเมินศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมที่มีความพร้อมในการนำมาจัดการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในบริเวณใกล้เคียงในลักษณะย่อยของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 3 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อธิวิศน์ ห้วยหงษ์ทอง, 2561) และสอดคล้องกับการศึกษาของ พรศิลป์ บัวงาม ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอนบ พิตำ ตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรมีการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ส่งเสริมการทำบัญชี 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี คือ ควรส่งเสริมความรู้ ทักษะในการสร้างอาชีพ และพัฒนาผลิตภัณฑ์

ชุมชนให้มีคุณภาพ เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิต 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน คือ จัดการข้อมูลทางมรดกวัฒนธรรมชุมชน พัฒนานักสื่อความหมายท้องถิ่น และยกระดับการจัดการทุนทางวัฒนธรรมตามรูปแบบ 5CM - MODEL 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน คือการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และสร้างความตระหนักรู้ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติผ่านการท่องเที่ยว และ 5) ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก อบรมให้ความรู้แก่ชุมชน ผู้ประกอบการ และการรักษาความปลอดภัยด้วยการทำป้ายสัญลักษณ์สื่อความหมาย หรือมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำจุดที่เสี่ยงอันตราย (พรศิลป์ บัวงาม, 2564) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ อรรถธรณ์ เหมือนภักตร์ และ ผกามาศ ชัยรัตน์ ที่ศึกษา กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง พบว่าเครื่องมือที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง มีความหลากหลาย อาทิ การจัดกิจกรรมพิเศษ (Special Event) การจัดนิทรรศการ (Exhibition) และการจัดงานแสดงสินค้า (Trade Show) เป็นต้น และกลยุทธ์ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง มีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การใช้สื่อโดยเจาะจง กลุ่มเป้าหมาย การใช้สื่อของหน่วยงานพันธมิตร การใช้สื่อสมัยใหม่ และกลยุทธ์การนำเสนอสารประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การนำเสนอข้อเท็จจริง การโฆษณาเพื่อประชาสัมพันธ์การสร้างสรรสำหรับกลุ่มเป้าหมาย การสร้างสัญลักษณ์หรือเอกลักษณ์ และการใช้ชื่อสถานที่เพื่อประชาสัมพันธ์ (อรรถธรณ์ เหมือนภักตร์ และผกามาศ ชัยรัตน์, 2565) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Pudaruth, S. K. ที่ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในสาธารณรัฐมอริเชียสว่ามีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแง่ของการแข่งขันและสร้างจุดดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว ทว่ายังไม่ค่อย มีความก้าวหน้าในการพัฒนาเท่าใดนักในด้านความหลากหลายของภาคส่วนต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว แม้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะช่วยให้มีการรวมกันของศิลปะ และวัฒนธรรมซึ่งเป็นข้อดีแต่ยังขาดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (Pudaruth, S. K., 2018)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนา ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีการจัดการบุคลากรการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว การบริการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน มีการร่วมมือกันในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่ได้รับแรงดลใจ หรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง เพื่อสังเกต เรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และตระหนักคุณค่า วัฒนธรรมของชุมชน ศักยภาพเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก กลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้อาจเนื่องจากมีความพร้อมในทุกด้านทั้งการเข้าถึง ที่มีการคมนาคมที่สะดวก สิ่งดึงดูดใจที่เป็นประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม ความปลอดภัยที่มีให้นักท่องเที่ยว หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดใน โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริม ประกอบด้วย การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัด ในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก การยกระดับวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของ ชุมชนท้องถิ่น พัฒนาและปลูกจิตสำนึกการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบร่วมกันทุกภาคส่วน และพัฒนาการท่องเที่ยวให้เห็นถึงความแตกต่างผ่านการนำเสนอเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของพื้นที่มีจุดดึงดูดคือวิถีที่เรียบง่ายและมีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีศักยภาพที่สามารถยกระดับให้สูงขึ้นได้ถ้ามีการจัดการในแนวทางที่เหมาะสม และการท่องเที่ยวให้ครบทั้งสามจังหวัดสามารถทำได้ภายในวันเดียว จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรมีนโยบายจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาและ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มจังหวัด ในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน และหน่วยงาน ภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเอกชน ได้แก่ เจ้าของกิจการโรงแรม ร้านจำหน่ายสินค้า ร้านอาหาร และภาคประชาชน 2) ควรมีการผสมผสานความร่วมมือในการจัดทำข้อตกลง แนวทางในการดำเนินงานตามนโยบาย กิจกรรม โครงการต่าง ๆ ร่วมกันตั้งแต่มุ่งเริ่มต้นดำเนินงานเพื่อที่เวลา ดำเนินการต่าง ๆ ไปแล้ว การดำเนินการนั้น ๆ เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อพื้นที่ 3) ควรจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในทุกระดับ เพื่อร่วมกันในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดหาผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิจัยด้านการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรม มาเป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก 4) ควรมีศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในเชิงลึก เพื่อหลีกเลี่ยงการต่อต้านในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 5) ควรศึกษาความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่อที่จะได้มีการจัดการให้เกิดความประทับใจต่อนักท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยว ที่ส่งผลให้เกิดมาเที่ยวซ้ำในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2568 จาก <http://lib.culture.go.th/library/multimedia/48819.pdf>
- กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย. (2561). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 12(28), 85-97.
- ชิตาวีร์ สุขคร. (2562). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย. วารสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน, 1(2), 1-7.
- ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง. (2567). การขับเคลื่อน Soft Power: อัตลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 11(5), 1921-1935.
- ธัญญลักษณ์ รุ่งแสงจันทร์. (2566). อำนาจอ่อนกับการพัฒนาสังคมไทย. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 31(1), 89-117.
- นฤตล สวัสดิ์ศรี และมัสลิน ปูนอน. (2562). ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคามเพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นิติกิตติกานต์ เหมสุวรรณ และคณะ. (2568). กลยุทธ์การส่งเสริมเทศกาลสงกรานต์เพื่อเป็นซอฟต์แวร์ทางการตลาดการท่องเที่ยวไทย. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 33(1), 70-84.
- พรศิลป์ บัวงาม. (2564). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐาน การท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(41), 230-241.
- วรพงศ์ ผูกภู และคณะ. (2564). หลักการและองค์ประกอบ ในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.randdcreation.com/content/6829/หลักการและองค์ประกอบ-ในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม>
- วรภพ วงศ์รอด. (2557). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 9(26), 13-28.
- ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์. (2564). แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่านในฐานะเมืองรอง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยพะเยา.

- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2566). Soft power เครื่องมือผลักดันเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไทย. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.cea.or.th/th/single-statistic/cea-soft-power>
- สินธุ์ สโรบล. (2546). การท่องเที่ยวโดยชุมชน : แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่: วนิดา เพรส; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สีลาภรณ์ นาคทรพร. (2538). ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท: ประสบการณ์จากนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุกัญญา วงศ์เจริญชัยกุล. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อริวิศน์ ห้วยหงษ์ทอง. (2561). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของชุมชนไทดำ ตำบลบ้านดอน อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์. วารสารวิจัยสังคม, 41(2), 141-176.
- อรรวรรณ เหมือนภักตร์ และผกา มาศ ชัยรัตน์. (2565). กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 14(1), 163-173.
- Pudaruth, S. K. (2018). Cultural tourism in Mauritius: From rhetoric to reality. *Global Journal of Human- Social Science: Sociology & Culture*, 18(3), 1-15.
- Stratan A. et al. (2015). Identifying cultural tourism potentials in Republic of Moldova through cultural consumption among tourists. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 188(2015), 116-121.

การพัฒนาบทบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติ ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา*

ROLE DEVELOPMENT OF THE THAI MILITARY IN CREATING NATIONAL SECURITY OF ARMED FORCES DEVELOPMENT COMMAND

พัชร พิพิธสุสนต์

Patcharee Pipithsuksunt

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

Corresponding author E-mail: tudtu.ss14@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา 2) วิเคราะห์หลักธรรมสำหรับพัฒนาบทบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา 3) แนวทางการพัฒนาบทบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ พระสงฆ์นักวิชาการ จำนวน 25 รูป/คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ยุกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้วยการปรับปรุงถนนลูกรังให้เป็นถนนลาดยาง และสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร สนับสนุนการผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรผ่านการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ และสนับสนุนการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน 2) หลักธรรมอุปทานิยธรรมพัฒนาบทบาทของกองทัพไทยสนับสนุนความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ได้ดำเนินการประชุมร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยทหารประชาชน และผู้นำชุมชนผ่านการรับฟังความคิดเห็นและการจัดทำร่วมกันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีและความไว้วางใจนำไปสู่การประสานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาชุมชนและความมั่นคงในระดับพื้นที่ 3) แนวทางการพัฒนาบทบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ได้ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบคิดหลัก มุ่งสร้างความมั่นคงทางอาหารและอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนผ่านการรวมกลุ่ม การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น การพึ่งพาตนเองอย่างมั่นคงส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง ลดความเปราะบาง และดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียง

คำสำคัญ: การพัฒนา, บทบาทของกองทัพไทย, ความมั่นคงแห่งชาติ, หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

Abstract

The objectives of this research article are : 1) Study the role of the Thai Armed Forces in supporting the national security work of the Armed Forces Development Command 2) Analyze the principles for developing the role of the Royal Thai Armed Forces to support the national security work of the Armed Forces Development Command 3) Presenting guidelines for

developing the role of the Royal Thai Armed Forces to support the national security work of the Armed Forces Development Command. Qualitative research methods There were 25 important interview informants or people. Data were collected using interviews. Data were analyzed by descriptive analysis. Data were analyzed by descriptive content analysis The research results found that 1) The role of the Royal Thai Armed Forces in supporting the national security work of the Armed Forces Development Command Raise the level of infrastructure by improving gravel roads into paved roads and creating water sources for agriculture to facilitate transportation and support agricultural production. In addition, we also promote the integration of farmers through large-scale farming. and support processing agricultural products to add value and generate income for the community, including raising hybrid beef cattle to create food security and increase income for farmers 2) The principle of Aparihaniyadhamma to develop the role of the Royal Thai Army in supporting national security of the army development command has been implemented. Community meetings have been held to foster cooperation among military units, citizens, and community leaders through listening to opinions and forming joint resolutions, resulting in good understanding and trust, leading to coordination for community development and local security. 3) The guidelines for developing the role of the Royal Thai Army in supporting national security of the army development command have been implemented using the Sufficiency Economy Philosophy as a core framework, aiming to create food and occupational security appropriate to the community context through group formation, utilization of local resources, and secure self-reliance, resulting in strong communities, reduced vulnerability, and self-sufficiency.

Keywords: Development, The Role of The Thai Military, National Security, Armed Forces Development Command

บทนำ

กองทัพไทย เป็นองค์กรของรัฐที่มีความสำคัญอย่างยิ่งกับประชาชนทุกคน โดยเฉพาะการรักษาอธิปไตย และดูแลด้านความมั่นคงในมิติต่าง ๆ ดังนั้น กองทัพไทยจึงต้องเป็นองค์กรที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นทั้งภายในองค์กร และความเชื่อมั่นต่อสาธารณชน ซึ่งความเชื่อมั่นภายในกองทัพไทยนั้น ถือเป็นพื้นฐานของอาชีพทหาร ความเชื่อมั่นระหว่างทหารด้วยกันเอง ความเชื่อมั่นระหว่างทหารและผู้นำ ความเชื่อมั่นระหว่างทหารและครอบครัว ความเชื่อมั่นระหว่างทหารและประชาชน ความเชื่อมั่นระหว่างทหารและข้าราชการพลเรือนในกองทัพล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงถึงผลลัพธ์ของการปฏิบัติหน้าที่ของทหารเพื่อที่จะรักษาและคงไว้ซึ่งความสัมพันธที่ดี อันประกอบไปด้วยความไว้วางใจและความเชื่อมั่นกับประชาชน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทหารอย่างมืออาชีพจะต้องแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่สำคัญหลายประการ เช่น สร้างความไว้วางใจ มีประสบการณ์เรื่องที่เกี่ยวข้อง มีการบริการที่ซื่อตรง ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ และมีความเป็นผู้นำ เป็นต้น ความเชื่อมั่นเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการบรรลุความสำเร็จทุกประการของ กองทัพไทย และเพื่อที่จะเสริมสร้างความไว้วางใจภายในกองทัพ การแสดงให้เห็นถึงความสามารถ มีคุณลักษณะและมีพันธะภาระในหน้าที่ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมวินัย ที่เป็นไปตามมาตรฐานจึงเป็นสิ่งจำเป็น ที่ผ่านมาประชาชนชาวไทยมีความมั่นใจในกองทัพและมีความคาดหวังที่จะเห็นกองทัพทำหน้าที่ในการปกป้องประเทศ พิทักษ์ไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติในฐานะเป็นทหารมืออาชีพ ตลอดจน มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ กองทัพจึงควรแสดงให้เห็นถึงความสามารถ การมีจริยธรรม

มีวินัย การมีความมุ่งมั่น มีพันธะภาระ ที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ประชาชนชาวไทยมีความเชื่อมั่นในทหารที่จะให้ปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องของการปกป้องประเทศ พิทักษ์ไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ในฐานะทหารมีอาชีพจึงเป็นหน้าที่ที่จะต้องบริการในเรื่องนี้ตลอดจนมีการสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้น (สถาบันพระปกเกล้า, 2564)

บทบาทของกองทัพอย่างเด่นชัดมากเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ ทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่นหรือชนบทที่ห่างไกล เพื่อเป็นการต่อต้านการขยายตัวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ด้วยการให้หน่วยทหารในรูปแบบของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ เพื่อเข้าไปช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่ตกเป็นเป้าหมายและกองทัพได้จัดตั้งกองพลพัฒนาขึ้นมาในแต่ละกองทัพภาคเพื่อรองรับภารกิจในการพัฒนาประเทศ กล่าวคือ กระทรวงกลาโหมมีการจัดโครงสร้างการบริหารออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) สำนักงานรัฐมนตรี 2) สำนักงานปลัดกระทรวง และ 3) กองทัพอากาศ จากการจัดโครงสร้างการบริหารของกระทรวงกลาโหม กองทัพไทยในฐานะที่เป็นหน่วยในสังกัดกระทรวงกลาโหมจึงได้มีการจัดโครงสร้างการบริหาร แบ่งออกเป็นส่วนต่าง ๆ ได้แก่ 1) กองบัญชาการกองทัพไทย 2) กองทัพบก 3) กองทัพเรือ 4) กองทัพอากาศ 5) ส่วนราชการอื่นตามที่กำหนดโดยอาศัยอำนาจตามพระราชกฤษฎีกา (พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551, 2551) แล้วหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เป็นหน่วยขึ้นตรงกองบัญชาการกองทัพไทยเดิมที่มีชื่อหน่วยว่า กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ หรือ กรป. กลางหากพิจารณาภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) มีหน้าที่หลักในการเสนอแนะนโยบาย วางแผน อำนวยการ ประสานงาน และดำเนินการพัฒนาประเทศเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง สนับสนุนภารกิจของรัฐ พัฒนาชาติ ปกป้องและแก้ไขภัยพิบัติ ช่วยเหลือประชาชน และปฏิบัติการกิจอื่น ๆ ตามมอบหมายภารกิจหลักของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนามุ่งเน้นไปที่ 4 ประเด็นยุทธศาสตร์: เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ พัฒนาศักยภาพคน ชุมชน พื้นที่ เพื่อสนับสนุนการป้องกันประเทศ สนับสนุนการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของชาติพัฒนาองค์กรแม่ข่ายบัญชาการทหารพัฒนาจะเป็นหน่วยทหาร แต่ภารกิจหลักมุ่งเน้นไปที่ "พลังอ่อน" (Soft Power) การมีทหารเข้ามาเกี่ยวข้องกับภารกิจต่าง ๆ ทั่วไป มักถูกมองว่าเป็นการใช้ "พลังแข็ง" (Hard Power) แต่หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาใช้ "พลังอ่อน" ผ่านภารกิจพัฒนาประเทศชาติ โดยใช้จิตวิทยาทางสังคม เข้าใจ เข้าถึง พัฒนาพื้นที่สร้างความกินดีอยู่ดีให้ประชาชน (ธนากร คงคำ และสุรพล ราชภัฏนทาร์ักษ์, 2566)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้แสดงบทบาทเชิงรุกในด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับมิติการพัฒนา เช่น โครงการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวชายแดน การสร้างระบบประปาและไฟฟ้าในพื้นที่ทุรกันดาร โครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้การพัฒนาชุมชนเป็นเครื่องมือ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือประชาชนในช่วงสถานการณ์ภัยพิบัติ ไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วม ดินถล่ม หรือภัย ภารกิจเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าหน่วยบัญชาการทหารพัฒนามีบทบาทเป็นกำลังสร้างสรรค์ที่เสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติในลักษณะที่บูรณาการทั้งด้านการป้องกันประเทศและการพัฒนาสังคมควบคู่กัน ท่ามกลางสถานการณ์ด้านสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคง อาจพบเห็นบทบาทเริ่มต้นของกองทัพไทยในด้านความมั่นคง นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ทหารเข้ามามีบทบาทสำคัญในการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กลุ่มทหารที่เน้นใช้ปัญญา ภูมิปัญญาในพื้นที่ชายแดนตามนโยบายรัฐ ปรับวิธีการเชิงใช้อำนาจตามกลไกของรัฐ การใช้ศาสตร์พระราชา และประสบการณ์ ทำให้เกิด รูปแบบการบริหารจัดการรัฐแนวใหม่ สู่สังคมสมัยใหม่ สังคมที่เน้นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนมูลค่าทางเศรษฐกิจ การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ภายใต้นโยบายประชารัฐของรัฐบาลปัจจุบัน สนองตอบความต้องการของประชาชนซึ่งเป็นเจ้านายของข้าราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฐานภาษีจากเม็ดเงินจำนวนมาก นโยบายสาธารณะที่รัฐรับใช้ประชาชนด้วยการบริหารจัดการ เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนทั้งคนเมืองและชนบทอย่างเท่าเทียมกัน (บุญทัน ดอกไธสง, 2553) ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงอำนาจรัฐ และตรวจสอบอำนาจรัฐควบคู่กับการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐ กลายเป็นกลไกย่อย ๆ ที่มีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล อำนาจที่

แท้จริงทุกระบบอยู่ภายใต้อำนาจความต้องการของประชาชน นโยบายประชารัฐของรัฐบาล หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ใช้ให้เป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาตั้งแต่จากระดับท้องถิ่นขึ้นมา โดยมุ่งเน้นให้มีความร่วมมือกันระหว่าง หน่วยงานภาครัฐ, เอกชน และประชาชน ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สร้างโอกาสสร้างอาชีพ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย โครงการประชารัฐทำให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และมีความยั่งยืน ซึ่งจะมีชุมชนเป็นตัวดำเนินการหลักในการขับเคลื่อน เพราะคนในท้องถิ่นเองนั้นย่อมรู้ว่าชุมชนของตนเองยังขาดอะไร และต้องการอะไร ทำให้ได้รับประโยชน์ตามความต้องการ และทั่วถึงในชุมชนชายแดน (สมศักดิ์ สุขวงศ์, 2564) การดำเนินการบูรณาการหลักอุปทานนิยม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่จะไม่ให้สังคม ชุมชน หรือหมู่คณะเสื่อมถอย แต่กลับจะทำให้เจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน มีทั้งหมด 7 ข้อ ได้แก่ ประชุมกันเนืองนิตย์ พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำ ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้แล้ว และไม่ล้มสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว เคารพนับถือผู้ใหญ่ในที่นั้น ไม่ข่มเหงผู้อื่น เคารพผู้อาวุโส คำนึงครองผู้ที่ควรอารักขา โดยเน้นการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน การตัดสินใจโดยฉันทามติ และการเคารพความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งทำให้ชุมชนชายแดนมีบทบาทเป็นแกนกลางในการพัฒนา เนื่องจากประชาชนยอมเข้าใจปัญหาและความต้องการของพื้นที่ตนเองได้ดีที่สุด ส่งผลให้การพัฒนามีความทั่วถึง มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (อง.สตตท. 23/21/21)

ด้วยเหตุของปัญหาหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาถึงแม้จะมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนงานด้านความมั่นคงและการพัฒนาประเทศ แต่ยังคงขาดการศึกษาที่เป็นระบบเกี่ยวกับประสิทธิภาพและขอบเขตของบทบาทดังกล่าวการดำเนินงานที่ผ่านมาแม้มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ต่อชุมชนและความมั่นคง แต่ยังคงประสบปัญหาด้านการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การสร้างการมีส่วนร่วม และการประเมินผลในระยะยาว ดังนั้นจึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องศึกษาการพัฒนาบทบาทของกองทัพไทยผ่านหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน เพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อวิเคราะห์หลักกรรมสำหรับพัฒนาบทบาทกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา สามารถนำไปจัดทำเป็นแนวทางสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
2. เพื่อวิเคราะห์หลักกรรมสำหรับพัฒนาบทบาทกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 7 คน กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชนในพื้นที่ จำนวน 16 คน กลุ่มที่ 3 พระสงฆ์นักวิชาการ จำนวน 2 รูป รวมจำนวน 25 รูป/คน โดยทำการคัดเลือกโดยใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์คัดเลือกดังนี้ กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 7 คน คัดเลือกจากผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่และมีหน้าที่ประสานงานหรือสนับสนุนภารกิจของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายความมั่นคงและการพัฒนาชุมชน กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชนในพื้นที่ จำนวน 16 คน คัดเลือกจากผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หรือผู้แทนองค์กรชุมชนที่มีบทบาทในการประสานความร่วมมือกับ

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา และสามารถสะท้อนความคิดเห็น ประสบการณ์ รวมถึงความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง กลุ่มที่ 3 พระสงฆ์นักวิชาการ จำนวน 2 รูป คัดเลือกจากพระสงฆ์ที่มีบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควบคู่กับการทำงานด้านสังคมและการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่มีความรู้เชิงวิชาการและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In- depth Interview) เป็นการพูดคุยโดยมีประเด็นการพัฒนabatบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ซึ่งลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นรูปแบบของการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมาย และผู้วิจัยสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมประกอบเนื้อหา โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์ สามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสมแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเพื่อสอบถามประเด็น การพัฒนabatบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการพูดคุย สนทนาเหมือนกับการพูดคุยสนทนาในชีวิตประจำวัน โดยผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นให้มากที่สุดและอาศัยประเด็นคำถามบางส่วนที่เกี่ยวข้อง มาเชื่อมโยงกับประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกจากกลุ่มเป้าหมาย โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์นั้นสามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสมแต่ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งการสัมภาษณ์ในรูปแบบนี้ทำให้บางครั้งผู้ถูกสัมภาษณ์ยังไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าการสนทนานั้นเป็นไปตามการสัมภาษณ์ การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ โดยทำการสัมภาษณ์ และพูดคุยตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้กว้าง ๆ พร้อมทำการจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยในการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการนั้นผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อแสดงต่อ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ พระสงฆ์นักวิชาการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า และนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์มาจัดหมวดหมู่ แยกประเด็น เปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการพิจารณาความสอดคล้องกับสถานการณ์พื้นที่ รวมทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อสรุป และนำเสนอข้อมูลโดยการเรียบเรียงเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ศึกษาบทบาทกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาด้านงานก่อสร้างเส้นทางคมนาคมโดยเริ่มจากหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน ปรับปรุงเส้นทางที่เป็นถนนลูกรังให้เป็นถนนลาดยาง เพิ่มปริมาณการใช้ถนนให้กว้างขึ้น สร้างถนนช่วยการเดินทางติดต่อชุมชนข้างเคียงให้ได้รับความสะดวกในการเดินทางและยังมีการดำเนินการจัดทำป้ายเตือนทางโค้ง ป้ายจราจร เพื่อลดและป้องกันอุบัติเหตุ ด้านงานจัดหาน้ำกินน้ำใช้ บทบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาด้านงานจัดหาน้ำกินน้ำใช้ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาสร้างความมั่นคงแห่งชาติด้วยการสร้างแหล่งน้ำใช้บริโภคและเพื่อทำการเกษตร จัดหาหรือพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อทำ

การเกษตรในช่วงฤดูแล้งปลูกพืชทั้งระยะสั้นและระยะยาว พัฒนาแหล่งน้ำร่วมโดยการขุดสระร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชนเพื่อรองรับการสร้างอาชีพ และแหล่งอาหารของประชาชน จัดหาหรือพัฒนาแหล่งน้ำลดปัญหาน้ำท่วมขังพื้นที่ทำการเกษตร สร้างแหล่งน้ำร่วมกับชุมชนสำหรับทำประปาหมู่บ้านแก้ปัญหาชะลอความรุนแรงการไหลของน้ำ รวมทั้งสร้างฝายน้ำล้นเพื่อเชื่อมเส้นทางจราจร ด้านงานพัฒนาช่วยเหลือประชาชน บทบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาด้านงานพัฒนาช่วยเหลือประชาชน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาจะเข้าไป **หน่วย**ทหารพัฒนาได้มุ่งมั่นพัฒนาศักยภาพชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ด้วยการส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย เช่น การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การเลี้ยงโคเนื้อ การเพาะเห็ด และการทอผ้า ทำให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้ชุมชนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมสนับสนุนให้กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนพัฒนาไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม โดยให้ความรู้ด้านการจัดการ การตลาด และการเงิน ทำให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนสามารถเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น และสร้างรายได้ให้กับสมาชิกอย่างยั่งยืน ด้านงานเกษตรผสมผสาน บทบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาด้านงานเกษตรผสมผสานหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาดำเนินโครงการเกษตรผสมผสานร่วมกับประชาชน สร้างระบบเส้นทางน้ำ ให้เข้าถึงไร่นา ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมนำทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่สร้างเป็นแหล่งทุนและเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตร ทำเกษตรแบบแปลงใหญ่สนับสนุนน้ำเพื่อการเกษตรทำให้ประชาชนเกิดการรวมกลุ่มและจัดการวางแผนทางการเกษตรอย่างเป็นระบบ อาศัยสร้างการมีส่วนร่วมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชนในการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดอาชีพ พึ่งพาตนเอง เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย

2. วิเคราะห์หลักธรรมในการพัฒนาการสร้างเสริมความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาสำหรับการประยุกต์หลักธรรมในการพัฒนาการสร้างเสริมความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา โดยใช้หลักการบริหารนิยธรรม 7 ดังนี้ 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ หน่วยทหารพัฒนาจัดประชุมร่วมกับประชาชนและผู้นำชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายระดมความคิดเห็น เสนอปัญหา และกำหนดแนวทางแก้ไข ทำให้เกิดความเข้าใจร่วม ความไว้วางใจ และความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม 2) พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม มุ่งเน้นให้การประชุมมีผู้เข้าร่วมครบองค์ประชุม เพื่อให้มติที่ออกมาเป็นที่ยอมรับ ลดโอกาสเกิดข้อพิพาทภายหลัง สร้างเอกภาพในการดำเนินงานและการประสานงานระหว่างหน่วยงาน 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติและไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติแล้ว ผู้เข้าร่วมประชุมทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มติที่เกิดขึ้นเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันของทุกฝ่าย สร้างความสมัครสมานสามัคคี และนำไปสู่การทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ ประธานการประชุมถูกคัดเลือกโดยสมาชิก และเป็นผู้แทนของกลุ่ม ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกและหน่วยทหารพัฒนา การยอมรับประธานช่วยให้การประชุมเป็นไปด้วยความสงบ และบรรลุเป้าหมายร่วมกัน 5) ไม่ข่มเหงผู้อื่น ใช้การประชุม ความร่วมมือ และการให้เหตุผลแทนการใช้อำนาจควบคุม เน้นการรับฟังความคิดเห็น การใช้ข้อมูล และคุณธรรมเป็นแนวทาง ส่งเสริมความสามัคคี ความปรองดอง และความไว้วางใจ 6) เคารพบูชาผู้อาวุโส ให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ของชุมชนและการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า สนับสนุนการพัฒนาทรัพยากร เช่น การจัดการน้ำ การพัฒนาที่ดิน และแหล่งเกษตรกรรม เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และการประสานงานระหว่างรัฐกับประชาชน 7) จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม ร่วมกันสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน น้ำกินน้ำใช้ และน้ำเพื่อการเกษตร ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงและพัฒนาอาชีพที่เหมาะสม จัดทำเวทีประชาชนเพื่อค้นหาความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ทำให้ชุมชนมีภูมิคุ้มกัน แข็งแรง และพึ่งพาตนเองได้ การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมทั้ง 7 ประการของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เป็นกลไก

สำคัญในการพัฒนาชุมชนและเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ โดยเน้นกระบวนการประชุมอย่างสม่ำเสมอและครบองค์ประชุม การตัดสินใจร่วมกันโดยมติที่ทุกฝ่ายยอมรับ การเคารพผู้นำและองค์ความรู้ของชุมชน ตลอดจนการใช้เหตุผลแทนการบังคับ และการร่วมกันสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หลักการดังกล่าวส่งผลให้เกิดความสามัคคี ความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการพึ่งพาตนเองของชุมชน

3. การพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน หน่วยงานได้สนับสนุนให้ประชาชนรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงสัตว์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการท่องเที่ยวเชิงชุมชน เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน นอกจากนี้ หน่วยทหารพัฒนายังส่งเสริมให้ประชาชนมีวินัยในการใช้จ่าย โดยจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านการเงิน การออม และการลงทุน เพื่อให้ประชาชนสามารถบริหารจัดการรายได้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ครอบครัวมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวผลสำเร็จของโครงการต่าง ๆ ที่หน่วยทหารพัฒนาได้ดำเนินการ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้านความมีเหตุผล หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้สร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดฝึกอบรมอาชีพ การส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร และการสนับสนุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน หน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและดำเนินโครงการต่าง ๆ โดยจัดเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของชาวบ้าน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาโครงการที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทำให้โครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงและเกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ หน่วยทหารพัฒนายังส่งเสริมให้ชุมชนนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน เช่น การนำพลังงานทดแทนมาใช้ การจัดการขยะมูลฝอย และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล ด้านการมีภูมิคุ้มกัน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้แก่ชุมชน โดยการส่งเสริมให้ประชาชนนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ การส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ การสร้างอาชีพเสริม และการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงทางอาหาร มีน้ำใช้เพียงพอ และมีรายได้ที่มั่นคง นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ผลจากการดำเนินงานดังกล่าว ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีสุขภาพแข็งแรง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ชุมชนมีความเข้มแข็ง และมีความยั่งยืนในระยะยาว

อภิปรายผล

1. บทบาทกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ด้านงานก่อสร้างเส้นทางคมนาคม หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้เข้ามาดำเนินการสร้างเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน ปรับปรุงเส้นทางที่เป็นถนนลูกรังให้เป็นถนนลาดยาง จัดทำป้ายเตือนทางโค้ง ป้ายจราจร ลดและป้องกันอุบัติเหตุ ด้านงานจัดหาน้ำกินน้ำใช้หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาสร้างความมั่นคงแห่งชาติด้วยการสร้างแหล่งน้ำใช้บริโภค และเพื่อทำการเกษตร พัฒนาแหล่งน้ำร่วมโดยการขุดสระร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชนเพื่อรองรับการสร้างอาชีพ และแหล่งอาหารของประชาชน สร้างแหล่งน้ำร่วมกับชุมชนสำหรับทำประปาหมู่บ้าน รวมทั้งสร้างฝายน้ำล้นเพื่อเชื่อมเส้นทางจราจร ด้านงานพัฒนาช่วยเหลือประชาชน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาจะเข้าไปส่งเสริมกลุ่มแปรรูปสร้างอาชีพในชุมชน ส่งเสริมกลุ่มการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ช่วยให้ประชาชนให้พึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รองรับความมั่นคงชุมชน มีอาหาร มีอาชีพ และมีรายได้ ด้านงานเกษตร

ผสมผสาน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาดำเนินโครงการเกษตรผสมผสานร่วมกับประชาชน สร้างระบบเส้นทางน้ำให้เข้าถึงไร่นา สร้างเป็นแหล่งทุนและเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตร สร้างการมีส่วนร่วมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชนในส่งเสริมการดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดอาชีพ พึ่งพาตนเอง เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย สอดคล้องกับ กิตติพิงค์ กาญจนาคม ที่สรุปว่า การกิจของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาโดยกำหนดภารกิจดังนี้ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลชุมชนพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของประเทศให้มีความพร้อมต่อการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การพัฒนาพื้นที่เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร น้ำ และพลังงานรวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด การพัฒนาพื้นที่ขอบชายแดนของประเทศและประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสนับสนุนเกื้อกูลและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทั้งในและนอกประเทศ (กิตติพิงค์ กาญจนาคม, 2560) และสอดคล้องกับ ธวัชชัย ดะนุติษฐ์ ที่สรุปว่า แนวทางการพัฒนาโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปิงของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ควรปรับปรุงให้ชุดปฏิบัติการ มีชุดมวลชนสัมพันธ์ และให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมด้วย การปฏิบัติงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาควรสนับสนุนตามลักษณะปัญหาได้แก่ปัญหาการขาดแคลนน้ำปัญหาอุทกภัย และปัญหาคุณภาพน้ำ โดยกำหนด ข้อเน้นย้ำและเงื่อนไข ให้ชัดเจนโดยเฉพาะเน้นในการสร้างมวลชน การจัดทำโครงการให้หน่วยนำเสนอข้อมูลแหล่งน้ำและเสนอแนวความคิดในการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบเพื่อให้ราษฎรมีน้ำกินน้ำใช้ และการป้องกันน้ำท่วมเน้นในการตรวจสอบโครงการได้อย่างโปร่งใส (ธวัชชัย ดะนุติษฐ์, 2561)

2. วิเคราะห์หลักธรรมสำหรับพัฒนาบทบาทกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการพัฒนาบทบาทกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ถือเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยสร้างความร่วมมือกับประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน ด้านแรก คือ การประชุมอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้ประชาชน ผู้นำชุมชน และหน่วยทหารร่วมกันระดมความคิดเห็นแก้ไขปัญหา ด้านที่สอง การมีองค์ประชุมครบถ้วน สะท้อนถึงความพร้อมเพรียงและความรับผิดชอบร่วมกันก่อนดำเนินกิจกรรมหรือการลงมติด้านที่สาม การจัดทำมติร่วมกัน เป็นการรับฟังข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายและสรุปเป็นแนวปฏิบัติที่สร้างความสามัคคีในการทำงาน ด้านที่สี่ การให้การยอมรับประธาน โดยผู้แทนที่ได้รับเลือกจะมีบทบาทสำคัญในการประสานงานทั้งภายในและภายนอกกลุ่มเพื่อสนับสนุนโครงการ ด้านที่ห้า การไม่ใช้กำลังควบคุม แต่ใช้หลักคุณธรรมและการรับฟังความคิดเห็นเพื่อสร้างความสามัคคีและปรองดอง ด้านที่หก การให้ความเคารพต่อองค์ความรู้ สถานที่ และทรัพยากร โดยเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำหรือโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสุดท้าย การให้ความร่วมมือสร้างภูมิคุ้มกันในชุมชน ผ่านการส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอาชีพ เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง ทั้งหมดนี้ช่วยให้งานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนามีความยั่งยืน โปร่งใส และเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความมั่นคงของชาติ สอดคล้องกับ ภาส ภาสสัทธา ที่สรุปว่า การนำหลักธรรมอปริหานิยธรรม 7 กับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน คือ 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ลบล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชุมชน (ชาววัชชี) เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง 5) บรรดากุลสตรี กุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออุดคร่าชื่นใจ 6) เคารพสักการบูชาเจดีย์ 7) จัดให้ความอารักขา คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย เพื่อให้เกิดแนวทางอันดีงาม ในการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากร (ภาส ภาสสัทธา, 2558) และสอดคล้องกับ พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุมะโธ) ที่สรุปว่า รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอปริหานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 มีการส่งเสริมให้มีความเข้มงวดกวดขันในพระวินัย ตลอดทั้งกฎ ระเบียบและกฎหมายบ้านเมืองที่เกี่ยวข้อง โดยให้ยึดปฏิบัติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

หากเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ก็ให้มีการผ่อนผันอนุโลม อาศัยหลักอปริหานิยธรรม และพระวินัยเป็นที่ตั้ง มิให้มีการตัดสินด้วยอำนาจแห่งอคติ แต่ให้คำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสมตามพระพุทธานุญาตโดยใช้วิธีการ “เข้มงวดกวดขัน ผ่อนผัน และอนุโลม” ตามลำดับสถานการณ์ต่าง ๆ (พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุขเมธ), 2558)

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ ประชาชนพัฒนาต่อยอดการดำรงชีวิตให้เหมาะสม ซึ่งเราควรจะมีพอประมาณทั้งการหารายได้และใช้จ่าย ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรวมกลุ่มทำงานหารายได้ การใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเกินตัว และในขณะเดียวกัน ก็ใช้จ่ายในการดูแลตนเอง และครอบครัวอย่างเหมาะสม ด้านความมีเหตุผล ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จัดประชุมค้นหาความต้องการในชุมชน จัดทำแผนพัฒนาและจัดทำโครงการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ชุมชนสามารถดำรงชีวิตสนองตอบความต้องการ และการลงทุนของภาครัฐก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าทำให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้านการมีภูมิคุ้มกัน จัดโครงการสนับสนุนต่อยอด การดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเกิดเป็นภูมิคุ้มกันจากการมีอาหารมีน้ำใช้เพื่อการดำรงชีพ มีภูมิคุ้มกันจากการสร้างรายได้ การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร สิ่งเหล่านี้เป็นภูมิคุ้มกันที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของหน่วยทหารพัฒนาที่เข้ามาสนับสนุนให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีจนเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีสามารถสร้างรายได้และดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ กันต์ อินทวงศ์ ที่สรุปว่า การพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และการรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้อง โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของการวิจัยในครั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงที่ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีและการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ประชาชนและสังคมโดยรวม (กันต์ อินทวงศ์, 2556) และสอดคล้องกับ วิทยา จันทร์แดง ที่สรุปว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชน การประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรในชุมชน และการพัฒนาองค์กรในชุมชน (วิทยา จันทร์แดง, 2556) และสอดคล้องกับ สุวกิจ ศรีปัดถา ที่สรุปว่า การประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน คือ ต้องให้ผู้ประกอบการเรียนรู้เข้าใจหลักการอย่างจริงจังและควรประกอบการโดยยึดหลักปฏิบัติคือต้องมีความรู้ ต้องมีคุณธรรมทำกิจการโดยมีเหตุผลพอประมาณและสามารถคุ้มกันตนเองได้ชุมชนเองได้ให้ยืนบนขาตนเองได้ (สุวกิจ ศรีปัดถา, 2559) และยังสอดคล้องกับ สุวรร พัฒนธีรวงศ์ ที่สรุปว่า การนำหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน ไปปรับใช้กับการพัฒนาอาชีพ การจัดการน้ำ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถช่วยให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น และสร้างความร่วมมือระหว่างทหารกับประชาชนอย่างยั่งยืน (สุวรร พัฒนธีรวงศ์, 2562)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการพัฒนาบทบาทของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา โดยการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้วยการปรับปรุงถนนลูกรังให้เป็นถนนลาดยาง และสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร สนับสนุนการผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรผ่านการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ และสนับสนุนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน อีกทั้งยังเป็นการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มโอกาสการเข้าถึงตลาดของเกษตรกร และเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นกับเศรษฐกิจมหภาค ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของกองทัพในการเป็นกลไกขับเคลื่อนความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ หลักธรรมอปริหานิยธรรมพัฒนาบทบาทของกองทัพไทยสนับสนุนความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ได้ดำเนินการประชุมร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยทหาร ประชาชน และผู้นำชุมชนผ่านการรับฟังความคิดเห็นและการจัดทำมติด่วนร่วมกัน ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีและความไว้วางใจนำไปสู่การ

ประสานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาชุมชนและความมั่นคงในระดับพื้นที่ การยึดหลักธรรมดังกล่าวยังช่วยเสริมสร้างความเป็นธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน รวมถึงทำให้การพัฒนาชุมชนมีทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการและคุณค่าของประชาชนในพื้นที่ แนวทางการพัฒนาบทบาทของทพทไทยเพื่อสนับสนุนงานความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบคิดหลัก มุ่งสร้างความมั่นคงทางอาหารและอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนผ่านการรวมกลุ่ม การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น การพึ่งพาตนเองอย่างมั่นคง ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง ลดความเปราะบาง และดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียง กระบวนการนี้ยังส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนและเพิ่มศักยภาพการจัดการตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความมั่นคงในระดับฐานราก ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ภาครัฐควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการบูรณาการระหว่างกองทัพ หน่วยงานราชการ และชุมชนท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในระดับพื้นที่ ผลักดันให้เกิดนโยบายด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเน้นการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาควรจัดการประชุมและเวทีประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ ควรพัฒนาศักยภาพกำลังพลด้านการทำงานร่วมกับชุมชน เช่น ทักษะการสื่อสาร การถ่ายทอดองค์ความรู้ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่อื่นที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น พื้นที่ชายแดนภาคเหนือหรือภาคใต้ เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

- กันต์ อินทวงศ์. (2556). การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของคนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- กิตติพงศ์ กาญจนาคม. (2560). แนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579). กรุงเทพมหานคร: การป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 59.
- ธนากร คงขำ และสุรพล ราชภัณฑารักษ์. (2566). บทบาทของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนากับความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564. วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์, 6(2), 214-242.
- ธวัชชัย ดะนุติษฐ์. (2561). แนวทางการพัฒนาโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปิงของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กรณีศึกษาแม่น้ำลี้และลำน้ำแม่ทา. กรุงเทพมหานคร: การป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 60.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2553). การจัดการองค์การ. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุเมโธ). (2558). รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอปริหานิยธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551. (2551). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 26ก หน้า 35 (1 กุมภาพันธ์ 2551).
- ภาส ภาสสิทธิ์. (2558). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใสในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- วิทยา จันทรแดง. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2564). การศึกษาของกองทัพรองรับศตวรรษที่ 21 ประเด็นความคาดหวังของสังคมและประชาชนต่อกองทัพไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้าร่วมกับศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

- สมศักดิ์ สุขวงศ์. (2564). กองทัพกับการพัฒนาประเทศ : บทเรียนจากหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. วารสารความมั่นคงศึกษา, 12(2), 45-62.
- สุวกร พัฒนธีรวงศ์. (2562). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาโครงการพัฒนาชุมชนของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. ลพบุรี: พัฒนาสาสน์.
- สุวกิจ ศรีปัดถา. (2559). การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*

BRAND IMAGE PERCEPTION IN THE PERSPECTIVE OF MARKETING MIX FACTOR (7Ps) OF CONSUMER IN BANGKOK

นัทศมพล มณฑณภักพงษ์*, พรสวรรค์ จันทน์สมวรกุล, ณรงค์ ไปวันเสาร์, บุษรา มัยอึ้ง

Natsamphon monthnapakpong*, Pronsawan Chansomworakun, Narong Phaiwansao, Budsara Muiing

นักวิชาการอิสระ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Independent Scholar, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: lodchongsiam2016@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร 2) เปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 7,885,490 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ได้มาจากเปิดตารางสำเร็จรูปของ ทาโรยามาเน่ ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเอฟ และค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) การรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้บริโภคมีการรับรู้ว่ามีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ด้านกระบวนการ มีการรับรู้ความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพของกระบวนการ ด้านผลิตภัณฑ์ มีการรับรู้ข้อมูลของสินค้าอย่างละเอียด ด้านบุคคล มีการรับรู้ในการให้คำแนะนำตามความสนใจของลูกค้าแต่ละราย ด้านการส่งเสริมการตลาด มีการรับรู้การรับประกันความพึงพอใจในสินค้า รับรู้ว่ามีส่งเสริมการขาย และด้านราคา รับรู้ว่าราคาสินค้ามีความคุ้มค่ากับปริมาณและคุณภาพของสินค้า และจำนวนเงินที่ได้จ่ายไปว่ามีความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน พบว่า ผู้บริโภคมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกปัจจัย

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การรับรู้, ภาพลักษณ์แบรนด์, ผู้บริโภค

Abstract

The research aimed to 1) study of brand image perception in the perspective of marketing mix factors (7Ps) of consumers in Bangkok. 2) Compare of brand image perception in the perspective of marketing mix factors by personal factors. This research was quantitative. The population used in this study was 7,885,490 people. A sample of 400 people was obtained from Taro Yamane's ready - made tables. The random sampling method was used. The tool used in this study was a questionnaire. The statistics used for data analysis included frequency,

percentage, mean, standard deviation, F - value, and t - value. The research results found that 1) Brand image perception in the overall marketing mix perspective were at a high level. When considering each aspect from most to least, it was found that in terms of distribution channels, consumers perceived that stores had a variety of distribution channels, both online and offline. In terms of process, consumers perceived the speed and efficiency of the process. In terms of product, consumers perceived detailed product information. In terms of people, they perceived that advice was tailored to each customer's interests. In terms of marketing promotion, they perceived product satisfaction guarantees and effective sales promotions. In terms of price, they perceived that the product price was worth the quantity and quality of the product and that the amount paid was worthwhile, at a high level. In terms of physical environment, the results were at a moderate level, respectively. 2) Comparing of brand image perception from the perspective of marketing mix factors classified by gender, age, status, education level, and average monthly income showed that consumers had similar opinions on all factors.

Keywords: Marketing Mix Factors, Perception, Brand Image, Consumer

บทนำ

สถานการณ์หลังการแพร่ระบาดของโควิดสายพันธุ์โอมิครอน มีผลกระทบกับการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ มีผลต่อการฟื้นตัวของภาคธุรกิจและกำลังซื้อของครัวเรือน สวนทางกับค่าครองชีพที่ปรับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ภาครัฐจะได้ทยอยออกมาตราการช่วยเหลือค่าครองชีพของผู้บริโภคบ้างแล้ว แต่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังมีความกังวลและได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ค่าครองชีพที่สูงขึ้น จากการสำรวจของศูนย์วิจัยกสิกรไทย พบว่า คนกรุงเทพฯ ที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด เมื่อเทียบกับกลุ่มรายได้อื่น ซึ่งราว 36% มองว่ามีค่าใช้จ่ายปรับเพิ่มขึ้นกว่า 20% เมื่อเทียบกับช่วงปลายปีก่อนที่จะมีการปรับขึ้นราคาสินค้าต่าง ๆ ขณะที่คนกรุงเทพฯ ที่มีรายได้ปานกลางถึงสูง จะได้รับผลกระทบที่น้อยกว่าโดยเปรียบเทียบ และคนกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ยังคงมองว่าสถานการณ์ค่าครองชีพที่ปรับสูงขึ้น น่าจะยังไม่คลี่คลายในระยะสั้น ทำให้คนกรุงเทพฯ เปลี่ยนไปซื้อสินค้าที่ใช้ทดแทนกันได้ ในราคาที่ถูกลง ในระยะสั้นคนกรุงเทพฯ วางแผนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค โดยจะเลือกใช้จ่ายเฉพาะที่จำเป็น ลดหรือชะลอการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยและสินค้าคงทน รวมไปถึงลดกิจกรรมสังสรรค์ ขณะที่ในส่วนของภาคเอกชน ผู้บริโภคต้องการให้ผู้ประกอบการชะลอการปรับขึ้นราคาสินค้า หรือลดปริมาณสินค้า (Resize) แทนการปรับขึ้นราคาหากจำเป็น และเพิ่มการจัดโปรโมชั่นกิจกรรมลดราคาสินค้าให้ถี่ขึ้น โดยเฉพาะสินค้าจำเป็น เช่น อาหารปรุงสำเร็จ ของใช้ส่วนตัว เป็นต้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565)

ในโลกยุคดิจิทัลที่มีการแข่งขันที่สูงมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ละแบรนด์ต้องคิดกลยุทธ์วางแผนที่จะทำให้ผู้บริโภคกลายเป็นลูกค้าที่จงรักภักดีต่อแบรนด์ ภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ เป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดตำแหน่งทางการตลาด เพราะภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่สามารถสร้างขึ้นได้เพื่อส่งต่อให้ผู้บริโภคได้รับคุณค่าทางจิตใจจากผลิตภัณฑ์นั้น โดยเป็นสิ่งที่ไม่ต้องมีตัวตนชัดเจน หากสามารถสร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้มีจุดเด่นที่ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย จะสามารถแย่งชิงตำแหน่งทางการตลาดจากคู่แข่งได้ (วิทวัส รุ่งเรืองผล, 2562) ภาพลักษณ์คือสัญลักษณ์ที่ถูกใช้เป็นตัวแทนของตราสินค้าที่นอกเหนือจากลักษณะทางกายภาพ เป็นค่านิยมทางสังคม ทำให้สินค้าเป็นเหมือนสัญลักษณ์ที่ผู้บริโภคใช้เพื่อยืนยันถึงภาพลักษณ์ของตนเอง ภาพลักษณ์ของสินค้าที่มีความหมายเชิงส่วนตัวและสังคม ถูกเก็บไว้ในความทรงจำของผู้บริโภค ทำให้มีความแตกต่างจากคู่แข่ง และสินค้าประเภทเดียวกันนั้น สามารถใช้สร้างความแตกต่างได้เมื่อ

สื่อสารออกไปจากผู้บริโภคได้ (Dobni, D. & Zinkhan, G. M., 1990) ภาพลักษณ์มีความสำคัญต่อหน่วยงานและองค์การเป็นอย่างมาก เพราะภาพลักษณ์องค์เป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและการยอมรับของบุคคลจากภายในและนอกองค์การ (มนสิข สิริสมบุญ และคณะ, 2563) ภาพลักษณ์มีความสำคัญกับสินค้า สามารถสร้างการจดจำที่ดีหรือไม่ดีให้กับผู้บริโภค อาจจะได้รับรู้มาจากการประสบการณ์ใช้สินค้า การได้ยินโฆษณา การพูดปากต่อปาก และอื่น ๆ ของภาพลักษณ์ตราสินค้านั้น ๆ ซึ่งองค์กรต่างก็ต้องสร้างภาพลักษณ์สินค้าในด้านบวก เพื่อสามารถสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่งได้ และการสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าที่จะประสบความสำเร็จนั้นจะต้องเป็นไปอย่างเที่ยงตรงที่องค์กรนั้นต้องการ (จิรัชยุตม์ เสริมชนะพัฒนกุล, 2559) ภาพลักษณ์ตราสินค้าคือ ตัวแทนของสินค้าที่สื่อสารไปถึงผู้บริโภค เพื่อทำให้เกิดความรู้สึก ความคิด ความเข้าใจ การสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ดี ช่วยสร้างความแตกต่างให้กับคู่แข่ง ที่ส่งผลไปสู่พฤติกรรมของผู้บริโภคต่อตราสินค้าได้ ทำให้ลูกค้าจดจำ รู้สึกคุ้นเคยกับตราสินค้า และป้องกันการปลอมแปลงและลอกเลียนแบบได้ ยังทำให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตราสินค้า (ดวงกมล ทับทิมหิน, 2565) วิธีการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องพยายามวิเคราะห์ กำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะกลยุทธ์การตลาดในการสร้างภาพลักษณ์ของธุรกิจ เป้าหมายก็เพื่อเพิ่มโอกาสขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้วยเครื่องมือการตลาด (ภารดี พึ่งสำราญ และคณะ, 2564) ภาพลักษณ์แบรนด์ เป็นภาพสะท้อน เป็นความรู้สึก และเป็นความผูกพันที่ผู้บริโภคมีต่อแบรนด์ ผ่านการรับรู้จากการที่แบรนด์สื่อสารออกมาในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ และภาพลักษณ์ของแบรนด์ยังส่งผลต่อคุณภาพ สินค้าหรือบริการ คุณค่า และประสบการณ์ที่แบรนด์สร้างให้กับผู้บริโภค ภาพลักษณ์ของแบรนด์ที่ดีจึงสามารถสร้างความจงรักภักดีให้เกิดขึ้นได้ การรับรู้ของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์นั้นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับภาพลักษณ์ของแบรนด์ ต่อให้เกิดข่าวไม่ดีแบรนด์ก็จะได้รับผลกระทบน้อย ภาพลักษณ์ของแบรนด์ที่แข็งแกร่งจะมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคที่มากขึ้น นั่นคือ เหตุผลที่ทำให้แบรนด์ระดับพรีเมียมอันดับต้น ๆ ในตลาดให้ความสำคัญในการสร้างแบรนด์ภาพลักษณ์ นอกจากนั้นยังสร้างให้เกิดความเชื่อมั่นและตอกย้ำว่าแบรนด์ ๆ นั้นจะมอบสิ่งที่ดีที่สุดให้แก่ผู้บริโภคทำให้ผู้บริโภคเกิดความจงรักภักดีต่อแบรนด์ (ฤดี เสริมชยุต, 2567)

จากการแข่งขันในตลาดที่รุนแรง ผู้ประกอบการต่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดใน การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้สินค้ามีความแตกต่างจากคู่แข่ง นอกจากมุ่งเน้นพัฒนาในด้านผลิตภัณฑ์แล้ว ในด้านราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการใช้กลยุทธ์ลดแลกแจกแถมนั้น ก็เป็นส่วนหนึ่งในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคแต่อาจจะไม่เพียงพอในการแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่น ๆ เพราะการที่จะเข้าไปอยู่ในใจของผู้บริโภคได้แทนการใช้การส่งเสริมการขายในด้านการลดราคาหรือใช้สงครามราคานั้น ภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะผู้บริโภคจะมีความรู้สึกที่ภาพลักษณ์ตราสินค้าตรงกับความต้องการของตนเอง ซึ่งภาพลักษณ์ตราสินค้าจะเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคนำมาเชื่อมโยงกับความทรงจำที่เคยได้รับรู้ และหากเป็นการเชื่อมโยงในทางที่ดีแล้วส่งผลต่อภาพลักษณ์ตราสินค้าในทางบวกจะช่วยเพิ่มคุณค่าตราสินค้าได้ ซึ่งภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นสิ่งที่จำเป็นและจะต้องอาศัยเครื่องมือส่วนประสมการตลาด เพื่อสร้างให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่ง (จันทร์จิรา นันตีสู้, 2561)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เพราะจะทำให้ทราบถึงปัจจัยการตลาดที่ทำให้เกิดการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ ซึ่งผู้ประกอบการสามารถนำมาเป็นกลยุทธ์ในการสร้างภาพลักษณ์แบรนด์ ทำให้ลูกค้าจดจำ เกิดความเชื่อมั่นความไว้วางใจ ทำให้มีความแตกต่างจากคู่แข่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เกี่ยวกับปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตในการวิจัย

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากไม่ทราบจำนวนผู้บริโภคที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปจนถึง 60 ปี ในการศึกษา จำนวน 7,885,490 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปจนถึง 60 ปีจำนวน 400 คน ได้มาจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของทาร์ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% (Yamane, T., 1973) ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ ในช่วงเวลา 1100 = 1300 บริเวณห้างสรรพสินค้าหรือสถานที่ผู้สัญจรไปมา

ด้านเนื้อหา เน้นศึกษาการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) “การรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)” คือ กระบวนการซึ่งแต่ละผู้บริโภคเลือกสรร จัดองค์ประกอบ และแปลความหมายสิ่งกระตุ้น ด้านความเชื่อมโยงของแบรนด์ตามคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ ตามคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ และตามทัศนคติที่มีต่อแบรนด์ (ฟิลลิปส์ อดันตันโซคตี, 2560) ซึ่งในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ส่วนประสมการตลาดประกอบด้วยทุกสิ่งทุกอย่างที่กิจการใช้เพื่อให้มีอิทธิพลโน้มน้าวความต้องการผลิตภัณฑ์ของกิจการ ส่วนประสมการตลาดแบ่งออกเป็นกลุ่ม ได้ 7 กลุ่ม ดังนี้ (Philip, K., 2003)

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้

2. ด้านราคา (Price) หมายถึง เป็นสิ่งกำหนดมูลค่าของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่แสดงค่าออกมาในรูปหน่วยเงินหรือหน่วยแลกเปลี่ยนอื่น ๆ

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง กระบวนการในการจัดการเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสิทธิในตัวผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง กิจกรรมทางการตลาดที่กระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนพฤติกรรม ทำการตัดสินใจซื้อหรือบริการด้วยรอบเวลาที่เร็วขึ้นด้วยปริมาณที่มากขึ้น

5. ด้านบุคคล (People) คือ การจัดการเกี่ยวกับคนหรือพนักงานที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กร เป็นผู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร

6. ด้านกระบวนการ (Process) หมายถึง กระบวนการในการให้บริการ กลยุทธ์เกี่ยวกับขั้นตอนการทำงาน

7. ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) หมายถึง การสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพให้กับลูกค้า โดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวม ทั้งทางด้านกายภาพและรูปแบบการให้บริการเพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า

2. เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ แบรินด์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 ข้อ ด้านราคา จำนวน 5 ข้อ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย จำนวน 5 ข้อ ด้านการส่งเสริมการตลาด จำนวน 5 ข้อ ด้านบุคคล จำนวน 5 ข้อ ด้านกระบวนการ จำนวน 5 ข้อด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งได้กำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม คือ 5 คะแนน มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด 4 คะแนน มีระดับความคิดเห็นมาก 3 คะแนน มีระดับความคิดเห็นปานกลาง 2 คะแนน มีระดับความคิดเห็นน้อย และ 1 คะแนน มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด โดยการหาค่าเฉลี่ยของคำตอบของแบบสอบถาม ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลแนวคิดจากตำรา เอกสาร อินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐาน ในการเลือกตัวแปรให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ และ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการ วิจัย และกำหนดขอบเขตของแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

4. ปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ เพื่อความสมบูรณ์ก่อนไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ที่ 95% โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ด้วยสูตรคำนวณของครอนบัก ซึ่งค่าอัลฟาที่ได้จะแสดงถึงระดับความคงที่ของแบบสอบถาม โดยจะมีค่าระหว่าง $0 \leq \alpha \leq 1$ ค่าที่ใกล้เคียง 1 มาก แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ยอมรับได้ ควรมีค่ามากกว่า 0.70 (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2561)

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองแล้วมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3. วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จาก 2 แหล่ง

2.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field data) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถาม ถึงหน่วยงานหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง และบันทึกข้อมูลโดยผู้วิจัย โดยสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ ตลาดนัดสวนจตุจักร ห้างสยามพารากอน ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ไอคอนสยาม และแพลทินัม แฟชั่น มอลล์ ที่ละ 80 คน (ในวันจันทร์ - ศุกร์ 40 คน และวันหยุดเสาร์ - อาทิตย์ 40 คน ช่วงเวลา 1100 - 1300)

2. เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างได้ครบตามจำนวนที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือน มิถุนายน ถึง เดือน กรกฎาคม 2568 รวม 2 เดือน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการจากแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS ดังนี้

3.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.2 ข้อมูลการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยการหาค่า t - test และ F - test (One - way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ผลการวิจัย

1. ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 63.50 มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.75 มีสถานภาพสมรส จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.25 คิดเป็นร้อยละ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75

2. ความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

การรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	3.69	.76	มาก
ด้านราคา (Price)	3.66	.83	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	3.82	.95	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	3.67	1.05	มาก
ด้านบุคคล (People)	3.68	.88	มาก
ด้านกระบวนการ (Process)	3.70	1.43	มาก
ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence)	3.18	.70	ปานกลาง
รวม	3.63	.85	มาก

จากตารางที่ 1 การรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) ผู้บริโภคมีการรับรู้ว่าร้านค้ามีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ทำให้มีความสะดวกของขั้นตอนการสั่งซื้อมาก ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) ผู้บริโภคมีการรับรู้ถึงความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพของกระบวนการ เช่น การบริการที่รวดเร็ว ความง่ายในการเข้าถึงและใช้งาน เช่น กระบวนการสั่งซื้อที่ซับซ้อนน้อยไม่ยุ่งยาก คุณภาพและความสม่ำเสมอของกระบวนการ เช่น บริการที่ได้มาตรฐานทุกครั้ง และมีการสื่อสารที่ชัดเจนระหว่างกาให้บริการ ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) ผู้บริโภคมีการรับรู้ข้อมูลของสินค้าอย่างละเอียด มีสินค้าให้เลือกหลากหลาย มีความทันสมัย ตลอดเวลา การบอกข้อมูลรายละเอียดของสินค้าอย่างครบถ้วน ด้านบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) ผู้บริโภคมีการรับรู้มีการให้คำแนะนำตามความสนใจของลูกค้าแต่ละราย ร้านค้ามีนโยบายในการจัดเก็บข้อมูลส่วนตัวของลูกค้าอย่างชัดเจน ไม่มีการนำข้อมูลส่วนตัว และบทสนทนาที่ทางร้านได้พูดคุยกับลูกค้ามาเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาต ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) ผู้บริโภคมีการรับรู้การรับประกันความพึงพอใจในสินค้า รับรู้ว่ามีส่งเสริมการขาย เช่น การแจกของแถมเมื่อซื้อครบตามยอดที่กำหนด และมีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย และผู้บริโภค เพื่อกระตุ้นความต้องการของลูกค้า ด้านราคา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) ผู้บริโภครับรู้ว่าร้านค้ามีความคุ้มค่ากับปริมาณและคุณภาพของสินค้า และรับรู้ประโยชน์ที่จะได้รับกับจำนวนเงินที่ได้จ่ายไปว่ามีความคุ้มค่า และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) ผู้บริโภคมีการรับรู้ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ และความรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อมและสังคมของผู้ประกอบการ ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนบุคคล	t	F	p - value
เพศ	1.145		.336
อายุ		.863	.506
สถานภาพ		.314	.904
ระดับการศึกษา		.953	.387
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		.533	.587

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน ความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน เพราะในการสื่อสารไปยังผู้บริโภคทำได้หลายช่องทางโดยเฉพาะสื่อโซเชียลต่าง ๆ และผู้บริโภคในปัจจุบันที่ก่อนจะทำการตัดสินใจซื้อสินค้าใดก็ตามจะมีการค้นหาข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนเพื่อเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้แก่ตนเอง ทำให้เกิดการรับรู้ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ของผู้บริโภค “การรับรู้ภาพลักษณ์ แบรนด์ในมุมมองปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)” ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลยุทธ์ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ผู้ประกอบการดำเนินการ ทำให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย ที่พบว่า ปัจจัยทางการตลาดของการบริโภคผลไม้พรีเมียม กรณีศึกษาผู้บริโภคใน อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยทางการตลาดพอสมควร (ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย, 2562) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า 1) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริโภคมีการรับรู้ว่ามีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ทำให้มีความสะดวกของขั้นตอนการสั่งซื้อมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริโภค ล้วนแล้วแต่ต้องการความสะดวกสบายในการซื้อสินค้า ทำให้ผู้บริโภคประหยัดเวลามากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ แคริน ริเกอ ที่พบว่า สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีการประสานข้อมูลการสั่งซื้อระหว่างลูกค้าและร้านค้าอย่างรวดเร็ว มีความพร้อมในการรับข้อมูลการสั่งซื้อตลอดเวลา 2) ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริโภคมีการรับรู้ความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพของกระบวนการ เช่น การบริการที่รวดเร็ว ความง่ายในการเข้าถึงและใช้งาน เช่น กระบวนการสั่งซื้อที่ซับซ้อนน้อยไม่ยุ่งยาก, คุณภาพและความสม่ำเสมอของกระบวนการ เช่น บริการที่ได้มาตรฐานทุกครั้ง และมีการสื่อสารที่ชัดเจนระหว่างการให้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ แคริน ริเกอ ที่พบว่า ด้านกระบวนการมีขั้นตอนการสั่งซื้อที่ง่าย ขั้นตอนการชำระเงินที่สะดวกรวดเร็ว มีระบบขนส่งที่น่าเชื่อถือ มีการประกันว่าสินค้าจะถึงมือลูกค้า (แคริน ริเกอ, 2561) 3) ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริโภคมีการรับรู้ข้อมูลของสินค้าอย่างละเอียด มีสินค้าให้เลือกหลากหลาย มีความทันสมัยตลอดเวลา การบอกข้อมูลรายละเอียดของสินค้าอย่างครบถ้วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย ที่พบว่า ผลไม้พรีเมียมเป็นผลไม้นำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งผลไม้ที่นำเข้าผู้ประกอบการหรือผู้จัดจำหน่ายจะต้องคัดสรรผลไม้ที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน สะอาด มีเครื่องหมายรับรองความปลอดภัย มีการระบุแหล่งที่มาหรือสถานที่ผลิตอย่างชัดเจน จึงทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้ตัดสินใจเลือกบริโภคผลไม้พรีเมียม (ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย, 2562) 4) ด้านบุคคล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริโภคมีการรับรู้ในการให้คำแนะนำตามความสนใจของลูกค้า แต่ละราย ร้านค้ามีนโยบายในการจัดเก็บข้อมูลส่วนตัวของลูกค้าอย่างชัดเจน ไม่มีการนำข้อมูลส่วนตัว และบทสนทนาที่ทางร้านได้พูดคุยกับลูกค้ามาเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลวิภา แซ่ฮ้อ ที่ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการสื่อสารทางการตลาดด้านการขายโดยบุคคล และด้านการตลาดทางตรง ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางแบรนด์มีสทินของกลุ่มสตรีเจเนอเรชันแซดในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล 5) ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริโภคมีการรับรู้การรับประกันความพึงพอใจในสินค้า รับรู้ว่าการส่งเสริมการขาย เช่น การแจกของแถมเมื่อซื้อครบตามยอดที่กำหนด และมีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย และผู้บริโภค เพื่อกระตุ้นความต้องการของลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลวิภา แซ่ฮ้อ ที่ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการสื่อสารทางการตลาดด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการส่งเสริมการขาย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางแบรนด์มีสทินของกลุ่มสตรีเจเนอเรชันแซดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ชลวิภา แซ่ฮ้อ, 2565) 6) ด้านราคา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริโภคทราบว่าราคาสินค้ามีความคุ้มค่ากับปริมาณและคุณภาพของสินค้า และรับรู้อัตราประโยชน์ที่จะได้รับกับจำนวนเงินที่ได้จ่ายไปว่ามีความคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ แคริน ริเกอ ที่พบว่า สินค้ามีการ แสดงราคาที่ชัดเจน สามารถระบุราคาที่ต้องการค้นหาได้ ราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า (แคริน ริเกอ, 2561) และ 7) ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริโภคมีการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมของผู้ประกอบการ ซึ่งทั้งหมดนี้มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และประสบการณ์ที่ดีของผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษ เดชพร ที่พบว่า ปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของอำพลทั้ง 3 ด้าน

ประกอบด้วย ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค และด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ส่งผลต่อการรับรู้ด้านการทำกิจกรรมทางสังคมเพื่อสิ่งแวดล้อมของธุรกิจ ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมทางสังคม การเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์กิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม และการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับสังคมสิ่งแวดล้อม (จักรกฤษ เดชพร, 2563)

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภค ที่พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน ความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการสื่อสารไปยังผู้บริโภคทำได้หลายช่องทางโดยเฉพาะโซเชียลต่าง ๆ และผู้บริโภคในปัจจุบันที่ก่อนจะทำการตัดสินใจซื้อสินค้าใดก็ตามจะมีการค้นหาข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนเพื่อเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้แก่ตนเอง ทำให้เกิดการรับรู้ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ประสิทธิ์ รัตนพันธ์ และ มณีรัตน์ รัตนพันธ์ ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลกับการรับรู้ภาพลักษณ์การค้าปลีกออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ ที่แตกต่างกันการรับรู้ไม่แตกต่างกัน แต่อาชีพ ที่แตกต่างกันมีการรับรู้ที่แตกต่างกัน (ประสิทธิ์ รัตนพันธ์ และมณีรัตน์ รัตนพันธ์, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์แบรนด์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก ฉะนั้นผู้ประกอบการควรมีนโยบายพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์ต่าง ๆ ทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ดีของผู้บริโภคสินค้า สามารถเข้าไปอยู่ในใจของผู้บริโภค โน้มน้าวให้เกิดพฤติกรรมในการเลือกใช้ตราสินค้า และสร้างความพึงพอใจ จนกระทั่งเกิดเป็นความภักดีต่อตราสินค้า สำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับช่องทางการจัดจำหน่าย ที่ทำให้ผู้บริโภครับรู้ในภาพลักษณ์แบรนด์ มากที่สุด แสดงว่าช่องทางการจัดจำหน่ายของแบรนด์ทำให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่ง ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในการดำเนินกลยุทธ์ช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจและเชื่อใจในภาพลักษณ์แบรนด์ มีความภักดีต่อแบรนด์ และในการวิจัยครั้งต่อไป เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครเท่านั้น ดังนั้นจึงควรทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากขึ้น และควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แคร์ริน ริเกอ. (2561). ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ในเขตเมืองพัทยา. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จักรกฤษ เดชพร. (2563). การรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในมุมมองของผู้บริโภค กรณีศึกษา บริษัท อ่าพลฟู้ดส์ โพรเซสซิง จำกัด. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมทางธุรกิจ แผน ก แบบ ก 2. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จันทร์จิรา นันตีสู้. (2561). อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้า. วารสารวิชาการ RMUTT Global Business and Economics Review, 13(2), 1-15.

- จิรัชยุตม์ เสริมธนะพัฒนกุล. (2559). การรับรู้ภาพลักษณ์ของตราสินค้าประเภทรถยนต์ กรณี ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเมอร์เซเดส-เบนซ์รุ่นซี-คลาส และบีเอ็มดับเบิลยูรุ่นซีรี่ 3. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลวิภา แซ่อ้อ. (2565). การสื่อสารทางการตลาดและการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางแบรนด์มีสทินของกลุ่มสตรีเจนเอเรชั่นแซดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *Journal of Digital Business and Social Sciences*, 9(2), 1-19.
- ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย. (2562). ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคผลไม้พรีเมียม กรณีศึกษาผู้บริโภคในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงกมล ทับทิมหิน. (2565). การสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้า ประสบการณ์ในตราสินค้า และการรับรู้คุณภาพสินค้าด้วย QR code บนฉลากสินค้าน้ำมันหล่อลื่นรถยนต์ ที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจในตราสินค้าและความภักดีในตราสินค้า. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ รัตนพันธ์ และมนิรัตน์ รัตนพันธ์. (2565). การเปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์การค้าปลีกออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 14(1), 1-16.
- พิลาสลักษณ์ อนันตธนโชคดี. (2560). การรับรู้ของลูกค้านำต่อภาพลักษณ์แบรนด์ดรีมมี แวลลีย์. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภารดี พิงสำราญ และคณะ. (2564). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดในการสร้างภาพลักษณ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจการค้าอัญมณีและเครื่องประดับจังหวัดจันทบุรี. *Journal of Business, Economics and Communications*, 16(3), 115-129.
- มนสิข สิริสมบุญ และคณะ. (2563). มโนทัศน์การสร้างภาพลักษณ์องค์การ. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ*, 15(1), 149-160.
- ฤดี เสริมชยุต. (2567). บทบาทของกลยุทธ์การตลาดสีเขียวต่อภาพลักษณ์แบรนด์. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 26(2), 235-243.
- วิทวัส รุ่งเรืองผล. (2562). หลักการตลาด. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: มาร์เก็ตติ้งมูฟ.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). วิจัยกสิกรฯ เผยคนกรุงปรับพฤติกรรมรับค่าครองชีพสูง เน้นรัฐแก้ปัญหาให้ตรงจุด. เรียกใช้เมื่อ 25 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.ryt9.com/s/iq03/3289902>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2567. เรียกใช้เมื่อ 25 มิถุนายน 2568 จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240826134805_34923.pdf
- Dobni, D. & Zinkhan, G. M. (1990). In search of brand image: A foundation analysis. *ACR North American: Advances*.
- Philip, K. (2003). *Marketing Management*. Edition: Pearson Education.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd ed). New York: Harper. and Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงาน
ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช*

THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL ADMINISTRATORS'
STRATEGIC LEADERSHIP AND TEACHERS' PERFORMANCE UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NAKHON SI THAMMARAT

วาสนา ชูน้อย^{1*}, ศิลป์ชัย สุวรรณมณี²

Wassana Chunoi^{1*}, Sinchai Suwanmanee²

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา สงขลา ประเทศไทย

¹Faculty of Education, Thaksin University, Songkhla, Thailand

²หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาเขตสงขลา สงขลา ประเทศไทย

²Master of Education (M.Ed.), Program in Educational Administration, Thaksin University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: 671997151@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช 2) การปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 จำนวน 341 คน จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดสถานศึกษา จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ .977 และแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครู มีค่าเท่ากับ .976 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.5860, S.D. = 0.4654) คือการเสริมสร้าง สนับสนุน และรักษาวัฒนธรรมองค์กร ขณะที่ด้านการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.5075, S.D. = 0.5528) 2) การปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการปฏิบัติงานครูมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.6994, S.D. = 0.3189) ส่วนด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.6365, S.D. = 0.3804) 3) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานของครู (r = 0.705**) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการศึกษาค้นครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการสร้างและธำรงรักษาวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง มีส่วนสำคัญในการยกระดับการปฏิบัติงานของครู และเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนากลยุทธ์ด้านภาวะผู้นำเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, ผู้บริหารสถานศึกษา, การปฏิบัติงานของครู, ความสัมพันธ์, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of this research were to: 1) examine the strategic leadership of school administrators under the Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office, 2) investigate the work performance of teachers under the same jurisdiction, and 3) analyze the relationship between the strategic leadership of school administrators and teachers' work performance. The sample consisted of 341 teachers in the academic year 2024, determined using Krejcie and Morgan's table, selected through stratified random sampling based on school size, and further chosen by simple random sampling. The research instruments were five-point Likert scale questionnaires, with reliability coefficients of 0.977 for strategic leadership and 0.976 for work performance. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient. The findings revealed that: 1) the overall level of school administrators' strategic leadership was rated at the highest level, with "strengthening, supporting, and maintaining organizational culture" receiving the highest mean score, while "ethical conduct" obtained the lowest; 2) teachers' overall work performance was also rated at the highest level, with "instructional practice" ranking highest and "relationship with parents and community" the lowest; and 3) there was a moderate positive correlation between administrators' strategic leadership and teachers' work performance ($r = 0.705^{**}$, $p < .01$). The study highlights the crucial role of strategic leadership, particularly in building and sustaining a strong organizational culture, in enhancing teachers' performance. The findings provide practical implications for school administrators to develop leadership strategies that foster sustainable educational effectiveness.

Keywords: Strategic Leadership, School Administrators, Teachers' Performance, Relationship, Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากการปฏิวัติดิจิทัล อุตสาหกรรม 4.0 และกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศและปัญญาประดิษฐ์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาเชิงซับซ้อน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเทศไทยจึงต้องเร่งพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อสร้าง "พลเมืองสมรรถนะสูง" ที่สามารถปรับตัวและแข่งขันในระดับนานาชาติได้ แนวโน้มดังกล่าวทำให้สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับโครงสร้างการจัดการเรียนรู้และบริหารจัดการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและยกระดับคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

เพื่อตอบสนองต่อกระแสโลกและความท้าทายในประเทศ รัฐบาลไทยได้กำหนดทิศทางการศึกษาในหลายระดับ นับตั้งแต่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่รับรองสิทธิในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง ไปจนถึง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม) ที่เน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนล่าสุด กระทรวงศึกษาธิการประกาศ นโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 และ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งมุ่ง "ยกระดับคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ และบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล" เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา (นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567, 2567) เอกสารนโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 4) ขององค์การสหประชาชาติ ที่เน้นการศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และทั่วถึงภายในปี

2573 ทำให้สถานศึกษาต้องปรับตัวทั้งด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการพัฒนาผู้บริหารให้มีศักยภาพในการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์และนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

ในบริบทโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มี ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ คือผู้ที่สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดทิศทางเชิงระบบ และบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก (Boal, K. B. & Hooijberg, R., 2001) งานวิจัยจำนวนมากชี้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ช่วยเพิ่มความผูกพันของครูและเสริมประสิทธิภาพการสอนของ Lashway, L. ในขณะที่ครูเป็นผู้ปฏิบัติงานหลักในการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ครูจึงต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารทั้งด้านวิสัยทัศน์ บรรยากาศการทำงาน และ การใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมการสอน (Lashway, L., 2002)

อย่างไรก็ตาม รายงานแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2567 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราชสะท้อนว่า การพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ยังเป็นประเด็นท้าทาย ส่งผลให้การบริหารงานบางโรงเรียนขาดความคล่องตัวและไม่สามารถสนับสนุนครูได้เต็มที่ ทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานครูลดลง (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช, 2567) ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบจากเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การกำหนดกลยุทธ์ 2) การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม 3) การกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ขององค์กร 4) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ให้สมดุล และ 5) การเสริมสร้าง สนับสนุน และรักษาวินัยองค์กร องค์ประกอบ กับการปฏิบัติงานครู ซึ่งได้จากการศึกษาตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่ครู 2) การจัดการเรียนรู้ และ 3) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารงานได้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,837 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 จำนวน 341 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา จากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ จำแนกเป็น เพศ อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วุฒิการศึกษา ขนาดของสถานศึกษาในสังกัดสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนค่า (Rating Scale) จำนวน 30 ข้อ จาก วริษา ฮวดศรี และคณะ, อติพงษ์ ฝะเตียงฉันท, วสันต์ พันธุ์ทอง ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดกลยุทธ์ 2) การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม 3) การกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ขององค์กร 4) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ให้สมดุล 5) การเสริมสร้าง สนับสนุน และรักษาวัฒนธรรมองค์กร ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ (วริษา ฮวดศรี และคณะ, 2564); (อติพงษ์ ฝะเตียงฉันท และนันทิยา น้อยจันทร์, 2565); (วสันต์ พันธุ์ทอง, 2567) ตามแนวคิดของ Likert จำนวน 30 ข้อ ธนพล สะพังเงิน, กนกวรรณ ปาระคะ, จิราพร จันทรคุ้ม ประกอบด้วยคำถาม 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การปฏิบัติหน้าที่ครู 2) การจัดการเรียนรู้ 3) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ทั้งนี้มีตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์ (IOC) พบว่ามีค่า IOC อยู่ 0.67 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ .977 และแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครู มีค่าเท่ากับ .976 ตามลำดับ (ธนพล สะพังเงิน, 2564); (กนกวรรณ ปาระคะ, 2566); (จิราพร โชติพานิช และจรัส อติวิทยาภรณ์, 2567)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยทักษิณ ถึงอาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราชและข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา เพื่อขอความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างการวิจัย
2. นำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย ถึงอาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราชและข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งนัดหมายเวลาและสถานที่ขอรับแบบสอบถามคืน
3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามตามจำนวนแบบสอบถามที่จัดส่งไปจำนวน 341 ฉบับ กลับมา จำนวน 313 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.79
4. เมื่อรับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์คำนวณหาความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ไปวิเคราะห์เทียบตามแนวคิดของการแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) แบ่งคะแนนตามช่วง ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ไปวิเคราะห์เทียบตามแนวคิดของการแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) แบ่งคะแนนตามช่วง ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง การปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง การปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง การปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง การปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง การปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของเพียร์สัน (Pearson's Product Correlation Coefficient) โดยใช้หลักเกณฑ์การแปลความหมาย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.71 - 1.00 แสดงว่า มีความสัมพันธ์สูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.31 - 0.70 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 - 0.30 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ต่ำ

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ในภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 313		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	การกำหนดกลยุทธ์	4.5367	0.4854	มากที่สุด
2	การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม	4.5075	0.5528	มาก
3	การกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ขององค์กร	4.5834	0.4873	มากที่สุด
4	การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ให้สมดุล	4.5793	0.4846	มากที่สุด
5	การเสริมสร้าง สนับสนุน และรักษาวัฒนธรรมองค์กร	4.5860	0.4654	มากที่สุด
รวม		4.5577	0.4684	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.5577$, S.D. = 0.4684) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การเสริมสร้าง สนับสนุน และรักษาวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X} = 4.5860$, S.D. = 0.4654) รองลงมาคือ การกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ขององค์กร ($\bar{X} = 4.5834$, S.D. = 0.4873) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ให้สมดุล ($\bar{X} = 4.5793$, S.D. = 0.4846) การกำหนดกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.5367$, S.D. = 0.4854) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ($\bar{X} = 4.5075$, S.D. = 0.5528)

2. ผลการศึกษาการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ในภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	การปฏิบัติงานของครู	n = 313		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	การปฏิบัติหน้าที่ครู	4.6994	0.3189	มากที่สุด
2	การจัดการเรียนรู้	4.6802	0.3370	มากที่สุด
3	ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน	4.6365	0.3804	มากที่สุด
รวม		4.6741	0.3203	มากที่สุด

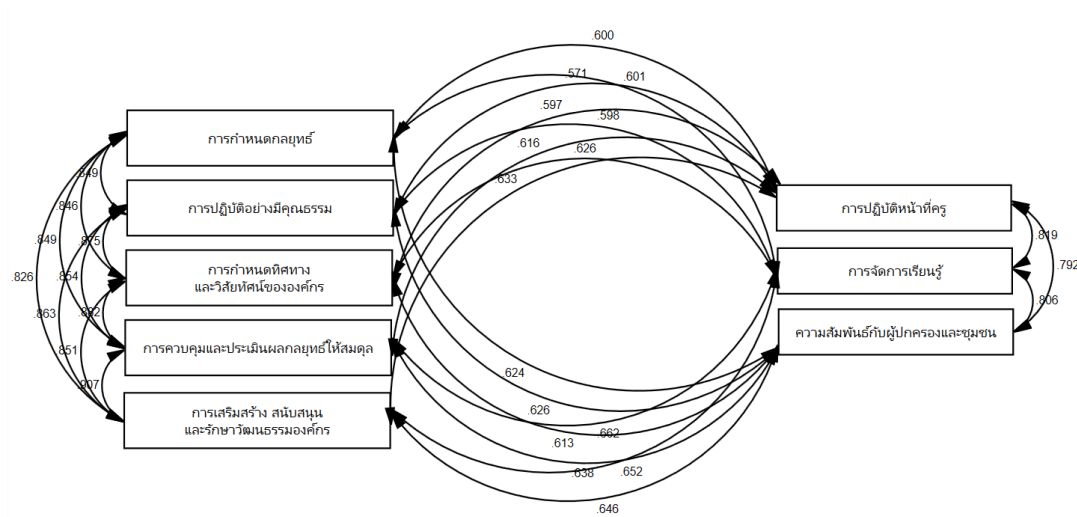
จากตารางที่ 2 พบว่าการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6741$, S.D. = 0.3203) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การปฏิบัติงานครู ($\bar{X} = 4.6994$, S.D. = 0.3189) รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.6802$, S.D. = 0.3370) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 4.6365$, S.D. = 0.3804)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

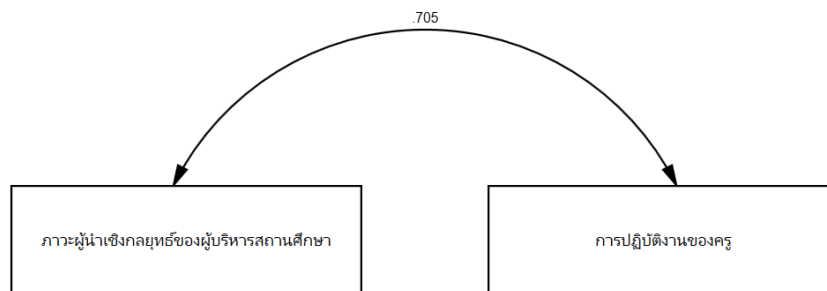
ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา (X)	การปฏิบัติงานของครู (n = 313)			รวม
	การปฏิบัติงานครู (Y_1)	การจัดการเรียนรู้ (Y_2)	ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน (Y_3)	
การกำหนดกลยุทธ์ (X_1)	.600**	.601**	.624**	.653**
การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม (X_2)	.571**	.598**	.626**	.641**
การกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ขององค์กร (X_3)	.597**	.626**	.613**	.656**
การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ให้สมดุล (X_4)	.616**	.662**	.638**	.684**
การเสริมสร้าง สนับสนุน และรักษาวัฒนธรรมองค์กร (X_5)	.633**	.652**	.646**	.690**
รวม	.639**	.665**	.668**	.705**

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวม

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r = .705^{**}$) อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีความสัมพันธ์เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ การเสริมสร้าง สนับสนุน และรักษาวินัยธรรมองค์กร ($r = .690^{**}$) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ให้สมดุล ($r = .684^{**}$) และการกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ขององค์กร ($r = .656^{**}$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีประเด็นที่น่าสนใจมีดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผลการวิจัย พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การเสริมสร้าง สนับสนุน และรักษาวินัยธรรมองค์กร การกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ขององค์กร การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ให้สมดุล การกำหนดกลยุทธ์ และการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ตามลำดับ

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในมิติของการกำหนดทิศทาง การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่ง และการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ขององค์กรและนโยบายของประเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจน องค์กรคุณภาพมุ่งสู่การบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล ก้าวทันเทคโนโลยี ร่วมสร้างคนดีมีคุณภาพสู่มาตรฐานสากล และมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ซึ่งเป็นกรอบการทำงานที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีทิศทาง นอกจากนี้ ผู้บริหารยังให้ความสำคัญกับการสร้างและรักษาวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับบุคลากรในโรงเรียนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรประกอบด้านนี้มีระดับคะแนนสูงที่สุด สอดคล้องกับแนวโน้มที่ปรากฏในงานวิจัยหลายชิ้นที่ได้ศึกษาในบริบทที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นการยืนยันว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นคุณลักษณะสำคัญที่ผู้บริหารในยุคปัจจุบันพึงมีเพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ เช่นเดียวกับงานกัญญณัช เพชรรัตน์ และคณะ ที่ทำการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช และพบผลลัพธ์ที่สอดคล้องกัน แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องเชิงพื้นที่ที่น่าสนใจ (กัญญณัช เพชรรัตน์ และคณะ, 2567) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังมีความสอดคล้องกับงานวิจัย มูฟิต วาโอะ ซึ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี (มูฟิต วาโอะ, 2564) รวมถึง คราธุมิ ผดุงชาติ ที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี (คราธุมิ ผดุงชาติ, 2563) และงาน ศรีรัตน์ ประทุมโพธิ์ และอุไร สุทธิแย้ม ที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้ล้วนแต่ชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ มีแนวโน้มอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน (ศรีรัตน์ ประทุมโพธิ์ และอุไร สุทธิแย้ม, 2566)

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การเสริมสร้าง สนับสนุน และรักษาวัฒนธรรมองค์กร และสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน การส่งเสริมความสามัคคี และสนับสนุนบุคลากรในทุกมิติ ทั้งด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ การสร้างความรู้สึกรักมีคุณค่าในองค์กร และการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมองค์กรในฐานะรากฐานของความร่วมมือ ความผูกพัน และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา จึงมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวย เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนค่านิยมขององค์กร ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการที่ผู้บริหารได้รับการประเมินในระดับมากที่สุดในประเด็นการเป็นแบบอย่างและสนับสนุนบุคลากร ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัย กัญญณัช เพชรรัตน์ และคณะ ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด (กัญญณัช เพชรรัตน์ และคณะ, 2567) เช่นเดียวกับ ศรีรัตน์ ประทุมโพธิ์ และอุไร สุทธิแย้ม ที่ศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ก็พบผลการวิจัยในทิศทางเดียวกันว่า ผู้บริหารสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับมาก (ศรีรัตน์ ประทุมโพธิ์ และอุไร สุทธิแย้ม, 2566) นอกจากนี้ยังมีงาน ปิยชัยพร ยิ่งขจร, วริศราบัวแก้ว และคณะ ที่สนับสนุนแนวโน้มเดียวกันว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรนั้นมีบทบาทอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการบริหารงานสถานศึกษา ทั้งนี้อาจกล่าวได้ การเสริมสร้างและรักษาวัฒนธรรมองค์กรโดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ

เชิงกลยุทธ์ เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพองค์กรในทุกด้าน ทั้งในมิติของการสร้างแรงจูงใจ การสร้างความภาคภูมิใจในองค์กร และการสร้างความยั่งยืนในบริบทของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (ปิยะชมพู ยิ่งขจร, 2563); (วรศรา บัวแก้ว และคณะ, 2567)

2. การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การปฏิบัติงานครู การจัดการเรียนรู้ และความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

จากผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ครูในเขตพื้นที่ศึกษาดังกล่าวมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีความมุ่งมั่นในบทบาทหน้าที่ และมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในด้านการปฏิบัติงานครูและการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมและความเชี่ยวชาญในวิชาชีพของครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นโยบายการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของครูผ่านการนิเทศ การส่งเสริมจากหน่วยงานต้นสังกัด และบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเติบโตในวิชาชีพ ล้วนส่งผลต่อแรงจูงใจและการยึดมั่นในมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู แม้ว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ครูยังคงให้ความสำคัญกับความร่วมมือภายนอกสถานศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัย วริษา ฮวดศรี และคณะ ที่พบว่า การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (วริษา ฮวดศรี และคณะ, 2564) เช่นเดียวกับ ขวัญสุตา อ่วมสะอาด ที่ระบุว่า ครูมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานในระดับสูง (ขวัญสุตา อ่วมสะอาด, 2565) อีกทั้ง พีรวิทย์ สุดแสนท์ ยังชี้ว่าการปฏิบัติงานของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการในยุคดิจิทัล (พีรวิทย์ สุดแสนท์, 2566) นอกจากนี้ อภิขยา จรรยาศรี, วิมล พลทะอินทร์ และคณะ ยังเน้นย้ำถึงบทบาทของสมรรถนะผู้บริหารและความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู (อภิขยา จรรยาศรี, 2566); (วิมล พลทะอินทร์ และคณะ, 2563) รวมถึง สุदारัตน์ โพธิ์ศรี และศิษณพงศ์ ศรีจันทร์ ที่สนับสนุนว่าปัจจัยด้านการเสริมพลังและการโค้ชจากผู้บริหารมีผลต่อการพัฒนาศักยภาพครูอย่างมีนัยสำคัญ (สุदारัตน์ โพธิ์ศรี และศิษณพงศ์ ศรีจันทร์, 2568)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การปฏิบัติหน้าที่ครู สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

การปฏิบัติหน้าที่ครู พบว่า การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ด้านการปฏิบัติงานครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายข้อเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงรุกและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ครูให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพ เพื่อยกระดับคุณภาพการสอนอย่างต่อเนื่องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ครูให้คำปรึกษาและแนะแนวทางการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการสอน ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีการสอนที่กระตุ้นความสนใจและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน ใฝ่รู้ ครูใช้การวัดและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน ครูมีความมุ่งมั่นในการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงานร่วมกัน และมีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสาธารณะ ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ครูปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเท่าเทียมเคารพในศักดิ์ศรีและความคิดเห็นของทุกคน และครูมีการวางแผนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ครูมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างสูง

มีความตั้งใจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้เชิงรุก การพัฒนาวิชาชีพ และการเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้เรียน สะท้อนถึงความตระหนักในการพัฒนาตนเองและการเป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาครูอย่างชัดเจน ทั้งด้านการนิเทศ ติดตาม สนับสนุน การเรียนรู้ของครู และการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของทั้งครูและนักเรียน อีกทั้งยังมีระบบประเมินผลและแรงจูงใจที่ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นและต่อเนื่อง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัย วริษา ฮวดศรีและคณะ ที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งพบว่าครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนในระดับมากที่สุด (วริษา ฮวดศรี และคณะ, 2564) สอดคล้องกับ ขวัญสุตา อ่วมสะอาด ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยพบว่าครูปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน (ขวัญสุตา อ่วมสะอาด, 2565) ที่ นอกจากนี้ งานวิจัย พีรวิทย์ สุดเสนห์ ซึ่งศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มุกดาหาร ก็ชี้ว่าครูมีการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุดทั้งจากมุมมองของผู้บริหารและครูผู้สอน (พีรวิทย์ สุดเสนห์, 2566) ขณะที่ ศุภักษร สุนทรวัฒน์และนิษฐ์สินี กู้ประเสริฐ พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครูมีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน (ศุภักษร สุนทรวัฒน์ และนิษฐ์สินี กู้ประเสริฐ, 2567) ในทำนองเดียวกัน อภิขยา จรรยาศรี ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 อยู่ในระดับมาก (อภิขยา จรรยาศรี, 2566) ขณะที่ วิมล พลทะอินทร์และคณะ เน้นว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพในระดับมากเช่นกัน (วิมล พลทะอินทร์ และคณะ, 2563) และ สударัตน์ โพธิ์ศรีกับชัชณพงศ์ ศรีจันทร์ ยังสนับสนุนว่าทักษะการโค้ชของผู้บริหารมีผลต่อการปฏิบัติงานของครูในระดับมาก (สударัตน์ โพธิ์ศรี และชัชณพงศ์ ศรีจันทร์, 2568)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r = .705^{**}$) อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานของครูในระดับปานกลาง ($r = .705^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ยิ่งผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สูงขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งส่งผลให้ครูมีแนวโน้มในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติหน้าที่ และความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผนพัฒนาโรงเรียนอย่างมีระบบ ตลอดจนการสร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นให้ครูเกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมผลการวิจัยข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัย สมพล นาลาดทา และสมศักดิ์ เอี่ยมคงสี ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ (สมพล นาลาดทา และสมศักดิ์ เอี่ยมคงสี, 2567) และยังสอดคล้องกับ วริษา ฮวดศรีและคณะ ที่ชี้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน อยู่ในระดับสูง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน ผลการศึกษาดังกล่าวจึงยืนยันถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในฐานะกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพของครู และการยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ (วริษา ฮวดศรี และคณะ, 2564)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช รายด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานของครูด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ย่อมส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและความเข้าใจระหว่างครูกับผู้ปกครองและชุมชนโดยรอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จะมีความสามารถในการมองภาพรวมขององค์กร และกำหนดทิศทางในการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม เช่น การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ครูออกไปมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองหรือชุมชน และการวางแผนกิจกรรมที่เน้นความร่วมมือ ส่งผลให้ครูสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้กับบริบทของชุมชนได้ดีขึ้น ดังที่ระบุไว้ในเอกสารว่า ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำในการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อประสานความร่วมมือทั้งในและนอกองค์กร เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมสอดคล้องกับงานวิจัย จุริรัตน์ ม่วงนา ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 (จุริรัตน์ ม่วงนา, 2563) ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งประเด็นหนึ่งที่สะท้อนอย่างชัดเจนคือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและผู้ปกครอง ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมพลังให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่นและเกิดผลลัพธ์ทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ในทำนองเดียวกันได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งองค์การแห่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้นำมีความสามารถในการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการยกระดับวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดความไว้วางใจและการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ได้สอดคล้องกับ กิตติภักดิ์ รัตตานุสรณ์ และคณะ ได้ศึกษาบทบาทของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน โดยพบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งในกระบวนการบริหารความเสี่ยงนั้น ความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอกถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหที่อาจกระทบต่อคุณภาพการศึกษา (กิตติภักดิ์ รัตตานุสรณ์ และคณะ, 2561) นอกจากนี้ มั่นทนา ชุมปัญญา ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 แม้งานวิจัยนี้จะมุ่งเน้นไปที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แต่เนื้อหาหลายด้านมีความสอดคล้องกับแนวคิดของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยพบว่า ผู้บริหารที่มีความสามารถในการปรับตัวและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนสำคัญต่อแรงจูงใจและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู (มั่นทนา ชุมปัญญา, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 และสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน อีกทั้งผู้บริหารและครูควรร่วมกันจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างเครือข่ายการสนับสนุนการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและรอบด้าน พร้อมทั้งผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพิจารณาเลื่อนขั้นและปรับเงินเดือนอย่างโปร่งใสและยุติธรรม เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความเป็นธรรมแก่บุคลากร นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษา

เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช รวมทั้งควมมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเจาะลึกถึงสาเหตุและกลไกที่ทำให้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยเฉพาะในด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ปาระคะ. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กัญญณ์ เพชรรัตน์ และคณะ. (2567). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 4(4), 1509-1525.
- กิตติภูมิ รัตนสุพรรณ และคณะ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วารสารบริหารการศึกษา มศว SWU Educational Administration Journal, 15(29), 20-91.
- ขวัญสุดา อ่วมสะอาด. (2565). สมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศราวุฒิ ผดุงชาติ. (2563). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา สระบุรี. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิราพร โชติพานิช และจรัส อติวิทยากรณ์. (2567). ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- จรัสรัตน์ ม่วงนา. (2563). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ธนพล สะพังเงิน. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. (2567). สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. เรียกใช้เมื่อ 18 มิถุนายน 2568 จาก <https://ops.moe.go.th/policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยชญพร ยิ่งขจร. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2. ใน สารนิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- พีรวิทย์ สุดเสน่ห์. (2566). การปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มณฑนา ชุมปัญญา. (2563). ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มูฟิต วาโชะ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี. ใน สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วรศรา บัวแก้ว และคณะ. (2567). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วารสารพุทธศาสตร์ มจร อุบลราชธานี, 6(1), 147-162.
- วริษา ฮวดศรี และคณะ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 22(1), 103-117.
- วสันต์ พันธุ์ทอง. (2567). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. วารสารราชนครินทร์, 21(1), 64-79.
- วิมล พลทะอินทร์ และคณะ. (2563). ปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูด้านการปฏิบัติงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 9(1), 125-125.
- ศรีรัตน์ ประทุมโพธิ์ และอุไร สุทธิแย้ม. (2566). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(2), 169-182.
- ศุภักษร สุนทรวัฒน์ และนิษฐ์สินี กู้ประเสริฐ. (2567). คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงคราม. ปัญญาปณิธาน, 9(2), 183-196.
- สมพล นาลาดทา และสมศักดิ์ เอี่ยมคงสี. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 9(3), 1719-1732.
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. เอกสารลำดับที่ 2/2567 กลุ่มนโยบายและแผน สพม.นครศรีธรรมราช. เรียกใช้เมื่อ 18 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.sea12.go.th/>
- สุดารัตน์ โพธิ์ศรี และศิษย์พงศ์ ศรีจันทร์. (2568). ทักษะการโค้ชของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 8(2), 724-736.
- อดิพงษ์ ณะเดียงฉันท และนันทยา น้อยจันทร์. (2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(5), 305-321.

อภิขยา จรรยาศรี. (2566). สมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Boal, K. B. & Hooijberg, R. (2001). Strategic leadership research: Moving on. *The Leadership Quarterly*, 11(4), 515-549.

Lashway, L. (2002). Developing instructional leaders. *ERIC Digest: ERIC Clearinghouse on Educational Management*.

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษา ต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล* NEEDS ASSESSMENT OF THAI COMMUNICATION SKILLS AMONG INTERNATIONAL STUDENTS ACROSS RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY CAMPUSES IN THAILAND

เมธิกา พ่วงแสง*, ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

Maythika Puangsang*, Yutthapoom Suwannavej

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: maythika.p@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลและแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นที่มีลักษณะเป็นรูปแบบการตอบสนองคู่ 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความสำคัญโดยใช้ (PNI_{modified}) โดยมีค่า IOC เฉลี่ยทุกข้อเท่ากับ 0.94 และความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพความเป็นจริงของการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติในภาพรวม ประกอบด้วยทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน การใช้เชิงวิชาการ การสื่อสารในสถานการณ์จริง การใช้คำศัพท์ พบว่า มีการแสดงพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยทุกทักษะ และสภาพต้องการที่พึงประสงค์มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทุกทักษะ 2) ผลการวิเคราะห์การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า ด้านทักษะการเขียนมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ลำดับที่ 1 มีค่า PNI_{modified} = 0.88 3) แนวทางการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล การเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาต่างชาติจำเป็นต้องใช้การสอนที่หลากหลายครอบคลุมทุกด้าน พัฒนาทักษะภาษาไทยเน้นเรียนสนุก มีส่วนร่วม ใช้เทคโนโลยี แอป และสื่อที่เหมาะสม เน้นการใช้ภาษาไทยในสถานการณ์จริง ส่งเสริมการใช้จริง และให้กำลังใจ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, ทักษะการใช้ภาษาไทย, การสื่อสารภาษาไทย, นักศึกษาต่างชาติ

Abstract

The objective of this study was to investigate the needs for developing Thai language communication skills among international students in the Rajamangala University of Technology network and approaches to Developing Thai Language Skills for Communication Among International Students in the Rajamangala University of Technology Group. It is a Survey Research

and the sample consisted of 400 international students selected through convenience sampling. The research instrument was a needs assessment questionnaire employing a Dual-Response Format on a five - point scale. Data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation, while the prioritization of needs was determined by applying the $PNI_{modified}$ index. The instrument exhibited high content validity $IOC=0.94$ and reliability= 0.82 . The findings revealed that 1) Regarding the actual condition of Thai language communication skill development among international students, it encompasses listening, speaking, reading, and writing skills, as well as academic usage, real - life communication, and vocabulary application. It was found that the observed behaviors in all skills were at a low level, whereas the desired conditions indicated a high level of needs across all skills. 2) The analysis of the prioritization of needs for the development of Thai language communication skills among international students in the Rajamangala University of Technology group indicated that writing skills ranked as the highest priority, with a $PNI_{modified}$ value of 0.88. 3) Guidelines for the Development of Thai Language Communication Skills. The proposed guidelines for developing Thai language communication skills among international students in the Rajamangala University of Technology group the acquisition of Thai language skills by international students necessitates a multifaceted and comprehensive pedagogical approach. Development of Thai language proficiency should emphasize engaging and interactive learning environments, incorporating diverse technological tools and applications as well as appropriate learning materials. A focus on practical Thai language application in real - life scenarios is crucial to address specific weaknesses, create authentic usage opportunities, and provide encouragement.

Keywords: Needs Assessment, Thai Language Proficiency, Thai Communication, International Students

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติและเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร สร้างความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคม การที่นักศึกษาต่างชาติสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปรับตัว การเรียนรู้ และการใช้ชีวิตในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การที่นักศึกษาต่างชาติสามารถสื่อสารภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่วจะช่วยให้พวกเขาสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างเครือข่ายกับคณาจารย์และเพื่อนร่วมชั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกล่าวได้ว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์โดยเฉพาะสังคมมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตลอดเวลา การสื่อสารก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลและสังคม ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในสังคม ช่วยสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี สะท้อนให้เห็นภาพความเจริญรุ่งเรือง วิถีชีวิต ช่วยธำรงสังคมให้อยู่ร่วมกันเป็นปึกติสุข การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทั้งตัวบุคคลและสังคม รวมถึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์และพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ (จิรวัดน์ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ, 2555)

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีนัยสำคัญต่อมนุษย์ในทุกยุคสมัย โดยเป็นกลไกหรือเครื่องมือหลักในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ระหว่างบุคคล ปัจจุบัน โลกมีภาษาที่ใช้ในการสื่อสารมากกว่าสี่พันภาษา และอาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทั้งระดับบุคคลและสังคม สำหรับประเทศไทย

นั้น เป็นประเทศที่ได้รับความนิยมในกลุ่มนักศึกษาต่างชาติ อันเนื่องมาจากคุณภาพของการจัดการศึกษาและลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม นักศึกษาต่างชาติกลุ่มนี้มักประสบปัญหาในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ทั้งในบริบทชีวิตประจำวันและในแวดวงวิชาการ ปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุจากความซับซ้อนของภาษาไทยในด้านระบบเสียงวรรณยุกต์ ลักษณะการออกเสียง และโครงสร้างทางไวยากรณ์ ซึ่งมีความแตกต่างจากภาษาที่ผู้เรียนคุ้นเคย ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการรับฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่เป็นทางการและเชิงวิชาการ จากสถิติปัญหาการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาต่างชาติ พบว่า ทักษะการเขียนพบข้อผิดพลาดในการสะกดคำ 100%, สะกดผิด 60%, ใช้คำผิดความหมาย 33%, จัดลำดับคำผิด 100% ทักษะการอ่าน อ่านคำศัพท์ไม่เข้าใจ 93%, อ่านประโยค/ข้อความผิดพลาด 33%, อ่านย่อหน้าไม่เข้าใจ 33% ทักษะการฟัง ฟังคำศัพท์ไม่เข้าใจ 60%, ฟังประโยคไม่เข้าใจ 40% ทักษะการพูด ออกเสียงไม่ชัด 86%, คำศัพท์ไม่พอ 33%, ไม่กล้าพูดเพราะกลัวผิด 20% (นิภา กุ้พงษ์ศักดิ์, 2555)

อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัย การสังเกต และประสบการณ์ พบว่านักศึกษาต่างชาติจำนวนมากยังประสบปัญหาในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นด้านการฟัง พูด อ่าน หรือเขียน ปัญหาเหล่านี้อาจเกิดจากความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม ความไม่คุ้นเคยกับระบบการเรียนการสอนภาษาไทย หรือขาดโอกาสในการฝึกฝนและใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความมั่นใจในการสื่อสาร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาต่างชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติสุดา บุญส่ง และ สุภา พูนผล ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยตนเองสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ กล่าวถึงประสบการณ์การสอนนักศึกษาชาวต่างประเทศพบว่า นักศึกษาสื่อสารด้วยการฟังและทักษะการพูดได้ดีในระดับหนึ่ง เพราะได้ฝึกในชีวิตประจำวัน แต่ทักษะการเขียนกลับมีปัญหา เพราะทักษะการเขียนจะใช้ในชั้นเรียนเท่านั้น ปัญหาเหล่านี้สร้างความกดดันให้แก่ผู้เรียนมากขึ้นเมื่อต้องเรียนร่วมกับเพื่อนชาวไทยโดยมีอาจารย์ผู้สอนชาวไทยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการอธิบาย (เกียรติสุดา บุญส่ง และสุภา พูนผล, 2562) ทั้งนี้ การขาดทักษะภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างชาติจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ รวมไปถึงการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้น ส่งผลต่อการปรับตัวเข้ากับสังคมไทย และความมั่นใจของนักศึกษาต่างชาติ

จากที่กล่าวมา การวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจปัญหาและความต้องการของนักศึกษาต่างชาติอย่างแท้จริง ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้จะประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรม และสื่อการเรียนการสอนภาษาไทยที่ตอบสนองความต้องการของนักศึกษาต่างชาติได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยใช้การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อแก้ปัญหการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาต่างชาติ ซึ่งเป็นกระบวนการที่บูรณาการระหว่างแนวคิดการประเมิน (Kaufman, R., 1994) กับแนวคิดสมรรถนะทางภาษา (Hymes, D., 1972) และเทคนิคเชิงสถิติโดยการประเมินความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญที่นำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนต่างชาติในบริบทสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และแนวทางการพัฒนาการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 9 แห่ง และเนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดกลุ่มตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (สัญญาศรณ์ สวัสดิ์โรตง, 2560) ซึ่งต้องใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน เพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่างโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเป็นแบบสอบถาม ความคิดเห็นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยมีเนื้อหาครอบคลุม ประกอบด้วย 3 ตอน รายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ศึกษา ในประเทศไทย

ตอนที่ 2 การสอบถามความสามารถทางการสื่อสารภาษาไทยในปัจจุบันและความต้องการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ที่มีการตอบสนองคู่ (Dual - response) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินสถานการณ์ความเป็นจริงและความคาดหวัง การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับ (John, W. Best., 1981)

ตอนที่ 3 การประเมินความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) มีลักษณะเป็นการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3. การสร้างเครื่องมือและการรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือการวิจัยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทบทวนแนวคิดและกำหนดกรอบการวิจัยการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วยทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การใช้เชิงวิชาการ การสื่อสารในสถานการณ์จริง การใช้คำศัพท์

2. จัดทำแบบสอบถามฉบับร่างนำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พิจารณาความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในข้อคำถามและหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตร เกณฑ์การพิจารณา

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุงยังใช้ไม่ได้ โดยให้หาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม (อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2562) โดยมีค่า IOC เฉลี่ยรวมทุกข้อเท่ากับ 0.94

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และทำการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามฉบับร่างด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามแบบของครอนบาคมากกว่า 0.70 (Cronbach, L. J., 1970) โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.82

การรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. จัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ ผ่านระบบ Google Forms เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาต่างชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และเพื่อให้สามารถรวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ต่าง ๆ

2. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของแต่ละมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บแบบสอบถามออนไลน์ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการตอบแบบสอบถาม

3. ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาเพื่อคัดกรองแบบสอบถามที่สมบูรณ์และพร้อมสำหรับนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists) วิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาต่างชาติส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (51.7%) อยู่ในช่วงอายุ 21 - 25 ปี (54.2%) และมาจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง โดยมีสัดส่วนมากที่สุดจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (20.8%) ด้านภาษาแม่ พบว่าส่วนใหญ่เป็นภาษาจีน (33.3%) และมากกว่าครึ่ง (62.5%) ไม่เคยมีประสบการณ์เรียนภาษาไทยมาก่อนเข้ามาศึกษาในประเทศไทย

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

รายการ	สภาพที่เป็นจริง		สภาพที่คาดหวัง		PNI _{modified} / ลำดับความสำคัญ
	Mean (P)	SD	Mean (I)	SD	
การเขียนภาษาไทย	2.50	0.65	4.70	0.60	0.88 (1)
การพูดภาษาไทย	2.80	0.60	4.60	0.58	0.64 (3)
การฟังภาษาไทย	3.00	0.55	4.50	0.50	0.50 (5)
การอ่านภาษาไทย	3.20	0.58	4.40	0.57	0.38 (7)
การใช้ภาษาไทยเชิงวิชาการ	2.70	0.70	4.60	0.55	0.70 (2)
การสื่อสารในสถานการณ์จริง	2.90	0.72	4.80	0.62	0.66 (4)
การใช้คำศัพท์ภาษาไทย	3.00	0.60	4.50	0.52	0.50 (6)

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ทักษะที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การเขียนภาษาไทย ($PNI_{modified} = 0.88$) และรองลงมาคือการใช้ภาษาไทยเชิงวิชาการ ($PNI_{modified} = 0.70$) การพูดภาษาไทย ($PNI_{modified} = 0.64$) ตามลำดับ และลำดับถัดไปทักษะที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือ การอ่านภาษาไทย ($PNI_{modified} = 0.38$) นักศึกษาต่างชาติมีความต้องการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยและการใช้ภาษาไทยเชิงวิชาการมากที่สุด ทั้งนี้ การวางแผนการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความมั่นใจและการฝึกปฏิบัติจริงในทักษะเหล่านี้ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะด้านการพูดและการสื่อสารในสถานการณ์จริงเพื่อให้ นักศึกษาสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในชีวิตประจำวันและด้านวิชาการ

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่าง สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. แรงจูงใจหลักในการเรียนภาษาไทย ได้แก่ ความต้องการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และความจำเป็นในการใช้ภาษาเพื่อการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย
2. ปัญหาส่วนใหญ่พบในทักษะการเขียนและการใช้ภาษาเชิงวิชาการ ซึ่งต้องใช้คำศัพท์และโครงสร้างทางภาษาที่ซับซ้อน
3. นักศึกษาหลายคนสะท้อนว่าการฟังภาษาพูดในชีวิตประจำวันเป็นความท้าทาย เนื่องจากคนไทยพูดเร็วและมีสำเนียงที่แตกต่างกัน
4. นักศึกษาคาดหวังให้มีการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมปฏิบัติจริงมากขึ้น เช่น การจำลองสถานการณ์ การสนทนากับคนไทย และการเขียนงานเชิงวิชาการอย่างเป็นระบบ เพราะคิดว่าการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมปฏิบัติจริงช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกใช้ภาษาไทยในสถานการณ์จริง ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้ในห้องเรียนที่เน้นทฤษฎี การจำลองสถานการณ์และการสนทนากับคนไทยช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างบูรณาการและมีประสิทธิภาพ
5. นักศึกษาส่วนใหญ่เสนอให้มหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เพื่อสร้างโอกาสในการใช้ภาษาไทยกับเพื่อนชาวไทยมากขึ้น เพราะมองว่าการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไม่ได้จำกัดแค่เรื่องภาษา แต่ยังรวมถึงการเรียนรู้วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของคนไทย ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจสังคมไทยได้ลึกซึ้ง และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ง่ายขึ้น การเข้าใจวัฒนธรรมยังช่วยให้การใช้ภาษาไทยเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นโดยการจัดลำดับความสำคัญซึ่งพบว่าซึ่งพบว่าทักษะการเขียนภาษาไทย ทักษะการใช้ภาษาไทยเชิงวิชาการ และทักษะการพูดภาษาไทย นักศึกษาต่างชาติมีความต้องการพัฒนาสูงสุดตามลำดับ และจากข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้รับการเสนอแนะสามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนาการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยใช้การเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาต่างชาติจำเป็นต้องใช้แนวทางการสอนที่หลากหลายครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งควรเน้นการจัดการเรียนการสอนที่สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและเกิดความสนุกสนานผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น เกมส์ กิจกรรมกลุ่ม รวมถึงการออกแบบสื่อการสอนที่มีความหลากหลาย และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ช่วยเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการเขียน การฟัง การใช้ภาษาในเชิงวิชาการ โดยการแก้ปัญหาเฉพาะจุด เช่น จัดกิจกรรมฝึกเขียนประโยคพื้นฐานเน้นการใช้คำกริยา คำนาม คำคุณศัพท์ และคำบุพบทที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และความเข้าใจบริบท โดยใช้แบบฝึกหัด แอปพลิเคชัน เช่น Learn Thai by Nemo, ChatGPT หรือ ThaiPod101 เป็นต้น และสื่อหรือคู่มือภาษาไทยที่เหมาะสมกับระดับความรู้ของนักศึกษา นอกจากนี้ ควรมีเวทีสาธารณะให้นักศึกษาได้สื่อสารโดยเริ่มจากกลุ่มเล็ก ๆ หรือเน้นการใช้ภาษาไทยในสถานการณ์จริงของชีวิตประจำวัน เช่น การเดินทาง สั่งอาหาร การซื้อของใช้ต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะอื่น ๆ ควบคู่กันไปด้วย และช่วยกระตุ้นด้วยการให้กำลังใจ คำชมเชย และการสร้างแรงจูงใจ

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัย เรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีผลการวิจัย ดังนี้

จากผลการวิจัยนี้บ่งชี้ให้เห็นว่านักศึกษาต่างชาติมีความต้องการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยและการใช้ภาษาไทยเชิงวิชาการมากที่สุด สาเหตุอาจเนื่องมาจากการเขียนเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา นักศึกษาจำเป็นต้องเขียนรายงาน เขียนใบงานต่าง ๆ ในชั้นเรียน การเขียนโครงงานปริญญา นิพนธ์ เป็นต้น ซึ่งการขาดทักษะการเขียนที่ดีจะส่งผลกระทบและทำให้ทำงานได้ล่าช้า และการใช้ภาษาไทยเชิงวิชาการเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสื่อสารซึ่งการทำโครงงานปริญญา นิพนธ์หรือบทความต่าง ๆ ต้องใช้ภาษาเชิงวิชาการ นักศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจและใช้ภาษาไทยเชิงวิชาการในการอ่าน การเขียน รวมถึงการนำเสนอผลงาน การอภิปราย การขาดทักษะนี้จะทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งภาษาไทยมีโครงสร้างไวยากรณ์ คำศัพท์ และสำนวนภาษาที่แตกต่างจากภาษาแม่ของนักศึกษา ทำให้การเรียนรู้เป็นไปได้ยาก และภาษาไทยเชิงวิชาการมักใช้คำศัพท์เฉพาะทาง โครงสร้างประโยคที่ซับซ้อน และรูปแบบการเขียนที่แตกต่างจากการเขียนทั่วไปซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะที่ระบุว่า การเรียนรู้ภาษาที่สองควรเน้นการตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะ (Specific Needs) ของผู้เรียน โดยเฉพาะในบริบทเชิงวิชาการที่ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ภาษาเพื่อการศึกษา (Hutchinson, T. & Waters, A., 1987) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับทฤษฎี Input Hypothesis ที่ชี้ว่าผู้เรียนต้องได้รับการป้อนข้อมูลภาษา (Comprehensible Input) ที่สูงกว่าระดับความสามารถเพียงเล็กน้อย ($i+1$) เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการเขียนและภาษาเชิงวิชาการและผลการสัมภาษณ์ยังสะท้อนให้เห็นปัญหาและความต้องการของนักศึกษาต่างชาติในทักษะการเขียนและภาษาไทยเชิงวิชาการ (Krashen, S. D., 1982) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่พบว่า การเขียนภาษาไทย ($PNI_{modified} = 0.88$) และการใช้ภาษาไทยเชิงวิชาการ ($PNI_{modified} = 0.70$) เป็นทักษะที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด โดยผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่ามีความยากลำบากในการใช้ศัพท์เชิงวิชาการและการเขียนงานที่เป็นทางการในระดับมหาวิทยาลัยและสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภรณ์ ใจเที่ยง ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติบนฐานวัฒนธรรมเสนอว่าการออกแบบหลักสูตรภาษาไทยควรคำนึงถึงความหลากหลายทางภาษาแม่ของผู้เรียน และบูรณาการกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย เพื่อสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมมากขึ้น (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2562) และนอกจากนี้การพัฒนาทักษะการเขียนและการใช้ศัพท์เชิงวิชาการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของผู้เรียนภาษาเพิ่มเติม (L2 Learners) ดังนั้น การที่นักศึกษาต่างชาติมีความต้องการสูงในด้านนี้ จึงเป็นตัวบ่งชี้ว่าการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ควรเน้นการสร้างหลักสูตรที่เน้นการเขียนเชิงวิชาการ ควบคู่กับการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง (Nation, I. S. P., 2009)

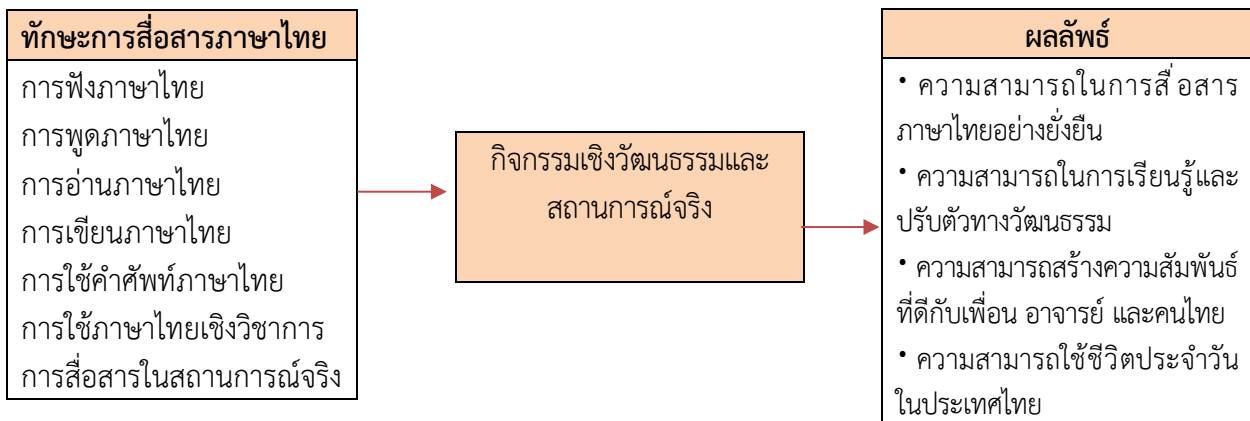
นอกจากนี้ ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงปัญหาการฟังภาษาไทยในชีวิตประจำวันซึ่งไม่ได้มีค่าผลการประเมินความต้องการจำเป็นที่สูงแต่ยังต้องการพัฒนา สาเหตุอาจเนื่องมาจาก นักศึกษาอาจมีโอกาสได้ฝึกฟังภาษาไทยจากสื่อต่าง ๆ มากกว่าการฝึกเขียน การอ่าน หรือการพูด ทำให้ทักษะการฟังพัฒนาไปในระดับหนึ่งแล้วแต่ยังขาดความคล่องแคล่วในการใช้เพื่อการสื่อสาร สอดคล้องกับผลเชิงปริมาณที่พบว่าค่าเฉลี่ยด้านการฟังไม่ต่ำมาก แต่ยังคงมีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับปรุงทักษะนี้ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะการฟังสำเนียงและการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ การวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะยังพบว่านักศึกษาต้องการการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น การจำลองสถานการณ์จริงและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนักศึกษาไทย ซึ่งสามารถอธิบายผลเชิงปริมาณที่พบว่าทักษะการสื่อสารในสถานการณ์จริงมีความต้องการพัฒนาในระดับค่อนข้างสูง ($PNI_{modified} = 0.66$) และเมื่อพิจารณาสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบว่า สมพร เกษมสุข ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการเรียนรู้การสอนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาต่างชาติในระดับอุดมศึกษา ได้ชี้ว่าผู้เรียนต่างชาติมัก

ประสบปัญหาด้านการสื่อสารเชิงวิชาการและการปรับตัวด้านภาษา (สมพร เกษมสุข, 2558) และงานวิจัยของ อารมณ์ ใจเที่ยง ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติบนฐานวัฒนธรรมเสนอว่า การเรียนภาษาไทยควรเชื่อมโยงกับกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มแรงจูงใจและประสิทธิภาพการเรียนรู้ ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว โดยยืนยันว่าการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยสำหรับนักศึกษาต่างชาติจำเป็นต้องบูรณาการทั้งเชิงวิชาการและเชิงวัฒนธรรม (อารมณ์ ใจเที่ยง, 2562) นอกจากนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา พันธเกษม ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการเรียนภาษาไทยของนักศึกษาต่างชาติ พบว่าที่นักศึกษาบางส่วนสะท้อนถึงความแตกต่างในการให้ความสำคัญต่อทักษะการอ่านและการพูด ซึ่งความแตกต่างด้านภูมิหลังและภาษาแม่ส่งผลต่อความรู้สึกและแรงจูงใจในการเรียนรู้ทักษะภาษาแต่ละด้าน ดังนั้นการจัดหลักสูตรควรมีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับความหลากหลายนี้ (สุกัญญา พันธเกษม, 2561)

และแนวทางการพัฒนาการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยใช้การเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาต่างชาติ จำเป็นต้องใช้แนวทางการสอนที่หลากหลายครอบคลุมทุกด้าน ควรเน้นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ สื่อการสอนที่หลากหลาย และเทคโนโลยีที่ช่วยพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ โดยแก้ปัญหาเฉพาะจุด เช่น การฝึกเขียนประโยคพื้นฐาน การใช้แอปพลิเคชัน เช่น Learn Thai by Nemo, ChatGPT หรือ ThaiPod101 เป็นต้น และการสร้างเวทีให้นักศึกษาได้สื่อสารในสถานการณ์จริง พร้อมทั้งให้กำลังใจและสร้างแรงจูงใจ สาเหตุอาจเนื่องจากการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและมีส่วนร่วมจะช่วยให้นักศึกษาเกิดความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น กิจกรรมสร้างสรรค์ สื่อการสอนที่หลากหลาย และเทคโนโลยี ช่วยให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ และสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น และช่วยให้นักศึกษาได้รับการแก้ไขในจุดที่ยังขาดความเข้าใจ ช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกฝนการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง และสร้างความมั่นใจในการสื่อสาร กำลังใจและสร้างแรงจูงใจ ช่วยให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยและมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรอบรมภาษาไทยระยะสั้นสำหรับนักศึกษาชาวจีน ซึ่งพบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสูงกว่าร้อยละ 60 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในหลักสูตรสูงซึ่งการจัดการอบรมนั้น ได้แยกเป็นกลุ่มย่อยสำหรับการอบรมกลุ่มละไม่เกิน 25 คน อาจารย์แต่ละกลุ่มสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และตรงกับความต้องการของนักศึกษาชาวจีน อาจารย์ผู้สอนเน้นการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้นักศึกษาชาวจีนได้สร้าง ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการทำกิจกรรมในชั้นเรียนเป็นรายบุคคล กิจกรรมกลุ่มย่อย และการสนทนาได้ตอบกับอาจารย์ผู้สอนและเพื่อนนักศึกษาชาวจีนด้วยกัน (เชษฐ ศิริสวัสดิ์ และคณะ, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย เรื่อง “ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาต่างชาติ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล” ได้พบองค์ความรู้ใหม่ที่บ่งชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาต่างชาติในกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีความต้องการพัฒนาทักษะภาษาไทยที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะ ทักษะการเขียนและภาษาไทยเชิงวิชาการ ซึ่งมีความสำคัญต่อความสำเร็จทางการเรียน แต่กลับเป็นจุดอ่อนหลักของผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยง กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและสถานการณ์จริง สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ความรู้ใหม่ที่ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติไม่ควรจำกัดเพียงการสอนเชิงทฤษฎี แต่ควรผสมผสานทั้งภาษาเชิงวิชาการและการสื่อสารในชีวิตจริง เพื่อสร้างสมดุลในการเรียนรู้และเพิ่มศักยภาพการใช้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากงานวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาต่างชาติในกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผลการวิจัยพบว่า ทักษะที่มีความต้องการพัฒนาสูงสุดคือ การเขียนภาษาไทย และการใช้ภาษาไทยเชิงวิชาการ ตามลำดับ ในขณะที่ทักษะที่มีความต้องการพัฒนาน้อยที่สุดคือ การอ่านภาษาไทย ด้านข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่านักศึกษามีความยากลำบากในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารเชิงวิชาการและการฟังภาษาไทยในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังสะท้อนความต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมปฏิบัติจริงและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยและทฤษฎีที่ว่าผู้เรียนภาษาที่สองควรได้รับการพัฒนาทั้งด้านวิชาการและการใช้ในชีวิตจริง เพื่อสร้างสมดุลระหว่างความถูกต้องทางภาษาและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะ ซึ่งสามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะทั้งเชิงนโยบายและเชิงการปฏิบัติ ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ควรกำหนดนโยบายสนับสนุนหลักสูตรภาษาไทยสำหรับนักศึกษาต่างชาติ โดยเน้นการพัฒนาทักษะการเขียนและภาษาเชิงวิชาการควบคู่กับการสื่อสารในชีวิตจริง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลควรจัดทำมาตรฐานกลาง (Core Standard) สำหรับการเรียนการสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างชาติในทุกมหาวิทยาลัยในเครือ เพื่อสร้างคุณภาพและมาตรฐานเดียวกันควรมีนโยบายส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีนักศึกษาเข้ามาเรียนในไทยจำนวนมาก เช่น จีน เวียดนาม และลาว เพื่อแลกเปลี่ยนหลักสูตร การฝึกอบรม และสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย 2) ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปสู่การปฏิบัติ อาจารย์ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกเขียนเชิงวิชาการ เช่น การเขียนรายงาน การเขียนบทความสั้น และการนำเสนอด้วยภาษาไทย เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและทักษะการใช้ภาษา ควรออกแบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานกับกิจกรรมวัฒนธรรม เช่น การสนทนากับนักศึกษาไทย การทำกิจกรรมชุมชน และการเข้าร่วมงานประเพณี เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ใช้ภาษาไทยในสถานการณ์จริง การสอนควรมีความยืดหยุ่น โดยพิจารณาความแตกต่างของภาษาแม่และภูมิหลังการเรียนรู้ของนักศึกษาเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลาย และควรจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเข้าถึงง่าย เช่น e - Learning, Online Platform และการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาไทยนอกห้องเรียน

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติสุดา บุญส่ง และสุภา พูนผล. (2562). การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยตนเองสำหรับ
นักศึกษาชาวต่างประเทศ. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 32(2), 50-65.
- จิรวัดน์ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ. (2555). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- เชษฐ ศิริสวัสดิ์ และคณะ. (2563). การพัฒนาหลักสูตรการอบรมภาษาไทยระยะสั้นสำหรับนักศึกษาชาวจีนของ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 15(2), 92-97.
- นิภา กุ่มพริ้งศักดิ์. (2555). ปัญหาการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาต่างชาติ:กรณีศึกษานักศึกษาจีนมหาวิทยาลัย
กรุงเทพ. วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์, 31(1), 123-139.
- สมพร เกษมสุข. (2558). การเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาต่างชาติในระดับอุดมศึกษา. วารสารวิจัย
ทางการศึกษา, 9(2), 4-58.
- สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง. (2560). วิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์
पोเรชั่น.
- สุกัญญา พันธเกษม. (2561). แรงจูงใจในการเรียนภาษาไทยของนักศึกษาต่างชาติ. วารสารภาษาและวัฒนธรรม,
14(3), 120-135.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การประเมินความต้องการจำเป็น: แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2562). การพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติบนฐานวัฒนธรรม. วารสารครุศาสตร์,
47(1), 88-102.
- อิทธิพัทธ์ สวทันพรกุล. (2562). การวิจัยทางการศึกษา แนวคิดและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test*. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Hutchinson, T. & Waters, A. . (1987). *English for Specific Purposes: A learning-centred approach*.
United Kingdom: Cambridge University Press.
- Hymes, D. (1972). *On communicative competence*. Harmondsworth: Penguin Books.
- John, W. B. (1981). *Research in education*. (4th ed.). Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Kaufman, R. (1994). *A needs assessment audit*. New Jersey: Educational Technology Publications.
- Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Oxford England:
Pergamon Press.
- Nation, I. S. P. (2009). *Teaching ESL/EFL reading and writing*. New York: Routledge.

นวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่ อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์*

INNOVATIVE ONLINE TEACHING MEDIA FOR GEO-TOURISM IN KHORAT UNESCO GLOBAL GEOPARK: DEVELOPING CHINESE SPEAKING SKILLS FOR YOUNG TOUR GUIDES

รุจิรา ศรีสุภา

Ruchira Srisupha

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima, Thailand

Corresponding author E-mail: ruchira.s@nrru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการพูดภาษาจีนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้นวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียนภาษาจีน ดำเนินการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้นวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 24 คน แผนการเรียนภาษาจีน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบประเมินคุณภาพด้านความเหมาะสมของนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์ 2) แผนการสอนภาษาจีน 3) คู่มือครูและคู่มือนักเรียน 4) แบบทดสอบวัดผลการพูดภาษาจีน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการทดสอบค่าที การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) นวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์ มีคุณภาพโดยรวมที่ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.23$ S.D. = 0.75) แสดงถึงนวัตกรรมการสอนภาษาจีนมีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์ มีทักษะการพูดภาษาจีนหลังเรียนด้วยนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ: นวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์, การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์, การพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์

Abstract

This research article aimed to: 1) to develop an innovative online teaching media for Geo-tourism in the Khorat UNESCO Global Geopark area to enhance Chinese speaking skills for young tour guides, and 2) to compare Chinese speaking abilities before and after learning using the innovative online teaching media among Grade 11 students in the Chinese language program. The

* Received 4 October 2025; Revised 30 October 2025; Accepted 30 October 2025

research was conducted using a mixed-methods approach divided into two phases: Phase 1 involved developing the innovative online teaching media for Geo-tourism in the Khorat UNESCO Global Geopark area, with a target group of 3 experts. Phase 2 examined the effects of using the innovative online teaching media for Geo-tourism in the Khorat UNESCO Global Geopark area, with a sample group of 24 Grade 11 students in the Chinese language program during the second semester of the 2021 academic year. The research instruments included: 1) a quality assessment form for the appropriateness of the innovative online teaching media, 2) Chinese language lesson plans, 3) teacher and student manuals, and 4) a Chinese speaking proficiency test. Data analysis employed descriptive statistics including mean, standard deviation, percentage, t-test, and content analysis. The research findings revealed that: 1) the innovative online teaching media for Geo-tourism in the Khorat UNESCO Global Geopark area to develop Chinese speaking skills for young tour guides had an overall quality with a mean score of 4.23 (S.D.=0.75), indicating that the Chinese language teaching innovation had high overall quality, and 2) Grade 11 students who learned using the innovative online teaching media for Geo-tourism in the Khorat UNESCO Global Geopark area to develop Chinese speaking skills for young tour guides showed significantly higher Chinese speaking skills after learning with the innovative online teaching media compared to before learning, at the .05 significance level.

Keywords: Innovative Online Teaching Media, Geo-Tourism, Chinese Speaking Skills for Young Tour Guides

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทยเนื่องจากเป็นแหล่งรายได้หลักทั้งในระดับชาติและในระดับจังหวัด สืบเนื่องจากแผนพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อพัฒนาปัจจัยสนับสนุนและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวเพื่อมุ่งพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงมากยิ่งขึ้น (ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2561) จากสถิติปี พ.ศ. 2568 พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เที่ยวไทยสูงสุด 5 อันดับแรกคือ จีน มาเลเซีย อินเดีย รัสเซีย เกาหลีใต้ ตามลำดับ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2568) จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติซึ่งเป็นชาวจีนยังคงเป็นกลุ่มหลักที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยและสร้างรายได้เป็นอันดับ 1 และยังพบว่ามาเลเซียก็ใช้ภาษาจีนกลางในการสื่อสารเช่นเดียวกัน จากความสำคัญข้างต้นเล็งเห็นได้ว่ารัฐบาลให้การสนับสนุนธุรกิจท่องเที่ยว รวมถึงการการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในประเทศไทยโดยเฉพาะในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช จังหวัดนครราชสีมา การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ (Geological Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นกิจกรรมเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศธรณีวิทยาและวัฒนธรรมในพื้นที่อุทยานธรณีวิทยา ซึ่งการท่องเที่ยวประเภทนี้จะสร้างรายได้ให้กับชุมชนในรูปแบบของการแสดงทางวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน และการท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเหล่านี้ล้วนเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น อุทยานธรณีโลกโคราชหรือโคราชจีโอพาร์ค จัดตั้งโดยจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2558 ประกอบด้วยพื้นที่ลุ่มน้ำลำตะคองตอนกลางถึงตอนล่างในเขต 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสีคิ้ว สูงเนิน ขามทะเลสอ เมืองนครราชสีมา และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ รวมพื้นที่ 3,167 ตารางกิโลเมตร คุณค่าทางธรณีวิทยาในระดับนานาชาติของพื้นที่ คือ ภูมิประเทศเขาควมสตาในอำเภอสีคิ้ว สูงเนิน กับฟอสซิลในอำเภอเมืองนครราชสีมา ขามทะเลสอ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งพบฟอสซิลและพืชสายพันธุ์ใหม่ของโลกไม่ต่ำกว่า

10 ชนิด โดยเฉพาะช้างศึกดำบรรพ์พบฟอสซิลถึง 10 สกุลจาก 55 สกุล ที่พบทั่วโลกหรือมากที่สุดในโลก เมื่อรวมกับแหล่งธรรมชาติอื่น แหล่งโบราณคดีและแหล่งวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับแหล่งธรณีวิทยามีจำนวน 35 แหล่งสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ได้ (สำนักงานอุทยานธรณีโคราชมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2561)

ปัจจุบันภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศมีความสำคัญมาก เนื่องจากทั่วโลกพบว่ามีคนใช้ภาษาจีนกลางทั้งหมดประมาณ 1.1 พันล้านคน รองจากภาษาอังกฤษในทั่วโลกใช้ประมาณ 1.5 พันล้านคน (Eberhard, D. M. et al., 2023) อีกทั้งประเทศจีนมีการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นประเทศมหาอำนาจ รวมถึงมีผู้ใช้ภาษาจีนอยู่ทั่วโลกหลายร้อยล้านคน แต่ยังมีปัญหาการใช้ภาษาจีน คือ ไม่สามารถสื่อสารกับเจ้าของภาษาได้ (อัญชลีการ์ ชันติ และคณะ, 2562) และจากงานวิจัยของ สุพรรณิการ์ วงศ์สุตา กล่าวว่าภาษาจีนได้เข้ามามีบทบาทต่อตลาดแรงงานของไทยอย่างมาก ดังนั้นสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านสังคมและเศรษฐกิจโลกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สุพรรณิการ์ วงศ์สุตา, 2564) ซึ่งปัจจุบันยังขาดแคลนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ที่มีความรู้ทักษะการพูดภาษาจีน

จากปัญหาข้างต้นเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์ภาษาจีนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช เป้าหมายเพื่อให้สามารถใช้ภาษาจีนในบริบทการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเบิร์ตกาเย่ กล่าวว่าผู้สอนควรมีแรงจูงใจหรือกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนโดยใช้สื่อต่างๆ อาทิเช่น ภาพ แสง สี หรือเสียง ประกอบการสอนโดยสื่อที่สร้างต้องมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหา ผู้เรียนสามารถเรียนได้เมื่อพร้อม (Gagne, M. R. et al., 1974) ขณะเดียวกันนั้นผู้เรียนยังได้รับการอำนวยความสะดวกและความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองและการบริหารจัดการการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างยืดหยุ่น สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์
2. เพื่อเปรียบเทียบการพูดภาษาจีนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้นวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยการพัฒนาและประยุกต์ (Research and Development) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นจังหวัดในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชมีอำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสูงเนิน และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลแบบผสมผสานวิธี (Mixed methods research) เพื่อพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช การวิจัยนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ใบรับรอง :HE-068-2563 ณ วันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2563

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 พัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา 1 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาจีน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ประเภทดังนี้

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือคือ 1) แบบประเมินคุณภาพด้านความเหมาะสมของนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์ ศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์เพื่อสร้างแบบประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์ที่มีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีการของ Likert (Likert, Rensis, 1967) หลังจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พิจารณาคำตัดสินความสอดคล้องของแบบประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของชุดนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์ซึ่งพบว่า รายการประเมินทุกรายการ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.75-1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สร้างกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาจีนเพื่อการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่ อุทยานธรณีโลกโคราช จากแบบสอบถามเรื่อง การวิเคราะห์ความต้องการความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์และลักษณะภาษาที่ใช้ในการนำเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ ความรู้ด้านภาษา โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อสร้างบทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้โดยอิงจากทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาเฉพาะทาง Language for Specific purposes (Douglas, D., 2000) และ Social constructivism (Vygotsky, L. S., 1978)

3.2 สร้างต้นแบบนวัตกรรมภาษาสื่อสารด้านการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช ภายใต้ทฤษฎีการสร้างนวัตกรรมภาษาเฉพาะทางตรวจสอบคุณภาพนวัตกรรมภาษาสื่อสารด้านการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความตรงเชิงโครงสร้าง เนื้อหา ปรับนวัตกรรมและแบบทดสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำนวัตกรรมไปใช้กับกลุ่มทดลอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5. สถิติที่ใช้และการนำเสนอข้อมูล จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ระยะที่ 2 ผลการใช้นวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์ภาษาจีนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสุรนารีวิทยา จำนวน 30 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 แผนการเรียนภาษาจีน โรงเรียนสุรนารีวิทยา จำนวน 24 คน เป็นนักเรียนฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาจีนเบื้องต้นได้ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุรนารีวิทยา จำนวน 30 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 แผนการเรียนภาษาจีน โรงเรียนสุรนารีวิทยา จำนวน 24 คน เป็นนักเรียนฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาจีนเบื้องต้นได้ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือ 3 ประเภท คือ

2.1 แผนการสอนภาษาจีน ศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการสร้างแผนการสอนภาษาจีน ประกอบด้วย ชื่อหน่วยการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ (ผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน) เนื้อหาวิชา (สาระการเรียนรู้) เวลา (ชั่วโมง) สาระสำคัญ กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล หลังจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.67-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.2 คู่มือครูและคู่มือนักเรียน

2.2.1 คู่มือครู (Teacher manual) สร้างคู่มือครูประกอบด้วย ความคิดรวบยอด วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา วิธีการสอน วิธีประเมินผล และเนื้อหาในแต่ละบท หลังจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบ ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) เนื้อหา (Content validity) แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.67-1.00

(บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.2.2 คู่มือนักเรียน (Student manual) สร้างคู่มือนักเรียนประกอบด้วย เนื้อหาในแต่ละบท หลังจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบ ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) เนื้อหา (Content validity) แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.75 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.3 แบบประเมินการทดสอบการพูดภาษาจีน เป็นแบบทักษะปฏิบัติจำนวน 5 ข้อ โดยมีรายการ ประเมินลักษณะ Scoring rubric โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 5 ด้าน รวม 100 คะแนน ได้แก่ ด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ การออกเสียง เนื้อหา ความคล่องแคล่วและท่าทาง มีค่า IOC เท่ากับ +1.00 หลังจากนั้น นำไปหาค่าความเชื่อมั่น รายฉบับของแบบประเมินการทดสอบการพูดภาษาจีน โดยมีครู 1 คน ทดลองใช้แบบ ประเมินการทดสอบการพูดภาษาจีน กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุนารีวิทยาจำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หลังจากนั้นจึงได้ค่าความเชื่อมั่น ด้วยการวิเคราะห์ ค่า Cronbach (Cronbach Alpha Coefficient) (Cronbach, L. J., 1990) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.84

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ชี้แจงให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยทราบถึงแผนการเรียนการสอน ภาษาจีนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้นวัตกรรมภาษาจีนเพื่อการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช เพื่อให้ทุกคนเข้าใจตรงกันและปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง

3.2 ทำการทดสอบก่อนเรียน (pre-test) ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลการพูดภาษาจีนก่อนเรียนจำนวน 5 ข้อ แบบสอบอัตนัยตามลำดับ แล้วบันทึกผลคะแนนเก็บไว้เพื่อเปรียบเทียบกับคะแนนหลังเรียน (post-test)

3.3 ดำเนินการทดลองตามแผนการสอนภาษาจีนด้วยการจัดการเรียนรู้พร้อมใช้นวัตกรรม ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช อำเภอเมืองนครราชสีมาทั้ง 5 บท

3.4 เมื่อเรียนเนื้อหาเสร็จ ทำการทดสอบหลังเรียน (post-test) โดยทำแบบทดสอบวัดผลการพูด ภาษาจีนจำนวน 5 ข้อ แบบสอบอัตนัยตามลำดับ แล้วบันทึกผลคะแนนเพื่อเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาจีนด้วยการจัดการเรียนรู้พร้อมใช้นวัตกรรมภาษาจีนเพื่อการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชของ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมภาษาจีนเพื่อการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช อำเภอเมืองนครราชสีมาทั้ง 5 บท

5. สถิติที่ใช้และการนำเสนอข้อมูล ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบที (t-test for dependent)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนานวัตกรรมการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลขององค์ประกอบของนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์ มีผลการพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์

องค์ประกอบของนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์	เนื้อหา
บทที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์และอุทยานธรณีประเทศไทย อุทยานธรณีโคราชและลักษณะทางธรณีวิทยา อุทยานธรณีโคราชมหานครแห่งบรรพชีวิน เส้นทางท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่อุทยานธรณีโคราช การใช้ภาษาแบบฝึกหัด
บทที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกโคราชในอำเภอเมืองนครราชสีมา	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ประตุน้ำพุร้อนเมืองนครราชสีมา พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหิน แหล่งโบราณคดีโคกสูง ปราสาทหินพนมวัน การใช้ภาษา แบบฝึกหัด
บทที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกโคราชในอำเภอสองแคว	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม วัดป่าภูผาสูง วิสาหกิจชุมชนกาแฟผดุงมะไฟ น้ำตกวังเฒ่า แหล่งหินตัดสูงเนิน เมืองเสมา พระนอนหินทราย อนุสรณ์สถานสถานีรถไฟสูงเนิน และปราสาทเมืองแขก การใช้ภาษา แบบฝึกหัด
บทที่ 4 แหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกโคราชในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ล่องเรือแพแล่นมูล โครงการพิพิธภัณฑ์ช้างศึกดำบรรพ์ เรือโบราณ ไทรงามและตลาดลานไทร ศูนย์การเรียนรู้จีโอพาร์ค การใช้ภาษา แบบฝึกหัด
บทที่ 5 สิ่งที่ดีควรทำและไม่ควรทำในแหล่งท่องเที่ยว	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม สิ่งที่ดีควรทำและไม่ควรทำในวัฒนธรรมไทยสำหรับชาวต่างชาติ สิ่งที่ดีควรทำและไม่ควรทำในแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและประวัติศาสตร์ สิ่งที่ดีควรทำและไม่ควรทำในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ การใช้ภาษา แบบฝึกหัด

จากตารางที่ 1 พบว่าการพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาจำนวน 5 บทเรียน โดยแต่ละบทเรียนประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แบบฝึกหัด และแบบทดสอบประจำชุด โดยนักเรียนจะทำกิจกรรมเรียนรู้ผ่านนวัตกรรมสื่อการสอนภาษาจีนและผู้สอนจะเข้ามาเพิ่มเติมโดยทำหน้าที่เป็นผู้จัดกระบวนการสอน (Facilitator) นวัตกรรมนี้มีอัตราส่วนการเรียนคือ Ratio of Face-to-Face : Online/Web Ratio : 30 : 70 โดยมี การอบรมและทดสอบเพื่อประเมินผลการเรียน นักเรียนจะเข้าใช้งานนวัตกรรมนี้โดย Log in ระบบด้วยการใช้ Username และ Password โดยใช้งานร่วมกับคู่มือนักเรียนในการเรียน ในแต่ละบทเรียนจะมีเนื้อหาเพิ่มเติมจากคู่มือนักเรียนพร้อมกับแบบฝึกหัดที่สามารถทราบผลการเรียนด้วยตนเอง (Interactive exercises) มีคลิปวิดีโอที่ผู้สอนสรุปการสอนในแต่ละบทและสื่อมัลติมีเดียที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทั้งหมดเพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกการค้นคว้าและรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.1 ผลการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของการพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของการพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพนวัตกรรมการสอนออนไลน์ภาษาจีนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์

รายการประเมิน	บทที่ 1		บทที่ 2		บทที่ 3		บทที่ 4		บทที่ 5		รวม		ความหมาย
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
1. ความถูกต้องและความทันสมัยของเนื้อหาที่ใช้ในการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช													
1.1 เนื้อหาครบถ้วนตามคำอธิบายรายวิชา	4.20	0.72	4.23	0.86	4.25	0.73	4.19	0.81	4.29	0.75	4.23	0.77	มาก
1.2 เนื้อหาสาระมีความถูกต้องตรงกับการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช	4.34	0.72	4.18	0.73	4.35	0.75	4.29	0.75	4.25	0.73	4.28	0.73	มาก
1.3 เนื้อหามีความทันสมัยเป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช	4.44	0.68	4.16	0.78	4.16	0.78	4.35	0.75	4.16	0.78	4.25	0.75	มาก
1.4 ลำดับการนำเสนอเนื้อหามีความถูกต้องเหมาะสม	4.19	0.81	4.29	0.75	4.29	0.75	4.19	0.73	4.34	0.75	4.26	0.75	มาก
รวม	4.29	0.73	4.21	0.78	4.26	0.75	4.25	0.76	4.26	0.75	4.25	0.75	มาก
2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช													
2.1 กิจกรรมการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.16	0.78	4.24	0.79	4.24	0.79	4.34	0.75	4.29	0.75	4.25	0.77	มาก
2.2 กิจกรรมการสอนมีความหลากหลายและตรงกับกิจกรรมที่ใช้ในการนำเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชของยูเนสโก	4.24	0.79	4.18	0.73	4.18	0.73	4.15	0.84	4.23	0.86	4.19	0.79	มาก
2.3 กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21	4.23	0.86	4.16	0.84	4.23	0.86	4.15	0.78	4.18	0.73	4.19	0.81	มาก
2.4 ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนอย่างเหมาะสม	4.16	0.78	4.29	0.75	4.35	0.75	4.35	0.75	4.24	0.79	4.27	0.76	มาก
รวม	4.19	0.80	4.21	0.77	4.25	0.78	4.24	0.78	4.23	0.78	4.22	0.78	มาก
3. การจัดองค์ประกอบในเล่มบทเรียน													
3.1 การจัดองค์ประกอบบทเรียนในเล่มเหมาะสมกับเนื้อหา	4.25	0.73	4.35	0.75	4.24	0.79	4.24	0.79	4.35	0.75	4.28	0.76	มาก
3.2 การใช้สี ขนาด รูปแบบตัวอักษร	4.29	0.75	4.23	0.86	4.18	0.73	4.28	0.72	4.18	0.73	4.23	0.75	มาก
3.3 ภาพประกอบสอดคล้อง เหมาะสมกับเนื้อหา สื่อความหมายได้	4.35	0.75	4.18	0.73	4.24	0.79	4.16	0.84	4.29	0.72	4.24	0.76	มาก
3.4 สื่อมัลติมีเดียที่ใช้เหมาะสมกับเนื้อหา สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.29	0.72	4.24	0.79	4.18	0.73	4.18	0.73	4.28	0.77	4.23	0.66	มาก
รวม	4.29	0.73	4.25	0.78	4.21	0.76	4.21	0.77	4.27	0.74	4.24	0.73	มาก
4. วิธีการวัดและการประเมินผล													
4.1 วิธีวัดและเครื่องมือสอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในตัวชี้วัดหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	4.18	0.73	4.35	0.75	4.18	0.73	4.29	0.77	4.29	0.72	4.25	0.74	มาก
4.2 ประเมินผู้เรียนด้วยวิธีหลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะรายวิชา	4.20	0.72	4.23	0.86	4.25	0.73	4.19	0.87	4.29	0.75	4.23	0.78	มาก
4.3 ผลการประเมินสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อสอนเสริมได้	4.16	0.84	4.29	0.72	4.29	0.72	4.35	0.75	4.24	0.79	4.26	0.76	มาก
รวม	4.18	0.76	4.29	0.77	4.24	0.72	4.27	0.79	4.27	0.75	4.24	0.76	มาก

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพนวัตกรรมการสอนออนไลน์ภาษาจีนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ (ต่อ)

รายการประเมิน	บทที่ 1		บทที่ 2		บทที่ 3		บทที่ 4		บทที่ 5		รวม		ความหมาย
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
5. การออกแบบบทเรียนบนเว็บ													
5.1 การจัดองค์ประกอบบทเรียนบนเว็บ	4.28	0.77	4.24	0.79	4.16	0.84	4.16	0.84	4.18	0.73	4.20	0.79	มาก
5.2 การใช้สี ขนาด รูปแบบตัวอักษร	4.32	0.75	4.16	0.84	4.18	0.73	4.18	0.73	4.16	0.84	4.20	0.77	มาก
5.3 ภาพประกอบสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหา สื่อความหมายได้	4.35	0.75	4.18	0.73	4.28	0.77	4.24	0.79	4.24	0.79	4.25	0.76	มาก
5.4 สื่อมัลติมีเดียที่ใช้เหมาะสมกับเนื้อหา	4.29	0.72	4.32	0.65	4.29	0.72	4.18	0.73	4.16	0.84	4.24	0.73	มาก
รวม	4.31	0.74	4.22	0.75	4.22	0.76	4.19	0.77	4.18	0.80	4.22	0.76	มาก
6. เทคนิคการใช้งาน													
6.1 การใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน สะดวกต่อการใช้งาน	4.16	0.84	4.24	0.79	4.28	0.77	4.18	0.73	4.27	0.72	4.22	0.77	มาก
6.2 แสดงผลได้กับหลากหลายอุปกรณ์	3.99	0.86	4.23	0.86	4.16	0.84	4.16	0.84	4.16	0.84	4.14	0.84	มาก
6.3 ความรวดเร็วในการแสดงผลบนเว็บ	4.18	0.73	4.28	0.77	4.16	0.84	4.18	0.73	4.17	0.74	4.19	0.76	มาก
6.4 ความถูกต้องของการเชื่อมโยงหลายมิติ	4.24	0.79	4.29	0.72	3.98	0.86	4.24	0.79	4.35	0.75	4.22	0.78	มาก
รวม	4.14	0.80	4.26	0.78	4.14	0.82	4.19	0.77	4.23	0.76	4.19	0.78	มาก
รวมค่าเฉลี่ย 6 ด้าน	4.24	0.75	4.24	0.73	4.22	0.76	4.22	0.76	4.24	0.76	4.23	0.75	มาก
รวมทั้งหมด	4.23				0.75				มาก				

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.23 ($\bar{X} = 4.23$ S.D. = 0.75) แสดงถึงนวัตกรรมการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช เพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์ เนื่องจากด้านการออกแบบบทเรียนบทเว็บกิจกรรมมีความหลากหลาย ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน มีทั้งภาพ เสียง สีช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการที่อยากเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทเรียนสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญเพราะบทเรียนมีผลต่อการเข้าใจและการจดจำของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญ อีกทั้งเนื่องจากบทเรียนมีการออกแบบเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ต้องมีโครงสร้างที่ชัดเจนและเป็นเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในพื้นที่เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนเทคนิคทางด้านการใช้งานสื่อการเรียนรู้นั้นก็คล้ายๆ กับผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ทั่วไปที่ต้องเน้นสื่อที่มีความน่าสนใจ เช่น การใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน มีความรวดเร็วในการแสดงผล และสามารถแสดงผลได้หลากหลายในอุปกรณ์

2. ผลเปรียบเทียบการพูดภาษาจีนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้นวัตกรรมการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลเปรียบเทียบการพูดภาษาจีนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้นวัตกรรมการสอนออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แสดงผลการวิจัยดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

คะแนน	N	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p
ก่อนเรียน	24	18.54	.93	23	-17.22*	.00
หลังเรียน	24	164.97	41.42			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การพูดภาษาจีนด้านท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราช หลังการจัดการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนที่ 18.54 ($\bar{X}=18.54$, S.D.=.93) และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนที่ 164.97 ($\bar{X}=164.97$, S.D.=41.42) มีคะแนนเพิ่มจากก่อนเรียนมากกว่า 9 เท่า โดยมีความสามารถระดับพอใช้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถอภิปรายผลใน 2 ประเด็น ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์ พบว่านวัตกรรมการสอนภาษาจีนมีคุณภาพสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.23 ($\bar{X}=4.23$ S.D.=0.75) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Li & Cummins พบว่าการใช้สื่อดิจิทัลที่มีปฏิสัมพันธ์สามารถเพิ่มแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญ (Li, M., & Cummins, J., 2019) ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของมนสิชา มะโหรา อำนาจ จันทรแป้น และวารุณี โพธาสินธุ์ ศึกษาเรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การสร้างเกมเก็บข้อมูลโดยโปรแกรมสแครช สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา พบว่า มีประสิทธิภาพสูง 82.68/86.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นบทเรียนที่มีลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้สื่อดิจิทัลมาออกแบบในการพัฒนาบทเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ (มนสิชา มะโหรา และคณะ, 2565)

2. ผลเปรียบเทียบการพูดภาษาจีนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้นวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์สามารถนำไปใช้ได้จริง เนื่องมาจากนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์มีรูปแบบทั้งออนไลน์และออฟไลน์ มีคู่มือครูที่ชี้แจงรายละเอียดอย่างชัดเจน ครูจัดกิจกรรมโดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) อาทิเช่น การแสดงบทบาทสมมติเป็นกลุ่มทัวริงจิน (role play) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมโดยให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมรับผิดชอบงานด้วยตนเอง และมีการใช้เกมทบทวน อาทิเช่นบทที่ 2 หัวข้อการท่องเที่ยวอนุสาวรีย์ย่าโม การใช้เกม (game-based learning) ในการทบทวนคำศัพท์หลังเรียน เป็นต้น ซึ่งทุกบทเรียนผู้เรียนจะเป็นผู้แสวงหาความรู้ในการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น (internalization) โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค scaffolding จากนั้นให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นคู่ฝึกบทสนทนา (didactic learning) และทำงานกลุ่ม (collaborative group work) แสดงบทบาทสมมติ (role playing) เป็นยุวมัคคุเทศก์ในแต่ละกิจกรรม จากการสังเกตการทำกิจกรรมพบว่านักเรียนชอบขั้นตอนการสอนพูดมากที่สุด รูปแบบนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์ผู้เรียนชอบที่มีการปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของภาษาคือชาวจีน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาจีนในสถานการณ์ได้จริง เนื้อหามีความชัดเจน เข้าใจง่าย การเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก กิจกรรมในการสอนเป็นแบบทำงานกลุ่มลดความเครียดในการทำงาน และมีการช่วยเหลือกันในกลุ่ม ระยะเวลามีความเหมาะสม เป็นการปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ภาษาจีนได้จริง เช่น การบรรยายอนุสาวรีย์ย่าโม การนำเสนอสินค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เส้นทางท่องเที่ยวอุทยานธรณีโลกโคราช ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1978) แนวคิด Zone of Proximal Development (ZPD) ที่เน้นว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้นเมื่อได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสม ผลการวิจัยสะท้อนแนวคิดนี้ผ่านการใช้ออนไลน์ที่ให้ข้อมูลป้อนกลับทันทีและสามารถปรับระดับความยากง่ายได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของคุณาพร มีเจริญ ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาจีนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นภาระงานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่

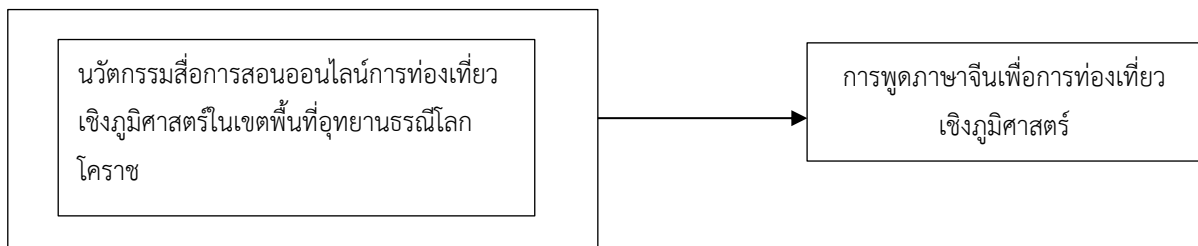
1 พบว่าความสามารถในการฟัง-พูดภาษาจีนของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นภาระงานร่วมกับสื่อ
มัลติมีเดีย สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (คุณาพร มีเจริญ, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้เป็นรูปแบบการพัฒนาและประยุกต์ (Research and Development) โดยได้ใช้ทฤษฎีคอน
สตรัคติวิซึ่มเชิงสังคม (Social constructivism) ความรู้เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม “ เขตพัฒนาการ
ใกล้เคียง ” (ZPD) ทำให้ผู้เรียนไปได้ใกล้เคียงขึ้นเมื่อเกิดการค้ำจุน (scaffolding) (Vygotsku,1978) ภาษาจีนเพื่อ
จุดประสงค์เฉพาะ (CPS) ใช้ในบริบทเฉพาะแตกต่างกันในบริบทการใช้งานมาเป็นกรอบแนวคิดแสดงในแผนภาพที่ 1

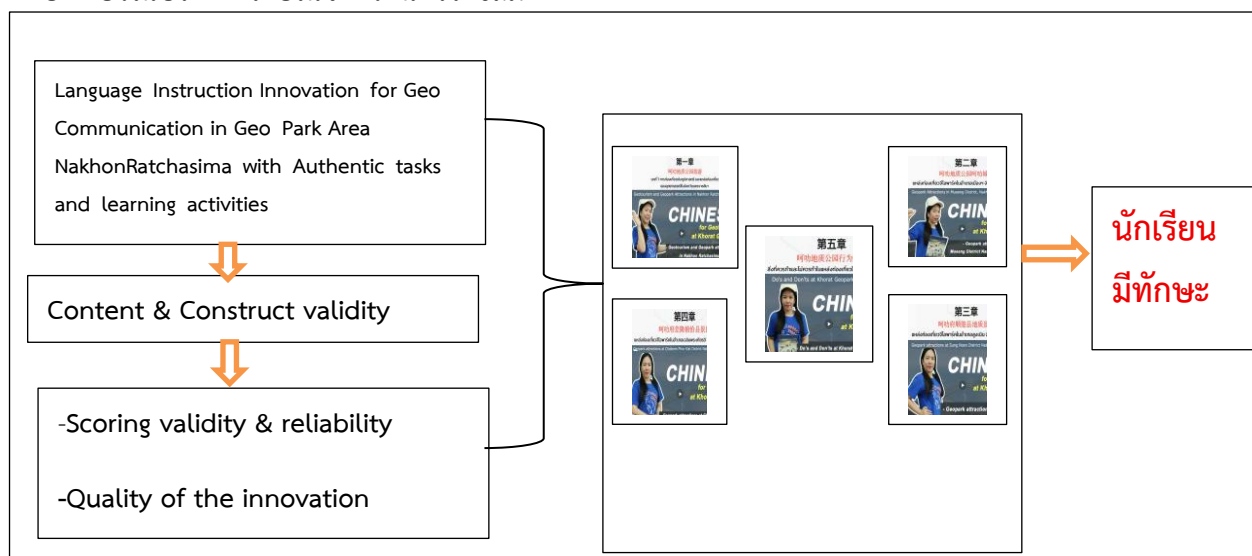
ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์ภาษาจีนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์

องค์ความรู้และนวัตกรรมจากผลงานวิจัยคือ นวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์ชุดความรู้การท่องเที่ยวเชิง
ภูมิศาสตร์จำนวน 5 บทเรียนที่มาจากความต้องการของท้องถิ่นเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทำการสร้าง
นวัตกรรมสื่อออนไลน์ และทำการประเมินสื่อออนไลน์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน จากนั้นประมวลและ
สังเคราะห์ข้อมูลออกมาเป็นรูปแบบสื่อออนไลน์บนเว็บไซต์ที่มุ่งความรู้เน้นพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนสำหรับยุว
มัคคุเทศก์เพื่อยกระดับความสามารถในการพูดภาษาจีนและตอบสนองการรองรับนักท่องเที่ยวชาวจีนที่จะมา
ท่องเที่ยวในประเทศไทยในจังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์ภาษาจีนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า นวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์ มีคุณภาพโดยรวมที่ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.23 S.D. = 0.75) แสดงถึงนวัตกรรมการสอนภาษาจีนมีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกโคราชเพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนสำหรับยุวมัคคุเทศก์ มีทักษะการพูดภาษาจีนหลังเรียนด้วยนวัตกรรมสื่อการสอนออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) สถาบันการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปพัฒนาเป็นหลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการท่องเที่ยว หรือทักษะการฟังพูดภาษาจีนได้ 2) นวัตกรรมนี้สามารถนำไปเป็นต้นแบบในการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์สำหรับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมาได้ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรพัฒนานวัตกรรมสื่อสารภาษาจีนสำหรับกลุ่มอาชีพบริการด้านอื่นๆ อาทิเช่น การนวดแผนไทย การรำมวยไทย ผู้ประกอบการร้านอาหาร เป็นต้น 2) ควรมีการพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบอื่นๆ เช่น แอปพลิเคชันในมือถือ เพื่อเพิ่มความสะดวกให้แก่ผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2568). “สถานการณ์การท่องเที่ยวของชาวต่างชาติในประเทศไทยช่วง 6 เดือนแรกของ ปี 2568”, Tourism Economic Review. เรียกใช้เมื่อ 16 กันยายน 2568 จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411
- คุณาพร มีเจริญ. (2563). การพัฒนาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาจีนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นภาระงานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ. (2561). เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 26 (13 ตุลาคม 2561).
- มนสิชา มะโหรา และคณะ. (2565). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย สอน เรื่องการสร้างเกมเก็บข้อมูลโดยโปรแกรมสแครช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา จังหวัดอุดรธานี. วารสารบัณฑิตแสงโคกคำ, 7(3), 415-428.
- สำนักงานอุทยานธรณีโคราชมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. (2561). อุทยานธรณีโคราช. นครราชสีมา: โรงพิมพ์ใจเซฟ.
- สุพรรณิการ์ วงศ์สุตา. (2564). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนโดยใช้บทบาทสมมติในวิชาการฟังและการพูดภาษาจีน 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 9(2), 59-70.
- อัญชลีการ์ ชันติ และคณะ. (2562). แนวทางการพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น. ศึกษาศาสตรสาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 3(12), 34-41.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). Ney York: Harper Collins.
- Douglas, D. (2000). Assessing languages for specific purposes. Cambridge: Cambridge University Press.
- Eberhard, D. M.et al. (2023). What are the top 200 most spoken languages? Retrieved September 5, 2568, from <https://www.ethnologue.com/guides/ethnologue200>
- Gagne, M. R.et al. (1974). The principles of instructional design. (4th ed.). New York: Holt.

- Li, M., & Cummins, J. (2019). Digital technologies in Chinese language learning: Current trends and future directions. *Computer Assisted Language Learning*, 32(8), 848-871.
- Likert, Rensis. (1967). "the Method of Constructing an Attitude Scale" In Reading in Fishbein, M (Editors), *Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.
- Vygotsky, L. S. (1978). Interaction between learning and development. In M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman (Eds.), *Mind in society: The development of higher psychological processes* (pp. 79-91). Cambridge, MA: Harvard University Press.

การพัฒนาแนวทางการบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย*

DEVELOPMENT OF ORGANIZATIONAL MANAGEMENT GUIDELINES FOR THE ROYAL THAI ARMED FORCES HEADQUARTERS

รัชชนันท์ อิศรเดช*, พัทรี พิพิธสุขสันต์, ไตรรงค์ ชัยชนะ

Thatchanan Isaradet*, Patcharee Pipithsuksunt, Trirong Chaichana

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: thatchanan.iss@mct.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย 2) วิเคราะห์การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย และ 3) นำเสนอการพัฒนาแนวทางการบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ทหารที่เกี่ยวข้องในหน่วยกองบัญชาการกองทัพไทย จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ พบว่า 1) การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย ได้แก่ ส่งเสริมให้ปฏิบัติงานตามตำแหน่ง การใช้งบประมาณอย่างประหยัด คุ่มค่า โปร่งใส และตรวจสอบได้ และนำรูปแบบการทำงานตามแนวทางฐานวิถีชีวิตใหม่มาปรับใช้อย่างเหมาะสม 2) วิเคราะห์การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย ด้านการวางแผน ช่วยให้กองทัพไทยตอบสนองต่อภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ด้านการจัดองค์กร การแบ่งงานตามความเชี่ยวชาญทำให้เกิดความคล่องตัวและความแม่นยำในการปฏิบัติงาน ด้านการบังคับบัญชา ส่งเสริมให้บุคลากรได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านการประสานงาน มีปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่องนำเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยมาใช้ ด้านการควบคุม ส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการควบคุมจะช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น 3) การพัฒนาแนวทางการบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย ด้านควบคุม กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และวัดผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ในด้านการควบคุมภายในเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ด้านอำนวยการสั่งการ พัฒนาระบบการอำนวยการสั่งการให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการปฏิบัติงานในยุคปัจจุบัน ด้านกำกับดูแลให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการกำกับดูแลที่เข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายเพื่อป้องกันการทุจริต และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหารองค์กร, กองบัญชาการกองทัพไทย

Abstract

The objectives of this research article are 1) study the organizational management of the Royal Thai Army Headquarters. 2) Analyze the organization management of the Royal Thai Armed Forces Headquarters. 3) Present the development of the organization management guidelines of the Royal Thai Armed Forces Headquarters using qualitative research. Key informants include executives, military officers, and soldiers involved in the Royal Thai Armed Forces Headquarters,

totaling 25 persons. The research tools used were interview forms. Data analysis was done by descriptive analysis. The research results found that: 1) The organization management of the Royal Thai Armed Forces Headquarters includes promoting work performance according to position, using budgets economically, cost-effectively, transparently, and verifiably, and appropriately applying the work model according to the New Way of Life approach. 2) Analyze the organization management of the Royal Thai Armed Forces Headquarters in terms of planning, helping the Royal Thai Armed Forces respond to threats that are constantly changing. In terms of organization, dividing work according to expertise creates flexibility and accuracy in operations. In terms of command, encouraging personnel to continuously learn and develop themselves. In terms of coordination, continuously adapting and developing, and using modern communication technology. In terms of control, encouraging personnel at all levels to participate in control will help reduce possible risks. 3) Development of the organization management guidelines of the Royal Thai Armed Forces Headquarters in terms of control, setting clear goals, and continuously measuring performance. In terms of internal control, it is a key factor in driving change. In terms of command and control, developing a modern and efficient command and control system to support operations in the current era. In terms of supervision, Focus on developing a strong governance system with the aim of preventing corruption and creating a good corporate culture

Keywords: Development, Organizational Management, Thai Armed Forces Headquarters

บทนำ

กองทัพไทย เป็นองค์กรของรัฐที่มีความสำคัญอย่างยิ่งกับประชาชนทุกคน โดยเฉพาะการรักษาอธิปไตย และดูแลด้านความมั่นคงในมิติต่าง ๆ ดังนั้น กองทัพไทยจึงต้องเป็นองค์กรที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นทั้งภายในองค์กร และความเชื่อมั่นต่อสาธารณะชน ซึ่งความเชื่อมั่นภายในกองทัพไทยนั้น ถือเป็นพื้นฐานของอาชีพทหาร ความเชื่อมั่นระหว่างทหารด้วยกันเอง ความเชื่อมั่นระหว่างทหารและผู้นำ ความเชื่อมั่นระหว่างทหารและครอบครัว ความเชื่อมั่นระหว่างทหารและประชาชน ความเชื่อมั่นระหว่างทหารและข้าราชการพลเรือนในกองทัพ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงถึงผลลัพธ์ของการปฏิบัติหน้าที่ของทหารเพื่อที่จะรักษาและคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีอันประกอบไปด้วยความไว้วางใจและความเชื่อมั่นกับประชาชน (กรมยุทธศึกษาทหารบก, 2562) ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทหารอย่างมืออาชีพจะต้องแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่สำคัญหลายประการ เช่น สร้างความไว้วางใจ มีประสบการณ์เรื่องที่เกี่ยวข้อง มีการบริการที่ซื่อตรง ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ และมีความเป็นผู้นำ เป็นต้น กองทัพไทย มีอำนาจหน้าที่และโครงสร้างการจัดตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการ กระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 ในมาตรา 15 บัญญัติไว้ว่า “กองทัพไทย มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศ การป้องกันราชอาณาจักร และการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทหาร ตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมมีผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้รับผิดชอบ” และในมาตรา 17 บัญญัติให้ “กองทัพไทย มีโครงสร้างการจัดการ ดังนี้ 1) กองบัญชาการกองทัพไทย 2) กองทัพบก 3) กองทัพเรือ 4) กองทัพอากาศ” 5) ส่วนราชการอื่นตามที่กำหนด โดยพระราชกฤษฎีกา” นอกจากนี้ มาตรา 19 กำหนดให้ “กองทัพไทย จัดตั้งศูนย์บัญชาการทางทหารในแต่ละระดับชั้น ตั้งแต่นายพลกิต เพื่อใช้ในการติดตามสถานการณ์และเป็นศูนย์ควบคุมอำนวยความสะดวกและสั่งการการปฏิบัติ” (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย, 2551) กองบัญชาการกองทัพไทย ได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการกองบัญชาการกองทัพไทย ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) ประกอบด้วย 6 แผนปฏิบัติราชการ ได้แก่ แผนปฏิบัติราชการที่ 1 การเทิดทูน พิทักษ์ เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ ศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ แผนปฏิบัติ

ราชการที่ 2 การป้องกันประเทศ รักษาอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติพร้อมพัฒนาศักยภาพ ทางทหารให้ทัดเทียมกับภูมิภาค แผนปฏิบัติราชการที่ 3 การรักษาความมั่นคงของประเทศ โดยจัดการภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ แผนปฏิบัติราชการที่ 4 การพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงพร้อมทั้งช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติและเหตุวิกฤต แผนปฏิบัติราชการที่ 5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศและองค์การนานาชาติ และแผนปฏิบัติราชการที่ 6 การพัฒนาองค์กร เพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง (ไพบูลย์ โกมลทัต, 2563)

นโยบายและยุทธศาสตร์การทหารในด้านงบประมาณ กระทรวงกลาโหมไทยยังคงได้รับการจัดสรรประมาณร้อยละ 1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในปี 2566-2567 โดยมีการกระจายงบประมาณภายในกองทัพอย่างชัดเจน ได้แก่ กองทัพบกประมาณร้อยละ 49 กองทัพเรือร้อยละ 20 และกองทัพอากาศร้อยละ 18 การจัดสรรดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญที่แตกต่างกันของแต่ละเหล่าทัพ ซึ่งกองบัญชาการกองทัพไทยจำเป็นต้องประสานและกำกับให้การใช้งบประมาณเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ด้านกำลังพล ข้อมูลล่าสุดระบุว่ากองทัพไทยมีกำลังพลประจำการ (Active Duty) ประมาณ 350,000 นาย และยังมีกำลังสำรองที่ถูกจัดเตรียมไว้ในหลายระดับ ความท้าทายคือการปรับสมดุลระหว่างกำลังพลในสายรบ สายสนับสนุน และหน่วยอำนวยการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของกองบัญชาการกองทัพไทย การพัฒนานโยบายด้านการรับสมัครและการเลื่อนตำแหน่งจึงเป็นประเด็นที่ไม่อาจละเลย ในเชิงยุทธศาสตร์และการบริหารภายในกองบัญชาการกองทัพไทยยังมีการแต่งตั้งและโยกย้ายนายทหารระดับสูงอย่างต่อเนื่อง เช่น ในปี 2567 มีการเลื่อนยศและแต่งตั้งกว่า 800 ตำแหน่ง สะท้อนถึงระบบการบริหารกำลังพลที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกับโครงสร้างอำนาจในระดับสูง การวิจัยจึงควรพิจารณาถึงปัจจัยด้าน สายอุปถัมภ์ และการจัดวางกำลังคน ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรโดยตรง ในช่วงปี 2566-2568 ยังพบการปรับโครงสร้างการจัดซื้อและพัฒนาอาวุธ ยุทธโธปกรณ์ โดยเน้นทั้งการนำเข้าจากต่างประเทศและการวิจัยพัฒนาภายในประเทศ รวมถึงความพยายามในการเสริมสร้างขีดความสามารถด้านไซเบอร์และปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อรองรับสงครามสมัยใหม่ สิ่งนี้เป็นสัญญาณว่าแนวทางการบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทยต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับยุทธศาสตร์ความมั่นคง (กระทรวงกลาโหม, 2566)

นอกจากนี้ยังจัดทำแผนบริหารจัดการกองทัพ โดยมีนโยบายทั่วไป บริหารจัดการทรัพยากรของกองทัพไทยให้มีความทันสมัย พัฒนาขีดความสามารถกำลังพล ให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ตลอดจนสามารถปฏิบัติงาน ตามตำแหน่งอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้งบประมาณอย่างประหยัด คุ่มค่า โปร่งใส และตรวจสอบได้นารูปแบบการทำงานตามแนวทาง “ฐานวิถีชีวิตใหม่” มาปรับใช้อย่างเหมาะสม และยังมีนโยบายเฉพาะโดยให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาทรัพย์สินของทางราชการ อาทิ อาวุธ กระสุน ยานพาหนะ ยุทธโธปกรณ์ สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ รวมทั้งการดูแลความเป็นอยู่ และการได้รับสวัสดิการของกำลังพลให้ทั่วถึงและเป็นธรรม ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความเป็นทหารอาชีพให้กับกำลังพล โดยกำลังพลทุกคน จะต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้มีอิทธิพล และสิ่งผิดกฎหมายทุกชนิด อย่างเด็ดขาด ดูแลทหารกองประจำการดูญาติมิตรในครอบครัว โดยให้ความสำคัญกับการดูแลสิทธิกำลังพลตามระเบียบของทางราชการอย่างเต็มที่ (กองบัญชาการกองทัพไทย, 2566) รวมทั้งต้องไม่มีการลงโทษที่ผิดแบบธรรมเนียมทหาร และการใช้งานเพื่อประโยชน์ส่วนตัว รักษาภาพลักษณ์ของกองทัพ ให้เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน อาทิ การแสดงออกต่อสาธารณชน การขับขี่ยานพาหนะ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น สนับสนุนระบบการหมุนเวียนกำลังพลภายในกองทัพไทยให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม พิจารณาจัดทำแนวทางรับราชการกำลังพลแต่ละประเภท รวมทั้งขับเคลื่อนการนำกำลังพลหลากหลายประเภท ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนกลาโหม บุคคลพลเรือนเข้าทำหน้าที่ทหารเป็นการชั่วคราว กำลังพลสำรองและพนักงานราชการ เข้าร่วมปฏิบัติงานกับข้าราชการทหารตามนโยบาย กระทรวงกลาโหมให้มีผลอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนนำระบบจ้างเหมาบริการและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อ

ชดเชยจำนวนกำลังพลที่ลดลง สนับสนุนให้กำลังพลศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ทางทหารและประวัติศาสตร์ชาติไทย อนุรักษ์ พื้นฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมไทย โดยการทัศนศึกษา/สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งกำหนดให้บรรจุในหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรมทางทหาร (เจษฎา มีบุญลือ, 2553)

จากแผนปฏิบัติการการกองบัญชาการกองทัพไทย ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่กำหนดไว้ หากจะพิจารณาแนวทางการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินผล ระดับความพร้อมของกองบัญชาการกองทัพไทย ควรจะดำเนินการอย่างไร เพื่อตอบสนองและสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของกองทัพไทยตามแผนระดับที่ 3 ของกองทัพไทยตามนโยบายของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ 4 ธันวาคม 2560 (กองบัญชาการกองทัพไทย, 2565) ที่กล่าวมาข้างต้นกองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ศึกษาวิจัย และให้ข้อคิดเห็นด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงแก่หน่วยงานของกองทัพและรัฐบาล การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย แม้จะมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังเผชิญกับปัญหาโครงสร้างการทำงานที่ซับซ้อน ระบบควบคุมภายในที่ยังไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก รวมทั้งความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสั่งการและการประสานงาน นอกจากนี้ ความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้องค์กรทหารมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และยึดหลักธรรมาภิบาล ยิ่งทำให้กองทัพไทยต้องปรับตัวอย่างจริงจัง ความจำเป็นเหล่านี้จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ต้องมีการศึกษาวิจัย เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารองค์กรที่เหมาะสม ทันสมัย และสามารถตอบสนองต่อทั้งภารกิจด้านความมั่นคงและความเชื่อมั่นของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลการวิจัยยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เชิงนโยบายเพื่อปรับปรุงการบริหารงานของกองบัญชาการกองทัพไทย และใช้เชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังเป็นประโยชน์เชิงวิชาการในการต่อยอดองค์ความรู้ และเชิงสังคมในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อกองทัพไทยอย่าง ยั่งยืน

จึงได้จัดทำวิจัย เพื่อเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการจัดทำแนวทางการประเมินความพร้อมของกองบัญชาการกองทัพไทยตามพันธกิจอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย
2. เพื่อวิเคราะห์การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาแนวทางการบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย ครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจวางหลักในการศึกษาไว้ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย เน้น เลือกผู้ที่มีบทบาทและเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติงานภายในกองบัญชาการกองทัพไทย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารกองบัญชาการกองทัพไทย จำนวน 7 คน กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ทหารในหน่วยกองบัญชาการกองทัพไทย จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 3 ทหารที่เกี่ยวข้องในหน่วยกองบัญชาการกองทัพไทย จำนวน 8 คน รวมจำนวน 25 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In- depth Interview) เป็นการพูดคุยโดยมีประเด็นการบริหารองค์กรของกองทัพไทย ซึ่งลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นรูปแบบของการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมาย และผู้วิจัยสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมประกอบเนื้อหา โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์ สามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเพื่อสอบถามประเด็น แนวทางการ

บริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการพูดคุย สนทนาเหมือนกับการพูดคุยสนทนาในชีวิตประจำวัน โดยผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด และอาศัยประเด็นคำถามบางส่วนที่เกี่ยวข้อง มาเชื่อมโยงกับประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกจากกลุ่มเป้าหมาย โดยประเด็นหรือข้อหัวในการสัมภาษณ์นั้นสามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสมแต่ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งการสัมภาษณ์ในรูปแบบนี้ทำให้บางครั้งผู้ถูกสัมภาษณ์ยังไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าการสนทนานั้นเป็นไปตามการสัมภาษณ์ การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) (ประคอง กรรณสูต, 2553) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเป็นรายบุคคลกับบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ โดยทำการสัมภาษณ์ และพูดคุยตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้กว้าง ๆ พร้อมทำการจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยในการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการนั้นผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อแสดงต่อผู้บริหารกองบัญชาการกองทัพไทย เจ้าหน้าที่ทหารในหน่วยกองบัญชาการกองทัพไทย ทหารที่เกี่ยวข้องในหน่วยกองบัญชาการกองทัพไทย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า และนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์มาจัดหมวดหมู่ แยกประเด็น เปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการพิจารณาความสอดคล้องกับสถานการณ์พื้นที่ รวมทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อสรุป และนำเสนอข้อมูลโดยการเรียบเรียงเนื้อหาเชิงพรรณนา

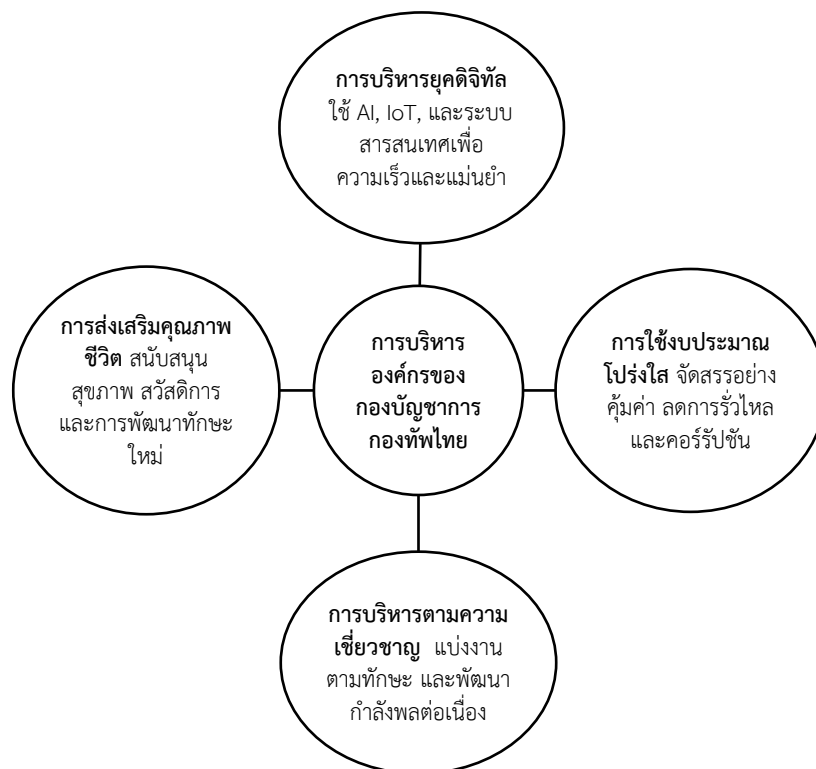
ผลการวิจัย

1. การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทยให้มีความทันสมัย กองทัพไทยก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ด้วยการนำเทคโนโลยีล้ำสมัยมาปรับใช้ในการบริหารจัดการองค์กรอย่างครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็นระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารเพื่อวางแผนปฏิบัติการที่รวดเร็วและแม่นยำ หรือเทคโนโลยี IoT ที่เชื่อมโยงอุปกรณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อสร้างเครือข่ายการสื่อสารที่ทันสมัยยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ไม่เพียงแต่เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเท่านั้น แต่ยังช่วยยกระดับขีดความสามารถในการรบของกองทัพไทยให้ทัดเทียมนานาชาติ อีกทั้งยังส่งเสริมให้กำลังพลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยการลดภาระงานที่ซ้ำซากและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทยให้ปฏิบัติงานตามตำแหน่ง การบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพเปรียบเสมือนการขับเคลื่อนคันใหญ่ให้มุ่งสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ การแบ่งงานตามความเชี่ยวชาญเปรียบเสมือนการมีทีมงานที่มีทักษะเฉพาะทางคอยดูแลส่วนต่าง ๆ ของรถยนต์ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลเปรียบเสมือนการเติมน้ำมันและบำรุงรักษารถยนต์ให้พร้อมใช้งานเสมอ และการนำเทคโนโลยีมาใช้เปรียบเสมือนการติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ช่วยให้การเดินทางราบรื่นยิ่งขึ้น เพื่อให้กองทัพไทยก้าวสู่ความเป็นเลิศในการปฏิบัติงาน เราจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างเต็มศักยภาพ จะช่วยให้การทำงานมีความรวดเร็ว แม่นยำ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การพัฒนาระบบสารสนเทศที่ทันสมัยจะช่วยให้การสื่อสารและการตัดสินใจเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย การใช้งบประมาณอย่างประหยัด คุ่มค่า โปร่งใส และตรวจสอบ

ได้ ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลตอบแทนสูงสุดจากทุกบาททุกสตางค์ที่ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมงบประมาณอย่างเข้มงวดไม่เพียงแต่ช่วยลดต้นทุน แต่ยังเป็น การสร้างความโปร่งใส และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย อีกทั้งยังเป็นการป้องกันการทุจริต คอรัปชัน ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรอย่างร้ายแรง การบริหารองค์กรของ กองบัญชาการกองทัพไทยนำรูปแบบการทำงานตามแนวทาง “ฐานวิถีชีวิตใหม่” มาปรับใช้อย่างเหมาะสม กองทัพ ไทยได้ก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ด้วยการนำเทคโนโลยีล้ำสมัยมาประยุกต์ใช้ในทุกมิติของการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นระบบการทำงานออนไลน์ที่ช่วยให้กำลังพลสามารถทำงานได้จากทุกที่ทุกเวลา หรือระบบ ปัญญาประดิษฐ์ที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจที่แม่นยำยิ่งขึ้น นอกจากนี้ กองทัพไทยยังให้ ความสำคัญกับสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของกำลังพล โดยมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อให้กำลังพลมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีพร้อมต่อการปฏิบัติหน้าที่ การปรับตัวครั้งนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ยังสร้างความพึงพอใจให้กับกำลังพล และยกระดับภาพลักษณ์ของกองทัพไทยให้ เป็นองค์กรที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพในสายตาของประชาชน

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์

“การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยใช้ในการสั่งการและการสื่อสารมีความรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น อีกทั้ง ยังช่วยลดความซ้ำซ้อนของงานและเพิ่มประสิทธิภาพโดยรวมขององค์กร” (สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1)

ภาพที่ 1 การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย

จากภาพที่ 1 แสดงถึงการบริหารองค์กรในยุคใหม่ที่สมดุลทั้งในด้านเทคโนโลยี การจัดการทรัพยากร บุคคล งบประมาณ และคุณภาพชีวิตของบุคลากร ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลต่อการทำงานของกองบัญชาการกองทัพ ไทยให้มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อภารกิจของกองทัพอย่างเหมาะสม

2. การวิเคราะห์การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย

ด้านการวางแผน กองบัญชาการกองทัพไทยเป็นศูนย์กลางในการวางแผนและควบคุมการปฏิบัติการ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาความมั่นคงของประเทศ การวางแผนที่ครอบคลุมและยืดหยุ่นช่วยให้กองทัพไทยสามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีล้ำสมัย เช่น ระบบปัญญาประดิษฐ์และระบบข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย มาประยุกต์ใช้ ทำให้การวางแผนมีความแม่นยำและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ ยังช่วยให้กองทัพไทยสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการจัดองค์การ โครงสร้างองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทยเปรียบเสมือนรากฐานที่แข็งแกร่งรองรับการทำงานขององค์กร การแบ่งงานตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านช่วยให้เกิดความคล่องตัวและความแม่นยำในการปฏิบัติงาน ขณะเดียวกัน วัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความรับผิดชอบและความร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนให้บุคลากรทุกระดับมุ่งมั่นทำงานเพื่อเป้าหมายร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การคงอยู่กับที่ไม่ใช่ทางเลือก กองทัพไทยจึงต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน และการพัฒนาทักษะบุคลากรให้ทันสมัยอยู่เสมอ

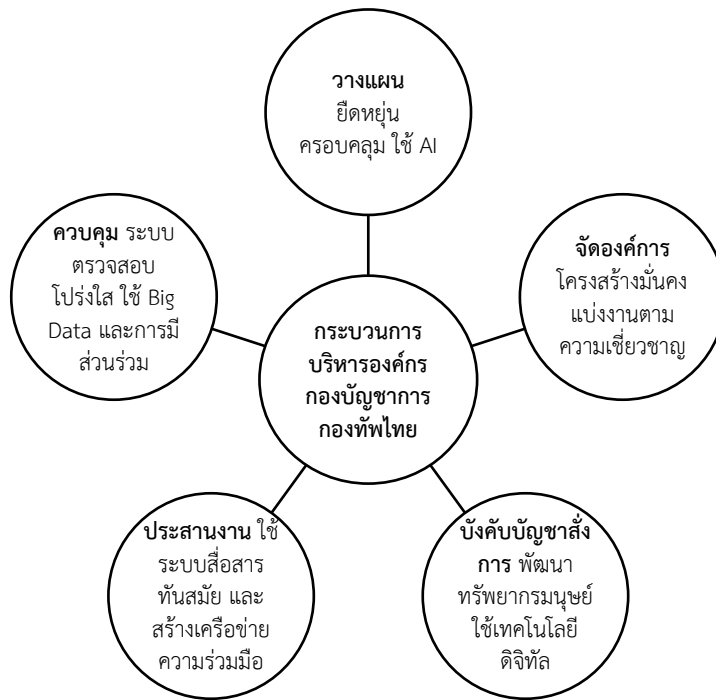
ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ การพัฒนาระบบการบังคับบัญชาสั่งการเปรียบเสมือนการปฏิรูปองค์กรให้ทันสมัย เพื่อรับมือกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ โดยการส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในทุกขั้นตอนของการทำงานยังช่วยให้การตัดสินใจมีความรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น ขณะเดียวกัน การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ช่วยให้กองทัพไทยเข้าถึงทรัพยากรและความรู้ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีความแข็งแกร่งยิ่งขึ้น

ด้านการประสานงาน กองบัญชาการกองทัพไทยมีรากฐานที่แข็งแกร่งในด้านโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร แต่เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การนำเทคโนโลยี เช่น ระบบการสื่อสารที่ทันสมัย และการทำงานร่วมกันบนระบบคลาวด์ จะช่วยให้การทำงานมีความรวดเร็วและคล่องตัวยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ยังช่วยให้เข้าถึงทรัพยากรและความรู้ที่หลากหลาย เพื่อนำมาพัฒนาองค์กรให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

ด้านการควบคุม ระบบควบคุมภายในของกองบัญชาการกองทัพไทยเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส แม้จะมีจุดแข็งหลายประการ แต่การเปลี่ยนแปลงของโลกที่รวดเร็วทำให้ต้องมีการปรับปรุงระบบควบคุมให้ทันสมัยมากขึ้น การนำเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบสารสนเทศที่ทันสมัยและการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ มาประยุกต์ใช้ จะช่วยให้การควบคุมมีความแม่นยำและรวดเร็ว นอกจากนี้ การส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการควบคุม ยังช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใส และลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์

“โครงสร้างการทำงานขององค์กรมีความชัดเจนและแบ่งตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งช่วยให้การทำงานคล่องตัวขึ้น แต่สิ่งที่ยังต้องพัฒนา คือ การบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานเพื่อให้ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดียิ่งขึ้น” (สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2)

ภาพที่ 2 กระบวนการบริหารองค์กรของกรุงเทพมหานคร

จากภาพที่ 2 แสดงถึงการบริหารองค์กรของกรุงเทพมหานครไม่ได้อิงเพียงแค่ "คำสั่งจากเบื้องบน" อย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยกระบวนการบริหารสมัยใหม่ที่เน้นการวางแผน การจัดโครงสร้าง การพัฒนาบุคลากร การประสานงานที่ดี และการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การสนับสนุนจากเทคโนโลยีสารสนเทศและความร่วมมือจากทุกฝ่าย

3. การพัฒนาแนวทางการบริหารองค์กรของกรุงเทพมหานคร

ด้านการควบคุมภายใน การพัฒนาระบบควบคุมภายในที่แข็งแกร่งเปรียบเสมือนการสร้างกำแพงคุ้มกันให้กับองค์กร ช่วยให้สามารถป้องกันความเสี่ยงและสร้างความมั่นใจให้กับทุกภาคส่วน การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้จะช่วยให้การควบคุมมีความแม่นยำและรวดเร็วมากขึ้น อีกทั้งการส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วม จะช่วยให้ระบบควบคุมภายในกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กรที่ทุกคนให้ความสำคัญ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และวัดผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การสร้างทีมงานที่แข็งแกร่งและมีความรู้ความสามารถในด้านการควบคุมภายใน จะเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

ด้านการอำนวยความสะดวก กรุงเทพมหานครได้พัฒนาระบบการอำนวยความสะดวกให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อบริการการปฏิบัติงานในยุคปัจจุบัน การมีระบบการสื่อสารที่รวดเร็วและเชื่อถือได้ ทำให้การตัดสินใจสามารถดำเนินการได้อย่างแม่นยำและทันเวลาที่ นอกจากนี้ การมอบอำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา และการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ยังช่วยให้เกิดนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์กรได้อย่างต่อเนื่อง

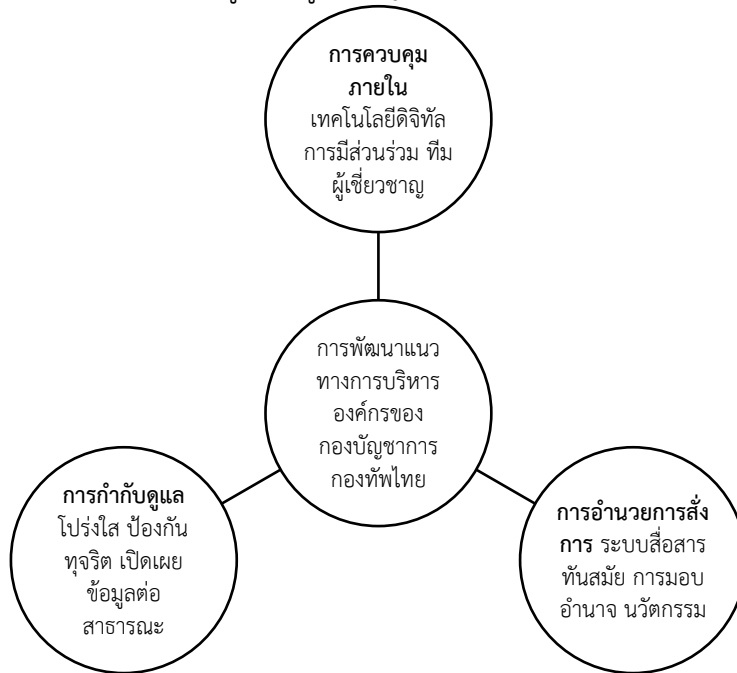
ด้านการกำกับดูแล กรุงเทพฯมุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรที่โปร่งใส น่าเชื่อถือ และปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชน จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการกำกับดูแลที่เข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายเพื่อป้องกันการทุจริต และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อตรวจสอบการทำงาน การนำมาตรฐานสากลมาใช้ในการบัญชี และการเปิดเผยข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ต่อสาธารณะ เช่น งบประมาณและผลการดำเนินงาน การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยให้ประชาชนสามารถ

ตรวจสอบการทำงานของกองทัพได้อย่างใกล้ชิด และสร้างความเชื่อมั่นว่าทรัพยากรของประเทศถูกนำไปใช้เพื่อประโยชน์สูงสุด

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์

“การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทยในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้มากขึ้น เพราะช่วยให้การวางแผนและสั่งการมีความรวดเร็ว แม่นยำ และตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าเดิม” (สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3)

ภาพที่ 3 การพัฒนาแนวทางการบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย

จากภาพที่ 3 แสดงถึงการพัฒนาแนวทางการบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพด้วย การควบคุมภายในที่เข้มแข็ง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ สนับสนุนด้วย ทีมผู้เชี่ยวชาญ ระบบอำนวยความสะดวกและการสื่อสารที่ทันสมัย พร้อมทั้ง การมอบอำนาจอย่างเหมาะสม ส่งเสริมนวัตกรรม ควบคู่กับการกำกับการดูแลที่โปร่งใส ป้องกันการทุจริต เปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและยกระดับองค์กรสู่ความทันสมัยอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

1. การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทยมุ่งสู่ความทันสมัยและประสิทธิภาพสูงสุดโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการดำเนินงาน อาทิ การใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและเชื่อมต่อเครือข่ายอุปกรณ์ ซึ่งช่วยให้การวางแผนและปฏิบัติงานมีความรวดเร็วและแม่นยำ นอกจากนี้ยังมีการใช้ระบบการทำงานออนไลน์และการจัดสรรงบประมาณอย่างประหยัด โปร่งใส และตรวจสอบได้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในองค์กร การบริหารบุคลากรเป็นอีกด้านที่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบ มีการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับกำลังพล เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจในงาน อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรมและสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพทั้งกายและจิตใจของกำลังพลให้พร้อมปฏิบัติหน้าที่ การปรับตัวสู่ยุคดิจิทัลของกองทัพไทยไม่เพียงแต่เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ยังเสริมสร้างภาพลักษณ์ให้กองทัพเป็นองค์กรที่ทันสมัย โปร่งใส มี

ความเป็นเลิศ และเป็นที่น่าเชื่อถือในสายตาของประชาชน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ กองบัญชาการกองทัพไทยตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยภัยคุกคามรูปแบบหลากหลายและซับซ้อน การรักษาความมั่นคงของชาติจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่น รวดเร็ว และแม่นยำ การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้จึงเป็นหัวใจสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนที่ต้องการเห็นองค์กรที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีธรรมาภิบาล ขณะเดียวกัน การดูแลบุคลากรอย่างรอบด้านถือเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งภายในองค์กร เพราะกำลังพลที่มีคุณภาพและความพึงพอใจในงานจะเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนกองทัพไทยสู่ความเป็นเลิศทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร แสงสว่าง และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์ฝึกกองบรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารทหารกองบัญชาการกองทัพไทย พบว่า รูปแบบการบริหารศูนย์ฝึกกองบรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ข้อมูล บุคลากร กลไก อุปกรณ์ และงบประมาณที่ส่งผลต่อกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง การบริหารงานแบบวิชาชีพการกระจายอำนาจแบบมอบอำนาจ การมีส่วนร่วม รูปแบบคณะกรรมการ และการเสริมพลังอำนาจแบบโครงสร้าง ทั้งนี้ ยังประกอบไปด้วย องค์ประกอบรองคือ บทบาทหน้าที่ศูนย์ฝึกกองบรม ซึ่งมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านงานวิชาการ และด้านการฝึกกองบรม ซึ่งองค์ประกอบหลักทั้ง 5 ด้าน จะเป็นกลไกหลัก ขับเคลื่อนร่วมกับองค์ประกอบรองทั้ง 3 ด้าน ซึ่งเป็นกระบวนการการบริหารจัดการศูนย์ฝึกกองบรมให้ได้ผลผลิต ที่มีประสิทธิภาพ (สุภาพร แสงสว่าง และคณะ, 2565) และยังสอดคล้องกับ วิชชุดา สง่าเนตร ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการการประชาสัมพันธ์ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในกองบัญชาการกองทัพไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการประชาสัมพันธ์ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในกองบัญชาการกองทัพไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาควรพัฒนาการใช้สื่อให้มีความหลากหลาย รวมถึงจัดทำสื่อของตนเองให้มากขึ้น พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่เหมาะสม จัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอและเหมาะสมกับภาระงาน และนำตัวแบบที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยนี้คือ ตัวแบบ MUM ซึ่งประกอบไปด้วยด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ ด้านการคิด ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการประเมินผล ไปปรับใช้ในการบริหารจัดการการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานตนเอง (วิชชุดา สง่าเนตร, 2559)

2. วิเคราะห์การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย กองบัญชาการกองทัพไทยได้พัฒนาแนวทางการบริหารงานในหลายด้าน โดยมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีล้ำสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อความทันสมัยและความปลอดภัยของประเทศ ในด้านการวางแผน กองบัญชาการกองทัพไทยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการวางแผนและควบคุมการปฏิบัติกรอย่างครอบคลุมและยืดหยุ่น เพื่อรับมือกับภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและร่วมแก้ไขปัญหาซับซ้อน ด้านการจัดองค์กร กองบัญชาการมีโครงสร้างองค์กรที่แข็งแกร่งและแบ่งงานตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความรับผิดชอบและความร่วมมือ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและแม่นยำในการทำงาน ในส่วนของการบังคับบัญชา กองบัญชาการเน้นการพัฒนาระบบการบังคับบัญชาให้ทันสมัยและส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่องของบุคลากร พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มความรวดเร็วและแม่นยำในการตัดสินใจ การประสานงานในองค์กรมีการปรับใช้เทคโนโลยี เพื่อให้การทำงานมีความรวดเร็วและคล่องตัวยิ่งขึ้น และเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเข้าถึงทรัพยากรและความรู้ที่หลากหลาย ส่วนด้านการควบคุม กองบัญชาการมุ่งมั่นในการพัฒนาระบบควบคุมภายในที่มีความโปร่งใส โดยนำระบบสารสนเทศและการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่มาใช้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกระดับเพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใสและ

ลดความเสี่ยง ที่เป็นเช่นนี้เพราะ กองบัญชาการกองทัพไทยตระหนักถึงบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งภัยคุกคามด้านความมั่นคง เทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทในทุกมิติ รวมถึงความคาดหวังของประชาชนที่ต้องการให้องค์กรทหารมีความทันสมัย โปร่งใส และตรวจสอบได้ ดังนั้น การพัฒนาการบริหารองค์กรในทุกด้านจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้กองทัพไทยสามารถคงไว้ซึ่งประสิทธิภาพ ความน่าเชื่อถือ และความมั่นคงของประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบูลย์ โกมลทัต ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากำลังพลตามค่านิยมหลักของกองบัญชาการกองทัพไทย พบว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ของงาน การประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติราชการ (สมรรถนะ สำหรับการประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติราชการนั้น ได้มีการนำค่านิยมหลักมาบรรจุไว้ในสมรรถนะหลักเรียบร้อยแล้ว เมื่อนำผลการประเมินที่ได้เป็นรายบุคคลมาจัดทำแผนพัฒนาการปฏิบัติราชการรายบุคคล ก็จะทำให้ กองบัญชาการกองทัพไทย มีระบบการบริหารผลการดำเนินงาน (Performance Management System) ที่สมบูรณ์อันจะทำให้ได้กำลังพลที่มีประสิทธิภาพเป็นทุนมนุษย์ (Human Capital) ของกองบัญชาการกองทัพไทย ต่อไป (ไพบูลย์ โกมลทัต, 2563) และยังสอดคล้องกับ กัญจน์ น้อยบุญสุข ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของกรมกำลังพลทหารกองบัญชาการกองทัพไทย พบว่า แนวทางการพัฒนาบุคลากรในการบริหารงานบุคคลของกรมกำลังพลทหารกองบัญชาการกองทัพไทย แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสรรหา การบรรจุ ด้านกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และด้านการพัฒนาปรับปรุงโปรแกรมและระบบเทคโนโลยี ซึ่งหน่วยได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น กำหนดความต้องการ สรรหา บรรจุ แต่งตั้ง กำลังพลที่มีขีดความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง กำหนดนโยบายและหลักการในการใช้และควบคุมกำลังพลให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ตามความต้องการของงานและหน้าที่ที่กำหนดไว้ด้วยมาตรการการบรรจุ การย้ายและการควบคุมกำลังพลที่เหมาะสม การพัฒนากำลังพลให้มีขีดความสามารถตรงกับงานในหน้าที่ เป็นต้น ทั้งนี้หน่วยควรให้ความสำคัญกับกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคคล เพราะเป็นกระบวนการแรกที่จะทำให้ องค์กรได้บุคคลที่เหมาะสมกับงานเข้ามาปฏิบัติงาน (กัญจน์ น้อยบุญสุข, 2564)

3. การพัฒนาแนวทางการบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทย กองบัญชาการกองทัพไทยได้พัฒนาแนวทางการควบคุม การอำนวยการสั่งการ และการกำกับดูแล เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส ในด้านการควบคุม กองบัญชาการเน้นการสร้างระบบควบคุมภายในที่แข็งแกร่งเสมือน กำแพงคุ้มกันเพื่อป้องกันความเสี่ยงและสร้างความมั่นใจให้กับทุกภาคส่วน โดยมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเสริมความแม่นยำและรวดเร็ว พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับในวัฒนธรรมการควบคุมภายใน และกำหนดเป้าหมายและวัดผลอย่างต่อเนื่อง ในด้านการอำนวยการสั่งการ กองบัญชาการได้พัฒนาระบบการสื่อสารที่รวดเร็วและเชื่อถือได้ เพื่อให้การตัดสินใจมีความรวดเร็วและแม่นยำ พร้อมทั้งมอบอำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ด้านการกำกับดูแล กองทัพไทยมุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรที่โปร่งใสและน่าเชื่อถือ โดยพัฒนาระบบการกำกับดูแลที่เข้มแข็งเพื่อป้องกันการทุจริตและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดี มีการตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบการทำงานและใช้มาตรฐานสากลในการบัญชี รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลสำคัญ เช่น งบประมาณและผลการดำเนินงานสู่สาธารณะ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของกองทัพได้อย่างใกล้ชิด ที่เป็นเช่นนี้เพราะ กองบัญชาการกองทัพไทยตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เต็มไปด้วยภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ความซับซ้อนของปัญหาความมั่นคง และความคาดหวังของประชาชนที่ต้องการเห็นองค์กรที่มีธรรมาภิบาล โปร่งใส และตรวจสอบได้ ดังนั้น การพัฒนาในด้านการควบคุม การอำนวยการสั่งการ และการกำกับดูแล จึงเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้กองทัพไทยสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รักษาความมั่นคงของประเทศ และ

สร้างความเชื่อมั่นต่อสังคมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การกิจของกองทัพและหน่วยงานความมั่นคงเพื่อเตรียมการรองรับการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่า เครื่องมือที่เหมาะสมกับกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง เพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่ เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีลักษณะ ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนจาก หน่วยงานส่วนกลาง 2) การจัดโครงสร้างองค์การ เพื่อรองรับภารกิจด้านความมั่นคง 3) บุคลากรมีความพร้อมทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ 4) การนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน 5) การมีส่วนร่วมในการประชุมกับจังหวัดในการเตรียมพร้อมรองรับ ความคืบหน้าการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 6) รายงานผลการปฏิบัติงานหรือแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์และ 7) งบประมาณที่เพียงพอ สำหรับงานด้านความมั่นคงในการดำเนินงาน (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2561)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทยในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้มีความทันสมัยและเหมาะสมต่อบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลง โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ การใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ รวมถึงการนำแนวคิดฐานวิถีชีวิตใหม่มาปรับใช้ในระบบการทำงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด จากการวิเคราะห์เชิงลึก พบว่าการบริหารองค์กรในด้านต่าง ๆ มีความก้าวหน้าและเป็นระบบ เช่น ด้านการวางแผนที่ครอบคลุมและยืดหยุ่นเพื่อรองรับภัยคุกคามที่หลากหลาย การจัดองค์กรโดยเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การบังคับบัญชาที่สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การประสานงานที่นำเทคโนโลยีมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และการควบคุมภายในที่เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วม ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ แนวทางการพัฒนาในอนาคต ควรให้ความสำคัญกับการควบคุมภายในที่ชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายและวัดผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสร้างทีมงานที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารควบคุมที่ดี ในด้านอำนวยการสั่งการ ควรพัฒนาระบบให้มีความทันสมัยและรองรับการปฏิบัติงานในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการมีระบบการสื่อสารที่รวดเร็วและแม่นยำ และสุดท้าย ด้านกำกับดูแล ควรมุ่งเสริมสร้างระบบที่เข้มแข็ง ป้องกันการทุจริตและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณธรรม การบริหารองค์กรของกองบัญชาการกองทัพไทยมีแนวโน้มพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม หากสามารถดำเนินการตามข้อเสนอแนะได้อย่างเป็นรูปธรรม จะยิ่งทำให้เกิดความเข้มแข็งและความมั่นคงทั้งในระดับองค์กรและระดับประเทศ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ควรพัฒนาระบบควบคุมภายในและการกำกับดูแลที่ชัดเจนและโปร่งใส จัดตั้งศูนย์กลางการควบคุมภายในที่ทำหน้าที่ติดตาม ประเมินผล และรายงานต่อผู้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ นำเทคโนโลยีสารสนเทศและ Big Data มาประยุกต์ใช้ในระบบการตรวจสอบ เพื่อเพิ่มความรวดเร็ว ความแม่นยำ และลดความเสี่ยงต่อการทุจริต ข้อเสนอแนะในการวิจัย ควรเสริมสร้างขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารของบุคลากร พัฒนาระบบการสื่อสาร ที่รวดเร็ว ปลอดภัย และเชื่อถือได้ รองรับภารกิจในยุคดิจิทัล เช่น ระบบสื่อสารเข้ารหัสและการสื่อสารบนคลาวด์ จัดโครงการ พัฒนาทักษะดิจิทัล ของบุคลากร เช่น การใช้ AI, IoT และระบบสารสนเทศ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการสั่งการ ประสานงาน และควบคุม ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการพัฒนาโครงสร้างองค์กรให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อรองรับภารกิจที่หลากหลายและซับซ้อนควรศึกษาการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระบบการทำงานให้ครอบคลุมทุกระดับ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร การสั่งการ และการควบคุม ควรศึกษาการวางระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการมีเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถประเมินผล

ได้อย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ ควรศึกษาการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งและโปร่งใส ผ่านการกำกับดูแลที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ

เอกสารอ้างอิง

- กรมยุทธศึกษาทหารบก. (2562). หลักนิยมกองทัพบกว่าด้วยการปฏิบัติการทางบก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กองทัพบก.
- กระทรวงกลาโหม. (2566). ยุทธศาสตร์และการบริหารภายในกองบัญชาการกองทัพไทย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงกลาโหม.
- กองบัญชาการกองทัพไทย. (2565). แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566- 2570) กองบัญชาการ กองทัพไทย. กรุงเทพมหานคร: กองบัญชาการกองทัพไทย.
- _____. (2566). การบริหารจัดการกองทัพบก. กรุงเทพมหานคร: กองบัญชาการกองทัพไทย.
- กัญจน์ น้อยบุญสุข. (2564). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของกรมกำลังพลทหารกองบัญชาการกองทัพไทย. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยกองทัพบก.
- เจษฎา มีบุญลือ. (2553). ความมั่นคงแห่งชาติ : การสร้างชาติไทยให้ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- ประคอง กรรณสูตร. (2553). สถิติเพื่อการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ โกมลทัต. (2563). การพัฒนากำลังพลตามค่านิยมหลักของกองบัญชาการกองทัพไทย. วารสารวิทยบริการ, 23(3), 193-207.
- วิชชุดา สง่าเนตร. (2559). การบริหารจัดการการประชาสัมพันธ์ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในกองบัญชาการกองทัพไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. รัฐสารักษ์, 58(2), 22-38.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2561). ภารกิจของกองทัพบกและหน่วยงานความมั่นคงเพื่อเตรียมการรองรับการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- สุภาพร แสงสว่าง และคณะ. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์ฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทหารกองบัญชาการกองทัพไทย. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 6(3), 177-188.
- หน่วยบัญชาการทหารพัฒนากองบัญชาการกองทัพไทย. (2551). หนังสือครบรอบ 46 ปี หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย. กรุงเทพมหานคร: หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย.

การศึกษาศักยภาพและเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี*

STUDYING THE POTENTIAL AND ROUTES OF COMMUNITY TOURISM BASED ON THE BUDDHIST CULTURAL FOUNDATION, IN THE MUEANG CHONBURI DISTRICT, CHONBURI PROVINCE

เข็มจิรา พิทักษ์ราษฎร์^{1*}, พระครูวิสิษฐธรรมโสภณ²

Khemjira Pitakrad^{1*}, Phrakru Wisit Thammasophon²

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี ชลบุรี ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chonburi Buddhist College, Chonburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: taty_kham@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ เส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ และกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสงฆ์ นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 25 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ แสดงให้เห็นถึงความพร้อมในด้านความสะดวก มีระบบนำทางออนไลน์และป้ายบอกทาง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีการจัดการที่ดี ทั้งลานจอดรถ ห้องน้ำสะอาด และศูนย์ข้อมูล ด้านสภาพแวดล้อม วัดต่าง ๆ มีความงดงามทางพุทธศิลป์และสภาพแวดล้อมที่เป็นเอกลักษณ์ ดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญ แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้สะท้อนถึงคุณค่าทางศาสนา และวัฒนธรรม เส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนวิถีพุทธ แบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัดที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธเน้นความสวยงามของพุทธศิลป์ เช่น วัดแสนสุขสุทธาวาส กลุ่มวัดที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีและวัฒนธรรมพุทธ โดยเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและเกจิอาจารย์ ได้แก่ วัดตาลล้อม และวัดอ่างศิลา กลุ่มวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ชุมชน และพระพุทธศาสนา ได้แก่ วัดใหญ่อินทาราม (พระอารามหลวง) และวัดตันสน และกลุ่มวัดที่เน้นการปฏิบัติธรรมตามหลักพุทธศาสนา ได้แก่ วัดนอก และวัดเก่าโบราณ ส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ที่จัดขึ้นภายในวัดแต่ละแห่ง เช่น การสักการะพระพุทธรูป การศึกษาประวัติศาสตร์ และการปฏิบัติธรรม

คำสำคัญ: ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน, เส้นทางการท่องเที่ยวชุมชน, การท่องเที่ยวบนฐานรากวัฒนธรรม, วิถีพุทธ

Abstract

This research aims to study the potential of community tourism based on Buddhist traditions, Buddhist traditions-based community tourism routes, and Buddhist traditions-based community tourism activities. This qualitative study involved 25 key informants: monks, tourists,

and government officials. Data collection tools included in-depth interviews, focus group discussions, and descriptive data analysis. The findings revealed that Buddhist traditions-based community tourism potential demonstrates readiness in terms of convenience, including online navigation and signage. Facilities include well-managed parking lots, clean restrooms, and an information center. Environmentally, temples exhibit beautiful Buddhist art and unique environments, attracting tourists. In terms of value and significance, these tourist attractions reflect religious and cultural values. Buddhist traditions-based community tourism routes are divided into several groups: temples that promote Buddhist traditions-based community tourism, emphasizing the beauty of Buddhist art, such as Wat Saen Suk Suthiwararam; temples that promote traditional and Buddhist cultural tourism, emphasizing cultural activities and guru monks, such as Wat Tan Lom and Wat Ang Sila; and temples that serve as learning centers for history, community, and Buddhism, such as Wat Yai Intharam. (Royal Monastery) and Wat Ton Son and the group of temples that emphasize the practice of Dhamma according to Buddhist principles, including outside temples and ancient temples. As for community tourism activities based on the foundations of Buddhist culture, which are organized within each temple, such as paying homage to Buddha images, studying history, and practicing Dhamma.

Keywords: Community Tourism Potential, Community Tourism Routes, Cultural Tourism, Buddhist Way of Life

บทนำ

ประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ (เช่น ทะเลภูเขา น้ำตก ป่าไม้) และทรัพยากรวัฒนธรรม (เช่น ศิลปกรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น) ที่หลากหลายและสมบูรณ์ ทำให้การท่องเที่ยวเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมหภาค (GDP) ของประเทศ การพัฒนาการท่องเที่ยวสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งมุ่งเน้นเศรษฐกิจสร้างคุณค่า (Value-based Economy) และการพัฒนาที่ยั่งยืนตาม เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และ ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยังให้ความสำคัญกับการยกระดับการท่องเที่ยวเป็น “คุณภาพ” มากกว่า “ปริมาณ” เพื่อสร้างความสมดุลทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ชุมชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทาง การบริหารจัดการโดยชุมชนเอง ซึ่งปัจจุบันการท่องเที่ยวรูปแบบนี้กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั่วโลกที่ถือว่าเป็น Local Experience การท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการ จัดการทรัพยากรและวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว อีกทั้งยังช่วยในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ สภาพแวดล้อม รวมทั้งอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างวิถีชีวิต จารีตประเพณีที่แตกต่างกัน สร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนในท้องถิ่นของตน (กระทรวงมหาดไทย, 2566) การกระจายรายได้สู่คนในท้องถิ่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือต้องเข้าใจว่าการท่องเที่ยวไม่ใช่อาชีพหลัก แต่เป็นกิจกรรมเสริมที่ต้องอาศัยทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อเป็นต้นทุนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มาเป็นต้นทุนทางทางการท่องเที่ยวสอดคล้องแผนปฏิบัติการ

ขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์ พ.ศ. 2561-2565 (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระยอง, 2566)

การท่องเที่ยวชุมชนถือเป็นการต่อยอดจากศักยภาพภาพใหญ่ มุ่งเน้นให้ชุมชนใช้ทรัพยากรที่ตนมี เช่น ภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น มาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีบทบาทสำคัญในการรักษาความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ควบคู่กับการสร้างรายได้และการจ้างงานภายในชุมชน การบริหารจัดการโดยชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวกองทุนหรือสหกรณ์ท่องเที่ยวทำให้เกิดการมีส่วนร่วม การแบ่งปันผลประโยชน์ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคม อย่างไรก็ตามแม้การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ผ่านมาจะประสบความสำเร็จหลายชุมชนจากการท่องเที่ยวมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่หลายชุมชนก็ต้องยุติลงจากปัญหาอุปสรรคหลายประการ อาทิ ขาดองค์ความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพปัญหาการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม (ราณี อธิชัยกุล, 2546) ปัญหาความเสื่อมโทรมจากนักท่องเที่ยว การขาดข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม ตลอดจนการขาด การบูรณาการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไข และพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่ต้องอาศัยกระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิต ชุมชนอย่างยั่งยืนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (นฤมล สมิตินันท์, 2566)

จังหวัดชลบุรีปัจจุบันได้พัฒนาเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวเพื่อสอดรับกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระตุ้นท่องเที่ยวในท้องถิ่น และการท่องเที่ยวเมืองรองเพื่อกระจายโอกาสเชิงพื้นที่และกระจายรายได้ให้กับท้องถิ่น จังหวัดชลบุรีมีความพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบครัน ถนนหนทางสะดวกสบาย สามารถเดินทางไปตามแหล่งท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ทั่วจังหวัดได้อย่างง่ายดาย ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น (สำนักงานจังหวัดชลบุรี, 2564) รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่น ถือได้ว่าศักยภาพด้านการท่องเที่ยวด้วยความมีเอกลักษณ์ที่เฉพาะอันโดดเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวในชุมชน ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาการท่องเที่ยวไม่ใช่แค่อยู่ในตัวเมืองใหญ่ แต่มีการกระจายออกสู่ตัวชุมชน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอันได้แก่ วิถีการดำเนินชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี โบราณสถานภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะในศาสตร์ต่างๆ ที่แสดงถึงองค์ความรู้ที่สะสมมาอย่างยาวนานและความรุ่งเรืองในสมัยอดีตของชนยุคสมัยก่อน โดยเฉพาะชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เป็นชุมชนที่มีทรัพยากรที่ยังคงอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้ง ผลิตภัณฑ์ OTOP จากภูมิปัญญาที่ส่งสืบทอดกันมา จากบรรพบุรุษ ประเพณีวิ่งควาย ที่จัดสืบต่อกันมายาวนานกว่า 100 ปี (ปิ่นเพชร จำปา, 2565) อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เป็นชุมชนที่มีเสน่ห์และความโดดเด่นเป็นชาวไทยที่โดยเฉพาะชุมชน มีที่การสืบสานประเพณีได้เป็นอย่างดี วิถีชีวิตเรียบง่าย อีกทั้งยังมีสินค้า OTOP จากตำบลอ่างศิลา ที่ชื่อเสียงไปทั่วประเทศ คือการทำครกหินที่สืบทอดภูมิปัญญาการทำมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษที่เป็นอัตลักษณ์ และอาหารทะเล กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน คือ วิหารเทพสถิตพระกิตติเฉลิม (ศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ) สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้งชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวจีน ที่มาไหว้ขอพร, ชายหาดบางแสนเขาสามมุข จุดชมวิววิมทะเล และชมพระตกในยามเย็น ตลาดโบราณอ่างศิลา 133 ปี แหล่งรวมอาหารทะเลสดจากแพปลา ตลาดหนองมน แหล่งรวมของฝากและอาหารขึ้นชื่อของจังหวัดชลบุรี และตลาดประมงท่าเรือพลี (พลอยศรี โปราณานนท์, 2564)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพและเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชน และศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี ข้อมูลที่ได้จะนำไปพัฒนาหน่วยงานในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐาน

รากวิธชีวีตชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเน้นองค์ความรู้และการพัฒนาบุคลากรสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของต้นทุนทรัพยากรในชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้ที่มากขึ้น อีกทั้งยังมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว โครงการการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิธชีพุดอย่างยั่งยืน จะทำหน้าที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนและระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบูรณาการของหน่วยงานทุกภาคส่วน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด ผ่านการส่งมอบคุณค่าสู่นักท่องเที่ยว นำไปสู่การเพิ่มรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม บนฐานทรัพยากรชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิธชีพุด ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิธชีพุด ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิธชีพุด ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิธชีพุด เส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิธชีพุด และกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิธชีพุด ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสงฆ์ 7 รูป ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น 6 คน นักท่องเที่ยว 6 คน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 6 คน รวมทั้งสิ้น 25 ราย โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง ครอบคลุมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากหลายมิติ เหมาะสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นความหลากหลายและความลึกของข้อมูล โดยเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถให้ข้อมูลเฉพาะที่สะท้อนศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวิธชีพุดได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบปลายเปิด (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิธชีพุด ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นรูปแบบการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมาย พร้อมทั้งสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมประกอบเนื้อหา โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์สามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เพื่อสอบถามประเด็นเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิธชีพุด การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการพูดคุยสนทนาเช่นเดียวกับการสนทนาในชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นได้มากที่สุด โดยใช้ประเด็นคำถามบางส่วนที่เกี่ยวข้องมาเชื่อมโยงกับประเด็นการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ ประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์สามารถดัดแปลงได้อย่างยืดหยุ่น แต่ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยลักษณะการสัมภาษณ์เช่นนี้ทำให้บางครั้งผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่ากำลังถูกสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการดำเนินการกับบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ โดยเป็นการพูดคุยตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ พร้อมทั้งมีการจดบันทึกและ

บันทึกเสียงประกอบ สำหรับการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ ได้มีการทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อแสดงต่อพระสงฆ์ ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล นำข้อมูลมาแยกประเด็นตามหัวข้อ เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างผู้ให้ข้อมูล แล้วนำไปสรุป วิเคราะห์ อภิปราย และจัดทำข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว วัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรีปัจจุบันนักท่องเที่ยวสามารถใช้ระบบการนำทางออนไลน์ หรือนักท่องเที่ยวอาจสอบถามจากประชาชนหรือหน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการประชาชน รวมถึงการอ่านป้ายเส้นทางที่ปัจจุบันมีการติดป้ายระบุเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางพุทธธรรมช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกขึ้น 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดจัดรองรับนักท่องเที่ยว วัดที่เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมมักจัดสรรพื้นที่สำหรับจอดรถอย่างเป็นระเบียบ ห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยว มีศูนย์ข้อมูลหรือโต๊ะบริการนักท่องเที่ยวให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของวัด กิจกรรมต่าง ๆ และแผนที่ของพื้นที่ในวัด มีการจัดพื้นที่ศาลาหรือสวนหย่อมสำหรับนั่งพัก ในบางวัดยังจัดจุดถ่ายภาพที่สวยงามเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว 3) ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดมีสภาพแวดล้อมที่งดงาม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวได้ ความงามทางพุทธศิลป์ ศิลปะต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประกอบการสร้างวัดธรรม รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นองค์ประกอบมีความงดงามสอดคล้องกับเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชาวพุทธ แต่ละแห่งมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามทางพุทธศิลป์ สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ และบูรณะร่วมกับสิ่งที่มีอยู่เดิม และ 4) ด้านคุณค่าและความสำคัญทั้งในด้านศาสนา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ สถานที่เหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งทำบุญและการปฏิบัติธรรม แต่ยังเป็นจุดที่ผู้คนสามารถหาความสงบและการเรียนรู้ในการใช้ชีวิตตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา นักท่องเที่ยวจึงสามารถร่วมสัมผัสประสบการณ์และเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ได้อย่างหลากหลายและมีคุณค่าทางจิตใจ

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์

“จุดเด่นคือความงดงามทางพุทธศิลป์ครับ ทั้งสถาปัตยกรรม จิตรกรรม และรูปแบบงานศิลปะที่สะท้อนอัตลักษณ์ชาวพุทธในท้องถิ่น บางวัดมีการบูรณะควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งเดิม ทำให้เกิดความงามที่ผสมผสานกัน ทั้งเก่าและใหม่” (ศุภศักดิ์ เจริญศิลป์, 2568)

2. เส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มี 4 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 กลุ่มวัดที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ที่เน้นความสวยงามของพุทธศิลป์ จำนวน 1 วัด ได้แก่ วัดแสนสุขสุทธิวาราม วัดนี้โดดเด่นในเรื่องพุทธศิลป์ที่สวยงามและเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญในเชิงศิลปะและสถาปัตยกรรมของพุทธศาสนา สามารถชมความงามของพระพุทธรูปและงานประติมากรรมต่างๆ รวมถึงโบราณสถานภายในวัดที่สวยงามและมีคุณค่าทางศิลปะ เส้นทางที่ 2 กลุ่มวัดที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประเพณี วัฒนธรรมพุทธ โดยเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมพุทธ เกจิอาจารย์ จำนวน 2 วัด ได้แก่ วัดตาลล้อม วัดนี้มีชื่อเสียงในด้านการเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและเป็นที่พำนักของเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงในพื้นที่ การท่องเที่ยวในวัดนี้สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีการทำบุญและ

กิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น การเจริญพระพุทธมนต์และการฝึกปฏิบัติธรรม วัดอ่างศิลา วัดนี้มีความสำคัญในด้านประเพณีและกิจกรรมทางพุทธศาสนาเช่นเดียวกับวัดตาลล้อม โดยที่นี่มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตแบบพุทธและการปฏิบัติธรรม เส้นทางที่ 3 กลุ่มวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ชุมชนและพระพุทธศาสนา จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วัดใหญ่อินทาราม (พระอารามหลวง) วัดนี้เป็นวัดประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนาและช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงศึกษา วัดต้นสน วัดนี้มีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีความสำคัญในด้านการเผยแผ่คำสอนทางพระพุทธศาสนาและการรักษาเส้นทางประเพณีอันยาวนาน เส้นทางที่ 4 กลุ่มวัดที่เน้นการปฏิบัติธรรมตามหลักพุทธศาสนา จำนวน 2 วัด ได้แก่ วัดนอก วัดนี้มีการเน้นการปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เช่น การทำสมาธิ การเจริญวิปัสสนา และการฝึกฝนจิตใจ ทำให้ผู้ที่มาท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้และเข้าใจการปฏิบัติธรรมในลักษณะต่างๆ วัดเก่าโบราณ วัดเก่าโบราณเน้นการศึกษาและการปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยที่ผู้ที่มาเยี่ยมชมสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการฝึกจิตและการทำสมาธิ รวมถึงการทำบุญเพื่อเสริมสร้างความสงบในจิตใจ

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์

“วัดแสนสุขสุทธิวารามถือเป็นวัดที่มีพุทธศิลป์สวยงาม ภายในวัดมีพระพุทธรูปและงานประติมากรรมที่สวยงาม สะท้อนเอกลักษณ์ทางพุทธศิลป์ จึงเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและเป็นสถานที่ที่ผู้คนมักมาสักการะบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคล” (รัตนา กาญจนาดล, 2568)

ภาพที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

จากภาพที่ 1 แสดงถึงเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรีมี 4 เส้นทางที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย ได้แก่ เส้นทางที่ 1 วัดแสนสุขสุทธาวารามโดดเด่นด้วยพุทธศิลป์และสถาปัตยกรรมที่งดงาม เส้นทางที่ 2 วัดตาลล้อมและวัดอ่างศิลา เน้นกิจกรรมเชิงประเพณีและวัฒนธรรมพุทธที่เกี่ยวข้องกับเกจิอาจารย์ เส้นทางที่ 3 วัดใหญ่อินทารามและวัดต้นสน เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนเส้นทางที่ 4 วัดนอกและวัดเก่าโบราณ เน้นการปฏิบัติธรรม การเจริญสมาธิ และวิปัสสนา ทั้งหมดนี้สะท้อนศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่ผสมผสานศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และจิตวิญญาณได้อย่างลงตัว

3. กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีดังนี้ วัดแสนสุขสุทธาวาราม เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทั้งในด้านการสักการะพระพุทธรูป การปฏิบัติธรรม และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา ภายในวัดไม่เพียงแต่มีความงดงามในด้านสถาปัตยกรรม และศิลปะ แต่ยังเป็นสถานที่ที่มีความสงบ ที่ช่วยเติมเต็มจิตใจของผู้มาเยือน การเดินชมวัดและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฟังธรรม และการทำบุญ ช่วยให้ผู้คนได้ผ่อนคลายและสมดุลจิตใจโดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ต้องการหาความสงบภายในตัวเอง นอกจากนี้การจัด กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรมพุทธ ที่เน้น เกจิอาจารย์ที่วัดตาลล้อมและวัดอ่างศิลา ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่ยังเป็น การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นรวมถึงสร้างความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเหล่านี้ยังช่วยให้วัดใหญ่อินทาราม (พระอารามหลวง) และวัดต้นสน เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเพื่อสัมผัสกับวัฒนธรรมและประเพณีของไทย นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีส่วนสำคัญในการ อนุรักษ์ประเพณี และศาสนาที่มีค่าของไทยให้คงอยู่ การปฏิบัติธรรมในวัดนอกและวัดเก่าโบราณ เป็นการสัมผัสประสบการณ์ที่ล้ำค่าซึ่งควรค่าแก่การลองเข้าไปมีส่วนร่วม กิจกรรมการปฏิบัติธรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยให้ผู้คนได้พัฒนาจิตใจ และร่างกายให้สมดุลแต่ยังเป็นการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ในการดำเนินชีวิตจริงในแต่ละวันช่วยเสริมสร้างสันติสุขภายในจิตใจ และอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีคุณค่าให้สืบสานต่อไป

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์

“นักท่องเที่ยวที่มาเยือนจะได้เรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและชุมชนในพื้นที่ วัดนี้ยังเป็นจุดที่จัดกิจกรรมเชิงศึกษา เช่น การบรรยายธรรมะ และการให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์แก่ผู้มาเยือน ถือว่ามีคุณค่าทั้งในแง่การท่องเที่ยวและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม” (บดินทร์ สุขใหม่, 2568)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว วัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอเมืองชลบุรีได้รับการพัฒนาให้เข้าถึงได้ง่ายขึ้นด้วยการใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบนำทางออนไลน์ รวมถึงป้ายบอกทางที่มีการปรับปรุงให้ชัดเจนช่วยให้การเดินทางสะดวกยิ่งขึ้น 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดสรรพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เช่น ที่จอดรถที่เพียงพอ ห้องน้ำสะอาด ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว วัดมีสภาพแวดล้อมที่งดงามและสงบร่มรื่น โดดเด่นด้วยความงามทางพุทธศิลป์ที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชุมชน วัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมบางส่วนเป็นสิ่งที่ได้รับการบูรณะควมคู่ไปกับการสร้างใหม่ ช่วยเสริมบรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับการเยี่ยมชมและการปฏิบัติธรรม วัดในพื้นที่นี้มีคุณค่าหลายมิติ ทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ นักท่องเที่ยวสามารถมาทำบุญ ปฏิบัติธรรม และเรียนรู้คำสอนของพระพุทธศาสนาในรูปแบบที่หลากหลาย สร้างความสงบและเพิ่มพูนคุณค่าทาง

จิตใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิวัตร ศรีสมบัติ และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง สายธารธรรมลุ่มแม่น้ำมูล: ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ พบว่า การประเมินศักยภาพ กำหนดปัจจัยและเกณฑ์การชี้วัดเพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ มีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ศักยภาพในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวผลการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ (อิทธิวัตร ศรีสมบัติ และคณะ, 2560)

2. เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้แก่ เส้นทางที่ 1 กลุ่มวัดที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ที่เน้นความสวยงามของพุทธศิลป์ จำนวน 1 วัด ได้แก่ วัดแสนสุขสุทธิตาราม เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญในเชิงศิลปะและสถาปัตยกรรมของพุทธศาสนา สามารถชมความงามของพระพุทธรูปและงานประติมากรรมต่างๆ รวมถึงโบราณสถานภายในวัดที่สวยงามและมีคุณค่าทางศิลปะ เส้นทางที่ 2 กลุ่มวัดที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประเพณี วัฒนธรรมพุทธ โดยเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมพุทธ เกจิอาจารย์ จำนวน 2 วัด ได้แก่ วัดตาลล้อม เป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและเป็นที่พำนักของเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงในพื้นที่ การท่องเที่ยวในวัดนี้สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีการทำบุญและกิจกรรมทางพุทธศาสนา วัดอ่างศิลา โดยที่นี่มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตแบบพุทธและการปฏิบัติธรรม เส้นทางที่ 3 กลุ่มวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ชุมชนและพระพุทธศาสนา จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วัดใหญ่อินทาราม (พระอารามหลวง) เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในพื้นที่ วัดต้นสน มีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีความสำคัญในด้านการเผยแผ่คำสอนทางพระพุทธศาสนาและการรักษาเส้นทางประเพณีอันยาวนาน เส้นทางที่ 4 กลุ่มวัดที่เน้นการปฏิบัติธรรมตามหลักพุทธศาสนา จำนวน 2 วัด ได้แก่ วัดนอก วัดนี้มีการเน้นการปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เช่น การทำสมาธิ การเจริญวิปัสสนา วัดเก่าโบราณ เน้นการศึกษาและการปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยที่ผู้ที่มาเยี่ยมชมสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการฝึกจิตและการทำสมาธิ รวมถึงการทำบุญเพื่อเสริมสร้างความสงบในจิตใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชราภรณ์ ก้อนสิน และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดเส้นทางท่องเที่ยวโคราชสามพันโบก พบว่า เส้นทางท่องเที่ยวที่ 1) ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมกาญจนาภิเษกทุ่งศรีเมือง วัดหนองป่าพง แก่งสะพือ ผาแต้ม เสาเฉลียง น้ำตกสร้อยสวรรค์สามพันโบก วัดพระโต หอไตรหนองขุหลุ วัดพระธาตุหนองบัว เส้นทางที่ 2) ทุ่งศรีเมือง พิพิธภัณฑ์แห่งชาติอุบลราชธานี วัดหนองป่าพง วัดดอนธาตุ แก่งน่าน น้ำตกแสงจันทร์ สามพันโบก วัดพระโต หอไตรหนองขุหลุ วัดบ้านนาเมือง เทียวแบบ 1 วัน ตัวอย่างเส้นทางที่ 1 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมกาญจนาภิเษก วัดพระธาตุหนองบัว หอไตรหนองขุหลุ วัดพระโต สามพันโบก แม่น้ำสองสี แก่งสะพือ วัดหนองป่าพง เส้นทางที่ 2) ทุ่งศรีเมือง วัดมหาวนาราม หอไตรหนองขุหลุ วัดพระโต สามพันโบก วัดถ้ำคูหาสวรรค์ ผาแต้ม แก่งสะพือ แนวทางในการปรับปรุงพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว มีความจำเป็นเร่งด่วนในการปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ป้ายสื่อความหมาย ป้ายบอกทาง ที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ ห้องน้ำ ร้านอาหาร ระบบสาธารณูปโภค เป็นต้น และส่งเสริมให้ชุมชนเข้าร่วมจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองในด้านการรักษาความสะอาด การดูแลรักษาความปลอดภัย (พิชราภรณ์ ก้อนสิน และคณะ, 2559)

3. กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีกิจกรรมดังนี้ วัดแสนสุขสุทธิตาราม เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทั้งในด้านการสักการะพระพุทธรูป การปฏิบัติธรรม และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา ภายในวัดไม่เพียงแต่มีความงดงามในด้าน สถาปัตยกรรมและศิลปะ แต่ยังเป็นสถานที่ที่มีความสงบ ที่ช่วยเติมเต็มจิตใจของผู้มาเยือน การเดินชมวัดและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การฟังธรรม และการทำบุญ ช่วยให้ผู้คนได้ ผ่อนคลาย และสมดุลจิตใจ โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ต้องการหาความสงบภายในตัวเอง นอกจากนี้การจัด กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรมพุทธ ที่เน้น

เกจิอาจารย์ที่วัดตาลล้อมและวัดอ่างศิลา ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่ยังเป็นการ อนุรักษ์และสืบทอด วัฒนธรรมและประเพณี อันดีงามของท้องถิ่น รวมถึงสร้างความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็น ประโยชน์ทั้งต่อนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเหล่านี้ยังช่วยให้ วัดใหญ่อินทาราม (พระอาราม หลวง) และวัดต้นสน เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเพื่อสัมผัสกับ วัฒนธรรมและ ประเพณีของไทยนอกจากนี้ยังช่วย ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีส่วนสำคัญในการอนุรักษ์ประเพณี และ ศาสนาที่มีค่าของไทยให้คงอยู่ การปฏิบัติธรรมในวัดนอกและวัดเก่าโบราณ เป็นการสัมผัสประสบการณ์ที่ล้ำค่าซึ่ง ควรค่าแก่การลองเข้าไปมีส่วนร่วม กิจกรรมการปฏิบัติธรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยให้ผู้คนได้พัฒนาจิตใจ และร่างกาย ให้สมดุล แต่ยังเป็นการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ในการดำเนินชีวิตจริงในแต่ละวันช่วยเสริมสร้าง สันติสุขภายในจิตใจ และอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีคุณค่าให้สืบสานต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุทิตย์ อาภากร ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร พบว่า วัดที่เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวทั้ง 9 วัด ในกรุงเทพมหานคร มีขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม โดยวัดให้ความสำคัญกับคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในเชิงรูปธรรม พุทธศิลปกรรม และมีการนำ ความรู้ทางพระพุทธศาสนาเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยว สำหรับรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดใน กรุงเทพมหานครพบว่า มี 4 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะของการเที่ยวชม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และการเที่ยวชมบริเวณวัด (เชิงวัตถุธรรม) 2) รูปแบบและกิจกรรมการ ท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะของการท่องเที่ยวตามเทศกาล ประเพณี และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา (เชิงวัฒนธรรม) 3) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาความรู้ (เชิงนามธรรมการเรียนรู้) และ 4) รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในเชิงลึก เช่น การฝึกสมาธิ การฟังธรรม เป็นต้น วัดทั้ง 9 วัด สามารถเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้ โดยวัดสามารถจัดการเพื่อรองรับทางการท่องเที่ยวได้ เช่น มีการดูแลและอนุรักษ์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน และสถาปัตยกรรมภายในวัดในระดับดี รองลงมา ได้แก่ มีการใช้ประโยชน์จากแหล่ง ท่องเที่ยวภายในวัดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม การจัดพื้นที่ภายในวัด เช่น สถานที่ไหว้พระ สถานที่ ถ่ายรูป หรือที่นั่งสมาธิ ไหว้พระ สวดมนต์ การให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของวัดหรือทาง พระพุทธศาสนา การกำหนดเขตพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวและการเที่ยวชมภายในวัด ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็น ว่า วัดถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย แต่ก็จะต้องมีการวางระบบการจัดการให้เหมาะสม เพื่อการ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (พระมหาสุทิตย์ อาภากร, 2559)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ผลการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรม วิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมของชุมชนในหลายด้าน ทั้งในด้านความ สะดวกในการเดินทางและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีการจัดระบบนำทางออนไลน์และป้ายบอกทางไว้อย่าง ชัดเจน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกก็มีการจัดการอย่างเป็นระเบียบ เช่น ลานจอดรถที่เพียงพอ ห้องน้ำที่สะอาด และศูนย์ข้อมูลที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ วัดต่าง ๆ ยังมีความโดดเด่นด้านพุทธศิลป์ทั้งงดงามและ สภาพแวดล้อมที่มีเอกลักษณ์ สามารถดึงดูดใจผู้มาเยือนได้เป็นอย่างดี แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ไม่เพียงแต่ให้ความ งามทางศิลปะเท่านั้น แต่ยังสะท้อนคุณค่าทางศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่ลึกซึ้ง ทำให้ผู้มาเยือน สามารถเรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรมวิถีพุทธได้อย่างเต็มที่ เส้นทางทางการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถี พุทธมีทั้งหมด 4 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 กลุ่มวัดที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยเน้นความสวยงามของพุทธศิลป์ จำนวน 1 วัด ได้แก่ วัดแสนสุขสุทธิวาราม เส้นทางที่ 2 กลุ่มวัดที่มีกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงประเพณีและวัฒนธรรมพุทธ โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกจิอาจารย์และประเพณี ท้องถิ่น จำนวน 2 วัด ได้แก่ วัดตาลล้อม และ วัดอ่างศิลา เส้นทางที่ 3 กลุ่มวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้าน

ประวัติศาสตร์ ชุมชน และพระพุทธศาสนา จำนวน 2 วัด ได้แก่ วัดใหญ่อินทาราม (พระอารามหลวง) และ วัดต้นสน เส้นทางที่ 4 กลุ่มวัดที่เน้นการปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา จำนวน 2 วัด ได้แก่ วัดนอก และ วัดเก่าโบราณ เมื่อพิจารณาในเชิงลักษณะกิจกรรม วัดต่าง ๆ สามารถจำแนกออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มวัดที่เน้นความสวยงามทางพุทธศิลป์ เช่น วัดแสนสุขสุทิวราราม ซึ่งมีศิลปะพุทธที่วิจิตรตระการตาและเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม กลุ่มวัดที่เน้นกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรม เช่น วัดตาลล้อม และ วัดอ่างศิลา ที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับเกจิอาจารย์และประเพณีท้องถิ่น กลุ่มวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เช่น วัดใหญ่อินทาราม (พระอารามหลวง) และ วัดต้นสน ซึ่งสะท้อนความเป็นมาของชุมชนและพระพุทธศาสนา กลุ่มวัดที่เน้นการปฏิบัติธรรม เช่น วัดนอก และ วัดเก่าโบราณ ที่เหมาะแก่ผู้แสวงหาการเข้าถึงหลักธรรมและการฝึกจิตใจ กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธมีความหลากหลายและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของแต่ละวัด เช่น การสักการะพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ การศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดและท้องถิ่น การปฏิบัติสมาธิ และการฝึกฝนจิตใจตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนอย่างมีคุณค่าเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการเรียนรู้และการเข้าใจวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและเปี่ยมด้วยปัญญาตามแนวทางพระพุทธศาสนา จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่น เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาล ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและศาสนาในพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาป้ายบอกทาง ระบบคมนาคม ลานจอดรถ ห้องน้ำ และศูนย์บริการนักท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานและเพียงด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จัดทำแพ็คเกจท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ เช่น การปฏิบัติธรรม 1 วัน การเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรม และกิจกรรมชุมชน เพื่อดึงดูดทั้งนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายพื้นที่ศึกษาพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดชลบุรีหรือจังหวัดใกล้เคียง เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธในบริบทต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2566). มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครอง.
- นฤมล สมิตินันท์. (2566). การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: คณะพาณิชยศาสตร์เพื่อการบัญชีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บดีนทร์ สุขใหม่. (2 ก.พ. 2568). วัดที่เหมาะสมกับการจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน. (เชมจิรา พิัทกราชฎร์, ผู้สัมภาษณ์)
- ปิ่นเพชร จำปา. (2565). วัฒนธรรมการท่องเที่ยวของคนไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2559). รูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาท่องเที่ยวไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พลอยศรี โปราณนันท. (2564). การท่องเที่ยวเบื้องต้น. เชียงใหม่: มิ่งเมือง.
- พัชรภรณ์ ก้อนสิน และคณะ. (2559). การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดเส้นทางท่องเที่ยว. โครงการขยายสามพันโบก. ขอนแก่น: เทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- รัตนา กาญจนาดล. (28 ม.ค. 2568). กิจกรรมการท่องเที่ยว ความงดงามพุทธศิลป์ของวัด. (เชมจิรา พิัทกราชฎร์, ผู้สัมภาษณ์)
- ราณี อิศัยกุล. (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศุภศักดิ์ เจริญศิลป์. (25 ม.ค. 2568). ศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดในจังหวัดชลบุรี. (เชมจิรา พิัทกราชฎร์, ผู้สัมภาษณ์)

- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระยอง. (2566). องค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว. ระยอง: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สำนักงานจังหวัดชลบุรี. (2564). ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2560–2565. ชลบุรี: สำนักงานจังหวัดชลบุรี.
- อิทธิวัตร ศรีสมบัติ และคณะ. (2560). สายธารธรรมลุ่มแม่น้ำมูล: ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธกลุ่มจังหวัดอีสานใต้. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

การพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล*

MANAGEMENT DEVELOPMENT OF COMMUNITY ENTERPRISE IN NAKHON RATCHASIMA USING THE DIGITAL ECONOMY

ประพันธ์ นึกกระโทก

Praphan Nuekkathok

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา นครราชสีมา ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima Campus, Nakhon Ratchasima, Thailand

Corresponding author E-mail: praphan18244@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของผู้ประกอบการเศรษฐกิจดิจิทัลวิสาหกิจชุมชน 2) ศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3) พัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้แทนสำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 25 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก หาคำถามโดยตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของผู้ประกอบการเศรษฐกิจดิจิทัลวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากวิธีดั้งเดิมสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ภายใต้นโยบายภาครัฐที่ผลักดันสังคมดิจิทัล ผู้ประกอบการปรับตัวด้วยการทำธุรกิจออนไลน์และการตลาดผ่านสื่อดิจิทัล ภาครัฐและสถาบันการศึกษาเข้ามาสนับสนุนผ่านการอบรมและงานวิจัย 2) การบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้หลักการชุมชนเป็นเจ้าของตั้งแต่จัดหาวัตถุดิบ การผลิต การแปรรูปจนถึงการตลาด ช่วยลดการพึ่งพาภายนอกและสร้างความมั่นคงการบริหารจัดการเน้นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มมูลค่าและตอบสนองตลาด โดยผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ 3) การพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัลผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มมูลค่าสินค้าและการแข่งขัน กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาผ่านเว็บบอร์ดออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ ขายออนไลน์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มไหมปักธงชัยใช้เทคโนโลยีออกแบบผ้า เปิดตลาดแฟชั่นผ่าน e-commerce กลุ่มเส้นไหมมัดย้อมเน้นควบคุมคุณภาพ ออกแบบบรรจุภัณฑ์ และทำตลาดออนไลน์ ขณะที่กลุ่มสมุนไพรตำบลดอนมูลี่ใช้ดิจิทัลสร้างแบรนด์เชื่อมเครือข่ายความร่วมมือสะท้อนว่าการใช้เศรษฐกิจดิจิทัลช่วยให้วิสาหกิจชุมชนแข่งขันได้และเติบโตอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหารจัดการ, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, เศรษฐกิจดิจิทัล

Abstract

This research article aims to: 1) Study the current conditions of digital economy entrepreneurs in community enterprises. 2) Study to examine the management of community

enterprise groups 3) To develop the management of community enterprises in Nakhon Ratchasima Province by applying the concept of the digital economy. A qualitative research method was employed. The key informants included representatives from the Community Development Office, the Digital Economy Promotion Agency, and the Nakhon Ratchasima Provincial Commerce Office, totaling 25 participants. by purposive sampling The research data collection tool was an in-depth interview. Its quality was examined through content validity, and the Index of Item-Objective Congruence (IOC) was calculated to assess the consistency of the questions. representatives from the Community Development Office, the Digital Economy Promotion Agency, and the Nakhon Ratchasima Provincial Commerce Office. Data analysis was descriptive. The research findings revealed that: 1) Current Conditions of Digital Economy Entrepreneurs in Community Enterprises Entrepreneurs are in a transitional stage from traditional methods to the adoption of digital technologies, under government policies that promote a digital society. They are adapting by engaging in online business and digital marketing, while the government and educational institutions provide support through training and research. 2) Management of Community Enterprise Groups The management of community enterprise groups has applied the concept of the digital economy to promote sustainable development. Based on the principle of community ownership, members oversee every step from sourcing raw materials, production, and processing to marketing. This reduces external dependency and builds stability. Management emphasizes the use of innovation and digital technology to add value and respond to market demands, combining local wisdom with modern technologies. 3) Development of Community Enterprise Management in Nakhon Ratchasima Province Using the Digital Economy Concept The development integrates local wisdom with modern technologies to enhance product value and competitiveness. The Dan Kwian pottery group uses digital tools for product promotion, online sales, and cultural tourism promotion. The Pak Thong Chai silk group applies digital technology to design fabrics and expand fashion markets through e-commerce. The Dok Chik rice noodle group focuses on quality control, modern packaging design, and online marketing. The Moosi herbal group uses digital platforms to build branding and establish collaborative networks. These cases reflect that the use of the digital economy enables community enterprises to remain competitive and achieve sustainable growth.

Keywords: Development, Management, Community Enterprise, Digital Economy

บทนำ

การพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข จำเป็นต้องมุ่งเน้นทั้งเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กัน ด้านเศรษฐกิจคือการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และลดหนี้สิน ซึ่งนำไปสู่การสร้างทรัพย์สิน ส่วนด้านสังคมคือการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้ปราศจากความขัดแย้ง มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อประชาชนมีเศรษฐกิจมั่นคง สังคมอบอุ่น ก็จะส่งผลให้การเมืองการปกครองมีเสถียรภาพ และประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขได้ รัฐบาลทุกยุคสมัยจึงให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความยากจนซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรัง โดยกำหนดยุทธศาสตร์หลากหลาย เช่น การเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ในฐานะเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการนำทุนวัฒนธรรม ทุนชีวภาพ และทุนสังคมมาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน

วิสาหกิจชุมชน (กลุ่มงานพัฒนาวิสาหกิจเกษตรชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561) ในอดีต วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการรวมตัวของประชาชนเพื่อผลิตสินค้าและบริการในระดับรากหญ้า โดยยังไม่เป็นนิติบุคคล ทำให้การสนับสนุนไม่เป็นระบบ และบางแห่งไม่ได้รับการยอมรับจากภาครัฐหรือเอกชน แม้จะได้รับการช่วยเหลือ แต่ก็มักไม่ตรงกับความต้องการ ต่อมา วิสาหกิจชุมชนได้รับการผลักดันเป็นนโยบายรัฐบาล เนื่องจากถือเป็นการจัดการทุนของชุมชนโดยประชาชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างรายได้และพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนยังเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนที่สำคัญ ช่วยสร้างรากฐานมั่นคงให้ประเทศ อย่างไรก็ตาม ยังมีวิสาหกิจชุมชนจำนวนหนึ่งที่ไม่พร้อมแข่งขันทั้งในประเทศและต่างประเทศ รัฐบาลจึงผลักดันการส่งเสริมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ปัญหา และการพัฒนาศักยภาพร่วมกัน ภายใต้การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งทำให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ และสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2562)

ปัจจุบันประเทศไทยมีวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนแล้วกว่า 85,000 กลุ่ม ทั่วประเทศ โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคการเกษตรและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร สร้างรายได้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจชุมชนมากกว่า 350,000 ล้านบาทต่อปี ทั้งนี้ มีสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่า 6 ล้านครัวเรือน ทั่วประเทศ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจฐานราก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ทำให้พวกเขาสามารถพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง ซึ่งกลุ่มงานพัฒนาวิสาหกิจเกษตรชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร ได้อธิบาย ความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่ เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชนหรือกล่าวโดยสรุปก็คือ การประกอบกิจการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่งทุนของชุมชนนั้น ก็จะหมายรวมถึงทรัพยากร ผลผลิตทางการเกษตรความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) การพัฒนาประเทศไทยในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) อย่างชัดเจน โดยรัฐบาลได้ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคเศรษฐกิจฐานรากมีการปรับตัวเข้าสู่ระบบดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด หนึ่งในภาคเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนคือ “กลุ่มวิสาหกิจชุมชน” ซึ่งเกิดขึ้นจากการรวมตัวของคนในชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560) จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีจำนวนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนมาก ครอบคลุมทั้งด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และบริการชุมชนต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการ เช่น ขาดระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพ ขาดความรู้ด้านการตลาด และไม่สามารถเข้าถึงช่องทางการจำหน่ายสมัยใหม่ได้ ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2560)

การนำแนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญและจำเป็น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบการขายออนไลน์ การจัดการข้อมูลสมาชิกผ่านแอปพลิเคชัน ระบบบัญชีดิจิทัล หรือการวิเคราะห์ข้อมูลการตลาดผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ จะช่วยให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม วิสาหกิจชุมชนหลายแห่งยังประสบปัญหาในการบริหารจัดการ ทั้งด้านการตลาด การผลิต การเงิน

และการจัดการข้อมูล ส่งผลให้ไม่สามารถแข่งขันในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม ผู้เศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีการนำ "ปัญญา" หรือองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในระบบการบริหารจัดการ ร่วมกับการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ การตลาดดิจิทัล ระบบบัญชีออนไลน์ การบริหารซัพพลายเชน หรือการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ (ปัญญา เรืองรอง, 2561) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของประเทศไทย เนื่องจากการรวมตัวของคนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้จากทรัพยากรในท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการพึ่งพาตนเองและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในด้านเศรษฐกิจและ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนมาก โดยเฉพาะในจังหวัดนครราชสีมา ยังประสบปัญหาในหลายด้าน เช่น ขาดระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ขาดความรู้ด้านการตลาดและเทคโนโลยี ไม่มีระบบบัญชีและการวางแผนทางการเงินที่ชัดเจน ขาดช่องทางการจำหน่ายที่เข้าถึงลูกค้าในวงกว้างไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนยังไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ และไม่สามารถแข่งขันในตลาดที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วจากผลของเทคโนโลยีดิจิทัลได้ การพัฒนาการบริหารจัดการจึงเป็นหัวใจสำคัญที่ต้องได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง เศรษฐกิจดิจิทัลจึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บข้อมูล การบริหารสต็อก การวางแผนผลิต การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อการตลาดและการขาย หรือการเข้าถึงแหล่งเงินทุนดิจิทัล เช่น ครัวดีฟัดหรือสินเชื่อออนไลน์ ซึ่งจะช่วยยกระดับความสามารถของวิสาหกิจชุมชนให้สามารถแข่งขันได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล ส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ในชุมชน ซึ่งจะมีผลต่อความเข้มแข็งและความยั่งยืนในระยะยาว สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการเป็นผู้ประกอบการเศรษฐกิจดิจิทัลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้แทนสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2 ผู้แทนสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้แทนสำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผา ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 คน กลุ่มที่ 5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการไหมปักธงชัย ตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 คน กลุ่มที่ 6 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเส้นไหมตราดอกจิก ตำบลพะวงด อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 คน กลุ่มที่ 7 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร ตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการพูดคุยโดยมีประเด็นการพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นรูปแบบของการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมาย และผู้วิจัยสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมประกอบเนื้อหา โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์สามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสม แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเพื่อสอบถามประเด็น การบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการพูดคุย สนทนาเหมือนกับการพูดคุยสนทนาในชีวิตประจำวัน โดยผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นให้มากที่สุดและอาศัยประเด็นคำถามบางส่วนที่เกี่ยวข้อง มาเชื่อมโยงกับประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกจากกลุ่มเป้าหมาย โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์นั้นสามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสมแต่ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งการสัมภาษณ์ในรูปแบบนี้ทำให้บางครั้งผู้ถูกสัมภาษณ์ยังไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าการสนทนานั้นเป็นไปตามการสัมภาษณ์ การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) เกณฑ์การประเมิน IOC มีดังนี้ ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนแต่ละข้อคำถามตามระดับความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย $+1$ = ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 0 = ไม่แน่ใจ หรือไม่สามารถตัดสินใจได้ -1 = ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (ประคอง กรณสูตร, 2553) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง $0.67 - 1.00$

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการเป็นรายบุคคล ที่ได้กำหนดไว้ โดยทำการสัมภาษณ์ และพูดคุยตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้กว้าง ๆ พร้อมทำการจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยในการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการนั้นผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อแสดงต่อผู้แทนสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ผู้แทนสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ผู้แทนสำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา และผู้แทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

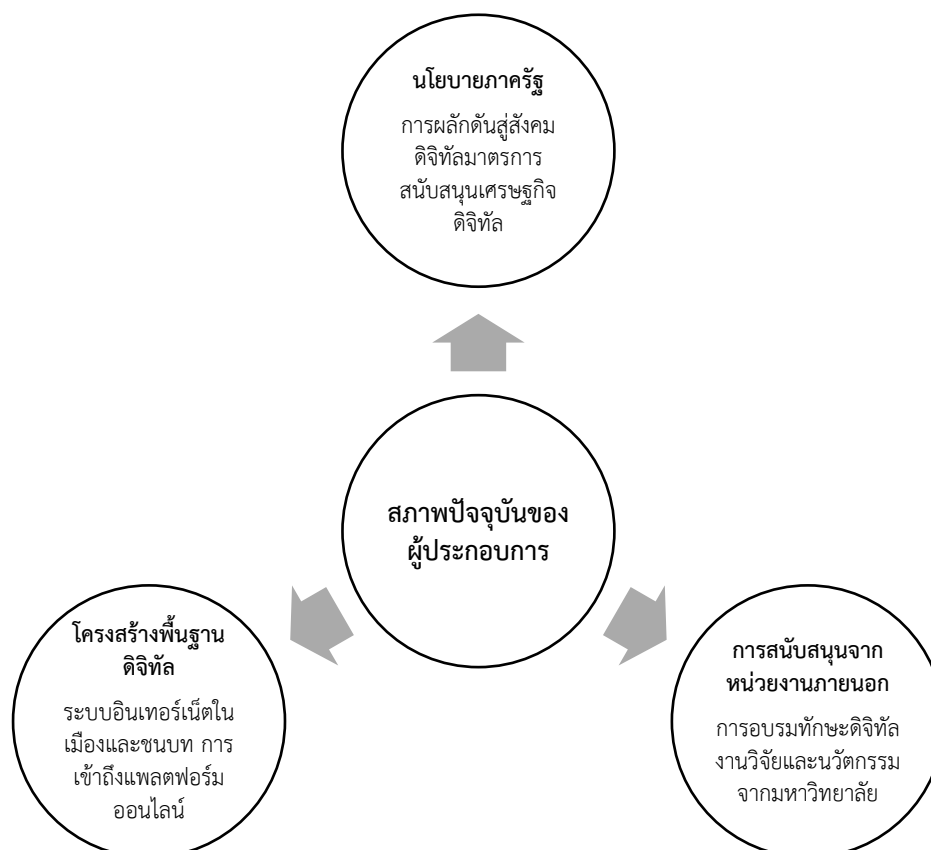
1. สภาพปัจจุบันของผู้ประกอบการเศรษฐกิจดิจิทัลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันผู้ประกอบการเศรษฐกิจดิจิทัลในวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจากการเข้ามาของเทคโนโลยีและการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐเพื่อก้าวสู่สังคมดิจิทัลอย่างแท้จริง จังหวัดนครราชสีมาในฐานะเมืองใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในมิติของวิสาหกิจชุมชนที่กล่าวมาข้างต้นเริ่มนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ ภาครัฐและหน่วยงานสนับสนุนยังได้จัดการอบรมเสริมทักษะด้านดิจิทัลแก่ผู้ประกอบการและชุมชน เช่น หลักสูตรการทำการตลาดออนไลน์ และการจัดการธุรกิจดิจิทัล เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถขยายตลาดไปสู่อินเทอร์เน็ตได้มากขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการเศรษฐกิจดิจิทัลในวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

ในช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างการพัฒนาวิธีการดั้งเดิมกับการก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลเต็มรูปแบบ โดยมีจุดแข็งคือการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นและสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ ขณะที่โอกาสสำคัญคือการนำเทคโนโลยีมาเสริมศักยภาพทั้งด้านการผลิต การตลาด และการท่องเที่ยว แต่ก็ยังต้องการการสนับสนุนต่อเนื่อง ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน การอบรมความรู้ และการสร้างเครือข่ายธุรกิจ เพื่อให้เศรษฐกิจดิจิทัลในวิสาหกิจชุมชนโคราชเติบโตอย่างยั่งยืน

ในด้านโอกาส วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่สนับสนุนด้านงานวิจัย และการอบรมด้านการใช้โซเชียลมีเดีย สำหรับผู้ประกอบการ แต่ขณะเดียวกันยังมีข้อจำกัดที่สำคัญ เช่น ขีดความสามารถด้านดิจิทัลของผู้ประกอบการบางรายที่ยังไม่พร้อมต่อการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ขาดความรู้ด้านการตลาดออนไลน์ รวมถึงปัญหาโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตที่ยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ซึ่งเป็นแหล่งตั้งหลักของวิสาหกิจชุมชน ทำให้โอกาสทางดิจิทัลยังไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม นอกจากนี้การแข่งขันในตลาดออนไลน์ที่รุนแรงจากผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศอาจเป็นอุปสรรค หากวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถสร้างความแตกต่างด้านคุณภาพ เรื่องราวของสินค้า หรือการบริการที่ทันสมัยได้ โดยแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมควรเน้นไปที่การเพิ่มทักษะดิจิทัล ให้กับผู้ประกอบการท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายการตลาดออนไลน์ร่วมกัน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อแบ่งปันทรัพยากร และการผลักดันให้โครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตครอบคลุมพื้นที่ห่างไกลมากขึ้น หากสามารถจัดการกับจุดอ่อนและอุปสรรคได้ เศรษฐกิจดิจิทัลในวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาจะมีศักยภาพในการเติบโตอย่างยั่งยืน และก้าวขึ้นเป็นต้นแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลในระดับภูมิภาคต่อไป

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์

“ปัจจุบันผู้ประกอบการกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น นโยบายภาครัฐที่ผลักดันให้ก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัลจริงจัง ช่วงนี้จึงเหมือนเป็นช่วงเปลี่ยนผ่าน ระหว่างการทำธุรกิจแบบดั้งเดิมที่ไปสู่ระบบออนไลน์เต็มรูปแบบ” (สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1)

ภาพที่ 1 สภาพปัจจุบันของผู้ประกอบการเศรษฐกิจดิจิทัลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

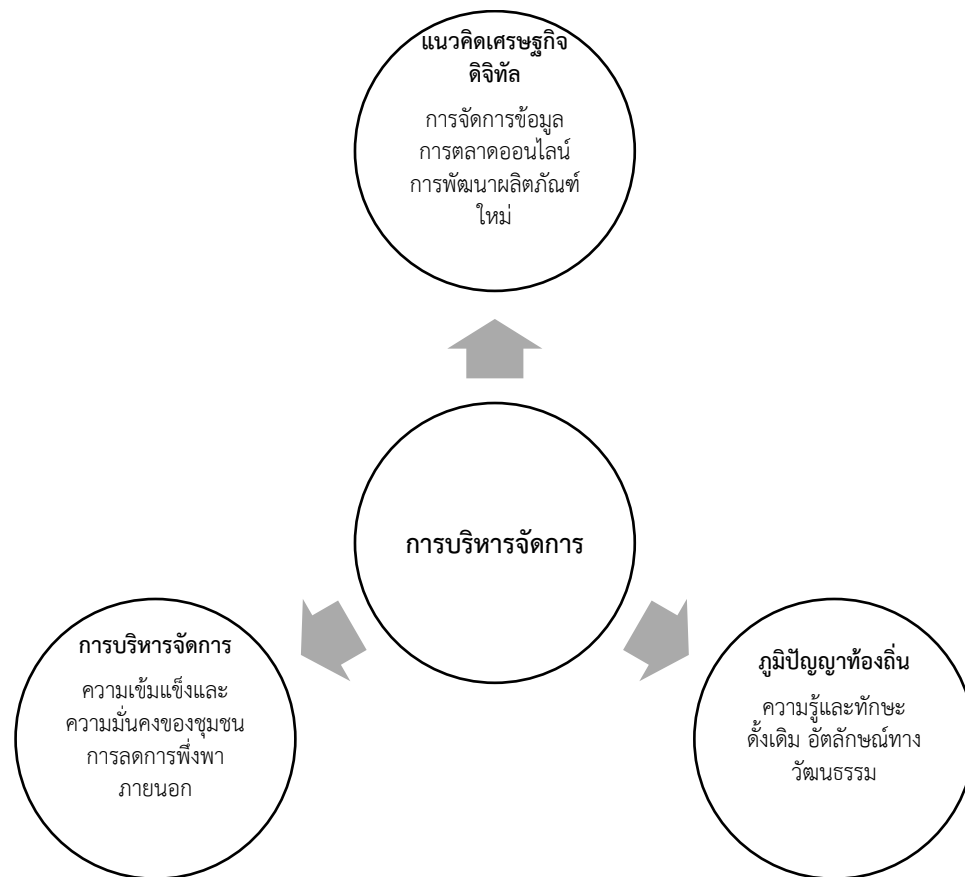

จากภาพที่ 1 แสดงสภาพปัจจุบันของผู้ประกอบการเศรษฐกิจดิจิทัลในวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา อยู่ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากนโยบายภาครัฐที่มุ่งผลักดันให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ โดยรัฐบาลได้ออกมาตรการการสนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในหลายมิติ เพื่อช่วยเสริมศักยภาพให้แก่ผู้ประกอบการระดับชุมชน ขณะเดียวกัน หน่วยงานภายนอกต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐหรือสถาบันการศึกษา ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการ ทั้งในด้านการจัดอบรมและเสริมสร้างทักษะดิจิทัล การดำเนินงานวิจัยและการพัฒนานวัตกรรม รวมถึงการสนับสนุนด้านการตลาดและช่องทาง e-commerce เพื่อขยายโอกาสทางการค้าให้กว้างไกลยิ่งขึ้น

2. การบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชน ภายใต้หลักการสำคัญหลายประการที่ช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง โดยชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการทุกขั้นตอนของการผลิตและบริหารจัดการ ซึ่งสะท้อนถึงความรับผิดชอบและความผูกพันของสมาชิกต่อกิจกรรมของกลุ่มอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความมั่นคงและความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ผลผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดมาจากระบบการภายในชุมชนเอง ตั้งแต่การจัดหาและผลิตวัตถุดิบ ไปจนถึงการแปรรูปและการตลาด ทำให้เกิดความยั่งยืนและลดการพึ่งพาภายนอก การบริหารจัดการเน้นการริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมของชุมชน ผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การจัดการข้อมูล การตลาดออนไลน์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าและตอบโจทย์ความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เข้มแข็งและพร้อมผสมผสานกับภูมิปัญญาสากลอย่างลงตัว โดยใช้ความรู้ท้องถิ่นเป็นรากฐาน พร้อมเปิดรับเทคโนโลยีและแนวทางสมัยใหม่เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชน การดำเนินงานเป็นแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนให้เป็นระบบ ทั้งการผลิต การตลาด การบริหารจัดการ และการพัฒนาคน เพื่อสร้างความต่อเนื่องและประสิทธิผลสูงสุด กระบวนการเรียนรู้ถือเป็นหัวใจของการบริหารจัดการ สมาชิกกลุ่มมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งด้านทักษะการผลิตและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถพัฒนาตนเองและชุมชนไปพร้อมกัน การส่งเสริมการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป้าหมาย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยใช้ทรัพยากรและศักยภาพภายในชุมชนเองเป็นหลัก ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้มแข็งและลดความเปราะบางต่อปัจจัยภายนอก การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัลนี้ เป็นการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ พร้อมกับการเชื่อมโยงกิจกรรมอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดเวลา ซึ่งทั้งหมดนี้นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนและการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์

“ทางกลุ่มนำแนวคิดดิจิทัลมาใช้ตั้งแต่การผลิต การขาย ไปจนถึงการพัฒนาคน ทุกขั้นตอนชุมชนเป็นคนทำเองทั้งหมด เลยทำให้เราแข็งแรงและพึ่งพาตัวเองได้ พร้อมทั้งเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้ชุมชนเดินต่อไปได้” (สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2)

ภาพที่ 2 การบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

จากภาพที่ 2 การบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัลถูกนำมาใช้ในกระบวนการจัดการข้อมูล การทำการตลาดออนไลน์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อยกระดับศักยภาพการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน ขณะเดียวกันภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้และทักษะดั้งเดิม รวมถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ก็ยังคงมีบทบาทสำคัญในการสร้างคุณค่าและความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีความยั่งยืน โดยมีลักษณะสำคัญคือการพึ่งพาตนเองทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงของชุมชน การลดการพึ่งพาภายนอก ตลอดจนการสร้างความสามารถในการแข่งขันและการเพิ่มมูลค่าอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้เป็นเป้าหมายสูงสุดของการนำแนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อเสริมสร้างรากฐานที่มั่นคง

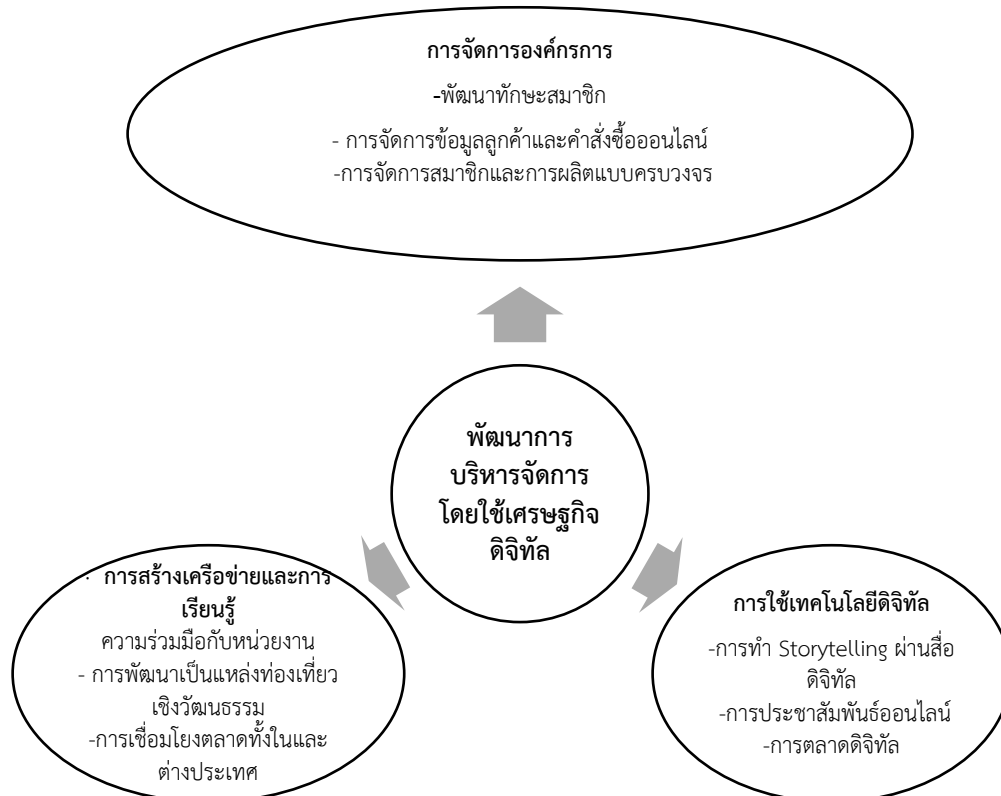
3. พัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัลในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่ข้อมูล เทคโนโลยี และการเชื่อมต่อออนไลน์กลายเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จ การบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในโลกยุคใหม่ จังหวัดนครราชสีมา มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหลากหลายที่มีการพัฒนาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัลเข้ามาเสริมบทบาทในการบริหารจัดการ และสามารถยกระดับการผลิต การตลาด และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจนหนึ่งในกลุ่มที่โดดเด่นคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาตำบลด่านเกวียน ซึ่งมีรากฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิม แต่ในปัจจุบันได้มีการปรับระบบบริหารจัดการใหม่ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์สินค้า การขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบโจทย์ตลาดสมัยใหม่ ทั้งในด้านดีไซน์และคุณภาพ กลุ่มยังมีการจัดอบรมสมาชิกให้เรียนรู้การใช้โซเชียลมีเดียเพื่อเพิ่มช่องทางการขาย และส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควบคู่ไปด้วย

เช่นเดียวกัน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการใหม่ปักษ์ใต้ ก็มีการบริหารจัดการที่พัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เศรษฐกิจดิจิทัลเป็นกลไกในการเปิดตลาดใหม่ ๆ โดยเฉพาะตลาดแฟชั่นและต่างประเทศ กลุ่มนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการออกแบบลวดลายใหม่ การจัดเก็บข้อมูลลูกค้า และการบริหารคำสั่งซื้อผ่านระบบออนไลน์ นอกจากนี้ยังพัฒนาเว็บไซต์และเข้าร่วมกิจกรรม e-commerce กับหน่วยงานภาครัฐเพื่อขยายโอกาสทางการค้าอย่างยั่งยืนในด้านสินค้าเกษตรแปรรูป กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเส้นหมี่ตราดอกจิก ก็ถือเป็นตัวอย่างของการบริหารจัดการที่พัฒนาไปสู่การเป็นธุรกิจชุมชนอย่างแท้จริง กลุ่มได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการควบคุมคุณภาพการผลิต การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้ทันสมัย พร้อมทั้งทำตลาดออนไลน์ผ่านเว็บไซต์และช่องทางโซเชียลต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว มีการบริหารจัดการระบบสมาชิก การรับออเดอร์ และการจัดส่งแบบครบวงจร ซึ่งช่วยให้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นสามารถแข่งขันในตลาดระดับประเทศได้ สุดท้าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรตำบลดงหมู ได้ใช้จุดแข็งของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีคุณภาพ โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิต การรับรองมาตรฐาน และการสร้างแบรนด์ผ่านโลกออนไลน์ กลุ่มมีการพัฒนาเนื้อหาสินค้าในรูปแบบของ "Storytelling" เพื่อสื่อสารถึงคุณค่าของสมุนไพรพื้นบ้านให้เข้าถึงผู้บริโภคยุคใหม่ นอกจากนี้ยังสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานรัฐและสถาบันการศึกษา เพื่อยกระดับการบริหารให้เป็นระบบมากขึ้น การพัฒนาการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 แห่งในจังหวัดนครราชสีมา แสดงให้เห็นว่าการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัลไม่เพียงแต่ช่วยให้ชุมชนสามารถอยู่รอด แต่ยังสามารถเติบโต แข่งขัน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้อย่างยั่งยืน สิ่งเหล่านี้จึงเป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากให้ก้าวทันโลกยุคใหม่อย่างมีศักยภาพ

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์

“กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในโคราชหลายแห่งเริ่มใช้ดิจิทัลได้ดีขึ้น ไม่ว่าจะขายออนไลน์ ออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือสร้างแบรนด์ จุดนี้ช่วยเพิ่มรายได้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ทันสมัย ภาครัฐเองก็พร้อมสนับสนุนเรื่องการอบรมและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้ชุมชนแข็งแรงและเติบโตได้อย่างยั่งยืน” (สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3)

ภาพที่ 3 การพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล

จากภาพที่ 3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาได้พัฒนาการบริหารจัดการโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ การจัดการข้อมูลและการตลาดออนไลน์ช่วยให้สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้กว้างขึ้นและเพิ่มโอกาสทางการค้า ขณะเดียวกันยังมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้ดั้งเดิม และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน การบริหารจัดการที่เป็นระบบและการส่งเสริมทักษะดิจิทัลทำให้ชุมชนลดการพึ่งพาทายนอกได้มากขึ้น

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันของผู้ประกอบการเศรษฐกิจดิจิทัลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ผู้ประกอบการเศรษฐกิจดิจิทัลในวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญ จากการพึ่งพาวิธีการดั้งเดิมไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเต็มรูปแบบ ภายใต้นโยบายภาครัฐที่มุ่งส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล จังหวัดนครราชสีมาในฐานะเมืองใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงเป็นพื้นที่นำร่องสำคัญ ในระดับชุมชน ผู้ประกอบการเริ่มนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ เช่น การจัดการธุรกิจออนไลน์และการทำการตลาดผ่านสื่อดิจิทัล ภาครัฐและหน่วยงานสนับสนุนได้จัดการอบรมเพิ่มทักษะด้านดิจิทัล เพื่อให้ผู้ประกอบการขยายตลาดสู่โลกออนไลน์ จุดแข็งของวิสาหกิจชุมชนโคราชคือการมีสินค้าที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและเอกลักษณ์เฉพาะตัว ขณะที่โอกาสสำคัญคือการนำเทคโนโลยีมาช่วยยกระดับทั้งการผลิต การตลาด และการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ช่วยด้านงานวิจัยและการอบรม ข้อจำกัดผู้ประกอบการบางรายยังขาดความรู้ด้านดิจิทัลและการตลาดออนไลน์ อีกทั้งโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะพื้นที่ชนบท ทำให้การเข้าถึงเศรษฐกิจดิจิทัลยังไม่เสมอภาค อีกทั้งยังเผชิญกับการแข่งขันรุนแรงในตลาดออนไลน์จากทั้งในและต่างประเทศ แนวทางพัฒนาที่เหมาะสมมุ่งเน้นการเสริมทักษะดิจิทัล การสร้างเครือข่ายการตลาดออนไลน์ร่วมกันของวิสาหกิจชุมชน และการผลักดันให้โครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตครอบคลุมทุกพื้นที่ ข้อค้นพบนโยบายรัฐที่ผลักดันสู่สังคมดิจิทัล และความช่วยเหลือจากหน่วยงาน เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่เข้ามาช่วยฝึกอบรมและวิจัย เป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนโอกาสการพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวันรัตน์ ดิวงษ์ ที่พบว่าสถานการณ์ปัจจุบันในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนพบว่าวิธีการดำเนินงานของกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ ทุกกลุ่มล้วนต้องใช้เงินทุนในการดำเนินกิจการของตน โดยทางภาครัฐเข้ามาช่วยสนับสนุนบ้างในบางครั้ง ในการผลิต ทุกกลุ่มจะเน้นใช้วัตถุดิบทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนหรือพื้นที่ใกล้เคียง การผลิตสินค้าจะมีการคิดค้นสูตรการผลิตขึ้นเอง ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ มีการนำเทคโนโลยีมาเสริมศักยภาพทั้งด้านการผลิตและการตลาด ด้านการตลาดสินค้าของกลุ่มจะวางจำหน่ายตามร้านค้าในชุมชน และการจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าที่ทางราชการและภาคเอกชนจัดขึ้นหมุนเวียนกันไป แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนหน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการให้ความรู้ การพัฒนาทักษะต่าง ๆ การสนับสนุนด้านการตลาด ด้านเงินทุน และการกำหนดระเบียบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน (ปวันรัตน์ ดิวงษ์, 2560) สอดคล้องกับ บัญชา อินทะกุล ที่พบว่า ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 2 กลุ่มพบว่า มีจุดแข็งคือ มีการจัดแบ่งหน้าที่ที่มีความชัดเจน มีการจัดโครงสร้างองค์กรและแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกอย่างมีความยุติธรรม มีวัตถุดิบเป็นของตนเอง สำหรับโอกาสคือ ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก มีเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนด้านการตลาด จากการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพ การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยจัดทำเป็นกลยุทธ์การพัฒนาเพื่อประสิทธิภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการด้านการตลาด ทำการพัฒนาโดยการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าให้มีความหลากหลาย โดยการใช้เทคโนโลยี สื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้เป็นกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการตลาดโดยทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถสร้างเว็บเพจบน Facebook สำหรับการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่ยอมรับแพร่หลายได้กว้างขวางขึ้นภายใต้ชื่อ “ของดีตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” (บุญชา อินทะกุล,

2560) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพาดา สิริกุตตา ที่พบว่า ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลไม้บ้านยาวิ จังหวัดเพชรบูรณ์ กำลังปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล โดยมี การนำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์มาใช้ในการ Live สดขายสินค้า ซึ่งช่วยให้เข้าถึงผู้บริโภคได้โดยตรงและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายอย่างกว้างขวาง ขณะเดียวกันกลุ่มยังมีการวางแผนด้านการลงทุนเพื่อจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีเทคโนโลยีทันสมัย เช่น เครื่องอบพลังงานไฟฟ้า และโดมพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและเพิ่มปริมาณการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชนได้มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมการถนอมอาหารเพื่อยืดอายุการเก็บรักษา เช่น น้ำมะขามเข้มข้น มะขามแช่อิ่มอบแห้ง และมะขามแช่อิ่มสด อีกทั้งยังมีการวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ อาทิ มะขามผงอัดก้อน และน้ำมะขามชงดื่ม เพื่อขยายทางเลือกแก่ผู้บริโภคและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ขณะเดียวกัน การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ก็ได้รับความสำคัญ โดยออกแบบเพื่อคงรสชาติและสีของผลไม้แปรรูปให้คงอยู่ได้นานยิ่งขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มยังมุ่งยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อย่างจริงจัง โดยตั้งเป้าหมายการคัดสรรจากโอท็อประดับ 4 ดาว ไปสู่ 5 ดาว รวมถึงการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลเพื่อเจาะตลาดกลุ่มผู้บริโภคชาวมุสลิมทั้งในประเทศและต่างประเทศ การบริหารจัดการกลุ่มก็มีการพัฒนาความรู้แก่สมาชิก ทั้งในด้านการผลิตและการทำบัญชี เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและยั่งยืนในระยะยาว (สุพาดา สิริกุตตา, 2566)

2. การบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา การบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาได้ประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชน ภายใต้หลักการที่ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการทุกขั้นตอน สะท้อนถึงความรับผิดชอบและความผูกพันของสมาชิกต่อกิจกรรมอย่างแท้จริง ผลผลิตของกลุ่มมาจากกระบวนการภายในชุมชนเอง ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การแปรรูป ไปจนถึงการตลาด ทำให้ลดการพึ่งพารายนอกและสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการเน้นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ เช่น การจัดการข้อมูล การทำการตลาดออนไลน์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าและตอบสนองความต้องการตลาด กลุ่มยังคงยึดฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เข้มแข็งแต่ก็พร้อมผสมผสานกับภูมิปัญญาสากลและแนวทางสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน การดำเนินงานเป็นแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมด้านการผลิต การตลาด การจัดการ และการพัฒนาคน ให้เป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อประสิทธิผลสูงสุด กระบวนการเรียนรู้ถือเป็นหัวใจสำคัญ สมาชิกได้รับการส่งเสริมให้เรียนรู้ทักษะการผลิตและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชนไปพร้อมกัน นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการสร้างการพึ่งตนเองในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยใช้ทรัพยากรภายในชุมชนเป็นหลัก เพื่อลดความเปราะบางจากปัจจัยภายนอก การบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล คือการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เชื่อมโยงกิจกรรมอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดเวลา ซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็ง การพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน ข้อค้นพบการยึดภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรากฐาน แต่พร้อมผสมผสานกับแนวทางสมัยใหม่และความรู้สากลก่อให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผลิตภัณฑ์และเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ ที่พบว่า กระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองที่เหมาะสม ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กิจกรรม ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการผลิต จัดทำแผนพัฒนาการผลิตให้ สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการตลาด ค้นหาผู้รู้ รวบรวมภูมิปัญญา องค์ความรู้ พัฒนา กระบวนการผลิตและแปรรูปเพื่อให้ได้คุณภาพมาตรฐาน ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพ และรักษาสิ่งแวดล้อม พัฒนารูปลักษณ์และจัดระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐาน ด้านการพัฒนาการตลาด ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการตลาด จัดทำแผนพัฒนาการตลาด สำรวจตลาด ทดสอบผลิตภัณฑ์ ขยาย ช่องทางการตลาด ส่งเสริมการขาย สร้างความมั่นใจและประชาสัมพันธ์ ด้านการพัฒนาเครือข่าย ได้แก่ การศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลเครือข่าย จัดทำแผนบูรณาการ กำหนดบทบาท ข้อตกลงร่วม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ เช่น

การจัดเวทีเรียนรู้ ศึกษาฐาน ทำแปลงเรียนรู้ ทดสอบและพัฒนา วางแผนการผลิต และการตลาด (สัณญา อธิปอนันต์ และคณะ, 2550) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัณญา เคนาภูมิ ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของ วิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามประกอบด้วย 1) แนวทางกลยุทธ์เชิงรุก โดยการพัฒนาศักยภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์สู่ระดับประเทศและระดับสากล ขยายช่องทางการจัดจำหน่าย ขยายพัฒนาเครือข่ายทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมการกระจายสินค้า 2) แนวทางกลยุทธ์เชิงพัฒนา โดยการเสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนงบประมาณและบุคลากรในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ 3) แนวทางกลยุทธ์เชิงตั้งรับโดยการพัฒนาศักยภาพแรงงานวิสาหกิจชุมชน พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สูงขึ้นและ 4) แนวทางกลยุทธ์เชิงพลิกแพลง โดยการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง วิจัยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ และสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเอง (สัณญา เคนาภูมิ, 2558) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ วิลปะนะ ที่พบว่า การบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน การจัดการบริหารของวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ใช้วิธีการจัดการโดยการแบ่งหน้าที่กันภายในวิสาหกิจชุมชน สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การหาตลาดเพื่อระบายผลผลิต เป็นตัวกลางในการกระจายข้อมูลข่าวสารทั้งเรื่องวิธีการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวผลผลิต รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการรวบรวมผลผลิต และจัดจำหน่ายให้กับบริษัทคู่ค้า ทำให้วิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่เป็นวิสาหกิจชุมชนที่กลายเป็นต้นแบบในการบริหารงานให้กับกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ มีการถ่ายทอดความรู้เข้ามาใช้กับสมาชิกทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อย่างแอปพลิเคชัน Line เข้ามาเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร ทั้งวิธีการแนะนำการปลูกสำหรับสมาชิกใหม่ วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดกับการเพาะปลูกตลอดจนกระบวนการ เทคนิค หรือวิธีการใหม่ ๆ ในการเพิ่มหรือพัฒนาผลผลิตให้ดีขึ้น ทั้งนี้ หากสมาชิกท่านใดประสบปัญหาที่สามารถถ่ายรูปหรือบันทึกวิดีโอส่งไปในกลุ่มเพื่อสอบถามปัญหา สมาชิกคนอื่น ๆ จะเข้ามาช่วยกันตอบคำถามจนสามารถแก้ไขปัญหาได้ นอกจากนั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังได้รับคำแนะนำ และการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งจากสำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา และสำนักงานเกษตรอำเภอเสิงสางที่เข้ามาติดตามและให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูกกล้วยหอมทองและช่องทางการพัฒนาการเพาะปลูกรูปแบบใหม่อยู่เสมอ (เกรียงศักดิ์ วิลปะนะ, 2562)

3. พัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่เทคโนโลยีและการเชื่อมต่อออนไลน์เป็นหัวใจสำคัญ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อแข่งขันในโลกยุคใหม่ หลายกลุ่มได้ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับการผลิต การตลาด และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ได้นำดิจิทัลมาใช้ในการประชาสัมพันธ์สินค้า การขายออนไลน์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทั้งยังอบรมสมาชิกให้ใช้โซเชียลมีเดีย พร้อมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควบคู่ไปด้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการไหมปักธงชัย ใช้เศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อเปิดตลาดใหม่ โดยเฉพาะด้านแฟชั่นและต่างประเทศ มีการใช้เทคโนโลยีช่วยออกแบบลายผ้า จัดเก็บข้อมูลลูกค้า และบริหารคำสั่งซื้อออนไลน์ รวมถึงสร้างเว็บไซต์และเข้าร่วมกิจกรรม e-commerce กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเส้นไหมตราดอกจิก ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลควบคุมคุณภาพสินค้า ออกแบบบรรจุภัณฑ์สมัยใหม่ และทำตลาดผ่านเว็บไซต์กับโซเชียลมีเดีย พร้อมทั้งจัดการสมาชิก การรับออเดอร์ และการจัดส่งแบบครบวงจร ทำให้แข่งขันได้ในระดับประเทศ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรตำบลดงหมูสี ใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่พัฒนามสมุนไพรคุณภาพ โดยมีเทคโนโลยีช่วยผลิต รับรองมาตรฐาน และสร้างแบรนด์ผ่านออนไลน์ ใช้สตอรี่ เรื่องราวถ่ายทอดคุณค่าของสมุนไพร พร้อมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับรัฐและสถาบันการศึกษา ภาพรวมของทั้ง 4 กลุ่ม แสดงให้เห็นว่าการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเศรษฐกิจดิจิทัลไม่เพียงช่วยให้วิสาหกิจชุมชนอยู่รอด แต่ยังทำให้เติบโต แข่งขันได้ และสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน ถือเป็นแนวทาง

สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากสู่อนาคต ข้อค้นพบจากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 4 แห่ง ร่วมกับการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัลในการวิเคราะห์ ทำให้เห็นชัดว่าการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีดิจิทัล คือหัวใจในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากให้เติบโตอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัชพล ยรรยงค์ และคณะ ที่พบว่า ด้านการตลาด มีการจำหน่ายสินค้าอย่างหลากหลายทั้งในและนอกจังหวัด รวมถึงการขายสู่ตลาดออนไลน์และตลาดต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงที่ให้ความสำคัญกับการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม รวมทั้งการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชนอย่างเหมาะสม การยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ การผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับภูมิปัญญาสากล และการสร้างเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อยกระดับการจัดเก็บองค์ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรและทรัพยากรท้องถิ่นให้คงอยู่ได้อย่างยั่งยืน การพัฒนาผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องสร้างอัตลักษณ์และเล่าเรื่องราวที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม พร้อมทั้งพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการผลิตสินค้า อีกทั้งยังต้องขยายช่องทางการตลาดทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ แอปพลิเคชัน รวมถึงสื่อประชาสัมพันธ์อื่น ๆ เพื่อเพิ่มฐานลูกค้าและความหลากหลายของตลาด (ธัชพล ยรรยงค์ และคณะ, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุชรารณณ์ มหัทธนชัย ที่พบว่า วิสาหกิจชุมชนบ้านแม่สำน้อยมีทักษะพื้นฐานทางเทคโนโลยีดิจิทัล จึงเสริมสร้างการตลาดดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์ม เฟซบุ๊ก การนำเสนอและโปรโมทด้วยกายอิงแอดโฆษณา การสร้างคอนเทนต์โพสต์ลงหน้าเพจ การใช้ไลน์ออฟฟิศเชียลแอ็กเคานต์ การใช้งานไลน์มายซ์ อป และสร้างสื่อวีดิทัศน์ และวิสาหกิจชุมชนบ้านแม่กะเปียงยังไม่มีทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล จึงเริ่มต้นจากการใช้เพจเฟซบุ๊กและการสร้างสื่อวีดิทัศน์ เมื่อจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาดดิจิทัลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีตลาดดิจิทัล (บุชรารณณ์ มหัทธนชัย, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นทพัตน์ วรพงศ์พัฒน์ และคณะ ที่พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์และการประชาสัมพันธ์เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านชะโนด ในด้านสื่อดิจิทัล มีการปรับปรุง Facebook Page ให้มีความน่าสนใจ อัปเดต Facebook Page อย่างสม่ำเสมอ แนะนำสินค้า/บริการให้เข้าถึงผู้บริโภคได้ง่ายขึ้น และใช้รูปภาพและเนื้อหาที่เหมาะสม กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อสื่อที่ใช้รูปภาพและเนื้อหาที่เหมาะสม แนะนำสินค้า/บริการให้ผู้บริโภคเข้าถึงได้ง่ายขึ้น เนื้อหาที่โพสต์บน Page Facebook มีความน่าสนใจมากขึ้น และการอัปเดตเนื้อหาบน Page Facebook อย่างสม่ำเสมอ (นทพัตน์ วรพงศ์พัฒน์ และคณะ, 2561)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล 1) สภาพปัจจุบัน ผู้ประกอบการอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากระบบดั้งเดิมสู่ยุคดิจิทัล ภายใต้นโยบายภาครัฐที่มุ่งสร้างสังคมดิจิทัล ผู้ประกอบการเริ่มใช้เทคโนโลยีด้านการตลาดออนไลน์และการจัดการธุรกิจ หน่วยงานรัฐและสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและอบรมจุดแข็งของวิสาหกิจชุมชนคือผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสามารถต่อยอดด้วยเทคโนโลยีในการผลิต การจำหน่าย และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรคจากความรู้เทคโนโลยีที่ไม่ทั่วถึง ปัญหาอินเทอร์เน็ตชนบท และการแข่งขันออนไลน์ที่สูง 2) การบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดได้ผนวกแนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัลเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการพัฒนา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การแปรรูป จนถึงการจัดจำหน่าย เพื่อลดการพึ่งพาวงนอกและสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ มีการใช้เทคโนโลยีเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อแข่งขันในตลาดกว้างขึ้น ขณะเดียวกันยังคงรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น การดำเนินงานมีลักษณะบูรณาการ เชื่อมโยงการผลิต การตลาด การบริหาร และการพัฒนาทุนมนุษย์ ส่งเสริมให้สมาชิกมีทักษะดิจิทัลและผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ เป้าหมายคือการพึ่งพาตนเองทั้งเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม 3) การพัฒนาการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้

แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล โดยผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับนวัตกรรมสมัยใหม่ การปรับตัวดังกล่าวชัดเจนผ่านตัวอย่าง เช่น กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาผ่านเว็บไซต์ที่ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์โปรโมทสินค้าและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มใหม่ป๊อปปูล่าที่ใช้เทคโนโลยีออกแบบและเจาะตลาดแฟชั่น ต่างประเทศผ่าน e-commerce กลุ่มเส้นไหมตราดอกจิกที่พัฒนาคุณภาพ บรรจุนวัตกรรม และทำการตลาดออนไลน์ครบวงจร และกลุ่มสมุนไพรตำบลดงมะไฟที่ใช้ดิจิทัลสร้างแบรนด์ ถ่ายทอดคุณค่า และขยายเครือข่ายความร่วมมือ ข้อค้นพบใหม่จากการศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา กำลังอยู่ในช่วง เปลี่ยนผ่านจากระบบดั้งเดิมสู่การบริหารจัดการเชิงดิจิทัล โดยอาศัยแรงขับเคลื่อนจากนโยบายภาครัฐและการสนับสนุนของสถาบันการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทั้งด้านการผลิต การตลาด และการบริหาร การผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับนวัตกรรมดิจิทัล การบริหารจัดการได้เน้น การประสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้เกิดความแตกต่างเชิงอัตลักษณ์ที่สามารถเพิ่มมูลค่าและขยายโอกาสสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ เช่น การใช้ e-commerce โปรโมทผลิตภัณฑ์ใหม่ป๊อปปูล่า หรือการใช้ดิจิทัลสร้างแบรนด์สมุนไพร การบูรณาการระบบบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนมีแนวโน้ม บูรณาการการจัดการในทุกมิติ ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การแปรรูป การตลาด ไปจนถึงการพัฒนาทุนมนุษย์ ส่งผลให้เกิดการตลาดที่พึ่งพาภายนอก และสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากที่มีความยั่งยืนมากขึ้น ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ควรจัดโครงการอบรมอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น e-commerce, social media marketing และการใช้ซอฟต์แวร์ออกแบบผลิตภัณฑ์ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ชนบทส่งเสริมการใช้ แพลตฟอร์มดิจิทัลกลาง สำหรับการจำหน่ายสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด เพื่อเพิ่มช่องทางตลาดและลดต้นทุน ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจ และการเข้าถึงเทคโนโลยีของสมาชิกแต่ละกลุ่ม วิเคราะห์วิเคราะห์สินค้าที่ขายดีบนแพลตฟอร์มออนไลน์ และกลยุทธ์ทางการตลาดที่ใช้และศึกษาการมีส่วนร่วมของสถาบันการศึกษาในการสร้างนวัตกรรม การอบรม และงานวิจัยที่นำไปใช้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กลุ่มงานพัฒนาวิสาหกิจเกษตรชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). วิสาหกิจชุมชนหนทางพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- เกรียงศักดิ์ วิลปะนระ. (2562). รูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(5), 310-324.
- ธัชพล ยรรยงค์ และคณะ. (2561). กระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนจังหวัดน่าน. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นพพัฒน์ วรพงศ์พัฒน์ และคณะ. (2561). แนวทางการพัฒนาการตลาดดิจิทัลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านชะโนด ชุมชนคลองโยง-ลานตากฟ้า จังหวัดนครปฐม. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 6(2), 116-127.
- บัญชา อินทะกุล. (2560). กลยุทธ์การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพ และขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่อย่างยั่งยืน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- บุษราภรณ์ มหัทธชัย. (2560). การเพิ่มศักยภาพทางเทคโนโลยีตลาดดิจิทัลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ในอำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 8(1), 54-69.
- ประคอง กรรณสูตร. (2553). สถิติสำหรับการวิจัยทางพฤกษศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: เจริญผลการพิมพ์.
- ปวันรัตน์ ดิวงษ์. (2560). แนวทางการพัฒนาการดำเนินของวิสาหกิจชุมชน ในเขตพื้นที่มาบตาพุดคอมเพล็กซ์ จังหวัดระยอง. ระยอง: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปัญญา เรืองรอง. (2561). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน. วารสารบริหารธุรกิจเพื่อสังคม, 4(2), 23-35.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 2(3), 68-85.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2560). การเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). รายงานเศรษฐกิจการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2560). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ. (2550). กลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สุพาดา สิริกุดตา. (2566). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลไม้บ้านยาวิ จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 26(1), 89-104.
- เสรี พงศ์พิศ. (2562). คู่มือการทำวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่ เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48^{*}

FACTORS RELATED TO THE SUCCESS OF ATHLETES FROM THE THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY CHONBURI CAMPUS PARTICIPATED IN THE 48th THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY GAMES

ศิรามล ดีพุดซา^{*}, ทิฆัมพร สกุลพิทักษ์, อภิญา ทองภู, ธนารีย์ วงษ์จันทร์, ต้นกล้า มากมาย
Siramol Deepudsa^{*}, Tikhamporn Sakulpithak, Apinya Thongpoo, Thanaree Wongchan, Tonkra Markmai
สำนักงานกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ชลบุรี ประเทศไทย
Sports Office, Thailand National Sports University, Chon Buri Campus, Chon Buri, Thailand
^{*}Corresponding author E-mail: Deepudsa1996@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ นักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ประจำปี 2568 จำนวน 140 คน จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จ 70 คน และกลุ่มนักกีฬาที่ไม่ประสบความสำเร็จ 70 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 มีความตรงเชิงเนื้อหา IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ความเชื่อมั่นค่า Cronbach's α เท่ากับ 0.90 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกด้วยเทคนิค Forward : LR ผลการวิจัย 1) กลุ่มนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยของปัจจัยโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และกลุ่มนักกีฬาที่ไม่ประสบความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยของปัจจัยโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเรียงน้ำหนักความสำคัญจากมากไปน้อยคือ ด้านกลยุทธ์ ด้านค่านิยมร่วม และด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ ซึ่งสามารถทำนายโอกาสที่นักกีฬาประสบความสำเร็จถูกต้องร้อยละ 84.30 และสามารถทำนายโอกาสที่นักกีฬาที่ไม่ประสบความสำเร็จถูกต้องร้อยละ 90.00 และสามารถทำนายโอกาสความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ได้ถูกต้องร้อยละ 87.14

คำสำคัญ: ปัจจัย กลยุทธ์ ค่านิยมร่วม, ทักษะ ความรู้ ความสามารถ, ความสำเร็จ, 7S, นักกีฬา การแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งชาติ

Abstract

This research aimed to study factors related to the success of Thailand National Sports University athletes from Chonburi Campus who participated in the 48th Thailand National Sports University Games. The sample group for this study consisted of 140 Thailand National Sports University athletes from

Chonburi Campus who participated in the 48th Thailand National Sports University Games in 2025. Using Multi-stage Sampling, 70 successful athletes and 70 unsuccessful athletes were selected. The research instrument was a questionnaire measuring factors related to the success of Thailand National Sports University athletes from Chonburi Campus participating in the 48th Thailand National Sports University Games, with IOC values ranging from 0.80-1.00 and Cronbach's alpha (α) = 0.90. Data were analyzed using mean, standard deviation, and logistic regression analysis with Forward: LR technique. Research results: 1) The successful athletes group had mean scores for all overall factors at the highest level, while the unsuccessful athletes group had mean scores for all overall factors at a high level. 2) Strategy factors, shared values factors, and skills factors showed significant relationships with the success of Thailand National Sports University athletes from Chonburi Campus participating in the 48th Thailand National Sports University Games at the 0.05 statistical significance level. The model could predict the likelihood of athlete success with 84.30% accuracy, predict unsuccessful athletes with 90.00% accuracy, and predict the overall success likelihood of Thailand National Sports University athletes from Chonburi Campus participating in the 48th Thailand National Sports University Games with 87.14% accuracy.

Keywords: Factors Strategy Shared Values, Skills Knowledge Abilities, Successful, 7S, Athletes Thailand National Sports University Games

บทนำ

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติเป็นสถานศึกษาทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงด้านการกีฬา มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพ ทำการสอน วิจัยและพัฒนา บริการทางวิชาการและวิชาชีพแก่สังคม ทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ที่มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้านการกีฬา การพลศึกษา การสร้างเสริมสุขภาพ วิทยาศาสตร์การกีฬา การบริหารจัดการกีฬา การประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรมการกีฬา และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นแหล่งสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาของประเทศ ซึ่งดำเนินงานตามแผนงานพัฒนา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2566 – 2570 ได้จัดเวทีการสำหรับนักศึกษา-นักกีฬาได้มีส่วนร่วมในการแข่งขันกีฬากันเป็นประจำทุกปี ภายใต้ชื่อการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ซึ่งเป็นการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติทั้ง 17 วิทยาเขต เพื่อการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงศักยภาพด้านกีฬาและพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศ ส่งเสริมความสัมพันธ์ในการสร้างเครือข่าย มิตรภาพ ความสามัคคี และสานสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษา-นักกีฬาจากวิทยาเขตต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ในการสร้างประสบการณ์การฝึกซ้อมและเข้าร่วมการแข่งขันจริงให้นักกีฬา อีกทั้งยังเป็นการคัดเลือกนักกีฬาในการเป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติเข้าร่วมการแข่งขันมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 2566) โดยในปี 2568 ได้มีการจัดการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ระหว่างวันที่ 1-10 กันยายน 2568 ณ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุโขทัย มีการแข่งขัน 42 ชนิดกีฬา โดยนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีได้ส่งนักกีฬาเข้าร่วมในการแข่งขันครั้งนี้ 32 ชนิดกีฬา มีนักกีฬาทั้งหมด 361 คน ซึ่งการแข่งขันในครั้งนี้ 45-47 ได้ครองแชมป์เหรียญทองรวมมากที่สุด ต่อเนื่องกัน 3 สมัย จึงเกิดเป็นแผนงานหลักของสำนักงานกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ที่จะพัฒนานักกีฬาอย่างยั่งยืนเพื่อให้ได้แชมป์ต่อเนื่องอันจะเป็นเกียรติประวัติอย่างยิ่ง โดยการแข่งขันในครั้งนี้ 48 มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีได้รับชัยชนะเป็นอันดับหนึ่ง โดยได้เหรียญทองรวม 73 เหรียญ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทีมกีฬาสามารถส่งผลต่อความสำเร็จในการแข่งขันกีฬา โดยจะนำไปสู่การวางแผนงาน การปรับโครงสร้าง การสร้างกลยุทธ์เพื่อให้ได้เปรียบการแข่งขัน การพัฒนาบุคลากรกีฬา

ทักษะการฝึกซ้อมกีฬาของผู้ฝึกสอน การรวบรวมพลังผ่านคำนิยามผู้ชนะ การใช้ระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการจัดการและวิเคราะห์การฝึกซ้อมและการแข่งขัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา พุ่มพิน ได้ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิงในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่า ปัจจัยด้านศักยภาพของนักกีฬา ปัจจัยด้านนโยบายและการสนับสนุน ปัจจัยด้านจิตวิทยาการกีฬา ปัจจัยด้านการบริหารและการจัดการทีม และปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางแห่งความสำเร็จในการฝึกซ้อมและการแข่งขันกีฬาตะกร้อหญิงแห่งประเทศไทย (กฤษณา พุ่มพิน, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เซาวรัตน์ เขมรัตน์ และคณะ ได้ศึกษาอิทธิพลของความเชื่อมั่นทางกีฬา ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการแข่งขันกีฬา พบว่า การเตรียมพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ และทักษะกีฬา การแสดงความสามารถ การนำเสนอตนเองทางร่างกาย การสนับสนุนจากสังคม ความเป็นผู้นำของผู้ฝึกสอน การมีประสบการณ์ผ่านผู้อื่น ความสะดวกสบายจากสภาพแวดล้อม และความพึงพอใจต่อสถานการณ์มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จทางการกีฬา ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยภายในเป็นสิ่งสำคัญในการสู่ความสำเร็จ (เซาวรัตน์ เขมรัตน์ และคณะ, 2565) Jayanthi, N. et al. ได้ให้แนวคิดที่ว่า ผู้ฝึกสอนกีฬาต้องมีกลยุทธ์ในการฝึกซ้อมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพนักกีฬาและลดความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บในการฝึกซ้อมและการแข่งขัน รวมทั้งฝึกปฏิบัติและหาประสบการณ์ที่เฉพาะเจาะจงต่อกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับชั้นนำ (Jayanthi, N. et al., 2022) โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจนำแนวคิด 7s McKinsey Framework ของ Waterman, Peters and Phillips เป็นโมเดลในเชิงกลยุทธ์ที่เข้ามาช่วยปรับปรุงและวิเคราะห์องค์กรให้เกิดการพัฒนา เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Waterman Jr, R. H. et al., 1980) โดยมีการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนการการกีฬาอย่างกว้างขวาง เช่นวิจัยของ An, Kheovichai and Bungmark ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาแบบจำลองการจัดการอย่างยั่งยืนและการนำไปใช้ในการดำเนินงานของสโมสรเทเบิลเทนนิสสมัครเล่นในกวางโจว พบว่า แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นซึ่งสามารถช่วยบริหารจัดการให้สโมสรบรรลุการพัฒนาอย่างยั่งยืนในตลาดที่มีการแข่งขันสูง (An, M. et al., 2025) สอดคล้องกับ Mitchell, Fredendall and Cantrell ได้นำ แนวคิด 7s McKinsey มาใช้ในการจัดการกลยุทธ์ในแฟรนไชส์กีฬาสเกตบอล NBA ซึ่งสามารถบริหารจัดการทรัพยากรทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Mitchell, B. C. et al., 2015)

จากเหตุผลที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 เพื่อค้นหาปัจจัยสู่ความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีอย่างยั่งยืน และนำผลการวิจัยใช้ในการบริหารจัดการสำนักงานกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงานในการพัฒนานักกีฬาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยด้านโครงสร้าง ด้านกลยุทธ์ ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านค่านิยมร่วม ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเน้นการค้นหาคำตอบที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ซึ่งได้นำแนวคิด 7s McKinsey Framework มากำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ด้าน

โครงสร้าง (Structure) 2) ด้านกลยุทธ์ (Strategy) 3) ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ (Style) 4) ด้านบุคลากร (Staff) 5) ด้านระบบการปฏิบัติงาน (System) 6) ด้านค่านิยมร่วม (Shared value) 7) ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ (Skill)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยประชากรคือ นักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ในปีการศึกษา 2568 จำนวน 361 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ในปีการศึกษา 2568 ทั้งหมด 32 ชนิดกีฬา โดย Hair, et al และ Schumacker & Lomax ได้แนะนำว่าในการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพหุคูณมีอัตราส่วนระหว่างกลุ่มตัวอย่างต่อตัวแปรไม่ควรน้อยกว่า 10: 1 งานวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรทำนาย 7 ตัว จะใช้อัตราส่วน 20: 1 ได้กลุ่มตัวอย่าง 140 คน แบ่งเป็นออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 เป็นนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จได้รับเหรียญทอง จำนวน 70 คน ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นนักกีฬาที่ไม่ประสบความสำเร็จไม่ได้รับเหรียญทอง จำนวน 70 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยขั้นตอนแรกเริ่มจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) และ ขั้นที่สองการสุ่มแบบง่ายโดยการจับสลาก (simple random sampling) (Hair, Jr. et al., 2019) และ (Schumacker, E. & Lomax, G., 2016)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 35 ข้อ โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด (5 คะแนน) มาก (4 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) น้อย (2 คะแนน) และน้อยที่สุด (1 คะแนน) หาคุณภาพเครื่องมือโดยหาความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดย การประเมินดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index) โดย Rovinelli & Hambleton ได้กำหนด ค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ ซึ่งแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่า IOC ในภาพรวมเท่ากับ 0.80-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นจากการทดลองใช้แบบสอบถามจากนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. , 1977) โดย Cronbach & Furby ได้แนะนำว่า ค่า α มากกว่า 0.80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ ซึ่งแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่า α ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 (Cronbach, L. J., & Furby, L., 1970)

สมมติฐานในการวิจัย

ปัจจัยด้านโครงสร้าง ด้านกลยุทธ์ ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านค่านิยมร่วม ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ อย่างน้อยหนึ่งปัจจัยมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 4

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้เมื่อสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้แล้ว ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการทำวิจัยพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยให้ทราบ และนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 ฉบับ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองพร้อมผู้ช่วย ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้ช่วยวิจัยเป็นอย่างดี จึงรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บและตรวจสอบคุณภาพข้อมูล ประกอบด้วยการเข้ารหัส การตรวจทานซ้ำโดยผู้ร่วมวิจัย เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดระหว่างการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดล (Goodness of fit) พบว่า รูปแบบที่ใช้มีความเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $-2 \text{ Log likelihood}$ ของโมเดลในสมการถดถอยโลจิสติก (Step 1) มีค่าน้อยกว่า $-2 \text{ Log likelihood}$ ของโมเดลที่มีค่าเฉพาะคงที่ (Step 0) และมีค่าสัมประสิทธิ์ของการทำนาย

(R2) เท่ากับร้อยละ 53.70 (Cox & Snell R2) และร้อยละ 71.50 (Nagelkerke R2) และการตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดล (Homer-Lemshow Test) จากค่าสถิติทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square statistic) พบว่าค่าไค-สแควร์เท่ากับ 15.143 ระดับองศาความเป็นอิสระเท่ากับ 8 ค่า P-value เท่ากับ 0.56 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงสรุปได้ว่ารูปแบบนั้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องที่จะนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัจจัยด้านโครงสร้าง ด้านกลยุทธ์ ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านค่านิยมร่วม ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ยตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขต ชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกในกรณีที่มีตัวแปรตามแบ่งออกเป็นสองค่า (Binary Logistic Regression Analysis) ด้วยเทคนิค Forward : LR (Forward stepwise :likelihood ratio) เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ผลการวิจัย

1. ศึกษาระดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างกลุ่มนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จและนักกีฬาที่ไม่ประสบความสำเร็จ ดังตารางที่

ตารางที่ 1 ระดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างกลุ่มนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จและนักกีฬาที่ไม่ประสบความสำเร็จ

ปัจจัย	กลุ่มนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จ			นักกีฬาที่ไม่ประสบความสำเร็จ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านโครงสร้าง	4.66	0.46	มากที่สุด	4.13	0.67	มาก
2. ด้านกลยุทธ์	4.51	0.46	มากที่สุด	3.63	0.56	มาก
3. ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ	4.57	0.48	มากที่สุด	3.59	0.59	มาก
4. ด้านบุคลากร	4.46	0.53	มากที่สุด	3.82	0.81	มาก
5. ด้านระบบการปฏิบัติงาน	4.61	0.47	มากที่สุด	4.17	0.65	มาก
6. ด้านค่านิยมร่วม	4.74	0.40	มากที่สุด	3.75	0.63	มาก
7. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ	4.75	0.41	มากที่สุด	3.70	0.64	มาก
รวม	4.62	0.39	มากที่สุด	3.83	0.40	มาก

จากตาราง 2 แสดง 1) กลุ่มนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จมีปัจจัยด้านโครงสร้างอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.46) ด้านกลยุทธ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.46) ด้านรูปแบบการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.48) ด้านบุคลากรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.53) ด้านระบบการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด มาก ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.47) ด้านค่านิยมร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.40) ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.41)

โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.39) 2) กลุ่มนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จมีปัจจัยด้านโครงสร้างอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.67) ด้านกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.56) ด้านรูปแบบการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.59) ด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.81) ด้านระบบการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.65) ด้านค่านิยมร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.63) ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.64) โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.40)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 ค่าสถิติทดสอบความเหมาะสมของตัวแปรปัจจัย

Step	Chi – square	df	Sig.
Step	4.57	1.00	0.03*
Block	107.68	3.00	0.00*
Model	107.68	3.00	0.00*

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 แสดงสถิติทดสอบความเหมาะสมของตัวแปรปัจจัยมีค่าไคสแควร์ ของ Step เท่ากับ 4.57 ส่วน Block และ Model มีค่าเท่ากัน คือ 107.68 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ามี 3 ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48

Factors	B	S.E.	Wald	df	p	Exp(B)
1. ด้านกลยุทธ์	1.82	0.63	8.25	1.00	0.00*	6.20
2. ด้านค่านิยมร่วม	1.49	0.72	4.34	1.00	0.03*	4.45
3. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ	1.43	0.67	4.54	1.00	0.03*	4.19

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 แสดงปัจจัยด้านกลยุทธ์ ด้านค่านิยมร่วม และด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถเรียงลำดับของน้ำหนักความสำคัญดังนี้ หากมีกลยุทธ์อย่างเหมาะสมมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงกว่ากลยุทธ์ไม่เหมาะสม 6.20 เท่า หากมีค่านิยมร่วมอย่างเหมาะสมมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงกว่าค่านิยมร่วมไม่เหมาะสมอยู่ 4.45 เท่า หากมีทักษะ ความรู้ ความสามารถอย่างเหมาะสมมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงกว่าทักษะ ความรู้ ความสามารถไม่เหมาะสม อยู่ 4.19 เท่า

3. ประสิทธิภาพของการทำนายของตัวแปรอิสระกับความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ประสิทธิภาพของการทำนายของตัวแปรอิสระกับความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48

กลุ่ม	ผลการทำนาย		ร้อยละความถูกต้อง
	กลุ่มนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จ	กลุ่มนักกีฬาที่ไม่ประสบความสำเร็จ	
กลุ่มนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จ	59	11	84.29
กลุ่มนักกีฬาที่ไม่ประสบความสำเร็จ	7	63	90.00
รวม			87.14

จากตาราง 4 แสดงประสิทธิภาพของการทำนายของตัวแปรอิสระ ซึ่งสามารถทำนายโอกาสที่นักกีฬาประสบความสำเร็จถูกต้องร้อยละ 84.30 และสามารถทำนายโอกาสที่นักกีฬาที่ไม่ประสบความสำเร็จถูกต้องร้อยละ 90.00 และสามารถทำนายโอกาสความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ได้ถูกต้องร้อยละ 87.14

อภิปรายผล

ปัจจัยด้านกลยุทธ์ ด้านค่านิยมร่วม และด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านกลยุทธ์เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของนักกีฬามากที่สุด ซึ่งหากมีกลยุทธ์อย่างเหมาะสมมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงกว่ากลยุทธ์ไม่เหมาะสม 6.20 เท่า เพราะผู้ฝึกสอนต้องมีการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อเตรียมพร้อมในการฝึกซ้อมและการแข่งขันที่ชัดเจนมีการนำหลักการวิทยาศาสตร์การกีฬาที่มีประสิทธิภาพกำหนดกลยุทธ์ในการฝึกซ้อมและการแข่งขัน มีการส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันในรายการต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ มีการวิเคราะห์ผลการแข่งขันและนำมาปรับปรุงรูปแบบการฝึกซ้อมและแข่งขัน มีการนำผลงานวิจัยมาใช้ในการวิเคราะห์และการประเมิน ผลการฝึกซ้อมและการแข่งขันเพื่อค้นหากลยุทธ์ที่ดีที่สุด สอดคล้องกับ Pilkington, et al ได้กล่าววาระหว่างการฝึกซ้อมและการแข่งขันกีฬา นักกีฬาจะเกิดความเครียดและความวิตกกังวล ผู้ฝึกสอนต้องมีการวางแผน โดยใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักกีฬา (Pilkington, et al, 2024) และสอดคล้องกับ Pilkington, et al ได้กล่าวว่าการพัฒนานักกีฬามุ่งเน้นนักกีฬาสู่ความเป็นเลิศหรือนักกีฬาอาชีพ ผู้ฝึกสอนต้องมีการกลยุทธ์ในการเพิ่มขีดความสามารถโดยใช้วิทยาศาสตร์การกีฬาช่วยเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะด้านการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมที่สุดและลดความเสี่ยงการบาดเจ็บ มีการวางแผนและวิเคราะห์การฝึกซ้อมและการแข่งขัน (Pilkington, V. et al., 2024)

2. ปัจจัยด้านค่านิยมร่วมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของนักกีฬาเป็นลำดับที่สอง ซึ่งหากมีค่านิยมร่วมอย่างเหมาะสมมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงกว่าค่านิยมร่วมไม่เหมาะสมอยู่ 4.45 เท่า เพราะผู้ฝึกสอนต้องมีการตั้งเป้าหมายให้กับนักกีฬาและมุ่งสู่ความสำเร็จ นักกีฬาคิดว่าชัยชนะอันดับ 1 เป็นเป้าหมายเดียวของการแข่งขัน มีการให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมเพื่อชัยชนะ มีความเชื่อมั่นว่าการบริหารจัดการทีมกีฬจะทำให้ประสบความสำเร็จ และเมื่อนักกีฬาพบกับปัญหามองว่าเป็นโอกาสในการเพิ่มประสบการณ์ใหม่ ๆ สอดคล้องกับ Grant ได้พบว่ากระบวนการที่ประสบความสำเร็จของนักกีฬาเยาวชนในการพัฒนาค่านิยมร่วมกันสำหรับทีมว่ายน้ำของสโมสร โดยผู้ฝึกสอนจะมีการกระตุ้น โดยใช้คำพูดง่ายๆ ที่จะตรงกับความคิดหวังของนักกีฬา ใช้คำพูดในการสร้างเป้าหมายที่มุ่งสู่ชัยชนะให้กับนักกีฬา (Grant, M. A. , 2023) และสอดคล้องกับ

Duguay, et al กล่าวว่า การสร้างค่านิยมร่วมเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับนักกีฬา ผู้ฝึกสอนจะใช้คำพูดที่เสริมพลังให้นักกีฬาเป็นแรงจูงใจในการแข่งขัน ซึ่งการสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดีของทีมกีฬาในเชิงบวกจะส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักกีฬาทำให้ทีมกีฬามีโอกาสประสบความสำเร็จเพิ่มขึ้น (Duguay, A. M. et al., 2022)

3. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของนักกีฬาเป็นลำดับที่สาม ซึ่งหากมีทักษะ ความรู้ ความสามารถอย่างเหมาะสมมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงกว่าทักษะ ความรู้ ความสามารถไม่เหมาะสม อยู่ 4.19 เท่า เพราะผู้ฝึกสอนมีความรู้เกี่ยวกับกฎกติกาและเทคนิควิธีการเล่นในการแข่งขันมีความสามารถในการออกแบบโปรแกรมการฝึกซ้อมทั้งระยะสั้นและระยะยาวได้ ซึ่งผู้ฝึกสอนสามารถถ่ายทอดเทคนิควิธีการเล่นอย่างถูกต้องให้กับนักกีฬาได้ อีกทั้งยังสามารถแก้ไขและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อให้ได้เปรียบในการแข่งขันได้ ควบคุมการเล่นและวิธีการแข่งขันตามแบบแผนได้ สอดคล้องกับ Henriksen, et al (2025) ได้พบว่า นักกีฬาระดับสูงฝึกซ้อมและแข่งขันในสภาพแวดล้อมด้านกีฬาที่มีสมรรถนะสูง ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อการพัฒนา ดังนั้นหนึ่งในบทบาทสำคัญที่เสริมสร้างนักกีฬาให้มีสมรรถนะสูงคือผู้ฝึกสอนที่มีบทบาทในการสร้างสมดุล ในการออกแบบโปรแกรมการฝึกซ้อมโดยในการสร้างความสมดุลระหว่างความเข้มข้นในการฝึกกับการพัฒนานักกีฬาอย่างยั่งยืน การใส่ใจรายบุคคลกับการดูแลนักกีฬาทั้งทีม การกระตุ้นความมุ่งมั่นของนักกีฬา การดูแลนักกีฬา และการส่งเสริมความรับผิดชอบของนักกีฬา ดังนั้นนักกีฬาที่มีสมรรถนะสูงจะได้รับคำแนะนำจากผู้ฝึกสอนที่เอื้อต่อความสำเร็จ (Henriksen, K. et al., 2025)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจัยด้านกลยุทธ์ ด้านค่านิยมร่วม และด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถทำนายโอกาสความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรีที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ได้ถูกต้องร้อยละ 87.14 จึงควรนำผลการวิจัยไปเสนอให้ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนในการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับด้านกลยุทธ์ในการบริหารจัดการนักกีฬา เน้นการพัฒนากลยุทธ์การฝึกซ้อมและการแข่งขันให้มีความยืดหยุ่น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพจริงและความสามารถของนักกีฬาในแต่ละช่วงเวลา การสร้างค่านิยมร่วมในการผู้ชนะและความเป็นเลิศทางการกีฬา ส่งเสริมค่านิยมร่วมในทีม เช่น การทำงานเป็นทีมและความเชื่อมั่นในเป้าหมายร่วมกัน เพราะช่วยเพิ่มแรงจูงใจและลดความกดดันในการแข่งขัน พัฒนาด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถให้กับผู้ฝึกสอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาศักยภาพนักกีฬา โดยเฉพาะด้านการใช้วิทยาศาสตร์การกีฬามาประยุกต์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดความเสี่ยงการบาดเจ็บ อีกทั้งผู้ที่สนใจในการพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการแข่งขันกีฬานำไปศึกษาและพัฒนาในต่อยอดไปสู่งานวิจัยที่ต้องใช้รูปแบบการวางแผน การบริหารจัดการกีฬา โดยข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีศึกษาความสำเร็จของนักกีฬาที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาในระดับนานาชาติ เช่น กีฬามหาวิทยาลัยอาเซียน กีฬามหาวิทยาลัยโลก เป็นต้น และงานวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดคือได้นำแนวคิด S7 มาเป็นกรอบในการวิจัยเพียงเท่านั้น จึงควรมีการสังเคราะห์ปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประสบความสำเร็จกับนักกีฬาเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยด้านจิตวิทยาการกีฬา การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวหรือเพื่อนร่วมทีม การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกหรืออุปกรณ์ทางการกีฬา เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี คณะผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคุณภาพเครื่องมือ และนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามซึ่งทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา พุ่มพิน. (2565). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิงในการแข่งขัน กีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาภูมิภควิทยาลัย, 5(2), 1-25.
- เขวาร์ตัน เขมรัตน์ และคณะ. (2565). อิทธิพลของความเชื่อมั่นทางกีฬาที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการแข่งขันกีฬา. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, 11(3), 26-32.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. (2566). แผนงานพัฒนามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2566 - 2570. เรียกใช้เมื่อ 10 กันยายน 2568 จาก <http://www.tnsu.ac.th/web/web2/Downloadfile/policy/plan-tnsu-66-70-final.pdf>
- An, M. et al. . (2025). The Development of the Sustainable Management Model and Its Implementation on the Operation of Amateur Table Tennis Clubs in Guangzhou. International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews, 5(2), 785-794.
- Cronbach, L. J., & Furby, L. (1970). How we should measure "change": Or should we? Psychological Bulletin, 74(1), 68-80.
- Duguay, A. M. et al. . (2022). Facilitating the development of shared athlete leadership: Insights from intercollegiate coaches. Journal of Applied Sport Psychology, 34(2), 251-272.
- Grant, M. A. . (2023). Team Values: Bringing Athletes Into the Process Successfully. International Sport Coaching Journal, 11(1), 146-153.
- Hair, Jr. et al. (2019). Multivariate Data Analysis. (8th ed.). Upper Saddle River. NJ: Pearson Prentice Hall.
- Henriksen, K. et al. (2025). The coach as an architect of Danish high-performance sport environments. Psychology of Sport and Exercise, 80, 102877. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2025.102877>.
- Jayanthi, N. et al. (2022). Developmental training model for the sport specialized youth athlete: a dynamic strategy for individualizing load-response during maturation. Sports health, 14(1), 142-153.
- Mitchell, B. C. et al. (2015). Using Mckinsey's 7S model to empirically examine organizational effectiveness among the NBA teams. International Journal of Management & Human Resources, 3(1), 69-85.
- Pilkington, V. et al. (2024). Athlete mental health and wellbeing during the transition into elite sport: strategies to prepare the system. Sports medicine-open, 10(1), 1-10.
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. . (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. Tijdschrift voor Onderwijsresearch, 2(2), 49-60.

- Schumacker, E. & Lomax, G. (2016). A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling. (4th ed.). New York: Routledge.
- Waterman Jr, R. H. et al. (1980). The structure is not an organization. Business Horizons, 23(3), 14-26.

“พลวัตแห่งภาษา” ปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 บนฐานคิดแบบองค์รวมเพื่อความยั่งยืนทางปัญญา*

“THE DYNAMICS OF LANGUAGE” REFORMING 21st-CENTURY ENGLISH LANGUAGE LEARNING THROUGH A HOLISTIC FRAMEWORK FOR INTELLECTUAL SUSTAINABILITY

สิทธิชัย ชีวะโรธ*, พระครูโพธิกิจจาภรณ์ (สุริย์ชัย ชูช่วย), นิชาเรย์ ปรีชา,
พระครูพรหมเขตคนารักษ์ (ชัยสิทธิ์ เรืองรอด), ณรงค์ เบ็ญจศักดิ์

Sitthichai Sheewaroros*, Phrakhu Prachotkichchaporn (Suriyan Choochusy), Nicharee Preecha,
Phrakru Phromkhetkanarak (Chaiyasit Reungrod), Narong Benjasak

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Bachelor of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: sitthichaiaddy.7266@gmail.com

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 เป็นความท้าทายสำคัญของระบบการศึกษาไทย ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจ กระบวนการสอนที่ยังคงมุ่งเน้นการท่องจำและไวยากรณ์มากกว่าการสื่อสารจริง รวมทั้งการขาดการบูรณาการด้านจิตวิญญาณและคุณธรรม ทำให้ไม่ตอบสนองต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน แม้งานวิจัยที่ผ่านมาได้เสนอแนวทางการสอนที่หลากหลาย ทั้งการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม แต่ก็ยังคงมีช่องว่างทางองค์ความรู้ในการสร้างกรอบแนวคิดเชิงองค์รวม ที่จะสามารถเชื่อมโยงทักษะภาษาเข้ากับการพัฒนาปัญญา คุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลักสามประการ ได้แก่ 1) วิเคราะห์พลวัตการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี 2) นำเสนอกรอบแนวคิดการปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเชิงองค์รวมที่บูรณาการพุทธปรัชญาเข้ากับแนวทางการศึกษาสมัยใหม่ และ 3) เสนอข้อค้นพบเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้พัฒนาหลักสูตรและนโยบายด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้จริง ผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า กรอบแนวคิดองค์รวมที่ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ มิติองค์ความรู้ มิติจิตวิญญาณ มิติสังคมวัฒนธรรม และมิติเทคโนโลยี มีศักยภาพสูงในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งสมรรถนะทางภาษา ปัญญาที่ยั่งยืน และคุณธรรมที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย บทความนี้จึงถือเป็นคู่มือการสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษที่ไม่เพียงมุ่งเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ แต่ยังธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ และวางรากฐานความยั่งยืนทางปัญญาของผู้เรียนในระยะยาว

คำสำคัญ: การปฏิรูปการศึกษา, การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ, แนวคิดแบบองค์รวม, ความยั่งยืนทางปัญญา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

English language learning in the 21st century has become a critical challenge for the Thai educational system amid the rapid and complex transformations of society, technology, and the economy. Current instructional practices, which still emphasize rote memorization and grammar

over authentic communication, together with the lack of integration of spirituality and ethics, fail to meet the holistic development of learners. Although previous studies have proposed various teaching approaches, including active learning, digital technology, and intercultural communication, a significant knowledge gap remains in developing a holistic framework that systematically connects language skills with intellectual growth, ethical awareness, and social responsibility in a sustainable manner. This article pursues three primary objectives: 1) to analyze the dynamics of English language learning in the 21st century within the broader contexts of social, cultural, and technological change; 2) to propose a holistic reform framework that meaningfully integrates Buddhist philosophy with modern educational approaches; and 3) to present both scholarly findings and practical insights that can be effectively applied to curriculum design and policy development in English language education. The synthesis of findings highlights that a holistic framework comprising four dimensions cognitive, spiritual, socio-cultural, and technological possesses strong potential to cultivate learners with advanced linguistic competence, sustainable intellectual capacity, and ethical values deeply aligned with the Thai socio-cultural context. Accordingly, this article contributes significantly to advancing English language curricula that not only enhance global competitiveness but also preserve cultural identity, encourage social harmony, and lay the foundation for the intellectual sustainability of learners in the long term. The reform approach emphasized here underscores that English language education should move beyond narrow linguistic outcomes toward nurturing well-rounded individuals who embody knowledge, moral integrity, adaptability, and a sense of social responsibility. These qualities are indispensable for thriving in today's interconnected and rapidly evolving world and for preparing learners to become responsible global citizens who can contribute constructively to both local and international communities.

Keywords: Educational Reform, English Language Learning, Holistic Approach, Cognitive Sustainability, 21st Century Skills

บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 ภาษาอังกฤษได้ก้าวขึ้นเป็นภาษาหลักของการสื่อสาร การศึกษา และการทำงานในสังคมโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัล เศรษฐกิจโลก และสังคมพหุวัฒนธรรม ทำให้ทักษะภาษาอังกฤษมิได้เป็นเพียง “เครื่องมือสื่อสาร” แต่ยังเป็น “ทุนทางปัญญา” ที่ส่งผลโดยตรงต่อศักยภาพการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตของพลเมือง อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยยังคงเผชิญปัญหาสำคัญ ได้แก่ การมุ่งเน้นการท่องจำและไวยากรณ์มากกว่าการสร้างทักษะการสื่อสารจริง การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้อย่างจำกัด และการขาดการบูรณาการด้านคุณธรรมและจิตวิญญาณที่หล่อหลอมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ภายใต้บริบทดังกล่าว แนวคิดเรื่อง “การปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเชิงองค์รวม” จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง แนวคิดนี้มิได้เน้นเพียงการเสริมสร้างสมรรถนะด้านภาษา แต่ยังผสานการพัฒนาปัญญา คุณธรรม และความยั่งยืนทางจิตวิญญาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่มีรากฐานปรัชญาพุทธศาสตร์เป็นแกนกลางของวัฒนธรรมและการศึกษา การบูรณาการหลักธรรมสำคัญ เช่น ไตรสิกขา เข้ากับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จะช่วยสร้างผู้เรียนที่มีทั้งสมรรถนะทางภาษา ความสามารถในการปรับตัวเชิงเทคโนโลยี และคุณลักษณะเชิงคุณธรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนาสังคมในระยะยาว

การศึกษาและนำเสนอกรอบแนวคิดเชิงองค์รวมในการปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จึงมีนัยสำคัญทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ เพราะไม่เพียงตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาทักษะภาษาเพื่อการแข่งขันระดับนานาชาติ แต่ยังช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนทางปัญญาและการธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้เรียนในสังคมไทยและสังคมโลก แม้ว่าจะมีงานวิจัยและการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning), การเรียนรู้โดยใช้โครงการ (Project-based Learning), การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Learning Platforms) หรือการบูรณาการแนวทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Intercultural Communication) แต่การศึกษาเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับ การพัฒนาทักษะภาษาเชิงเครื่องมือมากกว่าการสร้าง กรอบแนวคิดเชิงองค์รวม ที่หลอมรวมภาษา ปัญญา คุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมเข้าไว้ด้วยกัน ในบริบทของประเทศไทย แม้กระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริมโรงเรียนแนวพุทธมากกว่า 20,000 แห่ง เพื่อบูรณาการหลักไตรสิกขาเข้ากับการจัดการศึกษา แต่การวิจัยเชิงลึกที่นำแนวคิดพุทธปรัชญามาเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษยังมีจำนวนจำกัด อีกทั้งยังขาดการสร้าง กรอบทฤษฎีแบบบูรณาการ ที่สามารถนำไปใช้จริงได้ ทั้งในเชิงนโยบาย หลักสูตร และการเรียนการสอนในห้องเรียน

ดังนั้น ช่องว่างที่สำคัญจึงอยู่ที่ การขาดการศึกษาเชิงองค์รวม ซึ่งบูรณาการระหว่าง พุทธปรัชญา กับ ทฤษฎีการเรียนรู้สมัยใหม่ เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายของโลกาภิวัตน์ ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และความจำเป็นในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะรอบด้านทางภาษา ความยั่งยืนทางปัญญา และคุณธรรมที่สอดคล้องกับรากฐานวัฒนธรรมไทย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์พลวัตการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี 2) นำเสนอกรอบแนวคิดการปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเชิงองค์รวมที่บูรณาการพุทธปรัชญากับแนวทางการศึกษาสมัยใหม่ และ 3) เสนอข้อค้นพบเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติที่สามารถใช้พัฒนาหลักสูตรและนโยบายด้านการศึกษาภาษาอังกฤษได้จริง

พลวัตการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

พลวัตการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงด้านทักษะภาษาเท่านั้น แต่ยังสะท้อนการปฏิวัติทางความคิด กระบวนการสอน และเป้าหมายเชิงคุณค่าในการศึกษา ภาษาอังกฤษได้ก้าวข้ามจากการเป็น “ภาษาต่างประเทศ” ไปสู่ “ภาษานานาชาติ” (English as an International Language) ที่ใช้สื่อสารในบริบทหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจ การศึกษา วิทยาศาสตร์ และสื่อสารวัฒนธรรม (Graddol, D., 2006) สิ่งนี้ทำให้การเรียนการสอนไม่สามารถจำกัดอยู่ในกรอบการท่องจำหรือไวยากรณ์เพียงอย่างเดียว แต่ต้องมุ่งไปที่การสร้างผู้เรียนที่มีศักยภาพรอบด้าน ทั้งทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ (Critical Communication), การแก้ปัญหาเชิงซับซ้อน, และการสร้างความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม (Byram, M., 2020) ความเปลี่ยนแปลงนี้ยังสัมพันธ์กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ที่เน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลโลก (Global Citizenship Education) อันสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนภาษาอังกฤษในศตวรรษใหม่นี้เป็นมากกว่าการเรียนภาษา แต่คือการสร้างพลเมืองที่สามารถปรับตัวและมีบทบาทเชิงบวกต่อโลกที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกันมากขึ้น

ในเชิงปฏิบัติ แนวคิดที่ช่วยขับเคลื่อนพลวัตนี้มีหลายรูปแบบ โดยเฉพาะ Production-Oriented Approach (POA) ที่เน้นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ “ผลิตภาษา” เพื่อบรรลุเป้าหมายการสื่อสารในสถานการณ์จริง ไม่ใช่เพียงการรับความรู้หรือการจำลองบทสนทนา (Wang, W. & Lyu, C., 2025) POA สอดรับกับการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่นักวิชาการ ยืนยันว่ามีผลต่อการพัฒนาความรู้เชิงลึกและการคิดวิเคราะห์ (Biggs, J. & Tang, C., 2011) อีกทั้งเมื่อบูรณาการเข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบการเรียนรู้ออนไลน์ที่ปรับตามผู้เรียน (Adaptive Learning Platforms) และการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ (AI-based Learning Analytics) ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพภาษาได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการเฉพาะบุคคล

แนวทางดังกล่าวไม่เพียงเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ แต่ยังปลูกฝังทักษะศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการทำงานในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง

อย่างไรก็ดี ความท้าทายสำคัญที่ไม่อาจมองข้ามคือการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมและทักษะดิจิทัลในห้องเรียนภาษาอังกฤษ ยุคโลกาภิวัตน์ทำให้ผู้เรียนมาจากภูมิหลังที่ต่างกัน การสอนที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม (Culturally Responsive Teaching) จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ทุกคนรู้สึกได้รับการยอมรับและมีคุณค่า (Au, K. H., 2007); (Gay, G., 2018) ขณะเดียวกันการเร่งรัดของสื่อดิจิทัลก็ก่อให้เกิดปัญหาการรับมือกับข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน ดังนั้นทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Media and Digital Literacy) ได้กลายเป็นหนึ่งในทักษะหลักที่ควรพัฒนาไปพร้อมกับการเรียนภาษา (Hobbs, R., 2017) การบูรณาการกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ตรวจสอบ และใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ จะช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษจากการเป็นเพียง “ทักษะการสื่อสาร” ไปสู่ “ทักษะการอยู่รอดและการสร้างคุณค่าในโลกยุคดิจิทัล” ซึ่งสะท้อนถึงแก่นแท้ของพลวัตการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างองค์รวมทั้งในมิติภาษา ปัญญา และคุณธรรม

แนวคิดแบบองค์รวมในการศึกษาภาษาอังกฤษ

แนวคิดแบบองค์รวม (Holistic Education) ในการศึกษาภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาทักษะภาษาและการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การสอนภาษาหรือการนั่งท่องจำไวยากรณ์และคำศัพท์เท่านั้น แต่รวมถึงการปลูกฝังทักษะชีวิต การตระหนักรู้ในตนเอง และความเข้าใจทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Miller, R., 2019) การเรียนรู้ภาษาอังกฤษภายใต้กรอบองค์รวมจึงมุ่งเน้นไปที่การสร้างความหมายจากประสบการณ์จริง ส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ (Kramsch, C., 2021) ผู้เรียนจะไม่เพียงแต่เห็นภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือทางวิชาการ แต่เป็นสะพานเชื่อมความเข้าใจและความเคารพระหว่างวัฒนธรรมที่หลากหลาย การออกแบบหลักสูตรจึงต้องบูรณาการเป้าหมายทางวิชาการควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจและคุณลักษณะของผู้เรียน

ในทางปฏิบัติ การประยุกต์ใช้แนวคิดองค์รวมในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ครูจึงควรทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ที่สนับสนุนการเรียนรู้เชิงมีส่วนร่วม ผ่านกิจกรรมหลากหลาย เช่น การเรียนรู้จากโครงการ (Project-based Learning) การอภิปรายและวิเคราะห์ร่วมกัน และการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเปิดมุมมองสู่โลกกว้าง (Jacobs, G. M. & Farrell, T. S. C., 2012) กิจกรรมเหล่านี้นอกจากจะพัฒนาทักษะการใช้ภาษาแล้ว ยังเสริมสร้างความสามารถในการทำงานเป็นทีม ความเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการตื่นตัวในฐานะพลเมืองโลก รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ทำให้มีความสำคัญกับคุณค่าและการเติบโตของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งทำให้การเรียนรู้ภาษาอังกฤษไม่ใช่เพียงการเรียนรู้เนื้อหาเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการหล่อหลอมตัวตนที่เข้มแข็งและมีความหมายสำหรับผู้เรียนในระยะยาว

การบูรณาการปรัชญาพุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

การตอบสนองต่อพลวัตการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน นำไปสู่ความสนใจในการบูรณาการมิติทางจิตวิญญาณเข้ากับกระบวนการเรียนภาษา โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ปรัชญาพุทธศาสตร์อันเป็นรากฐานสำคัญของสังคมไทย ปรัชญาพุทธศาสตร์เป็นระบบความคิดที่เน้นการพัฒนามนุษย์อย่างสมบูรณ์ทั้งกาย วาจา และใจ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้อย่างมีคุณค่า (Rahula, W., 1974); (Payutto, P. A., 1995) หลักการสำคัญ เช่น ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ และปัญญา) ไม่เพียงเป็นแนวทางทางศีลธรรม แต่ยังสะท้อนแนวคิดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยศีล (sīla) สอดคล้องกับการสร้าง

จริยธรรมในการสื่อสารและการเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม สมาธิ (samādhi) ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะด้านการมีสมาธิและความตั้งใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับผู้เรียนภาษาที่ต้องอาศัยความต่อเนื่องและความแม่นยำในการฝึกฝน ในขณะที่ปัญญา (paññā) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการตีความอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสารในระดับสูง

ในระดับปฏิบัติ แนวคิดทางพุทธศาสตร์ โดยเฉพาะหลักสติ (Mindfulness) มีบทบาทสำคัญในการสร้างคุณภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่ลึกซึ้งและมีประสิทธิภาพ การฝึกสติช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการรับรู้และความตระหนักในปัจจุบันขณะ ทำให้กระบวนการฟัง พูด อ่าน และเขียน เป็นไปอย่างมีคุณภาพมากขึ้น (Kabat-Zinn, J., 2003); (Hyland, K., 2016) การประยุกต์ใช้สติในชั้นเรียนสามารถทำได้ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การฟังอย่างมีสติ (Mindful Listening) หรือการเขียนสะท้อนตนเอง (Reflective Writing) ซึ่งไม่เพียงช่วยพัฒนาทักษะภาษา แต่ยังเสริมสร้างความเข้าใจในตนเองและความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหลักธรรม เช่น อิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) ยังสามารถกระตุ้นแรงจูงใจภายในของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (Thich Nhat Hanh, 1991)

การบูรณาการปรัชญาพุทธศาสตร์ยังสร้างสะพานเชื่อมที่สำคัญระหว่างการเรียนรู้ภาษาแบบดั้งเดิมกับนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล กล่าวคือ ในขณะที่เทคโนโลยีให้เครื่องมือและช่องทางที่หลากหลายสำหรับการฝึกภาษา หลักพุทธศาสตร์ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ มีวิจารณญาณ และไม่ตกอยู่ภายใต้ข้อมูลท่วมท้นมากเกินไปหรือความเครียดจากการเรียนรู้ (Kukulska-Hulme, A., 2020) การผสมผสานระหว่าง “ใจที่ตั้งมั่น” จากหลักสมาธิกับ “เครื่องมือที่ทันสมัย” จากเทคโนโลยี จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่ลึกซึ้ง มีความหมาย และยั่งยืนสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อันจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนที่ไม่เพียงมีความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม แต่ยังมีคุณธรรม ความเมตตา และความเข้าใจเชิงลึกต่อโลกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งด้วย

เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาได้กลายเป็นแรงผลักดันสำคัญที่พลิกโฉมกระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างสิ้นเชิง ความก้าวหน้าทางปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) แพลตฟอร์มออนไลน์ และเทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality: VR/Augmented Reality: AR) ได้เปลี่ยนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษจากการท่องจำเชิงกลไกไปสู่การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ที่สมจริงและมีส่วนร่วมมากขึ้น งานวิจัยด้านการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลชี้ให้เห็นว่า การใช้สื่อจำลองและสภาพแวดล้อมเสมือนช่วยเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนสามารถทดลองใช้ภาษาผ่านบทสนทนาจำลองและบริบทเสมือนจริงที่ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวัน (Godwin-Jones, R., 2019) ในขณะเดียวกัน การใช้ระบบแชทบอต (Chatbots) และ AI-powered Tutors ก็ได้เปิดพื้นที่การเรียนรู้แบบ Personalized Learning ที่สามารถปรับเนื้อหาและรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและความต้องการเฉพาะบุคคลของผู้เรียน อีกทั้ง Learning Analytics ยังทำให้ครูและผู้บริหารการศึกษามีข้อมูลเชิงลึกที่สามารถใช้วิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ ปรับกลยุทธ์การสอน และวัดผลได้อย่างแม่นยำและเป็นระบบมากขึ้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้เป็นเพียงการฝึกทักษะการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาทักษะดิจิทัล การคิดวิเคราะห์ และการปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งเป็นสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการใช้ชีวิตในสังคมโลกาภิวัตน์ (Kukulska-Hulme, A., 2020)

ในเชิงปฏิบัติ เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้ถูกออกแบบให้เข้าถึงง่าย ยืดหยุ่น และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) กลายเป็นแนวทางที่ได้รับความนิยม เนื่องจากสามารถผสมผสานจุดแข็งของการเรียนรู้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิมเข้ากับความสะดวกและความ

ยืดหยุ่นของการเรียนรู้ออนไลน์ งานวิจัยล่าสุดระบุว่า Blended Learning สามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ดีกว่าการเรียนในห้องเรียนแบบเดิมเพียงอย่างเดียว เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนภาษาในห้องเรียนผ่านกิจกรรมออนไลน์ การบ้านเชิงโต้ตอบ (Interactive Assignments) และการประเมินผลแบบดิจิทัล (Albiladi, W. S. & Alshareef, K. K., 2019) นอกจากนี้ เทคโนโลยี Blockchain ยังเริ่มถูกนำมาใช้เพื่อสร้างระบบการรับรองคุณวุฒิทางภาษาอังกฤษที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นการสร้างมาตรฐานใหม่ในการยืนยันความสามารถทางภาษาในระดับสากล ขณะเดียวกัน การพัฒนา Mobile Assisted Language Learning (MALL) ได้ขยายโอกาสการเรียนรู้ภาษาอังกฤษไปยังผู้เรียนทุกกลุ่ม ผ่านแอปพลิเคชันที่สนับสนุนการฟัง พูด อ่าน และเขียนในบริบทชีวิตจริง ทำให้การเรียนรู้ภาษาไม่ได้จำกัดเพียงในสถาบันการศึกษา แต่เป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา (Burston, J., 2015) เมื่อพิจารณาจากภาพรวม เทคโนโลยีและนวัตกรรมเหล่านี้ไม่เพียงเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ภาษา แต่ยังช่วยสร้างผู้เรียนที่มีทักษะรอบด้าน พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต

ความยั่งยืนทางปัญญาในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

ความยั่งยืนทางปัญญาในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษไม่ได้หมายถึงเพียงการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุผลในระยะสั้น แต่ยังมุ่งไปสู่การสร้างศักยภาพทางปัญญาของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ วิเคราะห์ และปรับตัวอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเน้นให้ภาษาอังกฤษกลายเป็น “ทุนทางปัญญา” (Intellectual Capital) ที่ผู้เรียนสามารถใช้พัฒนาอาชีพ สังคม และการอยู่ร่วมกันในโลกที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงถึงกัน (Sterling, S., 2011); (UNESCO, 2021) ระดับภาพรวม แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎี Transformative Learning ของ Mezirow, J. ซึ่งชี้ว่าการเรียนรู้ภาษาไม่ควรถูกจำกัดเพียงการสื่อสารพื้นฐาน แต่ควรนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกรอบความคิดและการรับรู้โลกของผู้เรียน เพื่อให้สามารถคิดเชิงวิพากษ์และปรับตัวต่อความท้าทายใหม่ ๆ ได้อย่างมีความหมาย (Mezirow, J., 1997) ภายใต้แนวทางดังกล่าว การพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษจึงควรเชื่อมโยงกับการพัฒนาความคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) การสร้างสำนึกต่อปัญหาโลก และการบูรณาการภาษาเข้ากับการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมระหว่างประเทศ (Wiek, A. et al., 2011) สิ่งนี้ช่วยทำให้ผู้เรียนตระหนักว่า ภาษาอังกฤษมิใช่เพียงเครื่องมือทางวิชาการหรือการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาความสามารถทางปัญญาที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาสังคมและสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกอย่างยั่งยืน

ในเชิงปฏิบัติ ความยั่งยืนทางปัญญาในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษควรได้รับการออกแบบผ่านกลยุทธ์การเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered Approach) และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็น “ผู้สร้างความรู้” (Knowledge Creator) มากกว่าผู้รับสารเพียงฝ่ายเดียว หลักสูตรและกิจกรรมควรออกแบบให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะ Metacognition และ Reflection เช่น การบันทึกการเรียนรู้ การอภิปรายเชิงลึก และการสะท้อนความคิดต่อประเด็นโลก เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงกระบวนการเรียนรู้ของตนเองและสามารถพัฒนากลยุทธ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ (Boud, D. et al., 2013) นอกจากนี้ การบูรณาการภาษาอังกฤษกับปัญหาสำคัญระดับโลก เช่น ความยั่งยืนสิ่งแวดล้อม ความเสมอภาคทางสังคม และการเคารพในวัฒนธรรมที่หลากหลาย ยังช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความหมายในการเรียนรู้ เครื่องมือดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ร่วมมือออนไลน์ และสื่อมัลติมีเดียแบบอินเทอร์แอคทีฟ สามารถเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาร่วมกัน และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาความยั่งยืนทางปัญญา (UNESCO, 2021) สุดท้ายแล้ว การเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่ยั่งยืนไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษา แต่ยังช่วยสร้างบุคคลที่มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learners)

รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบองค์รวม

จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถสังเคราะห์รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบองค์รวมได้ 4 มิติหลัก ดังนี้:

1. มิติองค์ความรู้ (Cognitive Dimension)

- การพัฒนาทักษะภาษาทั้ง 4 ด้าน (ฟัง พูด อ่าน เขียน)
- การส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา
- การบูรณาการความรู้ข้ามสาขาวิชา
- การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล
- การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการใช้ภาษา

2. มิติจิตวิญญาณ (Spiritual Dimension)

- การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักพุทธศาสตร์
- การพัฒนาสติและสมาธิในการเรียนรู้
- การสร้างความเข้าใจในความเชื่อมโยงของสรรพสิ่ง
- การปลูกฝังความเมตตาและความเห็นอกเห็นใจ
- การพัฒนาความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น

3. มิติสังคม-วัฒนธรรม (Socio-cultural Dimension)

- การเสริมสร้างความเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- การพัฒนาทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม
- การเชื่อมโยงท้องถิ่นกับโลกกว้าง
- การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- การพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกที่มีจิตสำนึก

4. มิติเทคโนโลยี (Technological Dimension)

- การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้
- การพัฒนาทักษะดิจิทัลและรู้เท่าทันสื่อ
- การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน
- การใช้ปัญญาประดิษฐ์และการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนตามผู้เรียน
- การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ออนไลน์และการทำงานร่วมกันทางดิจิทัล

รูปแบบการปฏิรูปนี้ต้องมีการประยุกต์ใช้อย่างบูรณาการและยืดหยุ่น โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะของแต่ละสถานศึกษาและชุมชน การสร้างความสมดุลระหว่างสี่มิตินี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาที่รอบด้านและมีความยั่งยืน

ภาพที่ 1 รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบองค์รวม (ปวีณา คุราน่า และคณะ, 2567)

สรุป

กรอบแนวคิดการปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ที่ได้นำเสนอมีความครอบคลุมรอบด้านจากการบูรณาการองค์ความรู้ คุณธรรม สังคมวัฒนธรรม และเทคโนโลยีเข้าไว้ด้วยกัน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้กรอบแนวคิดนี้ตอบสนองต่อพลวัตและความท้าทายของโลกยุคใหม่ได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงจำเป็นต้องบูรณาการมิติสำคัญเพิ่มเติม ประการแรกคือ การเสริมสร้างทักษะการปรับตัวและความยืดหยุ่น ทางจิตใจ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับความไม่แน่นอน ประการต่อมาคือ การขยายขอบเขตการเรียนรู้ให้เป็นแบบบูรณาการเชิงบริบท ที่เชื่อมโยง ความรู้กับสถานการณ์จริงทั้งในระดับท้องถิ่นและสากล นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสำหรับตลาดแรงงานยุคใหม่ที่เน้นการแข่งขันสูงและขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม การเติมเต็มประเด็นเหล่านี้จะช่วยยกระดับกรอบแนวคิดให้มีความลึกซึ้งและสมคูลยิ่งขึ้น การจะขับเคลื่อนกรอบแนวคิดที่สมบูรณ์นี้ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลง เชิงโครงสร้างที่สอดคล้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับเปลี่ยนบทบาทของครูสู่การเป็นผู้นำและผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง พร้อมกันนี้ ต้องยกระดับระบบการประเมินผลให้มีความหลากหลายและครอบคลุม เพื่อสะท้อนการพัฒนาทักษะ รอบด้านของผู้เรียน ที่สำคัญที่สุดคือ การสร้างความร่วมมืออย่างครบวงจรระหว่างภาคส่วนต่างๆ เพื่อสถาปนา “สังคมแห่งการเรียนรู้” (Learning Society) ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป้าหมายสูงสุดคือการสร้างพลเมืองโลกที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์คุณค่าได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ปวีณา คุราน่า และคณะ. (2567). การจัดการศึกษาแบบองค์รวม เพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในบริบทสังคมไทย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(9), 867-881.
- Albiladi, W. S. & Alshareef, K. K. (2019). Blended learning in English teaching and learning: A review of the current literature. *Journal of Language Teaching and Research*, 10(2), 232-238.
- Au, K. H. (2007). Culturally responsive instruction: Application to multiethnic classrooms. *Pedagogies: An International Journal*, 2(1), 1-18.
- Biggs, J. & Tang, C. (2011). *Teaching for quality learning at university*. Maidenhead: Open University Press.
- Boud, D. et al. (2013). *Reflection: Turning experience into learning*. London: Routledge.
- Burston, J. (2015). Twenty years of MALL project implementation: A meta-analysis of learning outcomes. *ReCALL*, 27(1), 4-20.
- Byram, M. (2020). *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. (2nd ed.). Bristol: Channel View Publications.
- Gay, G. (2018). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice*. (3rd ed.). New York: Teachers College Press.
- Godwin-Jones, R. (2019). Involving language learners in creating virtual reality experiences: From passive consumers to active producers. *Language Learning & Technology*, 23(1), 102-117.
- Graddol, D. (2006). *English Next*. London, UK: British Council.
- Hobbs, R. (2017). *Create to learn: Introduction to digital literacy*. New Jersey: Wiley.
- Hyland, K. (2016). *Teaching and researching writing*. (3rd ed.). London: Routledge.

- Jacobs, G. M. & Farrell, T. S. C. (2012). *Teacher's toolkit: Developing active learning pedagogy in language education*. Singapore: SEAMEO Regional Language Centre.
- Kabat-Zinn, J. (2003). Mindfulness-based interventions in context: Past, present, and future. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 10(2), 144-156.
- Kramsch, C. (2021). *The multilingual subject: What foreign language learners say about their experience and why it matters*. Oxford: Oxford University Press.
- Kukulka-Hulme, A. (2020). Mobile-assisted language learning [Revisited]. *Language Learning & Technology*, 24(2), 1-9.
- Mezirow, J. (1997). Transformative learning: Theory to practice. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 1997(74), 5-12.
- Miller, R. (2019). *Holistic education: An introduction to the philosophy and practice*. Vermont: Foundation for Educational Renewal.
- Payutto, P. A. (1995). *Buddhadhamma: Natural laws and values for life*. Bangkok: Buddhadhamma Foundation.
- Rahula, W. (1974). *What the Buddha taught*. New York: Grove Press.
- Sterling, S. (2011). *Sustainable education: Re-visioning learning and change*. Darlington: Green Books.
- Thich Nhat Hanh. (1991). *Peace is every step: The path of mindfulness in everyday life*. New York: Bantam Books.
- UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. Paris: UNESCO Publishing.
- Wang, W. & Lyu, C. (2025). The Effectiveness of Production-Oriented Approach on Students' English Language Skills: A Meta-Analysis. *Asia-Pacific Edu Res*, 34, 1763-1780. <https://doi.org/10.1007/s40299-025-00990-2>.
- Wiek, A. et al. (2011). Key competencies in sustainability: a reference framework for academic program development. *Sustainability science*, 6(2), 203-218.

ภาษาศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลง:
การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อเสริมพลังปัญญาในยุคปัญญาประดิษฐ์*
LINGUISTICS FOR TRANSFORMATION: ENGLISH LANGUAGE LEARNING
MANAGEMENT FOR INTELLECTUAL EMPOWERMENT IN THE AGE OF ARTIFICIAL
INTELLIGENCE

พระครูโพธิกิจจาภรณ์ (สุริย์ชัย ชูช่วย)*, สิริชัย ชีวะโรธ, นิชารีย์ ปรีชา,
พระครูพรหมเขตคณารักษ์ (ชัยสิทธิ์ เรืองรอด), ณรงค์ เบญจศักดิ์

Phrakhu Prachotkichchaporn (Suriyan Choochusy)*, Sitthichai Sheewaroros, Nicharee Preecha,

Phrakru Phromkhetkanarak (Chaiyasit Reungrod), Narong Benjasak

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Bachelor of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: sitthichaiaddy.7266@gmail.com

บทคัดย่อ

การปฏิวัติเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงรากฐานในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะในการเสริมสร้างพลังปัญญาของผู้เรียน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สถานะปัจจุบันของการบูรณาการ AI ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ 2) ประเมินผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาและความสามารถทางปัญญา และ 3) พัฒนารอบแนวคิดทางทฤษฎีสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนด้วย AI การศึกษาใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบตามแนวทาง PRISMA โดยสืบค้นฐานข้อมูล Scopus, Web of Science, ERIC และ ProQuest เกณฑ์การคัดเลือกประกอบด้วย: บทความวิจัยเชิงประจักษ์ที่ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เผยแพร่ระหว่างปี 2019 - 2024 มีการรายงานผลเชิงปริมาณ และรวมการวิเคราะห์ด้านพัฒนาทักษะทางปัญญา จากบทความเบื้องต้น 427 เรื่อง คัดเลือกได้ 57 เรื่องที่ตรงตามเกณฑ์ ผลการศึกษาแสดงว่า การผสมรวม AI เพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาทักษะทางภาษา โดยเฉพาะทักษะการพูด การเขียน และการเรียนรู้อย่างอิสระ ผู้เรียนที่ได้รับการสนับสนุนจาก AI มีพัฒนาการด้านทักษะการพูดและความสามารถในการควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังส่งผลให้มีแรงจูงใจและทักษะการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อใช้ AI chatbots ที่ออกแบบเฉพาะทาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์อภิमानที่พบขนาดอิทธิพลระดับปานกลางค่อนข้างสูง บทความนี้เสนอกรอบแนวคิด "AI - Enhanced Linguistic Pedagogy" (AELP) ซึ่งผสมรวมหลักการทางภาษาศาสตร์ เทคโนโลยี AI และปรัชญาการศึกษาเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพลังปัญญาอย่างครบถ้วน ผลการศึกษามีนัยสำคัญต่อการพัฒนาระบบการศึกษาที่รองรับการใช้ AI อย่างมีจริยธรรม การเตรียมความพร้อมครูผู้สอน และการสร้างระบบประเมินผลที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์, การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ, ภาษาศาสตร์, การเสริมสร้างพลังปัญญา

Abstract

The revolutionary advancement of Artificial Intelligence (AI) technology has fundamentally transformed English language learning management, particularly in enhancing learners' cognitive empowerment and metacognitive awareness. This article aims to 1) analyze the current state of AI integration in English language learning pedagogy, 2) evaluate the multidimensional impact on linguistic skill development and cognitive capabilities, and 3) develop a comprehensive theoretical framework for AI - supported language learning management in twenty - first - century educational contexts. This study employs a systematic literature review methodology following PRISMA guidelines, conducting comprehensive searches across Scopus, Web of Science, ERIC, and ProQuest databases with relevant keywords concerning AI and English language learning. Selection criteria included peer - reviewed empirical research articles published between 2019 - 2024, quantitative reporting of educational outcomes, and systematic cognitive skill development analysis. Out of 427 initially identified articles, 57 studies met all rigorous inclusion criteria. Findings demonstrate that AI integration significantly enhances linguistic skill development efficiency, particularly in speaking, writing, and autonomous learning competencies. Learners receiving AI support exhibited significantly higher development in speaking proficiency and self - regulated learning capacity compared to traditional instruction. Furthermore, AI integration substantially increased learning motivation and critical thinking skills, especially when utilizing specialized AI chatbots, consistent with meta - analysis results showing moderately high effect sizes on communication skill development. This article proposes the innovative "AI - Enhanced Linguistic Pedagogy" (AELP) framework, systematically integrating linguistic principles, AI technology, and educational philosophy to create comprehensive cognitive empowerment learning environments. The framework addresses pedagogical design, technological affordances, and assessment methodologies holistically. Findings highlight the critical necessity of developing educational policies that support ethical AI utilization, comprehensive teacher preparation programs, and innovative assessment systems aligned with digital - age learning requirements. This research holds significant implications for developing sustainable and effective English language learning strategies in the artificial intelligence era, encompassing pedagogical innovation, technological integration, and cognitive development optimization through AI - mediated instruction for transformative global educational advancement and learner empowerment.

Keywords: Artificial Intelligence, English Language Learning Management, Linguistics, Cognitive Empowerment

บทนำ

สถานการณ์การใช้ภาษาอังกฤษของประชากรไทยยังคงเป็นความท้าทายสำคัญในระดับชาติ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O - NET) ด้านภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2566 พบว่าคะแนนเฉลี่ยอยู่เพียงประมาณ 32.86 คะแนนจากเต็ม 100 คะแนน ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระบบการศึกษาไทยที่ยังอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2567) ข้อมูลนี้สอดคล้องกับการจัดอันดับจากการสำรวจของ EF Education First ปีล่าสุด (ค.ศ. 2024) ที่รายงาน

ว่า ระดับความรู้ภาษาอังกฤษของไทยอยู่ที่อันดับ 106 จาก 116 ประเทศ ด้วยคะแนนเฉลี่ย 415 คะแนน โดยผู้ชายทำได้ 429 คะแนน และผู้หญิง 401 คะแนน ซึ่งถูกจัดให้อยู่ในระดับ “ต่ำมาก” และนับว่าเป็นระดับที่ต่ำที่สุดในรอบ 5 ปี (EF Education First, 2024) ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) รายงานว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานสากล โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเพียง 38.2% (Abimanto, D. & Mahendro, I., 2023) สถานการณ์นี้สะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล

การเข้าสู่ยุคปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้สร้างการปฏิวัติในทุกด้านของชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะในสาขาการศึกษา การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงนี้ ปัจจุบันผู้เรียนทั่วโลกมากกว่า 1.5 พันล้านคนกำลังเรียนภาษาอังกฤษ และมากกว่าร้อยละ 75 ของพวกเขาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ (Crompton, H. et al., 2024) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี แต่ยังเกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนปรัชญาการศึกษา เพื่อเสริมสร้างพลังปัญญาของผู้เรียน โดย “พลังปัญญา” ในบริบทนี้หมายถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรมในโลกแห่งความเป็นจริง (Al-Smadi, O. A. et al., 2024)

ภาษาศาสตร์ประยุกต์ในฐานะศาสตร์ที่เชื่อมโยงทฤษฎีทางภาษากับการปฏิบัติจริงจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในยุค AI การศึกษาของ Alzahrani, S. ชี้ให้เห็นว่า การผสมผสานหลักการทางภาษาศาสตร์เข้ากับเทคโนโลยี AI สามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Alzahrani, S., 2024) แนวคิด “ภาษาศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลง” จึงเป็นกรอบความคิดใหม่ที่มุ่งปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเน้นการบูรณาการองค์ความรู้ทางภาษาศาสตร์กับนวัตกรรม AI เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะทางภาษาและการคิดระดับสูงที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

บทความนี้มุ่งเน้นการศึกษาทบทวนของภาษาศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อเสริมพลังปัญญาในยุค AI โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและการพัฒนาของการใช้ AI ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยี AI ต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาและความสามารถทางปัญญาของผู้เรียน และเพื่อเสนอกรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานหลักการทางภาษาศาสตร์กับเทคโนโลยี AI อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื้อเรื่อง

การนำเทคโนโลยี AI มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ทศวรรษที่ผ่านมา โดยเริ่มจากระบบการสอนแบบอัตโนมัติเบื้องต้นไปจนถึงระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ซับซ้อนในปัจจุบัน การศึกษาของ Wu, L. et al. แสดงให้เห็นว่า การใช้เทคโนโลยี AI ในการสอนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากร้อยละ 15 ในปี 2019 เป็นร้อยละ 68 ในปี 2023 (Wu, L. et al., 2023) ปัจจุบัน เทคโนโลยี AI ที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษประกอบด้วยหลายประเภท ได้แก่

1. ระบบ Chatbot และผู้ช่วยเสมือน การศึกษาของ Goh, Y. et al. พบว่า การใช้ AI Chatbots ในการสอนภาษาอังกฤษสามารถเพิ่มความมั่นใจในการสื่อสารของผู้เรียนได้มากถึงร้อยละ 42 และลดความวิตกกังวลในการใช้ภาษาลงร้อยละ 35 (Goh, Y. et al., 2024) ระบบ ChatGPT เป็นตัวอย่างที่โดดเด่นซึ่งถูกนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการเขียนและการสนทนา

2. ระบบประเมินผลอัตโนมัติ เทคโนโลยี AI สามารถประเมินและให้ผลป้อนกลับแก่ผู้เรียนได้อย่างทันที การศึกษาของ Evenddy, S. S. แสดงให้เห็นว่า การใช้ AI ในการให้ feedback อัตโนมัติช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้ร้อยละ 38 เมื่อเปรียบเทียบกับ การให้ feedback แบบดั้งเดิม (Evenddy, S. S., 2024)

3. ระบบเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive Learning) ระบบนี้สามารถปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถและรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน การศึกษาของ Lawrance, J. C. et al. พบว่า การใช้ระบบ AI - assisted multilingual adaptive learning สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ได้ร้อยละ 47 และลดเวลาการเรียนรู้ลงร้อยละ 23 (Lawrance, J. C. et al., 2024)

ผลกระทบของ AI ต่อการพัฒนาทักษะทางภาษา

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบจากงานวิจัยเชิงประจักษ์ระหว่างปี 2021 - 2024 แสดงให้เห็น พัฒนาการอันโดดเด่นของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น สามประเภทหลัก ได้แก่ ระบบสนทนาอัตโนมัติ ระบบให้ข้อมูลย้อนกลับ และระบบการเรียนรู้แบบปรับตัว ผลการวิเคราะห์ห่อภิมาณโดย Busso, A. & Sanchez, B. จากการศึกษา 15 งานวิจัย ($n = 842$) พบว่า ระบบ AI Conversational Agents มีค่าขนาดอิทธิพลระดับปานกลางค่อนข้างสูง (Cohen's $d = 0.68$) ต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสาร (Busso, A. & Sanchez, B., 2024) ด้านทักษะการพูด งานวิจัยเชิงทดลองของ Fathi, J. et al. กับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ($n = 240$) แสดงให้เห็นว่า การใช้ระบบปฏิสัมพันธ์ที่ขับเคลื่อนด้วย AI สามารถพัฒนาทักษะการพูดได้ร้อยละ 34 และเพิ่มความเต็มใจในการสื่อสารร้อยละ 41 เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม (Fathi, J. et al., 2024) อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาในบริบทที่แตกต่างโดย Yang, F. กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศจีน ($n = 120$) พบการพัฒนาที่ต่ำกว่าที่ร้อยละ 22.7 ซึ่งสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของบริบทวัฒนธรรมและระดับการศึกษา (Yang, F., 2024) ในด้านทักษะการเขียน Anjarani, S. et al. รายงานว่า การใช้ ChatGPT ภายใต้การกำกับดูแลของผู้สอนสามารถเพิ่มคุณภาพงานเขียนได้ร้อยละ 43 และลดข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ลงร้อยละ 52 แม้ว่าผลการติดตามในระยะ 3 เดือนจะแสดงให้เห็นการลดลงของผลการพัฒนาเหลือร้อยละ 31.2 ซึ่งชี้ให้เห็นความท้าทายในการรักษาผลลัพธ์ในระยะยาว (Anjarani, S. et al., 2024)

นอกเหนือจากการพัฒนาทักษะทางภาษาแล้ว เทคโนโลยี AI ยังส่งเสริมการพัฒนาพลังปัญญาในหลากหลายมิติ การวิเคราะห์ห่อภิมาณจากงานวิจัย 21 เรื่องโดย Kim, E. & Sim, J. แสดงให้เห็นว่า การใช้ AI ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้กำกับตนเองในระดับปานกลาง ($g = 0.53$, ร้อยละ 95 CI: 0.42 - 0.64) โดยเฉพาะในด้านการตั้งเป้าหมายที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 27.6 (Kim, E. & Sim, J., 2024) ขณะที่ Feng, L. รายงานว่า การใช้ AI ช่วยลดภาระทางปัญญาที่ไม่จำเป็น (Extraneous Cognitive Load) ลงร้อยละ 28.3 ซึ่งเพิ่มพื้นที่สำหรับกระบวนการคิดขั้นสูง (Feng, L., 2024) และ Liu, G. et al. พบการเพิ่มขึ้นของความคิดสร้างสรรค์ด้านภาษาร้อยละ 23.8 (Liu, G. et al., 2024) อย่างไรก็ตาม การตีความผลการวิจัยต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านความแปลกใหม่ของเทคโนโลยี (Novelty Effect) ความเอนเอียงในการรายงานผล และการวัดผลที่มุ่งเน้นระยะสั้น แนวทางการวิจัยในอนาคตควรมุ่งเน้นการศึกษาระยะยาว การวิเคราะห์ในบริบทที่หลากหลาย และการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เช่น รูปแบบการเรียนรู้ ระดับความสามารถทางภาษาเดิม และทัศนคติต่อเทคโนโลยี (Zhou, C. & Hou, F., 2024) เพื่อความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับกลไกและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการใช้ AI ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

การเสริมสร้างพลังปัญญาและความท้าทายในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วย AI

การเสริมสร้างพลังปัญญาในบริบทของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษยุค AI เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถทางปัญญาในหลายมิติที่สำคัญต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การศึกษาของ Feng, L. แสดงให้เห็นว่า การใช้ AI - assisted language learning strategies สามารถลด cognitive load ของผู้เรียนลงอย่างมีนัยสำคัญถึงร้อยละ 28 ขณะเดียวกันเพิ่มความสามารถในการคิดวิเคราะห์ขึ้นร้อยละ 31 ปรากฏการณ์นี้เกิดจาก

การที่ AI ช่วยจัดการกระบวนการรู้คิดขั้นพื้นฐานและงานที่เป็นรoutines เช่น การค้นหาคำศัพท์ การตรวจสอบไวยากรณ์ และการแปลความหมายเบื้องต้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีพื้นที่ทางปัญญาสำหรับการคิดระดับสูงมากขึ้น (Feng, L., 2024) สอดคล้องกับทฤษฎีภาระทางปัญญา (Cognitive Load Theory) ของ Sweller, J. ที่อธิบายว่าการลดภาระทางปัญญาที่ไม่จำเป็น (Extraneous Cognitive Load) จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ในด้านการควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Sweller, J., 1988) การวิเคราะห์ห่อหุ้มของ Kim, E. & Sim, J. จากงานวิจัย 21 เรื่องพบว่า การใช้ AI ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเองอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้เรียนมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 39 และสามารถกำกับกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้นร้อยละ 44 ปัจจัยสำคัญคือความสามารถของ AI ในการให้ข้อมูลย้อนกลับแบบเฉพาะบุคคลและทันที (Immediate Personalized Feedback) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินความก้าวหน้าและปรับกลยุทธ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kim, E. & Sim, J., 2024) นอกจากนี้ การศึกษาของ Liu, G. et al. และคณะเกี่ยวกับ AI - mediated informal digital learning of English กับนักศึกษาจีน (n = 312) ยังพบว่า ผู้เรียนที่ใช้เทคโนโลยี AI มีความสามารถในการสร้างสรรค์งานเขียนที่มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นร้อยละ 33 และสามารถนำความรู้ภาษาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ดีขึ้นร้อยละ 41 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบถ่ายโอน (Transfer Learning) ที่เน้นความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่แตกต่าง (Liu, G. et al., 2024)

แม้ว่าเทคโนโลยี AI จะนำมาซึ่งประโยชน์มากมายในการเสริมสร้างพลังปัญญา แต่การนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษยังเผชิญกับความท้าทายและข้อจำกัดที่สำคัญหลายประการ การศึกษาเชิงสำรวจขนาดใหญ่ของ Al - Raimi, M. et al. ที่ดำเนินการใน 12 ประเทศทั่วโลกชี้ให้เห็นว่า ความแตกต่างในการเข้าถึงเทคโนโลยีสร้างความเหลื่อมล้ำในโอกาสการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งมีเพียงร้อยละ 42 ของนักเรียนที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยี AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเหลื่อมล้ำไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการเข้าถึงอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ต แต่ยังรวมถึงความเหลื่อมล้ำในทักษะดิจิทัล (Digital Literacy) และความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา (Al-Raimi, M. et al., 2024) นอกจากนี้ การศึกษาของ Zhou, C. & Hou, F. เกี่ยวกับทัศนคติของครูผู้สอนต่อการใช้ AI ในการสอนภาษาอังกฤษพบว่าร้อยละ 67 ของครูผู้สอนมีความกังวลเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลของนักเรียนในระบบ AI โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมการเรียนรู้ (Learning Behavioral Data) และการแบ่งปันข้อมูลกับบุคคลที่สาม ขณะเดียวกันร้อยละ 54 ของครูผู้สอนกังวลว่าการพึ่งพา AI มากเกินไปอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ความท้าทายอีกประการหนึ่งคือความจำเป็นในการพัฒนาขีดความสามารถของครูผู้สอน (Zhou, C. & Hou, F., 2024) การศึกษาของ Nizzolino, S. ที่สำรวจครูผู้สอนภาษาอังกฤษใน 5 ประเทศยุโรปแสดงให้เห็นว่าร้อยละ 73 ของครูผู้สอนยังขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยี AI อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับหลักสูตร การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งการพัฒนานโยบายการศึกษาระดับชาติที่สนับสนุนการใช้ AI อย่างเท่าเทียมและมีจริยธรรม การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยี และการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (Nizzolino, S., 2024)

กรอบแนวคิด AI - Enhanced Linguistic Pedagogy (AELP)

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบนำไปสู่การพัฒนากรอบแนวคิด "AI - Enhanced Linguistic Pedagogy" (AELP) ซึ่งบูรณาการหลักการทางภาษาศาสตร์ประยุกต์ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และจิตวิทยาการเรียนรู้ภาษา กรอบแนวคิดนี้มีรากฐานจากทฤษฎีสำคัญ ได้แก่ Zone of Proximal Development ของ Vygotsky, L. S. (Vygotsky, L. S., 1978) ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาเชิงปฏิสัมพันธ์ของ Long, M. H. (Long, M. H., 1996) ทฤษฎีภาระทางปัญญาของ Sweller, J. (Sweller, J., 1988) และแนวคิดจริยธรรมดิจิทัล AELP

ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักที่ทำงานร่วมกันเป็นระบบองค์รวม พบว่าการบูรณาการเทคโนโลยี AI ตามกรอบนี้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้ถึงร้อยละ 42 เมื่อเทียบกับการสอนแบบดั้งเดิม

1. Personalized Learning Architecture (PLA) เป็นระบบโครงสร้างการเรียนรู้ที่ใช้อัลกอริทึมวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนเพื่อสร้างเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ประกอบด้วย Learner Analytics Engine ที่วิเคราะห์ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง, Dynamic Content Adaptation ที่ปรับความยากง่ายของเนื้อหา และ Learning Path Optimization ที่ออกแบบลำดับการเรียนรู้ที่เหมาะสม การศึกษาพบว่าระบบนี้สามารถลดเวลาเรียนรู้โครงสร้างไวยากรณ์ที่ซับซ้อนลงได้ร้อยละ 28

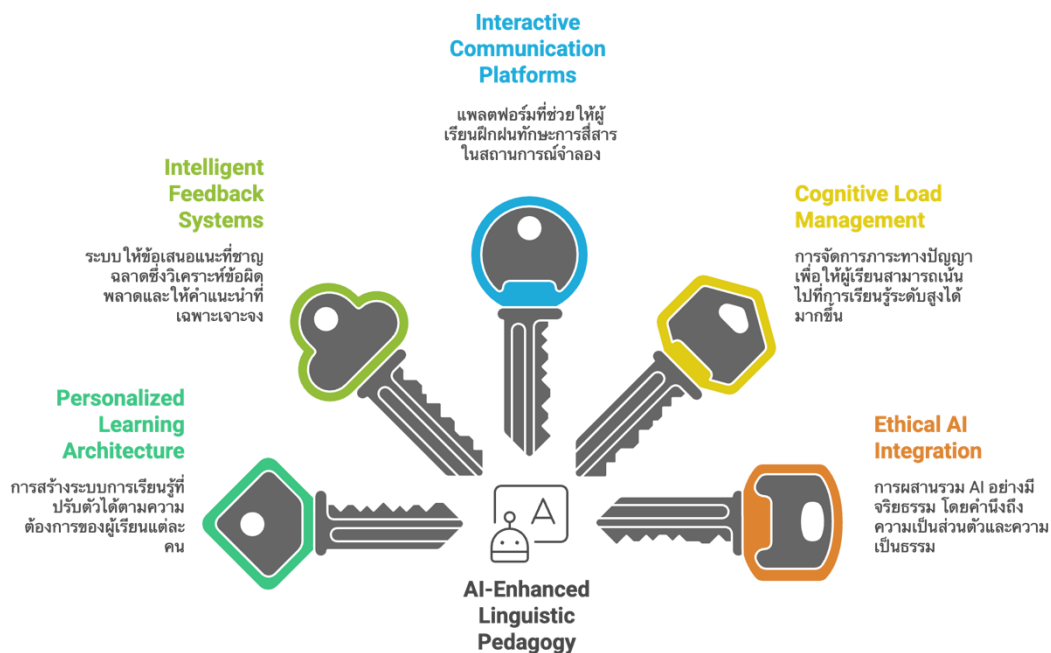
2. Intelligent Feedback Systems (IFS) เป็นระบบที่วิเคราะห์การใช้ภาษาและให้ข้อมูลย้อนกลับแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย Multi - dimensional Error Analysis, Contextual Feedback Generation และ Feed - forward Mechanism งานวิจัยพบว่าระบบ IFS ที่ใช้เทคนิค NLP มีความแม่นยำในการวิเคราะห์งานเขียนสูงถึงร้อยละ 92 โดย Yang, F. เสนอหลักการ "Triple - S Feedback" ที่เน้นความเฉพาะเจาะจง การช่วยเหลือที่เหมาะสม และการส่งเสริมการกำกับตนเอง (Yang, F., 2024)

3. Interactive Communication Platforms (ICP) เป็นแพลตฟอร์มที่สร้างสภาพแวดล้อมการสื่อสารที่สมจริงและมีปฏิสัมพันธ์สูง ประกอบด้วย Simulated Conversational Partners, Scenario - based Learning Environments และ Multimodal Interaction Channels การศึกษาพบว่าการศึกษาการฝึกสนทนากับ AI Partners วันละ 15 นาทีเป็นเวลา 12 สัปดาห์ ช่วยเพิ่มความคล่องแคล่วในการพูดร้อยละ 38 และความมั่นใจในการสื่อสารร้อยละ 42

4. Cognitive Load Management (CLM) เป็นระบบที่จัดการและลดภาระทางปัญญาที่ไม่จำเป็น ประกอบด้วย Automatic Language Support Systems, Information Visualization Tools และ Attention Guidance Systems งานวิจัยพบว่าระบบ AI - powered cognitive assistants สามารถลด Extraneous Cognitive Load ลงได้ร้อยละ 28.3 และเพิ่มความเข้าใจในการอ่านบทความวิชาการภาษาอังกฤษได้ร้อยละ 24.5

5. Ethical AI Integration (EAI) เป็นกรอบการทำงานที่กำกับดูแลการใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ โปร่งใส และเป็นธรรม ประกอบด้วย Transparency and Explainability Frameworks, Fairness and Bias Mitigation Systems และ Privacy - preserving Learning Analytics การศึกษาพบว่าสถาบันที่นำแนวทางจริยธรรม AI มาใช้มีความพึงพอใจของผู้เรียนสูงกว่าร้อยละ 28 และมีอัตราการออกกลางคันต่ำกว่าร้อยละ 22

กรอบแนวคิด AELP ทำงานเป็นระบบองค์รวม โดย PLA กำหนดเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล, IFS ให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีประสิทธิภาพ, ICP สร้างโอกาสในการฝึกปฏิบัติ, CLM เพิ่มพื้นที่ทางปัญญาสำหรับการเรียนรู้ขั้นสูง และ EAI กำกับให้กระบวนการทั้งหมดเป็นไปอย่างมีจริยธรรม การผสมผสานองค์ประกอบเหล่านี้นำไปสู่ระบบนิเวศการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เสริมสร้างพลังปัญญาอย่างแท้จริงในยุคดิจิทัล

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด "AI - Enhanced Linguistic Pedagogy" (AELP)

สรุป

การทบทวนวรรณกรรมนี้แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยี AI มีบทบาทสำคัญในการปฏิวัติการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยการผสมผสานหลักการทางภาษาศาสตร์กับเทคโนโลยี AI สร้างสภาพแวดล้อมที่เสริมพลังปัญญา ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิเคราะห์วรรณกรรม 57 เรื่อง (2019 - 2024) พบว่า AI ในการสอนภาษาอังกฤษช่วย 1) พัฒนาทักษะภาษาทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะทักษะการพูดและการเขียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 35 - 45 2) ส่งเสริมการเรียนรู้อิสระและการควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้นร้อยละ 28 - 44 3) เพิ่มแรงจูงใจและลดความวิตกกังวลในการใช้ภาษา และ 4) พัฒนาความสามารถทางปัญญาระดับสูงเพิ่มขึ้นร้อยละ 31 - 41 กรอบแนวคิด AELP ที่นำเสนอมีรากฐานทางทฤษฎีที่แข็งแกร่ง โดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีของ Vygotsky, L. S., McCombs, B. L., & Whisler, J. S., Long, M. H. และ Sweller, J. อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ยังมีความเสี่ยงที่ต้องตระหนัก ได้แก่ การเพิ่มความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาที่มีเพียงร้อยละ 42 ของนักเรียนสามารถเข้าถึง AI อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาความเป็นส่วนตัวของข้อมูลผู้เรียนที่สร้างความกังวลแก่ครูผู้สอนถึงร้อยละ 67 และความเสี่ยงจากการพึ่งพา AI มากเกินไปซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์โดยธรรมชาติ การประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด AELP ในบริบทการศึกษาต่าง ๆ จึงต้องคำนึงถึงสมดุลระหว่างประโยชน์ทางเทคโนโลยีและการพัฒนาทักษะมนุษย์ โดยเริ่มจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การฝึกอบรมครู และการสร้างระบบกำกับดูแลด้านจริยธรรมที่เข้มแข็ง การเปลี่ยนผ่านสู่การสอนที่สนับสนุนด้วย AI จึงไม่เพียงเป็นการปรับปรุงเครื่องมือการสอน แต่เป็นการปฏิบัติปรัชญาการศึกษาที่ต้องพิจารณาทั้งโอกาสและความเสี่ยงอย่างรอบด้าน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง จากการศึกษา มีข้อเสนอแนะสำคัญหลายประการเพื่อส่งเสริมการนำเทคโนโลยี AI ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพ ในระดับนโยบาย รัฐบาลควรพัฒนานโยบายการศึกษาดิจิทัลแห่งชาติที่ครอบคลุมการใช้ AI ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่าประเทศที่มีนโยบายดังกล่าวสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้ถึงร้อยละ 60 พร้อมกันนั้น ควรสร้างกรอบจริยธรรมที่ชัดเจนครอบคลุมประเด็นความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และปรับปรุงระบบการประเมินผลที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์มากกว่าการท่องจำ สำหรับสถาบันการศึกษา ควรนำกรอบแนวคิด AELP มาพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ โดยพบว่าการสอนที่ผสมรวม ChatGPT สามารถเพิ่ม

ประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้ร้อยละ 52 นอกจากนี้ การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีและการสร้างชุมชนการเรียนรู้ระหว่างครูและนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ด้านการพัฒนาครู ควรมีการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมงเพื่อพัฒนาความรู้ดิจิทัล ทักษะการออกแบบการเรียนรู้ และทักษะการประเมินผลในยุคดิจิทัล สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรศึกษาผลกระทบระยะยาวของการใช้ AI ต่อการพัฒนาความคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่เหมาะสม ศึกษาเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม และวิจัยประเด็นจริยธรรมและผลกระทบทางสังคม เพื่อสร้างแนวทางการใช้ที่เหมาะสมและมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2567). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพนธ์พื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566. กรุงเทพมหานคร: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- Abimanto, D. & Mahendro, I. (2023). Efektivitas penggunaan teknologi AI dalam pembelajaran bahasa inggris. *Sinar Dunia*, 2(2), 256-266.
- Al-Raimi, M. et al. (2024). To what extent has artificial intelligence impacted EFL teaching and learning? A systematic review. *Arbitrer: Scientific Journal of Linguistics Society of Indonesia*, 11(3), 399-412.
- Al-Smadi, O. A. et al. (2024). Artificial intelligence for English language learning and teaching: Advancing sustainable development goals. *Journal of Language Teaching and Research*, 15(6), 1835-1844.
- Alzahrani, S. (2024). The future of AI in language education. *Advances in Educational Marketing, Administration, and Leadership Book Series*, 1(2024), 309-332.
- Anjarani, S. et al. (2024). ChatGPT to foster students' engagement in writing class: An intervention study. *VELES (Voices of English Language Education Society)*, 8(3), 158-175.
- Busso, A. & Sanchez, B. (2024). Advancing communicative competence in the digital age: A case for AI tools in Japanese university EFL programs. *Technology in Language Teaching & Learning*, 6(3), 1-17.
- Crompton, H. et al. (2024). AI and English language teaching: Affordances and challenges. *British Journal of Educational Technology*, 55(3), 123-142.
- EF Education First. (2024). EF English Proficiency Index 2024: Thailand. EF Education First. Retrieved October 1, 2568, from <https://www.ef.co.th/epi/regions/asia/thailand/>
- Evenddy, S. S. (2024). Investigating AI's automated feedback in English language learning. *Foreign Language Instruction Probe*, 3(1), 76-87.
- Fathi, J. et al. (2024). Improving EFL learners' speaking skills and willingness to communicate via artificial intelligence-mediated interactions. *System*, 123(2024), 885-902.
- Feng, L. (2024). Investigating the effects of artificial intelligence-assisted language learning strategies on cognitive load and learning outcomes: A comparative study. *Journal of Educational Computing Research*, 62(4), 435-458.
- Goh, Y. et al. (2024). Integrating AI chatbots in ESL and CFL instruction: Revolutionizing language learning with artificial intelligence. *LatIA*, 2(2024), 23-35.

- Kim, E. & Sim, J. (2024). Incorporating AI into English language learning: An experimental study focusing on autonomous learning. *English Language Teaching*, 17(10), 82-95.
- Lawrance, J. C. et al. (2024). Developing an AI-assisted multilingual adaptive learning system for personalized English language teaching. *Proceedings of the International Conference on Advanced Computing and Communication Systems*, 1(2024), 152-165.
- Liu, G. et al. (2024). Untangling the relationship between AI-mediated informal digital learning of English (AI-IDLE), foreign language enjoyment and the ideal L2 self: Evidence from Chinese university EFL students. *European Journal of Education*, 59(2), 67-89.
- Long, M. H. (1996). The role of the linguistic environment in second language acquisition. In W. C. Ritchie & T. K. Bhatia (Eds.), *Handbook of second language acquisition* (pp. 413-468). Cambridge: Academic Press.
- Nizzolino, S. (2024). Artificial intelligence in language teaching: Using ChatGPT to assist teachers of English as a foreign language. *Form@re: Open Journal per la Formazione in Rete*, 24(1), 242-261.
- Sweller, J. (1988). Cognitive load during problem solving: Effects on learning. *Cognitive Science*, 12(2), 257-285.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wu, L. et al. (2023). Application of artificial intelligence in teaching English as a foreign language: Progress, challenges, and trends. *English Language Teaching and Linguistics Studies*, 6(4), 215-228.
- Yang, F. (2024). AI in language education: Enhancing learners' speaking awareness through AI-supported training. *International Journal of Information and Education Technology*, 14(6), 828-833.
- Zhou, C. & Hou, F. (2024). Can AI empower L2 education? Exploring its influence on the behavioural, cognitive and emotional engagement of EFL teachers and language learners. *European Journal of Education*, 59(3), 225-245.

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารราชการแผ่นดินของไทย
: กรณีศึกษานโยบาย THAILAND DIGITAL GOVERNMENT*
THE APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGY IN THAILAND'S PUBLIC SECTOR
ADMINISTRATION: A STUDY OF THAILAND'S DIGITAL GOVERNMENT POLICY

ฉัตรพัฒน์ แก้วเลิศตระกูล

Chatnaphat Keawlertrakul

นักวิชาการอิสระ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Independent Scholar, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: chatnaphatkeawlertrakul@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษานโยบาย Thailand Digital Government และแนวทางการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินของไทย 2) เพื่อวิเคราะห์การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลภายใต้นโยบาย Thailand Digital Government 3) เพื่อระบุปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินนโยบาย Thailand Digital Government ในบริบทของประเทศไทย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 20 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติในการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ 1) เป็นผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ 2) เป็นผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจในการวางนโยบายในองค์กร เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต และการบันทึกข้อมูลภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบาย Thailand Digital Government เป็นกรอบแนวทางสำคัญที่มุ่งพัฒนาการบริหารราชการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการให้บริการประชาชน โดยมีแนวทางการดำเนินงานหลัก ได้แก่ การพัฒนาระบบข้อมูลกลาง, การส่งเสริมบริการออนไลน์, การใช้เทคโนโลยี AI และ Big Data, การรักษาความปลอดภัยข้อมูล และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ 2) การดำเนินงานตามนโยบายยังเผชิญกับอุปสรรคหลายประการที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในภาครัฐอย่างยั่งยืน 3) การดำเนินนโยบาย Thailand Digital Government ในบริบทของประเทศไทยได้รับการสนับสนุนจากหลายปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ เช่น การสนับสนุนผู้นำ การมีบุคลากรที่มีทักษะ อย่างไรก็ตามยังมีอุปสรรคหลายด้านที่ต้องได้รับการแก้ไข ทั้งในเรื่องบุคลากร โครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้การบริหารราชการดิจิทัลเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล, การบริหารราชการแผ่นดินของไทย, นโยบาย Thailand Digital Government

Abstract

This research article aims to: 1) examine the Thailand Digital Government policy and approaches to applying digital technology in Thailand's public administration; 2) analyze the implementation of government agencies involved in the utilization of digital technology under

the Thailand Digital Government policy; and 3) identify the key factors contributing to the successful implementation of the Thailand Digital Government policy within the Thai context. This study employs a qualitative research methodology, focusing on data collected from 20 key informants who are executives of local administrative organizations selected through purposive sampling. The inclusion criteria specified that participants must 1) hold executive positions within their respective organizations, and 2) possess decision-making authority in policy formulation. Research instruments include in-depth interviews, observations, and field notes. The findings reveal that: 1) the Thailand Digital Government policy serves as a crucial framework for enhancing public administration through digital technologies aimed at improving efficiency and the quality of public services. The main operational strategies include the development of centralized data systems, promotion of online services, adoption of AI and Big Data technologies, enhancement of data security, and capacity building for government personnel. 2) The policy implementation still faces several challenges that must be addressed to enhance the efficiency and sustainability of digital technology adoption in the public sector. 3) The success of the Thailand Digital Government policy in Thailand is supported by several enabling factors, such as leadership commitment and skilled personnel. However, obstacles remain in areas such as human resources and digital infrastructure, which must be resolved to achieve sustainable and effective digital governance.

Keyword: Use of Digital Technology, Thai Government Administration, Thailand Digital Policy Government

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทอย่างลึกซึ้งในกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการบริหารภาครัฐ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการสื่อสารหรือจัดเก็บข้อมูลเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถของรัฐในการบริหารจัดการทรัพยากร การให้บริการสาธารณะ และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ (Janssen, M. & vander Voort, H., 2020) แนวคิด "รัฐบาลดิจิทัล" (Digital Government) จึงได้กลายเป็นกระแสหลักของการพัฒนาภาครัฐทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งต้องการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพของการบริหารและการให้บริการภาครัฐ ซึ่งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน จึงนับเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพของรัฐ และส่งเสริมการเข้าถึงบริการของประชาชนอย่างทั่วถึง (Buuranjit, K., 2023) นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาในการบริหารราชการจึงมีบทบาทสำคัญต่อทุกภาคส่วนของสังคม การบริหารราชการแผ่นดินไม่อาจดำเนินไปภายใต้รูปแบบดั้งเดิมได้อีกต่อไป รัฐบาลจำเป็นต้องปรับตัวโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนารูปแบบการบริหารและการให้บริการแก่ประชาชน เพื่อให้เกิดความโปร่งใส คล่องตัว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง (เรวัต แสงสุริยงค์, 2562)

สำหรับประเทศไทย การขับเคลื่อนภาครัฐสู่ความเป็นดิจิทัลได้ถูกผลักดันอย่างเป็นระบบผ่านนโยบายสำคัญภายใต้ชื่อ "Thailand Digital Government" ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับระบบราชการไทยให้สามารถปรับตัวเข้ากับพลวัตของสังคมดิจิทัล และรองรับการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว นโยบายดังกล่าวได้รับการกำหนดอย่างเป็นทางการผ่าน "แผนยุทธศาสตร์รัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2566 - 2570" โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้การบริหาร

ราชการแผ่นดินสามารถใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหาร (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2566) ทั้งนี้ นโยบายรัฐบาลดิจิทัลยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ในด้านการพัฒนาระบบราชการ และแผนแม่บทด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของประเทศ โดยที่รัฐบาลไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายสำคัญภายใต้กรอบแนวคิด “Thailand Digital Government” โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและเปลี่ยนผ่านระบบราชการแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบราชการดิจิทัล (Digital Bureaucracy) ที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ โดยมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ DGA และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (วันชัย มีชาติ, 2565) ซึ่งได้ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์รัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2566 - 2570 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับการบริหารจัดการภาครัฐให้สามารถใช้ข้อมูลและดิจิทัลในการตัดสินใจ การให้บริการ และการสื่อสารกับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2566)

แม้ในเชิงนโยบายจะมีทิศทางที่ชัดเจนและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในระดับสูง แต่ในเชิงปฏิบัติการกลับพบว่า ยังมีข้อจำกัดและความท้าทายหลายประการในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง งานวิจัยหลายชิ้นพบว่าการเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทยยังเผชิญกับอุปสรรคด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ไม่ทั่วถึง ความล่าช้าของระบบสารสนเทศภายในหน่วยงาน ข้อจำกัดด้านบุคลากร และความไม่พร้อมของประชาชนในการเข้าถึงบริการดิจิทัล (จิตต์พายุพ แสงสุริยวงศ์, 2568) นอกจากนี้ ยังมีปัญหาด้านการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน การขาดมาตรฐานกลางของระบบดิจิทัล การจัดการความปลอดภัยของข้อมูล และภาวะความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการบริหารราชการดิจิทัลในประเทศไทย (กฤษดา ประชุมราศี, 2565)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัย เรื่อง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารราชการแผ่นดินของไทย : กรณีศึกษานโยบาย ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งในเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะในแง่ของ แนวทางการดำเนินนโยบาย การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้จริงในภาครัฐ ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ และอุปสรรคที่หน่วยงานรัฐต้องเผชิญ เพื่อศึกษาเนื้อหาและเป้าหมายของนโยบาย Thailand Digital Government วิเคราะห์การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และระบุปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคที่พบในการนำนโยบายไปใช้ในบริบทของประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ อาศัยการวิเคราะห์เอกสารนโยบายและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบาย Thailand Digital Government และแนวทางการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินของไทย
2. เพื่อวิเคราะห์การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลภายใต้นโยบาย Thailand Digital Government
3. เพื่อระบุปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินนโยบาย Thailand Digital Government ในบริบทของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงลึก (In-depth Analysis) เพื่อทำความเข้าใจนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรืออุปสรรคในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง

1. กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ไทย จำนวน 7,850 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง เทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลตำบล 192 แห่ง เทศบาลตำบล 2,247 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 5,303 แห่ง และ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานครและพัทยา) 2 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2567) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 20 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติในการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ 1) เป็นผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นนั้น 2) เป็นผู้ที่มีความสนใจในการวางแผนนโยบายในองค์กร และ 3) เป็นผู้ที่มีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น 5 เดือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการ รวบรวมและศึกษา ทบทวนวรรณกรรม เอกสารทางวิชาการ กฎหมาย นโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลทั้งในระดับประเทศและระดับสากล เช่น แผนยุทธศาสตร์รัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2566–2570, ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ด้านการพัฒนาระบบราชการ) และ เอกสารจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น UNDP, World Bank, OECD เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดและประเด็นการวิจัย 2) กำหนดกรอบแนวคิดและประเด็นการวิจัย โดยมุ่งเน้น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) เป้าหมายและโครงสร้างของนโยบาย Thailand Digital Government 2) กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับหน่วยงาน 3) ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ และ 4) อุปสรรคหรือข้อจำกัดในการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก 3) ใช้เทคนิคการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) ตามเกณฑ์ของ Lincoln, Y. & Guba, G.,¹ ได้แก่ ความเชื่อถือได้ (Credibility) โดยการตรวจสอบข้อมูลซ้ำกับผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) ความสามารถในการโอนผล (Transferability) โดยการให้รายละเอียดของบริบทการศึกษาอย่างชัดเจน ความมั่นคงของข้อมูล (Dependability) โดยมีการจัดเก็บบันทึกการดำเนินงานของวิจัยอย่างเป็นระบบ ความเป็นกลาง (Confirmability) โดยมีการสะท้อนบทบาทของผู้วิจัยและความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้น (Lincoln, Y. & Guba, G., 1985)

3. วิธีดำเนินการวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมและศึกษาทบทวนวรรณกรรม เอกสารทางวิชาการ กฎหมาย นโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลทั้งในระดับประเทศและระดับสากล เช่น แผนยุทธศาสตร์รัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2566–2570, ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ด้านการพัฒนาระบบราชการ) และ เอกสารจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น UNDP, World Bank, OECD เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดและประเด็นการวิจัย

3.2 กำหนดกรอบแนวคิดและประเด็นการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์นโยบายและการดำเนินงาน โดยมุ่งเน้น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) เป้าหมายและโครงสร้างของนโยบาย Thailand Digital Government 2) กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับหน่วยงาน 3) ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ 4) อุปสรรคหรือข้อจำกัดในการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก

3.3 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับนโยบาย Thailand Digital Government ได้แก่ ผู้บริหารจากหน่วยงานที่รับผิดชอบนโยบาย เช่น สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA), กระทรวงดิจิทัลฯ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานภาครัฐที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ และ นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐบาลดิจิทัล ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลประมาณ 20 คน

3.4 ผู้วิจัยใช้เทคนิคการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) ตามเกณฑ์ของ Lincoln, Y. & Guba, G., ได้แก่ ความเชื่อถือได้ (Credibility) โดยการตรวจสอบข้อมูลซ้ำกับผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) ความสามารถในการโอนผล (Transferability) โดยการให้รายละเอียดของบริบทการศึกษาอย่างชัดเจน ความมั่นคงของข้อมูล (Dependability) โดยมีการจัดเก็บบันทึกการดำเนินงานของผู้วิจัยอย่างเป็นระบบ ความเป็นกลาง (Confirmability) โดยมีการสะท้อนบทบาทของผู้วิจัยและความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้น (Lincoln, Y. & Guba, G., 1985)

3.5 ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์ข้อค้นพบในเชิงประเด็น และจัดทำรายงานวิจัยในรูปแบบของบทความวิจัย ประกอบด้วยบทนำ ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยเน้นการนำเสนอข้อมูลเชิงลึก และเชื่อมโยงกับนโยบาย Thailand Digital Government อย่างชัดเจน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

5.การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ออกแบบมาเพื่อให้ทราบถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารราชการแผ่นดินของไทย

6. สถิติที่ใช้ในงานวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ค้นพบในเชิงประเด็น และจัดทำรายงานวิจัยในรูปแบบของบทความวิจัย ประกอบด้วยบทนำ ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยเน้นการนำเสนอข้อมูลเชิงลึก และเชื่อมโยงกับนโยบาย Thailand Digital Government อย่างชัดเจน และวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษานโยบาย Thailand Digital Government และแนวทางการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินของไทย พบว่า ขั้วเปลี่ยนนโยบาย Thailand Digital Government ให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การบูรณาการหน่วยงานภาครัฐทุกระดับให้ทำงานร่วมกันภายใต้กรอบข้อมูลเดียวกัน การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย การสนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นไปอย่างยั่งยืน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่า นโยบายดังกล่าวสะท้อนวิสัยทัศน์ของรัฐบาลที่ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐบูรณาการการทำงานโดยใช้ข้อมูลเป็นศูนย์กลาง (Data-driven Government) และมีความต่อเนื่องจากนโยบายระดับประเทศ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายด้านการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ซึ่งส่วนใหญ่ยังดำเนินงานแยกส่วน ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้เต็มศักยภาพ นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าการพัฒนา ระบบข้อมูลกลางภาครัฐ เป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัล แต่ยังประสบปัญหาเรื่องความปลอดภัยของข้อมูล การกำหนดมาตรฐานข้อมูลร่วม และการขาดบุคลากรด้านเทคนิคที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง จึงเสนอให้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลาง (Data Center) ที่มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ รวมถึงมี

กฎหมายหรือระเบียบรองรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างปลอดภัย และเน้นย้ำถึงความสำคัญของ เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนานโยบายและการตัดสินใจเชิงหลักฐาน (Evidence-based Policy Making) แต่ภาครัฐยังขาดทั้งเครื่องมือและบุคลากรที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานข้อมูล และพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะด้านข้อมูล (Data Literacy) เพิ่มขึ้น และเสนอแนะแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบาย Thailand Digital Government ให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การบูรณาการหน่วยงานภาครัฐทุกระดับให้ทำงานร่วมกันภายใต้กรอบข้อมูลเดียวกัน การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย การสนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นไปอย่างยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

2. ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลภายใต้ นโยบาย Thailand Digital Government พบว่า จากการศึกษาข้อมูลเชิงลึกและการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการบริหารภาครัฐ พบว่า หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่มีการดำเนินงานตามแนวนโยบาย Thailand Digital Government ในระดับหนึ่ง แต่ยังคงมีความแตกต่างในด้านความพร้อม ทรัพยากร และศักยภาพของบุคลากรระหว่างหน่วยงาน โดยสามารถจำแนกผลการวิเคราะห์ออกเป็นประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ 1) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ พบว่า หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่เริ่มนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการงานบริหาร เช่น ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ระบบบริหารงบประมาณและการเงินอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงระบบการประชุมออนไลน์ ซึ่งช่วยลดขั้นตอนและเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารบางรายสะท้อนว่า “แม้จะมีการใช้ระบบดิจิทัล แต่ยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ทำให้ข้อมูลไม่สามารถใช้ร่วมกันได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ 2) การพัฒนาและใช้ระบบข้อมูลกลางภาครัฐ (Data Integration) พบว่าหน่วยงานที่อยู่ภายใต้ นโยบาย Thailand Digital Government มีความพยายามเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลทะเบียนราษฎร ข้อมูลภาษี หรือข้อมูลบริการประชาชน เพื่อให้เกิดการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One-stop Service) แต่จากการสัมภาษณ์พบว่า การดำเนินงานยังมีอุปสรรคด้านกฎหมาย ความปลอดภัยของข้อมูล และความไม่สอดคล้องของระบบเทคโนโลยี 3) การให้บริการประชาชนผ่านระบบดิจิทัล พบว่า ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการออกแบบบริการดิจิทัลที่เข้าใจง่าย มีช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงได้หลายรูปแบบ และควรจัดอบรมหรือสร้างศูนย์ให้คำปรึกษาด้านดิจิทัลแก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการภาครัฐ และ 4) การพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัลของข้าราชการ พบว่า ควรจัดทำ “แผนพัฒนาทักษะดิจิทัลภาครัฐ” ในระดับประเทศ เพื่อยกระดับข้าราชการทุกระดับให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการบริหารและให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรสร้างแรงจูงใจ เช่น การเลื่อนตำแหน่งหรือให้รางวัลแก่ผู้ที่มีความสามารถด้านดิจิทัล

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินนโยบาย Thailand Digital Government ในบริบทของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบาย Thailand Digital Government สามารถจำแนกได้เป็น 5 มิติสำคัญ ได้แก่ 1) นโยบายและทิศทางที่ชัดเจนของรัฐบาล จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นตรงกันว่า ความชัดเจนของนโยบายระดับชาติเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จของการพัฒนา รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) โดยนโยบาย Thailand Digital Government ที่กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน ทำให้หน่วยงานภาครัฐมีทิศทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน 2) โครงสร้างพื้นฐานและระบบเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ โดยปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีได้รับการกล่าวถึงจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน โดยเห็นว่าความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ศูนย์ข้อมูลภาครัฐ (Government Data Center) และระบบคลาวด์กลางของรัฐบาล เป็นฐานสำคัญที่ทำให้หน่วยงานสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) บุคลากรภาครัฐที่มีศักยภาพและทักษะดิจิทัล

โดยผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า บุคลากรคือหัวใจของความสำเร็จในการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัล เนื่องจากเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้หากบุคลากรไม่มีความพร้อมในการใช้และบริหารจัดการ 4) การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ควรมีหน่วยงานกลาง เช่น สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA) ทำหน้าที่กำกับมาตรฐานระบบและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานให้มีเอกภาพ รวมถึงสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ 5) การมีส่วนร่วมและการยอมรับของประชาชน เพราะความสำเร็จของรัฐบาลดิจิทัลไม่ได้ขึ้นอยู่กับภาครัฐเท่านั้น แต่ต้องอาศัย “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ทั้งในด้านการให้บริการ การให้ข้อมูล และการสะท้อนความต้องการ เพื่อให้การพัฒนาตอบสนองต่อโจทย์ประชาชนอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. นโยบาย Thailand Digital Government และแนวทางการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินของไทย มีการดำเนินงานในหลายมิติที่เป็นรูปธรรม เช่น การพัฒนาแพลตฟอร์มกลางสำหรับภาครัฐ (Government Cloud, Biz Portal, Digital ID) การผลักดันการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (Data Exchange Platform) และการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส (Open Government Data) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความคืบหน้าในหลายด้าน แต่ยังพบข้อจำกัดบางประการ เช่น ความเหลื่อมล้ำด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ความล่าช้าของการบูรณาการระบบข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า แม้นโยบายจะมีทิศทางที่ชัดเจนและได้รับการสนับสนุนจากระดับนโยบายสูงสุด แต่การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริงยังขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละหน่วยงานโดยเฉพาะปัจจัยภายใน เช่น ความพร้อมด้านเทคโนโลยี ทักษะของบุคลากร และวัฒนธรรมองค์กร ตลอดจนปัจจัยภายนอก เช่น ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การสนับสนุนจากภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Heeks, R., ที่เสนอว่า ความสำเร็จของการปฏิรูปรัฐบาลดิจิทัลไม่ได้ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความสมดุลระหว่าง “คน - กระบวนการ - เทคโนโลยี” (Heeks, R., 2006) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Janssen, M. & vander Voort, H., 2020) เสนอว่า การเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัลจำเป็นต้องมี “ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล” (Digital Leadership) ที่สามารถเชื่อมโยงทิศทางเชิงนโยบายกับการบริหารจัดการองค์กรในเชิงกลยุทธ์ และสามารถสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในองค์กรราชการอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน การส่งเสริม Digital Literacy ให้กับประชาชนก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญ เพื่อให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (Janssen, M. & vander Voort, H., 2020)

2. ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลภายใต้ นโยบาย Thailand Digital Government มีความก้าวหน้าในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล การให้บริการประชาชนแบบอิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการข้อมูลภาครัฐให้สามารถเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานได้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานดังกล่าวยังมีลักษณะของ “การกระจายความสำเร็จ” คือมีความคืบหน้าแตกต่างกันระหว่างหน่วยงาน ขึ้นอยู่กับระดับความพร้อมของแต่ละองค์กร ทั้งในด้านทรัพยากรมนุษย์ ระบบเทคโนโลยี และภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าหลายหน่วยงานยังประสบปัญหาในการดำเนินงานภายใต้นโยบายดังกล่าว โดยเฉพาะหน่วยงานในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นที่มีข้อจำกัดทั้งด้านบุคลากร ความรู้ทางเทคโนโลยี และงบประมาณ ส่งผลให้การปรับใช้เทคโนโลยียังเป็นเพียงการตอบสนองเชิงเทคนิค มากกว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างองค์กร ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับข้อเสนอของ Heeks, R., ที่ชี้ว่าความล้มเหลวของรัฐบาลดิจิทัลในประเทศกำลังพัฒนามักเกิดจาก “ช่องว่างระหว่างการออกแบบกับการปฏิบัติ” (Design-Reality Gap) (Heeks, R., 2006)

3. การระบุปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินนโยบาย Thailand Digital Government ในบริบทของประเทศไทย ซึ่งความสำเร็จของการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวขึ้นอยู่กับความพร้อมของหลายองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบาย องค์กร และบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนของรัฐบาล การสนับสนุนจากผู้นำองค์กรภาครัฐ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ปรากฏชัดเจนคือ ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล (Digital Leadership) ซึ่งมีบทบาทในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงในหน่วยงานให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลดิจิทัล ผู้บริหารองค์กรที่มีความเข้าใจเทคโนโลยีและให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน มีแนวโน้มที่จะนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง งานวิจัยของ Janssen, M. & vander Voort, H., ซึ่งว่า การเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัลจะประสบความสำเร็จเมื่อผู้นำมีบทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์ จัดสรรทรัพยากร และสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในองค์กร (Janssen, M. & vander Voort, H., 2020) สอดคล้องกับข้อเสนอของ OECD ซึ่งระบุว่า การจัดการข้อมูลภาครัฐให้มีมาตรฐานเดียวกันเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการบูรณาการบริการดิจิทัลในระดับประเทศ ในส่วนของการพัฒนาทักษะดิจิทัล (Digital Skills) ให้กับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ขาดไม่ได้ หน่วยงานที่มีการอบรมหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอมีแนวโน้มที่จะสามารถดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า (OECD, 2020) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ United Nations Development Program ที่เน้นว่าการลงทุนในทักษะของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นการสร้างขีดความสามารถเชิงระบบ (Systemic Capacity) ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของการพัฒนาภาครัฐ (United Nations Development Program, 2012)

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้เสนอองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการนำนโยบายด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารราชการแผ่นดินของไทย พบว่า การยอมรับเทคโนโลยี มีบทบาทที่สำคัญในการสร้างพื้นฐานสำหรับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารราชการแผ่นดินของไทย โดยต้องอาศัยการสนับสนุนจากผู้นำองค์กรภาครัฐ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และหน่วยงานต้องมีการอบรมหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการใช้เทคโนโลยีมาบริหารราชการแผ่นดินของไทยในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า นโยบาย Thailand Digital Government และแนวทางการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินของไทย มีการดำเนินงานในหลายมิติที่เป็นรูปธรรม เช่น การพัฒนาแพลตฟอร์มกลางสำหรับภาครัฐ (Government Cloud, Biz Portal, Digital ID) การผลักดันการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (Data Exchange Platform) และการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส (Open Government Data) การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลภายใต้นโยบาย Thailand Digital Government มีความก้าวหน้าในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล การให้บริการประชาชนแบบอิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการข้อมูลภาครัฐให้สามารถเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานได้มากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านทรัพยากรมนุษย์ ระบบเทคโนโลยี และภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ส่งผลให้การปรับใช้เทคโนโลยียังเป็นเพียงการตอบสนองเชิงเทคนิค มากกว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างองค์กร สามารถระบุปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินนโยบาย Thailand Digital Government ในบริบทของประเทศไทย ซึ่งความสำเร็จของการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวขึ้นอยู่กับความพร้อมของหลายองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบาย องค์กร และบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนของรัฐบาล การ

สนับสนุนจากผู้นำองค์กรภาครัฐ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ปรากฏชัดเจนคือ ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล (Digital Leadership) ซึ่งมีบทบาทในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงในหน่วยงานให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลดิจิทัล ผู้บริหารองค์กรที่มีความเข้าใจเทคโนโลยีและให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน มีแนวโน้มที่จะนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ภาครัฐควรกำหนดนโยบายรัฐบาลดิจิทัลให้มีเป้าหมายและแผนปฏิบัติที่ชัดเจน ครอบคลุมทุกระดับของหน่วยงาน โดยเฉพาะหน่วยงานระดับท้องถิ่นและภูมิภาค เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั่วทั้งระบบราชการ และส่งเสริมการบูรณาการและความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน โดยกำหนดกลไกกลางในการบริหารจัดการข้อมูลและระบบบริการ เพื่อสนับสนุนการให้บริการประชาชนแบบเบ็ดเสร็จ (Seamless Service) และลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ในส่วนของข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการนั้น 2) ควรเสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรภาครัฐด้านทักษะดิจิทัล (Digital Skills) อย่างต่อเนื่อง ผ่านการอบรม การถ่ายทอดความรู้ และการพัฒนาเส้นทางอาชีพที่สนับสนุนความก้าวหน้าในสายงานที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลดิจิทัล และ 3) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่นที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินนโยบายรัฐบาลดิจิทัล เพื่อค้นหาแนวทางหรือรูปแบบที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของประเทศไทย และศึกษาเชิงลึกในระดับหน่วยงานท้องถิ่นหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์ข้อจำกัดเฉพาะพื้นที่และเสนอแนวทางพัฒนาอย่างเหมาะสมในระดับพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2567). ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 15 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>
- กฤษฎา ประชุมราศี. (2565). การประเมินการตอบสนองของการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลในการรับเรื่องร้องทุกข์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 11(6), 364-373.
- จิตต์พายัพ แสงสุริยวงศ์. (2568). นวัตกรรมการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 8(3), 259-271.
- เรวัต แสงสุริยวงศ์. (2562). บนเส้นทางการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในสังคมไทย: ยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 27(55), 295-313.
- วันชัย มีชาติ. (2565). การปรับตัวขององค์การภาครัฐสู่รัฐบาลดิจิทัล: ศึกษากรณีการปรับตัวของกระทรวงการต่างประเทศสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลตามกรอบของแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2563-2565. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2566). มาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (องค์การมหาชน). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Buuranjit, K. (2023). THE EFFECTIVENESS OF PUBLIC SERVICE UNDER THE DIGITAL GOVERNMENT APPROACH. Thai Interdisciplinary and Sustainability Review, 12(2), 231–242.
- Heeks, R. (2006). Health information system: Failure, success and improvisation. International Journal of Medical Informatics, 75(2), 125-137.
- Janssen, M. & vander Voort, H. (2020). Agile and adaptive governance in crisis response: lessons from the COVID-19 pandemic. International Journal of Information Management, <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102180>.

- Lincoln, Y. & Guba, G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. SAGE, Thousand Oaks, 289-331.
[http://dx.doi.org/10.1016/0147-1767\(85\)90062-8](http://dx.doi.org/10.1016/0147-1767(85)90062-8).
- OECD. (2020). *Open and Connected Government Review of Thailand*. Paris: OECD Publishing.
- United Nations Development Program. (2012). *Background on the goals*. Retrieved June 19, 2025, from <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainabledevelopment-goals/background.html>

ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5^{*}

ADMINISTRATIVE SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS FOR ENHANCING
TEACHERS' MORALE AND MOTIVATION IN EXTRA-LARGE SECONDARY SCHOOLS
UNDER THE JURISDICTION OF THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE, BANGKOK AREA 1, GROUP 5

วงศ์กัลยกร ดอกไม้, ทศพร เกตุพนอม^{*}

Wongkanyakorn Dokmai, Thasporn Kettanom^{*}

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Siam Technology College, Bangkok, Thailand

^{*}Corresponding author E-mail: kettanom23@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 ประชากรทั้งหมด 765 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 260 คน โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครืองชีและมอร์แกน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามสัดส่วนของแต่ละสถานศึกษาด้วยวิธีจับสลาก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ระดับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความคิดรวบยอด ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านเทคนิค มีแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษดังนี้ 1) ด้านความคิดรวบยอด ควรคิดวางแผนอย่างเป็นระบบ มีความสามารถที่จะรู้และเข้าใจการบริหารงาน วิเคราะห์และวางแผนการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมโดยใช้สติปัญญา ริเริ่มสร้างสรรค์และกลยุทธ์ใหม่ ๆ 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สามารถจูงใจให้บุคลากรร่วมกันทำงาน สร้างระบบความร่วมมือ รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ยอมรับนับถือให้เกียรติซึ่งกันและกัน 3) ด้านเทคนิค ควรใช้ความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวิสัยทัศน์และคาดการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ทักษะการบริหาร, ขวัญและกำลังใจ, การปฏิบัติงาน, โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

Abstract

This descriptive research aimed to investigate the level and development guidelines for administrators' management skills to enhance teacher morale and motivation in extra-large

schools under the Office of the Secondary Education Service Area, Bangkok, Area 1, Group 5. The total population comprised 765 individuals. A sample size of 260 participants was determined using the Krejcie and Morgan table and subsequently selected via stratified random sampling proportional to the population of each educational institution. The research instruments included a five-level rating scale questionnaire and a structured interview form. The instruments demonstrated an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from to and a reliability coefficient of. Data analysis involved calculating the percentage, mean, standard deviation, and utilizing content analysis. The research findings indicated that the administrators' management skills for enhancing teacher morale and motivation in extra-large schools were overall at a high level. A detailed analysis by aspect also revealed a high level across all dimensions. These aspects, ranked by mean score from highest to lowest, were: the Conceptual Aspect, the Human Relations Aspect, and the Technical Aspect. The resulting development guidelines for these management skills are as follows: 1) Conceptual Aspect: Administrators should engage in systematic planning, possess the ability to comprehend and interpret management processes, and appropriately analyze and strategically plan educational management using intelligence, initiative, and creativity. 2) Human Relations Aspect: Administrators should foster positive interactions both within and outside the educational institution, effectively motivate personnel toward collaborative work, establish a cooperative system, actively listen to diverse opinions, and ensure mutual acceptance and respect. 3) Technical Aspect: Administrators should leverage their knowledge and analytical thinking skills, maintain a clear vision, and effectively anticipate various organizational situations.

Keywords: Management Skills, Morale, Performance, Extra Large Schools

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ที่ทันต่อยุคสมัย โดยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดตามความสนใจและความถนัดของตนเองผ่านสื่อและเทคโนโลยีที่มีความหลากหลายและทันสมัย ดังนั้นการจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะการบริหารสถานศึกษา ควบคู่ไปกับการมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ นำองค์กรพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถมีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จและต้องได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ (สิทธิพันธ์ จิตรพวน, 2566) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการดำเนินงานทำหน้าที่กำกับ ควบคุมดูแลบริหารและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงานเพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถจนเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยใช้ภาวะผู้นำสร้างพลังแห่งกระบวนการทำงาน จูงใจให้ผู้ตามหรือผู้ปฏิบัติงานทำงานได้สำเร็จด้วยความเต็มใจ และเต็มความสามารถเกิดประสิทธิผลสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีทักษะที่หลากหลายให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย เพราะผู้บริหารมีอำนาจสูงสุดในการทำหน้าที่กำหนดทิศทางในการทำงาน วางแผน กำกับ ติดตาม และประเมินความสำเร็จของงานในสถานศึกษานั้น ๆ (นารี ปรารณาม, 2566)

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นความสามารถของผู้บริหารในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ โดยอาศัยการทำงานร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่แตกต่างกันรวมทั้งความชำนาญในการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการงานของสถานศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ใช้ความรู้ ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญในการบริหารงานของสถานศึกษา โดยนำประสบการณ์มาปรับใช้ในการบริหารงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้วยความชำนาญเป็นการทำงานที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ที่จะก่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อการบริหารงานการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะที่สามารถจะครอบคลุมภารกิจและบทบาทได้ทั้งหมดจะต้องมีทักษะการบริหารตามแนวคิดของแคทซ์ Katz R. L ประกอบด้วย ทักษะด้านความคิดรวบยอด ผู้บริหารสามารถมองภาพรวมขององค์กรเข้าใจความซับซ้อน มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ภายในองค์กร เป็นผู้กำหนดและวางแผนรวมทั้งสามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อองค์กรได้ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารมีความยืดหยุ่นในการทำงานเข้าใจในความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมของแต่ละบุคคล มีมนุษยสัมพันธ์ มีอัธยาศัยที่ดีกับผู้ร่วมงาน ยอมรับนับถือให้เกียรติซึ่งกันและกัน รู้จักสร้างขวัญและกำลังใจ สามารถจูงใจให้ผู้ร่วมงานทำงานของตนอย่างเต็มที่ ทักษะด้านเทคนิค ผู้บริหารมีความรู้ที่เชี่ยวชาญ มีความเข้าใจและมีความชำนาญในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง พร้อมทั้งมีความคล่องแคล่วในการใช้เครื่องมือและเทคนิควิธีสามารถแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จ (Katz, R. L., 2019)

ฉะนั้นผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในการกระบวนการทำงาน เข้าใจกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในการกำหนด วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ภาระงาน ยุทธศาสตร์ที่นำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะปัจจุบันนี้เป็นยุคไร้พรมแดน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีทักษะการบริหารอย่างมืออาชีพ บริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีระบบระเบียบแบบแผนโดยผ่านการใช้ทรัพยากรภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรวดเร็ว ถูกต้องและก้าวทันยุคเทคโนโลยีเพื่อให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 ที่ผ่านมา ปีการศึกษา 2567 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาบางโรงเรียนยังขาดประสบการณ์ในการทำงาน ครู บุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ขาดการนิเทศติดตามจากผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้รับผิดชอบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และผู้บริหารสถานศึกษาขาดความสามารถในการโน้มน้าวหรือจูงใจให้เพื่อนร่วมงานเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานจึงสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาว่าประสบปัญหาเกี่ยวกับทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะด้านเทคนิค ซึ่งอาจเป็นผลมาจากผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการบริหารงานที่สำคัญทั้งสามด้านได้ไม่เต็มที่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5, 2568)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวนห้าโรงเรียนมีครูจำนวนเจ็ดร้อยหกสิบห้าคนและนักเรียนจำนวนหนึ่งหมื่นห้าพันห้าร้อยยี่สิบคน เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้ไปเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง รวมทั้งการเสริมสร้างทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 765 คน ประกอบด้วย 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน, โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์, โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม, โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยธนบุรี, และโรงเรียนศึกษานารีวิทยา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 จำนวน 260 คน โดยการเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R.V. & Morgan, D.W., 1970) จากนั้นใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้สถานศึกษาเป็นชั้น (Strata) และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากจำนวนครูตามสัดส่วนของสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านความคิดรวบยอด 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ทักษะด้านเทคนิค ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าลิเคิร์ต (Likert Scale)
3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 - 1.00 นำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครูจำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.986
5. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้ว นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยหลังจากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้านมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ทาง google form จำนวน 260 คนได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ วิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 ได้ผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5

ด้านที่	ทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	ทักษะด้านความคิดรวบยอด	4.35	0.66	มาก	1
2	ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.33	0.71	มาก	2
3	ทักษะด้านเทคนิค	4.32	0.69	มาก	3
รวม		4.33	0.68	มาก	

จากตารางที่ 1 ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$ S.D.= 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ($\bar{X} = 4.35$ S.D.= 0.66) รองลงมาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.33$ S.D.= 0.71) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะด้านเทคนิค ($\bar{X} = 4.32$ S.D.= 0.69) ซึ่งทักษะด้านเทคนิค เป็นทักษะที่ผู้บริหารควรมีความเข้าใจ มีความรู้ ความชำนาญในกระบวนการ วิธีการดำเนินการ ตลอดจนขั้นตอน แนวทางและเทคนิคด้านการศึกษาซึ่งเป็นเทคนิคที่ครอบคลุมถึงความรู้เฉพาะด้าน ประกอบด้วย ความรู้ด้านการเงินการบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง การวางแผน การสำรวจรักษา เทคนิคในการใช้สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่วและมีเทคนิคในการระดมความคิดการทำงานแบบร่วมมือ ทักษะด้านเทคนิคที่ดีต้องมีความสัมพันธ์กับการชี้แนะและการแนะนำ

2. แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็นพ้องต้องกันได้แนวทางการพัฒนาด้านต่าง ๆ ดังนี้

ทักษะด้านความคิดรวบยอด ผลการศึกษพบว่า ควรคิดวางแผนอย่างเป็นระบบ มีความสามารถที่จะรู้และเข้าใจการบริหารงาน วิเคราะห์และวางแผนการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมโดยใช้สติปัญญา ริเริ่มสร้างสรรค์และกลยุทธ์ใหม่ ๆ มีความสามารถที่จะรู้และเข้าใจในการบริหารงาน การพัฒนาทีมงานของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ

ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ควรปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สามารถจูงใจให้บุคลากรร่วมกันทำงาน สร้างระบบความร่วมมือ รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ยอมรับนับถือให้เกียรติซึ่งกันและกันซึ่งเป็นทักษะที่แสดงออกถึงความสามารถในการทำงานร่วมกับคน เข้าใจธรรมชาติของคน

ทักษะด้านเทคนิค ผลการศึกษาพบว่า ควรใช้ความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวิสัยทัศน์และคาดการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี มีการสื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายทั้งการพูดและการเขียน อีกทั้งเป็นความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของผู้บริหารที่มีความคล่องแคล่วในการใช้เครื่องมือและเทคนิควิธีในการปฏิบัติงาน จนสามารถแนะนำหรือชี้แนะให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้

ทักษะทั้งสามด้านส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 เนื่องจาก ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู เป็นสภาพทางจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ อารมณ์ ของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อสถานที่ทำงาน และที่มีต่อสภาพแวดล้อมของงานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของการทำงาน เช่น ความร่วมมือ ความกระตือรือร้น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความตั้งใจในการทำงาน เป็นต้น โดยมีปัจจัยต่าง ๆ ของการทำงานเป็นองค์ประกอบ ขวัญและกำลังใจจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการทำงานในหน่วยงาน ถ้าผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงานสูงก็จะเกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน มีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร มีความกระตือรือร้นในการทำงาน

จากการศึกษาวิจัยพบว่าทักษะด้านเทคนิคมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีเทคนิคในการคิดเชิงกลยุทธ์ วางแผนกำหนดนโยบายและทิศทางของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน มีเทคนิคในการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศและมีเทคนิคการสั่งการ การมอบหมายงาน การประเมิน การสอนงานรวมทั้งเทคนิควิธีในการปฏิบัติ ตลอดจนจนเทคนิคในการใช้สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่วและมีเทคนิคในการระดมความคิดการทำงานแบบร่วมมือ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิค ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถ ด้านศักยภาพ ความชำนาญ รวมทั้งการใช้ศาสตร์และศิลป์ซึ่งจะต้องใช้ทักษะการบริหารงานหลายด้านมาประกอบกัน อันเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นของผู้บริหารที่จะทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพพร้อมที่จะแข่งขันในโลกยุคไร้พรมแดนได้อย่างดียิ่ง นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาเพราะเป็นองค์ประกอบสำคัญ อันสะท้อนถึงการแสดงออกทางภาวะจิตใจ ความรู้สึก หรือเจตคติของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อบุคคลหรือเพื่อนร่วมงาน ต่อองค์กรที่ตนปฏิบัติงานอยู่ ต่อวัตถุประสงค์และความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาและส่งผลต่อการจูงใจสมาชิกของหน่วยงานให้สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จอีกด้วย สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สิทธิพนธ์ จิตรพวน ที่ได้ศึกษาเรื่องทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู ผู้บริหารสามารถใช้กระบวนการและกลยุทธ์ในการบริหารงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรอย่างถูกต้องรวดเร็วโดยใช้ทรัพยากรบุคคลและอื่น ๆ ที่มีอยู่ผ่านกระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นโดยขวัญและกำลังใจที่ดียอมทำให้เกิดความจงรักภักดีร่วมใจต่อองค์กรที่ปฏิบัติงาน เสริมสร้างความมั่นคงแก่สังคมและประเทศชาติ (สิทธิพันธ์ จิตรพวน, 2566) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ธนภัทร เทพสถิต ที่ได้ศึกษาเรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในการบริหารเพื่อการบริหารจัดการให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้โดยใช้ความสามารถด้านต่าง ๆ ที่มีในตัวบุคคลสร้างความก้าวหน้าและพัฒนาสถานศึกษาเพื่อผลิตผลและความสำเร็จตามจุดหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องบำรุงขวัญและกำลังใจของครู เมื่อครูมีขวัญกำลังใจที่ดียอมจะส่งผลต่อความตั้งใจในการปฏิบัติงานของครู สามารถอุทิศกำลังกายกำลังใจให้แก่งานที่ทำ มีความพร้อมที่จะต่อสู้แก้ไขปัญหาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นอย่างสง่างาม (ธนภัทร เทพสถิต, 2565)

2. แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็นพ้องต้องกันได้แนวทางในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ทักษะด้านความคิดรวบยอด ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรคิดวางแผนอย่างเป็นระบบ มีความสามารถที่จะรู้และเข้าใจการบริหารงาน วิเคราะห์และวางแผนการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมโดยใช้สติปัญญา ริเริ่มสร้างสรรค์และกลยุทธ์ใหม่ ๆ มีความสามารถที่จะรู้และเข้าใจในการบริหารงานการพัฒนาทีมงานของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเข้าใจระบบโครงสร้างของงาน โครงสร้างตำแหน่งนโยบายการศึกษาและระบบการบริหารงานของสถานศึกษาเพื่อบริหารงานการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถที่จะประสานสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และสามารถที่จะมองเห็นองค์กรในภาพรวมเป็นความสามารถของผู้บริหารที่จะเข้าใจความซับซ้อนขององค์กรทั้งหมดสามารถมองเห็นความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างขวัญกำลังใจสนับสนุนและจูงใจให้สมาชิกมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรและยังเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ในการปรับปรุงองค์กรให้ดีขึ้น ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น เรียบร้อย ถูกต้อง สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของอดุลย์ อุบลลี ที่ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะด้านความคิดรวบยอดของผู้บริหารเป็นความสามารถของผู้บริหารในการมีวิสัยทัศน์ คิดวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ และสามารถคิด วิเคราะห์ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำ เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารที่มีความสามารถด้านนี้ จัดเป็นผู้บริหารที่ “เก่งคิด” ได้แก่ คิดวางแผน คิดตัดสินใจ และมีวิสัยทัศน์ ซึ่งผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่องค์กร การที่องค์กรจะมีประสิทธิภาพหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ (อดุลย์ อุบลลี, 2566) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พัฒนพงษ์ แสงพันธ์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ทักษะด้านความคิดรวบยอดของผู้บริหารเป็นทักษะที่ผู้บริหารสามารถวางแผนโดยรวมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ กำหนดความเชื่อมโยง กำหนดยุทธศาสตร์ที่จะบรรลุเป้าหมายได้ พร้อมทั้งเลือกยุทธศาสตร์หลักในการบริหาร และพัฒนาให้สอดคล้องกับภารกิจนโยบายทางการศึกษาและจัดโครงสร้างหน้าที่ภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้ปฏิบัติงาน

เห็นความก้าวหน้าในการทำงานส่งผลให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจและทัศนคติที่ดีต่องานและการปฏิบัติงาน (พัฒน์พงษ์ แสงพันธ์, 2566)

2.2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารควรมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สามารถจูงใจให้บุคลากรร่วมกันทำงาน สร้างระบบความร่วมมือ รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ยอมรับนับถือให้เกียรติซึ่งกันและกันซึ่งเป็นทักษะที่แสดงออกถึงความสามารถในการทำงานร่วมกับคน เข้าใจธรรมชาติของคน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารความขัดแย้งที่เกิดและเลือกใช้วิธีการจูงใจได้ถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงานรวมถึงการให้คำปรึกษาแนะนำและเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน ทำให้เกิดความสำเร็จในงานเป็นการสร้างการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและแบบแผนขั้นตอนด้วยความมุ่งมั่น สามารถดึงความรู้ความสามารถ ความชำนาญ และความรับผิดชอบมาใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ก่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจในผลสำเร็จของงานนั้นซึ่งย่อมเกิดเป็นแรงกระตุ้นให้ทำงานอื่น ๆ ได้ประสบผลสำเร็จตามไปด้วย ส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจในการทำงานเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของบุคคลในองค์กร สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของสุพัตรา ผลประสาธน์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการคิดตัดสินใจทำงานร่วมกับคนอื่น และทำให้คนอื่นให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจะต้องสร้างการยอมรับโดยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ดี รู้จักการยืดหยุ่น เห็นคุณค่าผู้อื่นและรู้จักการให้เกียรติผู้อื่น เพื่อให้การทำงานร่วมกันเป็นไปด้วยดี หรืออาจเรียกว่า ทักษะในการครองคน ได้แก่ ทักษะในการติดต่อระหว่างบุคคล การประสานงาน การแสดงภาวะผู้นำ การจูงใจ การสร้างขวัญและกำลังใจ ความเข้าใจการทำงานของกลุ่มคน การจูงใจ หรือชักจูงให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันทำงานเกิดความสำเร็จในการทำงานส่งผลให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ ภูมิใจเมื่อทำงานในความรับผิดชอบประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนชื่นชมซึ่งกันและกันที่ยอมก่อให้เกิดแรงกระตุ้นให้ทำงานอื่น ๆ ได้ประสบผลสำเร็จไปด้วย (สุพัตรา ผลประสาธน์, 2566) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของอนุจิรา ปันโย ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นความรู้ความสามารถของผู้บริหารในการทำงานให้บรรลุผลโดยใช้กระบวนการกลุ่มและเสริมสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกัน ตลอดจนประสานงานและการให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานซึ่งกันและกันเป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นทักษะที่ผู้บริหารจะต้องรู้จักตนเอง มีความมั่นใจ มั่นคงในอารมณ์และพยายามเข้าใจผู้อื่น ลักษณะของผู้บริหารที่แสดงถึงความโอ้อวด อารมณ์ เป็นเครื่องมือสำหรับผู้ใช้ในการสร้างแรงจูงใจ การสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน มีภาวะผู้นำวิธีสร้างทีมงาน เพื่อให้การบริหารสำเร็จตามจุดมุ่งหมายหรือพัฒนาทัศนคติ การทำงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา ทักษะด้านนี้เป็นทักษะที่สำคัญต่อการบริหารงานและมีบทบาทต่อผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับ เป็นทักษะที่เอื้อให้งานบรรลุเป้าหมาย และประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเกิดความก้าวหน้าในการทำงานส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทำให้งานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อหน่วยงาน (อนุจิรา ปันโย, 2565)

2.3 ทักษะด้านเทคนิค ผลการศึกษาพบว่า ควรใช้ความรู้ในการคิดวิเคราะห์ มีวิสัยทัศน์และคาดการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับวิธีการ กระบวนการและเครื่องมือที่จำเป็นในการดำเนินงานเพื่อให้งานสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ การสื่อสารด้วยภาษาที่ เข้าใจง่ายทั้งการพูดและการเขียน การจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของวัตถุประสงค์ ตลอดจนการวางแผนและจัดระบบทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของผู้บริหาร มีความคล่องแคล่วในการใช้เครื่องมือและเทคนิควิธีในการปฏิบัติงาน และสามารถแนะนำหรือชี้แนะให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและความชำนาญในกิจกรรมเฉพาะอย่าง พร้อมทั้งมีความคล่องแคล่วในการใช้เครื่องมือและเทคนิควิธีการในการทำกิจกรรมซึ่งเป็นทักษะทางด้านการวางแผนงานและทักษะการใช้กระบวนการกลุ่ม ทักษะทางด้านการจัดการ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ การให้คำแนะนำ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ความรอบรู้ในงานที่ปฏิบัติ ความเป็นผู้นำ และการศึกษาค้นคว้า ซึ่งต้องฝึกฝนให้เกิดขึ้นกับตนเอง เพื่อให้เกิดความชำนาญจึงบริหารงานได้ดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการใช้ทักษะด้านเทคนิคของผู้บริหารนั้นจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการใช้วิธีการ กระบวนการ ขั้นตอนและเทคนิคต่าง ๆ เฉพาะอย่างประกอบด้วย ความสามารถเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี การใช้ข้อมูลสารสนเทศในการบริหารเพื่อปรับปรุงคุณภาพ การศึกษาวิจัยและส่งเสริมให้มีการวิจัยและนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหาร สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของฐิติพิรุณา โพธิ์ทอง ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะด้านเทคนิค เป็นความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ มีการวางแผนกำหนดนโยบายและทิศทางของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน มีการจัดทำและใช้แผนปฏิบัติการ อีกทั้งข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ มีวิธีการในการปฏิบัติการจัดกิจกรรมที่หลากหลายน่าสนใจโดยการนำเสนอ อุปกรณ์เทคโนโลยี เข้ามาใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว (ฐิติพิรุณา โพธิ์ทอง, 2565) อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของธนภัทร เทพสถิต ที่ได้ศึกษาเรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการตัดสินใจ การสั่งการ การมอบหมายงานต่าง ๆ สามารถจัดหาเครื่องมือและทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารได้อย่างเพียงพอกับความต้องการ มีการระดมความคิด การทำงานแบบร่วมมือมาใช้เพื่อความก้าวหน้าในการทำงานสามารถแนะนำหรือชี้แนะหลักการวิธีปฏิบัติ และเทคนิคการจัดการเรียนการสอนให้กับครูในสถานศึกษา มีเทคนิคในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติด้วยวิธีที่หลากหลาย และนำมาใช้ในสถานศึกษาอย่างถูกต้องสามารถปรับปรุงการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน (ธนภัทร เทพสถิต, 2565) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ญัฐพล วัฒนาชัยมงคล ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะด้านเทคนิค เป็นความสามารถของผู้บริหารในการใช้ความรู้ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมถึงความรู้ ความสามารถในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ เทคนิค วิธีการในการบริหารให้เกิดผลสำเร็จ และสามารถแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งเป็นทักษะที่ผสมผสานระหว่างความรู้และความสามารถในการทำงาน ผู้บริหารมีความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ งานด้านวิชาการ งานบริหารบุคคล งานด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การเงินความรู้เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้บริหารบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของการบริหาร (ญัฐพล วัฒนาชัยมงคล, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5 พบว่า 1) ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิค แต่ละด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารควรเข้าใจระบบโครงสร้างของงานและจัดโครงสร้างหน้าที่ภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนเหมาะสม มีอัตราค่าจ้างที่ดีกับผู้ร่วมงานทุกระดับ ยอมรับนับถือให้เกียรติซึ่งกันและกันเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างความศรัทธาแก่บุคคลรอบข้าง

สามารถทำงานร่วมกับคนได้ทุกประเภท ผู้บริหารควรมีเทคนิคในการคิดเชิงกลยุทธ์ วางแผนกำหนดนโยบายและทิศทางของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน มีเทคนิคในการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ 1) ทักษะด้านความคิดรวบยอด ควรสนับสนุนส่งเสริมและหาแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารควรมีการอบรมพัฒนาตนเอง ให้มีทักษะการบริหารที่รอบด้านและดียิ่งขึ้น 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการบริหารงานทั้งสามด้าน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด 3) ทักษะด้านเทคนิค ควรมีกระบวนการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน มีเทคนิคการคิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรมใหม่ ๆ มีเทคนิคการสื่อสารการนำเสนออย่างมืออาชีพ มีเทคนิคการใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัย ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ 2) ควรศึกษาปัจจัยปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูในยุคดิจิทัล 3) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมทักษะการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติพิรุณ โพธิ์ทอง. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. ใน สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ณัฐพล วัฒนาชัยมงคล. (2565). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. ใน สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธนภัทร เทพสถิต. (2565). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นารี ปราบธนาม. (2566). การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พัฒน์พงษ์ แสงพันธ์. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 5. (2568). รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษากลุ่มโรงเรียนสังกัด สพม.1 กลุ่ม 5. เรียกใช้เมื่อ 26 มิถุนายน 2568 จาก <https://eoffice.sesao1.go.th/>
- สิทธิพันธ์ จิตรพวน. (2566). ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สุพัตรา ผลประสาท. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อดุลย์ อุบลลี. (2566). พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อนุจิรา ปันโย. (2565). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1. ใน สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (4th ed.). New York: Harper & Row Publishers.
- Katz, R. L. (2019). Skill of Effective Administrator. *Harvard Business Review*, 33(1), 31-42.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

พฤติกรรมการซื้อขายเสื้อฟุตบอลของแฟนคลับสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี*

PURCHASING BEHAVIOR OF FOOTBALL JERSEYS OF KASEM BUNDIT UNIVERSITY FC FANS

ศุภกฤต เพ็ชรพล^{1*}, ชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ²

Supakrit Petpon^{1*}, Chinnaso Visitnitikija²

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Master of Business Administration, Graduate School Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: supakritpetpon17@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อเสื้อฟุตบอล พฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอล เปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอล และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แฟนคลับของสโมสรฟุตบอล จำนวน 400 ราย ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยการทดสอบสมมติฐานแบบ One-Way ANOVA และ Multiple Regression Analysis ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอล ส่วนใหญ่ต้องการซื้อเสื้อแข่งขัน โดยซื้อเนื่องในโอกาสสนับสนุนและอุดหนุนสโมสร แฟนคลับส่วนใหญ่ซื้อผ่านนักกีฬาของสโมสร สิ่งที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อ คือ สนับสนุนสโมสร ผู้ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ คือ นักกีฬาของสโมสร ชำระเงินโดยโอนเงิน มีค่าใช้จ่ายในการซื้อเฉลี่ยที่ 573 บาทต่อครั้งและซื้อเฉลี่ย 2 เดือนต่อครั้ง การวิเคราะห์ปัจจัยด้านทัศนคติและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อเสื้อฟุตบอล พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และความคาดหวังในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในอนาคต มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยด้านทัศนคติไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอล ในขณะที่ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรมการซื้อ, สโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี, เสื้อฟุตบอล, แฟนคลับ

Abstract

This research article aims to study the attitudinal factors influencing the purchasing behavior of fans regarding football jerseys, the marketing mix factors affecting the purchasing behavior of fans, the overall purchasing behavior of fans regarding football jerseys, and to compare purchasing behavior across different personal demographic characteristics. Additionally, the study examined which attitudinal and marketing mix factors significantly influenced fans' purchasing behavior. This study employed a quantitative research design. The sample consisted

of 400 football club fans, determined using sample size calculation for an unknown population. Data were collected through questionnaires. Statistical methods used in the analysis included percentage, mean, One-Way ANOVA, and Multiple Regression Analysis. The results revealed that most fans purchased competition jerseys, primarily for the purpose of supporting and contributing to the club. The majority of purchases were made directly through the club's athletes. The key decision-making factor was the intention to support the club, while the athletes themselves played the most influential role in purchasing decisions. Payments were generally made via bank transfer, with an average spending of 573 baht per purchase and an average purchasing frequency of once every two months. The analysis of attitudinal and marketing mix factors indicated that both were rated at a high level overall. Differences in gender, age, education, occupation, monthly income, and expectations regarding future product distribution significantly affected purchasing behavior. Attitudinal factors showed no significant influence on purchasing behavior. In contrast, the marketing mix factor of sales promotion had a statistically significant effect on purchasing behavior at the 0.05 level.

Keywords: Purchasing Behavior, Kasem Bundit University Football Club, Football Jersey, Fans

บทนำ

ธุรกิจฟุตบอลในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในระดับสโมสรที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในหมู่แฟนบอลไทย สังเกตได้จากจำนวนผู้ชมที่เข้าชมการแข่งขันในสนามที่เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับมาตรฐานสโมสรฟุตบอลภายในประเทศ และส่งผลให้หลายสโมสรได้รับเงินทุนสนับสนุนจากนักลงทุนที่มองเห็นศักยภาพและโอกาสในการสร้างมูลค่าในอนาคต รายได้หลักของสโมสรฟุตบอลไม่ได้มาจากการจำหน่ายบัตรเข้าชมเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงรายได้จากสินค้าที่ระลึก เช่น เสื้อฟุตบอล พวงกุญแจ และแก้วน้ำ (กิตติคุณ บุญเกตุ และปรีชา วิจิตรธรรมรส, 2557) การจำหน่ายสินค้าที่ระลึกจึงกลายเป็นช่องทางสำคัญในการสร้างรายได้ของสโมสร ตัวอย่างเช่น สโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด รายงานว่า รายได้หลักมาจากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึกคิดเป็น 45% หรือประมาณ 250 ล้านบาท และจากสปอนเซอร์อีก 45% โดยในปี 2558 สโมสรสามารถจำหน่ายเสื้อฟุตบอลได้มากกว่า 450,000 ตัว (ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง, 2561) อย่างไรก็ตาม หลายสโมสรยังไม่สามารถสร้างรายได้จากสินค้าที่ระลึกได้ในระดับเดียวกันกับบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ในด้านทฤษฎี พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคได้รับการอธิบายโดยทฤษฎีทัศนคติ (Attitude Theory) และทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Theory) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าทัศนคติเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติที่มีต่อผลิตภัณฑ์ แบรนด์ หรือ งานวิจัยปัจจุบันยังชี้ให้เห็นว่าปัจจัยทางการตลาด เช่น ส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) มีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคในวงการกีฬา (Beech, G. & Chadwick, S., 2007) นอกจากนี้ งานวิจัยของ อธิวัฒน์ ตั้งทวีวัฒน์ และคณะ พบว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด การนำเสนอทางกายภาพ และความคุ้มค่าของราคามีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์กีฬาของแฟนฟุตบอลสโมสรเอสซีจี เมืองทอง ยูไนเต็ด (อธิวัฒน์ ตั้งทวีวัฒน์ และคณะ, 2567)

แม้งานวิจัยที่ผ่านมาจะชี้ให้เห็นถึงบทบาทของทัศนคติและส่วนประสมทางการตลาดต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าในวงการฟุตบอล แต่ยังมีข้อจำกัดในหลายประการ ได้แก่ 1) งานวิจัยจำนวนมากมุ่งเน้นไปที่สโมสรฟุตบอลขนาดใหญ่ เช่น บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด หรือ เมืองทอง ยูไนเต็ด ซึ่งมีฐานแฟนคลับกว้างขวาง 2) การอ้างอิงจำนวนมากยังเป็นข้อมูลที่ค่อนข้างเก่า ทำให้ยังไม่สะท้อนสภาพการณ์ปัจจุบัน และ 3) ยังมีงานวิจัยไม่มากที่ศึกษาเกี่ยวกับสโมสรฟุตบอลระดับมหาวิทยาลัยซึ่งกำลังพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ

สโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ก่อตั้งขึ้นจากทีมฟุตบอลของมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลระดับอุดมศึกษาในรายการต่างๆ โดยในปี พ.ศ. 2546 ได้รางวัลรองชนะเลิศฟุตบอลยูลีก ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 สามารถคว้ารางวัลชนะเลิศฟุตบอลยูลีกแบบแบ่งกลุ่มและชนะเลิศฟุตบอลยูลีกแบบน็อกเอาต์หลังประสบความสำเร็จในการแข่งขันฟุตบอลระดับอุดมศึกษา สโมสรจึงได้เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลในรายการของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเป็นครั้งแรก และในปัจจุบันได้แข่งขันอยู่ในลีกอาชีพในระดับไทยลีก 3 โซนกรุงเทพและปริมณฑล การขายสินค้าที่ระลึกนั้นก็ใช่ว่าจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการหารายได้เข้าสู่สโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ปัจจุบันสโมสรได้เริ่มจัดทำเสื้อฟุตบอลเป็นสินค้าที่จัดจำหน่ายให้กับแฟนคลับของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี แม้ว่าสโมสรมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี จะมีกลุ่มแฟนคลับและผู้สนับสนุนในวงจำกัด แต่รายได้จากการจำหน่ายเสื้อฟุตบอลอย่างเป็นทางการของสโมสรกลับไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ควรจะเป็น หรือมีส่วนที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับศักยภาพของฐานแฟนคลับและชื่อเสียงของสถาบันอุดมศึกษาที่สนับสนุนอยู่

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของแฟนคลับสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ซึ่งจะทำการศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของแฟนคลับทัศนคติของแฟนคลับที่มีต่อเสื้อฟุตบอล พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค รวมไปถึงที่แฟนคลับใช้ในการซื้อ เช่น ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญรวมทั้งเป็นตัวแปรที่แฟนคลับใช้ในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
5. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี
6. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ แฟนคลับของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แฟนคลับของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี เลือกใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ของ Cochran, W. G. ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ราย ใช้สูตร $n = \frac{P(1-P)(Z^2)}{(e^2)}$ n = ขนาดตัวอย่าง P = ค่าความน่าจะเป็นของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสุ่มจากประชากรทั้งหมด e = ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง z = ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ (ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% z มีค่าเท่ากับ 1.96) $n = \frac{(.50)(1-.50)(1.96^2)}{(.05^2)} = 384.16$ แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลไม่

สมบูรณ์ครบถ้วน ทางผู้ศึกษาจึงได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 ราย และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (Cochran, W. G., 1997)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) มาจากการศึกษาและทบทวนทฤษฎี แนวคิดและเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีระดับการวัดตัวแปรแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale) และระดับการวัดตัวแปรแบบเรียงลำดับหรืออันดับ (Ordinal Scale) ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี การสร้างลักษณะคำถามเป็นลักษณะ นามบัญญัติ (Nominal Scale) ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านทัศนคติในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ส่วนที่ 4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี โดยเป็นลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และในการประมาณค่าได้มีการกำหนดค่าไว้ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	สำคัญมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	สำคัญมาก
ระดับ 3	หมายถึง	สำคัญปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	สำคัญน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	สำคัญน้อยที่สุด

การประเมินผลการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยของแต่ละระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

ได้ทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัย โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นทดสอบความเที่ยงตรงโดยการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือ ค่า IOC ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ นั่นคือ มีค่า IOC 0.50 ขึ้นไป และมีการหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรในกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 30 ราย เพื่อหาความเชื่อมั่นโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach, J., 1984) ซึ่งได้ค่า 0.95 แสดงว่าเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อมั่นสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองระหว่างเดือนมิถุนายน 2567 ถึงเดือนกันยายน 2568 จากแฟนคลับของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตและการรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

2. นำข้อมูลของแบบสอบถาม ไปลงตารางที่โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานแบบ t-test, F-test (One - Way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis กำหนด ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

ผลการวิจัยข้อมูลส่วนบุคคล พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท และความคาดหวังให้สโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เครื่องประดับและของที่ระลึก เช่น พวงกุญแจ แก้วน้ำ สติกเกอร์ ในอนาคต

ผลการศึกษาพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี สามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ (%)
ความต้องการในการซื้อประเภทเสื้อฟุตบอล	400	100.00
เสื้อแข่งขัน	360	90.00
เสื้อลำลอง	40	10.00
โอกาสที่ซื้อเสื้อฟุตบอล	400	100.00
สนับสนุนและอุดหนุนสโมสร	221	55.00
วันเปิดฤดูกาลแข่งขัน	68	17
วันที่มีการจัดโปรโมชั่น	54	14
ช่วงโอกาสพิเศษของสโมสร เช่น วันที่สโมสรชนะเลิศการแข่งขัน	30	7
วันงานเทศกาล เช่น ปีใหม่ คริสต์มาส วาเลนไทน์	17	4
วันสำคัญ เช่น วันเกิด วันครบรอบต่างๆ	2	1
ช่องทางในการซื้อเสื้อฟุตบอล	400	100.00
นักกีฬาของสโมสร	176	44
ร้านค้าของสโมสรโดยตรง	119	30
ช่องทางออนไลน์ของสโมสรโดยตรง	79	20
งานกิจกรรมกีฬาต่างๆ	16	4
ช่องทางออนไลน์ของแกรนด์สปอร์ต	10	2

ตารางที่ 1 แสดงพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี (ต่อ)

สิ่งที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจซื้อเสื้อฟุตบอล	400	100.00
สนับสนุนสโมสร	217	54
ชื่นชอบดีไซน์และความสวยงาม	62	15
แสดงออกถึงความเป็นแฟนคลับ	49	12
ต้องการเก็บสะสม	48	12
โปรโมชั่นหรือราคาที่น่าสนใจ	16	4
อื่นๆ	8	3
ผู้ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อฟุตบอล	400	100.00
นักกีฬาของสโมสร	240	60
ตนเอง	109	28
เพื่อน	33	8
พนักงานขายหน้าร้าน	9	2
ครอบครัว	9	2
วิธีการชำระเงินในการซื้อเสื้อฟุตบอล	400	100.00
โอนเงิน	352	88
เงินสด	48	12
จำนวนเงินที่ซื้อเฉลี่ยต่อครั้ง	400	100.00
เฉลี่ยต่อครั้ง 572.76 บาท/ครั้ง	-	-
จำนวนครั้งที่ซื้อเฉลี่ยต่อเดือน	400	100.00
เฉลี่ยต่อเดือนที่ 0.58 ครั้ง/เดือน	-	-

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกความต้องการในการซื้อประเภทเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี เป็น เสื้อแข่งขัน เนื่องในโอกาสที่ซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีคือ สนับสนุนและอุดหนุนสโมสร ช่องทางในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีคือ นักกีฬาของสโมสร สิ่งที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีคือ สนับสนุนสโมสร ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีคือ นักกีฬาของสโมสร วิธีการชำระเงินในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีคือ โอนเงิน จำนวนเงินการซื้อเสื้อฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีเฉลี่ยต่อครั้ง 572.76 บาทต่อครั้ง และจำนวนครั้งในการซื้อเสื้อฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีเฉลี่ยต่อเดือนที่ 0.58 ครั้งต่อเดือน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านทัศนคติในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงปัจจัยด้านทัศนคติในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี

ปัจจัยด้านทัศนคติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ทัศนคติที่มีต่อสโมสร	4.31	0.65	มาก
ทัศนคติที่มีต่อเสื้อฟุตบอล	4.31	0.65	มาก
รวม	4.31	0.65	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านทัศนคติในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน มีระดับความสำคัญมากทุกด้าน ประกอบด้วย ทัศนคติที่มีต่อสโมสร และทัศนคติที่มีต่อเสื้อฟุตบอล

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.25	0.62	มาก
ด้านราคา	4.02	0.62	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.13	0.71	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.21	0.67	มาก
รวม	4.15	0.65	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน มีระดับความสำคัญมากทุกด้าน สามารถเรียงจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านราคา ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอพีซีจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

พฤติกรรม การซื้อขาย ฟุตบอล	ข้อมูลส่วนบุคคล											
	เพศ		อายุ		ระดับ การศึกษา		อาชีพ		รายได้เฉลี่ยต่อ เดือน		ความคาดหวัง ให้ จัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์	
	Sig.	ต่าง	Sig.	ต่าง	Sig.	ต่าง	Sig.	ต่าง	Sig.	ต่าง	Sig.	ต่าง
1. ความ ต้องการใน การซื้อขาย ประเภทเสื้อ ฟุตบอล	0.179	✗	0.000*	✓	0.000*	✓	0.000*	✓	0.012*	✓	0.000*	✓
2. โอกาสที่ ซื้อเสื้อ ฟุตบอล	0.014*	✓	0.017*	✓	0.000*	✓	0.002*	✓	0.000*	✓	0.000*	✓
3. ช่องทางใน การซื้อขาย ฟุตบอล	0.066	✗	0.000*	✓	0.042*	✓	0.000*	✓	0.000*	✓	0.000*	✓
4. สิ่งที่ใช้ใน การ ประกอบการ ตัดสินใจซื้อ เสื้อฟุตบอล	0.000*	✓	0.004*	✓	0.006*	✓	0.000*	✓	0.009*	✓	0.000*	✓
5. ผู้ที่มี อิทธิพลใน การตัดสินใจ เลือกซื้อเสื้อ ฟุตบอล	0.010*	✓	0.001*	✓	0.002*	✓	0.548*	✓	0.013*	✓	0.001*	✓
6. วิธีการ ชำระเงินใน การซื้อขาย ฟุตบอล	0.103	✗	0.000*	✓	0.052	✗	0.000*	✓	0.004*	✓	0.000*	✓

หมายเหตุ * หมายถึง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

✓ หมายถึง มีความแตกต่าง มีค่า Significance ที่น้อยกว่า 0.05

✗ หมายถึง ไม่มีความแตกต่าง มีค่า Significance ที่มากกว่า 0.05

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ค่า Significance ที่ได้มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าข้อมูลส่วนบุคคลทุกด้าน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และความคาดหวังให้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ใดในอนาคต ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ที่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี

ปัจจัยด้านทัศนคติ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	ผลการทดสอบ
(Constant)	652.98	80.73		8.09	.000*	
ทัศนคติที่มีต่อสโมสร	28.09	38.79	.08	.72	.470	ไม่มี
ทัศนคติที่มีต่อเสื้อฟุตบอล	-46.66	38.80	-.13	-1.20	.230	ไม่มี

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี พบว่า ด้านทัศนคติที่มีต่อสโมสร และด้านทัศนคติที่มีต่อเสื้อฟุตบอล ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และปัจจัยด้านทัศนคติไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่า $R^2 = 0.023$ และ Adjusted $R^2 = 0.018$ หมายความว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้เพียง 2.3% ซึ่งถือว่าต่ำมาก ขณะที่ส่วนใหญ่ของความแปรปรวน (97.7%) เกิดจากปัจจัยอื่น

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	ผลการทดสอบ
(Constant)	.994	.248		4.009	.001	
ด้านผลิตภัณฑ์	.085	.112	.076	.761	.447	ไม่มี
ด้านราคา	.084	.088	.086	.951	.342	ไม่มี
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.009	.117	.009	.078	.938	ไม่มี
ด้านการส่งเสริมการตลาด	.273	.116	.252	2.360	.019*	มี

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี พบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของแฟนคลับสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป จำนวนแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท และความคาดหวังให้สโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เครื่องประดับและของที่ระลึก เช่น พวงกุญแจ แก้วน้ำ สติกเกอร์ ในอนาคต 2) พฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของแฟนคลับส่วนใหญ่ มีความถี่ในการซื้อเสื้อฟุตบอล 0.58 ครั้งต่อเดือนและจำนวนเงินที่ซื้อเฉลี่ย 572.76 บาทต่อครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรินทร์ จารุณัย และคณะ ที่พบว่าพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้บริการน้อยกว่า 1 ครั้งต่อเดือน และมีการใช้จ่ายต่อครั้งน้อยกว่า 1,000 บาท (วัชรินทร์ จารุณัย และคณะ, 2568) พฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลส่วนใหญ่ซื้อเนื่องในโอกาส คือ สนับสนุนสโมสร สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติคุณ บุญเกตุ และปรีชา วิจิตรธรรมรส (2557) ที่พบว่าซื้อผลิตภัณฑ์เนื่องในโอกาสใด คือ สนับสนุนและอุดหนุนสโมสร (กิตติคุณ บุญเกตุ และปรีชา วิจิตรธรรมรส, 2557) 3) ปัจจัยด้านทัศนคติในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก เมื่อพิจารณารายด้าน มีระดับความสำคัญมากทุกด้าน 4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก เมื่อพิจารณารายด้าน มีระดับความสำคัญมากทุกด้าน สามารถเรียงจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านราคา ตามลำดับ

ปัจจัยด้านทัศนคติ ด้านทัศนคติที่มีต่อเสื้อฟุตบอล ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ซึ่งเป็นผลที่น่าสนใจ เนื่องจากตามทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคและทฤษฎีทัศนคติ (Attitude Theory) ของ Fishbein and Ajzen ชี้ว่า “ทัศนคติของบุคคลจะส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ” (Fishbein, M. & Ajzen, I., 1975) ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับทฤษฎีดังกล่าว ซึ่งสาเหตุที่ปัจจัยด้านทัศนคติไม่แสดงอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ อาจอธิบายได้จากหลายประเด็นได้แก่ ธรรมชาติของพฤติกรรมการซื้อของแฟนคลับในงานวิจัยนี้เป็นลักษณะ *พฤติกรรมเชิงเหตุการณ์* (ซื้อเพื่อการสนับสนุนสโมสร หรือซื้อเนื่องในโอกาส) มากกว่าจะเป็นผลจากทัศนคติส่วนตัว ทำให้การซื้อไม่ได้สะท้อนความชอบหรือทัศนคติที่แท้จริง หรืออิทธิพลของปัจจัยอื่น เช่น ส่วนประสมทางการตลาด รายได้ ความนิยมตามกระแสสังคม และการเข้าถึงการจัดจำหน่าย อาจมีบทบาทสำคัญกว่าทัศนคติ อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอิสรศ พิงเสื่อ และณัฐชา ผาสุก ที่พบว่าทัศนคติที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไม่มีอิทธิพลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์สโมสรฟุตบอลบางกอก เอฟซี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (อิสรศ พิงเสื่อ และณัฐชา ผาสุก, 2561) และปัจจัยด้านทัศนคติ ด้านทัศนคติที่มีต่อเสื้อฟุตบอล และด้านทัศนคติที่มีต่อสโมสรไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมเกียรติ เติงน้อย ที่พบว่าปัจจัยด้านทัศนคติ ด้านทัศนคติที่มีต่อสินค้า และด้านทัศนคติที่มีต่อสโมสรไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของสโมสรฟุตบอล ต่างประเทศชั้นนำของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เฉลิมเกียรติ เติงน้อย, 2557)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี สอดคล้องกับงานวิจัยของอริวัฒน์ ตั้งทวีวัฒน์ และคณะ ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์กีฬาของแฟนฟุตบอลสโมสรฟุตบอล เอสซีจี เมืองทอง ยูไนเต็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (อริวัฒน์ ตั้งทวีวัฒน์ และคณะ, 2567) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐธรรมนูญ ทองหอมฤทัยและคณะ ที่พบว่าด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อของที่ระลึกของแฟนคลับสโมสรฟุตบอล สมุทรปราการ เอฟซี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (รัฐธรรมนูญ ทองหอมฤทัย และคณะ, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

Mohammad Davalli ที่พบว่าด้านการส่งเสริมการตลาดมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมการซื้อในลูกค้าของสโมสรกีฬาในเมืองดัมกัน (Mohammad Davalli, 2024)

จากผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุ ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ในประเด็นผู้ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ที่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนาธิ์ เศรษฐันวงศ์ (ม.ป.ป.) ที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกันมีผู้ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกซื้อแตกต่างกัน และข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ในประเด็นเนื่องในโอกาสใดที่ซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติคุณ บุญเกตุ และปรีชา วิจิตรธรรมรส. ที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีโอกาสที่ซื้อแตกต่างกัน (กิตติคุณ บุญเกตุ และปรีชา วิจิตรธรรมรส, 2557) และข้อมูลส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ในประเด็นเนื่องในโอกาสใดที่ซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี ที่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิน ไตรรักษ์ ที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีโอกาสในการซื้อแตกต่างกัน (ธนิน ไตรรักษ์, 2554)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า พฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี แบ่งเป็น 7 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท และความคาดหวังให้สโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เครื่องประดับและของที่ระลึก เช่น พวงกุญแจ แก้วน้ำ สติกเกอร์ ในอนาคต 2) พฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี เช่น ความต้องการในการซื้อประเภทเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี เป็น เสื้อแข่งขัน เนื่องในโอกาสที่ซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีคือ สนับสนุนและอุดหนุนสโมสร ช่องทางในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีคือ นักกีฬาของสโมสร สิ่งที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีคือ สนับสนุนสโมสร ผู้ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีคือ นักกีฬาของสโมสร วิธีการชำระเงินในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีคือ โอนเงิน จำนวนเงินการซื้อเสื้อฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีเฉลี่ยต่อครั้ง 572.76 บาทต่อครั้ง และจำนวนครั้งในการซื้อเสื้อฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีเฉลี่ยต่อเดือนที่ 0.58 ครั้งต่อเดือน 3) ปัจจัยด้านทัศนคติในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก เมื่อพิจารณารายด้าน มีระดับความสำคัญมากทุกด้าน ประกอบด้วย ทัศนคติที่มีต่อสโมสร และทัศนคติที่มีต่อเสื้อฟุตบอล 4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก เมื่อพิจารณารายด้าน มีระดับความสำคัญมากทุกด้าน สามารถเรียงจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านราคา ตามลำดับ 5) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อเสื้อฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซีจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ทุกด้าน 6) ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อ

พฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอพี พบว่า ด้านทัศนคติที่มีต่อสโมสร และด้านทัศนคติที่มีต่อเสื้อฟุตบอล ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอพี ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 7) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอพี พบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อขายฟุตบอลของสโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอพี ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงมีข้อเสนอที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงกลยุทธ์การตลาด ดังนี้ 1) สโมสรควรพัฒนากิจกรรมและการสื่อสารที่ช่วยสร้างความผูกพันกับแฟนบอล เช่นการจัดกิจกรรมพบปะแฟนคลับ 2) ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่นการออกแบบที่สะท้อนเอกลักษณ์มหาวิทยาลัย/ท้องถิ่น 3) ควรพัฒนาระบบสมาชิกที่มอบสิทธิพิเศษ เช่น ส่วนลดสินค้า ตัวเข้าชมการแข่งขัน หรือกิจกรรมพิเศษสำหรับสมาชิก เพื่อสร้างแรงจูงใจในการซื้อซ้ำและสร้างความจงรักภักดีต่อสโมสร 4) สโมสรควรเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค เช่น ความถี่การซื้อ ประเภทสินค้าที่นิยม ช่องทางการชำระเงินที่ใช้บ่อย เพื่อนำมาปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดให้ตรงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต 1) ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับแรงจูงใจทางอารมณ์ และความภักดีต่อสโมสรที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้า ตลอดจนขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น เช่น นักศึกษา ศิษย์เก่า และแฟนบอลทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและครอบคลุมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติคุณ บุญเกิด และปรีชา วิจิตรธรรมรส. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์สโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ของผู้บริโภคในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารจันทร์เกษมสาร, 20(38), 125-132.
- เฉลิมเกียรติ เตียงน้อย. (2557). การศึกษารูปแบบการตลาดใหม่ 4C กลุ่มอ้างอิง ทัศนคติ และสื่อโฆษณาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของสโมสรฟุตบอลต่างประเทศชั้นนำในกรุงเทพมหานคร. ใน สารพิมพ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธนิส ไตรรักษ์. (2554). ปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์แมนยู ช็อปของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รัฐฐาน ทองหอมฤทธิ์ และคณะ. (2562). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของที่ระลึกของแฟนคลับสโมสรฟุตบอลสมุทรปราการ เอพี. Pacific Business Review, 11(2), 37-50.
- วัชรินทร์ จารุณัย และคณะ. (2568). พฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของสโมสรฟุตบอล บีจีปทุมยูไนเต็ด (BG Pathum United) ของกลุ่มผู้ชื่นชอบสโมสร. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 12(2), 172-180.
- ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง. (2561). จับตา: รายได้ทีมฟุตบอลไทยมาจากไหน? เรียกใช้เมื่อ 18 กรกฎาคม 2567 จาก <https://www.tcijthai.com/news/2018/8/watch/8217>
- อริวัฒน์ ตั้งทวีพัฒน์ และคณะ. (2567). ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์กีฬาของแฟนฟุตบอลสโมสรฟุตบอล เอสซีจี เมืองทอง ยูไนเต็ด. วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 8(1), 186-200.
- อิศเรศ พึ่งเสื่อ และณัฐชา ผาสุก. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของที่ระลึกของแฟนคลับ: กรณีศึกษาสโมสรฟุตบอลบางกอก เอพี. ใน รายงานการประชุมวิชาการระดับชาตินานาชาติ ครั้งที่ 8. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Beech, G. & Chadwick, S. (2007). The marketing of sport. (1st ed.). New York: Prentice Hall/Financial Times.
- Cochran, W. G. (1997). Sampling techniques. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.

- Cronbach, J. (1984). *Essentials of Psychological Testing*. (4th ed.). New York: Macmillan.
- Fishbein, M. & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Mohammad Davalli. (2024). The Relationship between Marketing Mix Elements and the Purchasing Behaviour of Sports Club Customers. *NRMSH*, 1(2), 137-144.

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการ สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*

A MODEL FOR PARTICIPATORY MANAGEMENT BASED ON THE 6 PRINCIPLES OF SARANIYADHAMMA OF THE SCHOOL COMMITTEE UNDER THE OFFICE OF PATHUM THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

นาริรัตน์ ปันดี*, อินตา ศิริวรรณ, พิรวัฒน์ ชัยสุข

Narirat Pandi*, Intha Siriwan, Peravat Chaisuk

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding Author Email: nareerat340@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่าง คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 307 คน และทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 จำนวน 30 ท่าน ในช่วงเดือน มิถุนายน 2568 การวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายจำนวน 13 รูป/คน และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือในการวิจัย คือแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และคู่มือการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเขียนวิเคราะห์แบบสรุปความแบบเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ความต้องการจำเป็นทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการร่วมดำเนินการ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ และด้านการร่วมติดตามประเมินผล 2) ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบและกลไก รวมถึงโครงการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ในสถานศึกษา วิธีการดำเนินงาน แนวทางการประเมินผลเงื่อนไขความสำเร็จ และการบูรณาการหลัก สาราณียธรรม 6

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, คณะกรรมการสถานศึกษา, โรงเรียนประถมศึกษา, สาราณียธรรม 6

Abstract

This research aims to 1) study the needs for participatory management and 2) develop a participatory management model for educational institutions based on the six principles of Saraniyadhamma for educational committees under the Pathum Thani Primary Educational

Service Area Office. This research utilized a combination of quantitative and qualitative methods. The quantitative research sample consisted of 307 educational committee members and piloted the participatory management model based on the six principles of Saraniyadhamma with 30 participants during June 2025. The qualitative research involved interviews with 13 members of the target group and focus groups with 9 experts. The research instruments were questionnaires, interview forms, and focus group manuals. Statistics used included frequency, percentage, mean, and standard deviation, and a qualitative summary analysis. The results of the study revealed that: 1) The study on the needs for participatory management among educational committees under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office revealed that, overall, the needs across all four dimensions were at a high level. When ranked from highest to lowest, the dimensions were: participation in action, participation in perception, participation in decision-making, and participation in monitoring and evaluation. 2) The development of a participatory management model based on the Six Saraniyadhamma Principles for educational committees under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office found that the resulting knowledge encompassed the principles, objectives, systems, and mechanisms of participatory management. It also included projects promoting participatory management in accordance with the Six Saraniyadhamma Principles, operational methods, evaluation guidelines, success conditions, and strategies for integrating these principles into educational administration.

Keywords: Participatory Management, The School Committee, Primary School, Saraniyatham 6

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งหลักในการบริหารและจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษานี้ ต้องยึดหลัก 3 ประการที่สำคัญ คือ ข้อ 1) การกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ที่ปรากฏในมาตราที่ 39 มีใจความว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยตรง ข้อ 2) การบริหารโดยคณะกรรมการดังที่ปรากฏในมาตราที่ 4 มีใจความว่า ให้สถานศึกษามีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา สถานศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่ดูแลและส่งเสริม ผลักดันกิจการต่างๆ ของสถานศึกษา และข้อ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคมซึ่งมีปรากฏในหลายมาตราของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เช่น มาตราที่ 8 (2) มีใจความว่าให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตราที่ 9 (6) มีใจความว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลรอบรู้ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (พีกรี แก้วนวล, 2560)

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยสถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้นในการบริหารภายในสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ชุมชนท้องถิ่นและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญที่ทำให้ประชาชนได้ทราบถึงการดำเนินงานและ

กิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือความมั่นใจ และความนิยมให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (โสภา วงษ์นาคเพ็ชร, 2553)

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีมุ่งเน้นให้สถานศึกษาวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าประสงค์หลักของโรงเรียน และสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงใช้ข้อมูลและผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานในการวางแผนร่วมกันของบุคลากรภายในและภายนอก เพื่อพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) การบริหารแบบมีส่วนร่วม ช่วยลดช่องว่างในการสื่อสาร ขจัดความขัดแย้งในองค์กร และช่วยให้การตัดสินใจในกระบวนการบริหารเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อประยุกต์ใช้ร่วมกับ หลักสาราณียธรรม 6 จะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ทำให้เกิดการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร (อาภรณ์รัตน์ เลิศไพบรอต, 2554)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียนในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการการวิจัย ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุหรือองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,539 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2567) ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2567 โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ที่สรุปว่า กลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวน 307 คน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

2. เครื่องมือวิจัย การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบจำแนกตามสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ จำนวน 10 ข้อ 2) ด้านการร่วม

ดำเนินการ จำนวน 10 ข้อ 3) ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ จำนวน 10 ข้อ 4) ด้านการร่วมติดตามประเมินผล จำนวน 10 ข้อ รวม 40 ข้อ โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale ที่สรุปว่า แต่ละคำถามจะมีคำตอบเป็นตัวเลือก 5 ระดับ (Likert, R., 1967)

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) ผู้วิจัยศึกษาระเบียบวิธีเกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และสร้างแบบสอบถามให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพ 3) ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ตามวิธีการของ Rovinelli & Hambleton ด้วยเกณฑ์ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ทุกข้อคำถามได้รับการยอมรับ จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงภาษาให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ 4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มทดลองใช้ที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach ด้วยเกณฑ์ค่า Cronbach's Alpha มากกว่า 0.70 ขึ้นไป ทั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.971 สามารถนำไปใช้เพื่อทำการเก็บข้อมูลได้ 5) ปรับปรุง ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่าง (Cronbach, L. J., 1971)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และส่งแบบสอบถามออนไลน์ ด้วยแบบสอบถามที่สร้างจาก Google Forms

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการของ Best ที่สรุปว่า เป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (Best, J. W., 1977) และทำการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNImodified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ระยะที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

1. การสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 13 รูป/คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน 2) นักวิชาการด้านพุทธบริหารการศึกษา จำนวน 5 รูป/คน และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด 5 ประเด็นจากการศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ 2) ด้านการร่วมดำเนินการ 3) ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ 4) ด้านการร่วมติดตามประเมินผล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ - นามสกุล ตำแหน่ง ตอนที่ 2 สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ 2) ด้านการร่วมดำเนินการ 3) ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ 4) ด้านการร่วมติดตามประเมินผล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์ (Interview) ดำเนินการโดยผู้วิจัยเริ่มจากศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ การร่วมคิดตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ การร่วมรับรู้ผลประโยชน์ และการร่วมติดตามประเมินผล จากนั้นกำหนดกรอบแนวคิดและจุดประสงค์ของแบบสัมภาษณ์ ปรีक्षाผู้ทรงคุณวุฒิ สร้างและตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Validity)

ของเครื่องมือ ปรับแก้ตามคำแนะนำ จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 13 คน โดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมหนังสือขอความร่วมมืออย่างเป็นทางการและดำเนินการศึกษาภาคสนาม (Field Studies) เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 รูป/คน โดย

คัดเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) โดยใช้คู่มือสนทนาที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลเริ่มจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของคำถาม จากนั้นสร้างคู่มือการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์สำหรับใช้จริง ผู้วิจัยจัดประชุมวางแผนวัน เวลา สถานที่ พร้อมจัดหนังสือเชิญและเอกสารประกอบ ระหว่างประชุมมีการนำเสนอข้อมูล บันทึกเสียง ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว จากนั้นถอดเทป วิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนี $PNI_{modified}$ ของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวม

ความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวม	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			$PNI_{modified}$	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1 ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ	4.23	0.74	มาก	4.95	3.00	มากที่สุด	0.650	3
2 ด้านการร่วมดำเนินการ	4.07	0.80	มาก	4.95	2.92	มาก	0.695	1
3 ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์	4.23	0.78	มาก	4.95	2.94	มากที่สุด	0.684	2
4 ด้านการร่วมติดตามประเมินผล	4.25	0.72	มาก	4.95	3.00	มากที่สุด	0.650	3
รวม	4.20	0.76	มาก	4.95	2.97	มากที่สุด	0.667	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นจริงของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.72) ด้านการร่วมดำเนินการ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.78) ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.74) และด้านการร่วมติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

สภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 2.97) เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านจำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านการร่วมดำเนินการ ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 2.92) ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 2.94) ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 3.00) และด้านการร่วมติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 3.00) ตามลำดับ

พิจารณาค่าดัชนี $PNI_{modified}$ โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกด้าน $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.650-0.695 โดยภาพรวม $PNI_{modified}$ 0.667 เมื่อเรียงอันดับรายด้านจากมากไปหาน้อย ตามความต้องการจำเป็น คือ อันดับที่ 1 ด้านการร่วมดำเนินการ ($PNI_{modified} = 0.695$) อันดับที่ 2 ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ ($PNI_{modified} = 0.684$) อันดับที่ 3 มีค่าความต้องการจำเป็นเท่ากัน 2 ด้าน คือ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ และด้านการร่วมติดตามประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.650$)

จากผลการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้วยการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี สอบถามคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 307 คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน 2) นักวิชาการด้านพุทธบริหารการศึกษา จำนวน 5 รูป/คน และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 4 คน ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จากประเด็นในการสัมภาษณ์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยผู้วิจัยสรุปตามองค์ประกอบของรูปแบบ ที่สำคัญของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 4) การนำไปใช้ 5) แนวทางการประเมินผล 6) เงื่อนไขความสำเร็จ

1. หลักการ คือ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มุ่งเน้นการบริหารที่โปร่งใสและเป็นธรรม โดยยึดหลักสารานุกรม 6 ได้แก่ การประสานความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (เมตตาทายกรรม เมตตาวชิกรรม เมตตามโนกรรม) การมุ่งหวังประโยชน์สูงสุดของการประสานความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (สาธารณโภคิตา) การกำหนดหลักการเพื่อการปฏิบัติในทิศทางเดียวกันของการประสานความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (สืลสามัญญตา) การตกลงหลักในหลักการของการประสานความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (ทัญญูสามัญญตา)

2. วัตถุประสงค์ 1) เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 2) เพื่อส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และนำหลักสารานุกรม 6 มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม 3) เพื่อบูรณาการหลักสารานุกรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยใช้ เมตตา 3 ประการ ในการสร้างความเข้าใจและการยอมรับซึ่งกันและกัน สาธารณโภคิตา เพื่อให้เกิดการร่วมมือแบ่งปันความคิดและประโยชน์ สืลสามัญญตา เพื่อรักษามาตรฐานและความซื่อสัตย์ในการทำงาน ทัญญูสามัญญตา เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันของคณะกรรมการในการพัฒนาโรงเรียน

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา 2) หลักสารานุกรม 6 3) การส่งเสริมหลักสารานุกรม

ธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการหลักสสารณียธรรม 6 ประการเป็นแนวทางในการกำหนดตัวชี้วัดที่ครอบคลุมและส่งเสริมคุณธรรมในการทำงานร่วมกัน โดยส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมี เมตตา ภาวกรรม วชิกรรม มโนกรรม ต่อกัน สร้างระบบการทำงานที่เปิดโอกาสให้เกิด สาธารณโภคิตา หรือการแบ่งปันข้อมูลและทรัพยากร อย่างเท่าเทียมยึดถือ สีสสามัญญตา ในการปฏิบัติงานอย่างมีวินัยและจริยธรรม มุ่งไปสู่ ธิฏฐีสามัญญตา ด้วยการเห็นพ้องต่อเป้าหมายและแผนพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ช่วยให้การบริหารเกิดประสิทธิผลและเกิดความสามัคคีในองค์กร

4. การนำไปใช้ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสสารณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษบุรี ประกอบด้วย โครงการ 6 โครงการ ดังนี้ 1)เสริมสร้างความเข้าใจและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาด้วยหลักสสารณียธรรม 6 2)หลักสสารณียธรรม 6 ในการส่งเสริมการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน 3)สร้างกลไกการสื่อสารและการรับรู้ผลประโยชน์ร่วมกันและหลักสสารณียธรรม 6 4)หลักสสารณียธรรม 6 กับการพัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลที่มีความโปร่งใส 5)ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยหลักสสารณียธรรม 6 6)สร้างความเข้าใจและรับทราบตัวชี้วัดความสำเร็จร่วมกันตามหลัก สสารณียธรรม 6 ได้บูรณาการหลักสสารณียธรรม 6 ในทุกกิจกรรม เช่น ใช้ เมตตา ในการสร้างความเข้าใจระหว่างคณะกรรมการและผู้บริหาร ยึด สาธารณโภคิตา ในการแบ่งปันข้อมูลและการสื่อสารผลประโยชน์ร่วมกัน ยึด สีสสามัญญตา และ ธิฏฐีสามัญญตา ในการพัฒนาระบบติดตามและการประเมินผลอย่างโปร่งใส ใช้หลักทั้ง 6 ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม แก้ไขปัญหา และกำหนดตัวชี้วัดร่วมกันอย่างเป็นธรรม

5. แนวทางการประเมินผล ประกอบด้วย 1) การประเมินความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ แบบทดสอบ 2) การประเมินการนำไปใช้ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรม 3) การสอบถาม ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจ 4) การตรวจสอบ ได้แก่ แบบรายงานการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา 5) การประเมินตนเอง ได้แก่ แบบประเมินตนเอง 6) การประเมินเจตคติ ได้แก่ แบบประเมินเจตคติ และมีการบูรณาการหลักสสารณียธรรม 6 ในทุกขั้นตอน โดยเมตตาภาวกรรม วชิกรรม มโนกรรม สะท้อนผ่านการประเมินที่ยุติธรรมและไม่ลำเอียง สาธารณโภคิตา ในการเปิดเผยผลประเมินและข้อมูลต่อทุกฝ่าย สีสสามัญญตา สร้างมาตรฐานและความโปร่งใสของกระบวนการ ธิฏฐีสามัญญตา ใช้ในการตีความผลการประเมินร่วมกัน เพื่อพัฒนาในทิศทางเดียวกัน

6. เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) เลือกวิธีการประเมินที่เหมาะสม ควรเลือกวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินและบริบทของสถานศึกษา 2) ใช้เครื่องมือวัดที่น่าเชื่อถือ ควรใช้เครื่องมือวัดที่มีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับในวงวิชาการ 3) รวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง ควรรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง 4) วิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน ควรวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ภาพรวมที่สมบูรณ์และนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) การบูรณาการหลักสสารณียธรรม 6 อย่างแท้จริง โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องยึด เมตตา ในการปฏิบัติงานและสื่อสารเปิดใจ แบ่งปัน (สาธารณโภคิตา) ความรู้และข้อมูลอย่างเท่าเทียม รักษา สีสสามัญญตา ในความซื่อสัตย์และวินัย สร้าง ธิฏฐีสามัญญตา ในการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันเพื่อพัฒนาโรงเรียน ซึ่งทั้งหมดนี้จะทำให้เกิดการบูรณาการหลักธรรมอย่างแท้จริง และนำไปสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษบุรี ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการร่วมดำเนินการ ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ และด้านการร่วมติดตามประเมินผล ตามลำดับ

จากผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี” ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hoy and Miskel ที่สรุปว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูอาจารย์ในการศึกษาผลการวิจัย 1) การมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Hoy, K. W. & Miskel, G.C., 1991) ของปารณทัตต์ แสนวิเศษ ที่สรุปว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดและตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและร่วมดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน 4) การมีส่วนร่วมในการรับบริการและรับความช่วยเหลือจากโรงเรียน (ปารณทัตต์ แสนวิเศษ, 2555)

ด้านการร่วมดำเนินการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยพบว่ามีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด สะท้อนถึงความต้องการในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี สอดคล้องกับงานวิจัยของประจวบ หนูเลี้ยง ที่สรุปว่า การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมควรมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ 1) การร่วมคิด 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมดำเนินงาน 4) การร่วมติดตาม 5) การร่วมประเมินผล และ 6) การร่วมในผลประโยชน์ (ประจวบ หนูเลี้ยง, 2559) ของนุชา สระสม ที่สรุปว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน มี 5 ลักษณะ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและการดำเนินการตามความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา 4) การมีส่วนร่วมในการประสานประโยชน์ร่วมกัน 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแบบกัลยาณมิตร (นุชา สระสม, 2560)

ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด แสดงถึงความสำคัญของการบริหารแบบโปร่งใสและเป็นธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุชาติ ธรรมกาโม ที่สรุปว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทำการพัฒนาบนพื้นฐานการบริหารงาน 4 ด้าน คือ วิชาการ บุคคล งบประมาณ และ บริหารงานทั่วไป ภายใต้การมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ 1) ร่วมตัดสินใจ 2) ร่วมปฏิบัติ 3) ร่วมรับประโยชน์ 4) ร่วมประเมินผล (พระมหาสุชาติ ธรรมกาโม (ปีติ), 2560)

ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยค่า $PNI_{modified}$ สูงสุดในข้อที่เกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจบทบาทของคณะกรรมการ รวมทั้งการสื่อสารผลการตัดสินใจของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีวรรณ เกียรติสุรนนท์ ที่สรุปว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรเอกชน จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีความสมบูรณ์ถูกต้องเหมาะสม ปฏิบัติได้และสถานศึกษาได้รับประโยชน์ ซึ่งประกอบด้วย คณะอนุกรรมการจากองค์กรเอกชนเข้าร่วมบริหารจัดการใน 6 ฝ่าย คือ วิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล บริหารงานทั่วไป ระดมเงินทุนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและ ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการของสถานศึกษา โดยมีการร่วมกันกำหนดหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่ส่งผลมาจากการร่วมตัดสินใจ (ศรีวรรณ เกียรติสุรนนท์, 2554)

ด้านการร่วมติดตามประเมินผล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยค่า $PNI_{modified}$ สูงสุดในข้อที่เกี่ยวกับการรับรู้ตัวชี้วัดและการนำผลประเมินไปใช้พัฒนา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุญเจิต สุขอภิรมย์ ที่สรุปว่า บทบาทของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน กับการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดราชบุรี การมีส่วนร่วมและระดับความต้องการที่จะมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยใช้การร่วมติดตามประเมินผล (บุญเจิต สุขอภิรมย์, 2553)

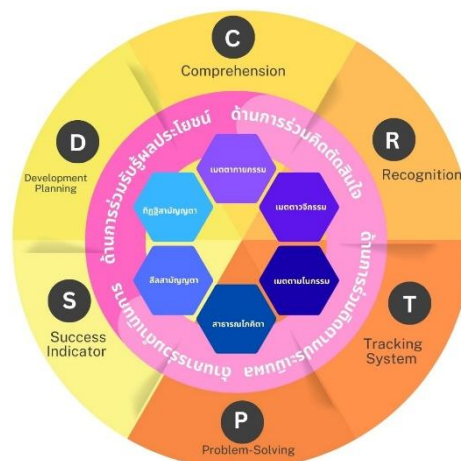
ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี สอดคล้องกับคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 307 คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คนแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน 2) นักวิชาการด้านพุทธบริหารการศึกษา จำนวน 5 รูป/คน และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 4 คน ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จากประเด็นในการสัมภาษณ์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยผู้วิจัยสรุปตาม องค์ประกอบของรูปแบบ ที่สำคัญของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลัก สาราณียธรรม 6 4) การนำไปใช้ 5) แนวทางการประเมินผล 6. เงื่อนไขความสำเร็จ สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุชาติ ธรรมกาโม (ปิติ) ที่ผลการวิจัยพบว่า ที่พัฒนารูปแบบการบริหาร สำหรับศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยมี 4 ด้านของการบริหารและ 4 ด้านของการมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผล พร้อมส่งเสริมด้วยหลักสังคหวัตถุ (พระมหาสุชาติ ธรรมกาโม (ปิติ), 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีวรรณ เกียรติสุรนนท์ ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชนจังหวัดศรีสะเกษ ครอบคลุม 6 ฝ่าย ได้แก่ วิชาการ งบประมาณ บุคลากร บริหารงานทั่วไป ระดมทุน และประเมินผล โดยคณะอนุกรรมการร่วมกำหนดหน้าที่และตัดสินใจร่วมกัน ทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา (ศรีวรรณ เกียรติสุรนนท์, 2554)

ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี และสถานศึกษาในสังกัด ควรให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยเน้นไปที่สมรรถนะด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นเร่งด่วนตามลำดับ ควบคู่กับการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันภายในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างผู้บริหารให้มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนได้

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6” "CDTRPS Model" ซึ่งบูรณาการกระบวนการบริหารจัดการสมัยใหม่เข้ากับ หลักสาราณียธรรม 6 เพื่อสร้างการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า โมเดลบริหารจัดการนี้มีแกนกลางเป็น หลักสาราณียธรรม 6 ซึ่งเป็นหัวใจแห่งความสามัคคีและการเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ทำหน้าที่เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่แทรกอยู่ในทุกขั้นตอนการทำงานร่วมกัน ได้แก่ เมตตาทายกรรม ช่วยเหลือกันด้วยกาย เมตตาวจีกรรม พุดจาสุภาพสร้างสรรค์ เมตตาเมโนกรรม คิดดีปรารถนาดีต่อส่วนรวม สาธารณโภคี แบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม สีสสามัญญตา ปฏิบัติเสมอกัน เคารพกฎระเบียบ และทิวฐิสามัญญตา มีเป้าหมายและความคิดไปในทิศทางเดียวกัน รอบแกนกลางคือ กระบวนการบริหารจัดการ 6 ขั้นตอน (The CDTRPS Process) เริ่มจาก C: Comprehension สร้างความเข้าใจร่วมกันในบทบาท หน้าที่ และเป้าหมาย โดยใช้เมตตาวจีกรรม ทิวฐิสามัญญตา และเมตตาเมโนกรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษา ต่อด้วย D: Development Planning วางแผนพัฒนาองค์กรโดยใช้ทิวฐิสามัญญตา สาธารณโภคีตา และเมตตาในกระบวนการรับฟังความคิดเห็น R: Recognition สร้างความตระหนักรู้ถึงผลประโยชน์ร่วม แบ่งปันอย่างโปร่งใสและเป็นธรรมโดยใช้สาธารณโภคีตา สีสสามัญญตา และเมตตาทายกรรม ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นระบบ โปร่งใส และมีคุณธรรมตามหลักสาราณียธรรม 6 สอดคล้องกับโครงการที่ 1-6

สรุปและข้อเสนอแนะ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา 307 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 13 คน ผลการวิจัยพบว่าความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการร่วมดำเนินการและการร่วมรับรู้ผลประโยชน์สูงสุด จากการสังเคราะห์ได้รูปแบบการบริหารที่มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบกลไก วิธีดำเนินงาน แนวทางการประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จที่บูรณาการหลัก สาราณียธรรม 6 เข้ากับการทำงานร่วมกัน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสามัคคี ความโปร่งใส และเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาการศึกษา และผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปใช้ได้จริงและส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย 1.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบนี้ไปปรับใช้จริงในกระบวนการบริหารสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ 2.ควรส่งเสริมให้เกิดการประชุมหารือ การคัดเลือกบุคลากร และการกำหนดนโยบายร่วมกัน ตลอดจนการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใส และเป็นธรรม 3.ควรมีการศึกษาต่อยอดโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ เช่น อปริหานิยธรรม ทศบารมี และไตรสิกขา เพื่อเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารจัดการ 4.ควรศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ เอกชน และประชาชน รวมถึงวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนารูปแบบที่มีความสมบูรณ์และยั่งยืนยิ่งขึ้นในการพัฒนาการศึกษาไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

นุชา สระสม. (2560). การมีส่วนร่วมใน การบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนวัด สังกัดกรุงเทพมหานคร.

ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ประจวบ หนูเลี้ยง. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- ปารณทัตต์ แสนวิเศษ. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา: การสร้างทฤษฎีจากฐานราก. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระมหาสุชาติ ธมมกาโม (ปิตี). (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 13. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พีกรี้ แก้วนวล. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศรวิรรณ เกียรติสุรนนท์. (2554). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรเอกชนจังหวัดศรีสะเกษ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. (2567). ระบบสารสนเทศ Big Data ข้อมูลจำนวนบุคลากร. เรียกใช้เมื่อ 9 กรกฎาคม 2567 จาก https://lookerstudio.google.com/u/0/reporting/30a55291-25f3-4de2-85b0-03cf2e5120d3/page/p_cg61er9w7c?s=l1ueu9_zWeDg
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). แนวการดำเนินงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภา วงษ์นาคเพ็ชร. (2553). การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด. (2554). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสราณียธรรมจังหวัดนครสวรรค์. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Best, J. W. (1977). Research in education. (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Cronbach, L. J. (1971). Essentials of psychological testing. (4th ed.). New York: Harper & Row.
- Hoy, K. W. & Miskel, G.C. (1991). Al Administration: Theory, Research and Practice. (6th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). The method of constructing an attitude scale. In M. Fishbein (editor), Reading in attitude theory and measurement. New York: Wiley & Sons.

การพัฒนาแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ
โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*

THE DEVELOPMENT OF THE LEARNING MODEL OF BRAIN-BASED DESIGN
THINKING PROCESSES TO ENHANCE CREATIVE THINKING FOR LOWER
SECONDARY SCHOOL

ณัฐณิชา สินทอง*, ประกอบ ใจมั่น, นพรัตน์ หมีพลัด

Nutthanicha Sinthong*, Prakob Jaiman, Nopparat HmeePlad

คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education, Graduate School, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: nicha3493@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ 2) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ และ 3) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยเป็นประเภทการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน จากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แบบประเมินคุณภาพรูปแบบฯ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ คือ หลักการของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน (ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นวิเคราะห์และตีความปัญหา ขั้นสร้างแนวคิด ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นทดลองใช้และปรับปรุง ขั้นนำความรู้ไปใช้) และการวัดประเมินผล ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ การประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ประสิทธิภาพของรูปแบบตามเกณฑ์ ($E_1/E_2 = 80/87$) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ความคิดสร้างสรรค์และความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารและครูให้ความเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้, กระบวนการคิดเชิงออกแบบ, สมองเป็นฐาน, ความคิดสร้างสรรค์

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study, analyze, and synthesize the components of the development of the learning model of brain-based design thinking processes to enhance

creative thinking; 2) to develop the learning model based on the development of the learning model of brain-based design thinking processes to enhance creative thinking; and 3) to evaluate the effectiveness of the development of the learning model of brain-based design thinking processes to enhance creative thinking for lower secondary school. This study employed research and development (R&D) methodology. The sample consisted of 30 lower secondary school students from Suankularb Wittayalai Nakhon Si Thammarat School, selected through cluster random sampling. The research instruments included a document analysis and synthesis form, a model quality assessment form, an academic achievement test, a creativity assessment form, a student satisfaction questionnaire, and an administrators' and teachers' opinion questionnaire. Data were analyzed using content analysis and descriptive statistics, including mean, standard deviation, and t-test. The research findings revealed that the components of the developed learning model consisted of four main elements: 1) principles of the model, 2) objectives of the model, 3) a six-step learning process-preparation, problem analysis and interpretation, idea generation, implementation, testing and improvement, and application-and 4) assessment and evaluation. Students' creativity comprised four dimensions: originality, fluency, flexibility, and elaboration. The experts evaluated the quality of the model at the highest level. The effectiveness of the learning model met the established criterion ($E1/E2 = 80/87$). Students' learning achievement significantly increased at the .05 level. Their creativity and satisfaction were rated at the highest level, and the overall opinions of administrators and teachers were also at the highest level.

Keywords: Learning Model, Design Thinking, Brain-Based, Creativity

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการและแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับล่าสุดเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านความคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) และการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ที่สนับสนุนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และการบูรณาการความรู้เข้ากับชีวิตจริง

แผนการศึกษาแห่งชาติ (2560 – 2579) มุ่งพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยเน้นการสร้างพลเมืองที่มีคุณลักษณะและสมรรถนะตามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 3Rs และ 8Cs เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และเทคโนโลยี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) อย่างไรก็ตามผลการประเมิน O-NET และ PISA ชี้ว่าคุณภาพผู้เรียนยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนยังเน้นความจำมากกว่าทักษะการคิด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2559) ข้อมูลจากกรุงเทพฯ โพลล์เผยว่า ร้อยละ 66.2 ของประชาชนเห็นว่าคนไทยขาดความคิดสร้างสรรค์ และร้อยละ 98 เห็นว่าทักษะนี้มีความจำเป็น ปัจจุบันจึงมีข้อเสนอให้ปรับแนวการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนผ่านกระบวนการคิดและการลงมือทำจริง โดยครูและผู้ปกครองควรเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมเป็นผู้ส่งเสริมศักยภาพ (สรวมณต์ สิริธิตสมาน, 2563) เพื่อให้การศึกษาไทยตอบโจทย์อนาคตได้อย่างแท้จริง

ปัญหาการขาดความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนมีสาเหตุหลักจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความจำและเนื้อหา มากกว่าทักษะการคิดและการลงมือปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) เพื่อตอบโจทย์นี้

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) จึงได้จัดทำแนวทางการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการลงมือทำจริง (สพฐ., 2560) ซึ่งผู้สอนต้องเข้าใจและเลือกใช้วิธีการอย่างมีประสิทธิภาพ ครูยุคใหม่ต้องทำหน้าที่เป็นโค้ช เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง (ชูกิจ ลิ้มปิงานงค์, 2564) ในการศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบและพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐาน ให้เหมาะสมกับศักยภาพและลักษณะเฉพาะของผู้เรียนระดับนี้

การพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานจะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยคาดว่าจะสามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ และเสริมสร้างศักยภาพในการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ เป็นกำลังคนคุณภาพของประเทศในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3) เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยโดยใช้แบบวิจัยและพัฒนา (McMillan, J. H. & Wergin, J. F., 2010)

ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนา มาสังเคราะห์เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3) เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

โดยในแต่ละระยะ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์ ระบุประเด็นและรายละเอียดขององค์ประกอบที่จะศึกษา จัดหมวดหมู่ประเด็นสำคัญ แยกคำสำคัญ จัดกลุ่มข้อมูลที่มีความหมายใกล้เคียงกัน อธิบายและเปรียบเทียบประเด็น วิเคราะห์ความเหมือน ความแตกต่าง และความสัมพันธ์ของแต่ละประเด็น จัดกลุ่มข้อมูลและสังเคราะห์รวมประเด็นที่ใกล้เคียงกัน และเพิ่มเติมประเด็นใหม่หากพบข้อมูลที่แตกต่าง บันทึกและจัดทำตารางวิเคราะห์ ตรวจสอบความถูกต้อง อ่านทวนซ้ำ แง่นับความถี่ของแต่ละประเด็น และสรุปผลการวิเคราะห์ในรูปตารางพร้อมคำอธิบายประกอบ

ขั้นตอนที่ 1.2 ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based Learning) เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบและเลือกประเด็นที่สำคัญ ตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง และความเหมาะสมของข้อมูล นำประเด็นที่มีความถี่สูงจากตารางการวิเคราะห์มากำหนดเป็นองค์ประกอบหลักของรูปแบบ สังเคราะห์และจัดทำตารางองค์ประกอบ สรุปผลการสังเคราะห์เป็นหมวดหมู่ พร้อมอธิบายรายละเอียด บันทึกผลการสังเคราะห์ลงในตารางองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พร้อมทั้งขอข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุง แก้ไข ตามคำแนะนำ

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2.1 ศึกษา องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน และสภาพปัจจุบันปัญหาการเรียนรู้และหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2.2 วิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ วิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ วิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานโดยการวิเคราะห์เอกสาร

ขั้นตอนที่ 2.3 ออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ออกแบบโครงร่างของรูปแบบ และรายละเอียดของโครงร่างที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผลที่ได้

1. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. นำแผนการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญประเมินโดยใช้แบบประเมินหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ และใช้เกณฑ์การให้คะแนนตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ

3. การประเมินตรวจสอบคุณภาพโครงร่างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

4. ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รวบรวมข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน นำข้อมูลมาจัดให้เป็นประเด็น และลงรายละเอียดเป็นข้อสังเกต ข้อเสนอแนะของกรรมการ และสรุปผู้วิจัยแก้ไข

5. นำรูปแบบการเรียนรู้ไปทดลองนำร่อง (Try out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของรูปแบบฯ (E_1/E_2) ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

6. ประเมินผลการทดลองใช้และปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 3.1 เตรียมความพร้อม ส่งคำร้องขอให้บัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และหนังสือขอความร่วมมือในการใช้เครื่องมือวิจัย ในระยะนี้ นำรูปแบบการเรียนรู้ฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 30 คน จากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ขั้นตอนที่ 3.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยดำเนินการดังนี้

1. ได้แจ้งโรงเรียนเพื่อขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย
2. พบปะ ชี้แจง เงื่อนไขการจัดการเรียนรู้ ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้เกี่ยวข้องในกลุ่มสาระการเรียนรู้
3. ชี้แจงนักเรียน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
4. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางรูปแบบการเรียนรู้ มีจำนวน 5 แผน 20 ชั่วโมง

6. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
7. ประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ประเมินโดยผู้วิจัย
8. ผู้เรียนประเมินความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

9. ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้ผู้บริหารและครู เพื่อสอบถามความคิดเห็นตามแบบสอบถามความคิดเห็น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบแบบการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เป็นตารางวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย ชื่อประเด็นหรือหัวข้อ ชื่อนักวิชาการ ปีที่พิมพ์ และสรุปการวิเคราะห์ของผู้วิจัย
2. แบบสังเคราะห์เอกสาร (Documentary Synthesis) เป็นตารางการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์
4. แบบประเมินตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
6. แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโดยใช้ของ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563)
7. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
8. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้นำแบบวิเคราะห์เอกสารฉบับสมบูรณ์ มาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ โดยการนำเอกสารหรืองานวิจัยมาบันทึกเนื้อหา บันทึกผู้จัดพิมพ์ ปีที่พิมพ์ เสร็จแล้วจัดระบบการจำแนกคำหรือข้อความในเนื้อหาสาระของเอกสารหรืองานวิจัยมาวิเคราะห์และตัดเนื้อหาบางส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป ผู้วิจัยได้นำแบบสังเคราะห์เอกสารฉบับสมบูรณ์ มาใช้ในการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้ส่งคำร้องขอให้บัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย แจ้งโรงเรียนเพื่อขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย (นักเรียนกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มทดลอง) ชี้แจงนักเรียน เกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) จากนั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลสังเกตพฤติกรรม ทักษะกระบวนการ ตรวจสอบผลงาน ประเมินความคิดสร้างสรรค์ ในระหว่างที่จัดการเรียนรู้ตามแผนฯ นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ฯ สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อรูปแบบการเรียนรู้ฯ

ระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้ส่งคำร้องขอให้บัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย แจ้งโรงเรียนเพื่อขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงนักเรียน เกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) จากนั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมอง

เป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูล สังเกต พฤติกรรม ทักษะกระบวนการ ตรวจผลงาน ประเมินความคิดสร้างสรรค์ ในระหว่างที่จัดการเรียนรู้ตามแผนฯ นักเรียน ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนทำแบบประเมิน ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ฯ สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อรูปแบบการเรียนรู้ฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 จัดทำตารางวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) การศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์ องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมอง เป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์ ระบุประเด็นและ รายละเอียดขององค์ประกอบที่จะศึกษา จัดหมวดหมู่ประเด็นสำคัญ แยกคำสำคัญ จัดกลุ่มข้อมูลที่มีความหมาย ใกล้เคียงกัน อธิบายและเปรียบเทียบประเด็น วิเคราะห์ความเหมือน ความแตกต่าง และความสัมพันธ์ของแต่ละ ประเด็น จัดกลุ่มข้อมูลและสังเคราะห์ รวมประเด็นที่ใกล้เคียงกัน และเพิ่มเติมประเด็นใหม่หากพบข้อมูลที่แตกต่าง บันทึกและจัดทำตารางวิเคราะห์ ตรวจสอบความถูกต้อง อ่านทวนซ้ำ แฉงนกับความถี่ของแต่ละประเด็น และ สรุปผลการวิเคราะห์ในรูปตารางพร้อมคำอธิบายประกอบ จัดทำตารางสังเคราะห์เอกสาร (Documentary Synthesis) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบและเลือกประเด็นที่สำคัญ ตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง และความ เหมาะสมของข้อมูล นำประเด็นที่มีความถี่สูงจากตารางการวิเคราะห์มากำหนดเป็นองค์ประกอบหลักของรูปแบบ สังเคราะห์และจัดทำตารางองค์ประกอบ สรุปผลการสังเคราะห์เป็นหมวดหมู่ พร้อมอธิบายรายละเอียด บันทึกผล การสังเคราะห์ลงในตารางองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พร้อมทั้งขอข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุง แก้ไข ตามคำแนะนำ

ระยะที่ 2 ในระยะนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เอกสารเพื่อรวบรวมและบันทึกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในตาราง สังเคราะห์ โดยใช้ความถี่ (f) ของความถี่ที่ปรากฏมากที่สุดจะนำมาพิจารณาในการสังเคราะห์ จากนั้นจึงทำการ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยตรวจสอบความถูกต้องของประเด็น จัดกลุ่มข้อมูลตามหมวดหมู่ที่สัมพันธ์กัน และสรุปเป็นราย ประเด็นในลักษณะเชิงพรรณนา ต่อจากนั้น เป็นขั้นตอนการประเมินรูปแบบฯ โดยดำเนินการดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบฯ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่ได้จาก แบบประเมิน วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
2. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน พร้อมหา ค่าประสิทธิภาพของรูปแบบตามเกณฑ์ $E_1/E_2 = 80/80$ โดยคำนวณจากคะแนนระหว่างเรียนและคะแนนหลังเรียนด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์
3. การประเมินความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ใช้แบบประเมินวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ S.D.
4. การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน ใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยสถิติเช่นเดียวกัน
5. การประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินความคิดเห็นต่อ กระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบฯ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่า ($\bar{X}$) และ S.D.

ระยะที่ 3 ในระยะนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้ การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการ เรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐาน ใช้วิธีการคำนวณค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: EI) โดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน
2. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการ เรียนรู้ตามรูปแบบฯ ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของ คะแนนที่ได้รับในแต่ละรายการ และนำเสนอผลเป็นรายชื่อ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel ในการคำนวณ

3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ ได้จากการใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เช่น Microsoft Excel หรือ SPSS

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความถี่ (Frequency - f) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เพื่อบ่งชี้จำนวนครั้งที่ประเด็นต่าง ๆ ปรากฏ
2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจาก
 - 2.1 แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบฯ
 - 2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
 - 2.3 แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์
 - 2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน
 - 2.5 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ใช้ควบคู่กับค่าเฉลี่ยในทุกการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เช่นเดียวกับข้อ 2
4. ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์ไว้ที่ 80/80 (E_1 คือคะแนนระหว่างเรียน, E_2 คือคะแนนหลังเรียน)
5. ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: EI) ใช้ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้ โดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
6. ค่า t-test คือ สถิติที่ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ระหว่าง สองกลุ่ม เพื่อดูว่าค่าเฉลี่ยนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ โดยผู้วิจัยได้แจกแจงความถี่เนื้อหาและได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบของรูปแบบ พบว่า มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล รูปแบบสังคม หลักการตอบสนอง รูปแบบสนับสนุน และผลการเรียนรู้

2. ผลการวิเคราะห์กระบวนการคิดเชิงออกแบบ โดยผู้วิจัยได้แจกแจงความถี่เนื้อหาและได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหากระบวนการคิดเชิงออกแบบ พบว่า มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การค้นคว้าหาข้อมูล (Discover) การวิเคราะห์เพื่อสรุปใจหาย (Define) การพัฒนาแนวคิด (Develop) การพัฒนาเพื่อส่งมอบสู่ผู้ใช้ (Deliver) และทดสอบ (Test)

3. ผลการวิเคราะห์การเรียนรู้โดยสมองเป็นฐาน โดยผู้วิจัยได้แจกแจงความถี่เนื้อหาและได้นำมาวิเคราะห์พบว่า มี 12 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นสร้างแรงจูงใจ ขั้นเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ขั้นเรียนรู้ ขั้นนำเสนอข้อมูลความรู้ การเชื่อมโยงความรู้เดิม (Tie-in) การกระตุ้นเร้า (Engage) ขั้นการฝึก ขั้นการจัดการความรู้ และประมวลผล (Processing Stage) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นการสรุป และขั้นการประยุกต์ใช้ทันทีทันใด

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ โดยผู้วิจัยได้แจกแจงความถี่เนื้อหาและได้นำมาสังเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบของรูปแบบ พบว่า มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล
2. ผลการสังเคราะห์การเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ โดยผู้วิจัยได้แจกแจงความถี่เนื้อหาและได้นำมาสังเคราะห์เพื่อหากระบวนการคิดเชิงออกแบบ พบว่า มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การทำความเข้าใจปัญหา (Empathize) การตีความปัญหาและระบุความต้องการ (Define) การสร้างความคิด (Ideate) การสร้างต้นแบบ (Prototype) การทดสอบ (Test)
3. ผลการสังเคราะห์การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน พบว่า มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นปฏิบัติ/ขั้นฝึก ขั้นสรุปความรู้ และขั้นนำความรู้ไปใช้
4. ผลการสังเคราะห์การเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐาน พบว่า มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นวิเคราะห์และตีความปัญหา ขั้นสร้างแนวคิด ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นทดลองใช้และปรับปรุง และขั้นนำความรู้ไปใช้
2. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า
 - 2.1 รูปแบบการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล
 - 2.2 กระบวนการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นวิเคราะห์และตีความปัญหา ขั้นสร้างแนวคิด ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นทดลองใช้และปรับปรุง และขั้นนำความรู้ไปใช้
 - 2.3 ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบฯ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน จากค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ พบว่า ในภาพรวมมีคุณภาพมากที่สุด
3. ผลการประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบฯ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโดยครูผู้สอน ในภาพรวม พบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 4.52 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบฯ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 4.51 และการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อรูปแบบฯ พบว่า ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 4.61

อภิปรายผล

จากการศึกษา วิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า การศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบฯ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบฯ พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล
2. ผลการวิจัย พบว่า ผลการพัฒนารูปแบบฯ มีกระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นวิเคราะห์และตีความปัญหา ขั้นสร้างแนวคิด ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นทดลองใช้และปรับปรุง และขั้นนำ

ความรู้ไปใช้ และเมื่อนำไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ อยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมมี 5 ขั้นตอน ทำความเข้าใจ ตั้งกรอบปัญหา ระดมความคิด สร้างต้นแบบ และทดสอบ และเมื่อนำไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า กิจกรรมมีประสิทธิภาพสูง (81.28/83.86) นักเรียนมีความเป็นนวัตกรรมอยู่ในระดับดี และมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก (พิษญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน, 2564)

3. ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้เรียนรู้ด้วยรูปแบบฯ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะรูปแบบฯ มีองค์ประกอบที่เหมาะสม ทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรารัตน์ บุญส่งค์ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่ผ่านการเรียนการสอนด้วยแนวทางสมองเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางวิชา สังคมศึกษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และความคิดสร้างสรรค์ก็พัฒนาขึ้นหลังการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญ (จิรารัตน์ บุญส่งค์, 2558)

สรุปและข้อเสนอแนะ

รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เหมาะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะในรายวิชาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น วิทยาศาสตร์ ศิลปะ หรือเทคโนโลยี เพื่อความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดกิจกรรม ควรใช้กับกลุ่มนักเรียนขนาดเล็กถึงปานกลาง ประมาณ 25 - 30 คน และในการดำเนินกิจกรรมควรแบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 - 6 คน ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถดูแล ให้คำปรึกษา และกระตุ้นกระบวนการคิดของนักเรียนแต่ละกลุ่มได้อย่างทั่วถึง ทั้งยังเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดและสร้างผลงานร่วมกันได้ดียิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมให้ครูนำรูปแบบนี้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- McMillan, J. H. & Wergin, J. F. (2010). Understanding and evaluating educational research. (4th ed.). Upper Saddle River, New Jersey, USA: Pearson.
- จิรารัตน์ บุญส่งค์. (2558). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน. วารสารครุศาสตร์, 42(3), 112-127.
- ชูกิจ ลิมปิจำนงค์. (2564). บทบาทใหม่ของครูในยุคดิจิทัล: จากผู้สอนสู่โค้ชการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิษญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการโครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 15(2), 45-60.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). คู่มือการประเมินความคิดสร้างสรรค์สำหรับครูผู้สอน. กรุงเทพมหานคร: สสวท.
- สรวมณต์ สิทธิสมาน. (2563). การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2559). รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET และ PISA). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

การศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่องการจัดการการตลาดของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชา การตลาดผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน*

THE STUDY OF MARKETING MANAGEMENT LEARNING OUTCOMES OF BBA, MARKETING STUDENTS YEAR 2 BY USING PROJECT-BASED LEARNING

อรจันทร์ ศิริโชติ

Orachan Sirichote

คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, Thailand

Corresponding author E-mail: sorachan@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในชั้นเรียนนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการการเรียนรู้เพื่อให้นิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาดมีสมรรถนะตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชาการจัดการการตลาด 2) เพื่อศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้ก่อนและหลังกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเรื่องการจัดการการตลาด และ 3) ประเมินความพึงพอใจของนิสิตต่อการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน กลุ่มเป้าหมาย คือ นิสิตชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาดในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ 1) แผนการสอนรายวิชา 0701225 การจัดการการตลาด 2) แบบทดสอบการจัดการการตลาด และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมประมวลผลทางสถิติ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Pair sample t-test ผลการวิจัย พบว่า 1) ตัวแบบกระบวนการจัดการการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเรื่องการจัดการการตลาดที่พัฒนาขึ้น สามารถส่งเสริมนิสิตให้มีสมรรถนะที่ตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชา 2) นิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด มีผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่องการจัดการการตลาดของภายหลังกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นิสิตมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาปฏิบัติการ ซึ่งสามารถนำเอาตัวแบบกระบวนการจัดการการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเรื่องการจัดการการตลาดไปประยุกต์ในรายวิชาเพื่อพัฒนานิสิตให้มีสมรรถนะที่ตรงตามผลการเรียนรู้ของรายวิชาและหลักสูตรต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน, ผลลัพธ์การเรียนรู้, การจัดการการตลาด

Abstract

This classroom research aimed to 1) develop a learning management process to enable students enrolled in marketing management course to have competencies that meet the expected learning outcomes at the course level, 2) to study the learning outcomes of marketing management of second-year students in marketing before and after the project-based learning

process, and 3) evaluate students' satisfaction on project-based learning. The target group was second-year students enrolled in marketing management course in the second semester of the academic year 2024. The research instruments were 1) the lesson plan for 0701225 marketing management, 2) a marketing management test and 3) a questionnaire on satisfaction with project-based learning. The questions in the post-test were switched. A statistical software package was used to analyze the data. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pair sample t-test. The results found that 1) the project-based learning process model for marketing management could develop students to have competence that is in line with the expected learning outcomes, 2) second-year students in the marketing major have higher learning outcomes on marketing management after the project-based learning process with statistical significance at the .05 level and 3) students are highly satisfied with overall project-based learning. This study will be useful for instructors in practical courses who can apply the project-based learning process model on marketing management to the courses they teach in order to develop students to have competence that is in line with the learning outcomes of the course and the curriculum.

Keywords: Project-Based Learning, Learning Outcomes, Marketing Management

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับเปลี่ยนจากการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยายสู่การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน (จักรกฤษณ์ โปณะทอง, 2564) โดยเฉพาะในสาขาวิชาการตลาด ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ต้องเชื่อมโยงทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในโลกธุรกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม การจัดการการตลาดมีความสำคัญต่อการจัดการธุรกิจและการองค์กรทุกประเภท องค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่แสวงหาผลกำไรหรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรก็ตามจำเป็นต้องมีการนำเสนอ ส่งมอบ และสื่อสารข้อเสนออันทรงคุณค่าให้กับกลุ่มเป้าหมายด้วยกันทั้งสิ้น (Kotler, P. et al., 2021) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการจัดการการตลาดตอบสนองต่อทิศทางและนโยบายของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และวิจัย รวมถึงทิศทางและนโยบายของมหาวิทยาลัยทักษิณที่มุ่งเน้นนวัตกรรมและการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ของผู้เรียน ทักษะ และทักษะที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาด

การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้รับความสนใจและมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพราะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยการทำโครงงานที่มีความท้าทาย ซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับปัญหาในบริบทจริง (พิมพ์ลักษณ์ โมรา, 2561) PBL พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร (ทิศนา แคมมณี, 2560) และการจัดการเวลาซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการทำงานในยุคปัจจุบัน งานวิจัยในอดีตรายงานว่า PBL เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ พัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว (สุพรรณ น้อยนคร และคณะ, 2561) ; (Ye, S. & Iamsa-ard, A., 2025) ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของการศึกษาวิชาการจัดการการตลาดที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าใจทั้งแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงสามารถประยุกต์ความรู้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการตลาด การวางแผนกลยุทธ์การตลาดการแก้ปัญหาทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kotler, P. et al., 2021) และสามารถเขียนแผนการตลาดได้ อย่างไรก็ตามจากการสังเกต

และประสบการณ์การสอนของผู้วิจัย พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาดยังขาดโอกาสในการได้ลงมือปฏิบัติจริงและประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมา ส่งผลให้ผลลัพธ์การเรียนรู้บางด้านยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยเฉพาะในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้เครื่องมือทางการตลาด และการเขียนและนำเสนอแผนการตลาด

ดังนั้นการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในรายวิชาการจัดการการตลาดจึงมีความสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถบูรณาการความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติและพัฒนาทักษะความคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่องการจัดการการตลาดของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน” จึงเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาและผลักดันให้นิสิตมีทักษะในการทำงานเป็นทีม ทักษะการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และนิสิตมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติ การเขียนแผนการตลาดจริงที่เหมาะสมกับระดับชั้น และมีโอกาสได้ขึ้นนำเสนอในเวทีประกวดที่มีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา นำไปสู่บรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความท้าทาย สนุกสนาน และบรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชาและหลักสูตร โดยหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการการเรียนรู้เพื่อให้นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาด มีสมรรถนะที่ตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2. เพื่อศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่องการจัดการการตลาดของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาดก่อนและหลังกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน
3. ประเมินความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาดที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาดต่อการจัดการการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่องการจัดการการตลาดของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาดผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน” มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) ที่จัดทำขึ้นเพื่อยกระดับผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่องการจัดการการตลาดของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาดผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ นิสิตชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาด ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาด ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 80 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการสอนรายวิชา 0701225 การจัดการการตลาด 2) แบบทดสอบด้านการจัดการการตลาด 1 ชุด โดยจะทำการ Pre-test ก่อนเรียน 1 ครั้งในสัปดาห์แรกของการเรียน และทำการ Post-test สัปดาห์สุดท้ายของภาคการศึกษา โดยจะมีการสลับข้อคำถามในแบบทดสอบ Post-test และ 3) แบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจของนิสิตนิสิตชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา การจัดการการตลาด ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ต่อการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสอบถามที่มีข้อคำถามมาจากการทบทวนวรรณกรรม ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านประเมิน ทุกข้อคำถามที่นำมาใช้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ไม่น้อยกว่า .60

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อการศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่อง การจัดการการตลาดของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานด้วย โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดดังนี้

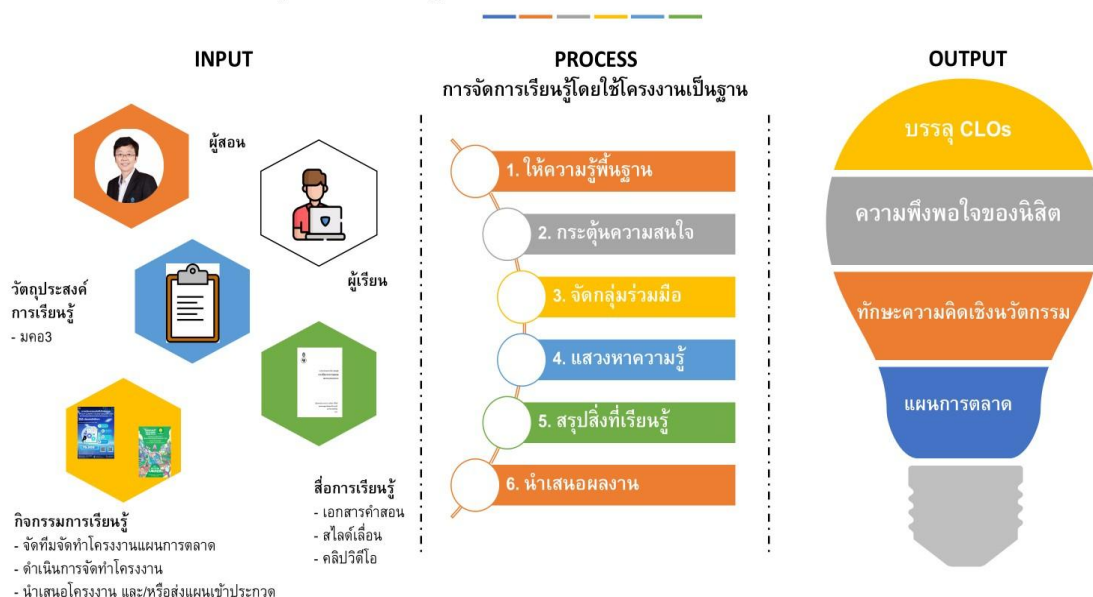
1. Pre-test ความรู้เดิมของนิสิตก่อนเรียนในคาบแรกของการเรียน
2. Post-test เป็นขั้นตอนที่นิสิตจะได้รับการประเมินสมรรถนะด้านการจัดการการตลาด เพื่อพัฒนาการเรียนรู้นิสิตในคาบสุดท้ายของการเรียน
3. เก็บแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่องการจัดการการตลาดของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในคาบสุดท้ายของการเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมประมวลผลทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Pair sample t-test

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาตัวแบบกระบวนการจัดการการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อให้ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาดมีสมรรถนะที่ตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน รายวิชา 0701225 การจัดการการตลาด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

ภาพที่ 1 ตัวแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานรายวิชาการจัดการการตลาด
ที่มา: ปรับปรุงจาก (ดุขมิ โยเหลา และคณะ, 2557)

จากภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานรายวิชา 0701225 การจัดการการตลาดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1) ตัวผู้สอนเอง 2) ผู้เรียน 3) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4) สื่อการเรียนรู้ และ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ ให้ความรู้พร้อมสำหรับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา ในส่วนของกระบวนการ (Process) จัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัยนี้มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ให้ความรู้พื้นฐาน 2) กระตุ้นความสนใจ 3) จัดกลุ่มความร่วมมือ 4) แสวงหาความรู้ 5) สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ และ 6) การนำเสนอผลงานเมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษาผลลัพธ์ (Output) คือ นิสิตสามารถเขียนแผนการตลาดได้ มีทักษะความคิดเชิงนวัตกรรม มีความพึง

พอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน รายวิชา 0701225 การจัดการการตลาด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 และสามารถบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับรายวิชาตามที่ทางหลักสูตรกำหนดไว้

2. ผลการศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่องการจัดการการตลาดของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด ก่อนและหลังกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

นิสิตชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาดในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 เป็นเพศหญิง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 68.75 เพศชาย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 ลงทะเบียนเรียนกลุ่ม S101 จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 และลงทะเบียนเรียนกลุ่ม S102 จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50

ตารางที่ 1 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนการจัดการการตลาดผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

คะแนน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าความแตกต่างเฉลี่ย	t	p
ก่อนเรียน	80	17.43	4.043	-2.425	-5.183	.000
หลังเรียน	80	19.85	3.135			

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเป็น 17.43 คะแนน ส่วนคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเป็น 19.85 เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบที พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนการจัดการการตลาดผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 โครงงาน ประเภท และรางวัลที่นิสิตได้รับจากการนำเสนอโครงงาน

เวทีประกวด	ประเภทของผลงาน	เข้ารอบ Pitching	รางวัล
Pitch Competition	ส่งประกวดจำนวน 12 โครงงาน	เข้ารอบ Pitching จำนวน 11 โครงงาน	
Innovation and Technology of Startups for Student & Entrepreneurs 2025	นวัตกรรมไลฟ์สไตล์และการท่องเที่ยว นวัตกรรมเทคโนโลยีอาหารและการเกษตร นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อสุขภาพ	1. TripBuddy 1. Hydro Sense 2. Plenty ThaiShare 1. VITAL HERB 2. Single Toothbrush 3. ครีมอาบน้ำในรูปแบบ เจลบอล 4. Mamao Softgel 5. Healith 6. MedBuddy 7. Relaxwave Pillow 8. Chair healthy	เหรียญทองแดง เหรียญเงิน เหรียญชมเชย เหรียญทองแดง เหรียญทองแดง เหรียญชมเชย เหรียญชมเชย เหรียญชมเชย เหรียญชมเชย
	นวัตกรรมศิลปะ	0	0
Thaivivat Innovation Camp 2025	ส่งประกวดจำนวน 8 โครงงาน	0	0
รวม	ส่งประกวดจำนวน 20 โครงงาน	เข้ารอบ Pitching 11 ทีม	11 เหรียญ

นอกจากนั้นนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาดในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 มีจำนวน 80 คน แบ่งออกเป็น 20 กลุ่ม/ทีม แต่ละกลุ่ม/ทีมได้จัดทำโครงงานตามโจทย์ของเวทีประกวดที่อยู่ในเงื่อนไขของเนื้อหาและระยะเวลาดำเนินโครงการ ซึ่งในภาคการศึกษานี้ นิสิตได้มีโอกาสส่งโครงงานของกลุ่มตนเข้าร่วมประกวดในโครงการ Pitch Competition Innovation and Technology of Startups for Student & Entrepreneurs 2025 จำนวน 12 โครงงาน และ Thaivivat Innovation Camp

2025 จำนวน 8 โครงการ ทั้งนี้ในเวที Pitch Competition Innovation and Technology of Startups for Student & Entrepreneurs 2025 นิสิตผ่านเข้ารอบนำเสนอ (Pitching) จำนวน 11 ทีม ซึ่งเวทีนำเสนอผลงานเกิดขึ้นในวันเสาร์ที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 และมีนิสิตได้รางวัลประเภทเหรียญทั้งสิ้น จำนวน 11 ทีม โดยจำแนกเป็นประเภทเหรียญเงิน จำนวน 1 ทีม เหรียญทองแดงจำนวน 3 ทีม และเหรียญชมเชยจำนวน 7 ทีม ในส่วนของ Thaivivat Innovation Camp 2025 ไม่มีทีมใดเข้ารอบนำเสนอ (Pitching) ในปีนี้

3. ผลประเมินความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาดที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาดต่อการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาดที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาดต่อการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
ด้านเนื้อหา	4.42	.405	มาก
ด้านการจัดการ	4.47	.366	มาก
ด้านผู้เรียน	4.25	.510	มาก
ด้านคุณภาพ	4.38	.490	มาก
รวม	4.38	.364	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจด้านการจัดการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.47, S.D. = .366 รองลงมา ได้แก่ ด้านเนื้อหา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.42, S.D. = .405 ด้านคุณภาพ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.38, S.D. = .490 และด้านผู้เรียน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.25, S.D. = .510 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจด้านเนื้อหา

ความพึงพอใจด้านเนื้อหา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
เนื้อหาครบถ้วนตามคำอธิบายรายวิชา	4.48	.551	มาก
มีการจัดเรียงลำดับความยาก-ง่ายของเนื้อหา	4.56	.654	มากที่สุด
เนื้อหามีความถูกต้อง เหมาะสม	4.45	.710	มาก
เนื้อหามีความทันสมัย	4.43	.725	มาก
มีการบูรณาการเนื้อหาให้ประยุกต์กับรายวิชาอื่น ๆ ได้	4.21	.669	มาก
รวม	4.42	.405	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการจัดเรียงลำดับความยาก-ง่ายของเนื้อหามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.56, S.D. = .645 รองลงมา ได้แก่ เนื้อหาครบถ้วนตามคำอธิบายรายวิชา ($\bar{X}$) = 4.48, S.D. = .551 เนื้อหามีความถูกต้องเหมาะสม ($\bar{X}$) = 4.45, S.D. = .710 เนื้อหามีความทันสมัย ($\bar{X}$) = 4.43, S.D. = .725 และมีการบูรณาการเนื้อหาให้ประยุกต์กับรายวิชาอื่น ๆ ได้ ($\bar{X}$) = 4.21, S.D. = .669 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจด้านการจัดการ

ความพึงพอใจด้านการจัดการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน	
		มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.32	.671	มาก
มีความท้าทาย กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ	4.46	.615	มาก
ทำให้นิสิตบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของรายวิชา	4.55	.634	มากที่สุด
ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม	4.56	.673	มากที่สุด
ส่งเสริมผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่ม	4.47	.655	มาก
รวม	4.47	.366	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจด้านการจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่มมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.56, S.D. = .673 รองลงมา ได้แก่ ทำให้นิสิตบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของรายวิชา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.55, S.D. = .634 ส่งเสริมผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่ม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.47, S.D. = .655 มีความท้าทาย กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.46, S.D. = .615 และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.32, S.D. = .671 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจด้านผู้เรียน

ความพึงพอใจด้านผู้เรียน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน	
		มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
เข้าใจแนวคิดและกลยุทธ์การตลาด	4.18	.776	มาก
ได้พัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม	4.33	.808	มาก
สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนลงมือทำโครงการ	4.19	.695	มาก
สามารถเขียนแผนการตลาดได้	4.36	.750	มาก
รู้จักและเข้าใจเพื่อนมากขึ้น และได้พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม	4.20	.818	มาก
รวม	4.25	.510	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจด้านผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สามารถเขียนแผนการตลาดได้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.25, S.D. = .510 รองลงมา ได้แก่ ได้พัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.33, S.D. = .808 รู้จักและเข้าใจเพื่อนมากขึ้น และได้พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.20, S.D. = .818 สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผน ลงมือทำโครงการ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.19, S.D. = .695 และเข้าใจแนวคิดและกลยุทธ์การตลาด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.18, S.D. = .776 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจด้านคุณภาพ

ความพึงพอใจด้านคุณภาพ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน	
		มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
คุณภาพโดยรวมของเนื้อหาและสื่อการสอน	4.46	.655	มาก
บรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของรายวิชา	4.60	.648	มากที่สุด
นำความรู้และประสบการณ์ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน	4.05	.913	มาก
มีความพึงพอใจกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของรายวิชานี้	4.39	.665	มาก
รวม	4.38	.490	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจด้านคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บรรลุผลลัพท์การเรียนรู้ของรายวิชามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.60, S.D. = .648 รองลงมา ได้แก่ คุณภาพโดยรวมของเนื้อหาและสื่อการสอน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.46, S.D. = .655 มีความพึงพอใจกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของรายวิชานี้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.39, S.D. = .665 และนำความรู้และประสบการณ์ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.05, S.D. = .913 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การพัฒนากระบวนการจัดการการเรียนรู้เพื่อให้ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาด มีสมรรถนะที่ตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ตัวแบบกระบวนการจัดการการเรียนรู้เพื่อให้ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาดมีสมรรถนะที่ตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1) ตัวผู้สอนเอง 2) ผู้เรียน 3) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4) สื่อการเรียนรู้ และ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ ในส่วนของกระบวนการ (Process) จัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัยนี้มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ให้ความรู้พื้นฐาน 2) กระตุ้นความสนใจ 3) จัดกลุ่มความร่วมมือ 4) แสวงหาความรู้ 5) สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ และ 6) การนำเสนอผลงาน เมื่อสิ้นภาคการศึกษาผลลัพท์ (Output) คือ นิสิตสามารถเขียนแผนการตลาดได้ มีทักษะความคิดเชิงนวัตกรรม มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ และสามารถบรรลุผลลัพท์การเรียนรู้ในระดับรายวิชาตามที่ทางหลักสูตรกำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิชญพร ประครองใจ ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะในรายวิชาภาคปฏิบัติที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ด้านการสื่อสารที่ดีขึ้น (พิชญพร ประครองใจ, 2563)

2. การศึกษาผลลัพท์การเรียนรู้เรื่องการจัดการการตลาดของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาดก่อนและหลังกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน

คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเป็น 17.43 คะแนน ส่วนคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเป็น 19.85 เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบที พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตติพงศ์ แซ่ล้อยเลื่อน และร่มฉัตร ขุนทอง ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน ในรายวิชาการจัดการฐานข้อมูล พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (กิตติพงศ์ แซ่ล้อยเลื่อน และร่มฉัตร ขุนทอง, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของนกานต์ หน่ายคอน และคณะ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาชีววิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ โดยทางหลักสูตรส่งเสริมให้นิสิตจัดทำโครงการตามโจทย์ของเวทีประกวดที่อยู่ในเงื่อนไขเนื้อหาและระยะเวลาดำเนินโครงการ กระตุ้นให้นิสิตเกิดความตื่นตัว มีแรงจูงใจในการคิดสร้างสรรค์และเร่งผลิตโครงการตามโจทย์ที่ทำทายจากเวทีประกวด รวมถึงเป็นการพัฒนาทักษะในการทำงานเป็นทีม ทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และทักษะการสื่อสาร ซึ่งจัดเป็น Soft Skill ที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน (นกานต์ หน่ายคอน และคณะ, 2567)

3. ประเมินความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาดต่อการจัดการการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน

ผลประเมินความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาดต่อการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาดมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจด้านการจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านเนื้อหา

ด้านคุณภาพ และด้านผู้เรียน ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอารีย์ ชันติธรรมกุล ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกโดยใช้รูปแบบโครงงานเป็นฐานในรายวิชา GSC157 การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกโดยใช้รูปแบบโครงงานเป็นฐานในภาพรวมในระดับมากที่สุดทุกด้าน (อารีย์ ชันติธรรมกุล, 2566) และสอดคล้องกับพิชญพร ประครองใจ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจ เนื่องจากได้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกการทำงานแบบมีส่วนร่วม ได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม ได้คิดค้น และออกแบบการดำเนินงานอย่างอิสระ รวมถึงมีโอกาสแสดงศักยภาพ เข้าใจบทเรียนและสามารถนำประสบการณ์ในการเรียนรู้แบบใช้โครงงานไปประยุกต์กับการดำรงชีวิตในอนาคตได้ (พิชญพร ประครองใจ, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่องการจัดการการตลาดของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาดผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน พบว่า ตัวแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานรายวิชา 0701225 การจัดการการตลาดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ส่งเสริมให้นิสิตสามารถเขียนแผนการตลาดได้ มีทักษะความคิดเชิงนวัตกรรม มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ และสามารถบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับรายวิชาตามที่ทางหลักสูตรกำหนดไว้ นิสิตได้คะแนนสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเป็น 17.43 คะแนน ส่วนคะแนนสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเป็น 19.85 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนด้วยสถิติทดสอบที พบว่า นิสิตคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนโดยใช้โครงงานเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลประเมินความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาดที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการการตลาดต่อการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจด้านการจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ความพึงพอใจด้านเนื้อหา ด้านคุณภาพ และด้านผู้เรียนตามลำดับ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกควรกำหนดให้นิสิต/นักศึกษาต้องมีโครงงานหรือชิ้นงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนิสิต/นักศึกษาให้ตรงกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร และผลการเรียนรู้ระดับรายวิชานั้น ๆ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานช่วยแก้ปัญหาที่มักเกิดขึ้นในชั้นเรียน เช่น การสอนที่เน้นการบรรยายมากกว่าการปฏิบัติ ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน ผู้สอนที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเชิงรุกสามารถนำตัวแบบตัวแบบการจัดการการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในภาพที่ 1 ไปประยุกต์กับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยมีความรู้ในเนื้อหา มีทัศนคติที่ดี เกิดทักษะจากได้ปฏิบัติงานจริง สามารถทำงานเป็นทีม และนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในชั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐาน นอกจากการการบรรยายในชั้นเรียนแล้ว ผู้สอนอาจบันทึกวิดีโอเนื้อหาสำคัญของแต่ละบทเรียนให้ผู้เรียนสามารถทบทวนย้อนหลังได้ เพิ่มการยกตัวอย่างหรือแนะนำแนวทางการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากเนื้อหาความรู้ในรายวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นควรบูรณาการเนื้อหารายวิชาที่ตนรับผิดชอบให้สามารถนำไปประยุกต์หรือปรับใช้กับรายวิชาอื่น ๆ ได้ โดยต้องชี้แนะให้ผู้เรียนมองเห็นภาพรวมและการเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น สำหรับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานนั้นผู้สอนนอกจากจะทำหน้าที่ให้ความรู้พื้นฐานแล้ว ต้องเน้นการทำหน้าที่เสมือนโค้ชที่คอยสนับสนุน ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนในการทำโครงงาน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเรียนรู้ ค้นพบ และซึมซับเอาความรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติจริง มีทักษะในการสื่อสารและทำงานร่วมกันเป็นทีม มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง เรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาหน้างาน สร้างสรรค์นวัตกรรมการตลาด เขียนและนำเสนอแผนการตลาดได้ นอกจากนั้นการส่งเสริมให้นิสิต/นักศึกษามีโอกาสได้นำเสนอผลงานในเวทีแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของโครงงานสร้างความท้าทายและแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ผลงาน และขยายขอบเขตการเรียนรู้และมุมมองทั้งใน

เชิงวิชาการและในโลกธุรกิจให้กับผู้เรียนได้ดี ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ 1) สถาบันการศึกษาควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เนื่องจากข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นแล้วว่าผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนภายหลังจากการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ 2) สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ ได้แก่ สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณแก่อาจารย์ที่นำวิธีการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานใช้ในรายวิชา มีการยกย่องและสร้างแรงจูงใจให้แก่ทั้งอาจารย์และนิสิตที่มีผลงานโครงงานดีเด่นเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างแรงจูงใจ รวมถึงให้การสนับสนุนค่าลงทะเบียนและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการนำเสนอผลงานในเวทีวิชาการหรือการประกวดระดับประเทศหรือระดับนานาชาติเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ 3) หลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เชิงปฏิบัติควรบูรณาการการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานลงสู่รายวิชาในหลักสูตรโดยเฉพาะรายวิชาการจัดการการตลาด เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกและการประยุกต์ใช้ความรู้กับสถานการณ์จริง ทั้งนี้ควรกำหนดสัดส่วนการประเมินผลที่เหมาะสมระหว่างการทำโครงงานกับการประเมินผลในรูปแบบอื่น ๆ เช่น คุณภาพโครงงาน การพัฒนาทักษะของผู้เรียน ระดับความพึงพอใจ การประเมินการทำงานของเพื่อนร่วมโครงงาน และคะแนนสอบปลายภาค 4) อาจารย์ผู้สอนที่ประสงค์ใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานควรยกระดับสมรรถนะของตนให้สามารถเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (Facilitator) และเป็นผู้ให้คำปรึกษา (Coach) ติดตามความก้าวหน้าและให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ตลอดระยะเวลาการทำโครงงาน และ 5) อาจารย์ผู้สอนที่ประสงค์ใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานควรจัดเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้เข้าใจวัตถุประสงค์ ขอบเขต และแนวทางการทำโครงงานอย่างชัดเจนตั้งแต่คาบเรียนแรก และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมทักษะที่จำเป็นในการจัดทำโครงงานและสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน เช่น การวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนโครงงาน และนำเสนอผลงาน ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป ได้แก่ 1) การวิจัยครั้งถัดไปควรทำการศึกษาเปรียบเทียบผลลัพธ์การเรียนรู้ระหว่างนิสิตชั้นปีที่แตกต่างกัน เพื่อพัฒนาการของทักษะทางการจัดการการตลาดของผู้เรียนในชั้นปีที่สูงขึ้น 2) การวิจัยครั้งถัดไปควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อติดตามผลกระทบของการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ต่อภาวะการมีงานทำและการประกอบอาชีพของนิสิตหลังสำเร็จการศึกษา และ 3) การวิจัยครั้งถัดไปควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลระหว่างการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานกับวิธีการสอนเชิงรุกแบบอื่น ๆ เช่น การสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง “การศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่องการจัดการการตลาดของนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาดผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน” ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากงบประมาณรายได้คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยทักษิณ (COA No.TSU 2025_012 REC No.0035)

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงศ์ เสง์ลอยเลื่อน และร่มฉัตร ขุนทอง. (2565). ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานในรายวิชาการจัดการฐานข้อมูล. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 12(3), 257-270.
- จักรกฤษณ์ โปณะทอง. (2564). รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน ปัญหาเป็นฐาน และโครงงานเป็นฐานที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 9(2), 778-793.

- ดุขฎิ โยเหลา และคณะ. (2557). การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จาก โครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็ก และเยาวชน: จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- ทิตนา แหมมณี. (2560). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภกานต์ หน่ายคอน และคณะ. (2567). การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาชีววิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 35(1), 71-85.
- พิชญาพร ประครองใจ. (2563). การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 40(1), 155-163.
- พิมพ์ลักษณ์ โมรา. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน: ทางเลือกในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *Journal of Research and Curriculum Development*, 8(1), 42-52.
- สุพรรณ น้อยนคร และคณะ. (2561). การส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐานบูรณาการกับเฟซบุ๊ก. *Journal of Education and Innovation*, 21(1), 360-376.
- อารีย์ ชันติธรรมกุล. (2566). การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกโดยใช้รูปแบบโครงงานเป็นฐาน ในรายวิชา GSC157 การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 20(1), 59-74.
- Kotler, P. et al. (2021). *Marketing management*. (16th ed.). New York: Pearson.
- Ye, S. & Iamsa-ard, A. (2025). Development of Project-Based Learning Instructional Model to Enhance Undergraduate Students' Creativity Ability. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 19(1), 326-358.

การศึกษาความต้องการเบื้องต้นของครูและผู้ปกครองปฐมวัย ต่อการจัดทำหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกด*

A PRELIMINARY STUDY OF TEACHERS' AND PARENTS' NEEDS FOR THE DEVELOPMENT OF STORYBOOKS TO PROMOTE FINAL CONSONANT CLUSTER LEARNING IN EARLY CHILDHOOD

จันทร์จิรา วงศ์ประไพโรจน์

Janjira Wongprapairot

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University, Songkhla, Thailand

Corresponding author E-mail: janjira.wo@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความต้องการเบื้องต้นของครูและผู้ปกครองปฐมวัยต่อการจัดทำหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกด” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของครูผู้สอนระดับปฐมวัยในการจัดทำหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกดของเด็กอนุบาล เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ปกครองระดับปฐมวัยในการจัดทำหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกด และเพื่อวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาหนังสือนิทานที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยจากมุมมองของครูและผู้ปกครอง การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูผู้สอนระดับอนุบาล 3 และผู้ปกครองของเด็กในระดับเดียวกันจากโรงเรียนวัดป่าขาว จังหวัดสงขลา โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสอบถามปลายเปิดเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ครูและผู้ปกครองมีความต้องการที่จะให้เด็กได้เรียนรู้มาตราตัวสะกดผ่านการใช้นิทานเป็นสื่อกลาง โดยมีข้อเสนอแนะว่าหนังสือนิทานควรมีเนื้อหาสั้น กระชับ ใช้คำซ้ำที่สะท้อนมาตราตัวสะกดเพื่อให้เด็กจดจำได้ง่าย พร้อมภาพประกอบที่ชัดเจน สวยงาม และดึงดูดความสนใจ ภาษาที่ใช้ควรเรียบง่ายเหมาะสมกับวัย เพื่อส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้อง นอกจากนี้ มีข้อเสนอเพิ่มเติมว่าการพัฒนาหนังสือนิทานในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ที่มีเสียงบรรยายประกอบ การเน้นเสียงมาตราตัวสะกด รวมถึงการแทรกกิจกรรมเสริม เช่น เกมจับคู่คำ หรือแบบฝึกหัดสั้น ๆ โดยสรุป งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการและบริบทของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างทักษะการอ่านมาตราตัวสะกดอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน อีกทั้งยังสามารถเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาหนังสือนิทานสำหรับเด็กในระดับปฐมวัยให้ตอบสนองต่อความต้องการของทั้งครูและผู้ปกครอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะทางภาษาและการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่มั่นคงของเด็กต่อไป

คำสำคัญ: หนังสือนิทาน, มาตราตัวสะกด, ความต้องการของครูและผู้ปกครอง

Abstract

The research titled “A Preliminary Study of Teachers' and Parents' Needs for the Development of Storybooks to Promote Final Consonant Cluster Learning in Early Childhood” aimed to investigate three main objectives to study the needs of early childhood teachers in

* Received 10 October 2025; Revised 30 October 2025; Accepted 30 October 2025

developing storybooks to promote the learning of final consonant clusters among kindergarten children, examine the needs of parents in developing storybooks to support their children's learning of final consonant clusters, and to analyze recommendations and guidelines for developing storybooks appropriate for early childhood from the perspectives of both teachers and parents. This study employed a qualitative research design, with participants consisting of kindergarten level 3 teachers and parents of children at the same level from Wat Pakwang School, Songkhla Province. Data were collected using semi-structured interviews and open-ended questionnaires. The findings revealed that both teachers and parents expressed a strong need for children to learn final consonant clusters through the use of storybooks as a learning medium. It was suggested that storybooks should have short and concise content, use repetitive words that reflect final consonant clusters to facilitate memorization, and include clear, attractive, and engaging illustrations. The language used should be simple and age-appropriate to promote correct understanding. Additionally, participants suggested that storybooks in electronic formats (E-books) featuring narration, pronunciation emphasis on final consonant clusters, and supplementary activities such as word-matching games or short exercises would further enhance children's learning experiences. In conclusion, this study highlights the importance of designing learning materials that align with the developmental stages and contexts of early childhood learners. Such design not only fosters effective and sustainable reading skills in final consonant clusters but also provides valuable guidelines for developing storybooks that meet the needs of both teachers and parents, thereby contributing to the improvement of children's language abilities and foundational learning skills.

Keywords: Storybooks, Spelling Patterns, Teachers and Parents Needs

บทนำ

การเรียนรู้ด้านภาษาไทยในระดับปฐมวัยเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาการด้านการสื่อสารและการอ่านออกเขียนได้ของเด็กในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านการอ่านมาตราตัวสะกด ซึ่งถือเป็นหัวใจของการอ่านออกเสียงอย่างถูกต้องในภาษาไทย (สุวรรณา สถาอานันท์, 2559) อย่างไรก็ตาม จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นในชั้นเรียนระดับอนุบาล 3 พบว่า เด็กจำนวนมากยังไม่สามารถอ่านคำที่มีมาตราตัวสะกดได้อย่างถูกต้อง สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและส่งเสริมทักษะด้านนี้โดยเฉพาะหนังสือนิทานเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพราะเป็นสื่อที่เข้าถึงง่าย สร้างความสนุกสนาน และกระตุ้นจินตนาการ อารมณ์ และการใช้ภาษาไปพร้อมกัน (จิตราต์น์ แสงสุริยจันทร์, 2562) การนำเนื้อหาตามาตราตัวสะกดมาบูรณาการในรูปแบบนิทานที่เหมาะสมกับวัย จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทั้งสนุกและมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน เขียน ฟัง และพูดอย่างถูกต้องชัดเจน ซึ่งทักษะการอ่านมาตราตัวสะกดถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการพัฒนาทักษะการรู้หนังสืออย่างยั่งยืนการพัฒนาหนังสือนิทานให้ตรงกับบริบทของผู้เรียนในระดับปฐมวัย จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ ครูผู้สอน และผู้ปกครอง ซึ่งเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับพัฒนาการด้านภาษาของเด็กมากที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) การศึกษาความต้องการของทั้งสองกลุ่มจึงมีความสำคัญเพื่อเป็นแนวทาง

ในการออกแบบหนังสือนิทานที่ตอบสนองต่อความต้องการจริง และช่วยเสริมสร้างทักษะการอ่านมาตราตัวสะกดในเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความต้องการของครูและผู้ปกครองระดับปฐมวัยต่อการจัดทำหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกด โดยมุ่งหวังให้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาและความต้องการของเด็กในช่วงวัยนี้ ทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ปกครองในการใช้หนังสือนิทานเป็นเครื่องมือพัฒนาทักษะการอ่านอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นในชั้นเรียนระดับอนุบาล 3 โรงเรียนวัดป่าขวาง จังหวัดสงขลา พบว่า นักเรียนจำนวนไม่น้อยยังไม่สามารถอ่านคำที่มีพยัญชนะสะกดได้ถูกต้องครบถ้วน โดยเฉพาะคำที่มีมาตราเสียงต่างจากเสียงอ่านจริง เช่น “แม่มกน แม่มกม แม่มกง” ซึ่งส่งผลให้เด็กอ่านข้ามเสียงหรืออ่านคลาดเคลื่อน นอกจากนี้ การสังเกตการจัดการเรียนการสอนพบว่า วิธีการสอนที่ใช้ในปัจจุบันยังขาดความหลากหลายและไม่สามารถกระตุ้นความสนใจของเด็กได้เพียงพอ ครูบางส่วนยังมุ่งเน้นการท่องจำมากกว่าการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ตรง ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายและขาดแรงจูงใจในการอ่าน ในขณะเดียวกัน เด็กปฐมวัยในยุคปัจจุบันเติบโตในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยสื่อดิจิทัลและเทคโนโลยี การเรียนรู้ผ่านสื่อรูปแบบนิทาน โดยเฉพาะในรูปแบบ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ที่มีภาพเคลื่อนไหว เสียงประกอบ และกิจกรรมโต้ตอบ จึงมีศักยภาพสูงในการสร้างความสนุกสนานและช่วยให้เด็กเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกดได้อย่างเป็นธรรมชาติ การศึกษาความต้องการของครูและผู้ปกครองจึงมีความสำคัญ เพราะทั้งสองกลุ่มเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเลือก ใช้ และประเมินสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

นอกจากนี้การเรียนรู้ในปัจจุบันมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น โดยสนับสนุนให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ และสื่อที่นำมาใช้นั้นจะต้องเป็นสื่อที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้าน เนื้อหา กระบวนการ และกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สนุกสนาน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ซึ่งเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และน่าสนใจสำหรับผู้เรียนในทุกช่วงวัย หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Book ว่าเป็นหนังสือที่จัดทำและแสดงผลในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อที่อ่านผ่านคอมพิวเตอร์ทั้งในระบบออนไลน์และ ออฟไลน์ สามารถเชื่อมโยงไปยังส่วนต่าง ๆ ของหนังสือได้ (ไพฑูริย์ ศรีฟ้า, 2551) รวมถึงเด็กปฐมวัยด้วย การจัดทำ E-book นิทานที่เน้นการเรียนรู้มาตราตัวสะกดจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถผสมผสานความสนุกสนานจากนิทานเข้ากับเป้าหมายด้านการเรียนภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การพัฒนา E-book ดังกล่าวตรงกับบริบทของผู้เรียนและสามารถใช้งานได้จริง ซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อการนำเสนอในรูปแบบของหนังสือทางจอคอมพิวเตอร์ ประกอบไปด้วย ข้อความ ตัวเลข ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ตลอดจนทั้งวิดีโอและเสียง (ชวนพิศ ปะกิริระนำ, 2554) การศึกษาความต้องการของ ครูผู้สอนและผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ข้อมูลจากทั้งสองกลุ่มจะช่วยสะท้อนมุมมองที่หลากหลาย อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบและพัฒนาสื่อ E-book ที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กในระดับปฐมวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของครูผู้สอนระดับปฐมวัยในการจัดทำหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกดของเด็กอนุบาล
2. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ปกครองระดับปฐมวัยในการจัดทำหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกด
3. เพื่อวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาหนังสือนิทานที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยจากมุมมองของครูและผู้ปกครอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในขั้นตอน R1 (Research and Information Gathering) เพื่อศึกษาความต้องการของครูและผู้บริหารระดับปฐมวัยต่อการจัดทำหนังสือนิทาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกด โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดกลุ่มประเด็นและถอดบทสรุปจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนระดับปฐมวัย (อนุบาล 3) และผู้บริหารของระดับปฐมวัย (อนุบาล 3) โรงเรียนวัดป่าขวาง อำเภอลำลูกขัน จังหวัดสงขลา เนื่องจากเป็นระดับชั้นที่เริ่มต้นอ่าน-เขียนเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ระดับประถมศึกษาตอนต้น รวมทั้งหมด 25 คน โดยแบ่งเป็นครูจำนวน 5 คน และผู้บริหารจำนวน 20 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้ การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ ครูปฐมวัย ต้องเป็นครูผู้สอนในระดับชั้นอนุบาล 3 ที่มีประสบการณ์สอนอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านภาษาไทย และผู้บริหาร ต้องมีบุตรหลานที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาล 3 ในปีการศึกษาที่ทำการวิจัย และยินดีให้ข้อมูล

ตัวแปรต้น สถานภาพผู้ให้ข้อมูล

ตัวแปรตาม ความต้องการในการจัดทำหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหนังสือนิทาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกด มีดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสำหรับครูปฐมวัย
2. แบบสอบถามความต้องการจำเป็นด้านการสอนสำหรับผู้ปกครอง

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสำหรับครูปฐมวัย เกี่ยวกับสภาพปัญหาการสอนการอ่านมาตราตัวสะกด แนวทางการแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้หนังสือนิทาน มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์

1.2 กำหนดประเด็นสัมภาษณ์และสร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างสำหรับผู้เชี่ยวชาญ 1 ฉบับ

1.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้อง ของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถาม โดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD) โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าระดับคะแนนตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ผลการประเมินต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1 จึงจะยอมรับได้ ผลจากการให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถามผลการประเมินพบว่า แบบสัมภาษณ์มีค่าเฉลี่ย (M) คือ 4.67 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD) คือ 0.58 แสดงว่าแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องเหมาะสมในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้จริงได้

1.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปสัมภาษณ์ครูผู้สอนระดับปฐมวัย

2. แบบสอบถามสภาพปัญหาการเรียนการสอนการอ่าน ใช้สอบถามผู้ปกครองนักเรียนระดับระดับชั้นปฐมวัย โรงเรียนวัดป่าขวาง อ.สิงหนคร จ.สงขลาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนการอ่านภาษาไทย และแนวทางการแก้ปัญหา เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-end)

2.2 กำหนดประเด็นการสอบถามและสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่

ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้อง ของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถาม โดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (M) และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD) โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าระดับคะแนนตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ผลการประเมินต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1 จึงจะเป็นที่ยอมรับได้ ผลจากการให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถามผลการประเมินพบว่า แบบสอบถามมีค่าเฉลี่ย (M) คือ 5.00 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD) คือ 0.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องเหมาะสมในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้จริงได้

2.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญนำไปสอบถามผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย โรงเรียนวัดป่าขวาง อำเภอ สิงหนคร จ.สงขลา

1. ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและหาความต้องการจำเป็น

1.1 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านมาตราตัวสะกด

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านมาตราตัวสะกด จากแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการนำข้อมูลด้านการอ่านมาตราตัวสะกดไปปรับใช้ในการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้

1.1.1 ท่านคิดว่าประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย พบปัญหาในการอ่านคำที่มีมาตราตัวสะกดอย่างไรบ้าง ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า “เด็กส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในการอ่านคำที่มีพยัญชนะสะกด หรือ มาตราตัวสะกด อย่างชัดเจน โดยเฉพาะคำที่มี พยัญชนะไม่ตรงตามเสียง เช่น คำที่มีตัว “ม น ง ย ว” หรือ มาตราแม่ กน กม กณ ฯลฯ เด็กมักจะอ่านแบบข้ามเสียง นอกจากนี้ เด็กยังขาดความเข้าใจเรื่องการประสมเสียงระหว่างพยัญชนะต้น สระ และตัวสะกด ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ยังไม่สามารถเชื่อมโยงเสียงกับอักษรได้, ความจำระยะสั้นยังพัฒนาไม่เต็มที่, สื่อการเรียนการสอนยังไม่จุใจ หรือไม่สอดคล้องกับวัย”

1.1.2 ท่านเคยใช้หนังสือนิทานเพื่อสอนเรื่องมาตราตัวสะกดกับเด็กหรือไม่ หากเคย ท่านใช้รูปแบบใด และมีผลอย่างไรบ้าง ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า “เคยใช้โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาล 3 ดิฉันได้นำหนังสือนิทานมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเสริมทักษะการอ่าน โดยเฉพาะเรื่องมาตราตัวสะกดซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการอ่านอย่างถูกต้อง รูปแบบนิทานที่นำมาใช้นั้น จะเน้นเป็น นิทานคำคล้องจองสั้น ๆ ที่มีคำที่มีมาตราตัวสะกดซ้ำ ๆ เพื่อให้เด็กได้ฟังเสียงซ้ำจนเกิดความคุ้นเคย เด็กมีความสนใจมากขึ้นในการเรียนรู้คำที่มีตัวสะกด และสามารถจดจำคำที่เป็นเป้าหมายได้ดีขึ้น”

1.1.3 ท่านมีความต้องการหรือความคาดหวังอย่างไรเกี่ยวกับหนังสือนิทานที่เหมาะสมกับเด็กอนุบาล 3 สำหรับการเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกด ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า “หนังสือนิทานที่ใช้กับเด็กอนุบาลควรมีลักษณะที่เหมาะสมกับวัยและสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาโดยเฉพาะเรื่องมาตราตัวสะกดได้อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งความคาดหวังหลักคือเนื้อหาสั้น กระชับ และมีคำที่ใช้มาตราตัวสะกดซ้ำ ๆ อย่างเป็นจังหวะ, ภาพประกอบมีความสดใส ดึงดูดสายตา และเชื่อมโยงกับคำที่มีตัวสะกดอย่างชัดเจน และใช้ภาษาที่เรียบง่าย ชัดเจน และเหมาะกับระดับการเรียนรู้ของเด็ก หากเป็นนิทานในรูปแบบ E-book หรือสื่อดิจิทัลจะดึงดูดความสนใจได้มากขึ้น และอาจมีการถาม-ตอบหรือมีกิจกรรมท้ายเล่ม”

1.2 ผลการสอบถามผู้ปกครองเรื่องพฤติกรรมการอ่านของเด็ก

ผลการสอบถามผู้ปกครองเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองด้านการอ่านของบุตรหลานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่าน สรุปได้ดังนี้

1.2.1 บุตรหลานของท่านสนใจหรือมีพฤติกรรมอย่างไรในการอ่านหนังสือนิทานที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับมาตราตัวสะกด

“ลูกชายอายุ 5 ขวบค่อนข้างชอบนิทานอยู่แล้วค่ะ แต่ถ้าในเรื่องมีคำที่ยากหรือมีตัวสะกดเยอะ ๆ เขาจะเริ่มไม่ยอมอ่านเอง จะขอให้แม่อ่านให้ฟังแทน แต่ถ้าเนื้อเรื่องสนุก มีภาพสวย ๆ และคำซ้ำ ๆ เขาจะจำได้เร็วขึ้นค่ะ”

(ผู้ปกครองคนที่ 1)

“ลูกสาวจะสนใจนิทานที่มีเสียงประกอบค่ะ เช่น เสียงสัตว์ หรือเสียงเล่านิทานผ่านแอปพลิเคชัน พอได้ยินคำที่มีตัวสะกดซ้ำ ๆ หลายรอบ ก็เริ่มอ่านตามหรือพยายามสะกดคำเองค่ะ แต่บางคำที่สะกดยาก ก็ยังเดาผิดอยู่บ้าง”

(ผู้ปกครองคนที่ 2)

“ลูกชายชอบนิทานที่มีภาพการ์ตูนหรือสัตว์ค่ะ เวลาอ่านเจอคำที่มีตัวสะกดจะถามว่า “ทำไมอ่านแบบนี้” บางทีเขาจะลองสะกดออกเสียงเอง ถ้าสั้น ๆ เขาพอทำได้ แต่ถ้ายาวจะเริ่มเบื่อค่ะ ต้องอ่านแบบสั้น กระชับ”

(ผู้ปกครองคนที่ 3)

“บุตรหลานของดิฉันยังอ่านไม่ได้คล่องค่ะ เวลาที่มีตัวสะกดมักจะอ่านข้ามเสียงไปเลย เช่น “นก” อ่านเป็น “โนก” หรือ “น็อก” ดิฉันเลยต้องอ่านให้ฟังบ่อย ๆ แล้วชี้คำไปด้วย เขาชอบนิทานที่มีจังหวะคล้องจองและซ้ำคำค่ะ”

(ผู้ปกครองคนที่ 4)

“ลูกชายไม่ค่อยชอบนั่งอ่านหนังสือเองค่ะ แต่ถ้าเป็นนิทานที่เล่าเป็นเรื่องสนุก ๆ และมีคำซ้ำ เช่น “เด็กเดินดง เด็กดมดอกไม้” อะไรแบบนี้ เขาจะเริ่มสนใจและพยายามพูดตาม เวลาที่ใช้หนังสือนิทานที่มีคำสะกดคล้าย ๆ กันซ้ำ ๆ จะช่วยให้เขาจำเสียงได้ดีขึ้นค่ะ”

(ผู้ปกครองคนที่ 5)

1.2.2 ท่านคิดว่าเนื้อหาหรือรูปแบบของหนังสือนิทานแบบใดที่เหมาะสมกับการช่วยให้บุตรหลานเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกดได้ดีขึ้น

“ดิฉันคิดว่าเนื้อหาควรเป็นเรื่องราวง่าย ๆ ใกล้ตัวเด็ก เช่น เรื่องสัตว์ ผลไม้ หรือสิ่งของในบ้าน และควรมีคำที่เป็นมาตราตัวสะกดซ้ำบ่อย ๆ เพื่อให้เด็กได้ยินและจดจำได้ รูปแบบที่เหมาะสมควรมีภาพประกอบสวย ๆ ตัวอักษรใหญ่ สีสดใส และอาจมีคำคล้องจองเพื่อให้อ่านสนุกค่ะ”

(ผู้ปกครองคนที่ 1)

“สำหรับลูกชายของผม ถ้าเป็นนิทานที่มีปริศนา เช่น ให้เดิคำที่ขาดท้ายประโยค หรือมีคำถามสั้น ๆ ระหว่างอ่าน จะช่วยให้เขาสนใจมากขึ้น ผมอยากให้มีเสียงอ่านประกอบในรูปแบบ E-book ด้วยครับ เพราะลูกยังอ่านไม่คล่อง แต่ชอบฟังเสียงเล่านิทาน แล้วก็พูดตามได้”

(ผู้ปกครองคนที่ 2)

“ดิฉันอยากให้เนื้อหาิทานสอนคำแบบไม่เป็นทางการเกินไปค่ะ เช่น ไม่ต้องใช้คำอธิบายยาว แต่ใช้การเล่าเรื่องสั้น ๆ ที่มีคำสะกดในแต่ละมาตรา เช่น มาตราแม่ กน แม่ กม ที่ละเรื่อง แบบนี้ลูกจะเข้าใจง่ายและไม่เบื่อ นิทานควรไม่ยาวเกินไป และถ้ามีแบบฝึกหัดท้ายเรื่องนิด ๆ ให้เด็กลองอ่านหรือตอบคำถามได้เองก็ดีมากค่ะ”

(ผู้ปกครองคนที่ 3)

จากข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและหาความต้องการจำเป็น (Needs Analysis : R1) ผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และพัฒนาเครื่องมือในขั้นตอนต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความต้องการของครูและผู้ปกครองระดับปฐมวัยต่อการจัดทำหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกด พบว่า ทั้งครูผู้สอนและผู้ปกครองต่างมีความต้องการอย่างสูงต่อสื่อที่ช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านของเด็ก โดยเฉพาะการอ่านคำที่มีพยัญชนะสะกด ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการอ่านภาษาไทยอย่างถูกต้อง เด็กในระดับอนุบาล 3 จำนวนไม่น้อยยังมีปัญหาในการอ่านคำที่มีมาตราตัวสะกด โดยเฉพาะคำที่มีพยัญชนะไม่ตรงเสียง เช่น “นก” หรือ “แมง” เป็นต้น สาเหตุของปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากความเข้าใจที่ยังไม่ชัดเจนในเรื่องของการประสมเสียง ขาดการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ และสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อย่างไม่เหมาะสมหรือดึงดูดความสนใจของเด็กได้มากพอ

1. ผลการศึกษาความต้องการของครูผู้สอนระดับปฐมวัยในการจัดทำหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกดของเด็กอนุบาล

ผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนระดับปฐมวัยจากโรงเรียนวัดป่าขวาง จังหวัดสงขลา พบว่า ครูทุกคนเห็นตรงกันว่าเด็กในระดับอนุบาล โดยเฉพาะชั้นอนุบาล 3 ยังมีปัญหาในการอ่านคำที่มีพยัญชนะสะกด เด็กมักอ่านข้ามเสียงหรืออ่านไม่ถูกต้องตามมาตราเสียง ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการมีสื่อที่ช่วยส่งเสริมทักษะด้านนี้อย่างเหมาะสมกับวัยครูส่วนใหญ่เห็นว่าหนังสือนิทานเป็นสื่อที่สามารถช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกดได้อย่างเป็นธรรมชาติ เพราะมีลักษณะสนุกสนานและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก นิทานที่เหมาะสมควรมีลักษณะ “เนื้อหาสั้น กระชับ ใช้คำซ้ำ ๆ ที่มีมาตราตัวสะกด และมีภาพประกอบที่สดใส สวยงาม และเกี่ยวข้องกับคำศัพท์ในเรื่อง” ครูคนหนึ่งกล่าวว่า “เด็กมักอ่านข้ามเสียงตัวสะกด แต่ถ้าใช้หนังสือนิทานคำคล้องจองสั้น ๆ ที่มีคำซ้ำ เด็กจะจดจำเสียงได้ง่ายขึ้น และเริ่มอ่านได้ถูกต้องมากขึ้นค่ะ”

โดยสรุป ครูปฐมวัยมีความต้องการให้หนังสือนิทานมีองค์ประกอบที่เหมาะสมกับวัย ได้แก่ เนื้อหาสั้น ภาพสีสดใส ตัวอักษรขนาดใหญ่ และเน้นคำที่มีมาตราตัวสะกดซ้ำ เพื่อให้เด็กได้ฝึกฟังเสียงและจำรูปคำได้ง่ายยิ่งขึ้น

2. ผลการศึกษาความต้องการของผู้ปกครองระดับปฐมวัยในการจัดทำหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกดของบุตรหลาน

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของเด็กระดับปฐมวัย พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า เด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถอ่านคำที่มีตัวสะกดได้คล่อง โดยเฉพาะคำที่มีเสียงสะกดต่างจากเสียงอ่านจริง เด็กบางคนจะอ่านข้ามเสียงหรือหลีกเลี่ยงคำที่อ่านยาก ผู้ปกครองมีความต้องการให้มีหนังสือนิทานที่ช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านของเด็กในรูปแบบที่น่าสนใจ เช่น นิทานที่มีเสียงอ่านประกอบ (E-book) ภาพประกอบสวยงาม และใช้คำซ้ำ ๆ ที่มีมาตราตัวสะกด เพื่อช่วยให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับเสียงและจดจำรูปคำได้ดีขึ้น โดยผู้ปกครองรายหนึ่งกล่าวว่า “ลูกชายจะชอบนิทานที่มีเสียงอ่านค่ะ ถ้าได้ฟังเสียงบ่อย ๆ เขาจะเริ่มพูดตามและจำคำที่มีตัวสะกดได้เร็วขึ้น” โดยสรุป ผู้ปกครองต้องการหนังสือนิทานที่มีลักษณะสั้น กระชับ ใช้คำง่าย ตัวอักษรชัดเจน มีสีสดใส และอาจอยู่ในรูปแบบสื่อดิจิทัล เพื่อเพิ่มแรงจูงใจให้เด็กอ่านและเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาหนังสือนิทานที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยจากมุมมองของครูและผู้ปกครอง

จากการเก็บข้อมูลเมื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลจากทั้งครูและผู้ปกครอง พบว่าความต้องการมีความสอดคล้องกันในหลายประเด็น โดยเฉพาะเรื่องลักษณะของหนังสือนิทานที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยแนวทางหลักในการพัฒนาหนังสือนิทานที่เหมาะสม เนื้อหาและภาษา ควรมีเนื้อเรื่องสั้น กระชับ เข้าใจง่าย ใช้คำซ้ำที่มีมาตราตัวสะกด และใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัย ภาพประกอบและรูปแบบสื่อ ควรมีภาพที่สวยงาม ดึงดูดความสนใจ เชื่อมโยงกับเนื้อหา และหากพัฒนาเป็น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ควรมีเสียงอ่านประกอบหรือกิจกรรมโต้ตอบ เช่น คำถามท้ายเรื่อง และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครู ควรเปิดโอกาสให้ครูและผู้ปกครองสามารถนำหนังสือนิทานไปใช้ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการอ่านในทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ผู้ปกครองรายหนึ่งเสนอว่า “อยากให้มีแบบฝึกหัดท้ายเล่มหรือเกมเล็ก ๆ ให้เด็กจับคู่คำกับภาพ เพราะลูกจะได้เล่นและเรียนรู้ไปพร้อมกันค่ะ”

โดยสรุป ทั้งครูและผู้ปกครองเห็นพ้องกันว่าหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกดควรมีลักษณะเป็นสื่อที่ทั้ง “สนุก เรียนรู้ และสอดคล้องกับพัฒนาการ” ของเด็กปฐมวัย พร้อมเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่รอบข้าง เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ครูและผู้ปกครองระดับปฐมวัยมีความต้องการอย่างสูงต่อการพัฒนาหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกดของเด็กอนุบาล ทั้งสองกลุ่มเห็นพ้องกันว่าหนังสือนิทานเป็นสื่อที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เพราะสามารถสร้างความสนุกสนานและแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะนิทานที่มีลักษณะสั้น กระชับ ใช้คำซ้ำ ๆ ที่มีมาตราตัวสะกด พร้อมภาพประกอบที่สวยงามและเชื่อมโยงกับเนื้อหาลงชัดเจน ซึ่งช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจและจดจำเสียงของคำได้ง่ายขึ้น สาเหตุที่ครูและผู้ปกครองมีความต้องการดังกล่าว มาจากปัญหาที่พบในห้องเรียนจริงและในบ้านว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถอ่านคำที่มีพยัญชนะสะกดได้อย่างถูกต้อง เด็กมักอ่านข้ามเสียง หรืออ่านไม่ตรงกับเสียงสะกดจริง ทำให้ต้องการสื่อที่ช่วยฝึกซ้ำในบริบทที่เป็นมิตรกับเด็ก การใช้หนังสือนิทานซึ่งมีการดำเนินเรื่องอย่างเป็นธรรมชาติ จึงช่วยให้เด็กได้ฝึกการฟังเสียง คำ และการออกเสียงอย่างต่อเนื่องโดยไม่รู้สีกว่ากำลังเรียน นอกจากนี้ ความทันสมัยของเทคโนโลยียังส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สนใจรูปแบบ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ที่มีเสียงอ่านประกอบ ภาพเคลื่อนไหว และกิจกรรมโต้ตอบ ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจและสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กมากขึ้น โดยสรุปดังนี้

ประการแรก เพื่อศึกษาความต้องการของครูปฐมวัยในการจัดทำหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มาตราตัวสะกด พบว่า ครูผู้สอนระดับอนุบาล 3 มีความต้องการอย่างมากต่อการใช้นิทานเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการอ่าน โดยเฉพาะเรื่องมาตราตัวสะกดซึ่งเด็กปฐมวัยยังขาดความเข้าใจในเรื่องการประสมเสียง และการเชื่อมโยงระหว่างพยัญชนะต้น สระ และตัวสะกด ครูหลายคนให้ข้อมูลว่าการใช้นิทานคำคล้องจองที่มีคำซ้ำบ่อย ๆ ส่งผลดีต่อการจดจำเสียงของคำและสามารถกระตุ้นความสนใจของเด็กได้ดีกว่าวิธีการสอนแบบปกติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (จิตรัตน์ แสงสุริยจันทร์, 2562) ที่กล่าวว่าหนังสือนิทานเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อนำเสนอผ่านรูปแบบที่เหมาะสมกับวัยโดยคุณค่าของนิทานช่วยให้ความสนุกเพลิดเพลิน ให้การผ่อนคลายทางอารมณ์ทำให้สังคมรอบครีมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น (วิเชียร เกษประทุม, 2550) ซึ่งนิทานมีบทบาทสำคัญต่อการถ่ายทอดการเรียนรู้ เสริมสร้างบุคลิกภาพมีพลังโน้มน้าวความคิด ทศนคติ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล รวมทั้งมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์และสังคมในหลายด้าน รวมทั้งนิทานให้ความบันเทิงสนุกสนาน นิทานเป็นแหล่งรวมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนความเชื่อของคนในสังคม และนิทานเป็นเครื่องมือในการบรมสั่งสอน ศีลธรรม จริยธรรม (ภิญโญ เวชโช, 2561)

ประการที่สอง เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ปกครองปฐมวัย พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นตรงกับครูว่า เด็กปฐมวัยยังไม่สามารถอ่านคำที่มีตัวสะกดได้อย่างถูกต้อง เด็กมักหลีกเลี่ยงการอ่านคำยาก หรืออ่านแบบข้ามเสียงไปเลย ผู้ปกครองมีความต้องการหนังสือนิทานที่มีเนื้อหาเรียบง่าย ภาพสวยงาม ตัวอักษรชัดเจน และมีจังหวะคล้องจอง พร้อมทั้งเสนอแนะว่าหากมีเสียงอ่านหรือองค์ประกอบมัลติมีเดียเพิ่มเติมจะสามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้มากขึ้น โดยเฉพาะในรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ซึ่งสนับสนุนแนวทางของ (Anderson, N. J., 2013) ที่เสนอว่า Active Reading ควรผสานกับสื่อที่มีปฏิสัมพันธ์และสามารถกระตุ้นผู้เรียนได้หลายช่องทาง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีความหมาย

ประการที่สาม เพื่อวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาหนังสือนิทาน พบว่าทั้งครูและผู้ปกครองเห็นพ้องกันว่าหนังสือนิทานควรมีโครงเรื่องกระชับ ใช้คำที่มีมาตราตัวสะกดซ้ำ ๆ สอดแทรกไว้ในบริบทของเรื่องราวที่ใกล้ตัว เช่น เรื่องสัตว์ สิ่งของรอบตัว หรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน และควรมีภาพประกอบที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาลงชัดเจน ในด้านของเทคโนโลยี ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการพัฒนาเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีเสียงประกอบหรือกิจกรรมแบบโต้ตอบ เช่น คำถามท้ายบท จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้มากขึ้น ข้อเสนอแนะเหล่านี้สามารถเป็นแนวทางสำคัญในการออกแบบสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมกับบริบทยุค

ปัจจุบัน และตรงกับแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Margrain & Biddulph, 2009)

จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า หนังสือนิทานไม่เพียงแต่เป็นสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาให้ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของทั้งครูและผู้ปกครองได้ หากได้รับการออกแบบอย่างมีระบบ สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม และใช้เทคโนโลยีสนับสนุนอย่างเหมาะสม งานวิจัยนี้จึงสามารถเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาสื่อเพื่อเสริมทักษะการอ่านมาตราตัวสะกดในระดับปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

สรุปและข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนระดับปฐมวัยควรนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการวางแผนจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านมาตราตัวสะกด โดยเลือกใช้สื่อที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก เช่น หนังสือนิทานคำคล้องจอง หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีภาพและเสียงประกอบ เพื่อกระตุ้นความสนใจและช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น สำหรับผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการอ่านของบุตรหลาน โดยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน เช่น การอ่านนิทานให้ฟังก่อนนอน และเลือกหนังสือนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมาตราตัวสะกดซ้ำ ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับเสียงของคำ ในกรณีผู้พัฒนาสื่อการเรียนรู้ควรออกแบบหนังสือนิทานที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับความสนใจของเด็ก และมีองค์ประกอบด้านภาพ เสียง และกิจกรรมที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอในรูปแบบ E-book ที่สามารถโต้ตอบกับผู้เรียนได้ เช่น การมีเสียงอ่านอัตโนมัติ หรือแบบฝึกหัดท้ายเรื่องเพื่อประเมินความเข้าใจ และในอนาคตควรมีการทดลองใช้หนังสือนิทานที่พัฒนาขึ้นจริงกับกลุ่มเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา และประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านมาตราตัวสะกดก่อนและหลังใช้สื่อ เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของหนังสือนิทานอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น ทั้งในด้านภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม หรือรูปแบบของโรงเรียน เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชวนพิศ ปะภิระนำ. (2554). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการอ่านและการเขียนคำมาตราตัวสะกด แม่กนก และกม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธิดารัตน์ แสงสุริยจันทร์. (2562). บทบาทของหนังสือนิทานในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 32(2), 78-85.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ไพฑูรย์ ศรีฟ้า. (2551). e-Book หนังสือพูดได้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัทฐานการพิมพ์ จำกัด.
- ภิญโญ เวชโช. (2561). คติชนวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพัฒนาการพิมพ์.
- วิเชียร เกษประทุม. (2550). นิทานพื้นบ้าน เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็ก และเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- สุวรรณ สภาอานันท์. (2559). การสอนอ่านมาตราตัวสะกดสำหรับเด็กเล็ก. วารสารภาษาไทยและภาษาศาสตร์ศึกษา, 4(1), 1-15.

Anderson, N. J. (2013). Active Skills for Reading 3. (3rd ed.). Boston: National Geographic Learning / Cengage Learning.

กลวิธีการเล่าเรื่องและการใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (THIRTEEN LIVES)*

NARRATIVE TECHNIQUES AND CINEMATIC LANGUAGE IN THE FILM THIRTEEN LIVES

ชมนาด กิตติสุทธีพันธุ์*, สรพงษ์ วงศ์ธีระธรณ์

Chommanard Kittisuthiphant*, Sorapong Wongtheerathorn

วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย

College of Communication Arts, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: Chommanard.ki61@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่องและการใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์เรื่อง “สิบสามชีวิต” (Thirteen Lives) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์เรื่อง “สิบสามชีวิต” และ 2) ศึกษาการใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์เรื่อง “สิบสามชีวิต” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา ภาพยนตร์ซึ่งกำกับโดย รอน ฮาเวิร์ด นำเสนอเหตุการณ์การช่วยเหลือทีมฟุตบอลเยาวชนที่ติดอยู่ในถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สะท้อนคุณค่าความร่วมมือระหว่างมนุษย์ต่างเชื้อชาติและการเผชิญภัยธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า การเล่าเรื่องประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ 1) โครงเรื่อง (Plot) แบบเรียงลำดับเหตุการณ์ 2) แก่นความคิด (Theme) เน้นความเสียสละและความสามัคคี 3) ความขัดแย้ง (Conflict) ได้แก่ ความขัดแย้งภายในจิตใจ ความขัดแย้งระหว่างบุคคล และความขัดแย้งกับพลังภายนอก 4) ตัวละคร (Character) ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำที่มีมิติสมจริง 5) ฉาก (Scene) ฉากธรรมชาติ และฉากประดิษฐ์เพื่อเพิ่มความสมจริง และ 6) มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of view) คือ การเล่าเรื่องแบบรู้รอบด้าน ข้อค้นพบภาษาภาพยนตร์ มี 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การใช้แสงและเงา (Light and Shadows) เช่น การจัดแสงแบบไฮคีย์ (High Key) การจัดแสงแบบโลว์คีย์ (Low Key) และจัดแสงแบบใช้ทิศทาง (Light Directionality) 2) สี (Color) การใช้สีโทนธรรมชาติและโทนสีเย็น เพื่อสื่อถึงความรู้สึกตึงเครียดและลึกลับวังเวง 3) การถ่ายภาพยนตร์ (Cinema Photography) พบการใช้มุมกล้องแบบปานกลางมากที่สุด และมีการเคลื่อนกล้องเฉพาะในจังหวะสำคัญ 4) การตัดต่อ (Editing) มักใช้เทคนิคการตัดต่อ 2 ลักษณะ คือ การตัดแบบต่อเนื่อง และการตัดต่อแบบสลับเหตุการณ์

คำสำคัญ: กลวิธีการเล่าเรื่อง, ภาษาภาพยนตร์, สิบสามชีวิต

Abstract

The research titled “Narrative Techniques and Cinematic Language in the Film Thirteen Lives” aims to 1) examine the narrative strategies employed in Thirteen Lives, and 2) analyze the use of cinematic language in the film. Utilizing a qualitative methodology through content analysis, the study focuses on Thirteen Lives, directed by Ron Howard, which portrays the rescue of a youth football team trapped in Tham Luang Nang Non cave, Mae Sai District, Chiang Rai Province. The film reflects the values of cross-cultural human cooperation and the confrontation

with natural adversity. The findings reveal six key narrative components: 1) Plot a chronological sequence of events; 2) Theme an emphasis on sacrifice and unity; 3) Conflict internal, interpersonal, and external tensions, including environmental and time-based challenges; 4) Character both active and passive roles portrayed with realistic depth and emotional resonance; 5) Scene a combination of natural and constructed settings to enhance realism; 6) Point of View an omniscient narrative perspective. In terms of cinematic language, four core components are identified: 1) Light and Shadows use of high-key lighting, low-key lighting, and directional lighting to evoke mood; 2) Color natural and cool tones are employed to evoke tension and a sense of mystery or desolation; 3) Cinema Photography predominantly medium shots, with camera movement reserved for pivotal moments; 4) Editing a blend of continuity editing and cross-cutting to intensify narrative progression.

Keywords: Narrative Techniques, Cinematic Language, Thirteen Lives

บทนำ

ภาพยนตร์เป็นสื่อศิลปะที่มี “ภาษาภาพยนตร์” เป็นระบบการสื่อสารเฉพาะตัว ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านภาพ เสียง และการตัดต่ออย่างมีจังหวะและความหมาย โดยเริ่มจากการจัดองค์ประกอบภาพ (Mise-en-scène) ลงในกรอบภาพ (Frame) ที่เรียงต่อกันเป็นช็อต (Shot) และฉาก (Sequence) ก่อนจะรวมกันเป็นภาพยนตร์ เสียงช่วยสร้างบรรยากาศและเพิ่มความสมจริง ขณะที่การตัดต่อเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้งหมดเพื่อสื่อสารตามเจตนารมณ์ของผู้กำกับอย่างมีประสิทธิภาพ (วนัชร รัตนจินดา, 2560) ตามแนวคิดของ Todorov (1969) “ศาสตร์แห่งการเล่าเรื่อง” (Narratology) คือการประกอบสร้างเรื่องราวด้วยตรรกะภายในและองค์ประกอบทางศิลปะเพื่อสื่อสารกับผู้ชมอย่างมีประสิทธิภาพ (ขวัญจิต กิจวิศาล, 2564) โดย Todorov (1969) ได้เสนอโครงสร้างการเล่าเรื่องที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ สภาวะสมดุล → การถูกทำลาย → ความพยายามแก้ไข → การฟื้นฟู → การกลับคืนสู่สมดุลอีกครั้ง (Adepati, M. K. & Samanik, S., 2018) ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดของอริสโตเติลที่มองการเล่าเรื่องเป็นกระบวนการเปลี่ยนผ่านจากทุกข์สู่สุขและกลับสู่ทุกข์อีกครั้ง นอกจากนี้ ภาษา คือ เครื่องมือสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถสร้างความร่วมมือในระดับมหภาคผ่านการเล่าเรื่องและการสื่อสารทางสังคม (Harari, Y. N., 2018) ขณะที่การเล่าเรื่องเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้มนุษย์เข้าใจและอธิบายโลกโดยไม่จำกัดรูปแบบหรือประเภทของสื่อ ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ ละคร ข่าวสาร หรือบทสนทนาในชีวิตประจำวัน การนำเสนอเหตุการณ์จริงผ่านภาพยนตร์จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ผู้ชมเข้าใจบริบททางสังคมและอารมณ์ของเหตุการณ์ได้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทยซึ่งมีเหตุการณ์สำคัญระดับโลกที่สามารถนำมาถ่ายทอดผ่านสื่อภาพยนตร์ได้อย่างมีคุณค่า (ณัฐปคัลภ์ อัครภูริณาคินทร์, 2563)

ในปัจจุบัน ภาพยนตร์ที่สร้างจากเหตุการณ์จริงได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับนานาชาติและในประเทศไทย โดยเฉพาะกรณีทีมฟุตบอลเยาวชนหมูป่าอะคาเดมีและโค้ชที่ติดอยู่ในถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน จังหวัดเชียงราย เมื่อปี พ.ศ. 2561 ซึ่งกลายเป็นข่าวใหญ่ระดับโลกและถูกนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์โดยหลายค่ายโปรดัคชัน หนึ่งในผลงานที่โดดเด่นคือภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives) ที่ฉายในปี ค.ศ. 2022 กำกับโดย รอน ฮาวเวิร์ด ผู้กำกับชาวอเมริกันเจ้าของรางวัลออสการ์ ที่ถ่ายทอดภารกิจช่วยชีวิตอย่างละเอียดและสมจริงด้วยงานโปรดัคชันระดับฮอลลีวูด ภาพยนตร์นำเสนอความตึงเครียด ความเสียสละ และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ ผ่านโครงเรื่องที่ดำเนินจากความหวังสู่จุดวิกฤต ก่อนจะจบลงด้วยความสำเร็จที่เปี่ยมด้วยมนุษยธรรม ถือเป็นตัวอย่างสำคัญของการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องและภาษาภาพยนตร์ในการถ่ายทอดเนื้อหาที่ซับซ้อนทั้งด้านอารมณ์และบริบททางสังคม โดยมีงานวิจัยหลายฉบับสนับสนุนว่าการเล่าเรื่องเชิงประวัติศาสตร์

สามารถสร้างความเข้าใจและความตระหนักรู้ในประเด็นทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเชื่อมโยงผู้ชมเข้ากับคุณค่าของมนุษยธรรมและความร่วมมือในระดับโลกอย่างลึกซึ้ง

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการเล่าเรื่องและภาษาภาพยนตร์ของภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives) กำกับโดย รอน ฮาวเวิร์ด โดยเน้นศึกษาเฉพาะลักษณะกลวิธีการเล่าเรื่องและแนวคิดเกี่ยวกับภาษาภาพยนตร์ได้แก่ เทคนิคเชิงภาพ การจัดแสง การใช้สี การตัดต่อ เพื่อทำความเข้าใจแนวทางการนำเสนอเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการสื่อสารสาระสำคัญและการสร้างความลึกซึ้งทางอารมณ์แก่ผู้ชมผ่านภาษาภาพยนตร์ที่เป็นเอกลักษณ์ของภาพยนตร์ที่สร้างจากเหตุการณ์จริง

จากความเป็นมาดังกล่าว การศึกษานี้มีความสำคัญในการวิเคราะห์กลวิธีการเล่าเรื่องและการใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์ที่สร้างจากเหตุการณ์จริง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานภาพยนตร์ในอนาคต รวมถึงเป็นแนวทางในการศึกษาสื่อที่มีอิทธิพลต่อสังคมและการสื่อสารเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคาดว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สร้างภาพยนตร์ นักวิชาการ และผู้สนใจด้านการสื่อสารผ่านสื่อภาพยนตร์ในระดับวิชาการและเชิงปฏิบัติ โดยสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเนื้อหา การวิเคราะห์เชิงสื่อ และการสร้างสรรค์งานที่มีคุณภาพและความหมายในบริบทร่วมสมัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives)
2. เพื่อศึกษาการใช้ภาษาภาพยนตร์ของภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives)

วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องและการใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives) ซึ่งสร้างจากเหตุการณ์จริงในประเทศไทย งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงโครงสร้างของการเล่าเรื่องควบคู่กับเทคนิคทางภาพยนตร์ที่ปรากฏในเนื้อหา โดยใช้กรอบแนวคิดด้านศาสตร์การเล่าเรื่อง (Narratology) และภาษาภาพยนตร์ (Cinematic Language) เป็นเครื่องมือหลักในการตีความ

ประชากรในการศึกษา คือภาพยนตร์ที่สร้างจากเหตุการณ์จริงและเผยแพร่ในระดับสากล โดยกลุ่มตัวอย่างที่เลือกศึกษาคือภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives) ซึ่งเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์ม Amazon Prime Video มีความยาว 2 ชั่วโมง 30 นาที และได้รับการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากความโดดเด่นของเนื้อหาและความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ระดับโลกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการรับชมภาพยนตร์อย่างละเอียดหลายรอบเพื่อให้เข้าใจบริบทโดยรวมและรายละเอียดเชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบบันทึกที่ใช้ในการชมภาพยนตร์ การจำแนกองค์ประกอบแบ่งออกเป็นสองด้านหลัก ได้แก่ 1) การวิเคราะห์การเล่าเรื่อง ซึ่งครอบคลุมโครงเรื่อง (Plot), แก่นเรื่อง (Theme), ความขัดแย้ง (Conflict), ตัวละคร (Character), ฉาก (Setting), และมุมมองการเล่าเรื่อง (Point of View); และ 2) การวิเคราะห์ภาษาภาพยนตร์ ได้แก่ แสงและเงา (Light and Shadow), สี (Color), การถ่ายภาพ (Cinematography), และการตัดต่อ (Editing)

ในการตีความข้อมูล ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดด้านศาสตร์การเล่าเรื่อง (Narratology) และภาษาภาพยนตร์ (Cinematic Language) เป็นเครื่องมือหลักในการวิเคราะห์ โดยเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ เพื่อค้นหาแก่นความคิดและกลวิธีการสื่อสารของผู้กำกับอย่างลึกซึ้ง ผลการวิเคราะห์นำเสนอในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยเชื่อมโยงข้อมูลกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และ

ประวัติศาสตร์ร่วมสมัย พร้อมอธิบายอย่างมีเหตุผลและยกตัวอย่างจากภาพยนตร์ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมต่อเนื้อหาและเจตนารมณ์ของภาพยนตร์เรื่องนี้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการเล่าเรื่องและการใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives) ซึ่งสร้างจากเหตุการณ์จริงของการช่วยเหลือทีมฟุตบอลเยาวชนและโค้ชที่ติดอยู่ในถ้ำหลวง จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย โดยผลการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็นสองส่วนหลักตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้แก่ 1) การวิเคราะห์กลวิธีการเล่าเรื่อง และ 2) การวิเคราะห์การใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives) ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่สร้างจากเหตุการณ์จริงในประเทศไทย โดยผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้:

1. กลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

โครงเรื่อง (Plot) ภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives) โดย รอน ฮาวเวิร์ด ใช้โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบเรียงลำดับเหตุการณ์ (Chronological Order) ที่ดำเนินเรื่องอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดเหตุการณ์จนถึงการช่วยเหลือสำเร็จ โดยเน้นความสมจริงและความต่อเนื่องของเวลา ซึ่งช่วยให้ผู้ชมสามารถติดตามสถานการณ์ได้อย่างชัดเจนและเข้าใจบริบทของเหตุการณ์จริงอย่างเป็นระบบ โครงเรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องแบบ 3 องค์ (Todorov, T., 1969) อธิบายการเล่าเรื่องมีลำดับพัฒนาการจากสภาวะสมดุลไปสู่ความขัดแย้ง และกลับคืนสู่สมดุลอีกครั้ง ซึ่งในภาพยนตร์เรื่องนี้ปรากฏชัดเจนผ่านการจัดวางเหตุการณ์ที่มีจุดเริ่มต้นการเผชิญอุปสรรค การแก้ไขปัญหา และการคลี่คลายอย่างมีชั้นเชิง ผ่านโครงสร้าง 5 ชั้น ได้แก่ 1) การเปิดเรื่อง (Exposition) ซึ่งนำเสนอการเดินทางของทีมหมูป่าและโค้ชที่ติดอยู่ในถ้ำหลวงก่อนหายตัวไป โดยมีจักรยานเป็นเบาะแสและน้ำท่วมปากถ้ำจนไม่สามารถเข้าช่วยเหลือได้ ซึ่งเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในช่วงปลายเดือนมิถุนายน-ต้นเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561; 2) การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising Action) วันที่ 1-7 ของภารกิจช่วยเหลือ จากการระดมกำลังเจ้าหน้าที่และหน่วยซีลเข้าสู่พื้นที่ถ้ำหลวงท่ามกลางฝนตกหนัก โดยมีผู้ว่าราชการ ณรงค์ศักดิ์ อดิสถานกร เป็นผู้นำการประสานงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ เวิร์น อันสเวิร์ธเสนอรายชื่อนักดำน้ำระดับโลก ริค สแตนตัน และจอห์น โวลันเธน ซึ่งเดินทางมาจากอังกฤษเพื่อร่วมภารกิจช่วยเหลือ แม้จะเผชิญอุปสรรคจากน้ำท่วมและข้อจำกัดด้านการเข้าถึง แต่ทีมกู้ภัยยังคงพยายามสำรวจเส้นทางและวางแผนอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันชาวบ้านและอาสาสมัครร่วมกันเปียงทางน้ำ เพื่อยื้อเวลาให้เด็ก ๆ รอดชีวิต การประชุมร่วมระหว่างฝ่ายไทยและต่างประเทศสะท้อนความร่วมมือและความตึงเครียดในการตัดสินใจดำเนินการที่ท่ามกลางความไม่แน่นอน วันที่ 8-10 ของภารกิจช่วยเหลือ ทีมงานไทยและต่างชาติร่วมกันเปียงทางน้ำจากภูเขาเพื่อให้ระดับน้ำในถ้ำลดลง โดยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านที่ต้องแลกกับผืนนา หลังฝนหยุดตก นักดำน้ำชาวอังกฤษและจอห์นสามารถดำน้ำเข้าไปถึงห้องโถงในถ้ำและพบเด็ก ๆ พร้อมถ่ายวิดีโอเป็นหลักฐาน ข่าวการพบตัวเด็กแพร่ออกอย่างรวดเร็ว ขณะที่ริคยังวิตกกังวลถึงความยากลำบากในการพาเด็กออกมาอย่างปลอดภัย วันที่ 11-14 ของภารกิจช่วยเหลือ ทีมหน่วยซีลและหมออาศัยเข้าไปถึงจุดที่เด็ก ๆ อยู่ ใช้เวลากว่า 7 ชั่วโมง พร้อมตรวจร่างกายและส่งเสบียง แต่พบว่าออกซิเจนมีจำกัด ผู้ว่าราชการฯ แลงความคืบหน้า ขณะเดียวกันเกิดความกังวลจากผู้ปกครองเรื่องสุขภาพของเด็กที่ไม่มีบัตรประชาชน ริคและจอห์นเสนอแผนใหม่โดยเชิญหมอแฮร์รี แฮริส วิสัญญีแพทย์จากออสเตรเลียมาร่วมภารกิจ แม้หมอแฮร์รีลังเลเพราะไม่เคยวางยาสลบในสถานการณ์แบบนี้ แต่ถูกโน้มน้าวว่าเป็นทางรอดเดียว ทีมดำน้ำชุดใหม่จากอังกฤษเริ่มภารกิจส่งอาหารและจดหมายให้เด็ก ๆ พร้อมเตรียมแผนช่วยเหลือขั้นต่อไป วันที่ 15-16 ของภารกิจช่วยเหลือ ทีมหน่วยซีลสูญเสียจ่าแซมจากอุบัติเหตุระหว่างดำน้ำ ทำให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความเสี่ยงและเพิ่มความระมัดระวัง หมอแฮร์รีตัดสินใจใช้วิธีวางยาสลบเด็กเพื่อพาออกจากถ้ำ แม้ไม่เคยมีประสบการณ์และมีความเสี่ยงสูง ภารกิจเริ่มต้นด้วยการฝึกซ้อมและเตรียมอุปกรณ์อย่างเร่งด่วน โดยเด็กคนแรก

ออกมาใช้เวลาถึง 7 ชั่วโมง 30 นาที เด็กทั้งสี่คนในรอบแรกได้รับการช่วยเหลือออกมาอย่างปลอดภัยและถูกส่งตัวไปโรงพยาบาลทันที; 3) ภาวะวิกฤต (Climax) วันที่ 17 18 ของภารกิจช่วยเหลือ ทีมกู้ภัยต้องเร่งดำเนินการก่อนพายุฝนจะถล่ม โดยทุกฝ่ายเผชิญแรงกดดันและแข่งกับเวลา นักดำน้ำอังกฤษเริ่มพาเด็กออกจากถ้ำทีละคน โดยชัยซึ่งตัวเล็กที่สุดได้รับหน้ากากพิเศษที่สั่งจากกรุงเทพ ระหว่างภารกิจ คริสทำเชือกหลุดมือและหลงทาง แต่จöhnสามารถพาชัยออกมาได้สำเร็จ ริคพาไค้ชออกจากถ้ำ ขณะที่คริสรอความช่วยเหลือในห้องโถงที่สี่ หมอแฮร์ริสรับช่วงต่อจากคริสเพื่อพาเด็กคนสุดท้ายออกมาอย่างปลอดภัย; 4) ภาวะคลี่คลาย (Falling Action) สถานการณ์เริ่มคลี่คลายเมื่อทีมซีลชุดสุดท้ายออกจากถ้ำได้สำเร็จ ก่อนที่ปั้มน้ำจะระเบิดและน้ำท่วมปิดปากถ้ำ แม้มีผู้บาดเจ็บจากแรงระเบิด แต่ทุกคนออกมาอย่างปลอดภัยครบถ้วน; และ 5) การจบเรื่อง (Ending) ภารกิจช่วยเหลือทีมหมูป่าคาเดมีสิ้นสุดลงอย่างปลอดภัยท่ามกลางพายุฝนที่โหมกระหน่ำ โดยทุกฝ่าย ตั้งแต่หน่วยซีล นักดำน้ำชาวอังกฤษ เจ้าหน้าที่รัฐ ทีมวิศวกร ไปจนถึงชาวบ้านผู้เสียสละ ร่วมแรงร่วมใจจนภารกิจสำเร็จลุล่วงอย่างงดงาม ความยินดีแผ่ซ่านไปทั่วเมื่อเด็ก ๆ ได้รับการช่วยเหลือออกจากถ้ำครบทุกคน ครอบครัวต่างโอบกอดให้กำลังใจกันที่โรงพยาบาล ขณะที่จöhnและริคเดินทางกลับด้วยหัวใจที่เต็มไปด้วยความทรงจำอันล้ำค่า ภาพยนตร์ดำเนินเรื่องจากการแนะนำตัวละครผู้ประสพภัย สู่ความขัดแย้งที่ทวีความรุนแรงจนถึงจุดวิกฤต ก่อนคลี่คลายและจบลงอย่างมีความหวัง สะท้อนพลังแห่งความกล้าหาญ ความเสียสละ และความเป็นมนุษย์ที่งดงามเหนือพรมแดน

แก่นเรื่อง (Theme) ของภาพยนตร์มุ่งสื่อสารถึงพลังแห่งความร่วมมือและการเสียสละของมนุษย์จากหลากหลายเชื้อชาติที่รวมใจช่วยเหลือกันในยามเผชิญภัยธรรมชาติ แม้มนุษย์ไม่อาจควบคุมธรรมชาติได้ แต่สามารถใช้สติปัญญา ความกล้าหาญ และน้ำใจในการฝ่าฟันอุปสรรคร่วมกัน เรื่องราวเน้นย้ำความสามัคคีที่ไร้พรมแดน ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา หรือความแตกต่างใด ๆ พร้อมสะท้อนคุณค่าของมนุษยธรรมและการทำงานร่วมกันในระดับสากล ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ชมทั่วโลก

ความขัดแย้ง (Conflict) ที่ปรากฏในเรื่องถูกนำเสนออย่างหลากหลายและลึกซึ้ง สะท้อนความท้าทายของภารกิจช่วยชีวิตทีมหมูป่าในถ้ำหลวง โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะหลัก ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างบุคคล เช่น ความเห็นต่างระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้เชี่ยวชาญ ความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้ว่าราชการกับทีมกู้ภัย ความตึงเครียดระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่อุทยาน และความไม่ลงรอยระหว่างนักดำน้ำกับฝ่ายทหาร ความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละคร เช่น ความลังเลและความรู้สึกผิดของหมอแฮร์ริสที่ต้องตัดสินใจวางยาสลบพวกเด็ก ๆ ทั้งที่ขัดกับจรรยาบรรณ และความกดดันของริคที่แบกรับความคาดหวังจากสังคมโดยไม่แน่ใจว่าจะช่วยเด็กออกมาได้สำเร็จ และความขัดแย้งกับธรรมชาติ เช่น ฝนที่ตกหนักก่อนฤดูมรสุม เส้นทางถ้ำที่แคบและซับซ้อน ระดับน้ำที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และข้อจำกัดทางกายภาพที่ทำให้การช่วยเหลือเต็มไปด้วยอุปสรรค ความขัดแย้งทั้งสามลักษณะนี้หลอมรวมเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เรื่องราวดำเนินไปอย่างเข้มข้น สะท้อนถึงความกล้าหาญ ความเสียสละ และพลังแห่งความร่วมมือของมนุษย์ในภาวะวิกฤตอย่างทรงพลังและมีมิติ ทั้งในเชิงอารมณ์และการเล่าเรื่องผ่านภาษาภาพยนตร์ที่ลุ่มลึกและสมจริง

ตัวละคร (Character) ในเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของ “ผู้กระทำ” และ “ผู้ถูกกระทำ” อย่างชัดเจน โดยผู้กระทำ ได้แก่ ทหารและหน่วยซีลที่ได้รับมอบหมายให้เข้าช่วยเหลือเด็ก ๆ แม้จะมีความเชี่ยวชาญด้านการดำน้ำในทะเล แต่กลับต้องเผชิญข้อจำกัดในถ้ำที่ซับซ้อน จนนำไปสู่การสูญเสียจำสมาน (จำแหม) อดีตหน่วยซีลผู้กล้าหาญ ภายหลังจึงเปิดทางให้นักดำน้ำชาวอังกฤษเข้ารับหน้าที่นำร่องภารกิจ ส่วนผู้ถูกกระทำคือทีมฟุตบอลเยาวชนหมูป่าและโค้ชที่ติดอยู่ในถ้ำจากเหตุการณ์ฝนหลงฤดู พวกเขาต้องเผชิญความหวาดกลัวและความไม่แน่นอนภายใต้ธรรมชาติอันยิ่งใหญ่ สะท้อนความเปราะบางของมนุษย์เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้

ฉาก (Setting) ผลการวิเคราะห์ฉากในภาพยนตร์ *Thirteen Lives* พบว่ามีการใช้ฉากหลากหลายประเภทเพื่อสะท้อนบริบททางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง โดยฉากธรรมชาติเน้นความยิ่งใหญ่ของถ้ำหลวงและความท้าทายจากสภาพอากาศที่ไม่อาจควบคุมได้ ส่วนฉากสิ่งประดิษฐ์แสดงถึงการจัดตั้งพื้นที่ช่วยเหลือ

เช่น เต้นท์และโรงครัวโดยหน่วยงานต่าง ๆ ฉากช่วงเวลาเชื่อมโยงกับการแข่งขันฟุตบอลโลกปี 2018 ที่เกิดขึ้นพร้อมกับเหตุการณ์ในถ้ำ สร้างความรู้สึกบังเอิญและสะท้อนใจ ฉากการดำเนินชีวิตสะท้อนน้ำใจและความสามัคคีของชาวบ้านที่รวมตัวกันช่วยเหลืออย่างเต็มที่ และฉากชิงนามธรรมเผยให้เห็นความเชื่อเรื่องเจ้าหญิงนางนอนซึ่งเป็นแรงศรัทธาในชุมชน ทั้งหมดนี้ช่วยเสริมความลึกของเรื่องราวและสร้างความเข้าใจต่อบริบทไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มุมมองการเล่าเรื่อง (Point of View) พบว่าใช้มุมมองแบบผู้เล่าเรื่องรู้รอบด้าน (The Omniscient Narrator) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ชมรับรู้ทั้งเหตุการณ์ ความคิด และความรู้สึกของตัวละครหลากหลายกลุ่มอย่างลึกซึ้ง ผู้กำกับ รอน ฮาวเวิร์ด ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านมุมมองที่ครอบคลุมทั้งผู้ประสพภัยและผู้ช่วยเหลือ โดยเฉพาะนักฟุตบอลเยาวชนและทีมดำน้ำชาวอังกฤษ ผู้ชมสามารถติดตามอุปสรรค ความขัดแย้ง และการตัดสินใจของตัวละครได้ตั้งแต่ต้นจนจบ การเล่าเรื่องดำเนินตามลำดับเหตุการณ์จริง พร้อมสร้างบรรยากาศที่ให้ผู้ชมร่วมลุ้นและจินตนาการไปกับภารกิจที่แข่งกับเวลา มุมมองนี้ช่วยให้เรื่องราวมีความลึกทางอารมณ์และสะท้อนความเป็นมนุษย์ได้อย่างทรงพลัง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์กลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives)

องค์ประกอบการเล่าเรื่อง	รายละเอียดที่พบในการวิเคราะห์
โครงเรื่อง (Plot)	เส้นตรง : ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นโครงเรื่องแบบเรียงลำดับเหตุการณ์
แก่นเรื่อง (Theme)	ความร่วมมือ : ส่วนใหญ่นำเสนอถึงการร่วมมือและเสียสละของมนุษย์ต่างเชื้อชาติเพื่อช่วยเหลือมนุษย์ที่ติดอยู่กับข้อจำกัดของภัยธรรมชาติ
ความขัดแย้ง (Conflict)	คน-คน, ภายใน, ธรรมชาติ : พบได้ใน 3 ลักษณะ คือ ความขัดแย้งระหว่างคนกับคน ความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครและความขัดแย้งกับพลังภายนอก
ตัวละคร (Character)	ผู้กระทำ vs ผู้ถูกกระทำ : พบได้ใน 2 ลักษณะ คือ ตัวละครผู้กระทำและตัวละครผู้ถูกกระทำ
ฉาก (Setting)	ธรรมชาติ vs ประดิษฐ์ : พบว่ามี 2 ชนิด คือ ฉากธรรมชาติ และฉากประดิษฐ์
มุมมองการเล่าเรื่อง (Point of View)	Omniscient : คือการเล่าเรื่องแบบรู้รอบด้าน

2. การใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์

ภาพยนตร์เรื่องนี้ใช้ภาษาภาพยนตร์อย่างมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดอารมณ์และความหมายของเรื่องราว โดยมีองค์ประกอบสำคัญที่สอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารภาพยนตร์ ได้แก่:

2.1 แสงและเงา (Light and Shadow): ภาพยนตร์ใช้แสงแบบ High Key ในฉากภายนอก เช่น บริเวณศูนย์บัญชาการและพื้นที่ชุมชน เพื่อสื่อถึงความหวังและความปลอดภัย ขณะที่แสงแบบ Low Key ในฉากภายในถ้ำ เช่น ขณะดำเนินการกู้ภัยช่วยเหลือ สร้างความตึงเครียดและความไม่แน่นอน และความรู้สึกปิดล้อม สะท้อนสภาพแวดล้อมที่อันตรายและความเปราะบางของสถานการณ์

ภาพที่ 1 การใช้แสงแบบไฮคีย์ ช่วยส่งเสริมให้บรรยากาศดูมีพลังบวก

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า โค้ชเอกที่กำลังมองเด็ก ๆ อยู่จากด้านหลังอย่างเอ็นดู หลังตั้งใจฝึกซ้อมฟุตบอลในช่วงบ่าย โดยฉากนี้มีการใช้แสงแบบไฮคีย์ มีการจัดแสงด้วยอุปกรณ์ HMI สำหรับเพิ่มความแรงของแสงไปยังตัวบุคคล เพื่อให้เห็นถึงบรรยากาศที่มีพลังบวกและแรงสนับสนุนแก่เด็ก ๆ ในการฝึกซ้อมฟุตบอลอย่างตั้งใจ

ภาพที่ 2 การจัดแสงแบบ โลว์คีย์ ใช้โทนมืดของผนังถ้ำสะท้อนแสงไปยังตัวบุคคล

จากภาพที่ 2 แสดงได้ว่านายริก สแตนตัน นักดำน้ำชาวอังกฤษที่กำลังช่วยคนงานออกจากถ้ำ ในระหว่างปฏิบัติการกิจเข้าช่วยเหลือทีมหมูป่าอคาเดมี โดยฉากนี้ได้มีการจัดแสงแบบ โลว์คีย์ ใช้โทนมืดของผนังถ้ำสะท้อนแสงไปยังตัวบุคคล เงามืดมากกับแสงสว่างที่ส่องมาจากด้านหลังของบุคคลนั้นสื่อให้เห็นถึงความยากลำบาก ทั้งการต่อสู้กับสภาพจิตใจของตนและความกดดันจากภัยธรรมชาติ การใช้แสงตามทิศทางช่วยเน้นอารมณ์ของตัวละครในช่วงเวลาสำคัญ เช่น ความลังเล ความกลัว หรือความมุ่งมั่นในการตัดสินใจ รวมถึงการจัดแสงในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่องเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นภาษาภาพยนตร์ที่สื่อความรู้สึกภายในของตัวละครอย่างลึกซึ้งและมีนัยสำคัญต่อการรับรู้ของผู้ชม

ภาพที่ 3 การจัดแสงแบบ Side Light แสดงความรู้สึกว่าผู้แสดงมีความข้อนั่น

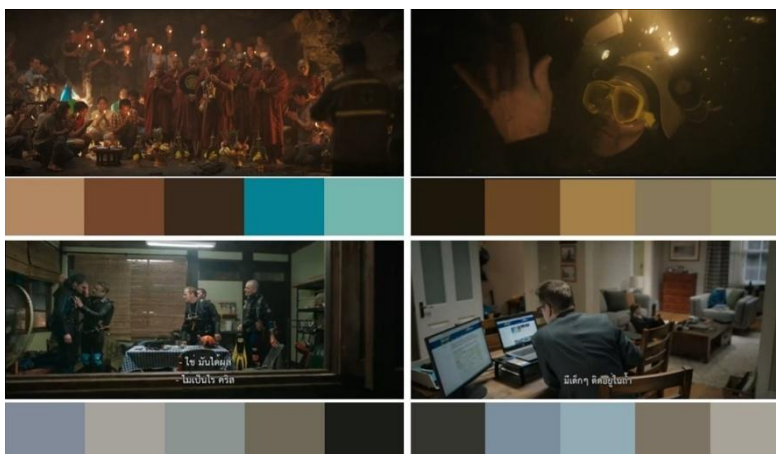
จากภาพที่ 3 อธิบายได้ว่า นายสมบุรณ์ที่วิ่งฝ่าฝนเข้ามาอยู่ท่ามกลางการพูดคุยของจำแชน และ นาวาเอก อนันต์ สุรารวรรณ์ โดยแสงหลัก (Key Light) ส่องตรงที่หน้าจำแชนและนาวาเอก อนันต์ สุรารวรรณ์เพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกที่ตึงเครียดและแสงจากด้านข้าง (Side Light) เกิดเป็นเงาจากการที่นายสมบุรณ์ ผู้เป็นพ่อของหนึ่งในทีมหมูป่าติดในถ้ำด้วยความคาดหวังว่าจะช่วยเหลือลูกเขาออกมาแม้เป็นร่างไร้วิญญาณก็ตาม

2.2 สี (Color): การใช้สีในภาพยนตร์ไม่ได้เป็นเพียงการตกแต่งภาพ แต่เป็นกลวิธีสำคัญในการสื่อสารอารมณ์และความหมายเชิงสัญลักษณ์ของเรื่องราว โดยผู้กำกับเลือกใช้โทนสีอย่างมีเจตนาเพื่อสร้างความแตกต่างระหว่าง “โลกภายนอก” ที่เต็มไปด้วยความหวัง กับ “โลกภายในถ้ำ” ที่เคร่งเครียดและกดดัน โทนสีธรรมชาติ เช่น น้ำตาล เขียว เทา และน้ำเงิน ถูกนำมาใช้ในฉากภายในเพื่อสะท้อนความอึดอัด ความเยือกเย็น และความไม่แน่นอนของสถานการณ์ ขณะที่ฉากภายนอก ใช้โทนสีที่สดใสกว่า เช่น สีฟ้า สีเขียว และสีขาว สื่อถึงธรรมชาติ แสงแดด และความหวัง สร้างความรู้สึกตรงกันข้ามกับฉากภายใน ตัวอย่างเช่น ฉากเดินที่ผ้าใบสีฟ้าแสดงให้เห็นการคุมโทนสีฟ้าและสีเขียวจากต้นไม้โดยรอบ ดังในภาพที่ 4 ซึ่งสร้างความรู้สึกตรงกันข้ามกับฉากภายในอย่างชัดเจน

ภาพที่ 4 ฉากภายนอกถ้ำใช้โทนเย็นสีฟ้า

ส่วนฉากภายใน เน้นความเย็บ ความลึกลับ และความกดดันของสถานการณ์ สีจึงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารอารมณ์ของตัวละครและแยกพื้นที่ปลอดภัยออกจากพื้นที่เสี่ยงภัย ดังตัวอย่างในภาพที่ 5 ที่ใช้โทนสีหลัก ได้แก่ สีน้ำตาลและสีเหลืองในฉากพิธีกรรมสื่อถึงความหวัง สีเขียวในฉากหลังภารกิจสะท้อนความสงบ และสีฟ้าในฉากค้นข้อมูลแสดงถึงความตึงเครียด การเปลี่ยนแปลงของโทนสีในแต่ละช่วงยังสะท้อนพัฒนาการของเหตุการณ์และอารมณ์ของตัวละครอย่างเป็นลำดับ ช่วยให้ผู้ชมรับรู้ความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ได้อย่างชัดเจนและมีอารมณ์ร่วมมากขึ้น

ภาพที่ 5 ตัวอย่างสีที่เกิดจากการจัดแสงภายใน

การเปลี่ยนแปลงของโทนสีในแต่ละช่วงของเรื่องยังสะท้อนพัฒนาการของเหตุการณ์และอารมณ์ของตัวละคร เช่น สีฟ้าในฉากค้นข้อมูลแสดงถึงความตึงเครียด สีเหลืองในฉากพิธีกรรมสื่อถึงความปลอดภัยและความหวัง และสีเขียวในฉากหลังภารกิจสะท้อนความสงบและความสำเร็จ การคุมโทนสีในแต่ละฉากจึงไม่ใช่เพียงการสร้างบรรยากาศ แต่เป็นการกำกับความรู้สึกของผู้ชมให้สอดคล้องกับจังหวะของเรื่องและเจตนารมณ์ของผู้กำกับอย่างลึกซึ้ง

2.3 การกำกับการถ่ายภาพ (Cinematography): ภาพยนตร์ใช้มุมกล้องแบบปานกลาง (Medium Shot) เป็นหลัก ดังตัวอย่างในภาพที่ 6 ผู้กำกับ รอน ฮาวเวิร์ด ได้เลือกใช้ MS (Medium Shot) ซึ่งเป็นระยะที่เห็นครึ่งตัวของตัวละครมากที่สุด เพื่อรักษาระยะห่างที่สมจริงและสื่อสารสถานการณ์โดยไม่รบกวนอารมณ์จนเกินไป เพื่อให้เห็นการกระทำและอารมณ์ของตัวละครอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในฉากที่มีการสนทนา การตัดสินใจ หรือการปฏิบัติภารกิจ ซึ่งช่วยให้ผู้ชมสามารถเชื่อมโยงกับตัวละครได้อย่างใกล้ชิด

ภาพที่ 6 แสดงระยะภาพของ MS (Medium Shot)

นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนกล้องเฉพาะในจังหวะสำคัญ เช่น ขณะนักดำน้ำเคลื่อนตัวผ่านช่องแคบในถ้ำ หรือขณะช่วยเหลือเด็ก ๆ ซึ่งช่วยเน้นความสำคัญของเหตุการณ์และสร้างความรู้สึกร่วมให้กับผู้ชม อีกทั้งยังมีการใช้มุมกล้องต่ำ (Low Angle) ดังตัวอย่างในภาพที่ 7 และมุมกล้องสูง (High Angle) ดังตัวอย่างในภาพที่ 8 ในบางฉากเพื่อสื่อถึงความเหนือกว่า ความเปราะบาง หรือความกดดันของตัวละครในสถานการณ์เฉพาะ การจัดวางกล้องและการเคลื่อนไหวจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดจังหวะของเรื่องและการสื่อสารอารมณ์ผ่านภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 7 แสดงภาพมุมต่ำ (Low Angle Shot)

ภาพที่ 8 แสดงภาพมุมสูง (High Angle Shot)

2.4 การตัดต่อและลำดับภาพ (Editing): ภาพยนตร์ใช้เทคนิคการตัดต่อแบบต่อเนื่อง (Continuity Editing) ดังตัวอย่างในภาพที่ 9 เพื่อสร้างความสมจริงของเหตุการณ์และความต่อเนื่องของเวลา โดยเฉพาะฉากภารกิจในถ้ำที่ดำเนินอย่างราบรื่นและไม่เร่งรีบ เพื่อสะท้อนความตึงเครียดและความละเอียดอ่อนของสถานการณ์ ขณะเดียวกัน มีการใช้เทคนิคการตัดต่อแบบสลับเหตุการณ์ (Cross-cutting) เพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์จากหลายสถานที่ในเวลาเดียวกัน ดังตัวอย่างในภาพที่ 10 ผู้กำกับ รอน ฮาวเวิร์ดตัดสลับฉากในถ้ำกับฉากชุมชน หน่วยงาน และศูนย์อำนวยการ เพื่อสะท้อนความร่วมมือของทุกฝ่าย ฉากฝนตกหนักตัดกับภาพชาวบ้านเร่งสร้างเขื่อน แสดงให้เห็นการต่อสู้กับธรรมชาติอย่างเร่งด่วน ขณะเดียวกันมีการตัดภาพระหว่างการวางแผนในถ้ำกับการเตรียมอุปกรณ์ด้านนอกอย่างต่อเนื่อง เทคนิคนี้ช่วยเน้นย้ำว่าความสำเร็จของภารกิจเกิดจากการทำงานร่วมกันของคนหลายกลุ่มในเวลาเดียวกัน

ภาพที่ 9 เทคนิคการตัดต่อแบบต่อเนื่อง (Continuity Editing)

ภาพที่ 10 เทคนิคการตัดต่อแบบสลับเหตุการณ์ (Cross-cutting)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives)

ภาษาภาพยนตร์ (องค์ประกอบ)	รายละเอียดที่พบในการวิเคราะห์
แสงและเงา (Light and Shadow)	High Key, Low Key, Directional : มีการจัดแสงทั้งหมด 3 แบบ คือ จัดแสงแบบไฮคีย์ (High Key) จัดแสงแบบโลว์คีย์ (Low Key) และจัดแสงแบบใช้ทิศทาง (Light Directionality)
สี (Color)	โทนเย็น ธรรมชาติ : มักใช้สีโทนธรรมชาติและโทนสีเย็น เพื่อสื่อถึงความรู้สึกตึงเครียดและลึกลับวังเวง
การกำกับการถ่ายภาพ (Cinema Photography)	ปานกลาง, เคลื่อนไหว : พบว่ามักมีการใช้มุมกล้องแบบปานกลางมากที่สุดและมีการเคลื่อนกล้องเฉพาะในจังหวะสำคัญ
การตัดต่อและลำดับภาพ (Editing)	ต่อเนื่อง, แบบสลับเหตุการณ์ : มักใช้เทคนิคการตัดต่อ 2 ลักษณะคือ การตัดแบบต่อเนื่องและการตัดต่อแบบสลับเหตุการณ์

ภาพยนตร์เรื่อง สิบสามชีวิต (Thirteen Lives) แสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาภาพยนตร์อย่างมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดเหตุการณ์จริง โดยสามารถสร้างความเข้าใจในเนื้อหา กระตุ้นอารมณ์ร่วม และส่งเสริมคุณค่าทางมนุษยธรรมได้อย่างลึกซึ้ง การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องผ่านองค์ประกอบทางภาพยนตร์ เช่น การจัดองค์ประกอบภาพ การใช้เสียง และจังหวะการตัดต่อ มีบทบาทสำคัญในการสร้างความตึงเครียดและความเห็นอกเห็นใจต่อสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า ผู้กำกับสามารถใช้เครื่องมือทางภาพยนตร์ในการสื่อสารสาระสำคัญของเรื่องราวในระดับสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการถ่ายทอดอารมณ์ของตัวละครและการสร้างความเข้าใจร่วมในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งนี้ส่งผลให้ภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถเป็น สื่อกลางในการส่งต่อ คุณค่าของความร่วมมือ ความเสียสละ และความเป็นมนุษย์ได้อย่างชัดเจนและทรงพลัง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่องและการใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการเล่าเรื่องและภาษาภาพยนตร์ที่ใช้ในการถ่ายทอดเหตุการณ์จริงผ่านสื่อภาพยนตร์ โดยผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ตามลำดับดังนี้:

1. การเล่าเรื่องของภาพยนตร์

ภาพยนตร์เรื่องนี้ใช้โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบเรียงลำดับเหตุการณ์ (Chronological Order) 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ เปิดเรื่อง พัฒนาเหตุการณ์ วิกฤต คลี่คลาย และจบเรื่อง ร่วมกับการนำเสนอแก่นเรื่องที่เน้นความร่วมมือและการเสียสละของมนุษย์ข้ามวัฒนธรรมโดยมีการจัดวางความขัดแย้ง ตัวละคร ฉาก และมุมมองการเล่าเรื่องอย่างมีมิติและสอดคล้องกับบริบทของเหตุการณ์ (ภัทรนันท์ ไวกะสิน และคณะ, 2561) ผู้กำกับ รอน ฮาวเวิร์ด เริ่มต้นด้วยการแนะนำตัวละครผู้ประสบภัย ก่อนค่อย ๆ เพิ่มความขัดแย้งและอุปสรรคที่ทวีความรุนแรงเรื่องราวดำเนินสู่ภาวะวิกฤตและจบลงด้วยการคลี่คลายอย่างมีความหวัง สะท้อนพลังของมนุษยธรรมและความร่วมมือ ซึ่งช่วยให้ผู้ชมสามารถติดตามสถานการณ์ได้อย่างต่อเนื่องและเข้าใจบริบทของเหตุการณ์จริงได้อย่างชัดเจน การดำเนินเรื่องมีความสมจริงและไม่เน้นการสร้างดราม่าเกินจริง แต่กลับใช้ความเจียม ความตึงเครียด และจังหวะของเหตุการณ์จริงเป็นตัวขับเคลื่อนอารมณ์ สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของภาพยนตร์ในการถ่ายทอดเหตุการณ์จริงผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องและองค์ประกอบทางภาพยนตร์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของเหตุการณ์ถ้ำหลวงที่มีความซับซ้อนทั้งทางอารมณ์และสังคม การวิเคราะห์พบว่าโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องแบบ 3 องค์ คือ การแบ่งเรื่องราวออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ องค์ที่ 1: การปูเรื่อง (Setup) เพื่อแนะนำตัวละครและปมปัญหา, องค์ที่ 2: การเผชิญหน้า (Confrontation) ที่ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรค, และ องค์ที่ 3: การคลี่คลาย (Resolution) ที่นำไปสู่บทสรุปของเรื่อง โครงสร้างนี้ช่วยให้การเล่าเรื่องเป็นระบบ มีทิศทาง และนำติดตามตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งในภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives) โครงสร้างนี้ปรากฏชัดเจนผ่านการดำเนินเรื่องที่เริ่มต้นจากสถานการณ์ปกติของเด็ก ๆ ที่เข้าไปในถ้ำ ก่อนเกิดเหตุการณ์น้ำหลากและการติดอยู่ภายในถ้ำ ซึ่งนำไปสู่ความพยายามของทีมกู้ภัยในการแก้ไขสถานการณ์ และจบลงด้วยการช่วยเหลือสำเร็จอย่างปลอดภัย (อดิษฐ์ เมธยาภิรมย์, 2561)

แก่นเรื่องของภาพยนตร์เน้นการสื่อสารถึงความร่วมมือระหว่างมนุษย์ต่างเชื้อชาติในการช่วยเหลือกันจากภัยธรรมชาติ ซึ่งสะท้อนคุณค่าของมนุษยธรรมและความสามัคคีในระดับสากล โดยเฉพาะการนำเสนอความเสียสละของนักดำน้ำและเจ้าหน้าที่ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยชีวิตเด็ก ๆ ที่ติดอยู่ในถ้ำหลวง

ความขัดแย้งในเรื่องปรากฏในหลายระดับ ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างบุคคล เช่น ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้เชี่ยวชาญ ความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละคร เช่น ความลังเล ความกลัว และความขัดแย้งกับธรรมชาติ เช่น สภาพอากาศ น้ำท่วม และข้อจำกัดทางกายภาพของถ้ำ ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยเสริมความเข้มข้นของเนื้อเรื่องและสะท้อนความท้าทายของสถานการณ์จริง

การจัดวางตัวละครมีความชัดเจน โดยแบ่งเป็นผู้กระทำ (Active Characters) เช่น นักดำน้ำ และผู้ถูกกระทำ (Passive Characters) เช่น เด็ก ๆ ที่ติดอยู่ในถ้ำ ซึ่งมีการพัฒนาอารมณ์และความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครอย่างมีมิติและสมจริง

ฉากในภาพยนตร์เรื่องสิบสามชีวิต (Thirteen Lives) ได้รับการออกแบบอย่างหลากหลายเพื่อสะท้อนบริบททางธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม และจิตวิญญาณ ใช้ฉากหลากหลายประเภทในการเล่าเรื่องเพื่อสะท้อนความซับซ้อนของเหตุการณ์และความรู้สึกของบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถจำแนกฉากออกเป็นห้าประเภทหลัก ซึ่งแต่ละประเภทมีบทบาทเฉพาะในการสื่อสารสาระสำคัญของเรื่องราว ได้แก่ (1) ฉากธรรมชาติ (Natural Setting) ที่แสดงถึงพลังของสิ่งแวดล้อมที่ไม่อาจควบคุมได้ เช่น ถ้ำหลวง ป่าเขา แม่น้ำ สภาพอากาศมรสุม ทางแคบ หินงอกหินย้อย และหมู่บ้านชนบท สื่อถึงพลังของธรรมชาติ ความท้าทาย และความไม่แน่นอนของธรรมชาติ

รวมถึงความท้าทายของภารกิจช่วยชีวิตที่ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่ไม่อาจควบคุมได้; (2) ฉากสิ่งประดิษฐ์ (Constructed Setting) คือฉากที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น เต้นท์ชั่วคราว โรงครัว และศูนย์บัญชาการภาคสนาม การดำเนินชีวิตของตัวละครสะท้อนถึงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ น้ำใจของชุมชนไทย ความเป็นระบบระเบียบ และความมีมนุษยธรรมที่เกิดขึ้นท่ามกลางวิกฤต; (3) ฉากยุคสมัยหรือช่วงเวลา (Temporal Setting) การใช้ฉากช่วงเวลา เช่น เวลากลางวัน เวลากลางคืน และวันสำคัญ มีบทบาทสำคัญในการเล่าเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นตรงกับการแข่งขันฟุตบอลโลกปี 2018 และในขณะเกิดเหตุการณ์ที่เด็กและโค้ชทั้งสิบสามชีวิตที่ติดอยู่ในถ้ำหลวง ผู้คนก็ได้ติดตามข่าวสารผ่านโทรทัศน์และโทรศัพท์มือถืออย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบเหล่านี้ช่วยสร้างบรรยากาศของความเร่งรีบและแรงกดดันในภารกิจช่วยชีวิต พร้อมทั้งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของเวลาในการตัดสินใจและดำเนินการต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงเรื่องราวในภาพยนตร์กับบริบทของโลกภายนอก เพิ่มมิติของความบังเอิญและความร่วมสมัยให้กับเนื้อหา; (4) ฉากการดำเนินชีวิต (Social Setting) ที่ถ่ายทอดผ่านภาพของครอบครัว ชุมชน อาสาสมัคร รวมถึงหน่วยงานรัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การรวมตัวของชาวบ้าน การปฏิบัติการของหน่วยกู้ภัย และการสนับสนุนจากภาครัฐสะท้อนให้เห็นถึงพลังแห่งความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากทุกภาคส่วน สื่อถึงความสามัคคี ความเสียสละ และจิตวิญญาณแห่งการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยฉากเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเรื่องราวให้เข้าถึงหัวใจของผู้ชม และเน้นย้ำคุณค่าทางมนุษยธรรมที่อยู่เบื้องหลังภารกิจอันยิ่งใหญ่; และ (5) ฉากเชิงนามธรรมและความเชื่อ (Symbolic and Emotional Setting) ที่สะท้อนความรู้สึกของตัวละคร เช่น ความกลัว ความหวัง และความวิตกกังวล ถ่ายทอดความรู้สึกของตัวละครอย่างลึกซึ้ง และช่วยให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกร่วมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงความเชื่อเรื่องเจ้าหญิงนางนอนและการขอพรจากครูปา และความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สะท้อนมิติทางจิตวิญญาณที่หล่อหลอมแรงใจในภาวะวิกฤต ทั้งหมดนี้ช่วยเติมเต็มเรื่องราวให้มีความหมายมากกว่าการเล่าเหตุการณ์ โดยเน้นคุณค่าทางจิตใจ ความกล้าหาญ และความหวังที่เชื่อมโยงผู้คนเข้าด้วยกัน

การใช้มุมมองการเล่าเรื่องแบบรู้รอบด้าน (Omniscient Perspective) ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจสถานการณ์จากหลายฝ่าย ทั้งผู้ช่วยเหลือ ผู้ปกครอง และตัวละครหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชาธิกร วงษ์ศรีแก้ว ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเล่าเรื่องและภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์ป่าลุ่มทองคำในปี ค.ศ. 2010 - 2019 ที่พบว่า ภาษาคือเครื่องมือสำคัญในการสร้างความร่วมมือในระดับมหภาค โดยเฉพาะเมื่อใช้ผ่านการเล่าเรื่องที่มีพลังในการสื่อสารทางสังคม (ประชาธิกร วงษ์ศรีแก้ว, 2564) ภาพยนตร์เรื่องนี้จึงไม่เพียงแต่ถ่ายทอดเหตุการณ์เท่านั้น แต่ยังสร้างความเข้าใจร่วมในระดับสากลเกี่ยวกับคุณค่าของมนุษยธรรมและความร่วมมือระหว่างประเทศ

2. การใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์

ในด้านภาษาภาพยนตร์ ผลการวิเคราะห์พบว่าองค์ประกอบทางเทคนิค เช่น แสง สี มุมกล้อง และการตัดต่อ มีบทบาทสำคัญในการสร้างอารมณ์และความเข้าใจของผู้ชม โดยเฉพาะการใช้แสงแบบ Low Key ในฉากภายในถ้ำเพื่อสร้างความตึงเครียด และแสงแบบ High Key ในฉากภายนอกเพื่อสื่อถึงความหวัง การเลือกใช้โทนสีธรรมชาติและโทนเย็นช่วยเสริมบรรยากาศของเรื่องให้มีความลึกและสมจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าภาพยนตร์ทำหน้าที่เป็นสื่อในการบอกเล่าเรื่องราว (Story) โดยใช้ภาพ เสียง และจังหวะการเล่าเรื่องเพื่อสื่อสารความหมายไปยังผู้ชมอย่างมีประสิทธิภาพ ทุกเรื่องราวที่ปรากฏในภาพยนตร์ล้วนสะท้อนมุมมอง (Perspective) ของผู้เล่า (สุรศักดิ์ บุญอาจ, 2021) ซึ่งในบริบทของภาพยนตร์ คือ ผู้กำกับ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางในการเล่าเรื่อง และถ่ายทอดสาระสำคัญให้ผู้ชมรับรู้และตีความได้อย่างลึกซึ้งผ่านภาษาภาพยนตร์ที่เขาเลือกใช้ นอกจากนี้ การจัดวางตัวละครในภาพยนตร์ยังสะท้อนถึงการแบ่งบทบาทอย่างชัดเจนระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ โดยมีการพัฒนาอารมณ์และความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครอย่างมีมิติ (ภัทริยา วิริยะศิริวิวัฒน์, 2558) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดโครงสร้างการเขียนบทภาพยนตร์ที่มีการกำหนดเหตุการณ์และการกระทำที่ชัดเจนตั้งแต่ต้นจนจบ เพื่อให้เรื่องราวมีความสมบูรณ์และน่าติดตาม (รัฐภูมิ มะลิซ้อน, 2562)

เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ ขจิตขวัณ กิจวิสาละ (2564) ที่ศึกษาการวิเคราะห์ภาพยนตร์เพื่อการเรียนรู้ พบว่าภาพยนตร์ที่สร้างจากเหตุการณ์จริงมีศักยภาพในการสื่อสารสาระสำคัญและสร้างความเข้าใจในประเด็นทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่ชี้ให้เห็นว่า *Thirteen Lives* สามารถถ่ายทอดเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์และอารมณ์ร่วมได้อย่างลึกซึ้งผ่านกลวิธีการเล่าเรื่องและภาษาภาพยนตร์ที่มีความละเอียดและมีเป้าหมาย

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่เพียงแต่ยืนยันความสำคัญของโครงสร้างการเล่าเรื่องและภาษาภาพยนตร์ในการถ่ายทอดเหตุการณ์จริงเท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีการเล่าเรื่องกับการออกแบบภาพยนตร์ในเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการผลิตสื่อภาพยนตร์ที่มีคุณภาพและมีพลังในการสื่อสารทางสังคมในอนาคต

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ยืนยันถึงความสำคัญของโครงสร้างการเล่าเรื่องและการใช้ภาษาภาพยนตร์ในการถ่ายทอดเหตุการณ์จริง โดยภาพยนตร์ *Thirteen Lives* สามารถนำเสนอเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์ผ่านการดำเนินเรื่องแบบเรียงลำดับเหตุการณ์และเทคนิคภาพยนตร์ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านอารมณ์ ความคิด และการสร้างความเข้าใจร่วมในระดับสากล ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีการเล่าเรื่องกับการออกแบบภาพยนตร์ในเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการผลิตสื่อภาพยนตร์ที่มีคุณภาพและมีพลังในการสื่อสารทางสังคม โดยผู้สนใจด้านการสื่อสารสามารถเข้าใจแนวทางการนำเสนอประเด็นทางสังคมผ่านภาพยนตร์ที่อิงจากเหตุการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สร้างสรรคงานภาพยนตร์และนักศึกษาศาสาสามารถนำเทคนิคการใช้ภาษาภาพยนตร์ไปประยุกต์ใช้ในการผลิตผลงาน โดยเฉพาะการเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบภาพเพื่อเสริมอารมณ์และสาระของเรื่อง และนักวิชาการสามารถใช้กรณีศึกษานี้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ที่สร้างจากเหตุการณ์จริง ทั้งนี้ การนำผลการวิจัยไปใช้สามารถดำเนินการผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องแบบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเปิดเรื่อง การพัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤต ภาวะคลี่คลาย และการจบเรื่อง โดยใช้การเล่าเรื่องอิงประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความเข้าใจและสะท้อนพัฒนาการของเหตุการณ์จริง การเน้นแก่นเรื่องเรื่องความร่วมมือและเสียสละผ่านความขัดแย้งสามารถช่วยให้ผู้ชมเข้าใจความหมายของเรื่องราวได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ขณะที่การใช้เทคนิคการตัดต่อแบบสลับลำดับเหตุการณ์ และการเลือกมุมกล้องแบบปานกลางและภาพระยะใกล้ในภาพยนตร์ประเภทระทึกขวัญยังช่วยเสริมความลุ้นระทึกและยกระดับตัวละครให้มีบทบาทเชิงสัญลักษณ์ของ “ฮีโร่” สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป สามารถศึกษาภาพยนตร์เรื่องอื่นของผู้กำกับรอน ฮาวเวิร์ด เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการเล่าเรื่องและการใช้ภาษาภาพยนตร์ในแต่ละเรื่อง รวมถึงการวิเคราะห์มุมมองของผู้ชมที่มีต่อผลงานของเขา เพื่อเข้าใจผลกระทบทางอารมณ์และการสื่อสารที่เกิดขึ้นจากมุมมองผู้ชม นอกจากนี้ยังสามารถเปรียบเทียบบทภาพยนตร์ที่สร้างจากเหตุการณ์จริงในบริบททางวัฒนธรรมและสังคมที่แตกต่างกัน เพื่อเปิดมุมมองใหม่ในการวิเคราะห์เนื้อหาและวิธีการเล่าเรื่อง ทั้งนี้ ผู้วิจัยควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังผู้กำกับภาพยนตร์คนอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบกลยุทธการเล่าเรื่องและการใช้ภาษาภาพยนตร์ในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุมและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการนำเสนอเรื่องราวผ่านสื่อภาพยนตร์

เอกสารอ้างอิง

- ขจิตขวัณ กิจวิสาละ. (2564). ศาสตร์การเล่าเรื่องในสื่อสารศึกษา. วารสารศาสตร์, 14(3), 9-85.
- ณัฐปคัลภ์ อัครภูริณาคินทร์. (2563). กลวิธีการเล่าเรื่อง และการใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์ที่กำกับโดย หม่อมหลวงพันธุ์เทวนพ เทวกุล. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเขียนบทและการกำกับภาพยนตร์และโทรทัศน์. มหาวิทยาลัยรังสิต.

- ประจักษ์ วังศรีแก้ว. (2564). การเล่าเรื่องและภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์ปาล์มทองคำ ในปี ค.ศ. 2010-2019. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเขียนบทและการกำกับภาพยนตร์และโทรทัศน์. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ภัทรนันท์ ไทยะสิน และคณะ. (2561). “ความคิดรวบยอดและ สไตล์” ใจความสำคัญของการสื่อสารในการผลิตงานภาพยนตร์. วารสารวิชาการนวัตกรรม สื่อสารสังคม, 6(1), 84-95.
- ภัทรียา วิริยะศิริวัฒน. (2558). การวิเคราะห์การเล่าเรื่องในภาพยนตร์เรื่อง LES MISERABLES. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์และนวัตกรรม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รัฐวุฒิ มะลิซ้อน. (2562). การวิเคราะห์การเล่าเรื่อง และการใช้ภาษาภาพยนตร์ ของ ฟิง ลำพระเพลิง. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเขียนบทและการกำกับภาพยนตร์และโทรทัศน์. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วันชพร รัตนจินดา. (2560). การวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง Black Swan (2010) โดยใช้ทฤษฎีสัญญาวิทยาและทฤษฎีจิตวิเคราะห์. ใน สารนิพนธ์วารสารศาสตร์บัณฑิต กลุ่มวิชาภาพยนตร์และภาพถ่าย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรศักดิ์ บุญอาจ. (2021). ประพันธ์กรและรูปแบบการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ของนพพล อารังรัตนฤทธิ์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 10(1), 142-159.
- อดิษฐ์ เมธยาภิรมย์. (2561). การเล่าเรื่องผ่านภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคม ระหว่าง พ.ศ. 2558 - 2560. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์และนวัตกรรม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Adepati, M. K. & Samanik, S. (2018). Narrative Structure of The Minds of Billy Milligan Novel and Split Film: A Comparative Study. English Language and Literature International Conference (ELLiC) (pp. Vol. 2, pp. 440-444). Indonesia: Electronic ISSN: 2579-7263.
- Harari, Y. N. (2018). Sapiens: A Brief History of Humankind. London: Vintage.
- Todorov, T. . (1969). Grammaire du Décaméron [Grammar of the Decameron]. Approaches to Semiotics, Vol. 3. The Hague: Mouton.

การจัดการปัญหายาเสพติดในสาธารณรัฐเช็ก: บทเรียนจากประสบการณ์และนโยบายเกี่ยวกับสารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์*

DRUG POLICY MANAGEMENT IN THE CZECH REPUBLIC: LESSONS FROM EXPERIENCE AND POLICIES ON AMPHETAMINES AND THEIR DERIVATIVES

ธานี วรภัทร์

Thanee Vorapatr

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย

Faculty of Law, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand

Corresponding author E-mail: thanee_vor@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาในเรื่องการจัดการกับปัญหาเสพติดในสาธารณรัฐเช็ก ที่มุ่งเน้นไปที่สารประเภทแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ ซึ่งเป็นสารที่มีการใช้แพร่ระบาดมากในสาธารณรัฐเช็ก โดยอ้างอิงข้อมูลเชิงลึกจากบทสัมภาษณ์พูดคุยกับนักวิชาการผู้มีความรู้ในด้านการคลินิกและนโยบายยาเสพติดของสาธารณรัฐเช็ก ตลอดจนข้อมูลรายงานวิจัยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องของสาธารณรัฐเช็กและสหภาพยุโรป ผลการศึกษาพบว่านโยบายการจัดการยาเสพติดของสาธารณรัฐเช็กมีลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจ คือ การผสมผสานระหว่างการลดทอนความเป็นอาชญากรรม (decriminalization) กับการสร้างระบบการลดอันตราย (harm reduction) ผ่านบริการสาธารณสุขและสังคม ซึ่งลักษณะของการใช้สารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ของสาธารณรัฐเช็ก มีวิธีการใช้ที่หลากหลายลักษณะในการเสพเข้าร่างกาย เช่น ผ่านการฉีดเข้าเส้นเลือด ผ่านการกิน การสูดดมและการสูบ จึงจัดให้มีศูนย์บริการขององค์กรที่ไม่แสวงผลกำไรที่ทำงานด้านการป้องกันและบำบัดรักษาการติดสารเสพติดและพฤติกรรมเสพติดทั่วสาธารณรัฐเช็กที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ดูแลบำบัดผู้เสพสารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ที่มีหลากหลายวิธีดังกล่าว เช่น ศูนย์รับบริการแบบเปิด (drop-in centres) โครงการภาคสนามเพื่อการลดอันตราย (outreach harm reduction programmes) และวิธีการอื่นอีกหลายบริการแก่ผู้เสพยาเสพติด ช่วยลดผลกระทบทางสาธารณสุข ลดอัตราการติดเชื้อ HIV และเชื้ออื่น รวมถึงลดการติดยาเสพติด บทความนี้ยังนำเสนอบทเรียนจากสาธารณรัฐเช็กสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียได้อย่างมีนัยสำคัญ เช่น การบูรณาการเกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ การสาธารณสุข และการสนับสนุนทางสังคมควรดำเนินไปพร้อมกัน

คำสำคัญ: แอมเฟตามีนและอนุพันธ์, นโยบายยาเสพติด, กฎหมาย, การลดทอนความเป็นอาชญากรรม, สาธารณรัฐเช็ก

Abstract

This article examines drug management approaches in the Czech Republic, with a particular focus on amphetamines and their derivatives, which are among the most prevalent substances in the country. Drawing upon in-depth interviews with scholars who play pivotal roles in Czech clinical practice and drug policy, as well as research reports and relevant legislation from both the Czech Republic and the European Union, the study reveals that Czech

* Received 10 October 2025; Revised 31 October 2025; Accepted 31 October 2025

drug policy exhibits distinctive characteristics of particular interest. Specifically, it integrates decriminalization with harm reduction strategies implemented through public health and social services. Given that amphetamine and derivative use in the Czech Republic encompasses diverse routes of administration including intravenous injection, oral consumption, intranasal inhalation, and smoking state-supported non-profit organizations operating prevention and treatment services for substance and behavioral addictions have been established throughout the country. These organizations provide care for amphetamine and derivative users through various modalities, including drop-in centers, outreach harm reduction programs, and numerous other services for drug users. These interventions have effectively reduced public health impacts, lowered HIV and other infection transmission rates, and diminished stigmatization of drug users. The article further presents lessons from the Czech Republic that can be meaningfully adapted to the Thai and broader Asian regional contexts, particularly emphasizing that the integration of legal frameworks, public health measures, and social support mechanisms should be implemented concurrently.

Keywords: Amphetamines and Derivatives, Drug Policy, Law, Decriminalization, Czech Republic

บทนำ

ที่มาของแรงบันดาลใจในการเขียนบทความนี้ต้องขอขอบคุณ คุณยินดริช วอโบริล (Jindřich Vobořil) อดีตผู้ประสานงานด้านยาเสพติดแห่งชาติ ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายการเสพติดของนายกรัฐมนตรี และผู้อำนวยการของสถาบัน Podané ruce (เป็นองค์กรไม่แสวงผลกำไรที่ทำงานด้านการป้องกันและบำบัดรักษาการติดสารเสพติดและพฤติกรรมเสพติด) ที่ได้ให้ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์กับนายวิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุลและผู้เขียน เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2568 ณ โรงแรมปาร์ควิลล่า ซอยสุขุมวิท 18 ประเทศไทย ที่ได้ให้ข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในทางวิชาการและแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาเสพติดในประเทศไทยด้วย สาธารณรัฐเช็กนับเป็นหนึ่งในประเทศของทวีปยุโรปที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะในปัญหาเสพติด ที่มีการแพร่ระบาดมากแต่เฉพาะสารประเภทแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ (amphetamines and derivatives) เริ่มแพร่หลายในประเทศตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 1970 และได้กลายเป็น “ยาเสพติดหลัก” ของผู้เสพยาในช่วงทศวรรษ 1980 - 1990 แทนที่เฮโรอีนซึ่งมีปริมาณจำกัดและไม่เป็นที่นิยม ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการแพร่หลายของแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ ได้แก่ ข้อจำกัดด้านการนำเข้ายาเสพติดในยุคสงครามเย็น การปิดกั้นพรมแดน และการพัฒนาทักษะการผลิตแบบ “โฮมเมด” ของผู้เสพยาเอง (Mravčík, V., 2011) ตามที่กล่าวมาแล้วว่าการใช้แอมเฟตามีนและอนุพันธ์ในสาธารณรัฐเช็กแตกต่างจากประเทศอื่นๆ ในทวีปยุโรปตะวันตกที่ผู้เสพยานิยมเสพยาเสพติดประเภทเฮโรอีน ปัจจัยดังกล่าวทำให้สาธารณรัฐเช็กถูกมองว่าเป็นพื้นที่พิเศษ “Laboratory of Europe” ในเชิงนโยบายยาเสพติด เนื่องจากรูปแบบการใช้สารเสพติดและการแพร่กระจายของสารเสพติดแตกต่างกันและต้องใช้มาตรการเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2022) สอดคล้องกับการข้อมูลของคุณยินดริช วอโบริล (Jindřich Vobořil) ที่ได้ให้สัมภาษณ์

เมื่อพิจารณาบริบททางสังคมและสถานการณ์ยาเสพติดของสาธารณรัฐเช็ก จะพบว่าเป็นประเทศที่มีขนาดประชากรค่อนข้างเล็กเมื่อเทียบกับประเทศในยุโรปตะวันตก แต่กลับมีปัญหการใช้ยาเสพติดที่มีนัยสำคัญทางสาธารณสุขและนโยบายสังคม โดย ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567 (ค.ศ. 2024) ประเทศมีประชากรทั้งหมดประมาณ 10.91 ล้านคน ซึ่งเป็นระดับสูงสุดนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และมีโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัย โดยประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนมากกว่า 20 % ของประชากรทั้งหมด (Czech Statistical

Office, 2025) ในด้านสถานการณ์ยาเสพติด รายงานของศูนย์ติดตามปัญหาเสพติดและการเสพติดแห่งชาติ (National Monitoring Centre for Drugs and Addiction - NMC) ประจำปี ค.ศ. 2024 พบว่า มีผู้ใช้สารเสพติดผิดกฎหมายในระดับ “กลุ่มเสี่ยง” ประมาณ 47,000 คน ทั่วประเทศ โดยสารที่ถูกใช้มากที่สุดคือ กัญชา ซึ่งประมาณหนึ่งในสามของผู้ใหญ่เคยมีประสบการณ์การใช้ นอกจากนี้ กลุ่มเยาวชนอายุ 15-34 ปี มีสัดส่วนการใช้ยาเสพติดผิดกฎหมายสูงถึงร้อยละ 22.9 (NMC, 2024) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาเสพติดในสาธารณรัฐเช็กเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการจัดการเชิงระบบ

ในส่วนของการบูรณาการยุทธวิธี รายงานระบุว่าในปี พ.ศ. 2566 (ค.ศ. 2023) มีจำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากกว่า 3,400 คดี ซึ่งส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการผลิตและจำหน่ายสารเสพติด โดยเฉพาะแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ที่แพร่หลายในหมู่ผู้ใช้สารฉีด (injecting drug users) (TVP World, 2024) ปัญหาการใช้แอมเฟตามีนจึงไม่ได้เป็นเพียงประเด็นด้านสุขภาพเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับประเด็นด้านกฎหมาย อาชญากรรม และภาระของระบบยุติธรรม การมีข้อมูลสถิติประชากรและคดียาเสพติดที่ชัดเจนเช่นนี้ จึงเป็นฐานสำคัญที่ทำให้การออกแบบนโยบายด้านยาเสพติดของสาธารณรัฐเช็กมีความสมดุลระหว่าง “การบังคับใช้กฎหมาย” กับ “การคุ้มครองด้านสุขภาพ” ผ่านแนวทาง การลดทอนความเป็นอาชญากรรม (decriminalization) ควบคู่กับ การลดอันตราย (harm reduction) ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ซึ่งเป็นจุดแข็งสำคัญของประเทศนี้ และสามารถเป็นต้นแบบเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทยและประเทศในภูมิภาคเอเชียได้อย่างมีนัยสำคัญ (Miovský, M. et al., 2023)

ลักษณะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ในสาธารณรัฐเช็กมิได้สะท้อนเฉพาะในมิติของสุขภาพร่างกายเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงผลกระทบต่อสุขภาพจิตและสังคมในวงกว้าง งานวิจัยและการสำรวจในภาคสนามชี้ให้เห็นว่าผู้เสพยาจำนวนมากมีอาการหวาดระแวง นอนไม่หลับ และมีแนวโน้มฆ่าตัวตายสูง ซึ่งแตกต่างจากผู้เสพยาอื่นที่โดยมากประสบกับภาวะพึ่งพาทางกายภาพเป็นหลัก (Csete, J., 2012) นอกจากนี้ ปัญหานี้ยังสะท้อนถึงมิติทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากผู้เสพยาแอมเฟตามีนจำนวนหนึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนและคนทำงานรุ่นใหม่ที่แสวงหาประสิทธิภาพทางร่างกายและสมาธิในการใช้ชีวิต ข้อมูลปรากฏการณ์นี้ทำให้การใช้สารแอมเฟตามีนมีลักษณะผูกพันกับลักษณะและรูปแบบการดำรงชีวิต “lifestyle” และวัฒนธรรมย่อยบางกลุ่ม ซึ่งทำให้การควบคุมปัญหาเสพติดมีความซับซ้อนกว่าที่เป็นในพื้นที่อื่น (Petruželka, B. et al., 2021) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าปัญหาเสพติดในสาธารณรัฐเช็กไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยมาตรการทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว ซึ่งคุณยินดริช วอโบริล (Jindřich Vobořil) ก็ได้ให้ข้อมูลในข้อเท็จจริงว่า สาธารณรัฐเช็กก็ดำเนินการตามแนวคิดนี้เช่นกัน แต่จำเป็นจะต้องอาศัยแนวทางแบบบูรณาการที่ครอบคลุมองค์ความรู้หลากหลายทั้งด้านสาธารณสุข มาตรการป้องกัน และการสนับสนุนทางสังคมควบคู่กันไป การบูรณาการดังกล่าวไม่เพียงช่วยบรรเทาผลกระทบต่อผู้เสพยาเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายกับการคุ้มครองสุขภาพของประชาชนผู้เสพยาภาพรวมด้วย (Mravčík, V., 2011); (Csete, J., 2012); (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2022) หากประเทศไทยใช้แนวทางดังกล่าวก็จะมีผลแก้ไขปัญหาคือเป็นระบบมากขึ้นทั้งด้านสาธารณสุข มาตรการป้องกัน และการสนับสนุนทางสังคมเช่นเดียวกัน ซึ่งจะได้นำเสนอแนวทางในบทความนี้ในหัวข้อต่อไป

พัฒนาการการจัดการปัญหาเกี่ยวกับแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ในสาธารณรัฐเช็ก

พัฒนาการของการใช้และการผลิตยาเสพติดในสาธารณรัฐเช็ก สำหรับแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ เริ่มถูกนำมาใช้ในวงกว้างตั้งแต่ทศวรรษ 1970 โดยมีลักษณะเฉพาะคือการผลิตในรูปแบบ “ห้องแล็บในบ้าน” (homemade laboratories) ซึ่งผู้เสพยาสามารถผลิตเพื่อบริโภคได้เองมากกว่าที่จะเป็นการค้ายาเสพติดในเชิงอุตสาหกรรม โดยผู้เสพนำมีวิธีการนำสารเข้าร่างกายได้หลายวิธี เช่น การฉีดเข้าเส้นเลือด การกิน การสูดดม และการสูบ จุดนี้เองที่เป็นเหตุผลว่าทำไมมาตรการลดอันตราย (harm reduction) เช่น โปรแกรมการแลกเข็ม

จึงมีความสำคัญต่อการควบคุมผลกระทบทางสาธารณสุข ในสถานการณ์ตัวยาเสพติดที่แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ในยุโรปที่เป็นสารเสพติดประเภทเฮโรอีนและโคเคน และอาจเนื่องจากบริบททางการเมืองและเศรษฐกิจของสาธารณรัฐเช็กในยุคนั้นอยู่ภายใต้ระบบ “ม่านเหล็ก” ที่ปิดประเทศ ทำให้การลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากต่างประเทศทำได้ยาก (Mravčík, V., 2011)

การพึ่งพาการผลิตแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ด้วยตนเองอาศัยสารตั้งต้นที่หาได้จากผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน หรือการแพทย์ทั่วไป ส่งผลให้การผลิตเช่นนี้สามารถดำรงอยู่ต่อเนื่องยาวนานมากกว่า 30 ปี และได้พัฒนาจนกลายเป็นลักษณะของวัฒนธรรมย่อย (subculture) ในสังคมสาธารณรัฐเช็ก ซึ่งผู้ผลิตและผู้เสพมักเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกัน ความสัมพันธ์เช่นนี้ทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดในสาธารณรัฐเช็กมีลักษณะแตกต่างจากประเทศอื่นในยุโรปอย่างชัดเจน กลุ่มผู้ผลิตเน้นการใช้เพื่อการบริโภคส่วนบุคคลมากกว่าการสร้างเครือข่ายการค้าในลักษณะองค์กรอาชญากรรม (Csete, J., 2012) พัฒนาการดังกล่าวทำให้เห็นถึงความเฉพาะตามบริบททางสังคมและการเมืองในสาธารณรัฐเช็กที่ทำให้โครงสร้างของตลาดยาเสพติดภายในประเทศแตกต่างจากประเทศอื่นในภูมิภาค และเป็นฐานคิดในปัจจุบันที่นำไปสู่การออกแบบนโยบายด้านการจัดการยาเสพติดที่มีลักษณะเฉพาะของตนเองในเวลาต่อมา (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2022)

การจัดลำดับประเภทสารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ในสาธารณรัฐเช็ก

การควบคุมสารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ในสาธารณรัฐเช็กเชิงกฎหมายมีความเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะปัญหาเสพติดในประเทศและมาตรฐานสากล กฎหมายหลักที่ใช้บังคับคือ Act No. 167/1998 Coll., on Dependency-Producing Substances ซึ่งบัญญัติให้สารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์เป็นสารที่เป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ควบคุมเข้มงวดภายใต้การควบคุมของรัฐ โดยแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ตามภาคผนวก (Annexes) ของกฎระเบียบรัฐบาลที่ออกตามกฎหมายนี้ สารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ถูกจัดอยู่ใน Annex 5 ของ Government Regulation No. 463/2013 Coll. ซึ่งออกตาม Act No. 167/1998 Coll. การจัดลำดับในลักษณะดังกล่าวทำให้สารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ถูกจัดอยู่ในกลุ่มวัตถุออกฤทธิ์ต่อและจิตประสาทที่ต้องควบคุมอย่างเข้มงวด ซึ่งห้ามบุคคลหรือองค์กรผลิต ครอบครอง ส่งออก นำเข้า หรือจำหน่ายแอมเฟตามีน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาต ซึ่งการออกใบอนุญาตมีได้เฉพาะในวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์ หรือเพื่อการวิจัยต่อมารัฐบาลได้ออกกฎระเบียบกำหนดรายชื่อยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (Government Regulation No. 463/2013 Coll.) เพื่อปรับปรุงและกำหนดรายชื่อยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทเพิ่มเติม กฎระเบียบนี้ยังคงครอบคลุมแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ซึ่งถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มสารควบคุมที่มีศักยภาพสูงต่อการก่อให้เกิดการเสพติดและการพึ่งพาเสพติด การจัดลำดับเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงความกังวลของรัฐต่อการแพร่ระบาดของสารดังกล่าวที่มีมานานหลายทศวรรษในสังคมสาธารณรัฐเช็ก (Drogy Info, 2023) ในช่วงต่อมากฎหมายของฝ่ายบริหารของรัฐ Government Regulation No. 467/2009 Coll. ได้ใช้วิธีการควบคุมการใช้และครอบครองโดยมีเกณฑ์กำหนดปริมาณที่ถือว่าเป็น “ปริมาณขั้นต่ำ” ของการใช้และการครอบครองสารเสพติดแอมเฟตามีน ถ้ามีปริมาณที่เกินกว่า 2 กรัมถือว่าเป็นเกณฑ์ที่กำหนดและอาจถูกดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา Penal Code อย่างไรก็ตามระเบียบนี้ได้ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยกเลิกในปี ค.ศ. 2013 ด้วยเหตุผลว่าการกำหนดความผิดอาญาจะต้องตราเป็นกฎหมายในระดับกฎหมายที่ผ่านการอนุมัติจากรัฐสภา มิใช่เพียงแค่อำนาจของฝ่ายบริหาร จึงทำให้หลังจากนั้นมาแนวทางการตีความจำนวนปริมาณที่ครอบครองจึงต้องอาศัยคำวินิจฉัยและความเห็นจากศาลสูง (Supreme Court Opinion No. Tpjn 301/2013) ซึ่งยังคงใช้ตัวเลขอ้างอิงใกล้เคียงเดิม

ในช่วงปี ค.ศ. 2023 เป็นต้นมา ได้มีการเสนอร่างแก้ไข Act No. 167/1998 Coll. โดยมีการจัดหมวดหมู่ใหม่ของสารเสพติดอีกครั้ง โดยเพิ่มสารใหม่ที่ไม่เคยถูกควบคุมมาก่อน และเพื่อปรับระบบกฎหมายให้ยืดหยุ่นมาก

ขึ้น โดยร่างแก้ไข (novel amendment) ของ Act No. 167/1998 Coll. ได้รับการประกาศใน “Sbírka zákonů” (คล้ายกับราชกิจจานุเบกษาของไทย) เลขที่ 321/2024 Sb. เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 2024 มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 2025 (Ministry of Health of the Czech Republic, 2024) จะอนุญาตให้สารบางประเภท เช่น สารสกัดกัญชา (Cannabis) ที่มี THC ต่ำ และกระท่อม (kratom) ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่มี “ความเสี่ยงต่อสุขภาพที่รับได้” (psychoactive substances with acceptable health risks) ซึ่งเป็นการจัดลำดับที่เบากว่าสารเสพติดดั้งเดิม แต่แอมเฟตามีนและอนุพันธ์ยังคงถูกจัดให้อยู่ในสารควบคุมที่มีโทษทางกฎหมายชัดเจน (Sliwoski, H., 2025)

การจัดลำดับสารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ในสาธารณรัฐเช็กมีพัฒนาการจากการใช้กฎหมายหลักเพื่อควบคุมและระบุรายชื่อสารต้องห้าม การกำหนดปริมาณครอบครองเพื่อแยกความผิดทางปกครองออกจากความผิดอาญา ตลอดจนการปรับปรุงกฎหมายล่าสุดเพื่อรองรับสารเสพติดรูปแบบใหม่ แม้จะมีความพยายามปรับโครงสร้างกฎหมายให้ยืดหยุ่นขึ้น สารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ถูกจัดอยู่ในกลุ่มวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (psychotropic substances) ที่มีการควบคุมเข้มงวด ภายใต้ Act No. 167/1998 Coll. และกฎหมายลำดับรอง (Government Regulations) ที่กล่าวถึงการใช้ในทางการแพทย์และวิจัยให้สามารถทำได้ แต่ต้องมีใบอนุญาตซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 ที่สาธารณรัฐเช็กเป็นภาคี

นโยบายกฎหมายและมาตรการด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับสารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์

นโยบายของสาธารณรัฐเช็กมุ่งเน้นการลดอันตรายผู้เสพยาเสพติด (harm reduction) โดยความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ตามที่จันดริช วอโบริล (Jindřich Vobořil) ได้ให้ข้อมูล การจัดตั้งศูนย์บริการแบบ drop-in และศูนย์บำบัดชุมชน มากกว่า 70 แห่งทั่วประเทศ ศูนย์เหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อให้บริการให้ผู้เสพยาเสพติดโดยเฉพาะผู้เสพยาแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ สามารถเข้าถึงบริการทางสุขภาพขั้นพื้นฐานได้ง่าย ผู้เสพยาสามารถเข้ามาแลกเปลี่ยนเข็มฉีดยา ใช้อุปกรณ์สะอาด และรับคำปรึกษาได้โดยไม่ต้องนัดหมายล่วงหน้า (Mravčík, V., 2011) เป็นมาตรการป้องกันการแพร่เชื้อของโรคติดต่อ มาตรการด้านการลดอันตรายยังช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการดูแลทางจิตเวชและการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายผู้เสพยาอีกด้วย ผู้เสพยาเสพติดมักเผชิญกับภาวะทางจิต เช่น ความหวาดระแวงและการนอนไม่หลับ การเข้าถึงบริการเหล่านี้ไม่เพียงช่วยลดผลกระทบต่อสุขภาพจิตของผู้เสพยา แต่ยังช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและโอกาสในการฟื้นฟูเข้าสู่สังคมอีกด้วย (Csete, J., 2012) ยิ่งไปกว่านั้นการมีศูนย์บริการและมาตรการการลดอันตรายยังช่วยลดแรงกดดันจากระบบกฎหมาย เนื่องจากผู้เสพยาที่เข้ารับบริการนี้ไม่จำเป็นต้องหวาดกลัวต่อการถูกจับกุมหรือความอับอายจากสังคม การมีพื้นที่ปลอดภัยเช่นนี้ทำให้ผู้เสพยาที่เข้ามารับบริการมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ช่วยให้ตำรวจสามารถมุ่งเน้นการป้องกันและการเฝ้าระวังเชิงชุมชน แทนที่จะเน้นการปราบปรามอย่างเข้มงวดเพียงอย่างเดียว ซึ่งถือเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายกับการคุ้มครองสุขภาพของประชาชน (Csete, J., 2012); (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2022) สำหรับรายละเอียดบริการที่มีความหลากหลายและตอบสนองผู้เสพยาแอมเฟตามีนและอนุพันธ์มีดังนี้

ศูนย์รับบริการแบบเปิด (drop-in centers)

ศูนย์เหล่านี้ทำหน้าที่เป็นจุดบริการเบื้องต้นที่ผู้เสพยาเสพติดสามารถเข้ามารับคำปรึกษาเป็นการส่วนตัวกับแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การแลกเปลี่ยนเข็มฉีดยาหรืออุปกรณ์สะอาดอื่นๆ เปิดโอกาสให้ผู้เสพยาเข้าถึงความช่วยเหลือได้ทันทีที่กฎหมายและนโยบายระดับชาติรับรองตามยุทธศาสตร์ระดับชาติ ค.ศ. 2019 - 2027 (National Strategy 2019 - 2027) กำหนดให้เป็นหนึ่งในกลไกการลดอันตราย (harm reduction) ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2022)

โครงการภาคสนามเพื่อการลดอันตราย (outreach harm reduction programs)

ในลักษณะนี้จะเป็นโครงการที่ดำเนินงานในเชิงรุก กล่าวคือ เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครจะลงพื้นที่พบปะกับผู้เสพยาในชุมชนหรือพื้นที่เสี่ยง เพื่อแจกจ่ายอุปกรณ์สะอาด ให้ข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ยาแอมเฟตามีนอย่างปลอดภัย ตลอดจนให้คำแนะนำในการเข้ารับการรักษา การทำงานภาคสนามได้รับการรองรับภายใต้กฎหมาย Act No. 167/1998 Coll. มาตรา 22-24 ซึ่งอนุญาตให้ NGOs และหน่วยงานสุขภาพสามารถจัดบริการเพื่อลดความเสี่ยงการแพร่โรคติดต่อในผู้เสพยา เช่น พวกร HIV และไวรัสตับอักเสบบี (Mravčík, V., 2011)

ศูนย์บริการบำบัดแบบองค์รวม (comprehensive therapeutic service centres)

ศูนย์เหล่านี้จะให้บริการบำบัดในหลายด้าน ทั้งด้านการแพทย์ การให้คำปรึกษาทางจิตสังคม และการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อช่วยให้ผู้เสพยาสามารถปรับตัวและกลับคืนสู่สังคมได้ การบำบัดและการรักษาอยู่ภายใต้กฎหมาย Public Health Service Act No. 258/2000 Coll. และนโยบายยาเสพติดระดับชาติ ซึ่งบังคับให้รัฐจัดให้มีบริการสุขภาพที่ครอบคลุมทั้งการรักษาทางกาย จิตใจ และสังคม คือ มาตรา 2 กำหนดให้การคุ้มครองสุขภาพสาธารณะ (public health protection) รวมถึงการป้องกันและลดความเสี่ยงจากปัจจัยที่กระทบต่อสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมการใช้สารเสพติดและแอลกอฮอล์ และมาตรา 73-82, 80 ดังนี้

มาตรา 73 - 82 ว่าด้วยบริการสุขภาพด้านการป้องกันและบำบัด (Preventive and therapeutic health services) โดยกำหนดกรอบการจัดบริการที่ครอบคลุมทั้งการรักษาทางกาย การดูแลทางจิตใจ และการให้บริการทางสังคม โดยรัฐหรือองค์กรที่ได้รับอนุญาต

มาตรา 80 ระบุให้หน่วยงานด้านสาธารณสุขสามารถร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ เช่น NGOs เพื่อจัดบริการบำบัดและป้องกันที่มีลักษณะองค์รวม

การดูแลทางจิตเวช (psychiatric care)

เนื่องจากผู้เสพยาแอมเฟตามีนและอนุพันธ์จำนวนมากมีภาวะทางจิต เช่น ความหวาดระแวงหรือภาวะซึมเศร้า การดูแลทางจิตเวชจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยรักษาและลดความเสี่ยงต่อการทำร้ายตนเอง อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย Act No. 372/2011 Coll., on Health Services ซึ่งกำหนดสิทธิผู้ป่วยในการเข้าถึงการรักษาทางจิตเวช รวมทั้งบริการบังคับรักษาเมื่อมีความจำเป็นด้านสาธารณสุข คือ มาตรา 28 กำหนดสิทธิของผู้ป่วยในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่เหมาะสม ครอบคลุมถึงการรักษาด้านจิตเวช และสิทธิที่จะได้รับการรักษาตามมาตรฐานวิชาชีพ นอกจากนี้ยังปรากฏในมาตรา 38-40 และมาตรา 91-94 ดังนี้

มาตรา 38 - 40 มีใจความว่าด้วยการรักษาโดยไม่สมัครใจ (involuntary treatment/admission) ในกรณี que ผู้ป่วยมีภาวะทางจิตเวชซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่น กฎหมายกำหนดว่าบริการดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของศาลและหน่วยงานสาธารณสุข

มาตรา 91 - 94 มีใจความระบุข้อกำหนดเกี่ยวกับการให้บริการสุขภาพเฉพาะทาง เช่น การดูแลผู้ป่วยติดสารเสพติดและผู้มีปัญหาด้านสุขภาพจิต เพื่อให้เข้าถึงการฟื้นฟูและบำบัดที่เหมาะสม

ชุมชนบำบัดแบบพักอาศัย (residential therapeutic community)

เป็นการจัดตั้งชุมชนสำหรับผู้เสพยาที่ต้องการเข้ารับการรักษาอย่างต่อเนื่องในระยะยาว โดยผู้เข้าร่วมจะพักอาศัยร่วมกันและปฏิบัติตามโปรแกรมฟื้นฟูที่เข้มข้นรองรับโดยกฎหมาย Social Services Act No. 108/2006 Coll. ที่ให้การรับรองชุมชนบำบัด “therapeutic communities” ในฐานะบริการสังคม และได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากทั้งรัฐและท้องถิ่น (Csete, J., 2012) คือ มาตรา 33-36 กำหนดประเภทของ “บริการสังคมที่อยู่อาศัย” (residential social services) ซึ่งรวมถึงชุมชนบำบัด (therapeutic communities) และศูนย์บำบัดผู้ป่วยใน (residential treatment centres) สำหรับผู้ที่ต้องการบำบัดฟื้นฟูจากการติดยาเสพติดหรือปัญหาพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีมาตราที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้อีกคือ มาตรา 44-46 และ มาตรา 73-78 ดังนี้

มาตรา 44 - 46 มีหลักว่าด้วยมาตรฐานการให้บริการ (standards of quality in social services) ที่กำหนดให้การบำบัดต้องครอบคลุมทั้งด้านการแพทย์ จิตใจ และสังคม เพื่อสนับสนุนให้ผู้เสพสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพและกลับคืนสู่สังคม

มาตรา 73 - 78 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดตั้งกลไกการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของบริการสังคม รวมถึงชุมชนบำบัดแบบพักอาศัย

สโมสรความเสี่ยงต่ำสำหรับเด็กและเยาวชน (low-threshold clubs for children and youth at risk)

สโมสรความเสี่ยงต่ำมีไว้สำหรับเด็กและเยาวชน บริการที่ออกแบบมาเพื่อใช้กับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง เป็นการจัดให้มีพื้นที่ปลอดภัยสำหรับทำกิจกรรม ให้คำปรึกษาและป้องกันการเข้าสู่การใช้ยาเสพติด จัดตั้งภายใต้กฎหมาย Social Services Act No. 108/2006 Coll. เช่นเดียวกับบริการชุมชน แต่จะเน้นไปที่เด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงตามแนวนโยบายการป้องกันยาเสพติด (Drogy Info, 2023) ปรากฏบทบัญญัติใน มาตรา 65 - 65 กำหนดบริการที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับเด็กและเยาวชน (low-threshold facilities for children and youth) (nizkoprahová zařízení pro děti a mládež) ซึ่งเป็นการให้บริการสังคมรูปแบบหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 26 ปีที่อยู่ในภาวะเสี่ยง กฎหมายกำหนดให้บริการเหล่านี้ต้องเปิดกว้างเข้าถึงได้สะดวก ไม่เป็นที่อับอาย เพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงความช่วยเหลือได้ง่าย จุดประสงค์หลักคือการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การใช้สารเสพติด อาชญากรรม หรือการถูกกีดกันทางสังคม กำหนดให้การทำงานป้องกันในกลุ่มเยาวชนเป็นหลักของนโยบาย โดยเฉพาะผ่านกิจกรรมในโรงเรียนและสโมสรความเสี่ยงต่ำ และมียุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อป้องกันและลดอันตรายที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสพติด ค.ศ. 2019-2027 (National Strategy to Prevent and Reduce Harm Associated with Addictive Behaviour 2019-2027) เพื่อเป็น “พื้นที่ปลอดภัย” ที่เยาวชนสามารถเข้ามาร่วมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เช่น การศึกษา กีฬา ดนตรี รวมถึงรับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ การจัดตั้งสโมสรเหล่านี้ช่วยป้องกันการเข้าสู่เส้นทางการใช้ยาเสพติดตั้งแต่วัยเริ่มต้น และเป็นเครื่องมือสำคัญในเชิงป้องกันเชิงสังคม (Drogy Info, 2023)

โครงการป้องกันในโรงเรียน (prevention programs for schools)

การอบรมและกิจกรรมรณรงค์ในสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดและเสริมสร้างทักษะชีวิตในการป้องกันการใช้สารเสพติดในกลุ่มเยาวชน สอดคล้องกับ School Act No. 561/2004 Coll. ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษามีมาตรการด้านสุขภาพและการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง รวมถึงการใช้สารเสพติด (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2022) ปรากฏบทบัญญัติใน มาตรา 29 ระบุว่าโรงเรียนและสถานศึกษามีหน้าที่ต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและปกป้องสุขภาพของนักเรียน ซึ่งรวมถึงการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การใช้สารเสพติด การดื่มแอลกอฮอล์ และความรุนแรง กฎหมายยังเปิดช่องให้สถานศึกษาบูรณาการโครงการป้องกันยาเสพติดเข้ากับหลักสูตรและกิจกรรมพิเศษต่างๆ โดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับเยาวชนและการกีฬา โดยมียุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อป้องกันและลดอันตรายที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสพติด ค.ศ. 2019 - 2027 (National Strategy to Prevent and Reduce Harm Associated with Addictive Behaviour 2019 - 2027) เพื่อเป็นการยืนยันว่าการป้องกันในสถานศึกษา (school-based prevention) เป็นหัวใจสำคัญของนโยบายระดับชาติ เน้นการสร้างทักษะชีวิต (life skills) การให้ความรู้เรื่องความเสี่ยงจากยาเสพติด และการมีส่วนร่วมของครอบครัว โครงการป้องกันในโรงเรียนช่วยสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นแก่เยาวชนเพื่อต่อต้านแรงกดดันในการใช้ยาเสพติด รวมถึงสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการและการสนับสนุนจากครู นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน ข้อมูลของ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction กล่าวว่าโรงเรียนในสาธารณรัฐเช็กมีการดำเนินป้องกันทั่วไป (universal prevention) ครอบคลุมนักเรียนส่วนใหญ่ และ

ยังมีการป้องกันเฉพาะ (selective prevention) สำหรับกลุ่มเสี่ยงสูง เช่น เด็กที่มีประวัติครอบครัวเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติด (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2022)

ความช่วยเหลือในเรือนจำและหลังพ้นโทษ (penitentiary and post-penitentiary assistance)

เป็นบริการที่ช่วยเหลือผู้ต้องขังที่มีปัญหาเสพติด รวมถึงการดูแลต่อเนื่องหลังพ้นโทษ เพื่อป้องกันการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดอีกและลดการกระทำผิดซ้ำ อยู่ในกรอบของกฎหมายการบังคับโทษจำคุก Act No. 169/1999 Coll., on the Execution of Prison Sentences ที่กำหนดให้ต้องมีการฟื้นฟูผู้ต้องขัง และการดูแลต่อเนื่องหลังพ้นโทษ โดยเฉพาะผู้ติดยาเสพติด (Mravčík, V., 2011) . Act No. 169/1999 Coll., on the Execution of Prison Sentences (Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odněti svobody) มาตรา 28-30 ที่กำหนดให้เรือนจำต้องจัดกิจกรรมและมาตรการฟื้นฟู (rehabilitation programs) สำหรับผู้ต้องขัง รวมถึงการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและมาตรา 41-43 และ มาตรา 67-70 มีหลักการดังนี้

มาตรา 41-43 มีเนื้อหาว่าด้วยสิทธิของผู้ต้องขังในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ การบำบัด และการให้คำปรึกษา

มาตรา 67-70 มีการกำหนดมาตรการสนับสนุนผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ (post-penitentiary assistance) เช่น การช่วยเหลือที่พิกพิง การจัดหางาน และการส่งต่อไปยังบริการสังคม และมียุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อป้องกันและลดอันตรายที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสพติด ค.ศ. 2019-2027 (National Strategy to Prevent and Reduce Harm Associated with Addictive Behaviour 2019-2027) เพื่อย้ำถึงความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังที่มีปัญหาเสพติดและต่อเนื่องถึงภายหลังพ้นโทษแล้วด้วย เพื่อป้องกันการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดอีกและการกระทำผิดซ้ำ

บริการให้คำปรึกษาและข้อมูลออนไลน์ (online consulting and information service)

บริการนี้เป็นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเข้าถึงผู้เสพและกลุ่มเสี่ยงที่ไม่สะดวกเข้ามาใช้บริการแบบพบหน้า โดยเปิดช่องทางการสื่อสารและให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันและการบำบัด ปรากฏตามยุทธศาสตร์ระดับชาติ National Strategy 2019 - 2027 ที่กำหนดให้ใช้สื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์เป็นช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลและให้คำปรึกษา และมียุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อป้องกันและลดอันตรายที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสพติด ค.ศ. 2019-2027 (National Strategy to Prevent and Reduce Harm Associated with Addictive Behaviour 2019-2027) ระบุชัดว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ ต้องถูกบูรณาการเข้ากับการดำเนินการป้องกันและบำบัดยาเสพติด เน้นการให้การปรึกษาออนไลน์ (e-consulting) และการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ที่ถูกต้อง เกี่ยวกับสารเสพติด เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ไม่สะดวกเข้ามาใช้บริการแบบเผชิญหน้า ยุทธศาสตร์นี้ยังสนับสนุน การพัฒนาฐานข้อมูลระดับชาติ และ เว็บไซต์เฉพาะทาง (specialised portals) ที่รวบรวมข้อมูลทางวิชาการ การให้คำปรึกษา และช่องทางติดต่อสำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยการบูรณาการกับกฎหมาย Social Services Act No. 108/2006 Coll. เป็นกฎหมายบริการสังคมเปิดช่องให้บริการเชิงนวัตกรรมที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาเสริม เพื่อสนับสนุนการทำงานของมาตรฐานการบริการเบื้องต้น low-threshold services และการป้องกันเชิงรุกในกลุ่มเยาวชนและครอบครัว

หน่วยงานด้านการศึกษาและฝึกอบรม (education agency)

เป็นองค์กรที่จัดการอบรมและให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ บุคลากรด้านการแพทย์และประชาชนทั่วไป เพื่อยกระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและบำบัดยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายการศึกษาและนโยบายการฝึกอบรมบุคลากรด้านสุขภาพและสังคม เช่น School Act No. 561/2004 Coll. และ Health Services Act เพื่อสร้างศักยภาพของบุคลากรในการทำงานกับผู้เสพยาเสพติด (Csete, J., 2012) มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้ School Act No. 561/2004 Coll. (Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon) คือ มาตรา 163-165 กำหนดอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ เยาวชนและการกีฬาในการ

กำกับดูแลคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการฝึกอบรมด้านการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงและการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับเยาวชน กฎหมายนี้ยังเปิดช่องให้สถานศึกษาร่วมมือกับองค์กรเอกชนภายนอก (NGOs, หน่วยงานสุขภาพ) ในการจัดอบรมเชิงป้องกันและบำบัด

กฎหมาย Act No. 372/2011 Coll., on Health Services (Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách) คือ มาตรา 45 - 47 ว่าด้วยการศึกษาต่อเนื่องและการพัฒนาวิชาชีพ (continuing education and professional development) ของบุคลากรทางการแพทย์ กำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพต้องได้รับการฝึกอบรมและปรับปรุงความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง รวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรักษาและบำบัดการติดยาเสพติด และมียุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อป้องกันและลดอันตรายที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสพติด ค.ศ. 2019 - 2027 (National Strategy to Prevent and Reduce Harm Associated with Addictive Behaviour 2019 - 2027) ระบุให้ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร (Capacity Building) เป็นหนึ่งในเสาหลักของยุทธศาสตร์ โดยครอบคลุมทั้งเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ บุคลากรด้านสาธารณสุข และครูในสถานศึกษา

หน่วยงานด้านการศึกษาและฝึกอบรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคลากรที่ทำงานด้านหน้าในการป้องกันและบำบัดยาเสพติด เช่น ครู นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ และนักบำบัด ด้วยกรอบกฎหมายดังกล่าว สาธารณรัฐเช็กสามารถจัดให้มีทั้งการอบรมภายในโรงเรียน (School-Based prevention training) และการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากรสุขภาพ (professional continuing education) ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพของการให้บริการด้านการป้องกันและบำบัดอย่างเป็นระบบ (Csete, J., 2012)

จะเห็นได้ว่ากฎหมายและมาตรการทั้งหมดเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของสาธารณรัฐเช็กในการสร้างระบบสนับสนุนที่ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ กฎหมาย และสังคม โดยไม่เพียงช่วยเหลือผู้เสพยาเสพติดเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เชิงป้องกันและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนด้วย

การปฏิรูปกฎหมายและการลดทอนความเป็นอาชญากรรม

การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายที่สำคัญเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2010 เมื่อสาธารณรัฐเช็กได้ประกาศนโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรมโดยกำหนดปริมาณครอบครองสารเพื่อใช้ส่วนตัว กรอบกฎหมายและแนวปฏิบัติของสาธารณรัฐเช็กเกี่ยวกับการครอบครองสารเพื่อใช้ส่วนตัว โดยกรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปริมาณที่จะถือว่าเป็นการครอบครองสารเพื่อใช้ส่วนตัว ในสาธารณรัฐเช็กเป็นที่ถกเถียงถึงจำนวนปริมาณที่เหมาะสมซึ่งจะได้กล่าวในย่อหน้าถัดไปและมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยหลักการแล้ว สาธารณรัฐเช็กได้ใช้แนวทางที่พยายามสร้างสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายกับการคุ้มครองด้านสาธารณสุขและสิทธิมนุษยชนของผู้เสพสาร (Csete, J., 2012)

กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องคือ Act No. 167/1998 Coll., on Addictive Substances โดยมาตรา 39 กำหนดว่า การครอบครองสารเสพติดเพื่อใช้ส่วนตัวใน “ปริมาณเล็กน้อย” (small amount) จะถือเป็นความผิดทางปกครอง (misdemeanor) ไม่ใช่ความผิดอาญา จึงไม่มีการดำเนินคดีอาญา บทลงโทษสำหรับความผิดดังกล่าวคือ ค่าปรับ (fine) ที่อาจสูงที่สุดถึง 15,000 โครนาเช็ก (CZK) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการจำกัดไม่ให้ผู้เสพสารเสพติดรายย่อยถูกนำเข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยตรง แต่เปิดโอกาสให้เข้าสู่มาตรการทางปกครองแทน

ต่อมากฎหมาย Act No. 40/2009 Coll., Penal Code ได้บัญญัติในมาตรา 284 ว่า การครอบครองสารเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในปริมาณที่ “มากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ขั้นต่ำ” (greater than small amount) หรือมากกว่าที่กำหนด “quantity greater than small” หากครอบครองโดยไม่มีใบอนุญาต จะถือเป็นความผิดอาญา (criminal offense) มีโทษจำคุก โดยระยะเวลาของโทษจำคุกจะขึ้นอยู่กับชนิดและปริมาณของสารเสพติดที่ครอบครอง

ในขณะนั้นสาธารณรัฐเช็กได้มีกำหนดเพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับปริมาณที่ครอบครองสารเสพติดตามคำสั่งของรัฐบาล คือ Government Regulation No. 467/2009 Coll. ที่ได้ประกาศกำหนดเกณฑ์ว่าอะไรคือ “มากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ขั้นต่ำ” ของสารแต่ละชนิด ตัวอย่างเช่น กำหนดให้สารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ที่เกิน 2 กรัม ถือว่าเข้าข่ายปริมาณที่มากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ขั้นต่ำและอาจเข้าลักษณะเป็นความผิดอาญา อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 23 สิงหาคม ค.ศ. 2013 ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย ยกเลิก Regulation 467/2009 Coll. เนื่องจากเห็นว่าเป็นเพียง “คำสั่งของรัฐบาล” (regulation) ซึ่งไม่สามารถกำหนดขอบเขตของความผิดทางอาญาได้ เพราะการกำหนดความผิดอาญาจะต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายระดับของกฎหมาย (act) ที่ผ่านการตราโดยรัฐสภาเท่านั้น

ภายหลังการยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าว ได้เกิดช่องว่างทางกฎหมาย เนื่องจากไม่มีการระบุชัดเจนว่าปริมาณเท่าใดจึงจะถือว่าเป็น “มากกว่าที่กำหนดไว้เป็นจำนวนเล็กน้อย” เพื่อแก้ไขปัญหาคำถามที่ไม่ชัดเจนนี้ ศาลสูงของสาธารณรัฐเช็กจึงได้ออก Supreme Court Opinion Tpjn 301/2013 เมื่อวันที่ 13 มีนาคม ค.ศ. 2014 (ประกาศต่อสาธารณะในวันที่ 9 เมษายน ค.ศ. 2014) เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับศาลและหน่วยงานยุติธรรม ความเห็นนี้ได้จัดทำตารางปริมาณสารเสพติดที่ถือว่า “มากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ขั้นต่ำ” โดยยึดตามเกณฑ์เดิมจาก Regulation 467/2009 เป็นหลัก หนึ่งในนั้นคือการกำหนดให้ แอมเฟตามีนและอนุพันธ์ ที่เกิน 2 กรัม ถือว่าเป็นปริมาณที่มีจำนวนที่กำหนดไว้ขั้นต่ำ อย่างไรก็ตาม ความเห็นของศาลสูงดังกล่าวเป็นเพียง แนวทางการตีความ (non-binding guideline) ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติจริง แต่ไม่ได้มีผลบังคับเช่นเดียวกับกฎหมายที่ตราโดยรัฐสภา

ตามเหตุผลหลักของการปฏิรูปการรักษาและบำบัดการติดยาเสพติด และมียุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อป้องกันและลดอันตรายที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสพติดนี้ คือการลดการตีตราผู้เสพ ลดความอับอายและการไม่ยอมรับของสังคม และต้องการให้เป็นการเปิดโอกาสให้เข้าสู่ระบบการรักษาและการสนับสนุนทางสังคมได้มากขึ้น ขณะเดียวกันตำรวจยังคงมุ่งจัดการกับเครือข่ายการค้ายาเสพติดที่ผิดกฎหมายรายใหญ่ เช่น กลุ่มที่ผลิตเพื่อการส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปในส่วนนี้ได้ว่า ระบบกฎหมายของสาธารณรัฐเช็กได้สร้างกลไกการแยกความรับผิดชอบทางกฎหมายออกเป็นสองระดับ ได้แก่ ความผิดทางปกครอง สำหรับการครอบครองในปริมาณเล็กน้อย และความผิดอาญา สำหรับการครอบครองในปริมาณมากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ขั้นต่ำ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเชิงกฎหมาย แต่แนวปฏิบัติที่เกิดขึ้นสะท้อนถึงความพยายามของสาธารณรัฐเช็กในการใช้กฎหมายควบคู่กับมาตรการด้านการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อจัดการกับปัญหาเสพติดอย่างสมดุลกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง (Csete, J., 2012)

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับสารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ของสาธารณรัฐเช็ก

ประการแรก ไม่พบการขยายตัวของอาชญากรรมที่มีการจัดตั้งเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ แม้ว่าการครอบครองแอมเฟตามีนและอนุพันธ์เพื่อใช้ส่วนตัวจะไม่ถือเป็นความผิดอาญา แต่ไม่ได้ทำให้เกิดการเติบโตของเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ ตำรวจยังคงมุ่งเน้นการปราบปรามกลุ่มที่ผลิตและจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ ขณะที่ผู้เสพยาจะกลับถูกส่งต่อไปยังระบบบริการสุขภาพแทน การศึกษาของ Csete, J. ชี้ให้เห็นว่า นโยบายลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization) ของสาธารณรัฐเช็กไม่ได้เพิ่มอัตราอาชญากรรมที่รุนแรง แต่กลับช่วยลดแรงกดดันของระบบยุติธรรมทางอาญาได้อย่างชัดเจน (Csete, J., 2012)

ประการที่สอง นโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรมและการพัฒนามาตรการลดอันตรายเข้ามารองรับอย่างสมดุลส่งผลให้ อัตราการติดเชื้อเอชไอวี (HIV) และโรคติดต่อทางเลือดลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เสพยาแบบฉีด จากรายงานของ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction ในปี ค.ศ. 2022 มีข้อมูลระบุว่า อัตราการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มผู้เสพยาในสาธารณรัฐเช็กอยู่ในระดับ

ต่ำที่สุดกลุ่มหนึ่งของยุโรป โดยต่ำกว่า 1% ซึ่งถือว่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรป การจัดตั้งโปรแกรมแลกเปลี่ยนเข็มและศูนย์บริการ drop-in ช่วยให้ผู้ใช้เสพติดเข้าถึงอุปกรณ์สะอาดและการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลโดยตรงต่อการป้องกันโรคติดต่อที่แพร่ผ่านทางเลือด (Mravčík, V., 2011)

ประการที่สาม ระบบกฎหมายและระบบสาธารณสุขสามารถทำงานควบคู่กันได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ หน่วยงานตำรวจและกระบวนการยุติธรรมมุ่งจัดการกับอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการผลิตเชิงอุตสาหกรรม ในขณะที่ผู้ใช้เสพยาอยู่ได้รับการดูแลจากระบบสุขภาพและบริการทางสังคม ความร่วมมือดังกล่าวทำให้มาตรการทางกฎหมายไม่ขัดแย้งกับมาตรการด้านสาธารณสุข แต่กลับเสริมสร้างประสิทธิภาพของกันและกัน (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2022) ตัวอย่างเช่น การจัดเก็บข้อมูลเชิงระบาดวิทยาและการเฝ้าระวังผู้เสพติดเชื่อมโยงกับการให้บริการสาธารณสุขและการสนับสนุนทางจิตสังคม ส่งผลให้สามารถติดตาม ป้องกัน และลดผลกระทบของปัญหาเสพติดได้ในระยะยาวซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลคุณยินดริช ว็อบริล (Jindřich Vobořil) ได้ให้ข้อมูลไว้

บทเรียนเชิงนโยบายจากสาธารณรัฐเช็ก

ประการแรก ประสบการณ์ของสาธารณรัฐเช็กชี้ให้เห็นว่า การลดทอนความเป็นอาชญากรรม (decriminalization) เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ หากไม่มีมาตรการด้านสาธารณสุขเข้ามาสนับสนุนอย่างเป็นระบบ การลดโทษทางกฎหมายสำหรับการครอบครองยาเสพติดเพื่อใช้ส่วนตัวช่วยให้ผู้ใช้เสพติดไม่ถูกผลักเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่หากขาดบริการทางการแพทย์ การบำบัด และการสนับสนุนทางสังคม ก็อาจไม่สามารถลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดได้อย่างแท้จริง (Mravčík, V., 2011)

ประการที่สอง การดำเนินนโยบายของสาธารณรัฐเช็กได้สะท้อนให้เห็นถึง การเปลี่ยนมุมมองต่อผู้เสพติดจาก “อาชญากร” ไปเป็น “ผู้ป่วย” ที่ต้องการการดูแลรักษาและการฟื้นฟู แนวทางนี้มีผลโดยตรงในการลดการตีตราทางสังคม (stigma) และทำให้ผู้เสพติดที่เข้าถึงบริการทางสาธารณสุขมากขึ้น ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของมาตรการป้องกันและบำบัดในระยะยาว (Hughes, C. E. & Stevens, A., 2010)

ประการที่สาม การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการปัญหาเสพติดของสาธารณรัฐเช็กมีความสมดุลอย่างมีประสิทธิภาพมาก ตำรวจยังคงมีบทบาทในการจัดการกับเครือข่ายอาชญากรรมและการผลิตเชิงพาณิชย์ ขณะเดียวกันผู้เสพยาอยู่กลับได้รับการส่งต่อเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุข แนวทางนี้ทำให้มาตรการด้านกฎหมายไม่ขัดแย้งกับการคุ้มครองสุขภาพ แต่กลับทำงานเสริมกัน (Csete, J., 2012)

ประการสุดท้าย บริบทของสาธารณรัฐเช็กมีความแตกต่างจากประเทศในยุโรปตะวันตกตรงที่ผู้เสพติดหลักเป็นสารประเภทแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ ซึ่งเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ไม่ใช่สารเสพติดประเภทเฮโรอีน ซึ่งมีความรุนแรงและความร้ายแรงมากกว่าหลายเท่าตัว ดังนั้นการออกแบบนโยบายและมาตรการต่าง ๆ จึงต้องปรับให้เหมาะสมกับลักษณะและผลกระทบของสารเสพติดที่มีความเฉพาะในประเทศ ซึ่งเป็นบทเรียนสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าการนำนโยบายต่างประเทศมาใช้จำเป็นต้องปรับให้เข้ากับกฎหมายและบริบทของแต่ละสังคม ไม่สามารถคัดลอกมาใช้ได้โดยตรง (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2022)

ผลการดำเนินนโยบายยาเสพติดในสาธารณรัฐเช็ก

การดำเนินนโยบายการจัดการยาเสพติดของสาธารณรัฐเช็กได้ก่อให้เกิดการปรับปรุงที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ในหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสาธารณสุข สังคม และเศรษฐกิจ

ประการแรก การลดผลกระทบทางสาธารณสุขเป็นสิ่งที่เห็นได้เด่นชัดที่สุด เนื่องจากอัตราการเสียชีวิตจากการใช้ยาเกินขนาดในสาธารณรัฐเช็กอยู่ที่ประมาณ 0.6 รายต่อ 1,000 คน/ปี ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ รวมทั้งการจัดการกับภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดก็มีประสิทธิภาพมากขึ้น ความสำเร็จนี้เกิดจากการพัฒนาระบบการดูแลแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทั้งการให้คำปรึกษา การบำบัด และการดูแลทางจิตเวช (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2022)

ประการที่สอง นโยบายดังกล่าวได้ส่งผลโดยตรงต่อการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ โดยเฉพาะ HIV และไวรัสตับอักเสบซี (Hepatitis C) ซึ่งในอดีตเป็นปัญหาสำคัญของกลุ่มผู้เสพยาแอมเฟตามีนและอนุพันธ์แบบฉีด การจัดตั้งโปรแกรมแลกเปลี่ยนเข็มและศูนย์บริการแบบ drop-in ทำให้ผู้เสพยาสามารถเข้าถึงอุปกรณ์ที่สะอาดและปลอดภัยได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้อัตราการติดเชื้อในกลุ่มเสี่ยงลดลงอย่างมีนัยสำคัญ (Mravčík, V., 2011); (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2022) ถือเป็นหนึ่งในความสำเร็จเชิงประจักษ์ของมาตรการด้านการลดอันตรายจากการเสพยาเสพติด (harm reduction)

ประการที่สาม ผลลัพธ์ที่สำคัญไม่แพ้กันคือการลดการตีตราทางสังคมต่อผู้เสพยาและครอบครัว นโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรม (decriminalization) ทำให้ผู้เสพยาไม่ถูกผลักเข้าสู่ระบบอาญาอย่างรุนแรง แต่กลับได้รับการมองว่าเป็นผู้ที่ต้องการการรักษาและการสนับสนุน การเปลี่ยนแปลงทัศนคติในระดับนโยบายเช่นนี้มีส่วนช่วยลดการเลือกปฏิบัติ ความรุนแรง และการกีดกันทางสังคม ซึ่งทำให้ผู้เสพยากล้าเข้าถึงบริการสาธารณสุขมากขึ้น (Hughes, C. E. & Stevens, A., 2010)

ผลลัพธ์ทั้งปวงที่ปรากฏยังสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ นโยบายดังกล่าวช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของระบบยุติธรรม นัยเชิงเศรษฐศาสตร์ของนโยบายลดทอนโทษและลดอันตราย ปรากฏชัดในบริบทสาธารณรัฐเช็ก กล่าวคือ ภาระรายจ่ายภาครัฐกว่าครึ่งหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายด้านการบังคับใช้กฎหมาย (ประมาณ 53%) ขณะที่งบประมาณด้านการป้องกันมีไม่ถึง 4% ของงบทั้งหมด สะท้อนโครงสร้างบัตที่ยังเอนเอียงไปสู่กระบวนการยุติธรรมมากกว่ามาตรการสาธารณสุข เมื่อพิจารณาต้นทุน “ต่อคน” ซึ่งมาตรการทางเลือกสร้างผลคุ้มค่าเด่นชัด ต้นทุนเกี่ยวกับการบังคับโทษจำคุกเฉลี่ย ~€24,273/คน/ปี เทียบกับ การดูแลในชุมชนสำหรับผู้เสพสารฉีด ~€5,603/คน/ปี ทำให้รัฐประหยัดได้ราว €15,000-€19,000 ต่อคนต่อปี และในกรณีที่ปรับนโยบายไปสู่รูปแบบชุมชนอย่างเป็นระบบ อาจ ประหยัดรวมได้สูงสุดราว €36.6 ล้านต่อปี ต่อย้าศักยภาพการลดภาระงบประมาณเมื่อเปลี่ยนจาก “คุมขัง” ไปสู่ “กำกับดูแลและบำบัดในชุมชน” ที่สอดคล้องกับกรอบนโยบายลดทอนความเป็นอาชญากรรมและการลดอันตรายของสาธารณรัฐเช็ก ทำให้จำนวนคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองยาเสพติดเพื่อใช้ส่วนตัวลดลง ขณะเดียวกันการส่งเสริมให้ผู้เสพยาเข้าสู่ระบบบริการด้านสุขภาพก็ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบสาธารณสุข โดยลดค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคติดเชื้อร้ายแรงและภาวะแทรกซ้อนจากการใช้ยาในระยะยาว (Csete, J., 2012); (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2022)

การดำเนินนโยบายของสาธารณรัฐเช็กได้แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการผสมผสานมิติทางกฎหมายกับทางสาธารณสุข และสังคมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่ชัดเจนในระดับประเทศ แต่ยังเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจสำหรับนานาประเทศที่กำลังเผชิญกับความท้าทายด้านปัญหายาเสพติดและคุณยินดริช ว็อบริล (Jindřich Voboril) ได้ให้ข้อมูลความถูกต้องถึงความสำเร็จของสาธารณรัฐเช็กในการแก้ไขปัญหาด้วยเช่นกัน

สรุป

จากประสบการณ์ของสาธารณรัฐเช็กที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการปัญหายาเสพติดที่มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากหลายประเทศในยุโรป โดยสารเสพติดหลักที่แพร่หลายในประเทศคือสารแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ ซึ่งมีรากฐานมาจากการผลิตในลักษณะ “โฮมเมด” ที่ผู้เสพยาผลิตเพื่อบริโภคได้เองมากกว่าการค้า

เชิงอุตสาหกรรม ความเป็นมาเช่นนี้ทำให้โครงสร้างของตลาดยาเสพติดและรูปแบบปัญหาที่เกิดขึ้นมีลักษณะเฉพาะ และต้องการมาตรการที่ออกแบบอย่างเหมาะสมกับบริบทของประเทศ นโยบายสำคัญของสาธารณรัฐเช็กคือการลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization) ควบคู่กับมาตรการด้านการลดอันตราย (harm reduction) เช่น ศูนย์ drop-in โปรแกรมแลกเปลี่ยนเข็ม และการให้บริการด้านสุขภาพจิตและการฟื้นฟูสมรรถภาพ แนวทางดังกล่าวทำให้ผู้เสพยาสามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้ง่ายโดยไม่ถูกตีตรา และยังช่วยควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดต่อทางเลือด โดยเฉพาะเอชไอวีและไวรัสตับอักเสบบี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านกฎหมาย การแยกความรับผิดชอบเป็น ความผิดทางปกครองสำหรับการครอบครองปริมาณเล็กน้อย และ ความผิดทางอาญาสำหรับการครอบครองในปริมาณมากกว่าเล็กน้อย ได้สร้างสมดุลระหว่างการปกป้องสังคมกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้เสพยา แม้จะมีข้อถกเถียงเรื่องความชัดเจนทางกฎหมาย แต่แนวปฏิบัติจากศาลสูงได้ช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายดำเนินไปในทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบายด้านสาธารณสุข ผลลัพธ์ที่ปรากฏอย่างชัดเจน ได้แก่ การลดอัตราการติดเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเลือดในกลุ่มผู้เสพยาแบบฉีด การป้องกันไม่ให้เกิดการขยายตัวของอาชญากรรมที่มีการจัดตั้ง และเป็นการลดแรงกดดันของระบบยุติธรรมทางอาญา ขณะเดียวกันยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบสาธารณสุขและลดค่าใช้จ่ายของรัฐในระยะยาว องค์ความรู้ที่ได้จากกรณีของสาธารณรัฐเช็กชี้ให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดจำเป็นต้องใช้แนวทางบูรณาการที่ผสมผสานมาตรการทางกฎหมายกับมาตรการด้านสาธารณสุขและการสนับสนุนทางสังคม ความสำเร็จที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่สร้างผลลัพธ์เชิงประจักษ์ภายในประเทศ แต่ยังเป็นกรณีศึกษาที่มีคุณค่าสำหรับประเทศอื่นๆ รวมถึงประเทศไทย ในการพัฒนานโยบายที่สมดุลและยั่งยืนต่อการจัดการปัญหายาเสพติดในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Csete, J. (2012). *A balancing act: Policymaking on illicit drugs in the Czech Republic*. New York: Open Society Foundations.
- Czech Statistical Office. (2025). Population change: 4th quarter of 2024. Retrieved September 1, 2025, from <https://csu.gov.cz/rychle-informace/population-change-4-quarter-of-2024>
- Drogy Info. (2023). Report on illicit drugs in the Czech Republic 2023. Retrieved September 8, 2025, from <https://www.drogy-info.cz/en/publications/annual-reports/report-on-illicit-drugs-in-the-czech-republic-2023/>
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2022). *European drug report 2022: Trends and developments*. Retrieved September 20, 2025, from https://www.euda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2022_en
- Hughes, C. E. & Stevens, A. (2010). What can we learn from the Portuguese decriminalization of illicit drugs? *British Journal of Criminology*, 50(6), 999-1022.
- Ministry of Health of the Czech Republic. (2024). Questions and answers related to the new legal regulation of psychomodulating substances and listed psychoactive substances. Retrieved September 15, 2025, from <https://mzd.gov.cz/otazky-a-odpovedi-na-nejcastejsi-dotazy-souvisejici-s-novou-pravni-upravou-psychomodulacnich-latek-a-zarazenych-psychoaktivnich-latek>
- Miovský, M. et al. (2023). Quality assurance policy in harm reduction services in the Czech Republic: A case study of a national system. *Adiktologie*, 23(1), 17-29.

- Mravčík, V. (2011). Czech drug policy: Balancing decriminalisation and harm reduction. *Journal of Drug Issues*, 41(1), 37-59.
- Petruželka, B. et al. (2021). Social factors of amphetamines use from the perspective of use patterns and regional disparities in the Czech Republic. *Adiktologie*, 21(2), 115-126.
- Sliwoski, H. (2025). Global Cannabis Spotlight: The Czech Republic's Psychomodulatory Substances Law. Retrieved October 1 , 2025 , from <https://harris-sliwoski.com/cannalawblog/global-cannabis-spotlight-the-czech-republics-psychomodulatory-substances-law/>
- TVP World. (2024). New report reveals extent of Czech Republic's meth problem. Retrieved September 5 , 2025, from <https://tvpworld.com/78962607/new-report-reveals-extent-of-czech-republics-meth-problem>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่างพิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 - 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3 - 5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุปและขอเสนอแนะ (Conclusion and Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด - ปิด แล้วระบุชื่อ - นามสกุล ของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคนสู่อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่างเช่น “ภิกษุทั้งหลายรูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณเป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอนัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)
- 2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ - นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)
- 3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ - นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมภีร์รักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)
- 4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ - นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)
- 5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎีก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สองและตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N., 2004)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S. et al., 2005)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทนต์ อาภาภโร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่าง).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑวงศ์. (2556). ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่).// เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสถาพร ปุณณนโนโท (ร่ำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อสารานุกรม, // (เล่มที่อ้าง, เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์:// สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทธาจพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, // เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ประชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ระดับวิทยานิพนธ์/สาขา.// ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อดิเทพ, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริ่งจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา/เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.

ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมนุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็ก พัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

พระสุตริภักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13

พระสถาพร ปุณณนนโท (จำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phetthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน^{1*}, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน², ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³ (ภาษาไทย) (14 pt)
Author's name-surname^{1*}, Author's name-surname¹, Author's name-surname², Author's name-surname³, Author's name-surname³, (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

¹Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

²หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

²Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

³หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

³Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด)

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างอิงนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

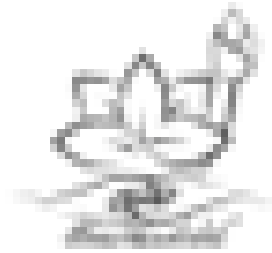
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16.pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

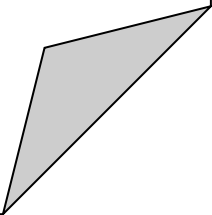
.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุงองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

สรุปและข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของ
ผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

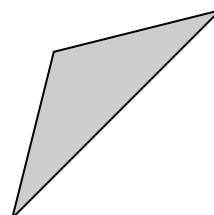
.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน^{1*}, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน², ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³ (ภาษาไทย) (14 pt)
Author's name-surname^{1*}, Author's name-surname¹, Author's name-surname², Author's name-surname³, Author's name-surname³, (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

¹Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

²หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

²Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

³หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

³Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

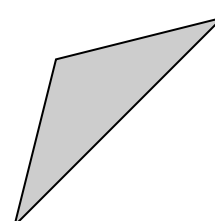
Abstract (18 pt)

(16 pt)

Keywords: 3-5 words

.....(16 pt)

____(16 pt)_____

110.00

